

B 360882 DUPL

N=115.

PROPERTY OF
*University of
Michigan
Libraries*
1817
ARTES SCIENTIA VERITAS

J. Webb.

Др. Јован Шевиѣ.

БЪЛГАРСКИ

Miladinov, Konstantin.

НАРОДНИ ПЪСНИ

СОБРАНИ

ОДЪ

БРАТЯ МИЛАДИНОВЦИ

ДИМИТРИЯ И КОНСТАНТИНА

И ИЗДАНИ ОДЪ

КОНСТАНТИНА

ВЪ ЗАГРЕБЪ

ВЪ КНИГОПЕЧАТНИЦА-ТА НА А. ЯКИЧА.

1861.

Др. Јован Милошевић

891.818

M637

На Негова Превозвишеностъ и Пресвѣтлость

Господина

ЈОСИПА ЈУРІЯ СТРОССМАЙЕРА

Епископъ босански или дьяковачки и сремски, узпрестолникъ на негова свѣтостъ, апост. управитель на белградска-та и смедеревска-та епископія, римски графъ, на н. цар. кр. величество действителни тайни совѣтникъ, дворски духовникъ, вировитички велики жупанъ, извъпредни държавни совѣтникъ, докторъ на философія-та и богословія-та, изящни-те науки и пр. и пр. и пр.

Великодушни-отъ покровитель на народна-та книжнина

Со найглобоко уваженіе

Посвѣщаватъ

Издавателъ-отъ.

ВАША ПРЕВОЗВИШЕНОСТЬ И ПРЕСВѢТЛОСТЬ!

Предъ неколку години Български-ве пѣсни собрани, още много време ке стоѣха закопани въ неизвѣстность, ако не бѣше високо-то Ваше участіе. Ваша Пресвѣтлость глобоко почувствува че народно-то образование ю найголемо-то ржчателство за благоденствіе-то одъ народ-отъ; и яищо предъ него не щадешемъ, щедро 'секога и 'секаде помогна въ полезни издавания и училишни потребности. При 'си-те тіе благородни стремленія Ваша Превозвишеность благоизволи да обжрни вниманіе и на найюжни-те Славяни Българи и да покажить великодушно-то ъ участіе въ издаваніе-то на това общеплезно сокровище; и на конецъ, окрилатена одъ народно-то доброжелателство, захвати найплодородна-та идея, и основа Югославянска-та Академія, той драгоцененъ венецъ на толку големи Ваши благодѣянія.

При такви сійни Ваши услуги на книжнина-та съ осмелихъ да посвѣтамъ на име-то одъ Ваша Пресвѣтлость това собраніе одъ народни-те пѣсни, кое, молямъ, благосклоно да примить заедно со глобока-та ми признателность, со коя имамъ честь да останамаъ

На Ваша Превозвишеность и Пресвѣтлость

Найпокорни слуга

К. Миладиновъ.

Предговоръ.

'Си-ве почти пѣсни сѣ слушани отъ жени; седма-та одъ нихъ часть сѣ собрани одъ восточни-те, и други-те одъ западни-те стѣрни, имено: Одъ Панагюрище, Софія, Струмнишко, Кукушко, Воденско, Костурско, Велешко, Дебарско, Прилепско, Охритско, Струшко и Битолско. Найповике пѣсни сѣ собрани отъ Струга, Прилепъ, Кукушъ и Панагюрище. Богатсво-то одъ пѣсни-те ꙗ не исцѣрпано. Въ Струга сѣде една девойка ни каза до сто и педесетъ прекрасни пѣсни, одъ кои повике юначки. Така и 'си-те почти Прилепски една стара жена ги каза. Препишвеещемъ толку пѣсни, мислитъ човѣкъ че сѣ исцѣрпи 'се-то богатство; но кога поминвитъ во друга махала, тамо нахожатъ много други пѣсни, како одъ новъ изворъ. За това требитъ да чекаме още много други да сѣ прикладатъ на овие пѣсни, ако любопитенъ човѣкъ издирвитъ това. Найповике пѣсни сѣ слушани въ Струга одъ Депа Кавайова, въ Прилепъ одъ Гюргя Коте'а; въ Панагюрище одъ Хаджи Марія Х. Томова. — Отъ 'си-те найголема благодарность за това общеполезно собраніе заслужили со искрено-то имъ усердіе Г. В. Чолаковъ, кой снабди насъ со 'си-те почти пѣсни отъ восточни-те стѣрни; и Г. Р. Жинзифовъ, кои найповике ни помогна со пѣсни и обичаи отъ западни-те стѣрни.

После пѣсни-те сѣ прикладени обичаи свадбени и годинешни, 'секакви вѣрованія, игри, пословици, преданія, гатанки, и собствени народни имина. Огромност-та одъ книга-ва не позволи да сѣ печататъ Б. слова, и пѣсни-те со ноти.

Правописъ употребихме по възможност-та најлесенъ и најсходенъ со произношеніе-то одъ слова-та; напр. вместо три-те букви ъ,

*

ь, ж, кои имаеть еднакво произношеніе, употребихме една ж; напр. сѣнце, сѣрце рѣка, вм. сѣнце, сѣрце, рѣка. Къде по грам. правила сѣ пишеть ж, но сѣ произноситъ а, сѣ употреби последно-во. Еднакво сѣ грижехме да предадиме вѣрно народно-то произношеніе, по кое сѣ водить тукашни-отъ правопись; напр. млатъ, потъ, ретъ мегю, брака; и др. вм. младъ, подъ, редъ, медь, братья. Еднакво човек-отъ или човѣк-жтъ, вм. човѣкъ-тъ и др. Апостроф-отъ сѣ употреби къде по наречія сѣ исфѣрляеть букви; напр. не'ѣста, 'уба'а, ду'о'и, зме'о'и, 'отъ, напр'амъ, до'итъ зе'итъ, на'ѣтъ, и др. вм. невѣста, хубава, духови, зме-хови, хотъ (ходъ), направамъ, дойдитъ, земитъ, найдатъ и др. Писахме ъж (неж) вин. пад. за одличіе одъ мест. на пѣрво-то лице я; освемъ тѣ друго ѧ (со удареніе) ю союзъ. Удареніе-то и апостроф-отъ сѣ употребиха за одличіе и на други слова, кои имаеть еднакво произношеніе; напр. сѣ помог. глаголь (сетъ, сж); 'се (все). — Сѣ помог. глаголь (сумъ, сѣ); 'си (вси); си (безъ удар. и апост.) местоименіе. — Нѣ (намъ); ни отрицателно наречіе. Нѣ (насъ); не (безъ удар.) отр. наречіе. И (со уд.) дат. пад. вм. нейдзѣ; 'и (ѣи, ги); и (безъ удар.) союзъ. — ѣ, ѣ вм. ѣж; ѣ (безъ удар.) дат. пад. (ѣ, нейдзѣ). Ъ-отъ сторенъ одъ я, сѣ употребить къде по други поднаречія иматъ я; още на дат. падежъ, и 'седека сѣ произноситъ како е; напр. невѣста (невѣста), голѣма (голяма), нейдзѣ, менѣ; и др. сѣ произноситъ невѣста голема, нейдзе, мене; освемъ ѣ (ѣ, нейдзѣ) кое 'секога зѣ произноситъ како ю. Ъ употребихме и во треко-то лице одъ множ. число, напр. пишѣтъ, пѣтъ и др. Още та (тебе); та и да (со уд.) союзъ преп.; да (безъ уд.) союзъ; нема (= да не); нема (= не има); нѣма (няма) и др. Со удареніе още ю назначенъ винит падежъ, кога не можить лесно да сѣ узнаитъ кой ю вин. падежъ; напр. Разделина майка плетить; тога коня детѣ ми го учить и др.

Въ пѣсни-те сѣ употребватъ падежи дателни, винителни, и творителни едни пѣти во найстари-отъ имъ видъ; напр. брату, брата; коню, коня; викомъ, гласомъ; зме'отому, ратаетого, човѣкатого; ѣ, Бояни и др. Еднакво и въ разговорни-отъ языкъ, особено въ собствени-те имина, тѣ падежи одъ единст. число (въ местим. и во множ.) сѣ довардиха, напр. Николу, брата, кумотому, човѣкотому, човѣкатого (въ Струга); викомъ; менѣ, ѣ, нейдзѣ, нимъ, нихъ; и др. — Други достозамечателни употребленія одъ падежи-те сѣ стретватъ, имено местоименія-та, кои по време, склопени на конец-отъ со корен-отъ, сто-

риха окончание-то (кое со пременение-та си чинить падежи-те), тие местоимения да се отдалечени од слова-та, на кои се односат како падежи; напр. Стояне во майка велеше, ви. майка-во (майка); майка Павел му предумви; да го видиш твој-го брата, еднакво: како майка ќе во кажам, (майка); била Јана во притекна (Јане); и говориш 'уба'а Јане; (тога кога дете ми го учиш; помоли се свети Петру); и си е венча Бояна (Бояне) и др.

Член од машки-от род се употребително, а, о, от. Се употребат 1) а — по крај Дунавски-те места до Трновско; 2) а — по крај Балкански-те северни страни; 3) а — на обе-те страни од Балкан-от, особено во Тракија; 4) о — од Сереско, доходвешем до Кукушко, по должина-та од Родипи до Самоковско, (Софийско) и се извртвително до северни-те страни од Македонија; 5) от — на 'си-те други западни страни, како Охридско, Прилепско, Битолско. Множ. число од машки-от и женски-от род те (во 'си-те западни страни), а те (те) или ти (во источни-те).

Погоре казахме че 'си-ве почти песни се слушани од жени. Тоа, мислиме, ќе приноси во удивление 'секого, кој не знае од близу наши-от народ; за тоа не ќе биде несовместно, ако нешто се рече за народно-то добро, тоа училиште, каде се усовершенствувала народна-та ни поезија. Во Струга на неголеми-те празници во 'секоја махала се чини добро; а во големи-те, како Велидене, Гуревдене и др. 'си-те моми се берат на некоја градина надвор од варош-от и чинат едно добро, кое води танчарка-та со некоја песна. Половина од добро-то ќе помогне на пеене-то, а друга-та половина преземне 'секој стих дури да се сврши песна-та. Тога хорова-та или танчарка-та уште место-то си на друга-та мома, која е до неа, и која зафаќа да води добро-то; а таа се фаќа на крај-от. Кога се сврши друга-та песна, пак втора-та хорова-та се фаќа на крај-от, а таа што е по неа се чини хорова-та; и така со ред 'си-те моми се чинат хорова-та неколку пати, ако добро-то се продолжи многу време. Но обично танец-от по-вече води таа мома, која има хубав глас и знае многу песни. Танци-те още се чинат под звук-от од гайда-та, или други свирби, на кои малку по малку фати да отстапят место пеене-то. Такви народни хора се чинеле и во други-те градишта како во Охрид, и Битола и др. Каде влезе порано употреба-то од свирба-та. Во

Струга предъ неколку години во големи-те празници хоро-то сѣ чинеше околу църква-та, кѣде сѣ вѣха три хора: едно одъ девойки, друго одъ невѣсти, претъ одъ юнаци. Во Кукушъ на Велигденъ еднакво сѣ бератъ на едно место, кѣде моми-те играетъ на две или три хора, кои на игранѣ-то сѣ здружватъ на едно много любопитно. 'Си-те моми двесте, триста или повике ситно подтърчватъ едновременно и беспогрешно, (кога сѣ слушатъ шумъ дѣлгъ и едномеренъ); а после три чекори медлено едновременно сѣ врацаетъ, и по 'сж-та дѣлжина сѣ слушатъ едномеренъ тропотъ од чевли-те имъ.

Еднакви хора сѣ чинатъ и во восточни-те стѣрни, но повеликолепни въ големи-те села. Въ Панагюрище (по свѣденіе-то на Г. В. Чолакова) въ 'секой празникъ въ четири-те махали сѣ чинитъ по едно хоро, кое обикновено сѣ вѣршитъ со пѣсна или гайда. Часъ предъ захожданѣ-то одъ сѣнце-то моми-те сѣ распушатъ, и пакъ 'секоя по махала-та со котли или стовна сѣ собираатъ на определена и за хоро способна чешма, кѣде вторично зафащаеъ хоро-то, кое сѣ продолжаватъ половина часъ. На едно общо хоро сѣ собираетъ моми-те кога водатъ некоя мома на венчанѣ. Тамо пречекватъ другарка-та имъ, како да искатъ последни пѣтъ да ѣ видатъ между нихъ, и после да ѣ поспрататъ въ невѣстински-отъ кръгъ. Дури сѣ свѣршитъ венчанѣ-то и излезатъ одъ църковъ, моми-те надворъ продолжаваеъ хоро-то, а после разходитъ 'секоя дома. Тѣ моми, кои обикновено водатъ хоро-то, и знаатъ многу пѣсни сѣ една или две въ едно село или градище. Одъ такви хороводки сѣ собрани найповике-то одъ тѣ пѣсни. Петнаесетина сѣ слушани одъ слѣпси (вид. 29, 30, 38, 47, 50, 55, 101, 143, 173 и неколку други).

Пѣсни-ве сѣ разделени на Самовилски, Църковни, Юначки, Овчарски, Жальовни, Смешни, Любовни, Свадбени, Лазарски и Жетварски. На юначки-те подходить Самовилски-те, Църковни-те и Овчарски-те; на Любовни-те 'си-те други. (До Самовилски-те сѣ кладени пѣсни подъ име „други стари“, во кои повике сѣ представатъ да говоратъ дѣрва-та, птици-те и други животни). Това разделеніе по строга смислъ не ѣ довардено. Одъ неколку пѣсни сме избрали похарна-та. Еднакви пѣсни сѣ кладени едни пѣти две или три, кога обе-те или три-те по поднаречіе-то или содржаніе-то имъ сѣ любопитни. Медю пѣсни-те въ некои живо сѣ отражаватъ глобока старина со вѣрованія, кои сѣ односѣтъ дури на предхристіянски-те времена; во други тѣ сѣ смешани со понови

иден; и така една частъ одъ пѣсна-та принадлежить на стари, друга на нови времена; а во други сѣ огледвить старина-та подъ ново облекло. Во обще 'си-ве пѣсни, освемъ неколку малобройни, имаеть печать одъ народно-то просто, ясно и силно творчество, кое така живо трогать сѣрца-та ни. Народ-отъ нашъ въ найголема-та простота развиль въ себе си божева-та умствена дарба; той чрезъ земледелие-то приближень до природа-та, живять въ 'секогашни сношенія со неа, така да речиме, сѣ разговорить со неа, сѣ одушевлявать отъ неа, и цѣрпить тие богати изреквеня, кои така силно поражаваеть насъ со необикновена-та имъ хубавина и виразителность. И чужи-те пѣсни, по народни-осъ духъ изречени, имаеть свои-те красоти; а кога поминвають у насъ безъ да сѣ слеять по народни-отъ духъ, како това сѣ чинить во нови по подражаніе преземани пѣсни, тога произлеговить нелепость, коя доходитъ до отвращеніе.

Народни-те пѣсни сѣ показалька на степен-отъ одъ умствено-то развитіе одъ народ-отъ, и огледало на негови-отъ животъ. Народ-отъ въ пѣсни изливають чувства-та си, въ нихъ увековечвить живот-отъ му, и давнешни-те му подвиги, въ нихъ находвить душевна храна и развлеченіе; за това въ жалба и въ радость, на свадба и хоро, на жетва и грозжбранкъ, на везанк и преденкъ, по поле и по гори, щедро изливають пѣсни-те, како одъ богатъ извор; за това можить да сѣ речить, че, народ-отъ ю 'секогашенъ и великъ пѣвецъ. У народи-те со кои той живеаль по соседство или смешанъ сѣ стретвать еднакви пѣсни напр. у Власи-те (Цинцари-те пес. 73), у Гърци-те (песн. 200); [еднаква Краковска пѣсна (вид. 262)]. Но найповике песни сходни иматъ сѣ Хорвато-Сѣрбски-те особено тие, кои сѣ вѣртатъ околу време-то одъ Марка Крале, и современи-те му герои. По разнообразни-те обстоятелства, кои сѣ искажвать, сѣ употребвать и разни стихови кѣси или дѣлги; така сѣ стретвать редови со четири, петъ, шестъ, седумъ, осумъ деветъ, десетъ, едина'есетъ, дванаесетъ, трина'есетъ, четирина'есетъ и петнаесетъ слогови. Одъ 'си-те найповике сѣ употребвать десетосложни-те, и осмосложни-те; и обе-те, кога удареніе-то имаеть на втори-отъ слогъ, приймаеть необикновена живость и сила. Десетосложни-те принадлежатъ на юначка-та (епическа-та) епоха; Осмосложни-те ю преходъ одъ неа на понови времена, во кои сѣ проявили силни 'секакви движенія; за това и осмосложни-отъ, особено кога удараніе-то ю на втори-отъ слогъ, ю лекъ и бистръ како 'секавица, и силенъ како

роѣя (громиъ). Обе-те сѣ употребватъ на юначки-те пѣсни; а осмо-
сложни-отъ по леккост-та му преходить въ любовни-те, въ кои най-
повике сѣ употребвить; еднакво и десетосложни-отъ по медлена-та му
равноуменность преходить во други. Четирисложни-отъ и шестослож-
ни-отъ сѣ употребватъ со еднакво теченъ на бистри и лесни изрекве-
ня. Дванаесетосложни-отъ повике сѣ употребвить со еднаква сораз-
мерна бистрота на жалъовни искажуваня (вид. 229, 169, 232 и др.);
еднакво и четирина'есетосложни-отъ но, со заметна медленость (вид.
218, 224).

САМОВИЛСКИ.

1.

Јованъ Поповъ и Самовила.

Отъ Струга.

Кинисалъ ми Јо'анъ Поповъ,
Да ми о'итъ на Велигденъ
На Велигденъ на оранѣ,
И ми поиде до пол-пшти,
И излезе Самовила
Самовила Самогорска,
Пштица-та му предстрети:
„Врат' сѣ, врати Јо'анъ Поповъ,
Не одай ми на Велигденъ
На Велигденъ на оранѣ!“
Јо'анъ лепо говореше:
„Бегай, бегай Самовило!
Дан' ти слезамъ отъ моя-ва
Отъ моя-ва бърза коня,
Дан' те фатамъ за твоя-та
За твоя-та руса коса,
Дан' те вързамъ бързу коню
Бързу коню за опашка,
Дан' те влечамъ, како брана.
Сѣ разлюти Самовила,
Та отпуци руса коса,
Му соннала бърза коня,
Да му пиетъ църни очи.

Сѣ налюти Јо'анъ Поповъ,
Та ѣ фати Самовила,
Та ѣ фати за нейдзина
За нейдзина руса коса,
Та ѣ върза бързу коню
Бързу коню за опашка,
Њ повлече, како брана.
Си љ носи дури дома;
Отъ далеку Майкѣ викатъ:
„Ја излези мила Майко!
от' ти носамъ не'естица
Не'естица Самовилска,
Тебѣ, майко, отменица,
Татко-ѣ бѣла променица,
Брату перче исчешлано,
Сестрѣ леса уплетена.“
Њ заключи десно крило
Десно крило въ шаренъ ковчегъ.
И седела три години,
Постигнала мѣшко дете,
И канила чесна кума;
Њ кърстиле мѣшко дете.
И ми дошла кумашина

Кумашина говореше:
 „А не'есто Самовило!
 Малу 'оро да поиграшъ.
 Малу 'оро Самовилско!“
 Самовила говореше:
 „Айви вие чесни куми!
 Нек' ми пушитъ Жо'анъ Поповъ
 Нек' ми пушитъ десно крило,
 Така 'оро да поигра.“ —
 „А не'есто Самовило!
 Бѣра немашъ, ке побегнишъ.“
 Самовила говореше:
 „А сгиди Жо'анъ Поповъ!
 Ако те страфъ дан' побегна,
 Затворите мали врати
 Мали врати и големи,
 Така 'оро да поигра.“
 Затвориле мали врати
 Мали врати и големи,
 Ъ отключи десно крило.
 Колку 'оро занграла,
 Излетала низъ баджа-та,
 Свекърва ъ привикала:
 „А не'есмо Самовило!
 Дете плачитъ за лелянкѣ

За лелянкѣ, за цицанкѣ.“
 Самовила говореше:
 „Кога ке ми дете плачитъ
 Дете плачитъ за цицанкѣ,
 Да го кла'ишъ подъ стрѣн-те,
 Ке заросамъ ситна роса,
 Ке надоямъ мѣшко дете.
 Кога ке ми дете плачитъ
 Дете плачитъ за лелянкѣ,
 Да го кла'ишъ на кревет-отъ,
 Ке пове'амъ т'окъ ветаръ,
 Ке залелямъ мѣшко дете.“
 Сѣ измами свекърва ъ;
 Кога дете заплачило
 Заплачило за лелянкѣ,
 Си го кладе на кревет-отъ,
 Не повеа т'окъ ветаръ,
 Тук' сѣ впущи Самовила,
 Си го зеде мѣшко дете.
 И сѣ пофали Жо'ану:
 „А егиди Жо'анъ Поповъ!
 Що ти сѣ тебѣ чинеше,
 От' ке държишъ Самовила
 Самовила за любенкѣ!“

2.

Велигденска.

Отъ Прилепъ.

Оро ми играле триста Самовили,
 На вѣрфъ на планина, на рамна рудина;
 Оро ми играле, Мефтера немале.
 Мефтера дочуле дури градъ Битоля;
 „Кого ду пуциме, Мефтера да земитъ?
 Ан да пуциме, Гюргя Самовила,
 Гюргя Самовила на крайна девойка;
 Тая бѣрго 'одитъ и бѣрго до'одитъ.“

И ми њ пуциле Гюргя Самовила
Гюргя Самовила на крайна девойка.
Двашь ми њ трепнала, треки пѣтъ летнала;
Та ми њ отишла дури градъ Битоля.
Тамо си го найде Дима ке ѣ ручать;
По тилъ го удрила, зѣби испаднале;
Въ глава го удрила очи искокнале;
И ми го донесла на вѣрѣ на планина,
На вѣрѣ на планина на рамна рудина.
Тогай говореше стара Самовила:
„Свири, Димо, свири, ако намъ надсвиришъ,
Ке ти њ да'име Гюргя Самовила
Гюргя Самовила на крайна девойка.“
Свирилъ Димо свирилъ, три дри дни и три ноке,
Три дни и три ноке, и ми 'и надсвирилъ.
И му њ дадо'а Гюргя Самовила.
И си њ однесе Димо въ градъ Битоля,
И си њ однесе во своя-та кукя;
И той си затвори баджи и мѣзгалки;
И той си њ дѣржа токму три години.
Тая му стигнала едно мѣшко дете.
И ми канилъ кум-отъ, да го кѣрститъ дете.
И тогай му рече Гюргя Самовила:
„Отвори си Димо баджи и мѣзгалки,
Сега Димо нигде веке не побегвамъ,
Защо я си имамъ то'а мѣшко дете.“
И сѣ измами Димо и си отвори.
Двашь ми њ трепнала, треки пѣтъ летнала,
И си оста'ила то'а мѣшко дете,
И си њ отишла отъ ке њ та дошла.

3.

Самовилско дзиздање.

Градъ градила Самовила
Ни на небо, ни на земи,
Туку така подъ облака;
Що диредзи ми рѣдеше

'Се юнаци отбирани.
Що пармаци ми рѣдеше
'Се девойки отбирани;
Що пенджери ми рѣдеше
*

'Се дечина отбирани.
 Едно не ꙗ дофтасало
 То'а що ꙗ спроти сѣнце.
 Марко иматъ мѣшко дете
 Мѣшко дете прегалено;
 и го зеде мѣшко дете,
 Да го кла'ить на прозирци.

Марко ꙗ сѣ мило молитъ:
 „Самовило мила сестро!
 Тебѣ ти сѣ мило молямъ,
 Да ми гледашъ мѣшко дете;
 То'а ми ꙗ прегалено,
 Бѣрго вода да му давашъ!“

3.

Отъ Струга.

Сѣнце—но ми ꙗ на за'одъ,
 Самовила ꙗ задъ гора,
 Мирче войвода предъ неа,
 Бѣрза ꙗ коня водеше,
 Цѣрвенъ ꙗ байракъ носеше.
 Мирче войвода говоритъ:
 „Самовила—ле, Майко—ле!
 Доста ти коня поводиѣъ,
 Доста ти байракъ поносиѣъ.“
 И Самовила вореше:
 „Поводи Мирче поводи,
 И цѣрвенъ байракъ поноси
 До зелени—не ливагѣ,
 До студени—не кладенци.
 Тамо сѣ женить Янкула;
 Деветъ си сестри канило,
 Десета сестра не кани
 Десета сестра Коприна.“
 Коприна во дворъ седеше,
 Грумка си керка чешлаше,
 Како ꙗ лепо чешлаше,
 Така ꙗ лепо плетеше,
 Така ꙗ ука учеше:
 „Грумко—ле керко, Грумко—ле!
 Кога ќе одишъ у вуйка
 У вуйка, керко, на свадба,
 Дан' фатишъ о'ро наколу,

Дан' пуцишъ сая до земи,
 Дан' кренишъ превезъ отъ очи;
 Дан' те догле'ать вуйко ти
 Вуйко ти, керко, Янкула;
 От' ꙗ вуйко ти невѣренъ
 Невѣренъ, керко, безъ вѣра,
 дан' ми ти кренишь страмота.“
 Грумка отиде на свадба,
 Грумка си майка не почу;
 Си фати 'оро наколу,
 Си пуци сая до земи,
 Си крена превезъ отъ очи.
 Ми ꙗ догле'а вуйко ꙗ,
 Вуйко ꙗ лепо говоритъ:
 „Свато'н, бѣли свато'н!
 Не преполните пушки—те,
 Не презобвите коњи—те,
 Не'еста ни ꙗ во дворѣ.“
 Грумка го вуйка дочеула,
 И люто ми прокѣлнала:
 „Офъ леле боже милечекъ!
 Зароси роса кѣрва'а,
 И погорещи каменя,
 Потѣлчете го вуйка ми
 Вуйка ми, боже, Янкула!“
 Како ми Грумка прокѣлна,
 Пуста сѣ клѣтва Фатила.

Зароси роса кърва'а,
И погорещи каменя,

| И потялко'е вуйко ъ.

5.

Руса Стана и Самовила.

Отъ Стрѣта.

Ми станала руса Стана
На утрина на Велигденъ,
Съ промена, съ наружи,
Да ми о'итъ рано въ църковъ.
Станѣ майка покарала:
„Айти Стано, мила керко!
Не 'одай ми рано въ църква;
Въ църковъ иматъ многу гяци,
Въ тебе ке съ упулеетъ,
църкви ке съ убореетъ.“
Съ малюти руса Стана,
Тѣ си зеде бѣла парта,
Си отиде во градина,
Тѣ си седна подъ трандафилъ.
Колку парта ми отвила,
И ъ дойде Самовила
Самовила самогорска,
Самогорска прекуморска,
Ѣ се фърли на рамена:
Стани, Стано, да ме дарвишъ
Отъ твое-то бѣло лице!“
Руса Стана говореше:
„Айти тебѣ Самовило,
Айде майка да те дарвить
Отъ мое-то бѣло платно!“
„А егиди русо снано!
Да бѣфъ брала бѣло платно,
Би ъ гора заградила

За юнаци, за девойки;
Туку стани да ме дарвишъ
За твои-те църни очи!“
„Айде, айде Самовило!
Айде майка да те дарвить
Отъ мое-то бѣло руво!“
„А егиди руса Стано;
Да бѣфъ брала бѣло руво,
Ке бѣфъ дѣбѣ изоблекла;
Туку стани да ме дарвишъ
За твое-то бѣло гърло!“
Стана лепо говореше:
Айде майка да те дарвить
За мон-отъ ко'анъ герданъ!“
„А егиди руса Стано!
Да дѣфъ брала ко'анъ герданъ,
Сж'та гора кѣ ъ обко'афъ
'Се со злато, и со стребро
За уба'и девойки,
За свършени юнаци.“
Съ разлюти Самовила,
Ѣ отвърти църни очи
Църни очи отъ глобо'и,
Бѣли рѣце отъ рамена,
Бързи нодзе отъ колена. —
„Ето тебѣ руса Стано!
Какъ съ везитъ на велигденъ
На велигденъ на добаръ денъ!“

6.

Неда и Самовила.

Отъ Струга.

Кинисала бѣла Неда,
Да ми одитъ на планина
На планина со промена,
Да променитъ деветъ брака,
И десето братучеда.
Недѣ ъ сѣ вода спило;
И 'и воришъ деветъ брака
И десето братучеда:
„Менѣ ми сѣ вода спило,
Къде имать студна вода?“
И ъ ворѣтъ деветъ брака
И десето братучеда:
„Слезе, Недо, подѣ планина,
Тамо имать два кладенца,
Еденъ студень, други тополъ;
Студени—отъ за пиенѣ,
А топли—отъ за перенѣ.
Тамо имать жълто цвѣке,
Жълто цвѣке Самовилско,
Самовилско самогорско.

Малу Неда не дочула,
И ми слегла подѣ планина,
Сѣ напила студна вода,
Изгазила жълто цвѣке
Жълто цвѣке Самовилско,
Самовилско самогорско.
Ѣ дойдо'е Самовили
Самовили самогорски:
„Дай ми, Недо, църни очи!“
„Айви виѣ Самовили,
Самовили самогорски!
Да изигралъ денъ Лазара,
Денъ Лазара, денъ Велигденъ,
Денъ Велигденъ, денъ Дюргев-денъ;
Денъ Гюргев-денъ, денъ Петров-денъ,
Денъ Петров-денъ, денъ Спасов-
денъ.“
къ оста'и да изигратъ
Да изигратъ, да испеитъ.

7.

Ангелина и морска Самовила.

Отъ Прилепъ.

„Ангелино Самовилска золво!
Не 'оди во гора, не бери ми билки,
Не бери ми билки, не суши ми гора,
Не суши ми гора, брата да лекуешъ;
Братъ сѣ не лекуетъ.
Брата ти любитъ морска Самовила;
Ако не веру'ашъ, изкачи сѣ горе,

На върхъ на планина, на рампа рудина,
Та погледай долу по поле широко;
Во поле ке видишъ дърво китатово,
Подъ дърво-то седить морска Самовила,
На скут-отъ ъ лежить твои мили брат-отъ;
На скут-отъ ъ лежить, перче-то му пощить.
Кога ке ъ видишъ, да не сѣ уплашишъ;
Да не сѣ уплашишъ, и да не плачишъ;
Туку да запенишъ и да сѣ на смеишъ,
И да ъ речишъ — „снахо Самовило!
Отпусти ми го мои мили брата.“

Ангелина с' изкачи на върхъ на планина,
На върхъ на планина, на рампа рудина,
И ми погледа по поле широко,
И си догледа дърво кистатово,
Подъ дърво-то седить морска самовила.
Не ми запеала, ни сѣ насмеала,
Тук' ми заплакала, и ми ъ викнала:
„Юдо Самовило! отпусти ми брата,
Ти що го любишъ до дветъ години!“
Самовила тога люто с' налютила,
Та ми го извисила до вишнего бога,
Та ми го напра'и залакъ но залака,
Найголемъ залакъ колку мрава носитьъ.

8.

Отъ Кукушъ.

Прошета сѣ Дона,
Разшета сѣ она
По поле широко,
По друми широки,
Край дърво яворо;
Подъ дърво-то седе
Седе лудо младо.
Отъ далеко вика
Вика сѣ провика:

„Върни ми сѣ Доно,
Върни ми сѣ мила!
Немой ми си иди
Овде подъ дърво-то;
Оти ке загинишъ
Млада и зелена.
Тува ми си има
седумъ Самовили,
Люлька си вързувать,

Тебе ми те чекать.“
Какъ си дочу Дона,
Какъ си дочу она,
Назадъ сѣ повърна
Дома си отиде;
Отъ далеко вика
На нейна-та майка:
„Ей излез' излези,
Моя стара мале!
И ти да ме видишь,
И я да те видамъ;
И ти да ме простишь,
И ясъ да те простамъ;
Оти ке загинамъ
Млада и зелена.“
Па изглезе майка ъ
Веле и говоре:
„Не бой ми сѣ щерко!
Ти не си умирашь;
Тейко ти за тебе
Курбанъ ке заколе.“
Тогай веле Дона
Нейна мила щерка:

„Юди курбанъ нейкятъ,
Туку човетъ сакатъ.
Постели нарѣди
Наша-та одая,
Ясъ да си легнамъ.“
И нейна-та майка
Посла одая-та.
Тогай та си легна
Дона мила Дона,
На майка и веле,
Веле и говоре:
„Пойди да ми викашь
Мой-те вѣрни дружки,
Они да ми видатъ
и ясъ да 'и видамъ;
Они да ми простатъ,
И ясъ да ги простамъ,
И да имъ нарѣчамъ,
Язе ка ке умрамъ,
Грѣб-отъ да ми праватъ
Сосъ деветъ вратици,
Ветаръ ка ке духне,
Мухла да занесе.“

9.

Велигденска.

Отъ Прилепъ.

Шеталъ Марко низъ гора зелена,
Що ми шеталъ три дни и три нока,
Не можитъ вода да ми наидитъ,
Ни за пѣтъ, ни да сѣ измиетъ,
Ни за себе, ни за бърза коня.
Па говори Марко Кралевике:
„Варай горо, горо Димна-горо!
Камо ти вода да сѣ напѣамъ,
Немашъ да пѣамъ, ни да сѣ измиамъ
Да би ми те ветаръ исушило!

Да би ми те сонце изгорило!“
 Димна гора Маркоѣ говореше :
 „Айти Марко, айти добаръ юнакъ!
 Немой кълни гора Димна-гора
 Туку кълни стара Самовила,
 Що собрала седумдесетъ кла'ѣнци;
 Да иснесла на върфъ на планина,
 Да прода'атъ еденъ бардакъ вода
 Еденъ бардакъ за църни-те очи.“
 Марко ли си съ коня говореше :
 „Айти коню, мое мило добро!
 Али можмиъ ти да ме изнесишъ,
 Да отепамъ стара Самовила,
 Да растурамъ седумдесетъ кла'ѣнци?“
 Коня Марку ли му говореше :
 „Подстегни ме съ дванаѣсетъ колани,
 Два-та ние да съ обидиме.“
 И му стегна дванаѣсетъ колани,
 И г' изнесе на върфъ на планина;
 Да отепа сдара Самовила,
 И растури седумдесетъ кла'ѣнци.

10.

Отъ Панагюрище.

Заградила Самовила
 Заградила вито кале
 Ни на небе, ни на земя,
 Загради го въ темень облакъ.
 Што бѣ побивъ побивала
 'Се юнаци погодени,
 Што бѣ препливъ преплитала,
 'Се девойки бѣлолики;
 Што бѣ пряло прелагала
 'Се невести чернооки;
 Што бѣ покривъ покривала
 'Се дечица пеленчета;
 На порти-те диречи-те

'Се кметове дѣлобраде;
 Што бѣ подбивъ подбивала
 'Се кметици бѣлополи.
 Не стигнаха Самодиви
 Седумдесе дребни деца,
 Да покріе вито кале.
 Хабаръ прати Самодива
 Хабаръ прати во Прасково,
 На Прасковски чорбаджіи:
 „Да ми дадатъ Прасковчене
 Край Дунава гѣсти села,
 Да обера дребни деца,
 Да покрія вито кале.“

Собралe ся Пpасковченe,
Собралe ся, сдумалe ся;
He давалe Самодива,
Край Дунава гжсти села,
Да обере дребни деца;
Давалe ѝ планинк-то,
Да излезе со вихрушка,
Да обере вити ехли

Вити ехли, и борове,
Да покpие вито кале.
Бдоса ся Самодива,
Па излезе на планина;
Три дни валя, три дни духа;
Искубала вити ехли
Вити ехли и борове,
Та покpила вито кале.

ДРУГИ СТАРИ.

11.

Отъ Прилепъ.

Кржъзъ планина пилци цропеале,
Кржъзъ ливагъе цвѣкя разцутиле
Во ливада зелено езеро,
Во езеро асджеръ ненаситни,
Секои день п' еденъ човекъ ядитъ.
Съ изредиле сите девойки,
Ред-отъ дойде на царева керка.
Царъ керка си ми си промени,
ѣ промени съ вила и кадифе,
ѣ однесе дури край езеро,
Край езеро н' асджеръ ненаситни;
А той оба ми 'и погжлтналъ.

12.

Проданъ и два брака.

Отъ Кукушъ.

Останало Продане сираченце,
Сжде с' майка, а безъ баща.

Твоя-та майка чуждо ткае
Чуждо ткае, чуждо преде,

Туку тебе да изгледа.
Изгледа те, порасна те,
Учини те големъ юнакъ,
Големъ юнакъ за жененъ;
Та ми съ прочу, Продане,
По съ-та земя околіа;
Та съ чини юречно,
На боренъ борбаджіа,
На камен-отъ намдаржіа,
На скоканіе надскокува.
Дочуха те до два змеха,
До два змеха до два брака,
До два брата отъ небо-то,
Съ свалиха стредъ село-то,
Стредъ село-то на собор-отъ,

На собор-тъ на бейлик-отъ,
Дѣ пита'а стара баба:
„Дека седе сиракъ Проданъ;
Ойди, бабо, му наржчай,
Нека дойде на сабор-отъ,
Да с' боремо два юнака.“
Со Продана съ бор'а
Токму три дни и три нока,
Отъ яснина темна мѣгла,
Темна мѣгла попаднала,
Ситна роса заросила;
И си блѣсна, и си тресна.
Си дигнаха сиракъ Проданъ
Сиракъ Проданъ на небо-то,

13.

С т о й н а.

Отъ Струга.

Стойна ми зме'а любила,
Любила що го любила
За двана'есетъ години;
Никой ъ Стойна не узна,
Дури съ сама казаа:
„Майко-ле мила майколе!
Излези надворъ, да видишь,
Да видишь чудо големо, *)

Стойна ми зме'а любила
За двана'есетъ години,
Никой ме, майко, не узна.“
Дури излезе майка ъ,
Тука си Стойна не найде;
Шаренъ ъ гайтанъ догледа
Мегю две темни облака.

*) На 'си-не куки ведрина
А на наша-ва облачно...
Малу що ми ъ догледа
Мегю две темни облаци,
Шаренъ ъ гайтанъ дзунеше.
Пакъ Стойна ми съ поврати:
„Майко-ле, мила майко-ле!
Ти сега да ме не чекашъ,

Туку да чекашъ въ година,
Со русо момче предъ мене
Со мѣшко дете на рѣце.“
Кога ми дойде вгодина
Со русо момче предъ неа,
Со мѣшко дете на рѣце;
Перче-то му съ вешеш
На пирочки-те рамена. —
*

14.

Трандафила и змехъ.

„Море моме Трандафиле!
Що сѣ вършишъ не сѣ мъжишъ,
Три години шесъ пѣрстени?“ —
„А друженки невѣрници!
Що ме мене не вѣрвите?
Змехъ ме любитъ три години,
Я не можамъ да г' оделямъ.“
„Море моме Трандафиле,

Я поиди си во градина,
Да наберишъ гѣрмотѣрне;
Тѣ поиди си нови назаръ,
Тѣ купи си ново гѣрне,
Да 'и варишъ спроти стреда,
Да 'и пиешъ спроти петокъ;
Така да сѣ змехъ оделить.

15.

Яна и Детелинъ войвода.

Поболила сѣ Янина майка,
Що ми лежала деветъ години,
Ми искинала деветъ постели,
И ми лежала ми заплакала:
„Офъ леле боже, о мили боже!
Какъ не си имаѣшъ ущ' една керка,
Ущ' една керка, како Яника,
Тѣ да ми станить рано на утро,
Да сѣ уміетъ, да сѣ прекѣрститъ,
Тѣ да ми пойдить на студна вода.
На студна вода на нова чешма,
Да ми донесить студена вода,
Студена вода на полу цѣвке;
А я си нѣ студена вода,
Студена вода на полу раски.“
И ми ѣ дочу 'уба'а Яна,
И си станала рано на утро,
И ми сѣ изми и сѣ прекѣрсти,
И сѣ промена, и сѣ наружи;
Не сѣ промена, како девойка,
Тукъ сѣ промена, како невеста;

И та си зеде две ведра въ рѣце,
Тѣ си отиде на студна вода,
На студна вода на нова чешма:
Тамо седить Детелинъ войвода.
Тога ми рече 'уба'а Яна:
„Нацѣрлете ми студена вода!“
Тога му велѣтъ момци зме'о'и
Момци зме'о'и, койни ду'о'и:
„Детелинъ войвода нашъ господине!
Тѣ що ни дошло 'убо'о дзвере,
То'а ни сакать студена вода.“
Тога имъ велить Детелинъ войвода:
„Ак' ѣ не'еста наполнете ѣ,
Наполнете ѣ, испратете ѣ,
Ак' ѣ девойка донесете ѣ.“
Тога му велѣтъ момци зме'о'и
„Не ѣ девойка тук' ѣ не'еста.“
Ѣ наполнѣе студена вода,
Студена вода на полу цѣвке,
Ѣ наполнѣе, ѣ испратѣе.
Колку замина 'уба'а Яна,

И съ обзрна и прого'ори.
„Егиди море, Детелинъ войвода!
Ни сумъ девойка, ни сумъ не'еста,
Туку я сумъ си 'уба'а Яна,
Ти що ме питашъ деветъ години.“
Колку къ дочу Детелинъ войвода,
Що си явнало бързего коня;
Со коня тжрчатъ, не си къ фтасвить,
Съ яболко фжрлятъ, не къ досегвить.
Колку си влезе въ майкини порти,
И ъ викнала на мила майка:

„Стани ми, стани, а мила майко!
Ясъ ти донесофъ студена вода,
Студена вода на полу цвѣке,
Да си оладишъ бѣло-то гжрло,
Да ти оздралтъ бѣло-то сжрце.“
Колку съ напи Янина майка,
Колку съ напи студена вода,
А ми съ напи, а душа даде.
И ми ъ дойде самъ войвода-та,
Мила-та майка си къ закопа,
'Уба'а Яна си къ залюби.

15.

Яна и Петре.

Велигдеска отъ Прилепъ.

Попиталъ Петре 'уба'а Яна,
Време къ питалъ деветъ години,
Не жу къ дале ни десета-та;
Та ми говоритъ Петре войвода:
„Ой нека, нека, 'уба'а Яно,
Разболи ке съ твоя-та майка,
Да ке посакать отъ любе вода,
Отъ любе вода отъ кла'енец-отъ,
Отъ кла'енец-отъ, отъ джуверъ гранка,
Отъ джуверъ гранка чудна подната.
Съ поболила Янина майка.
Дворѣ си метить 'уба'а Яна;
И си говоритъ Янина майка:
„Ей боже, боже, ей мили боже!
Како си немамъ ущ' една керка,
Ущ' една керка, како Яника,
Да ми залентъ отъ любе вода,
Белки ке умрамъ, белбки ке станамъ“!
И ми къ дочу 'уба'а Яна,
И си отиде земни келари,
И си отвори отъ снаха ковчегъ,
И си изваде снахино руво,

И съ променѣ отъ снаха руво,
И си та кладе венецъ на глава,
И си та зеде ведрица въ рѣце,
Та си отиде любе на вода.
Тамо го найде Петре войвода,
Кѣде си распнелъ до два шатора,
Едни—отъ цѣрвенъ, други—отъ зеленъ;
Подъ цѣрвени—отъ самъ Петре седить,
Подъ зелени—отъ Петре'а войска.
Та ми говори 'уба'а Яна:
„Сустѣпи войскѣ Петре войвода,
Сустѣпи войскѣ да си поминантъ!“
Сустѣпи войскѣ Петре войвода,
Си поминала 'уба'а Яна,
И си залеа отъ любе вода.
Кога съ врати съ вода во рѣце,
Нейзѣ ъ рече Петре войвода:
„Тако ти бога младо невесто!
Чиѣ си снаха, кому си любѣ?“
На той часъ нему съ отго'ори:
„Тако ми бога, Петре войвода!
Нико сумъ снаха, Никому любѣ.“
Малку измина, шега съ подби:
„Ейгиди, гиди, Петре войвода!
Кога не позна 'уба'а Яна,
Баре не позна деветъ пѣрстени,
Що си 'и леалъ, що си 'и пракалъ?“
Рече, и спѣрсна Яна да бегать;
И ми ъ дочу Петре войвода.
Петре на коня, Яна на полѣтъ;
Петре на полѣтъ, Яна на порта.
Со стрела стрелить, не ъ устрелвить,
Со коня тѣрчатъ, не ъ ѣтасувать.
Петре на порта, Яна во дворѣ.
И си ъ даде майкѣ си вода;
Тогѣй съ напи, и си оздрави.

16.

Яна и Сѣнце-то.

Отъ Струга.

Постигнала съ 'уба'а Яна,
Стигнала ми съ на день Велигденъ,
Кѣрстила ми съ на день Гюргевденъ,
Заборвала ми на день Спасовденъ,
Ми за'одила на день Петровденъ.
Ми ъ дочула Янина кума;
Тога ъ рече Янина кума:
„Дегиди мори 'уба'а Яно!
Ясь ти съ молямъ, и ти нарѣчвамъ,
Да не излегиши денѣ безъ убрусь,
Денѣ безъ убрусь, ноке безъ свѣща,
Дан' те догледатъ сѣнце'а майка,
Дан' те посвѣршитъ за ѣсно сѣнце.“
'Уба'а Яна кума не почу;
Тукъ ми излезе денѣ безъ убрусь,
Денѣ безъ убрусь, ноке безъ свѣща.
Ми ъ видела сѣнце'а майка,
Ми ъ посвѣрши за ѣсно сѣнце,
Ми ъ посвѣрши, и ми ъ зеде.
'Уба'а Яна не ми зборвеше,
Не ми зборвала за три години.
Тога му велитъ сѣнце'а майка:
„Дегиди сѣнце, а ѣсно сѣнце!
'Уба'а Яна ни онѣмела;
Да оста'име 'уба'а Яна,
Да ъ зе'име Дзвездоденица,
Дзвездоденица бѣргозборница.“
ѣсно-но сѣнце майка почуло.
Ми ъ посвѣрши Дзвездоденица,
Си ъ посвѣрши, и си ъ зеде,
'Уба'а Яна неми бегаше. *)

---

*) По друга: Нѣма нѣмачка, слепа слепачка;
Нѣма нѣмачка гуски ми паситъ
Гуски ми паситъ, патки ми ранитъ...

Ми љж клудо'е Дзвездоденица
Ми љж клудо'е лѣпъ да си месить,
'Уба'а Яна свѣща ѣ свѣтитъ.
Ѣ догорила бѣла борина,
Ѣ изгоре'а тоики-те пѣрсти,
Ѣ с' истопи'е злати пѣрстени.
Тога ѣ рече Дзвездоденица,
„Дегиди мори слепа слепачка,
Ако си нѣма, ти не си слѣпа,
Изгоре'а ти тонки-те пѣрсти.“
Съ отго'ори 'уба'а Яна:
„Дегиди мори Дзвездоденице!
Ясъ ни сумъ нѣма, ясъ ни сумъ слепа;
Туку не зборвамъ, атаръ си дѣржамъ;
Пѣрва година чесь сумъ чинила,
Чесь сумъ чинила на мой-отъ татко;
Втора година на мила майка;
Трека година на ѣсно сѣнце.
Богъ ми љж убилъ моя свежѣрва,
Защ' не почека чесь да досторамъ,
Тукъ те донесе тебе овдека.“
Ми љж дочула сѣнце'а майка,
Кѣде ми зборвить 'уба'а Яна.
Ми съ налюти сѣнце'а майка,
Ми љж истера Дзвездоденица,
Дзвездоденица, бѣргозборница.

—*—
17.

Тодора керка.

Отъ Струга.

Постигнала млада Момирица,
Постигнала до деветъ момички,

Дзвездоденице, бѣргозборнице,
Бѣргозборнице, остроножице!
Кога ми дойде, кога пресече?
Ясъ не сумъ нѣма, нито сум слѣпа....
Тога си зборвить на свой-отъ стованъ:
„Тà не бѣѣ нѣма, тà не бѣѣ слепа!“

На десе-то тешка останала.
Тога зборвितъ Момир-бегъ войвода :
„А невесто млада Момирице!
Ако стигнишъ десето момичка,
Ke ти истаъ подзе отъ колена,
Ke ти истаъ раце отъ рамена,
Ke ти отвърташъ очи отъ глобо'и,
Ke т' оста'амъ млада темничарка,
Ke т' оста'амъ млада улогарка!“
Кога дойде време да постигнитъ,
Си ъ зеде наймала Тодора,
Си отиде во гора зелена,
Ми седнале подъ зелени я'оръ ;
Си постигна млада Момирица ;
Не ми бѣше десето момиче,
Туку бѣше едно мъшко дете.
Си го зави во кумашъ пелена,
Си го пови со сѣриени повой.
Дете плаचितъ дуръ лиска съ ронѣтъ.
Съ распули млада Момирица,
Догледала оганъ на планина,
Си ъ пуци Тодора малечка,
Ѣ донесе оганъ отъ планина.
Развалиле силни-не огне'и,
Изгреале дете малечко'о.
Ми заснала млада Момирица.
Си дойдо'е до три нарѣчници ;
А Тодора очи не затворатъ,
Гле'атъ, слушатъ до три нарѣчници : —
„Първа велитъ, ай до го земиме ;
Втора велитъ да го не земаме,
Дури да съ дете сторитъ,
Дете сторитъ до седумъ години ;
Трека велитъ нека раститъ дете,
Да съ сторитъ юнакъ за женениу ,
Ke му свършѣтъ 'уба'а не'еста ,
Ke му свършѣтъ и ke ъ земеетъ ;
Ke ke одѣтъ въ църковъ на венчаню ,
Тога юнаак да си го земиме.“
Нарѣча'е и си побегна'е.

Растло дете и ми љ порастло ,
Растло дете дур' сѣ стори юнакъ ,
Сѣ сторило юнакъ за жененѣ ;
Ми посвѣрши 'уба'а не'еста ;
Дошла ко'а за да ѣ земеетъ .
Тога зборвить Тодора малечка :
„Айти тебѣ , моя мила майко !
Не пра'и го брата зетацина ,
Дур' да земиме 'уб'а не'еста ;
Защо кога дете си постигна ,
Нарѣча'е до три нарѣчници :
„първа рече ай до земиме ;
Втора рече да го оstayме ,
да сѣ сторить до седумъ години ;
Трека велить нека ристить юнакъ ,
Да сѣ сторить юнакъ за жененѣ ;
Ко ке свѣршѣтъ 'уба'а не'еста ,
Ко ке свѣршѣтъ , и ке ж земеетъ ,
Ко ке одѣтъ въ цѣрковъ на венчанѣ ,
Тога юнакъ да си го земиме .“
Си отиде наймала Тодора ,
Си отключи шарена ковчега ,
Си изва'и рубо зетацинско ,
Сѣ промена наймала Тодора ,
Сѣ напра'и млада зетацина ,
И си зеде китени свато'и ,
Си отиде по 'уба' не'еста .
Отидо'е и си љ зеде'е ,
Си 'ойдо'е цѣрковъ на венчанѣ .
Задале сѣ силни-не ветро'и
Задале сѣ мѣгли и пра'о'и ,
По нимъ идѣтъ силни вѣдници ,
Го кренале млада жетацина ,
Ѣ кренале наймала Тодора ,
Ѣ крена'е дури подѣ облаци ;
Не сѣ буде веке що сѣ стори .
За брата си сестра сѣ загуби ,
Куртулиса свой-отъ мили братецъ ,
Що ми бѣше еденъ синъ у майка .
Ак' загина наймала Тодора ,

Не загина млада зетащина,
Съ кердоса нейдзинъ мили братецъ,
Съ кердоса съ 'уба'а не'еста.
Кой ке чуеть 'се память да иматъ.

19.

Яна Кукавица.

Отъ Кукушъ.

Що бѣлен, що лелен
На върхъ бѣла Бѣлашица?
Дали ми сѣ соспи снеги,
Ели сетъ бѣли лебеде? —
Не сетъ бѣли соспи снеги,
Не сетъ бѣле лебеде;
Тук' ке билъ еденъ бѣлъ чадиръ,
Подъ чадир—о млади Стоянь,
Млади Стоянь боленъ лежи,
На сестра му говореше:
„Мори сестро бѣла Яно!
Пойди, Яно, ми донеси
Отъ бѣлъ Дунавъ студна вода!“
Яна брату говореше:
„Варай брате, млади Стоянь!
Язе пѣт—а не си знаямъ,
Да си пойдатъ на бѣлъ Дунавъ,
И да пойдатъ, и да дойдатъ.“
Стоянь веле и говоре:
„Мори сестро, жална Яно!
Пресечи си мало пѣрсте,
Да протечатъ цѣрни кѣрви,
Ка ке вървишъ низъ гора—та,
Бележувай дърво каменъ;
Ка ке по'ишъ на бѣлъ Дунавъ,
Да налещъ студна вода,
И пакъ назадъ да сѣ върнишъ;
По бѣленки пѣтъ ке наядишъ.“
Яна брата послушала,
Пресекла ъ мало пѣрсте,

Киписала низъ гора—та,
Дърво каменъ бележила,
На бѣлъ Дунавъ отидела,
Студна вода налсала,
И пакъ назадъ сѣ върнала.
Нели Яно, жална Яно!
Нелъ зароси ситна роса,
Тѣ си изми бѣлешки—те
Белешки—те цѣрни кѣрви,
Що бележи дърво каменъ.
Нели Яна, жална Яна,
Нели пѣт—а си забѣрка,
Тѣ заскита низъ гора—та.
Три дни ходи, три дни шета,
Никакъ дѣра не сѣ найде,
Да си пойдѣ при брата си
При брата си боленъ Стояпъ.
Тогай Яна, жална Яна
Жално бога помолила:
„Варай боже, мили боже!
Чин' ме, боже, малко пиле,
Сино пиле кукавица,
Да си летамъ по буки—те,
Да си бѣркамъ моя брата,
Моя брата боленъ Стояпъ!“
И господъ ин ъ послуша,
Тѣ ъ чини сино пиле,
Сино пиле кукавица,
Що си кукатъ и депеска.

20.

Стойна и Юди.

Стойно ле, лична невесто!
 Седнала Стойна, седнала
 На първи великъ четвартъкъ,
 Да шие Стайна, да крое
 На Стоя тенка кошуля,
 За себе бѣла сагіа.
 Тамъ дека она шіеше,
 Тамъ дека она кроеше,
 Свиха съ, Стойно, завиха
 Две силни вилни ветрушки,
 Та ми те, Стойно, завиха,
 Та ми те тебе дигнаха,
 Та ми те тебе носиха
 На Юдинско 'оролище
 'Оролище, вирилище,
 Дека Юди 'оро игратъ.
 Те Фат'а на 'оро-то
 На 'оро-то на танец-отъ.

Стойна си 'оро играе
 Играе и сждзи роне.
 Догледа ъ стара Юда,
 Та ѝ веле и говоре:
 „Стойно ле лична невесто!
 Що 'оро играшъ и плачишъ?
 Даль ти ъ тешко за дома,
 За твое-то мъшко дете,
 За твоя-та първа любовъ?
 Не бери кахаръ, касаветь;
 Вчера отъ там' минахше
 Край ваши-те тешки порти;
 Твоя-та стара свекърва
 Мъшко си дете люляше,
 Емъ нему песна пееше:
 „нани ми сяно, сираче!
 Кога си ризикъ немало,
 Майка-ти да те изгледатъ.“

21.

Олошки-те отъ градина-та.

Съ пофали жълта дуна отъ градина-та, —
 „Како мене, спроти мене по 'убо' нематъ?“ —
 ъ дочула яболшница отъ градина-та, —
 „Що съ фалишъ жълта дуно кошогла'ице!
 Я ке родамъ многу благи яболка,
 Ке ме ядѣтъ мезе по ракіа. —“
 Ми ъ дочу трандафил-отъ отъ градина-та, —
 „Що съ фалишъ яболшнице бре шупливице!
 Я ке цутамъ многу цвеке въ година,
 Ке ме берѣтъ многу млади юнаци,
 И невести, та и млади девойки.“
 Ми го дочу крива лоза вишена, —

„Що съ фалишь трандафилу окапанику!
Ясъ ке родамъ многу грозѣ въ година,
Ке оженамъ многу млади юнаци,
Ке омѣжамъ многу млади девойки,
Ке закопамъ триста старци, старици,
Ке си ккрстамъ триста луди дечина.“

22.

Ракъ и жаба.

Кинисало раче осмокраче,
Кинисало дълго мустакинче,
Да ми тражить 'уба'а невеста
За своего сина осмокрака.
Ми одило раче, що одило,
И ми найде жаба кречанога,
и ъ зборвить раче осмокраче:
„А егиди жабо кречанога,
А егиди жабо пульооко,
Дай керка за сина осмокрака!“
Тога зборвить жаба кречанога:
„Витосай съ, раче осмокраче,

Айд' отъ тука, дългостакинче!
Снощи дошле чесоглавци,
За мнука ми смърдоглавци,
Дали ми сѣ како тебе!
Не ти да'амъ керка кречанога
За твоего сина осмокрака.“
Съ налюти раче осмокраче,
Съ налюти дълго мустакинче,
Ся истѣргна сабя шаварліа,
Да посечить жаба кречанога;
Си истѣргна пушка бозо'ица,
Да отепать жаба кречанога.—

23.

Куси врабець и невеста Подмрежица.

Посвѣршилъ съ куси врабець
За девойка подмрежица;
Си покани, си пособра
Сто свато'и сколовранци,
Утица—та старосватець,
Сто скакульци бѣрзи коньи,
Орлица—та побратими;
Отидо'а по невеста,
По невеста подмрежица.
Пѣтемъ нашле нива просо;

Съ враті'а сколовранци,
Да си коня назобаеъ,
Невеста си оста'иле
Да ъ вардѣтъ побратими,
Да ъ вардѣтъ по край тѣрви.
Долетало диво пиле,
Ѣ грабнала невеста—та,
Распердуши невеста—та,
Секоѣ тѣрнче и тарбуфче,
Секоѣ грумче и пердуфче.

Кога дойде куси врабець,
Съ зачуди църнь сиромашъ,
Що да чинить, какъ да чинить.
„Леле, леле я сиромашъ!

Аль не'еста да си жаля,
Али просо да жаляме?
Арно койни назобафме,
Къде ке 'и однесиме?“

24.

Цуцулина и Тресопатка.

Отъ Прилепъ.

Съ посвѣршилъ Цуцулина, Гугу-
лина, гуи, гуи, гуи,
ѣ посвѣрши мала тресопатка;
Си покани сто свато'и,
Сто свато'и, петъ кумо'и,
И четири деверчина,
Ке ми одѣтъ по невеста
Цуцулину Гугулину.
Киниса'а да си одать,
Да си одать, по невеста.
Напредъ 'одить самъ Цуцуль мѣшъ,
Самъ Чуцуль мѣшъ зеташина,
И по него сто свато'и,
Сто свато'и петъ кумо'и,
И четири деверчина.
Съ зададе темна мѣгла,
Тая идеть пра'ѹ на ними;

Не ми било темна мѣгла,
Туку било копсо пиле.
Ми пѣрсна'а да бегаетъ
Сто свато'и, петъ кумо'и,
И четири деверчина;
Кой подъ грутче, кой надъ грутче,
Кой подъ тѣрнче, кой надъ тѣрнче,
Кой подъ глокче, кой надъ глокче,
Самъ зеташинъ во кѣпина;
Оста'я невеста-та,
Оста'я на полпѣти.
Си ѣ вати копсо пиле,
Кога очи целиваше,
Цѣрни кѣрни ѣ тече'а;
Кога гѣрло целиваше,
Перду'и-те ѣ скубеше.

25.

Цуцуль пасить гояда
По край река Сятница;
Поминала лисица:
„Добро утро Цуцуле!“ —
„Далъ богъ добро лисица!“ —

„Що врѣва ѣ на село?“ —
„Ми съ женить комаръ бей
За мушичка девойка.
Болфа кука метеше,*)
Болфче-то ѣ расеше;

*) Петель дѣрва цепеше,
Кокоска му редеше;
Жаба огонь валеше,
Отъ ощо го валеше,
По'ике го гаспеше;

Болва тѣпанъ бѣеше,
Мечка тесто валькаше,
Отъ ощо го валькаше,
По'ике го лапаше.

Вошка оганъ валеше,
Вофче-то го гаснеше;
Мечка тесто валеше,

Пойке го лапаше,
И на мече да'аше.

26.

Комаръ бей съ женеше,
Мушичка си плачеше,
Комаръ бей ѝ тешеше:
„Мълчи, мълчи мушичко!

Утре 'одамъ въ Битоля,
Да ти купамъ кошуля,
Кошуля-та плетена,
Горе долу везена.“

27.

Свадба отъ ракови-те.

Отъ Струга.

Рако'и-те свадба чинѣтъ,
А жельки-те панагюрвѣтъ.
Съ посврши желюрок-отъ,
Си посврши кутра желька,
Кутра желька за невеста.
И си стана желюрок-отъ,
Дойде ко'а, дойде време,
Да съ берѣтъ 'си свато'и.
Си пособра куси врапси,
Куси врапси за свато'и;
Си пособра уташина,
Уташина кумашина;
И си зеде за старосватъ

За старосватъ сколовранецъ,
Побратими бильбильчина,
Киниса'е по невеста,
Отидо'а во дворо'и.
Ми играетъ, ми скокаетъ,
Ми ядеетъ, ми пишетъ.
И подстана желюрок-отъ,
Съ подскачи на скала-та,
И ъ виде кутра желька
Промената, наружена,
Ѣ целива бѣло гжрло.
Съ зедо'а, отидо'а,
Со желка-та с' кердоса'е.

27.

Е д н а к в а.

Рако'и-те свадба чинѣтъ,
А жельки-те панагюрвѣтъ,

Ежо'и-те сеиръ чинѣтъ.
Ми съ спуци едно еже,

Ми целива една желка.
В догледа желюрок-отъ,
Тѣ съ спуци по еже-то:
„Море еже пуцарѣце,
Чиѣ жена си целивалъ.“
Рак-отъ му съ отго'орвить:
„Море еже пуцарѣце!
Міе на бракъ те каниѣме,
Да ми ядишъ, да ми піешъ,
Големъ аинкъ да ми чинишъ,

Не да бацишъ чужа жена!“
Кутро еже с' отго'орвить:
„Море раче осмокраче,
Море дългоустакинче,
Море люто кавгадживче,
Ко ке ядишъ, ко ке піешъ,
Лели ке съ опіанишъ,
Тѣ 'се ке си забора'ишъ
Коѣ ю свое, коѣ ю чужо.“

ЦЪРКОВНИ.

29.

Аврамова жертва.

Поканилъ Авраамъ гостолубецъ,
Поканилъ гости пріятели:
„Ядете, пите, бога молите,
Да ми да'ить господъ чедо
На деведесетъ деветъ години,
Да ни да'ить отъ сърче чедо;
На скутамъ да турамъ, тате да викатъ;
И я богу ке го чувамъ,
Жертва богу ке го приложамъ.“
И му даде господъ чедо,
На дете Исакче му кладо'а, (име),
Отъ ощо на дете милосъ имаше.
Растнало дете деветъ години.
Господъ го допрати ангел-отъ
Ноке въ соне да му съ выявить,
Ангелъ съ явли н' Аврама гостолубца:
„Камо ти жертва, що богу си таксамъ?“
Па ми стана гостолубецъ Авраамъ
И му велить на дете Исакче:
„Земи си, синче, остро секирче,
О'и ми, сину, въ ограда зелена,

Джрва да беришъ , огонь да валишъ ;
Татко ти ке до'итъ , жертва да чинишъ ,
А ти , сину , сеиръ да гледашъ .“
Отъ ощо дете милосъ имаше ,
Па си зеде остро секирче ,
Джрва собервить , огонь навалъвить ,
Огонь навалъвить , и пѣсма си пейтъ :
„Татко ке до'итъ жертва ке чинить ;
Той жертва ке чинишъ , я сеиръ ке гледамъ .“
Па ми фтаса гостолюбець Авраамъ ,
Си го фати дете Исаакче :
„Я на бога , синче , курбанъ сумъ таксало ,
Тебе , синче , курбанъ я ке те заколямъ .“
Па отговори дете Исаакче :
„Вжрзи ми , татко , обе-те нодзе ,
Обе-те нодзе , обе-те рѣце .
Па клади ме на они две джрва ,
На они две джрва маслинко'и ,
Да не мжрднамъ , татко , дан' те накжрв'амъ ,
Душа мие немой да с' огрешиме .“
Десна рѣка пикна во позу'а ,
С' десна рѣка остритъ ноже .
Ми донесолъ два цѣрни овна ангель боже ,
И велптъ на Аврама гостолюбца ;
„Опули сѣ що иматъ задъ тебе .“
Тога Авраамъ сѣ опули ,
Тога виде до две цѣрни овна .
Ангель божи пакъ говори :
„Нейкитъ господъ чвечка жертва ,
Тукъ заколи два цѣрни овна .“

30.

(Отъ Струмица.)

Фала богу за чудо големо ,
Дека ке сѣ чудо натледаме !
Благо делятъ четири ангели ,
Благо делятъ више на небеси .

Кой си биле четири ангели?
Еденъ бѣше старъ свѣти Иліа,
Други бѣше старъ свѣти Никола,
А треки—отъ бѣше свѣти Јованъ,
четвѣрти—отъ бѣше свѣти Петеръ.
Долетале до две мили сестри,
Свѣта Маря, и свѣта Магдалина,
Порониле солдци по образи,
По 'убаво златно свѣто лице.
Не смее никои да 'и питатъ;
Опита ги старъ свѣти Иліа:
„Що ронете солзи по образи,
По 'убаво златно свѣто лице?
Дали ви сѣ отъ бога еднога?
Дали ви сѣ отъ рода Христьянска.“
Магда крие, Маріа не крие:
„Брату мили, старъ свѣти Иліа!
Отъ бога ни ꙗ свако—яко добро;
Мѣка ни ꙗ одъ рода христьянска.
Ніе бѣхмѣ по земя Легенска,
Богъ да биетъ Легенски христьяни!
Не сѣ знаитъ постаро, помладо,
Не си славатъ свѣтци отъ година,
Не си дѣржатъ Петка и Неделя.
Во свѣта неделя метатъ
Лице ѿ напрашиле;
На свѣта неделя печееки
Очи ѿ изгореле.
Татко иматъ като лудо дете,
Стара майка на нодзе изгазиле,
Сестри иматъ, како измекарки,
Брата иматъ, како душманина,
Своя снаха, како пѣрва люба;
Кумъ кѣрщеникъ на судба сѣ тератъ;
Кѣде биле неправо судище.
Из подъ нимъ цѣрна земя горитъ,
Горитъ земя четири аршини.“
Па имъ велитъ старъ свѣти Иліа:
„Постоите сестри почакайте,
Дури ніе благо да делимѣ.

Ке съ молиме на нашъ христосъ,
Да ми даде ключевн отъ небеси,
Да заключамъ мъгли и облаци;
Три години дошъ да не завърне,
Три години сѣнце да н' угрева,
Три години ветеръ да не дува,
Да не съ роди вино, ни жито.“
Арно ангели благо разделиле;
На свѣти Иліа що му паднало?
Паднало му летни гѣрмежи,
Онъ да иматъ онъ да 'и повелятъ,
Християни страх-отъ да му иматъ.
На свѣти Никола, що му паднало?
Паднало му води и бродови,
Му падна'а гемии по море,
Онъ да иматъ, онъ да ги повелятъ.
Кои юнакъ вода ке нагази,
Да съ помоли на свѣти Никола,
Онъ ке вреденъ отъ вода да извади.
На свѣти Јованъ чо му ке паднало?
Паднале му кѣрсти, и икони,
Паднале му кумство, побратимство,
Кой ке подстъпи свѣти Јованъ,
Нека стапни въ силенъ оганъ.
На свѣти Петеръ що му паднало?
Паднале му ключеве отъ рай,
Онъ да отворе и онъ да затворе.
И що бѣше старъ свѣти Иліа!
Помоли съ на нашъ христосъ,
Та му даде ключеве отъ небесе,
Си заключи мъгли, и облаци.
Три години дождъ не завърна,
Три години сѣнце не угреа,
Три години ветеръ не подуналъ,
Не съ роди ни вино, ни жито;
Пакъ на бога не съ предавале.
А що бѣха Легенски християни!
Пріявнале коня пеливана,
Да си бегатъ на друга краина,
Дека иматъ здраве и берикетъ.

*

Распукала тая църна земя,
Пропаднுவатъ коня до колена;
Па на бога не съ предавале.
Богъ имъ даде седумдесетъ болъи,
седумдесетъ и седумъ болести;
Болувале още три години,
Повеке умреле малце останале;
Дури тогай на бога съ предале:
Заслужили свѣтци отъ година,
Задържале Петка и Неделя.
Татко иматъ, като свое сърце;
Майка иматъ, като своя душа;
Сестри иматъ, като десна ръка;
Своя брата, като десно око;
Своя снаха, като иста сестра;
Кумъ кърщеникъ, като богъ еднога.
Како съ они тако поканле,
Въ църкви одатъ богу да съ молятъ.
Дури тогай дошъ имъ завърнало,
Що сеали, све имъ съ родило,
Родило съ и вино и жито.
Отъ ангели пѣсна останала,
Да съ пентъ, да съ приказуватъ.

31.

Свети Георги.

Отъ Кукучъ.

Що ю настанъ настанало
Во града Троема?
Троемски Християни они безвѣрници,
Не вѣруватъ вистински господа
Исуса Христоса;
Они вѣруватъ злато и стрebro,
Отъ злато и отъ стрebro господъ праватъ,
Ни нимъ тими иматъ,
Малечокъ на големъ тими-ѣ си нематъ;

Свѣтець на година они не служувать,
Темень, свекн они не си память.
Отъ бога да найдать Троемски Христяни,
Що съ чудо учинило, брате,
Во града Троема,
Що ииаше седумдесетъ чешми,
Що тече'а студна вода;
Госодъ чудба имъ даде,
Вода-та имъ пресуши.
Що съ милувале господъ ги дарувалъ,
Протече'а седумдесетъ чешми
Злато и стрebro;
Уще толку они такамъ дуздиса'а,
И на себе и на конье,
Що имъ сѣрце сакаше.
Харно они ми съ премени'а
Салтъ у злато и у стрebro,
Ела вода нематъ да си пѣатъ;
За вода си тѣрпатъ три недели време;
Отъ бога да найдать, а не вѣрувать
Вистински господа Исуса Христоса.
Господъ пакъ му к грѣхъ паднало,
Пакъ вода имъ даде;
Нели съ отвори во Троема града
Едно блато широко, езеро долбоко,
Отъ Троема града три сахата место.
На вода-та господъ стопанъ кладе
Сура лама мѣршоѣдна;
На стопан-отъ сече'а таинъ да даватъ
На денъ по една малка мома.
Каилъ съ чини'а Троемски Христяни;
Таинъ ми си даватъ на денъ
По една мома, вода ми си леать.
Съ рѣди'а они три години време;
Какъ стапна'а чедверта година,
Дореди'а съ сите на рѣдъ.
Дойде рѣд-отъ и на царъ-отъ,
Таинъ да си даде, вода да налентъ.
А що ииаше цар-отъ една керка
Кайметлиа, метеміа,

Таинъ си ъ пуци на блато широко,
На тая сура ламіа.

Ела она, брате, вѣруваше
Господа Исуса Христа,
Еменъ свеки она на скришно палеше,
Метаниі бѣше, и съ кѣрстеше,
Нели ми си пойде на блато широко,
По край езеро долбоко

Отъ утро въ неделя.

Тамъ дека съ шета и сжлди си рони,
Чекаеки Ламіа да излезе,

Таинъ да си ъ голтне;

Тога съ здадела незнаена деліа

Со сива идица, личенъ свѣти Георги;

Дойде си край блато при неа,

Да си ъ распита що ъ дошла

На блато широко отъ утро въ неделя.

А она му веле и му говоре:

„Нел' ме питашь ке ти кажамъ;

Отъ бога да найде мой-отъ

Старъ бабойко Троемски-отъ царь!

Онъ ъ кадаръ, брате,

И сосъ пари друга да купе,

Таинъ да си пуще, и зорбалокъ да чинить,

Таинъ да не даде;

А ела нели не вѣрува

Вистински господа,

Јзе си вѣрувамъ Исуса Христа,

Мене таинъ ме пуци

На сура-та Ламіа,

Мене да ме гжлтне, таинъ ке ъ бидамъ,

Вода да налеятъ Троемски христяни.

Неми по край мене

И тебе дан' те голтне.“

Тога тая лична деліа

Слезе отъ сива идица,

Маздракъ си удри на земя,

Вжрза коня за маздракъ;

Тѣ ъ веле на девойка:

„Ел' да ти полегнамъ на skut-отъ;

Ти да ме пощишъ во глава-та моя,
Кога ќе излезе сура-та Ламіа

На мене да кажишъ.“

Легна и позаспа.

И сланице-то блжсна, езеро си њче,
Ламя ќе излезе, таинъ да поголтне.

Какъ виде сура-та Ламіа

Малка-та девојка

И лична деліа, и сива идица.

Тога веле сура-та Ламіа:

„Сполай ти, боже, на тебе!

Три години време

По една малка мома,

На денъ еденъ таинъ;

Сега четвортa година три таина.“

Нели фати малка девојка

Солдзе да роне,

Нели падна една жешка солдза

На личенъ свѣти Георги,

Съ разбуди, и на нодзе съ найде,

На идицъ съ качи,

Та зеде маздракъ въ десна рѣка,

Съ пуци по Ламіа,

Та ъ веле и говоре:

„До сега ти, Ламіо, таинъ моми яде,

Сега таинъ тебѣ мѣздракъ ќе ти бидитъ.“

Нели зина тая сура Ламіа

Да го поголтне;

Га ободe во клѣто гѣрло,

Та викна на тая малка девојка:

„Ела ми отвѣрзи зунга отъ тозлук-отъ,

Та вѣрзи клетa Ламіа;

Заводи њ ти, язе ќе њ терамъ,

Ќе њ носиме во града Троема

Жива на царски-те конаци.

Ќа њ виде цар-отъ керка му, веле:

„И ти удиса со магебсникъ Георги,

Съ магин фатиѣте сура-та Ламіа,

Да лѣжите инсан-отъ.“

Тога њ ритна личенъ свѣти Георги

Па десна-та нога со чизма-та
На сура Ляміа по клето сърце.
Нели избълва триста и ше'есетъ моми,
Що 'и погълнала на тая година,
Сите живи съ фати'а на дробно
Хоро да играетъ.
Па повторо га поритна,
Нели избълва триста и ше'есетъ,
Ту умрени, ту живи.
Трети пакъ ъ ритна,
Та пакъ избълва триста
И ше'есетъ 'се умрени.
Тога веле свѣти Георги:
„Айде, цару, сеча ке вѣрувашъ
на вистинска госцода?
Ели ка' огладне таа сура Ламіа
Да ъ пуца да те погълтне
Со сите конаци.“
Тога цар-отъ завѣрува
Со 'си те Троемски Християни.
Съ кърстиха на Јисуса Христоса.
Отвори-те му даде отъ Троема града
На личенъ свѣти Георги,
Тà излезе прошета низъ Троема града
По свите чешми,
И удри сосъ мѣздрок-отъ,
Протече'а студна вода
Сите седумдесетъ чешми,
Да си пѣтъ Троемски Християни,
На Христосъ да вѣрватъ.

Христосово рожанге.

Збила ми съ божа майка, Маріа,
Никой ми съ по край неа не згоди,
Згодила съ Аламанка девойка,
Сопасала свиленъ поясъ отъ себе,
Го повила Риста бога малего.

Христосово воскресение.

Отъ Струга.

Що ми љ лепо 'убо'о *)
На висока-на планина,
Н' онаа рамна рудина!
Райски-те софри ставени,
Найгоре свѣти Никола,
До него свѣти Иліа,
Мегю нимъ сестра Маріа
Со Риста бога на рѣце,
Со злато капче на гла'а.
Свиле сѣ до два облака,
Кренале ми го Ристоса.
Седна Маріа да плачитъ,
Свѣти Никола ъ тешитъ:
„Мѣлчи ми, сестро Маріо!
Міе ке ти го зе'име;
Пакъ тебе не го да'аме,
Ке го да'име на занатъ,

Да пра'итъ страшни мосте'и,
Да вѣрвѣтъ грешни-те души.
Пѣрва-та душа що мина,
Тая љ грешна, прегрешна;
Чужо ми дете дояла,
Алалъ не му го да'ала.
Втора-та душа що мина,
Тая љ грешна прегрешна;
Назаемъ брашно земала,
Кога го назотъ вращала,
Со пепелъ ми го мешала.
Трека-та душа що мина,
Тая љ грешна прегрешна,
Назаемъ сольца земала,
Кога ъ назотъ вращала
Со песокъ ми љ мешала.

Христосово воскресение.

Прошета свѣта неделя
Со чесни кѣрсти во рѣка

По край Јордана речица;
Нищо ми стрета не стрети,

*) Отъ прилепъ велигденска еднаква пѣсна зафащатъ:

Ордено моме 'убаво!
Що глоба найде татко ти,
Що си продаде куки-те?
Що бѣ'а куки 'уба'и
До деветъ врати големи,
Десета врата наймала,
Край мала врата ливада,
Во ливада-та зеленъ боръ,
Подъ бор-отъ студентъ кладенецъ,
Край кладенец-отъ тѣрпеза

На тѣрпеза-та 'си свѣтци,
На чело свѣти Никола,
До него свѣти Иліа,
Мегю нихъ сестра Маріа
Со Риста бога на рѣце.
суздай сѣ ви'оръ отъ небо,
Да љ го зеде Ристоса.
Викна Маріа да плачитъ:
Охъ леле боже до бога!
Що ми го зеде Ристоса!....

Ни си намера намери,
 Тук' стрети клети чифути,
 Къде го мъчѣтъ Ристоса;
 Судна му мъка даваеъ;
 На кърсти ми го кое'е,
 На оганъ ми го горе'е.
 Дойдо'е божей ангели,
 Да молѣтъ цара Чифутски,
 Да пуцить цара Ристоса.
 Тои имъ мольба не сакатъ,
 Ни го Ристоса пуцаше.
 Ми дойде чиста Пречиста
 И тая мольба сѣ молитъ;
 „Егиди цару Чифутски!
 Пуци ми цара Ристоса;
 Со него си сѣ наде'амъ
 Предъ бога да си излезамъ.“
 Тога ъ Ристосъ зборвеше:
 „Егиди чисто Пречисто!
 Нежалай мошне не плачи;
 Сама си чиста пречиста,
 Сама предъ бога к' излечишь.“

И дойде свѣти Иліа,
 Си скоа кола огнена,
 Си прегна коньѣ четири
 Четири коньѣ крилатни,
 Та си отиде на небо;
 Чиста Пречиста со него,
 Така излезе предъ бога.
 И дойде свѣта неделя,
 Тая ми мольба не моли,
 Мирна ю роса предъ бога;
 Си ѳжри кърсти по река:
 Скоч'а клети чифути,
 Кърсти да берѣтъ по река;
 А тие клѣтва сторїе
 Ристоса да го не да'ѣтъ.
 Кога по кърсти пойдо'е,
 Тога имъ Ристосъ отлета
 Со дванадесетъ ангели,
 Свѣта Неделя со него,
 Та си отиде на небо,
 Предъ мила майка поборго.

35.

Свѣта Неделя и св. Петка.

(Отъ Костуръ.)

Заснала свѣта Неделя
 На свѣта Петка скуто'и;
 Свѣта Петка ъ будеше:
 „Стани ми свѣта Неделя,
 Сега сѣ соно не спие.
 Рано ми рано станува,
 До два празници кажува,
 Свѣтни ми църкви отворатъ,
 Ангелъ отъ небо слегуватъ,
 Ристосово лице омиватъ,
 Закони по земя кажуватъ,
 За да вѣруватъ Рисяни.“

Кога Неделя разсони,
 Дробни ми сѣдзи порони
 По свои свѣтни образи;
 Свѣта Неделя прикажи:
 „Сестро ми свѣта и Петко!
 малко ми дремка фатила,
 Да чудимъ сонокъ сонвала!
 стредъ море дърво израстло
 Израстло дърво високо,
 Въръ небо дърво крепеше,
 Да подъ дърво-то две лиска,
 Два листа били широки,

Свата ъ земя покриватъ.
Тіе не биле два листа,
Туку си били две книги,
Що 'и пееть попови,

Да завърватъ Рисяни,
Да си държѣтъ празници,
Свѣтаа Петка, Неделя,

36.

Богородичинъ изповѣдь.

Отъ Струга.

Онаа стърна лепа рудина,
Во рудина ю великъ манастиръ,
Во манастира свѣти Никола,
И свѣта Петка, свѣта Неделя;
Свѣта Неделя свещи ми сучить,
А свѣта Петка църква ми метить,
Свѣти Никола книга ми пейть,
Книга ми пейть, сѣдзи ми ронить.
И му долета Богородица,
Богородица съ бога на рѣце,
И му долета на десно рамо;
И ми говори Богоро'ица:
„Егиди брате, свѣти Никола!
Що книга пейшь и сѣдзи ронишь?
Ясъ сумъ си дошла да ме причестишь. —
„Егиди сестро Богоро'ице!
Исповедви съ, и причестви съ,
Да не гре'о'и нещо ми имашь.“
Тога говори Богородица:
„Егиди брате, свѣти Никола!
Ясъ да ти кажа що грѣѣ си има;
Кога си вѣрвѣѣ низъ Димна гора,
Низъ Димна гора пуста планина,
'Се що ме виде, 'се простумъ стана,
'Се простумъ стана и пѣтъ ми стори;
До три-не древя не ми стана'е,
Не ми стана'е, ни пѣтъ стори'е.
Тога 'и я люто прокълнаѣ: —
Тонка ясика тонка да бидить,
Тонка да бидить, сенка да нешатъ.

*

Тонка-на евла тонка да бидить, *)
Ни цуть да цутить, ни родъ да родить.
Зелени бършленъ, зеленъ да бидить,
Зеленъ да бидить зиме и лете,
Цуть да ми цутить, родъ да ми родить
Родъ да ми родить църни ъглена.“
Съ исповѣдва и съ причести.

37.

Христосови карстови.

Отъ Струга.

Попаднале до три темни мѣгли
Попаднале во Стамбола града,
Ми стояле токму три години;
Нито сѣнце ми ꙗ угреало,
Нито ветеръ ми ꙗ повеало,
Нито роса ми ꙗ заросило;
Съ сторило голема скѣпиа.
Никако ми жена не постигна,
Никако съ овца не обягни,
Та ни нивѣ че'инца родїе,
Ми съ стори голема гладїа;
Стари люгѣ пепелъ ми мака'е,
И млади-те трева ми пасе'е,
Луди деца песокъ ми зобе'е!
Съ зачуди цара Костадина,
Що ке будить за чудо големо!
Малу му ꙗ цару притекнало;
Що му велить кралю Мурат-бегу:
„А егиди кралю Муратъ-бегу!
Да ми пойдишь край река Ситница,
Тамо иматъ Чифутка вдоица,
Тая иматъ едно мѣшко дете.

*) Вместо тоя стихъ други кладвѣтъ:
Крива-на бѣрба крива да бидить.

„Айти тебъ чифутке вдоице!
Да ми кажишъ дека ми сѣ кърсти,
Дека ми сѣ кърсти Ристосо'и.
Ак' не кажишъ чифутке вдо'ице,
Ке ти земамъ твое мѣшко дете,
Ке го печа мегю два огне'и.“ —
Съ отго'ри чифутка вдо'ица:
„Так' ми бога кралю мурат-бего,
Сумъ главена измекарка овде,
Да го вадамъ големо буннице.
Ноще раститъ трѣва смърделика,
Ноще раститъ на утро ѣ кинамъ;
Денѣ ноше овдека си седамъ.“
Му каза'е Цару Костадуноу;
Цар-отъ пуши до триста момчина.
Що да видѣтъ за чудо големо!
Не ми било трѣва смърделика,
Туку било босильокъ Ристосовъ!
И станале до триста момчина,
Отвориле големо буннице,
Що ми бѣше мошне малечко'о,
Триста сжжни бѣше во глобина,
Сто ѣ педесетъ бѣше во ширина.
'И найдо'е кърсти Ристосо'и.
Колку бѣ'а кърсти мелечка'и,
Царски порти не 'и созема'е,
Прек' бедени кърсти префарли'е;
'И кладо'е во царско-то азно.
Тога сжице ми ѣ угреало,
Тога ветаръ ми ѣ повеало,
Ситна роса ми ѣ заросило,
Мѣшки деца жени постигнале,
Руди овци ми' сѣ обягниле,
И сѣ стори голема ефтиня,
И нивѣ-то ченница роді'е,
'Се берикетъ ми сѣ исполнило. —
Кои чуло све весело било.

Свети Георги.

Богъ да биетъ краля отъ Трояна!
Ми пособирагъ Троянци хрисяни;
„Елъ чуете Троянци граждани!
Расипите бога единего,
Напишите бога стробренова.“
Написале бога стробренова.
Що ми текле у Трояна града
Триесетъ и три точки студна вода;
Тамо фати да ми протечвигъ
Бъло стробро, и свигло-но злато;
То'а за бога моли'а, то'а ми найдо'а.
Нимъ 'и прати крагъ Троянски,
Ми 'и прати подъ Трояна града,
Подъ езеро, кей глобокъ бунаръ.
Тамо иматъ тая вода студна;
Тамо иматъ змиа халовита;
На день му ю по еденъ таигъ;
Тамо одатъ Троянски християни,
До откупатъ вода-та со стробро,
Со стробро, со жежено злато.
Богъ да биетъ краля отъ Трояна!
Промени негвоа мила керка
Негвоа керка наймала Мариа;
И наполни джепъ и пазу'и
Со стробро и злато жежено;
Во ръце ъ даде стробренъ ибрикъ:
„Айти керко мала Мариа!
Ти пойди ми край бунара,
Налеи ми она студна вода,
Да откупишь ти вода со стробро.“
А що бѣше девойка Мариа!
Сѣ прекърсти, богу сѣ помоли:
„Дейди боже, менѣ поножи ми!“
И киниса по бѣли друмови,
И си стрете незнаена дея,
Деиа со коня дориа.

„Поможи богъ Троянко девойко!
Ако богъ да, какъ ке ми 'одишь?“ —

„Я ке ходамъ подъ Трояна града,
Да налеамъ она студна вода.“

Овговоре незнаенъ деліа:

„О! девойко хубава Маріе!
Тамо иматъ зміа халовита,
Ке загинишь млада и зелена!
Я не сумъ незнаена деліа,
Туку сумъ си свѣти Георгіа.
Я ке легнамъ на твой skutови,
Малу перче да ми приобидишь;
Я сумъ вреденъ тебе да откинамъ.“

Па си слезе отд конь-о на земи,
Легна на нейдзини skutови.

Богъ да біеть зміа халовита!

Съ даде отъ глобоко езеро

Сама себъ гласови даде:

„Хейди боже, хейди мили боже!
На день имахъ само юден таинъ,
А денеска имамъ три таини!“

И що бѣше хубава девойка!

Їж догледа зміа халовита,
На девойка тешко жаль ѝ падна,

Отъ жалости тая не ми скорна,

Не скорна свѣтаго Георгіа,

И порона солдзи по образи;

Паднаха солдзи на образ-о неговъ,

Отъ жалости солдзи г' изгорѣха.

И си стана свѣти Георгіа,

Изговоре на Троянска девойка:

„О! девойко, хубава Маріо!

Що ми ронишь тие дробни солдзи“

Изговоре Троянка девойка:

„Брату мой свѣти Георгіа!

Опули съ по бѣли друмови,

Що ми идетъ хала халетина,

Що говоритъ зміа халовита —

„На день имахъ я по еденъ таинъ,

А денеска имамъ три таина.“

Съ опули свѣти Георгіа,
ѣ догледа зміа халовита.
Аль му велить Троянка девойка,
„Сега ніе, брате, загинахме!“
А що бѣше свѣти Георгіа!
Съ уплаши свѣти Георгіа,
Па си слезе самъ ѣденъ господъ:
„Аль ме чуешъ свѣти Георгіа!
Вели самъ едини господъ,
А извади стрела отъ пояса,
Фарли на зміа халовита;
Може и ясъ на помошь да дойдамъ.“
И що бѣше свѣти Георгіа,
Па истѣргна стрела отъ пояса,
И фѣрли на зміа халовита,
ѣ погоди мегю цѣрни очи,
И си кутна зміа халовита,
И си явна коня доріега,
Па велить на Троянка девойка:
„Оди предъ мене, предъ коня.“
Съ себе зеде зміа халовита,
Па ѣ вѣрза съ дробнаго синджира,
И велить свѣти Георги на коня:
„Али чуешъ, конье доріе,
Си фатихме зміа халовита,
Влечи, конье, сега да съ влечи.“
И киниса по бѣли друмоѣи.
Кога дойде у Трояна града,
Кога гледать Троянци християни,
Ги прифати треска тригодишна.
„Ейди боже сполай ми ти тебѣ!
Отъ кога съ Троянъ заградило,
Ваква хала не бѣше ни дошла!“
Па си ходить свѣти Георгіа,
Па си ходить по Трояна града,
Па си слезе отъ коня на земи,
И си прака девойка Маріа;
„О! девойко хубаво Маріо!
Ти да пойдешъ у ваши дворѣ
Хаберь ти стори на твои татко.“

Си отиде на свои дворови,
Па говори она на татка си!
„Аль ме чуешъ мои стари татко!
Дойде едемъ незнаенъ деліа,
И те викатъ тои каи него.“
Па киниса тоу краљ Латинъ,
Па отиде кай свѣти Георгіа:
„Добре дойде незнаенъ деліа!“ —
„Добре найдохъ крале Латинине!“ —
Ако сакашъ я да ми ти да'амъ
Да ти да'амъ моя мила керка!“
Изговори свѣти Георгіа
На онега краля Латинего:
„Кюти Латинъ уста да ти капнитъ,
Не зборувай ти такви речови!
Я не сумъ ти некои деліа,
Туку я сумъ еденъ ангелъ божи,
Ангелъ божи свѣти Георгіа.
Али гледашъ хала халетина!
Да соберишъ Троянци Христјани,
Да разсипишъ бога стробренаго,
Да напишишъ бога единаго,
Оти гледашъ страшна Халетина.
Ако пушамъ зміа Халетина,
Три пѣти град-о ке преопачитъ,
Жива душа отъ васъ не оставатъ.“ —
Изговоре тои краљ Латинъ:
„Прости мене свѣти Георгіа!“
Съ собраха Христјани Троянци,
Расипаха бога стробренаго,
Напра'иха бога единаго.
И що текле триѣсетъ и три чешми
Чисто стробро и жежено злато,
Пресекнаха и ми протекоха
Протекоха тая студна вода.
Отъ тогай цесна останала.

Отъ Панагюрище.

Израсло ми ꙗ дърво зелено
дърво зелено дур' позлатено,
рожба родило до три яболки
До три яболки дур' позлатени.
Подъ него седи свѣта Марія,
Та си шіеше на попове-те
На попове-те петрахили-те,
На владици-те ржавици-те.
Отъ долу идатъ до три овчере
До три овчере до три кехая.
Пръви-а носи прикованъ кривакъ,
Втори ми носи мѣдни кавали,
Трети ми носи маламенъ прѣстенъ.
Той де-то носи прикованъ кривакъ,
Като го фърли, той не дофърли;
Де-то носеше медни кавали,
Като ги фърли, а той прифърли;
Дето носеше маламенъ прѣстенъ,
Като го фърли, той отбрули
До три яболки 'се позлатени.
Като ги виде свѣта Марія,
Скоро поскоро въ къщи отиде
И на Димитро тихо говори:
„Оле ле варе, бае Димитре!
Какви бѣха тія овчере?“ —
„Той дѣ-то носи прикованъ кривакъ
Тои ми ꙗ свѣти Шикола;
Той дѣ-то носи мѣдни кавали,
Тои ꙗ свѣти Василя;
Той дѣ-то носи златенъ прѣстенъ,
Тои ми ꙗ свѣти Еванъ.
Скоро те щатъ у насъ да додаты;
Да сторимъ вяра и клятва
Дърво зелено дур' позлатено
Да направимъ златни мостове
Златни мостове на черно-то море
И да минемъ въ оная земѣ

Некръстена и немиросана,
Да ъж крѣстиме, и миросаме.

40.

Свѣти Иліа и деветъ Лами.

Отъ Струга.

Попаднале деветъ кучки лами,
Попаднале на О'ричко поле,
Понаднале во царей кладенци,
Да зобаеъ пребѣла пчеинца.
Тук' съ чудить старъ свѣти Иліа,
Що да чинить, како да загубить
Да загубить деветъ кучки лами.
И говори старъ свѣти Никола:
„А егиди брате свѣти Иліа!
Ти не можишъ да загубишъ ними
Тукъ да по'ишъ во село Канео, *)
Тамо иматъ сирота вдо'ица,
Кѣ **) стигнала лудо мѣшко дете,
Мѣшко дете по татка посмѣрче;
И да зе'ишъ па'уръ со ракіа,
Да си зе'ишъ пребѣла погача,
Да г' однесишъ на сирота вдо'ица;
Да Ъ даи'шъ пауръ со ракіа,
Да Ъ да'ишъ пребѣла погача
Ке съ напиетъ и сонъ ке ъ фатигъ
Ти да зе'ишъ лудо мѣшко дете,
Мѣшко дете по татка посмѣрче,
Да г' однесишъ царей кладенци, ***)

*) Канео ъ место въ Охридъ близу до езеро-то.

***) Кѣ-къде.

***) Вместо: во царей кладенци. пропушаванъ-то одъ предлодзи-те на многу места съ повторить, и това не требить да съ слагать неправилностъ; защо кога я препишвехъ песни-ве многу пѣти бѣхъ опиталъ, али не требить да съ прикладать предлодзи-те; не ми велеха миѣ така ги знаиме. Во други издavanja одъ нар.

Да съ качишъ на Перинъ Планина,
Да потерашъ деветъ кучки Лами,
Да потерашъ царе'и кдаденци.
И отиде старъ свѣти Илія,
И потеря деветъ кучки Лами.
'И пречека лудо мѣшко-дете,
Съ десна рѣка 'и пречека лудо,
'И пречека деветъ кучки Лами
'Си-те осумъ дете 'и загуби.
А девета Ламя побегнала
Побегнала въ църква Арангела.
И ми дойде старъ свѣти Илія,
И говоритъ на дете отъ рулека:
„А егиди дете повойниче,
Али уби деветъ кучки Лами?
Говореше дете повойниче:
„А егиди старъ свѣти Илія,
Осумъ кучки Лами загубифъ,
А девета Ламя ми побегна
Ми побегна църква Арангела.“ *)
Самъ съ пуци съ дете отъ рулека,
И девета ламя ъ загуби.
И го зеде дете малечко'о,
Го однесе на сирота вдо'ица.
Си ъ найде сирота заспана,
Си ъ тога сирота разбуди
„Стани, стани сирота вдо'ице!
Нацицай си твое мѣшко дете,
Оти ти ъ дете уморено;
Отъ дамна не си го нацицала.“

41.

Свадба отъ св. Димитріа.

Отъ Струга.

Посвѣршилъ съ свѣти Димитріа.

Бѣла Неда отъ Софіа. (въ др. отъ Авлана) —

съ стретвить това пропушаваніе. такви вираженія сѣтъ одзивъ на
вѣстари-те времена; и въ Омира тѣ не редко сѣ стретвать.
леку отъ Струга иматъ църква Архангела, расипана отъ рофя.

Дойде ко'а, дойде лепо време,
Да зежееъ бѣла Неда.
Покани свѣти Димитріа
Сите свѣци си покани
Си покани за свато'и
свѣти Иля забора'и.
И отише во Софіа,
Си зедо'е бѣла Неда.
Лепо ми 'и пречекале;
'Си те свѣци 'и дарвале
Бѣла риза остра сабя, *)
На сабіа бѣла риза,
Еденъ дарчокъ престанало;
Неда умна и разумна
Си го кладе во пазу'а.
И иде, що иде,
Колку доше до полпѣти,
Що потекла силна река;
Не съ газитъ да ѣ газѣтъ,
Ни съ летатъ да летаеъ;
И го нашле свѣти Иліа
Ничкумъ лежить сѣдзи ронитъ,
Го скориватъ свѣти Димитріа:
„Стани брате свѣти Иліа,
Оти сумъ те забора'илъ!“ —
Ни ми станвитъ, ни съ око съ пулитъ;
Тукъ съ впущи бѣла Неда:
„Стани брате свѣти Иліа,
И тебъ сумъ даръ донесла!“
И си сегна во пазу'а,
Си изва'и остра сабя,
Остра сабя, бѣла риза,
Го дару'а свѣти Иліа.
И ми стана свѣти Иліа;
Начасъ река ми секнала.
Помина'е сто свато'и
Со не'еста бѣла Неда.

---

*) во друга: Кошулица копринена
Во кошуля овтра сабя.

42.

Рано рани свѣти Герги
 Рано рани на Гергьовденъ;
 Отседла си добра коня
 Да обиде въ ретъ овчере.
 Ягнета ся изѣгниле,
 Говѣда са истелиле;
 'Сяка крава теле води.
 Па отиде въ ливади-те;
 Ливади-те трева нематъ,
 Зимници-те измързнале,
 Летници-те излипсале;
 Тои са назатъ повърна.
 Майка Герги отговаря:
 „Леле варе, синко Герги,
 Веселъ отиде, скърбенъ доде!“
 Герги майцѣ отговаря:
 „Леле мале, стара мале!
 Обидохъ си ливади-те,
 Ливади-те трева нематъ.“
 Майка Герги отговаря:
 „Не грижи са, синко Герги,

Да нароси ситна роса
 Да навали гергьовски дждѣ,
 Па си иди на Спасов-денъ,
 Та обиди въ ретъ сжжри.“
 „Послушалъ свѣти Герги,
 Та удари ситна роса.
 Кога било на Спасов-денъ,
 Той воседна добра коня,
 Отиде на ливади-те,
 Зимници-ти искласили,
 Летници-те вретенили (?),
 Ливади-те конъ не газиле.
 Зарадва са свѣти Герги
 Изъ друмъ врѣви песенъ пее.
 Що го зачу, 'се послуша,
 Едно држво трепетлика
 Не сж запря, не послуша.
 И прокле го свѣти Герги.
 „Да би далъ богъ трепетлика,
 'Се ти да триперишь!“

43.

Велигденска.

Отъ Прилепъ.

Прошетала свѣта Неделя,
 Стрека ъ стрети свѣти Иліа:
 „Егиди сестро свѣта Недельо!
 Каи си одела, каи си шетала?
 Ели си въ поле трандафилъ брала?
 Ели си въ гори гороцвѣтъ брала?“ —
 Му говореше свѣта Неделя:
 „Ейгиди брате, свѣти Иліа!
 Влани сумъ въ поле трандафилъ брала,
 Влани сумъ въ гори гороцвѣтъ брала;
 Туко сумъ била чудо да гледамъ.

Съ запалиле до два-на джба
До два-на джба и вита ела,
Туку ми горѣтъ, туку ми глеѣтъ.“
Нейдзъ говоритъ свѣти Иліа:
„Ейгиди сестро, свѣта Недельо!
Тіе не ми сѣ до два-на джба,
До два-на джба, и вита ела;
Тукъ тіе ми сѣ два побратима,
Два побратима, и посестрима.
Не ми държале свѣти Јо'ана;
За то'а горать, за то'а глеать.“

44.

Свѣти Петаръ и майка му.

Отъ Струга.

Кинисалъ ми свѣти Петаръ,
Да ми 'о'итъ во рай-боже
Во рай боже на причесна,
И по него грешна майка,
Му сѣ молитъ да ъ зе'итъ. —
„Чекай, чекай сине Петре,
Синче Петре и ясь к' идамъ
Во рай боже на причесна.“ —
И ъ рече свѣти Петаръ:
„Бегай, бегай грешна майко,
Оти сѣ ми многу грешна;
Ти не можишъ да ми идешъ
Во рай-боже на причесна;
Райски порти затворени,
Пеколски-те отворени.
Кога бѣше, майко, млада,
Ти ми бѣше карчмарица;
Ти иде'е сиромаси,
Да ти пѣтъ на ме'ана,
Ти веле'е,“ жити душа.
Жити душа карчмарице!
Ал' ни да'ашъ токму ока,

Токму ока чисто вино?“
Ти велеше „жими бога,
Жими бога, богъ ми душа,
Ясь си да'амъ токму ока.“
Не да'аше токму ока,
Не да'аше чисто вино
Тук' со вода го мешаше.
И да'аше со две оки;
Ко т' иде'е ябанджии
Сиромаси карванджии,
Що си ока незнае'е,
Имъ да'аше триста драма,
И вино-то пакъ со вода.
Код' иде'е баздригяни,
Имъ да'аше тамамъ ока,
Тамамъ ока чисто вино.
За то'а си майко грешна;
Ти одеше чесна кума,
Да кърща'ашъ луди деца,
На деца имъ нищо не да'аше,
Та ни риза, ни кошуля,
Како куми що даваеъ,

Луди деца 'и променвѣтъ.
 И то'а си многу грешна;
 И пакъ друго, майко, имашъ,
 Ти имаше многу стока,
 На сиромашъ не да'аше,
 Сиромашаго не вѣрвеше.
 Елюмъ еденъ сиромашецъ
 Мошне многу ти додева,
 Що му даде поло'ина,
 Поло'ина конопно поясмо,
 И начасъ сѣ пишманъ стори; —
 „Що би ова я що сторишъ,
 Сжта стока ъ издадошъ
 По питачи, сиромаси!“
 И друго си майко грешна;
 Брашно назаетъ земаше,
 Кога назотъ го вращаше,
 Полу брашно, полу пепелъ,
 Така назотъ го вращаше.
 Кога сольца ми земаше,
 Полу песокъ ъ мешаше.
 И друго си майко грешна;
 Кога пиперъ да земаше,
 Чисто пиперъ не вращаше,
 Герамиди к' искршеше,
 Пиперъ ке го измешаше.
 Пакъ за тебе, майко, немаъ
 Да ми 'о'ишъ во рай-боже.“
 Мила майка му сѣ молитъ:
 „Сине Петре проща'ай ме
 Проща'ай ме, измоли ме!“ —
 Свѣти Петаръ сѣ помоли;
 Колку поиде край порти-те
 Край порти-те на причесна
 Райски порти с' затвори'е,

Пеколски-те с' отвориле.
 Петре'а-та грешна майка
 Си отиде въ пеколски-те.
 Пакъ сѣ молитъ свѣти Петаръ,
 Да откупиъ грешна майка.
 Ми сѣ згоди поясмо-то,
 Поясмо-то отъ коноп-та;
 'Б го пуци на мила майка,
 Мила майка во пекол-отъ,
 Да 'ѣ майка куртулисатъ.
 Поясмо-то не фтасало,
 Си пресече русо перче,
 Поясмо-то го придало,
 Тук' да майка куртулисатъ.
 И го пуци на майка си.
 Колку майка сѣ фатила,
 Да излезитъ отъ пекол-отъ,
 Сѣ фати'е многу души
 За Петре'а мила майка,
 Отъ пекол-отъ да излеговѣтъ.
 Тая пакъ си не дотърпи:
 „Братете сѣ грешни души!
 Мене синъ ми ме изва'атъ;
 Я со мене не ве сака.“
 Уще реч-та не дорече,
 Ми сѣ скина поясмо-то;
 На дно въ пеколъ пропаднала;
 'Си-те души излего'е.
 Тога рече свѣти Петаръ:
 „А егиди мила майко!
 Како стори да си видишъ;
 Не сакаше рай да видишъ
 Рай да видишъ, рай да видишъ,
 Во пекол-отъ фодуштина.“

Еднавка отъ Прилепъ.

Ми киниса свѣти Петаръ,
 Ке ми одитъ у рай—боже,
 По него ю грешна майка,
 Грешна майка, грешна душа. —
 „Сине мой, свѣти Петаръ!
 Постој, сине, почекај ме,
 У рай идамъ, рай да видамъ!“
 Съ поврати свѣти Петаръ:
 „Ай отъ тува грешна майко!
 Не ю леко за рай—боже,
 Райски порти затворени,
 Пеколски—те отворени.
 Дали знаишъ паметѹвапъ,
 Кога бѣхъе у бѣлъ света,
 Ти си бѣше богатница
 Богатница, имовита;
 Стока имаше преку глава,
 Силенъ гяволъ те силеше,
 Ти за бога не даваше.
 Ти дойдо'а два просяка
 Ти дойдо'а во кука—та,
 Ти свире'а отъ пладнина
 Ти пита'а до квечера;
 Сърце майко не те жежна,
 Нещо милостъ да имъ сторишъ;
 Та изваде корка лѣбецъ,
 Що стопла три недели;
 И изваде ленъ поясмо
 Имъ подаде за господа;
 Ти пакъ назадъ съ поврати,
 На то'а пишманъ съ стори:
 „Дейди боже, златенъ боже!
 Си ю дадофъ 'сета стока,
 Да ю ядатъ нѣмачници
 Нѣмачници, Нѣттурици!
 Мой—те деца що ке ядатъ?“ —
 Дейди майко, грешна душо!

Неми бѣ'а тѣ просяци,
 Туку бѣ'а два ангела;
 Еденъ бѣше свѣт' Иліа,
 А други—о свѣти Никола.
 Уще малце ке те судамъ:
 Ти си бѣше кърстеница,
 Кърщаваше мали деца,
 Не одеше за кърщеніе,
 Тукъ одеше за яденіе,
 За яденіе, за піеніе;
 Нищо, Майко, не подаде
 Ни кошульче, ни платенце,
 Ни платенце, ни чораби,
 Ни чораби, ни капица;
 Голи, боси те чекаетъ
 Те чекаетъ предъ господа.
 На господа как' ке одговоришъ!
 Уще, майче, ке те судамъ;
 Ти си бѣше карчмарица,
 Продаваше руйно вино;
 Ти до'иха пѣтници
 Пѣтници сиромаси,
 Те прашаха пѣтници:
 „Хай давашъ, хай зимашъ?“ —
 Ти, майче, съ колнеше:
 „Богъ ми душа, врагъ ми душа!
 Токмо давамъ, токмо земамъ.“ —
 Имъ наполни триста драма,
 Триста драма бистра вода,
 А сто драма чисто вино!
 О ти майко, грешна душо!
 Токмо зеде, кусо даде. —
 Уще майко ке те судамъ:
 Силенъ гяволъ те силеше
 Заемъ брашно ти земаше
 Отъ сиромаси комшии,
 Чисто брашно ти земаше,

Кога назадъ го врякаше,
 Полу пепелъ го мешаше.“ —
 Па дойдоха на рай-боже;
 Напредъ оди свѣти Петаръ;
 Вчас-о дойде грешна душа;
 Па дойдоха на влакненъ мостъ,
 Си поминалъ свѣти Петеръ;
 Току дойде грешна майка,
 Вчас-о дойде стреле моста;
 Ми съ скина стреле моста,
 Ми пронадна на дно пеколъ.
 Свѣти Петаръ първи ангелъ,
 Му съ моли на господа,
 Му съ моли три години,
 Три години и три дни:
 „Ейди боже, златенъ боже!
 Прости ми ъ моя майка,
 Моя майка грешна душа!“ —
 „Ай отъ тува свѣти Петеръ!
 Не съ прощатъ твоя майка,
 Твоя майка многу грешна.“ —
 Не ъ прости на три години
 Тук' ъ прости на три-те дни.
 Ходи отъ тука свѣти Петеръ!
 Просто тебъ твоя майка;
 Да си поидишъ по край море,
 Да усучишъ танка върѣца,
 Да ъ пущишъ у пекол-отъ,
 Да съ фати твоя майка
 Твоя майка грешна душа.
 Тамо иматъ други грешни,
 Грешни седумдесетъ души,

Да съ държатъ отъ нейдзини поли
 Нейдзини поли и ржави,
 Да излезѣтъ на бѣли светъ.“ —
 Ми отиде свѣти Петеръ,
 Ми отиде по край море.
 Му съ фати за десна пола,
 Му съ фати лемъ поясмо,
 Го усука тѣнка върѣца,
 Па го пущи у пекол-отъ.
 Върѣца-та не достигнала;
 Свѣти Петеръ си имаше,
 Си имаше русо перче,
 Па наддаде тѣнка върѣца.
 Гласъ си даде свѣти Петеръ:
 „О ти майко, грешна душо!
 Те измолихъ отъ господа.
 Ел' чуете седумдесетъ души!
 Държете съ за поли-те
 За поли-те, за ржави!“ —
 А що бѣше завидлива,
 Ток' що виде бѣли свѣта:
 „Ай отъ тува свински керки
 Свински керки, песьми керки!
 Я сумъ дойла свѣти Петра,
 Я сумъ лулала свѣти Петра,
 Вие не сте го доиле,
 Ни па сте го лулале!“ —
 Тогай господъ пакъ си дочу.
 Стреле върѣца ми съ скина,
 На дно пеколъ ми пронадна.
 „Ейди майко, грешна душо,
 Дно-то въ пеколъ си кердоса!“

Свѣти Петаръ, и майка му.

Свѣти Петаръ въ рай ке поиде
 Въ рай ке поиде рай да види
 Грѣшна майка на следъ него,

Текомъ тече, слъзи рони
 Слъзи рони викомъ вика:
 „Стой, вочакай, свети Петре,

Съ тебе мамо въ рай да иде.
Въ рай да иде, рай да види,
Христу богу да достои.“
Обрѣна ся свѣти Петаръ
Тѣ погледна низъ негово
Низъ негово десно рамо
Слѣзи рони низъ хубаво
Низъ хубаво светло лице;
Отговаря свѣти Петаръ:
„Леле варе, грешна мале.
Не си згодна въ рай да идешъ
Въ рай да идешъ, рай да видишъ,
Христу богу да достоишъ.
Кога бѣхме, мила мамо,
На бѣло, мамо, видело,
Ние бѣхми чорбаджии
Чорбаджии механджии,
Додеха си два божеци,
Засвириха, запееха,
И ся, мамо' помолиха
За Христово свѣтло име;
Но ти, мамо, не ги дари,
Не ги дари божи дарба.
На *) имъ даде, мила мамо,
Една кора питенъ лебець,
Де седеше отъ целъ месецъ.
С' излезоха два божеци,
Ти ся, мамо, попишмани
Попишмани и прокле ги, —
„Богъ д' убие два божеци
Че ми къщѣ освромашихте,
Тѣ ви дадохъ кора лебець,
Де кокошки да нахрана.“
Зарадъ това, мила мале,

Не си згодна въ рай да идешъ,
Христу богу да достоишъ,
Че ти не си отделила
За своя-та душица,
Ни на нещо си подала
За Христово светло име.“ —
„Помоли ся грешна майкя
Помоли ся свѣти Петру:
„Я ми прости, свѣти Петре,
Прости ми, и прѣими мя
Съ тебе въ рай божи да ида,
Христу богу да достоя!“
Прѣе си ъ свѣти Петаръ
Заведе ъ во рай божи.
Три дни ся е богу молилъ
Зарадъ грешна-та му майкя,
Да (къ) извади изъ мѣка-та.
Па си скубе отъ коса-та
Отъ коса-та едно влакно
Наставя го сосъ листо-то
Хванѣха сж грешни души
Че си имъ е натежало
Да си седатъ, да си горатъ.
Отговаря грешна майкя:
„Отвѣдете ся грешни души,
Не сте згодни изъ мѣка-та
Изъ мѣка-та д' излезете,
Не сте дале вие листо
Вие листо като мене,
Вечна мѣка д' излезете.“
Щомъ изрекла тая дума,
Влакно-то ся прекъснало,
Тѣ паднѣла грешна майкя,
Вовъ джно-то на мѣка-та.

47.

Дечански Манастирь.

Фала богу за чудо голѣмо!
А що ке съ чудо нагледаме!

*) На — но.

Що ми бѣ'а во една земя
Въ една земя до два господара.
Кой да бѣ'а тѣ два господара?
Еденъ бѣше кральски царъ Степанъ
Други бѣше кральски царъ Душанъ,
Изговоре кральски царъ Степанъ
На оного сѣрбски краль Душанъ:
„Айде мѣ да сѣ разделиме!
Просту тебѣ поле емъ чивлидзи
Просту тебѣ рамна шумадіа,
Просту тебѣ Босна Сарајово,
Просту тебѣ сѣрбска на'иа,
Просту тебѣ коньи, емъ соколи,
Просту тебѣ жрти, емъ зѣгжри,
За да одишъ по лова по гора;
Да ми простишъ два сажна место,
Мегю Юпекъ, мегю Гяковица“
И му прости два сажна место.
Сакалъ краль—отъ манастиръ да градить.
Ималъ краль—отъ до три кули азно;
Темель ке турить само отъ стрebro,
А покро—отъ отъ жежено злато.
Па го дочу сестра му Елена,
Ми говоре сестра му Елена
На оного краля царъ Степана:
„Я сумъ чуда манастиръ ке градить,
Темель ке туришъ само отъ стрebro,
А покро—отъ отъ жежено злато;
Слушай, брате, твоя мила сестра,
Тая тебе ука да научить.
Атаръ тебѣ да не ти останить;
Ти сѣ ималъ до три кули азна;
По отдавна книги покажуѣтъ
Сега бѣргу Турци ке налазѣтъ,
Ни темаля Турци ке остаѣтъ,
На Рисяни законъ ке растуратъ.
Ако сакашъ манастиръ да градить,
Какъ некога що градиль Симеонъ?
Да ми 'одишъ преку слано море,
Да ми пойдишъ Венетичка земя,

Тако иматъ камя мерджанліа,
Отъ стрebro-то три аспри поскъпо,
Да го носишъ. тешко не сѣ носитъ;
Да го кършишъ, твърдо не сѣ кършитъ.“
Бладзе братъ *), сестра що послуша!
Бладзе сестрѣ, що брата поучи!
Го откупи каменъ мерджанліа,
Удри темелъ сугради манастирѣ.
Сѣ посвѣти сжрбски свѣти Степанъ
Сѣ посвѣти и свѣта Елена.
День денеска манастирѣ ми стоить,
Кои греить како врукъо сѣнце
Отъ ощо ꙗ лепо наградено,
Отъ ощо ꙗ 'убаво написано.
Отъ кога 'одать рисяни на законъ,
Отъ кога 'одать на Петровдень,
До денеска сѣ пейтъ, и сѣ прикажуеъ.

48.

Царь Муратъ и старъ Игуменъ.

Книга пишить цара Муратъ бега;
Ели пишить кому ке ꙗ пратить?
Ке ꙗ пратить дур' во свѣта Гора,
На онаа стара игумена,
На оніе млади калугери;
Що имъ сакать до четири добра:
Първо добро чесно вангеліе,
Второ добро свѣтого потира,
Трекъо добро нивна чесна кърста,
А четворто чесна петра'ила,
Тукъ сѣ чудить стара игумена,

---

*) Братъ дат. падежъ. това страно окончаніе на ꙗ произлеговить отъ това, че брата въ место братъ сѣ употребить во многу места како именителни, и заради това сѣ придавать окончаніе на дат. пад, како на жен. родъ. напр. сестра, сестрѣ. Така сѣ стретвить им. пад. онаа стара игумена, цара, Марка и друуги; дат. пад. Маркоѣ, Маркѣ.

Що ке бидить ово чудно чудо!
Книга пейтъ градусъ сѣдзи ронить.
Го гледаеть млади калугери,
И му велѣтъ млади калугери:
„А егиди стара игумена!
Що ю тая мошне лоша книга,“
Що ъ пейшь, мошне сѣдзи ронить.“
И му рече стара игумена:
А егиди млади калугери,
Да ви кажамъ що ке ми чините!“
Тога велѣтъ млади калугери:
„Не можиме нищо да сториме,
Туку господъ дерманъ да ни сторить,
Туку кажи колку да знаиме
Да знаиме бога да молиме.“
И имъ каза стара Игумена,
Що допуцилъ цара Мурат-бега
Що ни сакатъ до четири добра: —
Първо добро чесно вангеліе,
Второ добро светого потира,
Трекъо добро наша чесна кърста,
А четворто чесна петра'ила.
Му реко'е млади калугери:
„То'а гайле ти да го не беришь,
Туку назодъ книга да му вратишь;
Не ти да'амъ до четири добра,
Що ке можишь ела да ми сторишь.
Да станиме сите калугери,
Денъ ноше бога да молиме,
Да пейме свѣта литургіа,
Господъ него ке го пострамотить.“
Како що го тіе науч'е
И егуменъ книга ми написа,
Оти нищо цару не му да'атъ,
Що ке можить нека дойтъ да чинить.
Съ разлюти цара Мурат-бега,
И си зеде малу многу аскеръ,
И киниса но море да идетъ.
Калугери како що реко'е
Денъ ноше бога си молееть.

Царъ ми поиде стреле църно море,
Ми замързна она църно море.
Съ зачуди цар-отъ що да чинить.
Тога велить цара Мурат-бега;
„Леле боже, леле мили боже!
Поможи ми царъ свѣти Никола!
Я су чудо ти ми го поельвишь
Го поельвишь ова църно море,
Ти съ молямъ сега да ми дойдишь
Да ми дойдишь море да отжързнишь;
Да си пойдавъ я во свѣта гора,
Нищо заваль тамо да не сторамъ,
На игуменъ пещешъ ке му даамъ!“
И му дойде старъ свѣти Никола,
Въ ржка държитъ стробрена патерица,
Го прекърсти она църно море,
Го прекърсти море го отжързна.
Царъ ми поиде дури Свѣта Гора.
Го видо'е млади калугери,
Го видо'е уще отъ далеку,
Му реко'е стару игумену:
„Бегай сега, старе игумене,
Да бегаме во гора зелена;
Оти господъ мольда не ни дексалъ,
Оти душманъ дойде, съ приблиза,
Оти душманъ живи ке нѣ колить,
Ке нѣ колить, живи ке нѣ печить.“
Побегна'е во гора зелена.
Царъ излезе на край църно море,
И имъ пуци три млади елчи,
Да викаеть млади калугери,
Да викаеть стара игумена,
Да си зе'тъть голема пещежа,
Оти цар-отъ нищо не имъ чинить.
Со мъка одвай 'и довика'е;
Що имъ даде голема пещежа,
Що имъ даде три то'ари азно
Три то'ари свѣтому Николу.
Го държеше стара игумена,
Два дни, три дни на гости да седить,

Отъ геміа царъ ми не излезе,
Тукъ съ врати, назадъ си отиде.

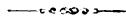
49.

Свѣти Петаръ.

Отъ Софія.

Свѣти Петаръ въ рай походи
Въ рай походи, тамъ да бжде
Тамъ да бжде, доръ пребжде.
По него е стара майка,
Тикомъ тиче, гласомъ хока.
Свѣтъ съ Петаръ изобрѣща:
„Назадъ, назадъ, стара мале,
Ти не можешъ у рай д' идешъ,
Твоя душа грѣховита.
Че си била механечійка.
Ексикъ вино продавала
И водица придавала.“
Па свѣтъ Петаръ рай походи

Въ рай походи, тамъ да бжде
Тамъ да бжде, доръ пребжде.
По него е прѣвнѣ либе,
Тикомъ тиче, гласомъ хока:
„Стои', почакай пѣрвнѣ либе,
И я съ тебе у рай д' идемъ!“
Свѣтъ съ Петаръ изобрѣща:
„Назадъ, назадъ прѣвнѣ либе,
Ти не можешъ у рай д' идешъ,
Твоя душа грѣховита,
Че си чуждо работила,
Ексикъ ока доходила,
Твое не сѣ придавала.“

50.

Решпелъ Георгіа.

Кинисалъ ми Решпелъ Георгіа,
Що ми наполналъ до три гемін,
Пѣрва со восокъ, втора со темянъ,
Втора со темянъ, треска со масло;
И ми кинисалъ по цѣрно море.
Кяръ да ми кяритъ на свѣта Гора.
Одилъ що одилъ до стредѣ море,
Той день ми бѣше свѣти Никола.
Ми помѣрна'е до три гемін
Во стредѣ лсто, во цѣрвеника.
Бога помолн Решпелъ Георгіа:
„Егиди свѣтенъ свѣти Никола!
Отпусти ми 'н до три гетін,

Ясъ да си пойдавъ во свѣта Гора,
Да 'и аризамъ на свѣта Гора!“
Ми отжързнало църно-но море;
И си 'и тѣргналъ до три гемин,
Решпелъ Георгя кяръ не ми кярилъ,
Тулъ и' 'и аризалъ на свѣта Гора.

— ❦ —
49.

Сиракъ Јованъ.

Постигнала сирота вдо'ица
Постигнала едно мъшко дете;
Дете иматъ голема нишана;
На рамена криля позлатени.
Си го кладе во злата деляйка,
И го зави во кумашъ пелена,
И го пови со сѣрма повоя,
Си го деля и пѣсма му пеить:
„Нани ми, нани сираче Јо'ане!
Да ми растишъ, и да ми порастишъ,
Да ми одишъ во Будина града,
Да ми сечишъ кралю негоа глава,
Да ми бидишъ краля надъ крале'и!“
Богъ 'и убилъ комши аседжин,
Що пойдо'а во Будима града,
Му каза'а на краля отъ Будима.
Богъ го убилъ краля отъ Будима!
Що ми пушилъ до три елчин,
Ми пойдо'а во село Ладогеръ.
'И догледа сирота вдо'ица;
„Айви вие до три елчин!
Аль сте дошле за вино, за ракия;
Защо менѣ ми сѣ постигнало,
Постигнало едно мъшко дете.“ —
„Айти тебѣ сирота вдо'ице!
Не сакаме ни вино, ни ракия,
Тукъ нѣ пушилъ краля отъ Будима,
Да ни да'ишъ твое мъшко дете.“
Г' однесо'а при краля отъ Будима,

И му виде криля на рамена,
А на рѣка писмо написано,
Песмо пеить, от' ке бидить краля,
От' ке бидить краля во Будима.
Богъ го убилъ краля отъ Будима!
Що го фѣрли во темна зѣндана.
На рамена та що му дойдо'е,
Свѣта Петка на лево рамено,
А на десно-то свѣта Неделя;
Лепо дете ми го гледа'е,
И лепо ми го книга уче'е.
Тога краля ми съ поболито,
Що ми лежа за три години:
Що ми викна попой и владици,
Да го краля тѣ изповедѣтъ.
И имъ велить краля отъ Будима:
„Нищо грѣхъ я не сумъ сторило,
Сѣде фѣрлифъ во темна зѣндана
Мало дете, що го постигнала,
Постигнала сирота вдо'ица
Постигнала въ село Владимиро.
Дете иматъ голема нишана,
На рамена криля позлатени,
А на рѣка писмо написано;
Писмо пееше краля да бидить,
Краль да бидить во Будима града.“
Тога му велѣтъ попой и владици:
„Айти тебъ краля отъ Будима!
Що ѣ овой грѣхъ що си сторилъ,
Да ѣ зе'ишь дете отъ вдо'ица
Да му незнаить гробнина кѣ му ѣ;
Баре да съ гробнина му знаить.“
Богъ го убилъ краля отъ Будина!
Що ми зборвить на Петре зѣнданѣя
„Ай собери коски отъ дете-то,
Да 'и отнесиме дома при майка му,
Да му знаить него'а гробнина.“
Кога отвори Петре зѣнданѣя,
Гле'атъ дете уще кѣд' ѣ живо;
Свѣта Неделя на десно рамо,

А свѣта Петка на лево рамо,
Му седе'е и книга го учі'е.
Ми съ врати Петре зънданджіа:
„Айти тебъ честиту кралю!
Уще мало дете било живо!“
Самъ си поиде во темна зъндана,
Истъргна сабя димишкіа,
Да пресечить сираче Јо'ана.
Що му скапна рѣка до рамена.
Тога скочи дете малечко'о:
„Айти тебъ краля отъ Будина,
Що си касметъ ти големъ ималъ
Сабя твоя гла'а да пресечить.“
Ми истъргна сабя димишкіа,
Му ъ пре'ече краљу добра гла'а.
Си излезе сираче Јо'ане,
И ми седна краљу на столнина.

50.

Малечокъ Јованъ.

Отъ Прилепъ.

Стигнала ю Струмница невеста,
Стугнала ю едно мѣшко дете;
Го кърстиле малечокъ Јо'ана,
Съ нога го люлятъ со уста му пеить:
„Нани ми, нани малечокъ Јо'ане!
Два дни те гледафъ, колку две години,
Три дни те гледафъ, колку три години.
Ти ми имашъ голема нишана,
На чело имашъ кърстъ позлакенъ,
Ако богъ да' и сугено бидить,
Ке му земишъ цару царщина-та!“
Њ дочуле кетти-не комшии,
Њ наклеветиле дур' при цар-отъ.
Царъ ми прати до два чо'адара,
Да ми земѣтъ то'а мѣшко дете.

*

Два чо'адара порти ми клокватъ ;
И порта—та имъ сѣ отвори.
Си грабна'а она ижшко дете,
Го однесо'а дури при цара.
И царъ имъ велитъ на чо'адари,
„Варлете го въ атой—те да г' изгазѣтъ.“
Ге варл'е тѣе въ ато'н—те,
А това сѣ качи на ато'и!
„Варлете го въ силна вурна д' изгоритъ.“
Го варл'е тѣе въ силна вурна;
Кога сутра го видо'а дете,
Сжарснодзе тоа кѣде седитъ,
И ми пейтъ бѣла книга.

51.

Отъ Панагюрище.

Тà чуло ли сж разбрало
Какво сж ꙗ чудо сторило!
Да ꙗ за нящо, ни за щò ;
Владика беда бедило,
Че либи булче емирче.
Изъ черкови го извеле
Въ джемѣя го вовеле,
Синьо му джубе саблекле,
А зелено му облекле;
Златна корона свалиле,
Шарена чалма завиле,
И ходжа—та си викале
Владика да кимбиняса (?)
За пуство булче емирче.
Де—то си булче стоеше,
Земя сж на две препукна,
И булче въ земя потѣна;
Де—то владика стоеше

Сини огньове гореха.
Ка го видяха Турци—те,
Тѣе са турски кланеха
И турски са молеха.
И владика—та са турски кланяшс,
Кавурски бога молеше:
„Стори ма, боже, стори ма,
Стори ма и направи ма
На какво годе пиленце,
Далеко да си захвѣркна
Вовъ Свѣтогорски манастирѣ,
Тà прядна слуга да стана!“
Де стоя господъ, тà слуша,
Тà си го стори направи
На сиво пѣстро пиленце,
Тà си далеко захвѣркна,
На Свѣтогорски манастирѣ.
Тà прядна слуга ꙗ станалъ.

Патроново Покалугервенге.

„Патроно моме Патроно,
Патроно пиле шарено!
Що кє ова чудо отъ тебе?
Кжта година кжрвнина,
Ова година два кжрва!
Що кє ова ситно плетенкє?
Що кє ова бѣло носенкє?
Що кє ова левенъ оденкє?“ —
В сѣ нажали Патронѣ.
Отъ куки стана Патрона,
Тѣ си изваде руво-то,
Тѣ си завали два огна;
Въ едни-отъ варли руво-то,
Во други вжрли даро'и;
Тѣ си отиде въ Манастирѣ.
Патрона ли имъ викаше:
„Калугерици майчици!
Има ли место за мене,
И цжрна раса за става?“ —

„Патроно моме Патроно,
Патроно пиле шарено!
Имаме место за тебе,
И цжрна раса за става;
Имаме млади гячина,
Гячина ке ни премамишъ,
Лице-то да си погрубишъ,
Коса-та да си посмолишъ,
Така ти до'й си въ манастирѣ.“
И тогай стана Патрона,
Тѣ си изгруби лице-то,
Тѣ си посмоли коса-та.
Кога си лице грубеше,
Жешки каменя падве'а;
Кога си коса смолеше,
Кжрва'а роса росеше.
Такъ кж прими'а въ манастирѣ,
Калугерица да бидитѣ.

Четири Ангели.

Хвала, боже, за чюдо големо!
'Сполай ти, боже, на дарби-те!
Нейде щ' идемъ чюдо да гледамы,
Че са збраха четири святїи
Да разделатъ више на небеси.
Пжрви беше самъ свѣти Петаръ,
А второ-то самъ свѣти Иліа,
А третьо-то самъ свѣти Никола.
А четверто самъ Иванъ кржститель.
Дето покржсти небо и земле,
И покржсти наши царъ небесни,

Че си делатъ отъ рай божи ключи.
Е че иде огняна Марїа,
И следъ нея сестра Магдалена,
Че бегатъ отъ земя Паливянска.
Ка ги види самъ свѣти Иліа,
Отговаря самъ свѣти Иліа:
„Леле варе огняна Марїо,
И следъ тебе сестра Магдалена!
От' бжгате отъ земя Паливянска.“
Отговаря огняна Марїа
На следъ нея сестра Магдалена,

„Е, сполай ти самъ свѣти Илія
 Нали питаешъ, да ти некриеме;
 Богъ д' убіе земя Паливянска,
 Тамо ся е вѣра развѣрила,
 Не почитатъ ни баща, ни майкя,
 Нито брата, нито мила сестра;
 Баща иматъ вржля душманина,
 Майкя иматъ клета робинчица,
 Брата иматъ като измекяра,
 Сестра зиматъ за своя си любя
 Е, сполай ти, самъ свѣти Илія!
 Не си ходатъ во чесни черкови,
 Не ся кржстатъ, не ся богу молатъ,
 Не си зиматъ свѣта литургія.“
 Отговаря самъ свѣти Илія:
 „Леле варе, огняна Марію,
 На следъ тебе сестра Магдалено!
 Вржнете ся вие сег' на зади,
 Та идете въ земя Паливянска
 Азъ ща лесно земя да смира,
 Да разделимъ отъ рай божи ключи.“
 Вржна си ся огняна Марія,
 На следъ нея сестра Магдалена,
 Та отишле въ земя Паливянска.
 Разделиле все свѣти небесни
 Разделиле више на небеси.
 Що ся падна на свѣти Петаръ?
 Паднало му отъ рай божи члючи,
 Да отклича наши мржтви души,
 Да отклича и да ги заклича.
 Що ся падна на свѣти Илія?
 Паднаха му летни-те облаци
 И летни-те гржмотявици.
 Що ся падна на свѣти Никола?
 Падна му ся по море геміи,
 По мере-то по дълбоки води;
 Кои мине да си ся прекржсти,

Да ся моли на свѣти Никола,
 Та повече на свѣти Илія.
 Що ся падна на Иванъ кржстителъ?
 Падна му ся кумство, побратимство.
 Ка си узе самъ свѣти Илія
 Мъгли, облаци, гржмотявици,
 Ги затвори во черно-то море,
 Че не даде во земя Паливянска
 Не даде три години дждъ да вали.
 Испука ся земя Паливянска
 Седемдесе педи на доле,
 И юнаци съ коне пропадаха,
 Но ся богу още не предаватъ,
 Че не ходатъ во чесна черкова.
 Той имъ даде седемдесе болки,
 Та лежале три години време;
 И страшна ся коса пораснала,
 Изъ коса-та змиа пораснале.
 Тогава ся на бога предали;
 Та си зеле кои тоягичка,
 Та си зеле кои патеричка,
 Та отваждатъ во чесна-та църква,
 Си са кржстатъ и богу ся молатъ,
 Че си зематъ чесна литургія.
 И отговаря свѣти Илія:
 „Леле варе, огняна Марію,
 И следъ нея сестра Магдалена!
 Видите ли че смирихъ земя
 Че смирихъ земя Паливянска?“
 Отговаря огняна Марія
 На следъ нея сестра Магдалена:
 „Е сполай ти самъ свѣти Илія!
 Тебе господъ да обича.“
 И тогава самъ свѣти Илія
 Имъ даде ситна лятна роса,
 Че си роди земя Палестинска. *)

*) Погоре бѣше Паливянска.

Марково исповѣданне.

Поболилъ съ Марко Кралевике,
Що си лежалъ токму три години,
От нищо си илячъ не на'ожалъ.
И му рече негва стара майка:
„Айти Марко, айти синко миле!
Не сѣ боленъ, синко, отъ господа,
Тукъ сѣ боленъ, синко, отъ гре'о'и,
Да ти викна попой, ду'овници,
Лепо да съ синко исповедвишъ,
Да си кажишъ твои-те гре'о'и.“
Що ми викна до деветъ попо'и,
И попо'и Марко-му веле'е:
„Кажи, Марко, твои-те гре'о'и!“
Тога велить Марко Кралевике:
„А егиди попой, ду'овници!
Я си има големи гре'о'и;
На пра'ина люгѣ сумъ загубилъ,
Многу майки я сумъ си изгорилъ;
Ама еденъ грѣфъ с' имамъ найголемъ.
Кога пойдофъ во Арапсла земя
Съ биефме со църни Арапи,
Арапи-те бѣа покьотиѣ,
Міе тіѣ си 'и наделифме.
Богъ ѣ убилъ една стара баба,
Що голема марифетъ имъ каза;
Извадо'е нивни остри сабѣи,
И поземи ни 'и нарѣд'е,
Исекве'е отъ конѣи китици,
'Семъ юнаци живи нѣ фати'е,
Нѣ фарлі'е во темна зндана.
Кой си уире, кого го пушіе;
Я си лежафъ за деветъ години,
Я не знаефъ, ни лето, ни зима.
Царъ имаше една мила керка,

Мила керка Аранска девойка;
Кога бѣше лете со цвекина,
Ми даваше п' една киска цвеке,
Ми велеше Арапска девойка;
„На ти Марко и ти да разберишъ,
От' ю сега лето со цвекина!“
Кога бѣше зима со снего'и,
Ми да'аше грутка снего'ита:
„На ти Марко сега да разберишъ,
От' ю сега зима со снего'и.“
Съ почудиѣ тога що да чина,
Как' д' излезамъ отъ темна зъндана.
Ѣ измамиѣ Арапска девойка:
„Извади ме Арапске девойке!
Извади ме отъ темна зъндана,
Ке те земамъ за млада невеста.“
Съ измами Арапска девойка,
Ме изваде отъ темна зъндана,
Кога бѣше цар-отъ на ло'еню,
На ло'еню во гора зелена;
Та си зеде до три добри конъи,
И си зеде три то'ари азно.
Си ѣ качиѣ задъ себе на коня;
Побегнаѣме во Прилепско поле.
Съ застоиѣ на край бѣла чешма,
Да пиеме една студна вода.
Съ опулиѣ въ Арапска девойка,
Кога видоѣ пусто лице църно,
Лице църно, пусти зъби бѣли,
И ми дойде грозно и не'арно;
Търгнаѣ сабя ѣ пресекоѣ гла'а.
Тие ми сѣ големи гре'о'и.
Кешке неа да ѣ не загубеѣ,
Да донесеѣ во моа-ва кукя,
При моя-ва стара мила майка,
Да ѣ държеѣ како мила сестра,
Ке ѣ найдеѣ другаръ спроти неа,
Да не стореѣ големи гре'о'и.
Я не знаеѣ во темна зъндана,
Ни кога ми сѣнце угрѣваше,

Нито сѣнце, нито месечина,
Ясъ не знаеѣъ, ни зима, ни лето;
Тая мене дома ме донесе,
А я неа на пѣтъ ѣ загубиѣъ.
Тие ми сѣ мои-те гре'о'и.“
Си стана'е девет-те попо'и,
Му пеа'е свѣти вангелиа,
Му пеа'е простени молитви,
Го пеа'е три дни и три ноке;
Го фатило Марко, сонъ да спиетъ.
Кога отъ сонъ ми сѣ разбудило,
Маму стана кодку да си седнинеъ;
По малу си Марко оздра'ило.

—*—
55.

Станковикъ Дуко сѣ исповедвинеъ.

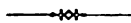
Боленъ лежить Станковике Дуко,
Боленъ лежить за деветъ години,
Искиналъ ми до деветъ постели,
По постелу до деветъ перници.
Сѣ разигра она слано море,
Силенъ ветаръ отъ четири стѣрни.
Бранъ сѣ дига више до небеси,
Отъ дно морско с' виде до пеколи,
Сѣ разигра она слано море,
Ке потопитъ лишанъ* Свѣта Гора,
Манастира лепа Хилиндара.
Изговоре Сава игумене
На оние триста калугери:
„Ель чуете триста калугери!“
Ке ви речамъ една нуждна реча,
Соблечите свила и кадифе,
Облечите руво калугерско,
На глави те капи камилаѣки
Подъ мишки-те стакли позлакени,
Не гуши-те златни петрахили,
Облечите златни-те одежди,
Облечите на ваши гѣрбинѣе,
На рѣце-те златни нарѣквици,

Та земите книги вангелин,
Да с' крстиме, да богу сѣ молиме,
Бельки нешто господъ ке номоже.“
Па сѣ молятъ богу со 'се душа,
А по'ике море сѣ разигра.
Изговоре Сава Игумене
На оне треста калугери:
„Ель чуете треста калугери!
Ай д' о'име во темна киліа,
Боленъ лежить Станковике Дуко
Юшъ него я да го исповедамъ,
Я кѣ умри, я отъ бога ке с' прости.“
Напредъ одатъ треста калугери,
И по ними Сава игумена,
Па ми оде у темна киліа.
Изговоре Сава игумена
На онего Станковикя Дука;
„Сине мои Станковике Дуко!
Кажи, сине, що си погрѣшило?
Боленъ лежишъ за деветъ години,
Си искиналъ до деветъ постели,
По постели до деветъ перници,
Изъ коски-те трева изникнало,
Изъ трева-та люти змін лазать,
Сѣ очи гледашъ, со рѣце не факяшъ!“
Изговоре Станковике Дуко
На онего Сава игумена:
„Ако можи за правда да биде“
Све кѣ кажа мои грехови-те.“
„Кажи, сине, що грѣ'о'и имашъ?“
Изговори Станковике Дуко
На онего Сава игумена:
„Ели можешъ за правда да бидишъ,
Ке си кажамъ мои грехови-те;
Нищо не сумъ богу погрѣшило
Залюбифъ три млади свѣти Јо'ана,
Си изгорѣфъ три тѣрла яганца.“ —
„Друго що си богу погрѣшило?“ —
„Оганъ дадофъ на три амбара жито.“ —
„Друго що си богу погрѣшило?“ —

„Па си обраѣ деветъ манастира.“ —
„За манастиръ господъ ке те просте,
И отъ други-те гъби грехо'и
Гъби грехо'и сѣ прощавашъ;
А за три-те свѣти Јовани-те
А за три-те богъ не те прощаватъ.
Ке те праща праву да ми кажишъ,
Друго уще що си погрѣшило?“
Проговоре Станковике Дуко
На онего стара игумена:
„Ме насили еденъ силенъ гя'олъ
Па си станаѣ во свѣта неделя,
Па си зедоѣ коньи и соколи,
По соколи хърти и зжъри,
Ке си одеѣ по гора по лова;
И стрѣи ме моя стара майка,
Въ рѣце носе две бѣли проскуре,
Си служеше свѣтого Георгя,
И носеше въ църква за на'ора.
Ме насили еденъ сиденъ гяволъ,
И си слегвамъ отъ коня на земя,
И си отмаѣ две бѣли проскури
Отъ моя-та мила стара майка,
И раскаршиѣ на хърти, зжъри.
Хърти ядатъ, зжъри не ядатъ.
Тога, мене майка ме прокълна:
„Сине мои Станковике Дуко!
Боленъ да лежишъ за деветъ години'
Да искинишъ до деветъ постели,
Но постели до деветъ перници.“
Па ъ фатиѣ моя стара майка,
Па ъ кренаѣ по више отъ мене,
И ъ удриѣ отъ та църна земя.
То'а сумъ си богу погрѣшило.“
Проговори Сава игумена
На оние триста калугери:
„Да земите еденъ, лесенъ каменъ,
Лесенъ каменъ що да ми тежитъ
Да ми тежитъ дур' до триста ока,
Да вкрзите Станковикъ на гърло,

*

Варете го Станка во море-то,
 Дан' ке го Станка море приими.“
 Па що бѣ'а триста калугѣри!
 Вжрза'а му тои лесенъ камень,
 Що да тежитъ дур' до тристи ока.
 Го варлѣе Станка во море-то.
 А море-то Станка не го прибра,
 А море-то биле си побегна
 Съ потжргна до четири'есетъ
 Четири'есетъ и четири чекори.
 Кога одатъ Рисяни на законъ,
 Кога ми одатъ на дѣнь Петровденъ,
 До денеска съ камен-отъ ъ скаменъ.
 И отъ тогай поатдамна било,
 Кой ке греше на стара си майка,
 Кой ке греше на мила-та сестра,
 Кой ке грешитъ негоѣ милѣ* родѣ,
 Никой пѣтъ грех немаѣтъ проща'анкѣ. —
 Що да слушатъ свѣ весело било,
 И отъ бога повѣлико здравѣ.

55.

Два брата и сестра.

Отъ Струга.

Два съ брата мило милуваеѣтъ,
 Отъ ощо съ брака милливаеѣтъ,
 Отъ едношъ съ брака посвжрши'е,
 И отъ едношъ си съ оженѣе;
 Си зедо'е две млади не'ести.
 Си има'е една мила сестра;
 Отъ ощо ѣ сестра милува'е,
 Напра'и'е шарена одаа,
 Отъ милости сестра не ж мжжѣтъ,
 Си ъ джржѣтъ въ шарена одаа.
 Тукъ съ чудѣтъ две млади не'ести,
 Како да ѣ сестра отмилеетъ
 Отъ нейдзини до два мили бракѣ.
 Си има'о едно мжшко дете,

И обете си съ сузборве'е;
„Кога ќе одѣтъ браќе на ло'енѣ,
Д' отключиме шарена одаа,
Да сегниме во нейдзини джепей
Д' извадиме нейдзини ножина,
Мѣшко дете да го загубиме,
Туку да ѣ сестра отмилиме,
Отмилиме отъ нейдзини браќа.“
Како што съ кучки сузборве'е,
Така си го збор-отъ свѣрши'е.
Браќа ошле въ гори на ло'енѣ.
Отключи'е шарена одаа,
Укради'е фрушки-не ножина,
Стреде диванъ дете загубиле,
'Се во кѣрви ножѣ утопили
во джепей ножѣ въ кладо'е,
И одаа си ѣ заключи'е;
А та уще не съ разбудила.
Кога ми съ зора обзорила,
Ми дойдо'е нейдзини-те браќа:
А две кучки на диванъ пишеетъ.
Съ зачудвѣтъ нейдзини-те браќа:
„Айви виѣ две млади не'ести!
Шо ѣ ова виѣ шо чините,
Шо си коси виѣ растуриле?
Али ни ѣ сестра загинала?“ —
„Айви виѣ два браќа рогени!
Богъ ви убилъ ваши-те кюдои!
Богъ ви убилъ и ваща-та сестра!
Защо си ѣ милно милу'афте,
Големъ унеръ сестра ви напра'и!“
Мили браќа си съ сащисале,
Кога рекле две млади не'ести —
Ви загуби ваше мѣшко дете. —
Тога зборвѣтъ два браќа рогени:
„Не ѣ кабилъ сестра да сторила,
Наше дете да го загубила!“
Тие кучки пакъ шо имъ велеетъ:
„А егиди два брата рогени!
Кога не ѣ ваша мила сестра,

Отворите шарена одаа,
Да видите ваша мила сестра.“
Два брата ми на одаа ошле
Со кротко ѓ одаа отворвѣтъ,
И си влеговѣтъ при сестра рогена.
Отъ едношъ ѓ сестра не разбудвѣтъ,
Со кротко ѓ сестра разбудѣе.
Сестра имъ сѣ мошне уплашила;
„А егиди два брака рогени
Що ѓ пискотъ на диванъ високи?“ —
„А егиди наша мила сестро!
Аль не знаишъ що си сработала!
При милост-та що си ѓ имаеме,
Наше дете еи го загубила!“
Тога ми сѣ сестра уплашила,
Тога ми сѣ сестра закълнала:
„Айви виѣ два брака рогени!
Що ѓ овой зборъ що ми зборвите!“
„Кога си ни, сестро, на праѣна,
Изваи си твои-те ножеѣи,
Що сѣ ножеѣ во кърви утопени.
Тукъ и миѣ ке те загубиме.“
Ѣ изваиѣ во стрѣде двореѣи.
Мила сестра на брака имъ зборвите:
„Ейви виѣ два брака рогени!
Во двореѣи кърфъ да не чините,
Туку да ме брака однесите
Однесите во гора зѣлена,
На некоа рудина детелина;
Тамо иматъ едно су’о дре’о,
Тамо иматъ една су’а чешма.“
Како имъ сѣ сестра помолила,
Така си Ѣ два брака почувле,
Ѣ однесо’а во гора зелена;
Си найдо’е трева детелина,
Си найдо’е чешма исушена,
Си найдо’е дре’о исушено.
Тога велить нивна мила сестра:
„Айви виѣ два брака рогени!
Ако су ви дете загубила,

Никога да чешма не протечить,
Су'о дре'о пакъ су'о да бидить,
Детелина да ми съ не родить.
Ако сумъ си на божа пра'ина,
Сега чешма да би ми протекла,
Су'о дре'о да би израстило,
Детелина манастиръ да бидить.“
Уще реч-та не ми ъ дорече,
Су'о дре'о начасъ израстило,
Начашъ чешма вода ми протече,
Детелина манастиръ съ стори.
Тога ведить нивна мила сестра:
„А егиди мои мили браќа!
'Се шо бољно ке ми съ поболить,
'Се да дойдить овде да оздра'ить;
А ваши-те две млади не'ести
Да би ми съ болни поболиле,
Да ми лежътъ за деветъ години,
Да искинътъ по деветъ постели,
Нигде илячъ, браќа, да не найдътъ,
Тукъ да дойдътъ на моя лисана,
Да би имъ съ църква затворила,
За нимъ вода да би пресекнала,
Назодъ со нимъ да си съ вратите,
И поболни да 'и однесите,
Во друмо'и да 'и оста'ите;
И нимъ очи чакъ да копаеть,
Волци мѣсо да имъ го ядееть,
Нигде коски да имъ съ не на'ѣтъ;
Лудо дете со мене да бидить!
Сега браќа да ме загубите,
Кѣрѣ-та моя алаѣ да ви бидить
На любов-та, шо мене любите!“
Нивни браќа си ъ загуби'а.
Кѣде кѣрѣ-та ѣ съ истурила,
Тука ми съ църква отворила,
Кѣде гла'а нейдзъ ѣ паднала.
Алтаръ ми съ тука суградило;
Кѣде сѣдзи-тая обронила,
Тамо вода ми съ отворила,

С' отворила вода леко'ита.
Мжшко дете при неа сѣ найде,
Мжшко дете ангелъ ми сѣ стори;
Кжта дена литургіа служить.
Що да ми сѣ болно поболеше,
Да пойдеше здравіе ке найдеше.
Кога браќа назодъ сѣ враті'е,
Си найдо'е две не'ести болни;
Ми лежале за деветъ години,
Искинале по деветъ постели,
Отъ нигдека здравіе не ми нашле.
Си дочуле црква Брачарница,
На онаа гора зелена,
Що да пойде 'се здравіе на'ожатъ.
Тога велѣтъ две млади не'ести:
„Айви віе два браќа рогени!
Що сме чуле во гора зелена,
Що имало црква Брачарница,
Що имало вода леко'ита,
А во црква едно лудо дете,
Кжта дена литургіа служить;
Що да пойдитъ тамо 'се оздра'атъ,
Аль ъ кабилъ да не однесите!“
Си става'е два браќа рогени,
Си зедо'е две млади не'ести,
Однесо'е во гора зелена,
Си найдо'е црква Брачарница,
Си найдо'е вода леко'ита.
Колку мало дете' го дочу'е,
Го дочу'е дете кжде пеитъ,
Колку ми сѣ малу приблизале,
Начасъ царква имъ сѣ затворила,
А вода-та имъ сѣ пресекнала,
Лудо дете имъ сѣ замълчило.
И тога на браќа имъ текна,
Оти имъ ъ нивна мила сестра.
Помина'е по стржмни друмо'и,
На друмо'и си 'и оста'і'е:
„Айви віе две млади не'ести!
Какъ стори'те, віе да найдите,

Како ніе сестра загуби́ме,
Како що ве сестра помолитва,
Така и клетва вамъ да сѣ фатить!⁴
Чафки очи тога имъ копа'е,
Вжлци мѣсо тога имъ ядо'е,
Уще душа тіе не дава'е!
А два брата коньи си явна'е,
Назодъ си сѣ во гора враті'е,
На сестра си ми сѣ поклоні'е:
„Наша сестро ти да нѣ проща'ангъ!⁴
Мила сестра брака си простила,
И имъ цѣрквѣ сестра отворила;
И вода сѣ тога отворила,
И дете сѣ въ цѣрковъ распеало.
И неидзини два брака рогени,
Сѣ сторі'е цѣрни калугери,
Отъ цѣрква-та не сѣ отдели'е.
И денеска цѣрква нишанъ стоить. --
Що слушало све весело било.

ЮНАЧКИ.

57.

Краль Шишманъ, краль Латинъ и овчаръ Табарина.

Отъ Струга.

Посвѣршилъ сѣ краля Шишманина,
Сѣ посвѣрши отъ краля Латинина.
Богъ го уби краля Латинина,
Кога ми ю не'ста посвѣршило,
Големъ кауль тои ми вѣрзало:
„Ако земашъ твои-те мнуко'и
Твой мнуко'и, войной сино'и,
Ке сѣ вратишь назодъ безъ не'еста;
Оти ми сѣ на кавга кавгаджій,
А на вино ми сѣ пияници,

А на сабя ми сѣ кеседжии.“
Тога велить краля Шишманина;
„Не 'и земамъ, туку да ми да'ишь
Да ми да'ишь 'уба'а не'еста.“
Ѣ посвѣрши 'уба'а не'еста.
Дойде ко'а, дойде лепо време,
Да ми канить китени свато'и,
Поканило отъ край до край земя;
А негой—те мнуко'и не канилъ.
Тие ми сѣ мошне налютиле,
И ворѣтъ на своя стара майка:
„Айти майко, стара майчице!
Защо вуйко на свадба не канить?
Големъ пещешъ я ке му однесеѣъ
Ке му носеѣъ триста кила чейнца,
Други—отъ триста то'ари грозѣ,
Наймали—отъ триста руди овци!“ —
„Айви синкой, ай мили сино'и!
Ако вие ми имате атаръ,
Да о'ите на зорумъ по сватой
Ак' на свадба вуйко не ве кани.
Богъ го уби краля Латинина!
Кога свѣрши 'уба'а не'еста,
Кауль стори васъ да ве не зематъ,
За да пострамотить ваши вуйко.“ —
„Айти майко, айти мила майко!
Кого знаишь оти сме найюнакъ,
Него пуци на зорумъ по сватой!“
Тог' имъ велить нивна стара майка:
„Айви вие мой мили сино'и!
На васъ атаръ да не ви останить,
Оти Мирче наймалъ ꙗ поюнакъ.
Кога ойдоѣъ во зелена гора,
Кога ойдоѣъ ручегъ да му носамъ,
Си го найдоѣъ подъ евла заспано;
Кога Мирче душа поземаше,
Вѣрво'и—те ми 'и убораше;
Кога Мирче душа пода'аше,
Вѣрво'и—те ми 'и исправаше;
По тва знаамъ, оти Мирче ꙗ поюнакъ.“ —

„Айти майко, айти стара майко!
Како Мирче да го донесиме?“ —
„Айви синой, мои мили синой!
Напишите една бѣла книга,
Пущите ѝ съ пиле соколо'о; —
Како знаишъ въ дворѣ да сѣ на'ишъ,
Оту майка ни ѣ з' умиранѣ,
Аль ке ѝ на'ишъ жива, али не.“
Написа'е таа бѣла книга:
„Како знаишъ, Мирче, наши брате,
Како зна'ишъ бѣрго да си до'ишъ,
Оти ни ѣ майка мошне болна,
Аль ке ѝ на'ишъ жива, али не.“
Написале книга и пуциле,
Њ пуциле съ пиле соколо'о.
Ми однесе пиле соколо'о,
Њ однесе во гора зелена,
Њ даде на Мирче помалечекъ.
Кога книга Мирче ѝ пеало,
Мирче ми сѣ сждзи заронило;
Како ми ѝ книга отпеало,
Така Мирче стадо ми турило
Си турило деветъ стада овци,
И предъ пиле сѣ нашло во дворѣ.
И ми найде пегва стара майка,
Кѣде седить на диванъ високи. —
„Богъ те убилъ моя стара майко!
Що ми пуци гѣрди-не абери,
Що ми пуци во гора зелена,
Да си турамъ стадо неброено!“
„Айти синко, Мирче помалечекъ!
Жити бога, Мирче, единего,
Жит' босици, що сумъ те доала,
Ке те пуцамъ у вуйка на свадба,
Да ми о'ишъ на зорумъ по сватой,
Безъ да знантъ твои мили вуйко!“
Тога стана Мирче помалечекъ,
На майка си атаръ не расипалъ;
И си явна своя бѣрза коня,
И си кладе гуна табарина,

Отиде у краля Шишманина,
Ни кането, Мирче, ни честено;
И си найде китени свато'и,
Къде ядѣтъ и къде ми пѣкътъ;
А Мирче-та баре не пречеквѣтъ.
Мирче седна на край во деца-та.
Ядѣтъ, пѣкътъ, кинисвѣтъ но не'ста.
Мирче одить на зорумъ по сватой
Мирче негово-то мило мнуче;
Краль Шишманинъ одить ужалено,
Ужалено, мошне умилено,
Защ' не бѣ'а негой три мнучина,
Защо многу безъ не'ста съ враті'е.
Отидо'е во кралски дворо'и,
Отидо'е у краля Латинина,
Ядѣтъ, пѣкътъ три дни и три нокъе;
Тога велить краля Латинина:
„Не ю унеръ да ядите, да пѣте,
Тук' ю унеръ, унеръ да сторите —
Кой ю юнакъ отъ юнака роденъ,
Низъ златъ пѣрстенъ да поминить стрела;
Така да'амъ 'убава невеста.“
'Си-те сватой ми съ зачуді'е,
'Си-те сватой въ земи попаднале;
Краль Шишманинъ рѣце-те си кѣршитъ,
Ронить сѣлди по бѣли образи.
Тога велить овчаръ табарина:
„Айти тебѣ краля Шишманина!
Що съ тѣлчишь по бѣли колена?“ —
„Айти тебѣ овчаръ табарина!
Какъ да не плача, да не съ тѣлча,
Що ми сакать голема увера,
Така яска не'еста да земамъ;
Баре не си канифъ мой мнуко'и
Тога я не ке съ пострамотефъ.“
Тога велить овчаръ табарина:
„Немай гайле, ясь ке ти го свѣршамъ.“
Златенъ пѣрстенъ кладо'е на нишанъ,
Како фарли, низъ пѣрстенъ помина.
Как' погоди, така съ зарадви

Съ заради краля Шишманина.
Пак' имъ велить краля Латинина:
„Кой ке можить три злати яболка,
Да познайтъ коѣ отъ коя година ю!“
Тога сватой ми съ зачудили,
Сви-те сватой въ земи попаднале.
Тога велить млада овчарина:
„Денесите три злати яболка,
Донесите машрапа со вода!“
Донесо'а три злати яболка,
Донесо'а машрапа со вода.
Ми ги фърли яболка во вода,
Пжрв' яболко остана надъ вода;
„Ова, велить, оломнанско бѣше;“
А второ-то во стреле машрапа;
„Ова, велить, ю ланско ядолко.“
А трекъ-то на гжзеръ паднало,
„Ова, велить, ми ю годинешно.“
Пакъ имъ велить краля Латинина:
„Три еднакви к' облечамъ девойки,
Да познаишъ коя ю невеста.“
И иста'илъ три лепи девойки,
Еднолики три-те токлогла'и.
Пакъ съ чудить краля Шишманина.
Тога пойде овчаръ табирина,
Пойде овчаръ при лепи девойки,
И имъ фарля жълти-не дукади;
„Коя ю не'ста дукад' да не земать,
Коя не ю да земать дукади,
Оти сега гла'и ми играеть.“
Тои фарлять не'ста простумъ стоптъ,
А девойки си берать дукади. —
„На ти, крале Шишманине, не'ста,
И бегай си сега со свато'и.“
Друга мома си фатилъ за рѣка
И си љ фарли подъ табарина,
Пакъ по сватой на зорумъ си одилъ;
Отидо'е въ дворой Шишманови;
Ми го чествѣтъ овчарина многу;
„Не сумъ овчаръ, тук' сумъ твой мили мнукъ,

Айте сега на моя-та свадба
Защ' си грабнафъ за мене не'еста.“
Кога пошле во дворѣ Мирче'и,
Го видела Мурче'а-та майка,
Го видела въ рѣце съ плюснала:
„Богъ те убилъ Мирче помалечекъ!
Защо вуйка ти си пострамоти,
И преграби негова невеста!“ —
„Айти майко, айти стара майко!
И за него, майко, и за мене,
И за мене юнака си зедофъ.“
Яле, пиле три месеци дана,
Отъ како ми ю не'еста зеле.

58.

Царь И. Шишманъ.

Отъ какъ ся е, мила моя майко ле, зора зазорило,
Отъ тогасъ е, мила моя майко ле, войска провѣрвало,
Конъ до коня, мила моя майко ле, юнакъ до юнака;
Саби-ти имъ, мила моя майко ле, както ясно сѣнце,
Оганъ святка, мила моя майко ле, презъ гора зелена,
Войвода имъ, мила моя майко ле, самъ цар Иванъ Шишманъ,
Отговаря, мила моя майко ле, самъ царъ Иванъ Шишманъ:
Боже силни, мила моя моя майко ле, боже сѣздателю,
Помогни ни, мила моя майко ле, сила и юнаштво!
Бой щемъ да ся биемъ, мила моя майко ле, на Совійско поле,
Крѣвъ ще леимъ, мила моя майко ле, за Христово име,
Ще прославимъ, мила моя майко ле, Християнска вѣра. *)

---

*) Въ Самоковъ ходять преданіе за последни-отъ бой, кои Болгарски-отъ царъ И. Шишманъ направилъ со Турци-те, и на кои цар-отъ смъртелно сѣ рани на юначко-то поле. Следующе-то преданіе извлекохме изъ пѣтнически-те записки од Г. В. Чолакова.

Преданіе. Турска-та ордіа била во Костенецъ, а Болгарска-та околу Самоковъ на место, кое сѣ викатъ Сеѣръ Чешмеси Баиръ. На тои решителни последни бой Цар-отъ Шишманъ сѣ рани на седумъ места; и кѣде пѣрсна крѣв-та му, тамо извреха седумъ

Дете Малечково и Ламіа.

Сѣнце и месецъ ми сѣ облогве'е —
„А егиди ѣсна месечино!
Обевъ едношъ мѣ д' угреиме,
Обевъ едношъ мѣ да зайдиме.“
Сѣнце угреа рано на утрина
Отъ утрина до ручега дойде,
Тога угреа ѣсна месечина. —
„Чекай, чекай сѣнце невѣрниче!
Али вака вѣра си държало,
Обевъ едношъ ке си угреиме,
И пакъ обевъ ке си зайдиме!“
И говори она лепо сѣнце:
„А егиди ѣсна месечино!
Не сѣ греитъ мори на пладнина,
Тук' сѣ греитъ мори на утрина!“
И говори ѣсна месечина:
„А егиди сѣнце невѣрниче!
Не угреаѣ рано на утрина,
Защ' си глѣаѣ голема унера!
Збила ми сѣ млада вдо'ичица,
Дѣ постигна она машко дете;
Седумъ баби що ми ѣ баб'е,
Одвай ми го дете постигнала.

кладенци, кои и денеска носатъ това име и сетъ въ растоїніе одъ Самоковъ еденъ четвартъ одъ час-отъ; И кжде пѣрснала повике кѣрвѣ, тамо изврелъ поголѣмъ кладенецъ. Одъ Седум-те Кладенци Цар-отъ Шишманъ тешко раненъ сѣ тѣргна въ крепост-та (одъ коя и денеска стоятъ развалини) на место, кое сѣ издигатъ на десна-та стѣрна на дервен-отъ, одеещемъ одъ Самоковъ. Въ крепост-та умре одъ рани-те, и тамо сѣ закопа. Гроб-отъ му состоить одъ натрупани камѣня въ дѣлжина шесть аршини. Турци-те това место викатъ Кѣсѣмъ Ефенди, т. е. св. Димитріа, и честатъ гроб-отъ како свѣтъ; и за това го посещаватъ 'секои петокъ, ако и пѣт-отъ да ѣ стѣрменъ. Бой-тъ сѣ сторилъ околу дваесетъ и шести день одъ Октомвріа, и Турци-те вѣрватъ че, св. Димитріа имъ помогналъ на победа-та.

Кога дете отъ майка съ роди,
Ми съ роди и въ часъ ми зазборва:
„А егиди моя мила майко!
Пови ме во кумашъ пелена,
Та стегни ме со сѣрмени повой,
Оста'име три дни и три нокъе
Оста'и ме малу да поспіа.“
Как' ъ рече майка така стори;
На три-те дни дете съ разбуди:
И говори дете малечко'о:
„А егиди майко, мила майко!
Али имашъ татко'а бѣрза коня,
Али имашъ татко'о оружіе?“
И му вели негва мила майка:
„А егиди мои мили синко!
Татко'а ти бѣрза коня имамъ,
И оружіе татко'о ти имамъ.“ —
„Али имашъ татко'о бѣло рубо?“ —
„Имамъ, синко, татко'о ти рубо.“ —
„Ако имашъ рубо извади ми!“
Си отвори свои шаренъ ковчегъ,
Му извай татко'о бѣло рубо,
Съ промена, лепо съ наружи,
Му изва'и татко'о оружіе,
Му изва'и коня певліана;
Си излезе отъ вити-те порти,
Не съ кажвितъ дете кѣде к' одитъ.
Дете одитъ у свой мили вуйко,
Дете одитъ у вуйка си Янкула.
Вуйко чини свадба три месеци,
Свадба чинитъ, а ніетъ си нематъ,
За да одитъ по 'уба'а не'еста,
Го страфъ д' одитъ п' 'уба'а не'еста;
Богъ ю убилъ кучка-на Ламіа
Ми паднала на рамни пѣтища,
Що поминвितъ куртуліа нематъ.
Кога пойде дете во дворо'и,
Си разигра коня певліана
Тукъ съ вѣртитъ окулу свато'и
Тук' съ вѣртитъ съ голема лютина: —

„А егиди китени свато'и
Ево иматъ три месеци дана,
Кѣ ядите и кѣде пиете,
Не о'ите п' 'уба'а не'еста!“ —
„А егиди дете малечко'о,
Да ти кажиме чудо големо;
Богъ ъ убилъ кучка-на Ламіа,
Ми паднала на рамни пѣтица,
Що поминвить куртуліа немасть;
Страфъ имамо д' ойме по не'еста.“ —
„Стан'те, стан'те, по мене идете,
Ясъ ке ода напредъ предъ свато'и!“
Си стана'а китени свато'и,
Киниса'е д' одѣтъ по не'еста;
Дете одить напредъ предъ свато'и,
Сватою одѣтъ по малечко дете.
Прибиза'е край кучка Ламіа,
Тука ми 'и свато'и застои.
Тог' истаи жѣлта боздогана,
Ми истаи сабя димишкіа,
Со сабіа по гърло ѣ сече,
Со боздоганъ по сѣрце ѣ парить.
Що ке видить чудо и големо!
Въ бѣло сѣрце три рала свато'и,
По свато'и три млада зетей,
До зетей три млади не'ести;
'Си-те ми съ чудо зачуді'е.
Отидо'е п' 'уба'а не'еста,
Во дворѣ ѣ злата яболшница.
Ядѣтъ, пінѣтъ не'еста земаеть.
Яболшница дете ѣ откорна,
Що рожаше три злати яболка.
Си киниса напредъ предъ свато'и,
Си отиде въ дворѣ Янкуло'и,
Що го гледать, 'се чудо съ чудить,
Юнащина що дете сторило.
Си дойдо'е сватою со не'еста;
Тога ворить дете малечко'о;
„А егиди мои мили вуйко!
Ево иматъ три месеци дана,

Какъ ядофте, піефте за свадба-та ;
Айте сега дома 'си свато'и,
Да ядиме мое-то кърщеніе!“
Съ зачуди вуйко му Янкула,
И си зеде китени свато'и,
Си отиде у своє мило мнуче,
И кърщеніе ядѣтъ три недели.“

60.

Секула Детенце и Алтан-дзвезда.

Коня коитъ Янкула Войвода,
Коня коитъ рано во неделя,
Плочи кла'атъ отъ карагроше'и,
Клинци кла'атъ сѣрма прецедена,
Четир' нодзе четири хиляди.
Го догледа Секула мило мнуче,
Го догле'а и лепо говорить:
„А егиди мой вуйко Янкула!
Що те тебе нужба дотерала,
Коня коишь рано во неделя,
Плочи кла'ашъ отъ карагроше'и,
Клинци кла'ашъ сѣрма прецедена,
Четир' нодзе четири хиляди!“ —
„Егиди Секула мило мнуче!
Ясь ке одамъ на мой-отъ виляеть
За тва коамъ коши арджеліо.“ —
„А егиди мои мили вуйко!
Ясь ке ти съ тебѣ мило-моля,
Да ме земашъ на твой-отъ виляеть,
Твой вилееть земя Арбанешка,
За да видамъ що унеръ чините!“
И говори вуйко му Янкула:
„Егиди Секула мило мнуче!
Ясь ке пойдамъ на день Велипетокъ,
Тамо игрѣтъ до три вити ора;
Първо оро 'се добри юнаци,
А второ-то 'се млади невести,

А трекьо-то 'се добри девойки;
Напредъ играть Дзвезда Алтан-дзвезда,
А до неа Цвѣта Арбанешка;
Дзвезда държитъ златена машрапа,
Полна, рамна со вода студена;
Кой посаквитъ све вода му даватъ.“
Пакъ съ молишь Секула Детенце:
„Да ме земишь мой вуйко Янкула!“ —
Ясь те земамъ Секула Детенце,
Дан' ми кренишь голема страмота!“ —
„А егиди мой вуйко Янкула!
Ак' ти крена голема страмота,
Кога назодъ дома ке си ода,
Ке помина на мой войны копъ,
Да съ удра въ мое бѣло сърце!“
Го завѣрва вуйко му Янкула,
Си го зеде на свои вилеетъ,
Си пойдо'е на день Велипетокъ.
Там' найдое до три вити ора;
Първо оро 'се добри юнаци,
А второ-то 'се млади не'ести,
А трекьо-то 'се добри девойки.
Напредъ ми к Дзвезда Алтан-дзвезда,
А до неа Цвѣта Арбанешка,
Дзвезда държитъ златена маштрапа,
Полна, рамна со вода студена.
Тог' с' излуди Секула Детенце,
Ѣ посака та вода студена,
Ѣ посака на Дзвезд' Алтан-дзвезда,
Ѣ посака и вода му даде.
Богъ го убилъ Секула Детенце!
Не Ѣ фати за златна машраца,
Тук' Ѣ фати за ржка десница,
Та Ѣ фарли на коня задъ себе;
Дупна коня по гора да бегать.
Си помина край свой войны копъ,
Та съ удри въ свое бѣло сърце.
Тога велить Секула Детенце:
„А егиди 'уба'а девойко!
Извикай Ерина Самовила,

*

Тая ми ъ вѣрна посестрима,
Тая знаить билки чемерлики,
Ке ми оздрайтъ мое бѣло сѣрце!“
И говоритъ ’убаа девойка;
„А егиди незнаенъ деліа
И да викнаиъ мене не познаатъ,
Не познаатъ мене по гласо’и;
Само викни тебе ке познаить.“
Само викна Секула Детенце:
„Айде, айде Ерино Самовило,
Айде, айде моя посесгримо!
От’ си паднафъ на мой войни копѣ,
Та сѣ удрифъ въ мое бѣло сѣрце;
Донеси ми билки чемерлики!“
Уще збор—отъ не ми го дорече,
Вчасъ ми дойде Ерина Самовила,
Му донесе билки чемерлики,
И назоли нему бѣло сѣрце.
Вчасъ ми стана на нога юначка,
Си сѣ качи на коня бѣрзего,
И си качи ’уба’а не’еста,
Си отиде тога дури дома,
Та си пойде на свой вити порти,
Не чекаше майка да извикниъ,
Преку беденъ со коня прескочи;
Во дворо’и не’еста ъ сметна.
Тога викатъ на своя—та майка:
„Слези, слези моя мила майко!
Слез’ да видишь чудо и големо!
Си донесофъ ’уба’а не’еста,
Теб’ одмена, а менѣ постеля.“

61.

Стоянь.

Отъ Панагюрище.

Маре Стоене, Стоене,
Стоене единъ у майка!

Стояну госте додоха
Деветъ сестрици кралици,

Десета сестра царица;
 Донесе мъшко детенце,
 Мъшко и дете върлаче,
 Върлаче върло душманче,
 Ка ревна, веке не мълна,
 А вода нема ни капка.
 Даватъ му вино, то не ще;
 Но като вика „водица,
 Водица, уйчо, водица!“
 Стоянь ю юзелъ две стовни,
 Та ю на вода отишалъ
 На Самодивско езеро.
 Тамо завари три жени
 Три жени, три Самодиви,
 Че са въ езеро мѣха,

Мъшки си дяда кѣпеха.
 Като видяха млатъ Стоянь,
 Три жени кажатъ Стояну;
 „Маре Стоене, Стоене!
 Та що та носатъ тадява,
 Още петли-те не пеле.
 Иди си дома, Стоене,
 Майкя-ти да та лекува.“
 До де петли-те пропяха,
 До де да с' иде млатъ Стоянь,
 Два пѣти петли пропяха,
 Клета го глава блжснѣло,
 Люта го треска растресло,
 Та легна Стоянь, та юмре.

62.

Царь и царица.

Заспала ми ю царица
 Царю на десно коляно,
 Царъ си царица будеше:
 „Я стани, либе царице!
 Че божекъ тропа на порти,
 Та стани да го подаришъ.“
 А царица му думаше:
 „Царю ле, господарю ле!
 Оти ма сега сабуди,
 Какво ли гледахъ на сѣне!
 Гледахъ го не догледахъ го:
 Слѣнце на земя паднѣло
 И по слѣнце-то месеца,
 И по месеца звезди-те.“

Царъ си царици думаше:
 „Либе хубава царице!
 Намъ това не ю на добро.
 Слѣнце-то ни ю царство-то,
 Звезди-те ни ю аскер-а,
 Месеца сме ние сосъ тебе.“
 Токо сѣ това думале,
 Още го не издумале,
 То тежакъ аскеръ дофтаса,
 Та си са царя фанѣле,
 Та го са на конь качиле,
 Назатъ му рѣце връзаха,
 Подъ конь му нозе коваха.

63.

Царь и соколъ.

Завилъ са ю сивъ бѣлъ соколъ
 На царьови равни двори,

Сега три дни ка са вие,
 ни сѣ вдига, ни сѣ слага,

Гледаха го царьови-те
 Царьови-те чоходаре,
 Та си царю отговарятъ:
 „Ейти царю честити!
 Завилъ ся е сивъ бѣлъ саколъ
 На твои-те равни дворѣ,
 Сега три дни ка са віе,
 Ни сж вдига, ни сж слага.“
 И царъ си имъ отговаря;
 „Я хвѣрлете ситна мряжа,
 Ситна мряжа со ченгеле!“
 Послушаха чоходаре
 Та хвѣрлиха ситна мряжа,
 Саколъ хвѣрчи ош' на горе,
 Още горе надъ мряжа-та.
 Извилъ са е сивъ бѣлъ саколъ,
 Падна царю на коляно,

Си растрѣси десно крило,
 Та си падна бѣло книже,
 Изъ книже-то ситно писмо,
 И царъ си имъ отговаря:
 „Ей царьови чоходаре!
 Я викайте попъ Никола,
 Да расчете бѣло книже,
 Та да види що е въ книже,
 Що е въ книже написано.“
 И викаха попъ Никола,
 Книже чете слѣзи рони,
 Та на царю отговаря:
 „Ей та царю ле честити!
 Е' ми глава, е' ти сабля!
 Азе три дни да попувамъ,
 А ти три дни да царувашъ.“

64.

Отъ Соѳіа.

Заиграла е донанма
 У Цариграда голѣма;
 'Се е излѣло да гледа;
 Излѣла е и Марія,
 На рѣце царче изнела.
 Загледала съ Марія
 У тая пуста донанма;
 Окрѣжкло са царче-то.
 Царица-та ѿ говори:
 „Марію, царче да найдешъ,
 Ил' ти отрѣзвамъ рѣце-те,
 И ти очи-те извѣртамъ.“
 И Марія ѿ говори:
 „Царица, млада глупава!
 Немой ми вѣрте очи-те,
 Немой ми сече рѣце-те,
 Налю ми оброчи коса-та,
 Та ме отлична остави,
 Та отъ градъ на градъ да ходимъ,

И да ти трѣжимъ царче-то.“
 И царица-та послуша,
 Та ѿ обрече коса-та.
 Па отъ градъ на градъ ходила.
 Заиграла е донанма
 У Будинъ града голѣма,
 И Марія е отишла.
 „Излѣзли сж Будинци
 Будинци стари кметове,
 Изнели царче на рѣце.
 Марія царче познала
 Познала и го вѣзела,
 Па на Будинци говори:
 „Будинци стари кметове!
 Дали на цара да кажемъ?“
 И Будинци ѿ говорятъ:
 „Недей на цара не кажешъ!
 Ето ти тяшко иманѣ,
 Веке що можешъ да дигнешъ.“

Симонъ и негова невеста.

Посвѣршилъ съ Симонъ добаръ юнакъ,
Си съ свѣрши и ми съ ожена.
Яле, пиле три дни и три нокѣ;
Дошла коа, дошла лепо време,
Да го кла'ѣтъ во бѣла гердека;
Царъ ми пушилъ до три капидж'и:
„Земайте го Симонъ добаръ юнакъ;
Оти мене войска ме надоли!
Какъ ке г' найте, така да го зейте,
Ак' ѣ голо, голо да го зейте.“
Ми дойдо'е до три капидж'и,
Едношъ клюквѣтъ, а два пѣти виквѣтъ:
„А излези Симонъ добаръ юнакъ,
Да ми одишъ на войска царе'а!“
Тои спіетъ во бѣла гердека,
Бар' не знаитъ, от' на врата клюкаѣтъ
Ми клюкаетъ до три-не елчи.
А 'убава не'еста ми слушатъ,
Страмъ ѣ било юнака до скорнитъ,
И си ронитъ сѣдзи по образи;
Сѣдзи падвѣтъ на него'о лице,
Дури ми го сѣдзи попариле.
Тога ми съ Симонъ разбудило:
„А не'есто мое добро мило!
Що те тебе нужба натерало,
Незнаено, уще не видено,
Тѣ ни оба мѣ отпознати,
Сѣдзи ронишъ дур' ме попарі'е!“ —
„Айти тебѣ Симонъ добаръ юнакъ;
Како, Симонъ, я да не си плача,
Како, добро, да не рона сѣдзи!
Кжде клюкаетъ царски капидж'и,
За да одишъ на войска царе'а.“
Той часъ Симонъ на нога ми рипна,
И отвори негой вिति порти,
И ми виде до три капидж'и;
И тѣ три силни капидж'и

Какъ го наидоѣ, така го грабна'е.
Тога велить Симонъ добаръ юнакъ:
„Не неида, та̄ ме пограбвите;
Да си зеамъ моя бърза коня,
Та̄ да идамъ на войска царе'а!“
Повратилъ сѣ Симонъ добаръ юнакъ,
И ми влезе въ темна конушница,
И опитвиль доветъ атли коньѣ.
'Си-те ми 'и бутуръ пофатило,
'Си-те коньѣ въ земи попаднале,
Съде еденъ ми сѣ одг'орило: —
„А егиди Симонъ добаръ юнакъ!
Изжуди ми мои триста рани,
Та̄ кла'и ми седло шикосано;
Да о'име на войска царе'а!“
Го поседла своя бърза коня;
И ми велить 'уба'а не'еста: —
„Айти тебѣ Симонъ добаръ юнакъ!
Земи, Симонъ, ова киска цвѣке;
До кога ке стоить разцутена,
До тога я тебе ке те чека;
Кога киска ке ми ти изгорить,
Тога млада ке ти сѣ премѣжа.“
И отишолъ Симонъ добаръ юнакъ,
И отишолъ на войска царе'а,
Ми воивалъ за деветъ години,
Дури ми сѣ Симонъ забора'и,
Що си зборвалъ сѣ 'уба'а не'еста;
Тук' му велить негва бърза коня:
„Айти тебѣ Симонъ добаръ юнакъ!
Види киска ти ꙗ подгорена,
Невеста ти сега сѣ премѣжвиль,
Земи изанъ отъ нашего цара,
За да бърго не'ста приѣтасаме.“
Тога Симонъ тѣрчатъ пра'у при цара,
Ронить сѣдзи, и рѣце си кѣршитъ:
„Айти тебѣ цару татко мой,
Дай ми изанъ дома да си ода,
От' денеска не'ста сѣ премѣжвиль!“
Царъ му велить „ак' сакашь невести,

Имать овде колку да ми сакаш!
 Я си има до триста алайки,
 Одбери си, Симонъ, коя сакаш!“
 Симонъ мошне ми съ уядвело,
 Мошне младо ми съ уплакало;
 И си поиде прм своя бърза коня:
 „А егиди моя бърза коньо!
 Мон-отъ царъ изанъ не ми дивать.“ —
 „Бърго поиди на наша царица,
 Тая, Симонъ, изанъ ке ти да'ить!“
 И си поиде Симонъ добаръ юнакъ: —
 „Ай царице, ай господарице!
 Ти съ моляшь, о господарице,
 Жити бога, да си пойда дома,
 От' денеска не'ста съ премъжвить!“
 И му велить нему царица-та:
 „Търчай Симонъ да зафтасаш не'ста!“
 Тога велить коня, бърза коня:
 „Престегни ми мои църни очи,
 Защо не гля къде ке си ода,
 Ако сакаш не'ста да фтасаме.“
 И му върза негой църни очи;
 И си летна коня по небеси,
 И си стигна по край негоо село.
 Тамо найде свои стари татка,
 Си го найде къде лозкэ копать
 Лозкэ копать и сждзи ми ронить.
 Ми г' опитвить незнаенъ деліа:
 „Ейди старче, ейди мили старче!
 Що те тебе нужба дотерало,
 На Велигденъ лозкэ да ми копашъ?“ —
 „Бегай, бегай незнаена дельо,
 Не зборви ми, не пукви ми сърце!
 Съ премъжвить отъ сина ми не'ста,
 Не'ста седе до деветъ години;
 За тва вамо су ти избегало.“
 Тога велить незнаенъ деліа:
 „Айде, старче, дома да ме носишъ!“
 Ми го зеде предъ коня, предъ себе,
 Го однесе во него'и дворкэ.

И ми велить Симонъ добаръ юнакъ :
„Айде старче напрай ми ужина,
Да ужина после да поспіа,
Ет' на колку сати да ме скорнишъ.“
И си стана стари—отъ бабайко,
И му напрай една Турска манджа;
Съ наяде Симонъ добаръ юнакъ,
И ми легна Симонъ да преспіеть.
Кога дойде време, що нарѣча,
Тога него старецъ го скоривать :
„Стани, стани незна'ена дельо,
Оти дойде ко'а за ставанъ.“
Си станало Симонъ добаръ юнакъ, —
„Айде старче сега да ме носишъ
Да ме носишъ кжде свадба чинѣтъ!“ —
„А егиди незнаена дельо!
Какъ д' ода, какъ съ очи да с' опуля!“ —
„Айде, айде, старо, да о'име!“
И го зеде предъ себе предъ коня,
Отидо'е кжде свадба чинѣтъ.
Свирби свирѣтъ, ора ми играеть;
Назадъ ми съ старо повратило.
Какъ го виде невеста Симона,
Вчасъ го позна от' ю нейдзинъ стопанъ,
Ми го кладе въ чело на търпеца,
И ми служить незнаена деля,
Чаша да'ать и на skutъ му седна.
'Си-те ми съ тога зачуді'е.
Тога велить Симонъ добаръ юнакъ :
„Ова ми ю любя, първа любя ;
А на зет—отъ я що ке му да'амъ ?
Ке му да'амъ сестра Ангелина,
Ни той да съ сега пострамотить,
Ни я да съ сега пострамотамъ.“
Си ъ зеде 'уба'а не'еста,
Си ъ слече рубо невестинско,
Њ облече сестра Ангелина,
Њ однесе кжде свадба чинѣтъ.
Тога старче ми го запознаю,
Оти било него'о—то чедо.

Еднаква.

Имала майка едного сина
Едного сина млади спа'а
Во понеделникъ го посвѣршила,
А во четвортѣкъ го оженила,
А во петок-отъ аберь му дошолъ,
На войска д' одитъ ендекъ да копатъ.
Ке ъ оста'итъ млада не'еста
Емъ тельосана, емъ каносана,
Емъ каносана, нецеливана.
И ни станала млада не'еста,
Та що ми влезе въ мала градина,
Що ми набрала киска босильокъ,
И му порѣчвитъ млада не'еста:
„Егиди море млада спаивче,
Да си ъ скрѣишъ оваа киска,
Да си ъ държишъ деветъ години,
Да ъ погле'ашъ киска босильокъ.
Кога ке ми ти киска овенитъ,
Тога ке ти сѣ пусто посвѣрши;
Кога ке ти сѣ киска нагоритъ,
Я тога пусто ке сѣ омѣжа.“
И си ъ зеде млада спаивче
И си ъ зеде киска босильокъ,
Що си ъ кладе въ десна пазу'а,
Що си ъ чува деветъ години,
А на десета му ъ текнало,
Киска босильокъ ъ погле'ало;
Киска босильокъ ми овенела
Ми овенела, ми загорела.
Ендекъ ми копатъ и сѣлдзи ронитъ,
Дури ендек-отъ го завадило.
Си го догледа вѣрна дружина,
Си го опитвитъ млада спаивче:
„Егиди море млада спаивче,
Млада спаивче, вѣрна дружина!
Що ти сѣ тебѣ мошне нажали,
Та одку плачишъ мошне умилно?

*

Али за майка, али за татка?“
Тога имъ зборвить младо спанѣче:
„Егиди вѣ вѣрна дружина!
Ни майка жаля, ни татка плача,
Туку си плача млада не'еста.
Майка имаше едного мене,
Во понеделникъ ме посвѣршила,
А во четвортокъ ме оженила,
А во петокъ—отъ аберь ми дошолъ,
На войска д' ода ендекъ да копа.
Си ъж остайфъ млада не'еста
Емъ тельосана, емъ каносана
Емъ каносана, нецеливана.
Та що ми даде киска босильокъ,
И ми наржча млада не'еста —
Кога ке ми ти киска овенить,
Я тога ке сѣ пусто посвѣрша;
Кога ке ми ти киска изгорить,
Я тога ке сѣ пусто ожжа; —
Киска—та сега ми овенала
Ми овенела и загорила;
Сега сѣ ѡжжитъ моя не'еста.“
Тога му зборвить вѣрна дружина:
„Егиди море младо спанѣче!
Коня явни си дома одай си;
Мѣ за тебе риджа чиниме
Риджа чиниме завалъ да немасть.“
Коня си явна младо спанѣче,
Коня си явна дома да одить,
Пусти пѣтища 'и забора'илъ,
А бжрза коня 'и паметвило.
Колку ми дошле во стреле гора,
Що си стрет'е млада не'еста
Млада не'еста со 'се свато'и.
Тога имъ велить младо спанѣче:
„Егиди вѣ китени сватой!
Аль изанъ иматъ млада не'еста
Ржка да бацитъ, даръ да ѡ дарва?“
Тога реко'е млади свато'и:
„Адетъ немаме ржка да бацитъ

Рѣка да бацвить на пѣтници-не.“
Тога ми велить младо спанѣче:
„Со арно изанъ да ѣ да'ите,
Дане безъ изанъ рѣка ми бацвить!“
Рѣка му баца, и си љ дарва
Си љ дарва бурма позлатена,
Що си љ тои пѣрво пѣрстенвалъ.
И си љ позна млада не'еста
И си љ позна бурма златена,
И си го фарли дулакъ отъ гла'а,
И що си слезе отъ бѣрза коня: —
„Позастойте съ бѣли свато'и!
Д' овдека било, божие речено,
Оти ми дейде мой-отъ господинъ,
Ясъ не ю кабилъ со васъ да идамъ!“
Тога ми зборвить младо спанѣче:
„Егиди мори млада не'есто,
Али ю жива моя-та сестра,
Аль ю мѣжена, аль немѣжена?“
Тога му зборвить млада не'еста:
„Ни ю мѣжена, ни ю свѣршена.“
Тога си зборвить младо спанѣче:
„Егиди море бѣли свато'и!
Айте пакъ наводъ дома да ойме,
Я наводъ празни васъ не ве пуцамъ,
Ке ви проенамъ моя-та сестра
Моя-та сестра млада не'еста,
Невеста менъ, а сестра тебъ.“
Дома 'и врати бѣли свато'и,
Та що с'и дѣржа три дни, три ноже.
Си љ промена млада-та сестра
Си љ промена си љ испрати.

67.

Сирота Яна.

Прошетала ми сирота Яна,
Прошетала ми край цѣрно море,
Що ми љ нашла мраморна плоча,

И си сопаса отъ бѣло сѣрце
Отъ бѣло сѣрце свилени поясъ,
И си опаса мраморна плоча,
Ми ъ носила деветъ месеци,
Ми ъ изва'и отъ бѣло сѣрце,
И си ъ пови съ кумашъ пелена
Съ кумашъ пелена, со сѣрменъ поясъ,
И си месила бѣла погача,
И си канила кум-отъ и поп-отъ,
Да ми го кѣрстѣтъ мѣшко-но дете.
Како 'и кани, така дойдо'е;
Го однесо'е мѣшко-но дете,
Мѣшко-но дете во лепа цѣрква;
И го отвивѣтъ мѣшко-но дете,
За да му кла'ѣтъ на дете име.
Кога да видѣтъ чудо големо!
Повіена ю мраморна плоча;
Си ъ враті'е плоча-та назотъ.
Тога имъ велитъ сирота Яна:
„Егиди куме, куме и попе!
Како на дете име кладо'те?“ —
„Егиди Яно, сирота Яно!
Аль съ кѣрща'атъ мраморна плоча?“
И си ъ зеде сирота Яна
И си ъ зеде мраморна плоча,
И си ми седна во стреле дворя
Викнала Яна тѣги со гласой:
„Егиди боже, е' мили боже!
Кѣде съ чуло, и съ видело,
Деветъ месеци мраморна плоча,
Да ми съ носитъ на бѣло сѣрце,
Како ъ носифъ така остана,
Не съ чинела мѣшко-но дете!“
Плюсна да плачитъ дури до бога,
Дури съ чуло глас-отъ на бога.
Тога си велитъ вишени господъ:
„Егиди віе до два ангела!
Ай да слезите на цѣрна земя;
Али оганъ земя изгорило?
Али вода земя ъ понесло?

Али Турци земя ъ плене'е,
Тà що ю пискотъ на църна земя?“
Кога слегве'е до два ангела,
Кога слегве'е на църна земя,
Кога да видѣтъ сирота Яна,
Къде седнала на стреле дворю
На стреле дворю на мраморъ плоча,
Къде ми пищить, къде съ тълचितъ.
И ъ велеетъ до два ангела:
„Егиди Яно, сирота Яно!
А що съ буфтанъ, а що съ тълчишъ,
А що съ тълчинъ на мраморъ плоча?“ —
„Егиди мори божьи ангели!
Какъ да не вика, какъ да не плача?
Ево я носа мраморна плоча
Мраморна плоча на мое сърце;
Ясъ чинѣтъ, оти та ке съ сторить
Та ке съ сторить мъшко-но дете.
За тва съ тълча, за тва съ буфта.“
И си стана'а до два ангела
И съ качі'а дури на небо:
„Егиди боже, е' мили боже!
Не ми ю оганъ земя изгори,
Не ми ю вода земя понесло,
Не ми ю Турци земя плені'е,
Туку седнала сирота Яна
Сирота Яна во стреле дворю,
Тукъ си държеше мраморна плоча
На бѣло сърце деветъ месеци,
И го пушила во бѣла църква,
Да го кърстеетъ мъшко-но дете.“
Тога имъ велить боже млечекъ:
„Егиди вие до два ангела!
Душа дайте на мраморна плоча,
Да ми съ сторить мъшко-но дете.“
И ми слего'е до два ангела,
И отидо'е Янини дворю,
Душа ъ дад'ве на мраморъ плоча,
И го направи мъшко-но дете.
Тога и Ана съ зарадвала

Съ зарадвала, съ насмеала;
„Егиди боже, боже млечекъ!“
Отъ повтуръ Яна меси погача,
И ми покани попа и кума.
Ѣ го кжрст'е мжшко-но дете
Ѣ го кжрст'е 'си-те бого'и,
И го донес'ве сиротъ Янѣ.
'И гоща'ала сирота Яна
За три месеци 'си-те бого'и.
И си седнала во стреле дворю
И ся го леля мжшкс-но дете,
Съ нога го леля, песна му пентъ:
„Нани ми, нани сине богоецъ!
Ти да му зе'ишъ на краль-отъ кральство,
Ти да му зе'ишъ на цар-отъ царство,
Да му седнишъ кралю на столицина,
Да му седнишъ цару на царщина!“
Богъ ѣ убилъ тая зло кошша,
Що обула железни опинци,
Що си зела и железно стапче,
Ми отиде при цара, при краля:
„Егид' честиту цару и кралю!
Що си иматъ сирота Яна
Що си иматъ мжшко-но дете,
Тва ке ви царвить, тра ке ви кральвить.“ —
И ми пущ'а до две елчин
До две елчин во рамни дворю,
И ми зедо'е мжшко-но дете.
И си писнала сирота Яна:
„Охъ леле боже, охъ мили боже!
Си го фарл'е въ темни задани.“
И си ми зела сирота Яна,
Си обула железни опинци,
И си ми зеде стапче железно,
За да побаратъ мжшко-но дете.
И та ми пойде дури при цара
Дури при цара, дури при краля,
Риджа имъ чинить, мольба съ молитъ:
„Камо ми ментъ мжшко-то дете!
Дайте ми ментъ, а да го держамъ

Я да го държамъ, да го изгле'амъ!
Оту що сакате, тва чинете му.“
Дете ми расти и ми пораста,
И ми съ стори найдобаръ юнакъ,
И ми съ стори царъ надъ царе'и,
И ми съ стори кракъ надъ крале'и.

68.

Митре и Стефанъ и Гьорги Арнауце.

Седнале ми две ътарви млади
Седнале ми на високи диванъ,
Подфарле'еть злато-но яболко;
Една фарлятъ, друга го дочеквить.
'И догледалъ Гьорги Арнауце,
Как' догледалъ 'убави невести,
Ишкилъ нему му ꙗ останало.
Пріятелство що ми не знаело.
Богъ го убилъ Гьорги Арнауце!
Що пособралъ 'се одбрана войска,
Да ми грабитъ лична Митре'ица,
Да ми грабитъ лична Стефо'ица.
Тога ми съ две ътарви пулѣтъ
Отъ бедени високи чардаци,
Що да видѣтъ чудо и големо,
Къде войска обколила ними!
Тога юнакъ Митре и Стефана
Сонъ 'и сварилъ и заспале два-та.
Тога велѣтъ две ътарви млади:
Како да 'и отъ сонъ разбудееть.
Тога велить ашикъ Митре'ица:
„Айти тебѣ млада Стефо'ице!
Ай скорни го Митре любовь моя,
Ясъ ке скорна Стефа любовь твоя;
Тук' задскри съ задъ мраморъ дирека,
Оти Митре ми ꙗ лунича'о,
Дан' те тебе со сабя посечить.
Та ми пойде млада Стефо'ица,
И съ задскри задъ мраморъ дирека,
Лекуиъ него млада го скоривать.

Кога отъ сонъ стана ашикъ Митре,
Търгна Митре сабя дипленица,
И ми удри мрамора дирека.
Тог' говоритъ млада Стефо'ница:
„Айти тебъ Митре деверъ мои!
Заизлези сега до надвора,
Да ми видишъ войска обколила,
Конь до коня, юнакъ до юнака,
А байраци како борѣ горски.“
Тога стана юнакъ отъ юнака,
Кога виде чудо и големо
Си затвори порти челико'и.
А све село войска напжлнато.
И стана'а до два брака мили,
Облеко'а пандзурли кошули,
Си кладо'е щници челико'и,
Си кладо'е сабьи дипленици,
Ми явне'е нихни бжрзи коньи,
И зедо'е кжрстетни байраци,
Отвори'е порти челико'и
Излего'е надворъ до надвора.
Тога велътъ на млади невести:
„Айви вие наши пжрви любви!
Дуръ гледате кжрстетни байраци,
Вие брига ичъ да ни немате!“
Тога веке с' отделиле млади;
С' истжргнале онж остри сабьи,
Съ удри'а два юнака млада
Съ тие триста одбрани юнаци,
Та посекле триста мина силни,
Све посекле два юнаци добри,
Напра'иле кжрвца до колена.
Отъ що съ кжрвца ми съ измачкале,
До два брака не ми съ познале,
Туку обе що си съ грабнале,
Да съ биетъ съ онж остри сабьи,
Ама никой надгласъ не ми могле.
А две любви отъ бедени гледать,
Со тжрчанж надворъ изскочи'е,
И со гласж жално ми викале:

„Ашикъ Митре, и ашикъ Стефане
Вие сте ми два брака рогени!“
Митре'ица Митрета фатила,
Стефо'ица Стефана фатила;
'И фатиле и любовъ нагушкале.

— ❦ —
69.

Стефанъ и Дели Магдалена.

Отъ Панагюрище.

Зажени са Стефанъ харенъ юнакъ,
Тà заиска дели Магдалена;
Магдалена плаче, тà го не ще, —
„Не ща, мамо, Стефанъ харенъ юнакъ,
Че сжмъ азе поюнакъ одъ него.“
Майчица си Магдалени дума:
„Я си земн Стефанъ харенъ юнакъ,
Кога бжде Стефану свадба-та,
Ти са стори премлада умряла,
Асъ да викна, тà да та оплача.“
Послуша ж дели Магдалена,
Тà е зела Стефанъ харенъ юнакъ.
Кога било Стефану свадба-та,
Си калеса Стефанъ харенъ юнакъ
Сто кумове, сто старисватове,
И два мина премлади девере.
Премени ги Стефанъ харенъ юнакъ
Кумове-те вовъ алено,
Девере-те вовъ зелено,
Сватове-те вовъ шарено,
Самъ си Стефанъ вовъ златено.
Тржгншла свадба голяма,
Конъ до конъ, кола до кола,
Сами Стефанъ вовъ талига,
Сестра му рада при него.
Искачи са дели Магдалена,
Искачи са на високи чардакъ,
Тà погледа отъ джамлий пенджера,
Тà си виде Стефанъ харенъ юнакъ,

*

Че си иде сжсъ голяма свадба,
Тà са стори премлада умряла;
А майкя и' викнала да плаче:
„Стани, стани дели Магдалено!
Тà да видишъ Стефанъ харенъ юнакъ,
И да видишъ Стефану свадба-та,
'Се кумове и старосватове,
И два мина премлади девере.“
Па отиде Стефанъ харенъ юнакъ,
Искачи са на високи чардакъ,
Тà си виде дели Магдаленà,
На девере тихомъ отговаря:
„Еви вазе два мина девере!
Я идете на стара планина,
Донесете ледове, снягове,
Да и' туримъ на клето-то сърце,
Ако бжде премлада умряла,
Не ще трепне ни съ ржка, ни съ нога;
Ако бжде кастенъ учинила,
Тя ще трепне я съ ржка, я съ нога.“
Послушаха два мина девере,
Отидоха на стара планина,
Донесоха ледове, снягове,
Туриха и' на клето-то сърце;
Тя не трепна ни съ ржка, ни съ нога.
Отговаря Стефанъ харенъ юнакъ:
„Е' ви вазе два мина девере!
Я идете на вжрла гржмада,
Тà фанете замя осойница,
Да и' туримъ на клето-то сърце;
Ако бжде премлада умряла,
Не ще трепне ни съ ржка, ни съ нога;
Ако бжде кастенъ учинила,
Тя ще трепне я съ ржка, я съ нога.“
Послушаха два мина девере,
Донесоха замя осойница,
Туриха и' на клето-то сърце;
Тя не трепна ни съ ржка, ни съ нога.
Па са вжрна Стефанъ харенъ юнакъ,
Вжрна си са сжсъ голяма свадба.

А си стана дели Магдалена,
Тà погледна одъ джамлій пенджери,
На Стефана тихомъ отговаря.
„Ета тебе Стефанъ харенъ юнак!
Ти сѣ юнакъ, асъ поюнакъ отъ теб’.“

70.

Рада Влахиня.

Хубаво Радо Влахино,
Презъ село идатъ Татаре,
Всичко-то село излезе,
Черни Татаре да гледа,
И бяла Рада излезе,
Черни Татаре да гледа.
Всички-те миромъ минаха;
Едно проклето Татарче
А то си миромъ не мина,
Ами си коня разигра,
Тà зело Рада Влахиня.
Радина клета майчица
И тя следъ Рада идеше,
Текомъ тече и вика:
„Дешерко Радо хубава!
Кога си идешъ, Радо ле,
На Татарскі-ятъ вилеятъ,
Ако ми бждешъ болярка,
И ти ми китка допрати,
Стегната съ бяла коприна,
Бъло за тебе да носа.
Ако ми бждешъ сирота,
А ти ми китка допрати,
Съ черна коприна увита,
Черно за тебе да носа.“
Кога ю тамо отишла
На цареви-те сарае,
Самъ ми ю царя посрешна,
Даде ъ златна яболка,
Па на Рада си думаше:

„Хубава Радо Влахиньо!
Я прими златна яболка,
Три пѣти порти удари,
Ако ся порта отвори,
Ти щешъ царица да станешъ;
Ак’ ся порта не отвори,
А ти робина щешъ станешъ.“
Послуша Рада Влахиня,
Пріяла златна яболка,
Десна си рѣка дигнала,
Яболка небе хвърлила,
Порта-та са отвори.
Самъ си ся цар-отъ обрадва,
Тà пріе Рада Влахиня,
На чардаци ъ искачи,
Тà ъ столнина хариза;
Станала Рада царица.
Минало ся до три години,
Добила мъшко детенце,
Тогава царю думаше:
„Царю ле, государю ле!
Азъ имамъ стара майчица,
Кога на самъ да дода,
А то ми мама заржча,
Ако зи клета робиня,
А азе ъ запрата,
Та жива да ме жале’е;
Ако ли бжда царица,
А азе да ъ запрата,
Бело, зелено да носи.“

Тогава цар-я душаше:
„Хубава Радо Влахиньо!
Оти ми не си казала,
Че имашъ стара майчица,
Одавна да съмъ испратилъ,

Майчица да ти доведе.“
Па прегна златна коѳа,
Качи ся Рада царица
Съ ценно мъшко детенце,
Тѳа у майка си отишле.

71.

Рада и Циганче.

Хубава Радо, Радо ле!
Де-то слънце-то заходи
Тамъ има, Радо, зеленъ боръ,
И подъ бора си седеха
Радини брате троица,
Червено вино пиѳа,
Между себе си думаха:
„Кой ще ми ся юнакъ нае,
Да си префарли зеленъ боръ,
Листе-то да му преброн,
Да земе Рада сестра ни.“
Редомъ ся юнаци фрѳгали,
Не можн да го прехврѳлятъ,
Ни листе да му преброятъ.
Одъ долу идеть Циганче,
И въ рѳка носи бѳлъ камикъ,
Тѳа си прехврѳли зеленъ боръ;
Очи метна листъ преброн,
Тѳа zelo Рада хубава.
Рада викнала, що могла:
„Боже ле, мили Боже ле!
Така ли Рада мислила,
Бѳла промяна готвила,
Черно Циганче да земе,
На дарба Рада да ходи,
По село, и по друмове?“
Циганче Рада предумва:
„Я мълчи, Радо, не плачи,

Ако съмъ азе Циганче,
А майкя ми ѳ кавурка,
Кавурски ще тя посрешни.
Не щемъ тя пуѳа, Радо-ле,
Изъ село, Радо, да ходишъ,
До де дарове содерешъ.“
Присталя Рада хубава,
Тѳа ѳ Циганче завело.
А майкя му ѳ изляля;
Та не ѳ била кавурка,
Ами ѳ била Циганка,
Тѳа ѳ Цигански посрѳщна
И ѳ Цигански продума.
Ка виде Рада хубава,
Че на Циганче говори:
„Циганче черно Катунче!
Я дай ми златна чакія,
Да разрежеме яболка,
И съ тебе да ѳ изедемъ.“
Не сетило ся Циганче,
Но ѳ дало чакія
Не разрежала яболка,
Но съ въ сѳрце-то удари,
Черни сѳ кръви заляха;
И тя си трепно душаше:
„Циганче, черно Катунке!
Да сѳ находи майкя ми
По Цигански-те гробиѳа.“

Бѣла Рада.

Похвали ся бѣла Рада
 Снощи вечеръ на кладенци
 Предъ моми-те, предъ момци-те:
 „Азъ сжмъ мома надъ моми-те,
 А невяста надъ невясти,
 И юнакъ сжмъ надъ юнаци.
 Я си въ село и не мѣя,
 Но ся мѣя въ поле съ роса,
 Де-то Совко стадо пасе.“
 Зачуде къ јовкови-те
 Јовкови-те деветъ сестри,
 Текли Јовку, та казали:
 „Јовко мили, Јовко бае!
 Похвали сж бѣла Рада,
 Че сж мѣе въ поле съ роса
 Де-то Јовко стадо пасе.“
 Разлюти ся дели Јовко,
 На овчяре отговаря:
 „Ей овчѣре, мой дружино!
 Посрешнете друмове-те,
 Преставете пжтеки-те,
 Та хванете бѣла Рада.“
 Рада била па похитра
 Па похитра, поразумна,
 Облече ся съ турско рухо
 Въ турско рухо 'се червено,
 И наметна тѣжка пушка,
 И запаса чивтъ пищоле,
 Та ся мятна на вранъ коня,
 Па отиде на планина,

Де-то Јовко стадо пасе,
 На овчере съ глава клати,
 А на Јовко ножъ помжкна:
 „Ей Јовко ле, ей чобане!
 Заколи ми цело ягне
 Цело ягне бозайниче,
 Де бозало деветъ майки;
 Донеси ми руйно вино,
 Да кипяло деветъ пжти.“
 Уплаши ся Еванъ чобанъ,
 На овчѣре отговаря:
 „Ей овчѣре мой дружина!
 Хванете ми цело ягне,
 Де бозало деветъ майки;
 Донесете руйно вино,
 Де кипяло деветъ пжти.“
 Донесоха цело ѳгне,
 Де бозало деветъ майки;
 Докараха руйно вино,
 Де кипяло деветъ пжти.
 Та па седна, наѳде сж,
 Наѳде сж и напи сж.
 Па ся метна на врапъ конъ,
 Та отиде'возъ планина,
 Та па му ся въ очи присмя:
 „Ей Јове ле, ей чобане!
 Рада тебе въ рѣце вяля,
 Като ѳре па влѣкъ въ уста;
 Не би вреденъ, ни кѣдаренъ.“

Краль Матліа и три сестри.

Вино пиетъ краль Матліа
 Со три Турци Анадолци;

Богъ 'и убилъ до три Турци!
 Му фарлі'е иѳтиря

Ивтирія на пра'ина —
Си 'окаралъ турска в'бра,
Турска и джаміа.
Отидо'е на кадіа
На кадіа да сѣ судѣтъ.
Судѣ му дойде краль Матліу,
Да сѣ турчитъ, да сѣ беситъ,
Или да сѣ въ оганъ горитъ.
Тога велитъ краль Матліа:
„А егиди до три Турци!
Ясѣ ке ви сѣ мило молямъ,
Виѣ мене да пушите,
Да си одамъ дури дома.
Ясѣ си имамаъ до три сестри,
Да опитамъ мой-те сестри;
Како ке ми изанъ да'ѣтъ
Така джевапъ да ви да'амъ;
Али да ме потурчите
Али да ме обесите,
Али да ме изгорите.“
Го пущ'а до три Турци,
Си отиде дури дома
При свои-те мили сестри:
„Мори сестри, мили сестри!
Ке ви кажа мой-те мажи;
Що си пойдоѣъ на меана
Со три Турци Анадолици;
На яденіѣ, на піеніѣ
Ми фарлі'е ивтирія,
Сумъ окаралъ турска в'бра
Турска в'бра и джаміа;
М' однесо'е на кадіа
На кадіа да ме судѣтъ.
Судѣ ми даде да ме турчѣтъ,
Судѣ ми даде да ме бесѣтъ.
Али да ме в' оганъ горѣтъ;
Учете ме що да чина!“
И му велитъ постара-та:

„Море брате, мило брате!
Ни беси сѣ, ни гори сѣ,
Туку, брате, потурчи сѣ,
Сестри брата да имаеъ.“
И му велитъ постредна-та:
„Ни турчи сѣ, ни гори сѣ,
Туку, брате, обеси сѣ.“
И му велитъ наймала-та:
„Ни беси сѣ, ни турчи сѣ,
Туку брате изгорисе;
Колку оганъ ке завалѣтъ,
Колку тебе да те фарлѣтъ,
Ке дойдиме 'си три сестри,
Вишни бога ке молиме,
Дробни сѣдзи ке рониме,
Да повеитъ силенъ ветаръ,
Да зароситъ ситна роса,
Да потечитъ силенъ порой,
Да угаснитъ силенъ оганъ,
Ти да брате куртулисашъ,“
Како сестра го научи,
Така брате љ почула;
И имъ рече на Турци-те:
„Ни сѣ турчамъ, ни сѣ бесамъ,
Туку въ оганъ ке сѣ горамъ.“
Завалі'е силенъ оганъ,
Го зедо'е краль Матліа,
Да го фарлѣтъ въ силенъ оганъ.
Колку въ оганъ да го фарлѣтъ,
Му дойдо'е 'си три сестри,
Вишна бога помолиме,
Дродни сѣдзи зарониме.
Ми повеа силенъ ветаръ,
Ми зароси ситна роса,
Ми потече силенъ порой,
Силенъ оганъ ми угасна,
Куртулиса краль Матліа.

74.

Маса плената.

Течитъ река студена низъ стредъ село Върбяни,
 Що наlea река-та до две върби китени,
 На върби-те имаше два одара шарени,
 На одар-отъ седе'е до два млади юнаци;
 Еденъ б'ше Ябъ-ага, други-отъ Весел-ага,
 Весел-ага Пиперко, Ябъ-ага Пустина.
 Турци турски зборве'е Маса да ъ грабеетъ.
 Маса иматъ два брата глава-та си дава'е,
 Маса не ъ дава'е. имъ каза на брака си:
 „Море мили братина, Турци турски що зборв'тъ,
 Мене да ме грабеетъ.“ Леле Масо грабеетъ.
 Брака с' зачуд'е кжде сестра да скр'тъ,
 Да не имъ ъ пограбитъ Весел-ага Пиперко;
 Да не имъ ъ однеситъ во некая планина,
 Кжде люг'е да нематъ. Маса легна да сп'етъ.
 Брака на ловъ пойдо'е; дури брака дойдо'е,
 Маса не ъ найдо'е. Турци ми ъ грабне'е.

75.

Мита плената.

Мито, мори Мито, б'ла Русуменке,
 Богъ да ти убиетъ твоя мила майка!
 Богъ да ти убиетъ твои мили татко!
 Що ти напра'и'е стредъ село ме'ана
 По край берберана, по край мизияна.
 Тука помина'е три млада Татари
 Три млади Татари, три млади бекяри;
 Конакъ ти стор'е на твоя ме'ана,
 И ми ти реко'е три млади Татари:
 „Точи, Митро, точи вино немерено,
 Кога ке с' врата, тога ке ти плата.“
 И имъ наточила вино немерено,
 Турци си седна'е ручекъ да ручаетъ,
 Вино го исп'е, Митр' ъ викна'е:

„Точи, Митро, точи, жити църни очи!
Вино ке платиме и ке надплатиме.“
Ми точила Митра колку що сакале.
И Татари тога ми с' опіянили,
На Татари Митра пари посакала;
Н' извадо'е пари тие да ѿ даетъ,
Туку си љ тие за рѣка фат'е,
За рѣка фат'е, затъ коня фарл'е,
Си љ однесо'е во нивно-то село,
Во нивно-то село, при нивна-та майка.
Митра ми плакала, майка си кълнала:
„Леле майко, леле, богъ те убилъ тебе!
Лели ясъ си седефъ майкини пазу'и,
Лели ясъ си седефъ таткини скуте'и;
Я кѣде сумъ си дошла сега въ Турски рѣце
Турски рѣце, майко, во млади Татари.
Що поборго, майко, я да си прежаламъ,
Аль мое-то руво, аль мой-отъ вилеетъ?
Еле, мила майко, 'се да забора'а,
Какъ да забора'амъ дена Велигдена,
Що си го молихме и си го чекахме,
И си го чекаме со яйце цървено!
А овдека, майко, я що ке позна'амъ!
Незна, майко, незна кога љ Велигденъ!
Овие имаатъ еденъ Турски байрамъ,
И той не го знаетъ во кой денъ ке бидитъ.
И моя-та животъ, майко, не сѣ знаитъ,
За моя-та вѣра кърв-та ке пролеа!“
Како що си рече, Митра така стори.

76.

Стоякъ и Ганка Бѣлканка.

Направи Стоянь, Стояне,
Направ' железни цървули,
Още железна туяга,
Чи тржнамъ Стоянь да тржси
Да тржси лика прилика.
Ходилъ е Стоянь, ходилъ е

Ходилъ е деветъ години,
Пакъ си Стоянь не намери
За себе лика, прилика.
Чи си отиде младъ Стоянь
Въ Боричъ касаба голѣма,
И тамъ е Стоянь намерилъ,

За себе лика прилика
 Намерилъ Ганка Бълканка.
 Ганка по чушме ходеше,
 Между робинки вървеше,
 Две-те скутови държеха,
 И три и пѣт-а метяха.
 Стоянь на Ганка думаше:
 „Ганка ле бѣла Бълканке!
 Стана до деветъ години,
 Лика прилика не найдохъ,
 Ти ми си, Ганке, прилика.“
 Ганка Стояну думаше:
 „Стояне, холамъ Стояне!
 Питай Стояне мама си,
 Дали ще каилъ да стани,
 Ти ми си чисто Българче,
 Какъ азъ сѣмъ клета Чифутка.“
 Стоянь у тѣхъ отиде,
 И на мама си думаше:
 „Мамо ле, мила мамо ле!
 Намерихъ лика, прилика
 Прилика Ганка Бълканка;
 Тя си мя, мамо, проводи,
 Да ми тя, мамо, попитамъ,
 Дали щещъ каилъ да станешъ,
 Да зема Ганка Бълканка,
 Катю е клето Чифутче,
 Какъ азъ сѣмъ чисто Българче.“
 Стоянова-та майчица
 Тя на Стояна думаше;
 „Стояне, холамъ Стояне,
 Я земи си го, Стояне,

Чифутче става Българче,
 Въ черкова ща го заведемъ,
 Въ черкова ща го прикржстимъ.“
 И Стоянь стана отиде,
 напжлни мишинъ дисаги,
 Напжлни жълти алтжни,
 Че вовъ Боргасъ си отиде,
 На бяла чушма застана,
 Че пржсна жълти алтжни.
 Ганка алтжни береше;
 Стоянь алтжни не гледа,
 Най Стоянь гледа да земи
 Хубава Ганка Бълканка,
 И ся на бога молеше:
 „Да си падни тжмна мжгла!“
 Де стоя господъ, дѣ слуша,
 Паднала ми тжмна мжгла,
 Тѣ си Чифутче укрила;
 Вовъ чъркови го завели.
 Чъркви сж ся затворили,
 И попови опжлтели.
 Сватъ Неделко си продума:
 „Стояне, холамъ Стояне!
 Да не сте нещо роднина?“
 Стоянь Неделку думаше:
 „Неделко, свату Неделко!
 Каква ще да сми роднина?
 Ази сѣмъ чисто Българче,
 Накъ тя е клето Чифутче.“
 Кога си сж распитали,
 Чи то били браъ и сестра.

Јована и Дервиши.

Јовано, лична, Јовано!
 Направи ладна ме'ана,
 Прави висока керхана

На два пжта, на два друма,
 Дек' вжрватъ люди секакви,
 Дек' вжрвितъ криво и слѣпо.
 *

Тамъ седе лична Јована,
 Да си збрала треста калфи,
 Та продава руйно вино,
 Руйно вино, люта ракия.
 Пречула ми съ Јована,
 Съ убавина, гиздовина,
 Найповике со работа,
 На 'се-та земя съ пречу
 'Се-та земя околия
 И Вардаска Вардария,
 На Солунска-та на'на;
 Дур' съ пречу на Дервишка
 Дервишка далечна земя.
 Нели дочу Дервиш-баша,
 Та си собра треста души
 Треста души, голй Дервиши.
 Навяна'а бързи коньи,
 Кинисаха ке си пойдатъ
 Ке пойдатъ Јова да пленатъ.
 Ка' дойдоха до стретъ път-отъ,
 Нел' дотекна на Јована,
 Та съ качи на ме'ана,
 Та разгледа горе, долу
 Горе, долу по друмове;
 Нигде нищо не загледа.
 Съ здадеха темни мъгли
 Темни мъгли и прахови.
 Не са били темни мъгли,
 Ток' били голи Дервиши.
 Скоро скоро съ свалила
 И на калфи имъ говоре:
 „Варай калфи вие шегарти!
 Току идатъ треста души
 Треста души голй Дервиши.
 Ка' дойдатъ голи Дервиши,
 Столови да имъ кладете
 И чаши да имъ дадете.“
 Дуръ си реч-та да дорече,

Дойдоха голи Дервиши,
 И излезеха шегарти,
 Та фатиха бързи коньи,
 И имъ столови кладоха;
 На 'си-те вино дадеха.
 Тогай веле Дервиш-баша:
 „Не сме дошле да пиеме,
 Тукъ сме дошле да плениме
 Да плениме лична Јова.“
 Тога веле лична Јова:
 „Мель сте дошле да м' плените,
 Язе сакамъ, съ васъ ке дойдамъ.
 Ке пойдиме църно море,
 Ке ви пливнамъ по море-то
 Вие по мене да пливнете;
 Кой преплива църно море,
 Тои мене ке ме земе.“
 Послушаха лична Јова,
 Та ѝ велатъ и говоратъ:
 „Ке одиме църно море.“
 Та станаха, та пойдеха.
 Та спливна лична Јована;
 Дервиши спливна'а по нея.
 Ка си поиде до стредъ море,
 Съ повърна за да виде —
 Калпаци пливатъ надъ море,
 Дервиши нематъ по нея;
 Па она назадъ съ върна,
 Съ върна излезе на край,
 Да си поиде на механа,
 На калфи веле, говоре:
 „Турейте ми чаша вино,
 Защо сумъ си уморена,
 Дур' д' издавамъ треста души
 Треста души голй Дервиши.“
 Ъ туриха руйно вино,
 Лична Јова та съ нали;
 Отъ жбъ на жбъ въ гърло нематъ.

78.

Жална Кана.

Мори Капо, жална Кано!
Богъ да бие вѣрли Турци!
Що фарлиха зла ифтира,
Зла ифтира турска беда,
Оти Турчинъ си любила,
Младо Турче Яничарче.
Те фарлиха въ темень зѣнданъ,
Те удриха судна мѣка,
Съ тежокъ тумрукъ на подзе-то,
Дребенъ синджиръ на гърло-то,
Белези на рѣце-то;
Судна мѣка ми те мѣчатъ,
Сакатъ да ми те потурчатъ.
Богъ да бие твоя тета,
Що си дойде на майка ти
Да ѝ веле и говоре:
„Варай сестро, мила сестро!
Що си стоишь, що си гледашъ?
Стан' д' одиме на зѣндана,
Да видиме жална Кана,
Даль ѣ жива, даль си умре.“
Твоя майка ѣ послуша,
Та дойде'а на зѣндана;
Отъ далеку ми си викатъ:
„Мори Капо, мила щерко,
Даль си жива, иль си умре!“
Жална Кана съ провикна
Съ провикна отъ зѣндана:
„Жива сумъ си, на мѣка сумъ;
Съ тежокъ тумрукъ на подзе-то,
Съ дребенъ синджиръ на гърло-то,
Съ белези на рѣце-то,
Сакатъ мене да потурчатъ.“
Богъ да бие твоя майка!
Тогай веле и говоре:
„Дай си вѣра, мила щерко,
Ке загинишь уще млада,

На пуста младосъ неодена,
На рухо ненаносена,
На оро ненаиграна,
На песни ненапеана.“
Съ провикна жална Кана:
„Отъ бога, мале, да найдешъ!
Ка' дойде, да не дойдеше!
Мълчи, мале, онѣмела!
Дека стоишъ ослѣпела.
Какъ си вѣра да предадамъ,
Що я пѣрво да забравамъ!
Даль на оро ке ме видишъ?
Аль на гости ке ти дойдамъ,
Иль на гости ке ми дойдишъ?
Или брака ке пречекамъ,
Или въ цѣрква ке си одамъ,
Или Велигденъ ке чинамъ,
Ели божикъ ке дочекамъ?
Еденъ денъ иматъ въ година
Денъ си иматъ, денъ байрамъ,
Па не знаятъ кога идить.“
Какъ дочуха вѣрли Турци,
Още въ мѣка ъ удриха;
Не имъ стигна тежокъ тумрукъ,
Не имъ стигна дребенъ синджиръ,
Не имъ стигна белезин,
Въ нокти спици ѣ набі'а.
Душѣ даде, а не вѣра.

79.

Маріа Плената.

Кинисала ми мила Маріа
Мила Маріа на жетва д' о'итъ,
Ленъ да ми берить, ѣчменъ да жніеть.
Ми ъ стреті'е Турмана Турци
Турмана Турци, Катумъ Егюпси,
Њ поплени'е мила Маріа,

Њ однесо'е Катумско село.
Що ъ държале за три години
Лете на сѣнце, зима на чаренъ,
Дур' ъ сторі'е Катумъ Егюпка,
Дуръ постигнала машко-но дете.
Та ъ дадо'е два стапа въ рѣце,
Торба на рамо, дете на рѣце,
Та ъ пуці'а мила Маріа
Отъ село въ село лѣбець да питатъ ;
И ми одела мила Маріа
Отъ село въ село, отъ кука въ кука,
И ми отиде въ майкино село,
Въ майкино село, вуйко'а кука, —
„Дарви ме, вуйко, жити Маріа!“ —
„Айде отъ тука цѣрна Егюпко!
Камо Маріа я да те дарва?“
Отъ тука стана мила Маріа,
Пакъ си отиде таткина кука —
„Дарви ме, татко, жити Маріа!“
И татко викатъ отъ високъ чардакъ :
„Айде отъ тука Катумъ Егюпко!
Та камо ми ъ мила Маріа,
Я да те дарва, да те пречека!“
Отъ тука стана мила Маріа,
Пак си отиде у мила майка :
„Дарви ме, майко, жити Маріа!“
Тога ъ велитъ мила-та майка :
„Айде отъ тука цѣрна Катунке!
Камо Маріа я да те дарва,
Я да те дарва, да те промена!“
Тога ъ велитъ мила Маріа :
„Егиди мори, мила майчице,
Ясъ ми те зна'амъ, ми те позна'амъ,
Ти оти сѣ ми мила майчица,
Я сумъ ти, майко, мила Маріа,
Али ме знаишъ, аль ме паметвишъ,
Кога ме пуци на жетва д' ода,
Ленъ да ти бера, ъчменъ да жніа,
Ручекъ да носа на аргати-те,
Та ме стрети'е Турмана Турци

Турмана Турци Катумъ Егюпси,
Ме поплени'е мила майчице,
Що ме даржа'е за три години
Лете на сѣнце, зима на черенъ,
Дур' ме сторі'е Катунъ Егюпка,
Та ми дадо'е два стапа въ рѣце;
Торба на рамо, дете на рѣце,
Та ме пущи'а отъ село въ село,
Лѣпъ да си питамъ, дете да ранамъ,
Отъ село въ село дур' наше село,
Отъ кука въ кука, дури у вуйка.
Първо си викнафъ у мили вуйко;
А мили вуйко не ме познало,
Не ме познало, ме искарало.
Отъ тука станафъ у татка дойдофъ,
И мили татко ме искарало.
Отъ татка станафъ при тебе дойдофъ,
Али ти, майко, не ме позна'ашъ?
А камо ми го брате Георгя,
А камо ми ъж сестра Селѳіа,
Та белки тѣе ке ме познаетъ.“
Тога съ спуци Марина майка :
„Егиди мори керко Маріо!
Кога си знала 'си-те имина,
Вистина ти си мила Маріа
Мила Маріа, мое-то чедо,
Що загинало за три години ;
'Се що ми кажвишъ, керко, така ю.“
Вака во дворю не си ъж кладе,
Тук' ю однесе во лепа цѣрква,
Та що си викна попа и кума,
Си ъж прекѣрсти мила Маріа,
Си ъж прекѣрсти, си ъж промена,
Си ъж викаше мила Маріо,
Име ъж кладе мила Миличке.
Си завали'е два силни огна,
Та го фарлі'е Катумъ Егюпче,
Го изгори'а, го испеко'а;
Си ъж собра'а бѣла-на пепелъ,
Та ъ фарлі'е по силна река.

После разбраме 'си-те свой люгъ,
Гости сторяме за три недели,
И после си съ изразделі'е
Изразделі'е кой отъ кжд' дошолъ,
Кой отъ кжд' дошолъ, дома си ошолъ.
Текрафъ ъ честѣтъ мила Маріа,
По зяфети за три години,
Що ю даржале мила Милинка,
Н' ъ изваі'е на ѣсно сѣнце,
Дуръ ъ сторі'е бѣла Бугарка.

80.

Добра Болярка.

Хубава, Добро, болярко,
Болярко, Добро, безчадко!
Сами ся Господъ поткани,
Манастиръ да си загради,
Манастиръ нови черкови.
Не достигнало на Бога
Отъ сухо злато плавено,
Манастиръ да си догради,
Врата-та да имъ излее.
Той запрати два Ангела
У Добра, у болярка-та,
Та на си Добри говорятъ:
„Хубава Добро, болярко,
Болярко Добро, бездетко!
Сами ни Господъ допрати,
Да му призаймешъ, Добро-ле,
Отъ сухо злато плавено,
Манастиръ да си доправи,
Врата-та да имъ излее.“

Добра имъ тихомъ говори:
„Два Ангела, Арангела!
Призаела бихъ на Бога
Отъ сухо злато плавено,
Манастиръ да си догради,
Манастиръ, нови църкови,
Врата-та да имъ излее;
Ала ми ю хатаръ на Бога,
Че и мен' смяша не ю далъ,
И съ либе да сжмъ смесена.
Вчера си биле петъ свадби,
Петъ калешки ся трягнади,
Всекого си калесале,
Коя кума, коя старосватка,
Коя деверова майчица;
А мене никой не вика,
Ни кума, ни старосватка,
Ни деверова майчица.“

81.

Стояниъ и Патрикъ.

Мама си рожба родила,
Име ю било Стояне,

Въ златна го люлка люляла,
Като люляла, думала:

15

„Нани ми, синко Стояне,
 Нани ле, расти порасти,
 Като си, синко, порастешъ,
 Царство-то да си отървешъ
 Отъ чужи рѣце, Стояне,
 що ти ꙗ царство бащино,
 Бащино уще майчино.“
 Стоянь мама си думаше:
 „Майно ле, стара майчице,
 Много ми въ сѣрце нарани.
 Имамъ ли сабя френгіа,
 И дълга пушка буйліа,
 И чивъ кубуре пиштоле,
 И старъ ми бащинъ буздоганъ?
 Царство-то да си отърва
 Отъ чужи рѣце, мамо-ле,
 Що ни ꙗ царство бащино
 Бащино, уще майчино.“
 Мама Стояну думаше:
 „Синко Стояне, Стояне,
 Сичко, Стояне, си имашъ,
 Туку си коня отседай,
 Рано въ неделя си стани,
 Верно съ богу помоли,
 Войска-та, синко, собери.
 Ал' ще ти мало нарѣчамъ,
 Како си, синко, отидешъ,
 Редумъ съ съ войска нареди,
 По бърда и по планини,
 И отъ никого си не бои,
 Само отъ Гърци лукави,
 Лукави уще издатци,
 Што-то и башта тю издадоха,
 Въ Едрене града голема
 Со седумдесетъ и две хиляди,
 Тамъ си го Турци плениле,
 Войска му сичка узтурчиле.“
 Като Стоянь отиде,
 Редумъ съ съ войска нареди
 По бърди и планини,

Заѣана сички боази,
 Втичка не пуца да ѣркни.
 Где го ꙗ зачулъ Патрика,
 Патрика изъ Цариграда,
 Право при цара отива,
 И на цара си думаше:
 „Цару-лю чести Падиша!
 Честито да ти царство-то!
 Чулъ ли си, цару, разбралъ си,
 За Стоянь млади Войвода
 Отъ голема града Търнова,
 Що си ꙗ съ войска подигналъ,
 Царство да ти отърве,
 Чи му ꙗ било бащино,
 Бащино уще майчино!“
 Царъ си Патрику думаше:
 „Патрико милеть башіо!
 Ясъ иска войска да прата
 Срещу Стояна Войвода
 Седумдесетъ и петъ хиляди.“
 Войска си рано станала,
 Патрика си е' поведе.
 Варвеле, що си варвеле,
 Минале поле широко,
 Настале гора зелена.
 Като си Стоянь изгледна,
 Стоянь ми млади Войвода
 Со жълто рокче провикна,
 Собра си сички Войводи,
 И на Войводи думаше:
 „Войводи, млади юнаци!
 Развивайте кървави байраци,
 Кой-то ꙗ юнакъ натъ юнакъ,
 Места ще него покаже.“
 'Сички Войводи думаха:
 „Съ радосно сѣрце утиваме,
 Патрика щемъ живъ да донесемъ.“
 Патрика беше похитаръ,
 Той съ отъ войска измѣлкна;
 Сички му Турци исекле.

Аль ето ти яда голяма,
Патрика съ Арапи достигна.
Стоянъ си вазатъ повърна,
И скри ся въ гъсти планини.
Патрика си вазатъ повърна,
И на цар-отъ си думаше:
„Цару-лю, честитъ Падиша,
Нали ти, цару, азъ казахъ,
Колку отъ стари остали
'Сички-те да ги изтурчишъ,
Деца-та да имъ поробишъ,
Попови да имъ изколишъ,
Владици да имъ избесишъ,

Църкви-те да имъ соберишъ,
Тоги ща, цару, въ миръ бидишъ;
Азъ ще изъ нашке да прата,
Ткъ щатъ да бждатъ поверни.“
Царъ си Патрика послуша,
Испрати, дъ ги исече,
Исече сички попове,
Избеси сички владици,
Изтурчи млади деца-та,
Собори сички-те църкви,
И много отъ ткъхъ изтурчи.
Заплака малокъ и големъ,
Какво ю зло нападнало.

82.

Рада и Циганче.

Маре Стоѣне, Стоѣне!
Разболялъ сж ю младъ Стоянъ
На връхъ на стара планина.
Немало кой да го гледи,
Гледаме сж го два орли
Два орли, два мили брата.
Съ уста му вода носиле,
Съ крилъ му сѣнка чинале.
Стоянъ на орли говори:
„Два орла, два мили брата!
Понагоре съ дижете
До где ми душа излезе,
Тъ па тогава паднете,
Бѣло сж месо наѣште,
Черни ся кърви напитки;
Бѣло ю месо юначко,
Черни сж кърви левентски.“
На орли кажатъ Стояну:
„Море Стоѣне, Стоѣне!
Тъ не сме дошли, Стоѣне,
Кърви-те да ти пиеме.
Ами сме дошли, Стоѣне,

Теб' да си юнакъ гледаме.
Знаишъ, Стоѣне, паметвишъ,
Кога въ пожара горехме,
Тъ си тояга подаде,
Тъ ни изъ пожаръ извади?“
Стоянъ на орли говори:
„Два орли, два мили брата!
Азъ немамъ мило братенце,
Вие сте мене два бракъ.
Знайте ли мой-те дворове?
Тамъ има драво крѣстатъ,
Идете на мой-те двори,
Паднете на това дрѣво,
Тъ жално, мило грачайте:
„Ти Стоянова майчице!
Я хайде да те заведамъ,
При твоего сина Стояна,
Че лежи, тъ ще да умре,
Че му сѣ риза ушила
На личенъ денъ на Прокопій,
И люто го сѣ поклѣла,
Пуста сж кѣтва збжднала

*

Сбѣднала скоро стигнала.“
Послушале го два орла,
Па си на двора отишле,
Тà на дрѣво-то паднале,
Тà жално мило грачале.
Изляла майка Стояну,

Тà к со орли отишла,
Тà к при Стоянкъ завеле
На врѣхъ на Стара планина.
Кат' го видела майка му,
Живаго та претърнала,
А мрѣтви ся разгърнала.

83.

Стане Нине.

Стане Нине господине!
Зора ми ся е озорило
Изъ хубава Влашка земя
Изъ гиздаво Дряно-поле.
Не к зора, не видело,
Най Рабрѣо юнакъ де гони
Де си гони сури елень.
Сури елень обрѣти ся.
Отговара „бегай, бегай
Бегай, бегай сури елень!
Стигна ще те Рабрѣо юнакъ.“
Конь му вее, слѣнце грее,
Конь му диха, звезди вдига.
Рабрѣо юнакъ отговара:
„Бягай, бягай сури елень,
Стигна ще те Рабрѣо юнакъ,
Отъ девойка прѣвескиня,
Прѣво мляко забозина.“
Елень му сѣ отговара:
„Бжрзай, бжрзай Рабрѣо юнакъ,
Отъ кошута прѣвескиня.“
Той к погна, той е загна,
Тà отиде дуръ при море.

Три девойки платна бялятъ,
Тà хварлили сѣ бухалчица,
Удар'я сури елень,
Тà го фана Рабрѣо юнакъ.
Стане Нине господине,
Чуде сме те, тà сме дошле;
Имамъ сина златно-коса
Златно-коса, сребро-глава.
Дай го, дай, Стане Нине,
Дай го, дай, царъ да бжде
Царъ да бжде, банъ да бжде!“
Стане Нине отговара:
„Календаре браке да сте!
Имамъ сина златно-коса,
Златно-коса, сребро-глава,
Не може лефе да дели,
Не може аскеръ да реди.“
Коледаре отговарятъ:
„Дай го, дай го, Стане Нине!
Ние му щемъ лефе дели
Лефе дели, аскеръ реди.“
На здраве ти, домакине,
Тебе пеемъ, славословимъ.

84.

Латински Краля и Огненъ.

Свадба чинить краля Латинина,
Свадба чинить сина ке си женить,

Ама му ꙗ син-отъ гърдомазенъ ;
Гора рилка дури до челбинка,
А долна-та дури до пояса.
Тукъ съ чудить краљь-отъ що да чинить,
От' ке земить не'ста отъ далеку,
Отъ далеку отъ Легена града
Отъ Легена деветъ бракимъ сестра.
Що му готвѣтъ големи пещежи,
Деветъ брака деветъ кули азно,
Стара теща отъ сѣрма кошуля,
На кория камни безценети.
Тесъ му готвить сабя дипленица,
Що съ диплитъ двана'есетъ дипли,
Що съ носитъ во бѣла пазу'а,
Що да сечить древя и каменя ;
Що му готвить софра позлатена,
Що да седѣтъ седумдесетъ мина ;
А на неа камни безценети,
Да ручаетъ ѿ да вечераетъ
Безъ свѣкя, безъ бѣла борива,
Отъ софра-та видело да иматъ.
Сна'й му готвѣтъ ждребе тригодишно,
Що го ранѣтъ 'се со сувогрозѣ,
Що да пливатъ преку цѣрно море.
И си стана краля Латинина,
Си го кани Марка Кралевике,
Си го кани чесна кумашина.
Станалъ Марко рано во неделя,
Коня коить мошне арджелію,
Плоча кляжатъ отъ бѣли карагрошъ,
Клинци кляжатъ окъ жѣлта дукада.
Тога велить млада Марко'ица :
„Айти Марко, мое господине!
Що те тебе нужба дотерало,
Коня коишъ олну арджелію ?
Аль ке одишъ на войска царе'а,
Аль ке одишъ нѣгдека на свадба ?“
Тога велить Марко Кралевике :
„А егиди млада Марко'ице :
Ясъ не одамъ на войска царе'а,

Ась не одамъ негдека на свадба.
Ми допушилъ краля Латинина,
Що ме канилъ чесна кумашина.
Ясь не одамъ чесна кумашина,
Тукъ промени наше мъшко дете,
Ке го пуцамъ у краля на свадба.“
И си стана млада Марко'ица,
И си зеде свое мъшко дете,
Мъшко дете малечекъ Огнена,
Му облече бурунджи кошуля,
Му облече отъ кафтанъ долаша,
Му облече джубе нафелю,
А на гла'а самура калпага;
По пазу'и пакъ що му нареди?
Му нареди камни безценети.
Дете греитъ, како ъсно сьнце.
Го кач'е на бързего коня.
И си стана млада Марко'ица,
Му целива коню църни очи:
„Коню, коню, жити църни очи!
Да ми вардишъ мое мъшко дете,
Оту ми ю дете аджаміа!“ —
„Гла'а да'а, а дете не да'а.“
И му рече Марко Кралевике:
„Айти синко, малечекъ Огнене!
Ке те пуца у краля на свадба,
Ама немой да ме пострамотишъ,
Туку испатъ сакамъ да го сторишъ,
От' сї, синко, Марко'о колено.
Да не піешъ вино и ракіа,
Да не ядишъ манджи господарски,
Да не слегвишъ отъ коня на земи;
Какъ те пуцамъ, така да ми дойдишъ.“
Ми отиде у краля на свадба;
Како татко що му нарѣчало,
Така дете збор-отъ му държало.
И ми найде китени свато'и,
Що ми седѣтъ на диванъ високи;
Ядѣтъ, піѣтъ, кум-отъ го чекаеть,
Да ми одѣтъ п' уба'а не'еста.

И ми дойде Огненъ добаръ юнакъ ;
И съ спуци краля Латинина,
Му целива на конь-отъ седло-то,
И го молитъ Огнена детенце,
Да му слезитъ отъ коня бжрзего,
Да го кла'итъ на чесна търпеца.
И му велитъ Огненъ добаръ юнакъ :
„Айти тебъ краля Латинина!
Ясъ отъ татка изанъ не си зедофъ,
Да си седна на чесна търпеца,
Да си пиямъ вино и ракіа,
Да ти ядамъ манджи господарски ;
Со 'си коня на диванъ ке идамъ.
Ай замай си китени свато'и,
Да одиме п' 'уба'а не'еста.“
Тога велитъ краля Латинина ;
“Айти синко, айти мили синко !
Да ме простишь, нещо ке ти кажамъ,
Сумъ те канилъ, а не сумъ ми казалъ.
Али можишь, синко, да ми одишь
Да ми одишь зета аманета ?“
Тога велитъ малечекъ Огненче :
„Айти тебе краля Латинина!
Ясъ ти ида зета аманета,
Ако джржишь зборъ, що ке ти речамъ,
Даро'и-те що ке ме дарвеетъ,
Дарай менъ, не'еста-та тебъ ;
Така ида зета аманета.“
И му рече краля Латинина :
„Дарой тебъ, не'еста-та менъ ;
Туку дан' ме, синко, пострамотишь,
Кога ке ъ не'еста донесамъ,
Ке те кла'амъ чесна кумашина.“
Киниса'е китени свато'и,
Да ми одѣтъ п' 'уба'а не'еста,
Излего'е по бѣли друмо'и ;
Непредъ одитъ малечекъ Огненче,
Си разигра своя бжрза коня,
Дете греитъ како ѣсно сжнце.
Го видо'е Легенки девойки ;

Тога велѣтъ Легенки девойки:
„Леле боже, леле мили боже!
Бладзе майка що родила юнакъ;
Найбладзе тая що ке го любить!“
Отидо'е у Легена града,
Да земаеть 'уба'а не'еста.
Извад'е големи пещежи: —
Деветъ браќа деветъ кули азно,
Стара теща сѣрмена кошуля
На кориля камни безценети;
Стари—отъ тесъ сабя дипленица,
Що сѣ диплеть дванаесетъ дипли,
Що сѣ носитъ во бѣла пазу'а,
Що да сечить дрова и каменя.
Си изваде софра позлатена,
Що да седѣтъ седумдесетъ миња,
А на неа камни безценети,
Да ручаеть и да вечераеть
Безъ свѣќа, безъ бѣла борина,
Отъ софра—та видело да иматъ;
Мили сна'и ждребе тригодишно,
Що го ране'е 'се со сувогрозь,
Що да пливать преку цѣрно море.
Си зедо'е 'уба'а не'еста.
Ми оделе сватой що оделе,
Излего'е по край цѣрно море;
Ми пове'а еденъ ти'окъ ветаръ,
Љ отвчалъ дулакъ отъ не'еста:
И ъ виде младѣ зетацина.“
Тога велить 'уба'а не'еста:
„Леле боже, леле мили боже!
Бладзе майка, що родила сина,
А побладзе я що ке го люба.“
И ж дочу малечекъ Огненче.
Тога велить малечекъ Огненче:
„Айти тебе 'уба'а не'есто!
Не пули сѣ, не'есто, во мене,
Тукъ пули сѣ во 'иляда сватой,
Кой ми иматъ ридка до челбинка,
Кой ми иматъ ридка до пояса,

Ти со него ке ми сѣ кердосашъ,
А асѣ сумѣ ти зета аменета.“
Тога велить 'уба'а не'еста:
„Богъ те убилъ краля Латинина!
Защ' ми кладе зета аманета;
Ако бѣше синъ ти гърдомазенъ,
Да не земать други даро'и-те.“
И му велить краля Латинина:
„А егиди малечекъ Огненче!
Не'еста-та пишманъ сѣ сторила,
Не ти да'атъ тебѣ даро'и-те.“
Сѣ налюти малечекъ Огненче,
Си изваде сабя дипленица,
Ѣ пресече софра позлатена,
Та ѣ фърли въ она църно море;
И си зеде деветъ кули азна,
Си 'и фърли въ она църно море;
И го зеде ждрѣбе тригодишно,
Го пресече преку поло'ина,
Си го фърли п' она църно море.
Тога рече 'уба'а не'еста:
„Али сещо я да си прежалямъ,
Ама ждрѣбе како да прежалямъ,
Три години що ми го раниле
Го раниле мой-те мили сна'и
'Се со шекеръ и со су'огрозк!“
Сѣ разсили малечекъ Огненче,
Ѣ пресече 'уба'а не'еста,
Си ѣ фарли въ она църно море;
Остра сабя отъ каменя скърши,
Си ѣ фърли въ она църно море.
И му рече малечекъ Огненче:
„А егиди краля Латинина!
Али виде Марко'о коленице,
Какъ да одить назоде безъ даро'и,
Ти ке одишь назоде безъ не'еста!“
Си разлюти Огненъ бърза коня,
Си сѣ фърли въ она църно море,
Си преплива она църно море,
Си отиде при свой мили татко.

Марко седитъ на диванъ високи,
Го догледа дете отъ далеку,
И ъ велитъ Марко Кралевике:
„Айти тебъ млада Марко'ице!
Нещо идеть дете налютено.“
Кога дойде малечекъ Огненче,
Ми зборвеше мошне налютено.
И му рече Марко Кралевике:
„Що си, синко, ояку налютено?“
И му рече малечекъ Огненче:
„Ясь не требить да сумъ налютено,
Туку требить сабя да истаргна,
Да ти зе'амъ гла'а отъ рамена,
Оти кога да съ опіянишь,
Ти не знаишь тога що да чинишь,
Со Латини побратимство чинишь;
Аль не знаишь оти сѣ безверни,
Какъ нѣ кани, така нѣ нѣ държа;
Не ме кладе чесна кумашина,
Тукъ ме кладе зета аманета,
И ми такса 'се б'бли даро'и,
Дарой менъ, не'еста-та нему.
После краль-отъ пишманъ ми съ стори,
Жаль му б'бше даро'и да земашь,
Защо б'ба големи пещежи; —
Деветъ брака деветъ кули азно;
Стара теща отъ сърма кошуля,
На кориля камни безценети;
Стари-отъ тесъ забя дипленица,
Що съ диплитъ двана'есетъ дипли,
Що съ носитъ во б'бла пазу'а,
Що да сечить древя и каменя;
Що му зготвее софра позлатена,
Що да седътъ седумдесетъ мина,
А на неа камни безценети,
Да ручаетъ и да вечераетъ
Безъ свека, безъ б'бла борина,
Отъ софра-та видело да иматъ.
Снай му зготвее ждребе тригодишно,
Що го ранее 'се со сувогрозк,

Що да пливатъ преку църно море. —
'И исфарлифъ въ она църно море
И даро'и и млада не'еста;
Ясъ ти дойдофъ назодъ безъ даро'и,
Той побегна назодъ безъ не'еста;
Испать сториѣъ наша юнащина.“
Тога Марко дете го избаци,
Марко'ица коня го избаци.

85.

Два Сокола.

Имала е мама, немала
До двама сиви сокола
Сокола до два близнака.
Съ житомъ ги мама хранина
Хранила, още доила,
До де соколи порасли,
Никой не съ е научилъ,
Ни-то соколи растеха.
Мама имъ певка певала:
„Нани ми соколе, нани ми,
Соколи до два близнака;
Растете и порастете,

Тешко иманіе делете,
Тешка потеря зберете,
Бащино царство земете.“
Расли соколи, порасли;
Еденъ си соколъ ъздише,
Други себе си носеше,
Като съ двама разделятъ,
Единъ за други плачеха.
Мама соколи думаше:
„Я си станете, идете,
Бащино царство земе-те!“

86.

Тодорка и княхче.

Отъ цар-отъ известъ е дошла
„Кой има синъ да прате,
Кой нема, самъ си да доди,“
Иванъ си сина немаше,
А само една дещеря,
Една дещеря Тодорка.
Той съ чуде и мае,
Какво да чини, да прави.
Какъ го зачула Тодорка,

Та на баща си думаше:
„Я съ не грижи, татко-льо,
До кжд' ю млада Тодорка,
Ти не щешъ войска да видишъ.
Я иди, татко, я иди,
Сабя френглия да купишъ,
И тѣжка пушка бойліа,
И едно конче 'ранено,
Азъ ще на войска да ида,

*

И младъ войскаринъ ще стана,
Никой не ще мж познае.“
Стана Тодорка отиде;
Ходила седемъ години,
Никой ъ нигде не позналъ;
Кога е било на Лазаръ,
Тодорки е на умъ дошло,
Че и е мама на пазаръ;
Какъ-то нейни-те връсници.
Въ царски градини запяла
Запяла и припъвала;
И ношъ ю песенъ пела,
Деню съ войска-та ходила.
Ка ъ зачуло младо княхче,
А то на цар-ятъ думаше:
„Тукъ има младо войскарче,

Що пее ноше лазаря.“
Цар-ятъ на княхче думаше:
Я си заведи войска-та
На равно поле да играе,
Д' играе хоро юнашко,
'Сички-те на редъ да гледашъ,
Дано мома-та познаешъ.“
На редъ ю княхче гледало,
Не можло да ъ познае.
Цар-ятъ на княхче думаше:
„Я си заведи войска-та
Де-то съ хурки продаватъ,
Дано мома-та познаешъ.“
Княхче си войска заведе,
Пакъ си мома-та не позна.....

87.

Яничаръ и Руса Драгана.

Разбега сж е Влашка-та земя,
Влашка-та земя и Богданска,
И Богданска-та, сичка-та Доброжа,
Кой горе ходи, кой долу бега
Отъ люти Турци, страшни Маджари.
Стари сечеха, млади робеха,
Млади девойки отборъ земаха,
Тя ги правеха млади робини;
И млади момци отборъ земаха,
Тя ги правеха 'се Яничере.
Де-то минаватъ села-та горятъ,
Хора-та робатъ, села-та горятъ.
Преминале сж бѣли-а Дунавъ,
Наредиха сж край Етрополе,
Распространиха сини шаторе,
На равно поле делба делеха
Млади девойки и млади момци.
Кому паднаха по две, и по три,
На младъ Яничаръ сж е паднала

Салъ една мома руса Драгана,
Па ъз заведи подъ бѣли чаджръ.
Кога е било вечер—та късно,
Млади Яничаръ надворъ седеше,
погледна долу, погледна горе,
Изъ черна земя синъ огънъ гори,
Изъ синьо небо кървавъ дъжъ вали.
Млади Яничаръ сѣ е уплашилъ,
Тà поизвика руса Драгана,
И на Драгана жално думаше:
„Мори Драгано, моя робиньо!
Що ще тà питамъ право да кажишь, —
Имашъ ли братецъ, имашъ ли сестра,
Имашъ ли баща, имашъ ли майка?“
А Драгана му со гласъ продума:
„Имашъ си баща, имашъ си майка,
Имашъ си братецъ, имашъ си сестра.“ —
„Къде е братъ ти, и той ли е поробенъ?“
Драгана му жально отговаря:
„Кога додоха въ Влашка—та земя
Турци избиха млади Българи;
И братъ ми бѣше во тая войска;
А сега тридесетъ години,
Ка сѣмъ азъ братецъ не видела.“ —
„Мори Драгано, моя робиньо!
Ако го видишь, познавашъ ли го?“ —
„Я да го видамъ, си го познавамъ
По кмета глава, по ѣдри гърди.“
А Яничаръ Драгана питаше:
„Що има на братина глава?“ —
„Братъ ми има отъ сабя бѣлекъ,
Че е посеченъ на люта войска.“
А Яничаринъ Драгана пита:
„Що има братъ ти на ѣдри гърди?“ —
„Братъ ми си има на гърди бѣлекъ,
Со стрела раненъ во люта войска.“
Па раствори Яничаръ гърди—те
Бѣли—те гърди, ктета—та коса;
А на Драгана жално думаше:

„Я стани, сестро, дома да идемъ,
Дома да идемъ, мама да видимъ!“

88.

Боленъ Дойчинъ.

Попаднала църна Арапина,
Попаднала Солунски ливагю,
Ми удрила бѣла-на чадара;
Тамъ сакатъ одъ Солуна града,
'Лѣбъ имъ сакатъ по две фурни 'лѣба,
И имъ сакатъ крава яло'ица,
И имъ сакатъ по бочка ракіа,
И имъ сакатъ по две бочки вино;
На денъ сакатъ п' 'уба'а не'еста,
На нокъ любить п' една малка мома,
Ми 'и любить и ми 'и загубить.
'Си-те ми съ редушь изред'е,
Редъ падна на млада Ангелина.
Дворю метить Ангелина млада,
Дворю метить градушь сѣдзи ронить,
Со сѣдзи ми дворю завадила.
Њъ догледа болена Дойчина:
„Айти тебе сестро Ангелино!
Що те тебе нужба дотерало,
Дворю метишь градушь сѣдзи ронишь?
Али ти съ, сестро, злодеало,
Рамни дворю, сестро, метеещи?
Мене болно, сестро, гледаещи? —
Рани, болки, сестро, вѣрзеещи,
И понади менѣ готвеещи?“
„Айти тебе брате, Боленъ Дойчинъ!
Та не ми съ менѣ злодеало,
Рамни дворю, брате, метеещи,
Тебе болно, брате, гледаещи,
Рани, больки тебѣ вѣрзеещи,
И понади тебѣ готвеещи;
Туку ми съ, брате, злодеало, .

Попаднала църна Арапина,
Попаднала подъ града Солуна,
Подъ Солуна, Солунски ливагю,
Ми удрила бѣла-на чадара;
И ми собра старци и попо'и,
На день сакатъ по две фурни лебець,
И имъ сакатъ крава яло'ица,
И имъ сакатъ по бочка ракиа,
И имъ сакатъ по две бочки вино,
На день сакатъ п' 'уба'а не'еста,
На нокъ сакатъ п' една малка мома,
Ми 'и любить и ми 'и загубвить.
'Си-те ми съ редушь изред'а,
Редъ ми падна, мене ке ме земѣтъ.“
И говорятъ Болена Дойчина:
„Айти тебе сестро Ангелино!
Аль то'а те тебе брига нашло?
Ево имамъ за деветъ години,
Къде лежамъ болно на постеля;
Ай отвори шарена ковчега,
Да изва'ишь триста лакти платно
Триста лакти платно бамбакерно,
Да извѣрзишь рани одъ анджари;
И земай ми моя остра сабя;
Ево иматъ за деветъ години,
Сабя въ рѣка не ми ю фатена,
Веке ми ю сабя жргьосана,
Да љ носишь Умера бичакѣа,
Да ми остритъ сабя вересіа,
Ако станамъ скъпо ке ну платамъ,
Ак' не станамъ, алаѣ да ми чинить.“
И ми стана млада Ангелина,
И ми зеде сабя жргьосана,
Ми отиде дури у Умера:
„Айти тебе Умеръ бичакѣа,
Так' ти бога, я ке ти съ молямъ!
Ме допушилъ Болена Дойчина,
Да му остришь сабя вересіа,
Ако станить скъпо ке ти платить,
Ак' не станить, алаѣ да му чинишь.“

Тог' говорить Умеръ бичакція:
„Айти тебъ млада Ангелино!
Ак' ми давашъ твой-те църни очи,
Да ти острамъ сабя Дойчино'а.“
Съ поврати млада Ангелина,
Надазъ плачеещи, пишеещи;
Одъ далеку Ангелина викатъ:
„Айти тебе Болена Дойчина!
Не ми острить Умеръ бичакція
Не ми острить сабя вересія,
Той ми сакать мой-ве църни очи.“
Њ говорить Болена Дойчина;
„Остай сабя, сестро Ангелино,
Остай сабя на бѣла постеля,
И влези ми темни конушници,
Да изва'ишъ моя бърза коня;
Носи ъ у Митре Поморянче
Налбатина, вѣрна побратима,
Да ми контъ коня вересія;
Ако станамъ, скажо къ му платамъ,
Кя му платамъ жълтици дукади.“
И ми стана млада Ангелина,
И ми влезе темни конушници,
Ми изва'и негва бърза коня,
Њ однес' у Митре Поморянче,
Да ми контъ коня вересія:
„Так' ти бога Митре Поморянче!
Ако станянтъ Болена Дойчина,
Кя ти платить коня за коенѣ.“
И ѣ велить Митре Поморянче:
„Айти тебе млада Ангелино!
Ако да'ашъ твое бѣло лице,
Твое лице, како ѣсно сжце,
Твой-те вежи, как' морски пия'йци,
Твой-те очи, како църно грозкѣ!“
И ми викна млада Ангелина,
Кършить рѣце отъ бѣли колена,
Съдзи ронить по бѣли образи,
Одъ образи шарени пазу'и,
Одъ пазу'и шарени скуте'и,

Одъ скуте'и по земя сурова.
Си поводи коня Дойчино'а,
Люто кълнитъ млада Ангелина: —
„Богъ те убилъ Митре Поморянче!
Защ' не тѣргна сабя да м' зазубишь,
Туку мене ти ме пострамоти!“
И си тѣргна дома си отиде,
И му кажвитъ брату си Дойчину:
„Айти тебе Болена Дойчина!
Що ми стори голема страмота
Со твоя-та вѣрна побратима,
Що ядете, брате, що пиете,
Що одете въ гори на лоеню;
Кога рекоѣ за твой-та коня,
Да ѣ контъ, брате, вересіа,
Що ми рече Митре Поморянче, —
Ако да'ишь твое бѣло лице,
Кя ти коямъ коня вересіа.“
И съ ѣжли Болена Дойчина
И съ ѣжли на нога юначка:
„Айти тебе сестро Ангелино!
Страфъ да немашъ, сестро, страмъ да немашъ!
Ай да земишь студено оружје,
Да го да'ишь Плетикосъ Папль,
Да ми миетъ студено оружје.“
И ми стана млада Ангелина,
И ми зеде студено оружје:
„Айти тебѣ Плетикоса Павле:
Ме допуци Болена Дойчина,
Да ми миешъ студено оружје.“ —
„Айти тебѣ сестре Ангелино!
Чуму ти ѣ студено оружје,
Лель ѣ боленъ Болена Дойчина!“ —
„Попаднала цѣрна Арапина,
Подъ Солуна, Солунски ливагъ,
И ми удрилъ бѣлана чадара,
И ми викатъ старци и попо'и,
Таннъ ми сакатъ по две фурни лѣбъ,
И ми сакатъ крава яло'ица,
И ми сакатъ по бочка ракіа,

И ми сакатъ по две бочки вино,
На день сакатъ по млада не'еста,
На нокъ сакатъ п' една малка мома,
Ми 'и любить, и ми 'и загубвить,
Редъ ми падна, мене кя ме земать.“

Тога велить Плетикоса Павле:

„Айти тебе млада Ангелино!

Аль ми давашъ твоя тонка става;

Става имашъ како морска тжрска;

Да ти мямъ студено оружје.“

Та си зеде студено оружје,

Си отиде во рамни дворо'и:

„Айти брате, Болена Дойчина!

Не си ималъ вѣрни побратими,

Туку биде Турци невѣрници!

Ми посака моя тонка става.“ —

„Айти тебе сестро Ангелино!

Убило 'и мой-те побратими

Убило 'и яденк, пиенж!

Отпуци го платно бамбакерно,

Да извѣрзишъ рани отъ анджари.“

Го извѣрза млада Ангелина,

Му извѣрза рани отъ анджари,

И му даде студено оружје.

Той опаса свиленя пояса,

Ми нареди студено оружје,

Ми љ зеде сабя жргьосана,

И ми явна коня некоена;

Пра'у одить подъ града Солуна,

Пра'у одить на бѣла чадара;

И ми слезе отъ бѣззего коня,

Ми изваде сабя димленица,

Ми загуби цѣрна Арапина,

И со него жѣлта Евреина.

И си явна своя бѣрза коня,

Гла'а кладе на коня предъ себе,

И ми вѣрвить по стреле Солуна.

Що го виде 'се ми сѣ зачуди —

„Що ке бидить ова чудно чудо!

Овой юнакъ, како суво древо,

Лице иматъ, какъ восокъ прецеденъ,
Що ми стори голема учера!
Юнакъ било, юнакъ ке да бидить!
Не му требать църкви манастири,
Да 'и пра'ить, добро да имъ чинить!“
Ми помина по стреле чаршии
И поиде при Умеръ бичакчия:
Айти тебе Умеръ бичакчия!
Ти не остришь сабя вересия,
Що кь сакашь на моя-та сестра,
Що кь сакашь неидзини-те очи?“
И ми тѣргна сабя дипленица,
Му ъ зеде нег'оа-та глава.
И поиде при Митре Поморянче:
„Айти тебе Митре Поморянче,
Поморянче, вѣрна побратима,
Ще те имафъ кай мой църни очи,
Що кь ова голема страмота,
Що ми стори на моя-та сестра!“
И му зеде него'а-та глава.
И поиде при Плетикоса Павле,
Му ъ зеде и него'а глава.
Дома одить, отъ далеку викатъ:
„Отвори ми, сестро Ангелино,
Отвори ми наши вити порти,
Постели ми шарена ода'а,
И барай ми свѣщи и ламбади,
Донеси ми попой законици,
Що сакаше, сестро, 'се ти свѣршифъ,
Кя сѣ делить душа отъ снѣга-ва.
Да не жаляшь, сестро, да не плачишь,
Тук' да земашь свирци, дабоани,
Та да сторишь голема донамба.“
И ми стана сестра Ангелина,
Ми одтвори нивни вити порти
Уплашена, мошне устрашена;
Кога виде гла'а отъ Арапа,
Го прегърна млада Ангелина,
Го однесе въ шарена ода'а.
Колку легна на мека постеля,

*

Тжргна душа Болева Дойчина ;
 Дури сестра му запали свѣща,
 Даде душа Болева Дойчина.
 Съ собра'е старци и попо'и,
 Ми клado'е свирци дабоани,
 Що ми би'е три дни и три нокъе.

89.

Никола, Богданъ и Ангелина,

Пилци пицатъ, пилци гарванови,
 Дали сж пилци, или човеци?
 Ни сж пилци, ни човеци,
 Ами сж били седумдесетъ роба,
 Поробилъ ги младъ Никола,
 И ги запрялъ у темни завници.
 Ка повикатъ седумдесетъ роба,
 Та сж чуе до синьо-то небо,
 Че н' имале кой да ги отжрве.
 'Сички-те роби пуснали,
 Само Богдана оставили,
 Че има булче хубаво,
 И става млада кралица.
 Кога Богданъ викаше,
 До небо сж чуваше:
 „Нема ли нейде некои
 Тука на врата да дойде!
 Че имамъ книшка да пиша,
 До моя-та булка Ангелина.“
 Де го зачу сиво гжлапче,
 На на врата-та отиде,
 Десно си крило подаде.
 Богданъ на крило написа.
 Фржкна голапче отиде,
 На Богданови равпи дворови,
 Съ крила-та си трептеше,
 Со очи долу гледаше ;
 Ангелина дворове метеше,

И лична песенъ пе'еше.
 Паднало писамце отъ крилце,
 Ангелина го погледа,
 И на перце-то писано —
 Богданъ ю въ темни завници. —
 Скоро милата заорли,
 И на дворъ си думаше ;
 „Ние като ядемъ и пиемъ,
 Батъо ти въ какви е мжки!
 Я земи скоро бржснача,
 Руса ми коса обржсни,
 Я ща самичка да ида,
 Младъ Богданъ я да пусна,“
 Деверъ и коса обржсна;
 Кждаръ и перчанъ остави,
 Длжга си коса улети,
 На кончи ситни подвърски ;
 Като си конче престегна,
 Рошавъ си кожухъ наметна,
 Юнашки калпакъ наложи,
 Като сж на конче покачи,
 Младо деверче питаше:
 „Мязамъ на царски делія?“ —
 „Не мязашъ на царски делія,
 Но на булка Ангелина.“
 Та ка сж Арапски узжби,
 Обжрна очи въ бѣлина,
 Обжрна уста къмъ небо,

Тога ѝ деверъ думаше:
„Сега си като делія.“
А тя на конче извика,
Мъгли, прахове подигна.
Като е виде делія,
Черноморска-та Войвода
Отъ чардака си извика:
„Скоро врати-те заключете
Ето че иде делія,
На конь подкови ще иска,
До триста маджаръ жълтици.“
Та си на врата отиде,
Като врата-та поритна,
На средъ двор-а зафърли,
Тя си отъ конче думаше,
И войвода си питаше:
„Чулъ ли си, разбралъ си,
Минка си рожба родила,
Родила и продумала,

По света роби пуснаха,
Ами ти роби що държишъ?“
Тога отъ конче посегна,
Че му око-то извади.
Войвода ясно извика:
„Тичайте, роби пуснете,
че ми око-то извади,
И на друго-то посяга.“
Како роби-те пуснаха,
Ангела ги на редъ гледаше;
Като Богданъ премина,
Та го съ конче-то одели,
Съ златенъ го топузъ біеше,
И полека го слагаше,
Тя на Богдана думаше:
„Върви Богдане ступане.“
Два кѣдалака минали,
И два-та на конь седели.

90.

Корунъ, Кондофила и синъ Костадинъ.

Любитъ Корунъ млада Кондофила,
Њѣ любило за деветъ години;
Ми одело отъ утро на утро,
Ми одело отъ вечеръ на вечеръ,
Дуръ порастилъ сина Костадина;
Тога ми съ Корунъ уплашило,
Тога ми съ Корунъ позапрело.
Му допуши млада Кондофила:
„А егиди Корунъ побратиме!
Що не идешъ, како що идеше?
Али ти сѣ азно дососало?“
Тога велитъ Корунъ кеседжіа:
„Кондофило, вѣрна посестримо!
Менѣ ми съ азно не дососвитъ,
Туку сумъ съ мошне уплашило
Отъ твоего сина Костадина,

Ми го кажвѣтъ поюнакъ отъ мене.“
Тога велитъ млада Кондофила:
„Ай Коруне, върни побратиме!
Аль то'а те тебе брига нашло?
Ясъ ке легнамъ болна отъ нафола,
Ке си лежамъ за една неделя
И безъ лѣбоецъ и безъ студна вода;
Ке го пуща во гора зелена,
Да ми баратъ вода леко'ита,
Ке го пушамъ въ гора безъ оружје,
Да го чекашъ, ти да го загубишъ,
Да бидиме, како що сме биле.“
Съ поболи млада Кондофила,
Съ поболи болна отъ нафола,
И ми лежа за една неделя,
И безъ лѣбоецъ и безъ студна вода.
Тога велитъ сина Костадина:
„Леле майко, леле мила майко!
Да ми кажишъ отъ ощо си болна,
Аль си болна, майко, отъ господа,
Аль си болна, майко, отъ душмана,
Аль си болна, майко, за попо'и,
Аль си болна, майко, за екими,
И за вогъ, майко, леко'ити,
Да ти барамъ блики чемерлики.“
Тога велитъ млада Кондофила:
„Не сумъ болна, синко, за екими,
Тукъ да пойдешъ во гора зелена,
Да ми барашъ вода леко'ита;
Ама ти съ, синко, милно-моля,
Да не земашъ татко ти оружје!
Не съ зематъ оружје за здравје.“
Си киниса сина Костадина,
Да си одитъ въ гора безъ оружје.
И го разбра него'а-та сестра,
И му рече него'а-та сестра:
„Къде одишъ, мое мило брате!
Къде одишъ въ гора безъ оружје!
Не ке болна майка одъ господа,
Тук' ке болна майка одъ нафола.

Ми те пуцатъ въ гора безъ оружїе;
Тамъ те чекатъ Корунъ кеседжіа,
Тебе, брате, да ми те загубитъ;
Туку ела дома да одиме,
Ке ти да'амъ свекървоо оружїе.“
Си отиде брате у сестра си,
И си зеде свато'о оружїе.
И му рече него'а-та сестра:
„Айде сега брате Косгадине!
Ти да можишъ, богъ да ти помогитъ,
Да не барашъ вода леко'ита,
Тукъ да барашъ гла'а Коруно'а,
Да донесишъ на наша-та майка.“
Си отиде сина Костадина,
Си отиде во гора зелена.
Си го найде Корунъ кеседжіа,
И му рече Корунъ кеседжіа:
Добре дойде Коста добаръ снакъ!
Я те бараѣ нокъе со борина,
Ми те найдоѣ денъе на пладнина!
Ела одношъ да сѣ обидиме!“
Сѣ разлюти Коста добаръ юнакъ,
Си разлюти своя бърза коня,
Си изва'и сабя диленица,
Го пресече преку поло'ина.
На часъ Корунъ уще не узнало,
Си разлюти своя бърза коня,
И сѣ впущи той по Костадина.
Колку му сѣ коня разиграло,
Той ми падна, два трупа сѣ стори.
Тога слезе Костадинъ отъ коня,
Му ъ зеде гла'а Коруно'а,
Си ъ върза въ една бѣла риза,
Њѣ обеси задъ себе на коня.
Си сѣ врати при своя-та сестра: —
„Айде, сестро, дома да одиме!
Що ми рече, сестро, я погодиѣ,
И я можеѣ, и господъ поможи,
Њѣ донесоѣ гла'а Коруно'а.“
Отидо'а при нана-та майка,

И ъ викна сина Костадина:
„На ти, майко вода леко'ита!“ —
И ъ фърли гла'а Коруно'а; —
Да сѣ любишѣ, какѣ си сѣ любила!
Ти го барашѣ, я ти го донесофѣ,
Ако пойдофѣ въ гора безѣ оружје.“
Тѣргна сабя, майка си пресече;
Не ъ однесе въ цѣрковѣ да закопатѣ,
Тукѣ ъ фърли по бѣла Дунава.

91.

Гино Арнауце и Петра хубава.

Посвѣршилѣ сѣ Гино Арнауце,
Сѣ посвѣрши за Петра 'уба'а,
Не ми седе ни день, ни неделя,
Ми отиде на бѣло бачило.
Богѣ ъ убилѣ Гино'а-та майка,
Що му прати најлюти зборо'и:
„Ти си седишѣ, Гино, снѣко мили,
Ти си седишѣ на бѣло бачило,
И не знаишѣ твоя бѣла Петра
Залюбила селски-те бирачи,
Залюбила турски азадѣи!“
Гино тога мошне сѣ налюти,
Не си дойде при своя-та майка,
Туку пойде у Петра дама ѣ,
Си љ найде въ широка ода'а,
Си заспала, и ми сѣ покрила,
Сѣ покрила сѣ една бѣла риза,
И лице-то роса го фатило.
Гино кротко въ ода'а ѣ влезе;
Бѣла Петра не ми го узнала;
И ѣ отскри неидзино-то лице,
Со риза-та роса ѣ избрѣса,
ѣ избрѣса, Петра љ целива.
Уще Петра не ми љ узнала.
И си сегна во бѣли дѣпе'и;
Си изваде едно фрушко ноже,

Бъла Петра на сонъ ъ загуби.
И си дойде Гино при майка си,
И ъ кажвитъ на своя-та майка:
„Петра, майко, менъ ми сторила
Ми сторила голема страмота,
Ама и я, майко, ъ загубиѣ.“
Тога рече Гино'а-та майка:
„Защо, синко, менъ не ми каза,
Оти Петра нищо не ти стори,
Туку ми те я тебе измамиѣ!“
Съ разлюти Гино Арнауце,
И самъ себе Гино съ загина;
И ъ рече на своя-та майка,
„Какъ ке жаятъ Петрина-та майка,
И ти, майко, за мене да жаяшъ.“

92.

Николче.

Де сж е чуло видело
Синъ баща на сждъ да кара,
Къто Николче баща си?
Назадъ му рѣци вѣрзалъ,
Чи го напретъ конъ караше.
На кѣде го караша?
По кадин, по залти.
Една ми света неделя,
Вѣрвели що ся вѣрвели,
До нова нешма допрели,
Николчу слези отъ коня,
Да си очи-ти умн.
Тяйко му Николчу думаше:
„Никола, сино Никола!
Развѣржи ми рѣце-ти,
Да си очи-ти умн,

Чи е днеска света неделя,
Да ся богу помоля“
Никола отъ конъ посегна,
Двашъ му рѣце-ти застегна.
Тяйко му Николу думаше:
„Да даде господъ, сино-льо,
Дур' да ся назадъ повѣрнишъ,
Жина ти камѣкъ да станн,
Деца-та дребни змейче-та,
Околу камѣкъ да пишатъ!“
Чи Никола у тѣхъ отиде,
И на врата похлопа;
Никой му врата не отвори,
Той погледна на цаклоту,
Чи жина му камѣкъ станала,
И дечица пѣстри змейчина.

Стоянь боленъ.

Разболялъ сж е младъ Стоянь,
 Тà лежи деветъ години,
 Не умира нито стая.
 Майкя Стояну думаше:
 „Синко Стоѣне, Стоѣне!
 Като ми лежишь, умирашь,
 Не умирашь, нито стаяшь,
 Мама тя не е питала,
 Да ми не бѣдешъ греховенъ?“
 Стоянь си майци думаше:
 „Греховенъ, мале, тà много;
 Знаешъ ли, мале, повнишь ли,
 Кога бѣ размиръ година,
 Кога Татаре вѣрвеха,
 Сичко-то село побягна,
 И тебе, мале, думаха,
 Тà и ти, мале, да бягашъ?
 А ти на жени думаше:
 „Бягайте, жени, бягайте,
 Ала азъ нема да бягамъ,
 Че имамъ много синове,
 Зе щатъ и остана щатъ;
 И имамъ много иманѣ,
 Съ иманѣ ги ща откупа.“
 Кога Татаре додоха,
 У насъ на конакъ паднѣха,
 Тà зеха мене сироманъ,
 Тà ма на коня качиха,
 Азе отъ коня отлитахъ,
 На китка стрели налитахъ,
 И на два ножа санджара.
 Майкя ми вѣнъ не излезе,
 Негили да мя откупи.
 Сестра ми Рада излезе,
 Руса си коса скубеше,
 По друмове ъ хврѣляше,
 Ъшпчере ъ береха,

Тѣнки камжици плетеха,
 Добри си коне шибеха;
 Де-то коне-те шибнеха,
 То черни крѣви капеха;
 Де-то крѣви капнеха,
 Червена ружа цѣвтеше.
 Ъничаре ъ береха,
 Тà ъ по чолми втикаха.
 Тà вовъ Татарлѣкъ отидохъ.
 Седехме до три години,
 Кога сж назадъ вѣрнахме,
 Презъ наше село минахме,
 Наше-то село пусто село,
 Въ срядъ село нови гробища,
 Живи сж люде копале,
 Ка-то Татаре виделе.
 Ние ги на дялъ удрихме;
 Тога всякому паднало,
 Кому гробъ, мале, кому два,
 Менъ сж, мале, паднаха,
 Три нови пусти гробища.
 Раскопахъ, мале, единъ гробъ,
 Извадихъ лепа юнака;
 Що бѣ лепа променена,
 Самуръ му калпакъ на глава.
 И на калпака перница,
 На перница писано,
 Три години младо годено,
 А три дни младо женено,
 Тà па сж живо копало,
 Като Татаре видяло.
 Той ми сж, мале, помоли:
 „Татаране ле, браино ле!
 Не дей ме, браино, погубва,
 Че сжмъ три години годено,
 И три дни младо женено!“
 Азе го, мале, не слушахъ,

Ами го мале погубихъ.
 Раскопахъ, мале, втори гробъ,
 Ископахъ, мале, невяста,
 Още ѝ венци на глава,
 Алени магданъ на очи,
 И на магдана перница,
 На перница-та писано,
 Три годинъ младо годено,
 А три дни младо женено,
 Тà па сж живо копало,
 Като Татаре видяло.
 Та ми сж, мале, помоли:
 „Татаране ле, брайно ле!
 Боле си мене погуби,
 Не обирай ми сребро-то
 Сребро-то и нанизно-то,
 Че е отъ село собирано!“
 Азе è, мале, не слушахъ,
 Ами и неа погубихъ.
 Раскопахъ, мале, трети гробъ,
 Ископахъ лепа девойка,
 Що бъ лепо променена,
 На глава-та ѝ перница,
 На перница-та ѝ писано,
 Три годинъ млада годена,
 Годена, а неженена.

Та ми сж, мале, помоли:
 „Татаране ле, брайно ле!
 Не дей ме, брайно, погубва,
 Че сжмъ една на майкя си!“
 Азе è мале не слушахъ,
 Али и неа погубихъ.“
 Майкя Стояну думаше:
 „Лежалъ си деветъ години,
 И още деветъ да лежишъ,
 Душа да ти не излезе,
 Кость по кость да сж разнесешъ,
 Кости-те да ти сжбера,
 Въ гробища да ги занеса!
 Што-то ю било младъ юнакъ,
 То ти ю мило братенце;
 Што ти ю било невяста,
 То ти ю мила снашица;
 Што ти ю било мома-та,
 Та ти ю мила сестрица.“
 Де седя господъ, тà слуша.
 Тà лежа още деветъ годинъ,
 Тà му душа не излезе.
 Кости-те му сж снизаха,
 Тà ги мийка му сжбрала,
 Тà ги въ гробища занесе.

94.

Стоянъ боленъ.

Разболелъ сж е младъ Стоянъ,
 Тà лежи деветъ години,
 Изгноилъ деветъ постели,
 И деветъ меки възглаве.
 Майкя Стояну говори:
 „Синко Стоѣне, Стоѣне!
 Като ми лежишъ толкова,
 Ни умирашъ, ни оздравашъ,
 Да ми не бждешъ греховенъ?“

„Мамо ле, моя майчице!
 Нали ма питашъ да кажа.
 Кога я ходихъ, мамо ле,
 По тая гора зелена
 Яганци въ ѣгълъ запалихъ.
 Като гореха, блееха,
 Небо ся на две делеше,
 Ясни си дзвезди падаха.
 Па ся отъ тамо отвадихъ,

*

Тà тежка свадба си срещнахъ.
Тà си изгубихъ кумове,
Кумове, старисватове,
Тà си нмъ узехъ два млада,
И тие млади девере,
Тà ги изведохъ, мамо ле,
Во тая гора зелена,
Де-то пиле-та не пеятъ,
Де-то си човекъ не ходи,
Тà си ги връзахъ, мамо ле,
Два млада за две младици,
Гледатъ ся, а не видатъ ся.
Кога ся назади връгнахъ,

Де-то бѣхъ невяста-та връзалъ
Бѣла си лоза порасла,
А де-то връзахъ момъка,
Зелена бора порасла,
Тà съ високо извиле,
Тà си връхове събраде.“
Майкя Стояну говори:
„Синко Стоѣне, Стоѣне,
Нали сѣ това изврѣшилъ,
Колку си лежалъ, Стоѣне,
Още толкова да лежишъ,
Тà мама ще тя погледа.“

95.

Гино и Стоянь.

Гино Петкани говори:
„Сурава ся болна учини,
Стоянь ще да та попита,
Либе хубава Петкано!
Що ти сѣ иска понуда,
Тà да си, либе, оздравяшъ.“
А Петкана му говори:
„Либе Стоѣне, Стоѣне,
Дошало ми сѣ, либе ле,
Отъ гора отъ преперици,
Отъ гора отъ еребици.“
Отишалъ сѣ ю младъ Стоянь
Во тая гора зелена,
Тà дребна лова да лови.
Гино напреди отиде,
Тà си ю чекалъ младъ Стоянь,

Тà ся сѣ двама бориле,
Тà ся сѣ три дни бориле.
Стоянь си Гину говори:
„Гино премладо Българче,
Я сѣ разслаби, Гино ле,
Нещо ща да те попитамъ,
Дане бждеме роднина,
Като сѣ два-та бориме.“
Тà ся сѣ Гино отслабилъ,
Тà си уборилъ младъ Стоянь,
Две педь въ земя накаралъ,
Отъ далечъ, иде и вика:
„Либе хубава Петкано!
Излязъ ми порти отвори,
Постели меко възглаве,
Съ тебе щемъ да ся земе.“

96.

Янкула.

Янкулаго войска обколила
Отъ Станкаменъ дури до Бичица,

А Янкула баре аберъ немать,
Тукъ си седить въ шарена одаа,
И си любить свое мѣшко дете,
Ког' излезе млада Янкулица,
Си съ качи на диванъ високи,
Съ распули по гора зелена,
Що да видить чудо и големо!
Янкулаго войска обколила,
Конь до коня, како честа гора,
А юнаци, какъ боръ високи,
Остри сабьи како сека'ници,
А тугедзи како дробни дзвезди,
А байраци какъ дробни облаци.
И съ врати млада Янкулица,
И си влезе въ шарена одаа,
И ми велить на Янкула юнакъ:
„Стани, стани, а стопане мои,
Остаи го свое мѣшко дете,
И излези надворъ до надвора,
Що те войска тебе обколила!“
И стана Янкула добаръ юнакъ,
Си излезе отъ шарена одаа,
Си съ качи на диванъ високи,
Съ распули по гора зелена,
Що да видить чудо и големо!
Защо виде войска распливала;
И викна Янкула добаръ юнакъ
И си викна на своя стопанка:
„Янкулице, ай млада стопанке!
Донеси ми триста сѣжни поясъ,
Донеси ми сабя дипленица,
Що съ диплитъ мегю деветъ дипли,
Секоя дипля каменъ безценетень,
Що ми сечить дрова и каменя,
Що съ носитъ во бѣла пазу'а,
Изва'и ми стрела шестокрила,
И влезм си во земни керали,
Подседлай ми коня шаренего,
Престегни го со деветъ колани,
Подъ грива-та жълта боздогана,

Да излезамъ с' аскеръ да съ биашъ,
Му донесе млада Янкулица.
И си явна своя бърза коня,
И си влезе въ стреле отъ аскер-отъ,
Опитвиль Янкула добаръ юнакъ:
„Айви вие млади байрактари,
Съ коя мисля дженкъ ке сторите!
Аль барате Марка Кралевикя,
Аль барате Янкула юнака?“ —
И му велѣтъ млади байрактари:
„Не барате Марка Кралевикя
Тук' бараме Янкула юнака.“ —
„Ак' барате Янкула юнака,
Ясъ ке найдамъ Янкула юнака,
На две стърни да съ поредите.“
С' измам'е млади байрактари,
На две стърни ми съ поред'е,
Съ подсмеваютъ Янкула добаръ юнакъ,
И имъ велить „ай да съ обидамъ,
Аль сумъ юнакъ за да ве прескочамъ.“
И си дупна своя бърза коня,
Си отвори сабя дипленица,
Си замавна на деспа-та стърна,
И посече млади байрактари;
Бърза коня поврати на лево,
Жива душа не ми оста'ило.
И отиде Янкула во дворю,
И си влезе въ шарена одаа,
И ъ виде млада Янкулица,
Кжде плачить, кжде сждзи ронить;
Сждзи ронить по бѣли образи,
Ржце кършитъ отъ бѣли скуте'и.
Тог' ъ велить Янко добаръ юнакъ:
„А що плачишъ млада Янкулице!
Ак' не вѣрвишъ слези ми во дворю,
Да ми видишъ моя бърза коня,
'Се во кърви коня попливана;
Да ми видишъ моя остра сабя,
Веке сабя ми ке изабена.“
Вчасотъ стапа млада Янкулица

Бърза коня не поиде да видить,
Тук' съ качи на диванъ високи,
Съ распули млада Янкулица,
Съ распули по гора зелена,
Да не видить аскеръ обколено,
Виде нематъ аскеръ обколено;
Бърго слезе во широки дворѣ,
И си виде тая бърза коня,
'Се во кърви коня попливана;
И си виде сабя изабена.
Тога вѣра тая ми фатила
От' Янкула 'си-те 'и загуби.

97.

Янкулова смъртъ.

Янкула, младъ Янкула,
Янкула Влашла Войвода!
Янкула коня хранеше,
Во тая града Солуна,
На Солунски-те ме'ани
Съ ситна слама оризова.
Янкула коня поеше
Съ Негошко вино, Благушко.
Янкула коня зобеше
Со големерска пченица.
Янкула коня ковеше
На Солунски налбанти,
На налбанти съ молеше;
„Ей налбанти мили брате!
Харно ми коня ковайте,
Карагрошъ плочи клавиате,
Алтани клинци редейте.“
Янкула седло кроеше,
На Солунски-те сарачи
Отъ чиста свита камуха.
Янкула узда правеше,
Карагрошови лееше
На Солунски-те златари.
Коня оружи, престегна;

Коня му веле, говоре:
„Що ме на тимаръ удирашъ?
Даль ке ме мене продадишъ?
Или ме менка учинишъ
За друга коня похарна?“
Янкула веле, говоре:
„Ейти коню, мой дрогару!
Нито те, копю, продавамъ,
Ни те, коню, разменувамъ;
Дошло писмо отъ Влашка пая,
Да си пойдама на Косово
Косово поле широко;
Настанала турска ордя,
Турска ордя, силна войска,
Ке си пойдама дури тамо.
Вяхна коня и квиниса,
Пойде на поле Косово,
Тя влезе въ турска ордя,
Тя извади остра сабя,
Тя си фати да си сече.
Какъ влезе въ стреле ордя,
Пушка пукна, Янко падна.
Коня застана надъ него,
Копя диванъ да му чине;

Съ гриба му сенка чинеше
Съ опашка мухи бранеше,
Ежъ дробни сжлдци ронеше,

Там' и она до нег' падна
До нег' падна душа даде.

98.

Мати.

Мати ло, Мати вдовицо!
Остана Мати вдовица
Остана сосъ три дѣчица,
Мати ся чудомъ чудеше,
Сосъ това тешко иманѣ,
Какво да стори, да прави.
Мати дума на селѣни:
„Селяни, віе кметови!
Що е на свет-а хубаво,
Хубаво и хаирліа,
Мати ще да го направи.“
Селѣни Мати думаха:
„Найхубаво е на свет-а,
Хубаво и хаирліа
Да си мостови направишъ,
По мости, Мати, да врѣвятъ
Дребно, Мати ле, и ѣдро,
Старо, Мати ле, и младо,
Куцо, Мати ле, и сляпо.“
Мати селѣни не слуша,
Тѣ си понови попита:
„Що е на свет-а хубаво,
Хубаво и хаирліа?
Мати ще да го направи.“
Попови Мати думаха:
„Хубаво, Мати, на свет-а

Чжркови да си направишъ,
Въ чжркови, Мати, да вжрватъ
Да вжрватъ всякаква вѣра,
Дребно, Мати ле, и ѣдро,
Старо, Мати ле, и младо,
Куцо, Мати ле, и сляпо.“
Мати попови не слуша,
Тѣ темничари попита:
„Що е на свет-а хубаво
Хубаво и хаирліа?“
И темничари думаха:
„Хубаво, Мати, на свет-о
Да си направишъ тжмница,
Въ тжмница, Мати, да лежатъ
Сички боръ млади юнаци.“
Чи си откупи Мати ле
'Се тжмничерски мастори,
Чи тжмница заправили.
Десятъ години правили,
Деня праватъ, ноща пада.
Тѣ е фарлиле нейни-о
Нейни-о синъ Иванчо
Фарлиле въ тжмна тжмница
Тог' ся тжмница задържа,
Тѣ ся темница направи.

99.

Стоянъ и Султанъ.

Седнала мама да яде
Да яде, още да пие

Сосъ деветъ сина рождени,
Стара ги майка питаше:

„Синови, деветъ синови!
 Като ъдете и шїйте,
 Какво ще да ва попита,
 Кой що му е мило, драго,
 Него, синови, да стора.“
 Стоянь на мама думаше:
 „Мамо ле, мамо, драго ми
 Въ зелена гора да хода,
 Че алянъ байракъ да носа,
 Да си дружина собира.“
 Иванчо дума мами си:
 „Мамо ле, мамо, драго ми
 Лиси биволе да купа
 Черни угари да ора,
 Бяла пченица да сея.“
 Тога си Стоянь отиде
 Въ зелена гора букова
 И алянъ байракъ набочи,
 Че ся юнашки провикна:
 „Собирайте ся юнаци,
 И при Стояна елате!“

Че си ги Стоянь пособра,
 Че си ги Стоянь поведе
 Изъ гѣста гора зелена,
 По Султанска-та межия.
 Султанъ си седи подъ чаджъръ,
 И си ядеше, пиеше,
 Печено ягне ядеше.
 Стоянь Султана улови
 Като фракнато врапченце.
 Султанъ Стояну думаше:
 „Аферимъ тебъ, Стоѣне!
 Азъ едно време бѣхъ юнакъ,
 Ти си отъ мене поюнакъ.“
 Че си Султана заведи
 На деветъ гроба чияшки,
 И деветъ пълни сосъ сребро.
 Султанъ Стояну думаше:
 „Зимаи'те, холанъ Стоѣне,
 Зимаи'те колко можете,
 И за мене оставайте,
 Че старъ сѣмъ, вече не мога.“

100.

Лазаръ и Петкана.

Дѣ сж е чуло видело
 Три пѣти жена да близни
 Три пѣти по три момчета!
 Станали деветъ момчета
 И една керка Петкана.
 Петкана расла, порасла
 Стана мома за женени;
 За Петкана дошле женилни
 Отъ деветъ села далеко,
 Осемъ њ брати не даватъ
 И една стара майчица,
 Братъ њ њ Лазаръ даваше
 Даваше, приговареше:
 „Да дадемъ, мамо, Петкана

Вовъ тота пусто Загори,
 Чи сж Загорци болярци,
 Ни сми братья деветина,
 П' едношъ ще тя заведеми,
 И деветъ пѣти ща стани.“
 Чи сж Петкана отдали
 Призъ деветъ села въ десято,
 Отъ какъ Петкана отдали
 Черна чума влязи въ къщи
 Влязи чи ги удари
 Дор' деветъ братья рождени.
 Туку остана, остана
 Петканина си майчица;
 Ката день на гробища-та

Ката день, ката неделя,
 Тамъ замръква, тамъ усъмва,
 И сички-ти си прилива,
 И за душа имъ раздава;
 А Лазарча не прилива,
 Ни му за душа раздава;
 Но си Лазарча провали:
 „Да ся провалишъ, Лазаре,
 Чи ми Петкана отдаде
 Во това пусто Загори!“
 Лазаръ ся богу молеше:
 „Боже ле, мили боже ле!
 Стори мя, боже, направи
 Кръст-о ми жълта бжклица,
 Постилка-та ми добаръ конь!“
 И господъ ми го послуша,
 Та си му господъ направи
 Постилка-та му добаръ конъ,
 Кръст-о му жълта бжклица,
 Чи у Петкани отиде,
 Чи на вратнику повика:
 „Сестро Петкано, Петкано!
 Я излѣзъ, сестро, по вѣнка.“
 И Петкана си излѣзе,
 Че му рѣка-та цѣлуна,
 И на Лазарче думаше:
 „Лазарчо, браино Лазарчо!
 Та що на тешко миришишъ
 На прѣсъ, браино ле, помухленъ?“
 Лазаръ Петкани думаше:
 „Петкано, сестро Петкано!
 Ни сми брати деветина,
 Девятъ сми кѣщи правили.
 Да додишъ, сестро, съсь мени
 У насъ на гости да дойдешъ.“
 Петкана стана да иди;
 Вървяли, що повървяли,
 Минали гора зелена,
 Настали поле широко,

Средъ поле дърво високо,
 На дърво пей пиленце:
 „Дѣ съ е чуло, видело,
 Жива съсь мъртва да ходи,
 Като Петкана съ Лазаря!“
 Петкана дума Лазару:
 „Браино ле, браино Лазаре!
 Чувашъ ли пиле какъ пей?“ —
 „Я вѣрви, сестро, да вѣрвимъ!“
 Вървяли що ся вѣрвяли,
 До чаири-ти допряли;
 Петкана дума Лазару:
 „Браино ле, браино Лазаре!
 Сички чаири косени,
 Ваши-те непокосени.“
 Лазаръ Питкани думаше:
 „Ази ся боленъ разболяхъ
 Не можихъ да ги покоса.“
 Чи до лозя-та допрѣли;
 „Сички-те лозя копани,
 Я ваши-те не копани.“
 Лазаръ Петкани думаше:
 „Ази ся, сестро, разболяхъ,
 Не можихъ да ги ископамъ.“
 Вървели, що повървели,
 До черкова-та отишле,
 Чи си прѣстен-о извади
 Прѣстен-о гуденишки-а,
 На Петкана го подади; —
 „Кога тя мама попита
 Кой тя, Петкано, доведи,
 И ти и речи, Петкано,
 Доведи мя бати Лазаръ.
 Ако ти вѣра не фани,
 И ти и кажи прѣстен-о
 Прѣстен-о гуденишки-о.“
 Лазаръ въ гробища отиде,
 А Петкана у майка си;
 Майка на вратникъ стоеше.....

101.

Марко, Арапинъ и Марко'ица.

Марко бѣше више на дивани,
Съ опули по бѣли друмо'и,
Ѣ збору'еть на своя невеста:
„Ой невесто, мое мило добро!
Що ке бидить мягли и прахо'и
Подъ Вароша, по бѣли друмо'и?“ —
„Дейди Марко, мой мили стопанъ!
Да не ми ю голема превара!“
Уще реч-та два-та не изрекле,
Ето порти вити съ клюкаеть.
Ѣ зборувать Марко невестѣ си:
„Пойди слези во наши дворо'и,
И погледай що съ порти клюкать!“
Ми отиде млада Марко'ица,
Кога гледать цѣрна Арапина. —
„Ели чуешъ млада Марко'ице!
Даль ю тува Марко Кралевике?
Сумъ го чуло многу вино пило
И на облагъ съ обложу'ало;
Ако сакать да с' обложу'еме,
Мие два-та вино да пиеме,
Ако мене тои ме надпиеть,
Ке му да'амъ моя добра коѣя,
Ке му да'амъ моя остра сабя,
Со сабіа глава да пресечить;
Ако него вино го надпиамъ,
Да ми да'ить млада Марко'ица.“
Тарчаинчкумъ съ качи на диванъ:
„Дейди Марко, мои стопанне!
Сама, велить, лова що ни дошла,
Що ни дошла цѣрна Арапина,
На облога онъ съ обложу'еть;
Ако вино него го надпиешъ,
Ке ти да'ить нег'ва добра коня,
Ке ти да'ить нег'ва остра сабя,
Со сабіа глава да пресечишъ;
Ако вино тои те надпиеть,

*

Да му да'ишгъ млада твоя любовъ.“ —
„Ай отвори наши вити порти,
Нека влезить църна Арапина!“
М' отвори отъ дворѣ вити порти;
Коня вѣрза въ дълга конушница,
Па съ вкачи више на дивани.
Що си пі'я три дни и три ноке,
Въ три дни никой одъ нимъ не съ опи;
А Маркоѣ му съ злодеало,
Седеекюмъ, вино піекекюмъ ;
На Арап—отъ Марко му зборвеше:
„Дейди Арапъ, море църни Арапъ,
Изинъ дай ми малу да прошетамъ!“
Малу во дворѣ Марко съ прошета,
Бѣргу по скалици съ искачи,
С' искачи за вино загорено;
Чабуръ чаша полна ми испило,
Чабуръ чаша седумдесетъ ока.
Богъ да біеть църна Арапина!
Бѣше клало билки чемерлики;
А ѣж испи, дремка го навали.
Легна Марко малце да преспіеть,
И онъ колай не съ разбуду'еть.
Богъ да біеть църна Арапина,
Що ѣ велить младѣ Марко'ицѣ:
„Промени съ, млада Марко'ице!
Бладзе сѣ ти, що ке мен' кердосашъ,
И менѣ со тебе юшъ найбладзе.“ —
„Фало богу единому, велить,
Защо ти мене ке ме избавишъ
Отъ овего тешка піаница!
Почекай, постой ти да собирамъ
'Се мое—то рубо невестинско,
Да му земамъ оружіе Марково!“
Богъ да біеть църна Арапина!
Не ми чекать млада Марко'ица,
Туку рипна на нодзе юначки,
Пра'у тѣргать долна конушница,
Своя коня отъ тамо отрешу'еть,
Па Марко'а коня отвѣрзу'еть,

Си љ качи млада Марко'ица.
Не ми терать, како конь съ терать,
Туку како силенъ ветаръ бегать.
Приближі'е до Солуна града.
Тамо велить млада Марко'ица:
„Дейди Арапъ, дейди златенъ Арапъ!
Марко овде с' иматъ побратими,
Мене тие ведношъ ке познаеть,
А тебе на час-отъ ке загубеть;
Слечи твое свилно 'убаѡ руво,
И я него да си го облечамъ,
Страшенъ делиа да имъ съ гледамъ;
Па ти стори съ кабаѣтліа,
Гьоа многу люгѣ си исклало,
Многу грешки 'сегде си сторило,
Да те носамъ пра'у Цариграда.“
Що пойдо'а на ладна ме'ана,
На ме'ана во Солуна града.
Личба личить млада Марко'ица:
„Да слушайте Солунски гражани!
Овой хайта мошне кабаѣтліа,
Колку кървѣ турилъ по друмо'и,
Колку недугай хайта не сторило,
Ке го носамъ пра'у при Султана;
Немой некой Арапъ да загубить,
Оти джувапъ никой не ми даватъ!“
Нокѣ стана млада Марко'ица,
До рамена глава му пресече;
Утро само кога съ осжмна
Пищить тога страшенъ делибаша:
„Аль слушате Солунски гражане!
Отъ васъ сакамъ цѣрна Арапина;
Кой нему нокѣ глава пресекло?
'Си гражани арно разберите,
Бар' едно живо не остава!“
Тукъ съ молятъ Солунски гражани:
„Не можиме, велѣтъ, край да найме,
Кой љ Арапина загубило;
Све ни сакай що ке ни посакашъ
Да да'име и да съ простиме.“ —

„Благо дайте дванаѐсетъ товари
Со 'се мѣски, съ млади кираджі;
Арапина така ви проща'амъ.“
Ѣ дадо'а Солунски гражани
Ѣ дадо'а 'се що посакала.
Та потеря дванаѐсетъ мѣски
Отъ Солуна назадъ съ вратила.
Излего'а подъ Солуна града,
Подъ Солуна въ зелени ливади,
Ми го стрети Марка кралевика.
Изговори Марко Кралевике:
„Даль ме чуешъ страшенъ делибаша!
Дали идешъ по море, по вода,
Дали идешъ по бѣли друмо'и?
Ке те пращамъ, нещо да ми кажишъ!“
Изговори страшенъ делибаша:
„Кажі Марко, Марко Кралевике!
Що неоя, Марко, ми те нашло?“ —
„Дали стрете цѣрна Арапина,
Да си носитъ 'убава невеста?“ —
„Дейди Марко, Марко Кралевике!
Ясъ си идамъ отъ место далечно,
Ясъ си стретиѣъ цѣрна Арапина
Преку Стамболъ тридесетъ конаци,
Кай носеше убава невеста,
Во поглед—отъ како Марко'нца.
Дейди Марко, Марко отъ Вароша;
Дали кралство, море, не повеляшъ,
Даль не можишъ друга да си найдишъ,
Мѣшъ сакала, и мѣшъ си избрала.
Дали чуешъ Марко Кралевике!
Ай ти назадъ, Марко, поврати съ,
Дванадесетъ товари да терашъ,
Да то'арвишъ со мои—отъ слуга,
Да то'арвишъ и да расто'арвишъ.“
Киниса'е по бѣли друмо'и;
Негде—годе жена потеру'етъ
Ми го біетъ съ три струка камджика,
Ми го біетъ Марка Кралевике;
Негде—годе петици згазу'етъ,

Отъ петици църнь кървь потекуеть.
Си дойдо'а тие по Пирока,
Си фтаса'а подь бѣла Плетвара. *)
Тога опеть страшень делибаша,
Опеть фати Марка да прашуеть:
„Дейди Марко, Марко Кралевике!
Да ъ видишь млада Марко'ица
Дали можишь неа да позна'ишь?“
Изговори Марко Кралевике:
„Даль ме чуешь страшень делибаша,
Немой хатарь тебѣ да останить!
Кога гледашь во сурова земя,
Ти прилегашь млада Марко'ица;
Кога гледашь она ведро небо,
Нигде немять пострашень оть тебе.“
И дойдо'а во бѣла Плетвара.
Рипна оть коня млада Марко'ица,
Качи Марка свои стопанина:
„Явъ сумь твоя млада Марко'ица.“ —
„Простумь тебѣ мой-те църни кърви,
И прощамь ти три струка камджика,
Що биеше по глава, по чело.“
Си ойдо'а више на дивани,
Расто'арю дванаесеть т'вара благо.

102.

Марко и Гино Арнауце.

Постилъ Марко пости велигденски,
Седумъ недели, седумъ пѣти ялъ,
Безъ вино, безъ люта ракіа.
И ми дойде дена Великдена,
Станалъ Марко на веля сѣбота,
Сѣ променвить лепо сѣ наружвить.
Марко'ица коня му променвить;
И му велить млада Марко'ица:
„Айти Марко, мои господине!
Аль да кла'амъ твоя остра сабя,

---

*) Село до Прменъ.

Аль да кла'амъ жълта боздогана ?“
И ъ рече Марко Кралевике !
„А егиди млада Марко'ице!
Не ке ода на войска царе'а,
Не ке ода негдека на свадба,
Та да зе'амъ моя остра сабя ;
Тукъ ке одамъ въ църква Арангела
Арангела въ църква на причесна.“
Богъ ъ убилъ млада Марко'ица,
Защо бѣше умна и разумна ;
И ъ зеде сабя дипленица,
Що сѣ диплитъ двана'естъ дипли,
Во дължина дванаесетъ педи,
Во ширина що бѣше четири ;
Му ъ кладе сабя отъ скришема,
Му ъ кладе коню во грива-та,
Му целива коню църни очи,
И му рече млада Марко'ица :
„Коню, коню, жити църни очи !
Ако видишь негде Марка во зло,
Да му кажишь нег'ва остра сабя.“
Си киниса Марко Кралевике,
Да си одить въ църква Арангела.
Кодку пойде во гора зелена,
Го сустрети Гино Арнауче.
И му рече Марко Кралевике :
„Добро утро, Гино Арнауче!“ —
„Далъ болъ добро, незнаено дельо!“ —
„Кѣде вака, Гино Арнауче,
Кѣде вака коня си потералъ ?“
Тога зборвитъ Гино Арнауче :
„Ай-ти тебе незнаено дельо !
Ясъ ке одамъ у Марка Кралевика,
Марко ми ъ въ църква Арангела,
Ке му грабамъ сестра Ангелина,
Ке му сторамъ големи намузлакъ ;
Оти има три години време,
Ясъ 'се сакамъ, той не ми ъ даватъ.“
Тога рече Марко Кралевике
„Ай со здравъ Гино Арнауче !

Ако можешъ, богъ да ти помогить!“
Колку Марко ми съ отделило,
Мошне жаятъ и умилно плачитъ
И со коня лакарди чинить:
„Леле коню, леле бърза коню!
Какъ не имафъ моя остра сабя,
Да пресечамъ Гуно на пѣтица!
Ке ми сторить големи намузлакъ,
Ке пограбить моя мила сестра.“
Даде господъ коня отго'ори:
„Айти Марко, мое господине!
Не кла'и си големи каса'еть,
Тукъ побарай во моя-ва коса,
Да си найдишъ твоя остра сабя.“
И си зеде Марко остра сабя,
Назадъ коня Марко си потера;
И си рече Марко Кралевике:
„Леле боже, леле мили боже!
Сега, боже, мене поможи ми,
Пакъ ке постамаъ пости велигденски,
Пакъ ке дойдить дена Велигдена,
Да си одамъ въ църковъ на причесна.“
Го прифатаса Гино Арнауце,
И му рече Марко Кралевике:
„Чекай ми съ, Гино Арнауце!
Чиѧ сестра ке одишъ да грабишъ!
Ела едношъ да съ обидниѧ
Обидниѧ во гора зелена,
Оту после сестра да ѣ грабишъ!“
Съ застоа Гино Арнауце.
Съ фати'е съ онѧ остри сабѧ;
Остри сабѧ си 'и искърши'е,
А юнаци не съ загуби'е.
Съ фати'е со тонки рамена;
И го фати Гино Арнауце,
Си го фати Марка Кралевика,
До колена въ земи го закопа,
Ущ' едношка дури до пояса,
Колку гла'а да му ѣ пресечить;
Богъ го убилъ Марка Кралевика!

Защо бѣше уменъ и разуменъ ;
Що му рече Марко Кралевике :
„А егиди Гино Арнауце !
Я ти падвамъ на твоя-та нога,
Како сакашъ, така да ме губишъ,
Туку ти сѣ тебе мило-молямъ,
Да м' однесишъ на долна ме'ана,
Тамо иматъ млада карчмарица,
Многу вино тамо сумъ ѣ пило,
Сумъ ѣ пило, не сумъ ѣ платило,
Да ме губишъ предъ нейдзини очи,
И нейдзини кеиѣ да ѣ сторишъ,
Защо ми ѣ тая башъ душмана.“
Сѣ измами Гино Арнауце,
И му фжри дробна-на синджира,
Си го фжри задъ себе на коня,
Го однесе на долна ме'ана.
Го догледа млада карчмарица ;
Не му бѣше тая башъ душмана,
Тукъ му бѣше вѣрна посестрима. —
„Ела, ела Гино Арнауце !
Аль го носишъ мой-отъ асмiа !
Богъ да прости кжде си го фатилъ !
Оти иматъ токму три години,
Вино пиетъ, пари не ми дало.“
Си отиде Гино на ме'ана,
Си го зеде млада карчмарица,
Марко го скри въ шарена ода'а,
И го служить Гина Арнауце,
И го служить со люта ракиа,
По ракиа манджи господарски,
А по манджи вино тригодишно,
А во вино бильки чемерливки.
С' опiяни Гино Арнауце ;
И ѣ рече Гино Арнауце :
„Айти тебе млада карчмарице !
Ти сѣ молямъ арно да го държишъ,
Дан' побегнитъ наши-отъ асмiа,
От' ке легна малу да поспiа.“
И му рече млада карчмарица :

„Немай гайле, Гино Арнауце,
 Ясь го имаѣ него заключено!“
 Му подаде шарена перница,
 И му ѳжрли свилена јоргана,
 Да поспіетъ Гино Арнауце.
 Колку заспа Гино Арнауце,
 И си стана млада карчарица,
 И си зеде сабя мѣжо'а си,
 Си отвори шарена одаа,
 Му изваде дробна-на синджира,
 Му подаде Маркоѳ остра сабя:
 „Стани сега, Марко Кралевике,
 Да загубишъ наши-отъ асміа.“
 Си го отскри Марко Кралевике,
 Си го отскри Гина Арнауце,
 И му зеде гла'а отъ рамена;
 И ѳ рече Марко Кралевике:
 „Ангелина, моя мила сестро!
 До сега т' имаѣ вѣрна посестрима,
 А отъ сега за сестра рогена!“
 Го зедо'е Гина Арнауце,
 Го фарлі'е по бѣла Дунава.
 Назодъ дома Марко си отиде;
 Ко дойдо'е пости велигденски,
 Пакъ си пости Марко Кралевике.

103.

Тодорка и Князче.

Отъ цар-отъ известъ е дошла; —
 Кой има синъ да прати,
 Кой нема самъ си да доди. —
 Иванъ си сина немаше,
 Само дѣщеря Тодорка;
 Тои съ чуди и мае,
 Како да чини да прави.
 Какъ го зачула Тодорка,
 Та на баща си думаше:
 „Я ся не грижи, татко льо,

До кѣд' е млада Тодорка,
 Ти не щешъ войска да видишъ.
 Я иди, татко, я иди,
 Сабя френгія да купишъ,
 И тѣнка пушка бойлія,
 И едно конче 'ранено,
 Азъ ще на войска да ида,
 И младъ войскаринъ ще стана,
 Никой не ще ма познае.“
 Стана Тодорка отиде,

*

Ходила седемъ години,
 Никой ъж ниде не позналъ.
 Кога е било на Лазаръ,
 Тодорки на умъ е дошло,
 Че ѝ е мама на пазаръ,
 Както нейни-те връжници;
 Въ царска градина запяла,
 Запяла и препъвала.
 Ношъ си е песемъ та пела,
 Деня со войска ходила.
 Е зачуло младо княхче,
 А то на цар-ятъ думаше:
 „Тукъ има, царю, воинска,
 Що пее ноше на Лазаръ.“
 И царъ на княхче думаше:

„Я си заведи войска-та
 На равно поле д' играе
 Д' играе хоро юнашко,
 Сички-те на редъ да гледашъ,
 Дано мома-та познаешъ.“
 На редъ е княхче гледало,
 Не можло да ъж познае.
 Цар-ятъ на княхче думаше:
 Я си заведи войска-та
 Де-то ся хурки продаватъ
 Дано мома-та познаешъ.“
 Княхче си войска заведе,
 Де-то ся хурки продаватъ,
 Пакъ си мома-та не позна.
 . . . . .

Стоянъ и Турчинъ.

Обложилъ ся е младъ Стоянъ
 Сосъ Турчина презморчина,
 Стоянъ да пие ракия,
 А Турчинъ червено вино;
 Ако ся Стоянъ опие,
 Турчинъ отъ Стоянъ да земе
 Калинка първо венчило;
 Ако ся Турчинъ опие,
 Стоянъ отъ Турчинъ да земе
 Черно-то конче Арапско.
 Слуга имъ била Калинка,
 Стояну чаша отлива,
 Турчинъ задъ рамо излива,
 До де си заспа младъ Стоянъ.
 Турчинъ Калинки думаше:
 „Хайде, Калинке, да вървимъ,
 Близо до море да станемъ!“
 А Стоянова майчица
 По дворове-те ходеше,
 Стояна люто кълнеше;

„Богъ ми тя убилъ, Стоѣне,
 Убилъ тя господъ, поразилъ!
 Ти сега сѣнъ сѣнувашъ,
 Турчинъ Калинка отведе.“
 Кѣде е зачулъ младъ Стоянъ,
 Ситни си слѣзи порони,
 И на майка си думаше:
 „Я ми конче-то одседли,
 И ми сабля-та окачи.“
 Па си на конче думаше:
 „Конъче ле, вихробойче ле!
 Ако си Турчинъ достигнешъ,
 Калинка да си зема,
 Глава-та ща ти посребра.“
 Па си конъче-то вжседна,
 И въ пѣтъ като вжрвеше.
 Свирка-та свиря говори:
 „Постой, почакай Турчине,
 Двама-та да сѣ поборишъ,
 И двама да сѣ поколимъ.“

Ако ти мене заколишъ,
Проста да ти е Калинка
Калинка първо венчило.
Калинка хитра гидія
И па на Турчинъ думаше:

„Я си конче-то повсправи.“
Стоянь си при тяхъ достигна,
Калинка отъ коня слезе;
Стоянь си Турчинъ не гледа.
.....

105.

Момчула Войвода.

Коня контъ Момчула Войвода,
На вечеръ ми коня потковувать.
Тога велить Момчулица млада:
„А стопане, Момчула Войвода!
Ке те пращамъ, пра'у да ми кажишъ,
Квечерина коня потковувашъ,
На утрина коня с' обосувать.“
Отговори Момчула Войвода:
„Ель ме чуешъ, ти моя невесто!
Лель ме пращашъ, право ке ти кажамъ.
Квечерина коня потковувамъ,
На утрина конь сѣ обосувать;
Ясь си одамъ у Солуна града,
Тамо любамъ Еврейка девойка.
Отъ тамъ одамъ у градъ Белограда,
Си ж любя Мара Белоградска,
И пакъ одамъ у Стамбола града,
Любамъ цару Костадину сестра.“
Богъ да бие Момчулица млада!
Написала едно парче книга,
Го допрати во Стамбола града,
На онего цара Костадина:
„Харамъ ти била твоя-та животь!
Момчула ми твоя сестра любить.
Чуи мене, цару Костадине!
Со юнаство Момчула не фашашъ.
Кога одить Манастира града,
Обичаятъ безъ оружје одить,
Малу нещо ти си пособери,
И отбери три хиляда мина;
Да си станишъ рано во сѣбота,

Да си стигнишь бѣрго во неделя,
Ке си бидить въ цѣрква на закона.“
Що ми рече цара Костадина :
„Кафпе едно Момчула Войвода!“
Тѣ ми собра три хиляда мина,
Тѣ си вявить таа бѣрза коня,
Пра’у тегнить въ града Манастира,
Си достигна на цѣрква испушчаніе,
Си излегвить свет—отъ отъ цѣрква—та.
А що бѣше Момчула Войвода!
Той си явна своя бѣрза коня,
Па излезе отъ градъ Манастира.
На Момчула коня сѣ затресе,
И Момчула коню му велеше :
„Ой ти коню, ой ти добаръ коню !
Вака друди пѣтъ не сѣ сторило.“
Тога коня му сѣ отговори :
„Богъ да биеть наша—та стопанка,
Да не сторить некая превара.“
На Момчула тогай му текнало ;
Ми с’ опули по бѣли друмо’и ;
Сѣ задале мѣгли и право’и,
Г’ обколисватъ люгѣ оружени.
И пакъ коня нему говореше :
„Ти, стопане, юнакъ и ясъ юнакъ,
Качи ми сѣ на мои рамена,
Па влезе ми въ царева ордіа,
Ако нешто пусать си немаме,
Како господъ насъ ке поможить.“
Дупна коня како силенъ ветаръ,
Ми расцепи юнакъ све ордіа,
Ми дотѣрча до камни дворо’и ;
Вити порти биле затворени.
Љѣ догледа своя мила сестра,
Па ѣ викатъ що гласъ той ми иматъ :
„Бѣргу, мила сестро, отвори ми,
Да си земамъ мое—то оружіе,
Да истепамъ тѣе копилия!“ —
„Ейди брате, мои мили брате!
Богъ да биеть твоя жена млада!

Тая менѣ, кога я си спіехъ,
Ми смолоса моя руса коса
Ми засмоли на овѣ диреци.“ —
„Търгай, сестро, друга ке пораститъ,
Защо миѣ оба загинаѣме.“
И сестра му яко сѣ разлюти,
Кало търгна отъ диреци коса,
На диреци перче останало.
Си дотърча въ шаренъ нейзинъ ковчекъ,
Си изваде триста лакти платно,
Преку дзиздиѣ платно го префърли.
Сѣ зафати за бѣло-то платно,
Ми го търгатъ него'а-та сестра,
„Търгай, сестро, ако богъ поможитъ,
Ак' поможитъ да си откиниме,
Нейзѣ майка ке ѣ расплачиме.“
Богъ да биетъ Момчулица млада!
Си изваде ноже отъ пазу'а
И пресече триста лакти платно;
И си падна юнакъ затъ дворо'и,
Снѣга му сѣ тога преврушила,
Рѣце, нодзе, глава искършили.
Си достигна царе Костадине,
Па седна на свилени постели,
Ѣ говоритъ Момчулицѣ младѣ:
„Ой невесто, Момчулица млада!
Донеси ми Момчулова руба,
На Велигденъ коя облеквеше.“
Си отвори шарени ковчедзи,
Си изваде свила и кадифе,
Си изваде самура калпака.
Кога цар-отъ на глава го кла'атъ,
На рамена калпакъ му легнало;
На калпага триста драма злато.
„Уще Момчула що ми имаше!“
Му извади Момчуло'и скорни.
Кога цар-отъ скорни 'и видело,
Две-те нодзе цар-отъ 'и пикнало
И обе-те нодзе 'и созеде.
Тогай цар-отъ ми сѣ зачудило,

Таковъ добаръ юнакъ що загина.
Тогай викна на свои-те люгю:
„Фатете ж Момчулица млада,
Що предаде свои-отъ стопана,
Кренете ж и запретайте ж,
Закопайте ж дури до колена,
Намачкайте лоя и катрана,
Оганъ дайте отъ руси-те коси,
Изгорите ваква биханіа.“
Њ запаліе и съ изгори,
И съ стори мжгли и право'и.
Изговори Момчулова сестра:
„А честити цару Костадине!
Опули съ въ мене окаена,
Како брата я да си прежаламъ!
Гледай църни кървой отъ глава-ва;
Менъ не ю брига за коса-та,
Менъ не ю брига отъ боля-та,
Баръ ни животъ я не си ж сакамъ,
Тук' си тѣжамъ мои мили брата,
Що загина отъ недугова жена.“
Си ъ зеде него'а-та сестра,
Царъ Костадинъ и ъ говореше:
„Право имашъ 'убава девойко!
Кой какъ солить, така ке си сжркатъ;
Кой какъ чинить, така ке си на'ить;
Биди жива и разговори съ,
Друга коса, девойко, ке никнить.“
Со себеси зеде лична мома,
Њ однесе у свои-те дворю.

106.

Гуро.

Два са змея во планина біятъ,
До две реки черни крѣви течатъ;
И край-отъ е до черна темница,
Во темница Гуро добаръ юнакъ,
Въ рѣце държи пиле соколово,

Прѣсти кърши сивъ сокола храни,
Сжъзи рони сивъ сокола пои,
И ми дума Гюро добаръ юнакъ :
„Ой-та тебе пиле соколово!
Не та 'рана голямъ до порастешъ,
Но та 'рана дома да та прата ;
Та да видешъ мой-те дворове,
Запустели, со пелинъ обрасли.“
Отговаря пиле соколово :
„Снощи минахъ край твои-те двори,
На сретъ двори едно сухо дрѣво,
На дрѣво-то до три кукавици.
Първа кука ми е онѣмяла,
Втора кука ми е присипнала,
Трета кука и ми погледва.“
Отговаря Гюро добаръ юнакъ :
„Де-то кука, та е онѣмяла,
Тая ми е мой-та стара майка,
Де-то кука ми е присипнала,
Тя ми е моя-та мила сестра,
Де-то кука и ми погледва,
То ми е мое-то прѣво либе.“

107.

Будинска Рада.

Отъ Панагюрище.

Мари Радо, бяла Радо!
Царъ царува въ Цариграда,
Бяла Рада въ Буденъ града.
Биха Турци, биха Гърци,
Биха млади Ъничаре,
Не можаха да разбиятъ
Нови града Буденова,
Дур' не доде Татаръ паша,
Татаръ паша сосъ Татари.
Двашъ обиде, тришъ удари ;
Твари ми са разлюляха,
Ключедки са потрошиха,

И порти са отвориха,
Та е влязалъ Татаръ паша.
Тамъ е нашалъ бяла Рада,
Дека яде циро ѳгне
И пие си ру'йно вино
Съ Петра Бана, мила брата,
И Ивана побратима.
Петра Бана погубиха ;
А Ивана посякоха,
Бяла Рада поробиха.
Вжрзаха и бяло лице
Бяло лице съ бяла вѣла,

Черни очи съ черна вѣла,
 Туриха ѿ во кочія,
 Главиха и́ (Турчинъ) коджджія,
 Да кара Ради кочія.
 Върваха мало и много,
 Отидоха край море-то,
 Моренки хоро играятъ.
 Рада на Турчинъ говори:
 „Турчине, коджджіе ле!
 Отвържи ми бяло лице
 Бяло лице съ бяла вѣла,
 Черни очи съ черна вѣла,
 Да погледамъ горе долу,
 Горе долу по хоро-то
 По хоро-то, по моми-те,
 Дано вида отъ моя-та

Отъ моя-та мила рода.“
 Коджджія отговаря:
 Ти щешъ, Радо, да си видишъ,
 Твой-та, Радо, клета рода,
 Кога роди върба грозде,
 А ракита жълти дюли.“
 И Рада му отговаря:
 „Коджджія, братъ да ми си́,
 Я подай ми влашко ноже,
 Да разрежа тая ябълка,
 Уста-та да си раскваса.“
 Коджджія и́ подаде
 И подаде влашко ноже;
 Прободе са бяла Рада
 Прободе са въ клето сърце.

108.

Стоянъ и Чифутче.

Обзаложи ся младъ Стоянъ
 Сосъ Чифутче, съ друга вѣра,
 Че има булче хубаво
 И има конче хранено,
 За день во Стамболъ утива,
 И пакъ си назадъ доходе.
 Чифутче дума Стояну:
 „Стояне, холанъ Стояне!
 Ако ли идишъ и додишъ,
 Халалъ да ти сж дукяни
 Заедно съ дукянджичета;
 Ако ли идишъ, не додишъ,
 Ша ти отзема, Стояне,
 Хубава булка чимширка
 Съ убаво конче хранено.“
 Стоянъ си у тяхъ отиде
 И на Марійка думаше:
 „Марійке, булче хубава!
 Стани ми, конче извади,

Съ ройно го вино напои,
 Со бѣлъ го оризъ назоби,
 Зере ся облогъ обложихъ
 Со Чифутче друга вѣра,
 Чи имамъ булче хубаво,
 Хубаво конче хранено,
 За день во Стамболъ утива
 И пакъ си назадъ дохожда.“
 Тоги ся Стоянъ вжскачи
 На това конче хранено,
 Отъ вѣнъ вратника излязва;
 Срещба го срещна Чифутка,
 Чи му ракія подади.
 То не ми било ракія,
 Току ми било магіе.
 Стоянъ на кончи задряма;
 Слжнце-то трепти да зайди,
 Стоянъ во село замръкна.
 Кончи Стояну думаше:

„Знаешъ, Стояне, повнишъ ли,
 Кжту отъ вратникъ излезе,
 Срещба та срещна Чифутка
 Чифутка клета Еврейка,
 Че ти ракия подади?
 То не ми било ракия,
 Току ми било магіе.
 Стояне, холамъ Стояне!
 Бржкни си въ златни джопови,
 Извади кърпа дьолбенка,
 Чи си очи-те привързи,

Чи ща я силно да бѣгамъ;
 Планини-те ща убора,
 Камъни-те прахъ ща стора.“
 Па си Стоянъ въ Стамболъ стигна,
 И назадъ си ся повърна.
 Чифутче подъ дюкянъ стоеше,
 Дребни си сждзи ронеше.
 Чифутче дума Стояну:
 „Халалъ да ти са мои-ти
 Мои-те седемъ дюкяни
 Заедно съ дюкянджичета.“

109.

Н а ч о.

Останалъ ми Начу
 Отъ три дни сараче
 Безъ майка, безъ баща.
 Сиракувалъ Начу
 Дваесе години
 По чужди-те врати,
 По Турски чифлици;
 И на вржхъ Велигденъ
 Въвъ свята неделя
 Хора въ църква влязатъ,
 Начу рало стяга,
 Дребни сждзи рони
 И ся богу моли:
 „Боже, мили боже,
 Не ли е днеска,
 Днеска день празниченъ,
 День свята неделя?
 Сички на Велигденъ
 Хора въ църква влязатъ
 Пакъ азъ дросламъ*), стягамъ
 И биволи впрягамъ.“

На нива отиде,
 първа бржзна пусна,
 И втора повтори;
 Биволю си поривалъ.
 И продума Начу
 И ми ги кълнеше:
 „Биволи, биволи,
 Ни толку (сте) вржвяли,
 Сига ми легнахте.“
 И биволю му дума:
 „Начу, сиракъ Начу!
 Я откачи рало,
 Чи са-й закачило
 За деветъ казани
 Сось жълти алтъни.“
 Чи откачи Начу
 Това пусто рало,
 Чи извади Начу
 До деветъ казани
 Сось жълти алтъни.

*) Неизвестно значеніе-то одъ това слово.

Братъ и сестра.

Кога бѣше пленъ по земя,
 Янкула-го поплени'е,
 Г' однесо'а горна земя,
 Къде сѣнце угрвѣше.
 Яника љ поплени'е,
 Ъ однесо'а долна земя,
 Къде сѣнце за'одвеше.
 Нивна майка останала
 Мегю то'а църно море.
 И ми расле, ми порасле,
 Янкула съ учинило
 Добаръ юнакъ за жененіе,
 А Яника съ сторила
 Добра мома за мженіе;
 Янкула си явна коня,
 Да ми шетатъ задинъ земя,
 Да ми баратъ уб'а не'ста,
 Не'ста лика спроти себе.
 Отъ кѣ сѣнце угрвѣше,
 Нигде мома не ареса,
 Ни неко'а мѣшка жена,
 Ни неко'е вдо'ичище.
 Туку ми поѣде Янкула
 Къде сѣнце за'одвеше,
 Нѣйде Яника девойка;
 Ъ посвѣрши и љ зеде.
 Стояла деветъ месеци,
 Постигнала мѣшко дете
 Дете како люта змѣя,
 Никако съ не опѣлгвѣтъ
 Ни съ делянїе, ни съ държенїе.
 Говореше не'еста-та:
 „А Янкула, господине!
 Я излези на новъ пазаръ
 Мегю то'а църно море,
 Та купи си робинчица,
 Да ми лелятъ мѣшко дете.“
 Тога ми поѣде Янкула,

Купи стара робинчица,
 Ъ донесе во одаа,
 Ъ дадо'е мѣшко дете.
 Съ нога лелятъ робинчица
 Съ нога лелятъ, съ уста пентъ:
 „Нани, нани мое мнуче,
 Мнуче отъ сина, отъ керка!“
 Мнуче велитъ, сѣлди ронитъ.
 Начасъ дете ми заспало,
 На часъ ми съ опѣлгвѣло.
 Яника съ зачудила,
 И излезе на свой порти,
 Го пречека господина,
 Му прикажвитъ и му велитъ:
 „А Янкула, господине!
 Натера љ робинчица,
 Да попейтъ на дете-во,
 Начасъ дете ни заспало.“
 И Янкула си велеше:
 „А егиди робинчице!
 Залеляй го мѣшко дете
 Залеляй го и запен,
 Как' прегѣ що сї пеала.“
 Та залеля мѣшко дете:
 „Нани, нани, мое мнуче,
 Мнуче отъ сина, отъ керка!“
 Мнуче велитъ, сѣлди ронитъ. —
 „А егиди стара робинчице!
 Защо таква песма пеншъ?
 Кѣд' сме нашле братъ и сестра?“
 Тога велитъ робинчица:
 „Аль знаишъ, Янко, паметвишъ,
 Кога бѣше пленъ по земя,
 Янкула-го поплени'е,
 Г' однесо'е горна земя,
 Къде сѣнце ми угрвѣятъ;
 Яника љ поплени'е,
 Ъ однесо'е долна земя,

Къде сѣнце ми за'одвить;
 Ваша майка останала
 Мегю то'а цѣрно море.
 Янкула си явна коня,
 Как' израсте и порасте,
 Да ми шетатъ задинъ земя,
 Къде сѣнце за'одвеше,
 Наи'де Яника девойка,
 Ъ посвѣрши и ъ зеде;
 Мѣшко дете си добиле,
 Ме купи'е робинчица,
 Да имъ леля мѣшко дете.“
 Тога си сѣ разпозна'е

И мило сѣ прегѣрна'е.
 И Янкула си опцтвишь
 Нейдзина-та мила майка:
 „Що чиниме мѣшко дете?“ —
 „Зейте си остри секири,
 Наберете суви дѣрва,
 Завалите силенъ оганъ,
 Та гла'а пресечете му,
 И труп-отъ изгорите му.“
 Така му сторі'е нему.
 А Янкула мило брате,
 Оста'и своя невеста,
 И ъ стори мила сестра.

111.

Стоянъ войникъ.

Въ петокъ ся Стоянъ позгоди,
 Въ сѣбота било, що било,
 Отъ царя фирманъ дофтаса,
 Да иди Стоянъ, да иди
 На цар-я слуга да стане.
 Стоянъ извади конче-то,
 Че го оседле, обузде.
 Булче при коня стоеше,
 И на Стояна думаше:
 „Стояне прѣвна, прѣвнина!
 Постой, Стояне, почакай,
 Да влезе въ горна градина,
 Да бера цвети китинку.“
 Уви ъ китка розлясна,
 Чи на Стояна отдаде:
 „Турни ъ въ бяла пазуха,
 Сутрина, вечеръ поливай;
 Като си китка повяни,
 Тогава ще ся позгодя;
 Кога-то китка изсѣхни,
 Тогава ще ся ожена.“
 И стана Стоянъ отиде,

Походи мало и много,
 Доръ цели деветъ години,
 Тогава китка повяхна.
 Стоянъ си викна заплака.
 Дѣ го зачула царица,
 И на Стояна думаше:
 „Стояне, младо войниче!
 Сег' става деветъ години,
 Азъ не бѣхъ тебе видола,
 Да викнишь и да заплачишь.“ —
 „Царице, господарице!
 Сег' стана деветъ години,
 Оставихъ булче подъ було,
 Днесъ на булче е свадба-та.“
 Царица дума Стояну:
 „Стояне, холамъ Стояне!
 Извади конче хранено,
 Че го оседли, обузди;
 Ако ти пѣтъ за неделя,
 Ти си го земи за пладня.“
 Извади конче фраквато,
 Че го обузде, оседле;

Пяť му бѣше за неделя,
А той го зеде за пладня.
По край ми лозе замина,

Баща му лозе копаше.
. . . . .

112.

Петко Векилинъ.

Пеле, не пеле, мори, петли-те ;
Сеймени тептилъ трѣгнѣха,
Чорбаджи Петко фанѣха,
Калоферски-а векилинъ,
А Стамболски-а сарафинъ.
Назатъ му рѣце врѣзаха,
Потъ конъ му нозе коваха,
На Стамболъ да го закаратъ.
А Петковица викилка,
Тя си на следъ тяхъ идеше,
На сеймени сѣ молеше :
„Сеймени, млади сеймени!
Сичко-но бегликъ земете,

Овце-те сѣ съ овчере-те,
Говѣда съ говѣдаре-то ;
Още ни бегликъ земете
Кѣща-та съ покѣщнина-та,
чорбаджи Петко пуснете,
Камоферски-а векилинъ!“
А сеймене ѿ думаха :
„Петковице ле, векилко!
Не жали Петко векилинъ,
Въ Филибе му е обяд-а,
На Едрене му вечера,
Заранъ порано вовъ Стамболъ.

113.

Отъ Павагюрище.

Прочуло ся е люта змя,
Люта змя осойница
Со три глави, съ три опашки
На царьови-те друмове,
Тѣ воспря на цар-я хазна,
Тѣ не може да му мине.
Царъ ся чуди, царъ ся мае,
Що да стори люта змя.
Прочуле ся три деле
Три деле въ ново село ;
Един-а е дели Петаръ,
Втори-а е дели Марко,
Трети-а е мало дете
Мало дете башъ Гронца.
Царъ честити отговаря :
„Я викайте три деле,
Да утрепатъ люта змя!“

Па отиде дели Петаръ,
Въ друми вѣрви, песенъ пее :
„Де си, да си люта змя,
Я си излязъ на друмове!“
И излѣзе люта змя,
Претегна му на конъ нозе,
Па си вдигна втора глава,
Тѣ му вѣрза бѣли рѣце ;
Па си вдигна третя глава,
Да му пиє черни очи.
Уплаши ся дели Петаръ,
Бутна коня тѣ назади.
Среща иде дели Марко,
Въ среща иде, песенъ пее.
Дели Петаръ отговаря :
„Я вѣрни ся, дели Марко!
Не губи ся тая змя

Тая змія, тая сила.“
 Отмина го дели Марко,
 Па си викна и провикна:
 „Де сї, да сї, люта змія,
 Я си излязъ на друмове!“
 Изляла бѣ люта змія,
 Па си вдигна една глава,
 Та му вѣрза бѣли рѣце;
 Па си вдигна втора глава,
 Та претегна на конѣ нозе;
 Па си вдигна третя глава,
 Да му піе клето сѣрце.
 Уплаши ся дели Марко,
 Та ся назади повѣрна.
 Среща иде мало дете
 Мало дете башъ Гроица,
 Со коня сѣ татанъ (?) біе.
 Дели Марко отговаря:
 „Я вѣрни ся, мало дете,
 Не можяхъ да ѣ утрепа,
 Да утрепа люта змія!“
 Отмина го мало дете,
 Па си викна и провикна:

„Де сї, да сї, люта змія,
 Я си излязъ на друмове!“
 Изляла бѣ люта змія,
 Ка си виде мало дете,
 Па си вдигна една глава,
 Претегна му на конѣ нозе;
 Па си вдигна втора глава,
 Претегна му половина;
 Па си вдигна третя глава,
 Па му вѣрза бѣли рѣце.
 Провикна сѣ мало дете:
 „Я чуй ма, боже, я виждъ ма,
 Ослаби десна рачица,
 Да извади остра сабля!“
 Па извади остра сабля,
 Та погуби люта змія,
 Па си узе до три глави,
 Занесе ги на царьови
 На царьови равни дворове.
 И царъ си имъ отговаря:
 „Ой та Грую, мало дете,
 Просто тебѣ столицина-та,
 Азъ да стана, ти да седнешъ.“

Димни Марко и Турчинъ Войвода.

Излеголь ю Димни Марко,
 Шедба да ми сѣ прошетатъ
 Съ пѣрва любовъ Ангелина
 Низъ тая гора зелена,
 Низъ тая Перинъ планина.
 Тамъ дека сѣ шедба шеташе,
 Тешка го дремка фанала,
 Тешка дремка на очи-те,
 Тешка тѣга на сѣрце-то.
 Тогай веле н' Ангелина:
 „Ангелино, пѣрва любовъ,
 Слушай теби що ке речамъ!

Тешка ме дремка фанала,
 Тешка дремка на очи-те,
 Тешка тѣга на сѣрце-то.
 Да ми викнишъ една песна
 Речовита, гласовита,
 Гласовита въ сино небе,
 Речовита по 'сѣ земля,
 Менъ дремка да помини,
 Тешка тѣга да размини.“
 Она веле и говоре:
 „Варай Марко стопанине!
 Тува песна не сѣ пее,

Тува си е лошо место;
 Тук' шета Турчинъ Войвода
 Сосъ треста души сеймени,
 Мои—отъ първи душманинъ.“
 Тогай веле Димни Марко:
 „Ангелино, първа любовъ!
 Нимъ съ грижи ти за мене,
 Извикни си, запей си!“
 И она го послушала,
 Извикнала една песна
 Речовита, гласовита;
 Гласовита въ сино небе,
 Речовита по с'ж земя.
 Нель си дочу Войвода-та;
 Тогай веле на дружина:
 „Гласови сѣ Ангелини!“
 Та станаха, съ свалиха,
 Съ свалиха одъ гора-та,
 Па фатиха Димни Марка,
 Во железно г' оковаха,
 Изкараха остра сабя,
 Да му сечатъ руса глава.
 Тогай веле Ангелина

Ангелина църноока:
 „Варай, варай ти Войводо,
 Мои първи ти любене!
 Ти съ молямъ, да ми дадешъ
 Да ми дадешъ остра сабя,
 Да погубамъ сама него,
 Да му сечамъ руса глава.“
 Излже съ Войвода-та,
 И даде ѝ остра сабя.
 Та намахна и пресече
 Дребенъ синджиръ одъ рѣце-то,
 Па му даде остра сабя.
 Ка' си стана Димни Марко,
 Съ развърте лево десно,
 Си пресече сеймени-те;
 Останалъ самъ Войвода-та.
 Го фатиха, му одсечеха
 Бѣли рѣце одъ лакти-те,
 Бѣли нодѣе одъ колена,
 Му извъртеха църни очи,
 Г' оставиха на бѣли ченими,
 Кой одъ тамо ми помине,
 За бога нему да даде.

115.

Секуловъ гробъ.

Поминале млади кираджии,
 Поминале край порти Секулой.
 'И опитвять Секуло'а майка:
 „Айви вие млади кираджии!
 Аль минафте река чемерліа,
 Аль минафте край више Къпина,
 Аль видофте гроба Секуло'а!“ —
 „Айти тебъ Секуло'а майко!
 Си минафме река чемерліа,
 И минафме край више Къпина,
 И видофме гроба Секуло'а,
 А на глава кърстетна байрака,

На байрака дванаесетъ кърсти,
А на кърсти камни безценети.“

116.

Милка Котленка и Петаръ тръговецъ.

Похвалила (бѣ) са Милкина майка :
„Ниде ми нема хубава Милка,
Ни въ Цариграда, ни въ Дрянополе,
Съде е има въ града Котлена.“
Ка е бѣ зачулъ Петаръ тръговецъ,
А той си прегна бърза талига,
Тà си накупи сякакво купе
Сякакво купе хримисъ коприна,
И сухо злато и сухо сребро ;
Тà па отиде вовъ градъ Котлена,
Тà па си викна, тà сж провикна :
„Врѣвете моми, врѣвете жени,
Тà купувайте сякакво купе,
Сякакво купе хримисъ коприна,
И сухо злато и сухо сребро!“
Найназатъ иде Милка Котленка ;
Две робини и друми метеха,
Една робина поли дрѣжеше ;
Та па си Петру тихомъ говори :
„Хой Петре, Петре, Петре тръговче !
Я ми пробери сякакво купе!“
Петаръ на Милка тихомъ говори :
„Ела си влезни въ бърза талига,
Тà си пробери кое ти драго.“
Не сетила са Милка Котленка,
И ми си влезна въ бърза талига.
Петаръ си бутна бързи атове,
Тà си побягна съ убава Милка.
Следъ Милка тече Милкина майка ,
'Се текомъ тече и викомъ вика :
„Оле ле варай дѣщерко Милко !
Ако ми бѣдешъ клета робиня ,
А ти ми прати черна марама,

За тебе майкя черно да носи,
Ако ми бждешъ бяла Гъркиня,
А ти ми прати бяла марама,
За тебе майкя бяло да носи.“ —
„Назатъ са върни Милкина мале,
Не ти е Милка клета робиня,
На ти е Милка бяла Гъркиня.“

(Слушана на седянка въ Панагюрище).

117.

Стоянъ и Димана.

Имала майкя, имала
Едного сина Стояна,
Кришомъ го майкя родила,
Покришомъ го е гледала,
Съ пресно го мляко кѣпала,
Съ сметана го е мазала,
Съ смокини го е хранила.
Гледа го и отгледа го,
Чуди ся, мае майкя му,
На что ли Стоянъ да даде,
На какавъ лесенъ занаятъ,
Да му е лека работа,
Да му е скѣпа цена-та;
Даде го младо златарче.
Учи ся и научи ся,
Излея злата бѣклица.
Израсте Стоянъ, порасте,
Да иска да ся годява.
Занска мома Димана;
Искатъ ъж, и дале му ъж.
Отъ ка ъж Стоянъ погодн,
Той си ся боленъ поболн,
Тѣ лежа Стоянъ три годинъ.
Всичко ся село преврѣви,
Младъ Стоянъ да си споходатъ;
Мома Димана не дойде,
Младъ Стоянъ да си споходи.

Майкя Стояну думаше:
„Синко Стоѣне, Стоѣне!
'Се что ли, синко, да чинимъ,
Като Димана не доде?
Загради въ село черкова,
Тѣ си ъж внѣтре позлати,
Изъ вѣнка си ъж посребри,
'Сичко ще село да врѣви,
Черкова сеиръ да гледа;
Тѣ и Димана ще доде,
Черкова сеиръ да гледа.
Ти викай млади попове,
Съ Димана да ви венчечатъ.“
Послушалъ бѣ ъж младъ Стоянъ,
Загради въ село черкова,
Тѣ си ъж внѣтре позлати,
Изъ вѣнка си ъж посребри.
Сичко ся село преврѣви,
Черкова сеиръ да гледа,
И найпокопъ ми идеше
Идеше мома Димана.
Ка си ъж виде младъ Стоянъ,
Отвори злати черкови,
Тѣ влезе мома Димана;
Па вика млади попове,
Тѣ ги съ Димана венчаха.

118.

Драгана и царь.

Моме Драгано, Драгано!
Царю врань конь утекълъ,
Следъ него текатъ, Драгано,
До двесте триста сеизе,
Не може да го уловатъ,
Дуръ не изляла Драгана,
Изнесла бисеръ на блюдо,
Тà па на Турски помами:
„Гель, гелъ бери, добра коня,
Де ми сѣ сега да додешъ,
На блюдо бисеръ да зобашъ.“
И ка ъ зачу добаръ конь,
Той при Драгана отиде.
Тà го Драгана фанжла,

Сама го царю завела.
И царъ Драгани говори:
„Моме Драгано, Драгано!
Тà що ли да ти харижа?
Дали отъ бѣли грошове,
Или отъ жълти жълтици?“
А Драгана му говори:
„Нищо ти неща, царю ле,
На Искаръ воденици-те,
На Дунавъ теповници-те.“
Царъ си Драгани говори:
„Немà ми искашъ, Драгано,
Что е отъ баща (ми) останало?“

119.

Стоянь.

„Стоѣне синко, Стоѣне!
Като съ слънце-то живувашъ,
Я си попитай слънчице. —
Слънчице ясно, слънчице,
Като ти греишъ по 'си святъ
По 'си святъ, по 'си вилять,
Не видя ли, ясно слънце,
Моя-та лика прилика!“
Послуша Стоянь майка си,
Тà си при слънце отиде,
Па на слънце-то говори:
„Не видя ли ми, слънчице,
Моя-та лика прилика?“
Слънце Стояну думаше:
„Маре Стоѣне, Стоѣне!
А сжъ ти видялъ прилика,
Ала е твърде далеко,

Презъ Дунавъ дури во Влашко;
Ала е младо годено,
Въ неделя му е свадба-та.
Ако са, Стоѣне, наемашъ,
За денъ да идешъ, да додешъ,
Ти щешъ Рада да си земешъ.“
Стоянь си дома отиде,
Си стегна коня ранена,
Тури си нога въ зенгя,
До де друга-та да тури,
Три си планини премина,
И бялъ Дунавъ си преплива,
Па во Влашко си отиде.
Завари свадба на двори,
Па на девери говори:
„Девери, пера жерави,
Я доведете невяста,

*

Та рѣка да ми цалува!
 Че казуваше майка ѝ,
 Че сме си стара роднина.“
 Послушали го девери,
 Та изведоха невяста,
 Десна му рѣка цалува,
 Съ лява си брѣкна въ джепове,
 Извади жѣлти жѣлтици,
 Тешка си свадба засипа.
 Залисаха са девери,
 Зели да бератъ жѣлтици.
 И той ъж фана за рѣка,
 Та на конь-а си ъж качи,
 Та си бялъ Дунавъ преплува.
 Рада на Стоянъ говори :

„Маре Стоѣне, Стоѣне!
 Свали ма, либе, отъ конь-а,
 Очи-те да си омія,
 Що сѣмъ за майка плакала,
 И за майчина роднина.“
 Стоянъ си Ради говори:
 „Кога си идемъ край село,
 Тамъ има чешма шарена
 Вовъ зелени-те ливади,
 Та ща тамъ свали отъ конь-а,
 Очи-те да си оміешъ,
 Да не ми рече майка ми —
 За лудо ходи на Влашко,
 Пакъ ти ъж грозна невяста.“

120.

Дена и Войвода.

Отъ Панагюрище.

Прочуле са Крѣжаліе,
 Дено хубава невясто! *)
 Прочуле са, и дошле са
 Да си са зговоръ зговоратъ,
 Въ кое село да идеме.
 Отговаря Войвода-та:
 „Крѣжаліе, башъ деліе!
 Ай идете, да идеме
 Да идеме вовъ пазара,
 Да запалимъ чаршія-та
 Чаршія-та саратчиска
 Саратчиска, кафтанджиска,
 Да излѣзатъ сараджіе,
 Да изгасатъ чаршія-та,
 Да-но фанимъ нейде някой.“
 Послушаха крѣжаліе,

Отидоха во пазара,
 Та купиха три товара
 Три товара ситенъ барутъ
 Ситенъ барутъ и зли коршумъ,
 И четири небитъ памукъ;
 Запалиха чаршія-та;
 Не излези ниде никой,
 Не фанаха ниде нищо.
 Майка Дени отговаря.
 „Стани Дено, стани чедо,
 Та затвори чимширъ порти,
 Че щатъ изля мали крави,
 Щатъ изведатъ дребни телци.“
 Послушала (е) мала Дена,
 Та затвори чимширъ порти.
 Видяха ъж, фанѣха ъж,

*) Съ повторитъ на 'секои стихъ.

Завели ъ по горѣ-та,
 Водиха ъ три недели,
 Войвода-та денѣ ходи
 Денѣ ходи Дена води;
 Ноще лежи, Дена чува,
 И на Дена пакъ си дума:
 „Кажѣ Дено, кажѣ чедо,
 Като сѣ толкосъ хубава,
 Въ градина ли сѣ никнѣла,
 Или отъ бога паднѣла?“
 И Дена му отговаря:
 „Воеводо, братъ да ми сѣ!
 Не сжѣ отъ бога паднала,
 Нито въ градина никнала,
 И мене майка родила,
 И мене като и тебе.“
 Войвода-та Дена пита:
 „Имашъ ли нейде някога,
 Я майчица, я бащица,
 Я милъ братецъ, я сестрица?“
 А Дена му отговаря:
 „Само имамъ единъ братецъ,
 И той ходи съ Кържаліе.“
 Воивода-та Дени кажи:

„Кажѣ Дено, кажѣ чедо,
 Мошъ ли позна мила брата?“
 И Дена му отговаря;
 „Да го вида позна ща го;
 Кога бѣше вовъ гора-та,
 Та паднѣло силно дърво,
 Сторило му силенъ белекъ.“
 Провикна са Войвода-та,
 Збирайте са Кържаліе,
 Сядайте редомъ по редомъ,
 Сваляйте самуръ калпаци,
 Да ви гледа мома Дена.“
 Послушаха Кържаліе,
 Седнаха редомъ по редомъ,
 Свалиха самуръ калпаци.
 Гледала ги мома Дена,
 Не познала мила брата.
 Ретъ е дошло до Войвода,
 И той свали самуръ калпакъ.
 Видяло го мома Дена,
 Видяла го, познала го.
 Живи сж са прегърнале,
 Мрѣтви си ся разделиле.

Марко и дете Дукадинче.

Седналь Марко съ майка да вечерать,
 Надъ него ю дзвезда Вечерница,
 И ъ ворить Марко Кралевике:
 „А егиди дзвездо Вечерницо!
 Ти ми стоишъ мошне на високо;
 Тебе нещо я ке те опитамъ,
 Ти сѣ молямъ пра'о да ми кажишъ;
 Али негде имашъ догледано
 Да сѣ найдить поюнакъ отъ мене?“
 И му зборвить дзвезда Вечерница:

„Айти тебе Марко Кралевике!
Ако сакашъ право да ти кажамъ,
Да си зе'ишъ твоя бърза коня,
Та да пойдешъ земя Дукадинска,
Тамо иматъ дете Дукадинче,
Дете иматъ до седумъ години,
Седумъ пѣти поюнакъ отъ тебе.“
Тога Марко ми съ насмеало.
Тога велить негва стара майка:
„Що съ смейшъ, мой мили синко!
Аль съ смейшъ со моя-та старостъ,
Аль съ смейшъ со твоя не'еста,
Аль съ смейшъ со твое-то дете?“
Тога велить Марко Кралевике:
„Не гибай ме, майко, що съ смеамъ,
Пѣтъ си имамъ сега ясъ да одамъ;
Я ке одамъ земя Дукадинска;
Тук' извади моя бърза коня.“
Тога явна негва бърза коня;
Първи петли дури пропеали,
Църно море Марко го препливалъ;
Дури ми съ зора обзорила,
Ми излезе край бѣли друмо'и.
Тамо найде три млади орачи,
И имъ рече Марко Кралевике:
„Добро утро, три млади орачи!
Ке в' опитамъ, да не ме мамите;
Къде седить дете Дукадинче,
Що ми било отъ седумъ години?“
Му реко'а три млади орачи:
„Айти тебе незнаена дельо!
Сами му съ куки познаваеъ,
Стре'и му сѣ бисеръ поднизани,
А бедени отъ жълта дукада,
Вити порти му сѣ челико'и,
А диредзи му сѣ мраморлин.“
Пойде Марко на него'и порти,
Едношъ клюквить, а два пѣти виквить:
„А излези дете Дукадинче!
Да те вида ти що дете ми си,

Да ти видамъ твоя юнащина!“
Ми излезе дете Дукадинче,
И му рече дете Дукадинче:
„Айти тебе незнаена дельо!
Адетъ немамъ во наша-ва земя,
Приатели на пжтъ да пречеква;
Туку ела дома да седнине,
Да ядиме, малу да пиеме,
Оту после да сѣ обидиме.“
Ми отиде Марко Кралевике.
Яле, пиле три дни и три нокъе;
Си стана'е на чатворти-отъ денъ,
Отидо'е въ она рамно поле.
Тога рече Марко Кралевике:
„Айде сега каменъ да фарляме,
Да видиме наша юнащина,
Кой ке бидитъ юнакъ надъ юпака.“
Зеде Марко каменъ да си фжрлятъ,
Малу каменъ що ми подфжрило,
Го фжрило токму три са'ати;
Го бара'е каменъ го найдо'е.
Си подфжри дете Дукадинче,
Малу каменъ що ми подфжрило,
Го бара'е три дни и три нокъе,
Нигде каменъ не си го найдо'е.
Сѣ налюти Марко Кралевике,
И му рече на дете мало'о:
„Айде сега да сѣ обидиме
Сѣ остри сабъи, со бжрзего коня.“
Сѣ измами дете Дукадинче,
И си зеде своя бжрза коня;
Колку фати коня да подигратъ,
Му сѣ спуци Марко Кралевике,
Го пресече преку поло'ина.
Уще дете не ми ю узнало,
И ми рече дете Дукадинче:
„Айти тебе, незнаена дельо!
Нещо мене сжрце ме набольвнтъ.“
И му рече Марко Кралевике:
„А егиди дете малечко'о!

Кога сумъ билъ, како тебе дете,
Многу пѣти сѣрце ме болило,
Мали деца така болить сѣрце;
Тукъ стегни си твоя бѣрза коня,
Та да си сѣ едношъ обидиме!“
Колку дете коня си постегна,
Сѣ разлюти коня, сѣ разигра;
Дете падна, два трупа сѣ стори;
И сѣ спуци Марко Кралевике,
Му ъ зеде негва добра гла'а,
Си отиде при седумъ крале'и;
Имъ ъ каза гла'а отъ дете-то,
Защ' имаше многу юнащина,
Седумъ пѣти поюнакъ отъ Марка.
Му реко'е седум-те крале'и:
„Богъ те убилъ, Марко Кралевике!
Що кайдиса н' ова лудо дете!
И гробнина да ти сѣ незнатъ.“

122.

Марко и Груица Новоговъ.

Орачъ орачъ младо-но ратайче,
Орачъ орачъ ядна песма пеить:
„Деле боже, деле мили боже!
Кѣ сѣ чуло и кѣ сѣ видело,
Да сѣ грабитъ Марко'а не'еста,
Да сѣ грабитъ со 'се мѣшко дете,
Му стори'е големи намузлакъ!“
Марко бѣше въ гора на ло'енѣ,
И го дочу младо-но ратайче,
Кѣде пеить таа ядна песма,
И му рече Марко Кралевике:
„Ти сѣ молямъ дете да ми кажишъ,
Ель си чуло, ели си видело,
Кой му грабналъ Марко'а не'еста?“
Тога рече младо-но ратайче:
„Айги тебе незнаено дельо!“

Му њ грабналъ Груица Новоговѣ.“
Не си пойде Марко назотъ дома,
Туку шетатъ низъ гора зелена;
Си го найде въ она Димна гора,
Кѣде бегатъ Груица Детенце,
Кѣде бегатъ съ Марко'а не'еста.
И му рече Марко Кралевике:
„Чекай, чекай, Груице Детенце!
Кѣде вака коня си потералъ?
Али одишь у баба на гости?
Ай дружина да си съ чиниме,
Обаица пѣтъ да си тѣргаме.“
Колку ми съ Груица засто'а,
Му съ прибра Марко Кралевике,
И со лекумъ сабя му њ пуши
Му њ пуши сабя и му рече:
„А егиди Груица Детенце!
Овде било место мошне рамно,
Айде коньи да си разиграме!“
Колку коньи си 'и разиграле,
Юнакъ падна, два трупа съ стори.
Го распара Марко Кралевике,
Да му видить во него'о сѣрце,
Що ке иматъ дете юнащина,
Съ сторило голема чудеса,
Да му грабитъ Марко'а не'еста!
Що да видить чудо и големо!
Що имаше дванадесетъ сѣрца,
'Си-те сѣрца биле позаспани,
Сѣде едно бѣше разбудено;
Сѣрца зеде юнакъ го оста'и.
Кога пойде на ладна ме'ана,
Тамо найде седумдесетъ кралей
И извади двана'есетъ сѣрца:
„Видете Марко'а юнащина!“
Му реко'е седумдесетъ кралей:
„Богъ те убиль, Марко Кралевике!
Това не ѣ твоя юнащина,
Туку ми ѣ твоя га'олщина;
Г' изкара'а, Марко си побегна.

Муратъ-бегъ и Маріа.

Запросило Бедже Мурат-бедже,
Попросило киръ бѣла Маріа.
Ѣ просило три години дана,
Той ѣ просить таа го незематъ.
И ѣ пуци Бедже Мурат-бедже
Бѣла книга, цѣрна написана:
„Потурчи съ киръ бѣла Маріо!
Я не можамъ две вѣри да вѣрвамъ.“
Съ уплаши киръ бѣла Маріа,
Тѣ си влезе въ темни конушници,
Си отседла своя бѣрза коня,
Коня явна нокѣ на полноке,
Тѣ отиде во града Прилепа
Во Прилепа на Марко'и порти.
Едношъ клюквитъ, а два пѣти виквитъ :
„Я излези, Марко Кралевике!
Я излези, мои мили вуйко!“
И излезе Марко Кралевике,
И излезе на свой вити порти;
Що да видить чудо и големо!
„А егиди киръ бѣла Маріо!
Що те нужба тебе дотерало,
Да ми идешъ некѣ на полнокѣ?“ —
„Айти вуйко, Марко Кралевике!
Ево иматъ три години дана,
Кѣ ме просить Бедже Мурат-бедже,
Той ме просить, тѣ я го не зе'амъ;
Ама сега богъ ми го убило,
Богъ го убилъ, богъ да го убиетъ!
Що ми писалъ една бѣла книга,
Бѣла книга цѣрна написана : —
Потурчи съ, киръ бѣла Маріо,
Я не можа, две вѣри да вѣрвамъ.“
Говореше Марко Кралевике:
„А егиди киръ бѣла Маріо!
А Маріо, моя мила инуко!

Аль то'а те тебе брига нашло?
Посакай му скъпа венчанина, *)
Венчанина три бѣли градо'и;
Посакай му три руди планини,
Три планини со 'се руди овци,
Съ руди овци, со млади овчари.“
А Маріа си послуша вуйка,
Дупна коня и нагодъ сѣ врати;
Та си зеде една бѣла книга,
Бѣла книга цѣрно му ѣ пишвить:
„А егиди Бедже Мурат-бедже!
Я те земамъ, ама тебе сакамъ
Венчанина три бѣли градо'и,
Я ти сакамъ три руди планини,
Три планини со 'се руди овци,
Съ руди овци, со млади овчари.“
Кога виде Бедже Мурат-бедже
Бѣла книга, цѣрно написана:
„Богъ те убилъ, киръ бѣла Маріо,
Кой те учи, кой ми те научи!“

124.

С а б я.

Личба личѣтъ три млади теляли,
Личба личѣтъ низъ више Стамбола,
Продаваеъ една остра сабя;
Скъпа цена за сабя сакаеъ,
Ми сакаеъ деветъ стотинъ дукадъ,
За теляли уще деведесетъ.
Ми дочула Гюргя Самовила,
И си зеде сурего Елена,
Си го зеде за коня бѣрзего,
Узенгій до две люти змій,
Жѣлта смока за камджикъ ѣ зеде.

---

*) Що сѣ плащатъ за венчанин одъ старна-та одъ зет-отъ на невестински-отъ татко. По седа-та още сѣществуетъ обичай, по кои момци-те плащаетъ на татко-то одъ невеста-та, предъ да сѣ венчаеъ.

Негде-годе елеш удураше,
Три са'ати предъ ветаръ бегаше,
Тукъ да фтасать во града Прилепа,
Да му кажить Марко-ѣ Кралевикъ;
И му каза нокъе на полнокъе.
Станалъ Марко на нога юначка,
И си зеде своя бърза коня,
И си зеде жълти-не дукади,
Си ъ зеде Гюргя Самовила,
Дури ми съ зора обзорила,
Ми пойдо'е во града Стамбола,
Ми купи'е она остра сабя,
Що съ дилитъ двана'есетъ дилли,
Що съ носитъ во бѣла пазу'а,
Що ми сечить дрова и каменя;
И на ручегъ назодъ съ врати'е,
И дойдо'е во града Прилепа.
Уще толку кърчма ми испи'е
Пріятели, вѣрни побратими.

125.

Марко и Мурат-бегъ.

Личба личить цара Мурат-бега —
Кой ъ Турчинъ вино да не пиетъ,
А кауринъ зелено да не носитъ. —
'Си-те ми го цара послушале,
Не послуша Марко Кралевике;
Тукъ ми носитъ зелена долама,
И со сила Турци натерало,
Да пиетъ вино во рамазанъ.
Ми дочуло цара Муратъ-бега,
Що ми кладе три млади теляли.
Личба личить низъ града Стамбола:
„Кой ъ юнакъ отъ юнака роденъ,
До го фатить Марка Кралевике,
Ке му да'амъ голема пещежа:

Скопје града по край т'окъ Вардаръ,
И Едрене широки кадарми.“
Никой ми съ юнакъ не найшило,
Да го фатить Марка Кралевике;
Наймала съ църна Арапина,
Да го фатить Марка Кралевике,
Али Марка живо да донесить,
Али Марка, али Маркоѣ гла'а.
И си явна на коня бързего,
И ми шетать низъ града Стамбола,
Ми затераль Гърци, Арменїи,
Да го барать Марко Кралевике.
Марко седить на ладна ме'ана,
Ядить, шеть, баре гайле немасть.
Ми дочуло голема потеря,
И си стана на нога юначка,
Си го найде църна Арапина!
Тога рече Марко Кралевике:
„А егиди църна Арапина.
Що ъ ова голема потеря?
Аль нещo сакашь, аль некого барашъ? —
И му рече църна Арапина;
„Ясь го барамъ Марка Кралевике,
Али него живо да го фатамъ,
Аль него'а гла'а да му земамъ.
Тога велить Марко Кралевике:
„Богъ те убилъ, църна Арапино!
Съ Марка зборвишь, Марка не позна'ашъ!“
Тжргна сабя му пресече гла'а,
И му зеде негоа-та коня,
Ми отиде у цара Мурат-бега,
И му рече Марко Кралевике:
„А егиди цара Мурат-бега!
Чїя гла'а ти ми ъ бараше,
Аль Марко'а, аль отъ Арапина?“
Тога рече цара Муратъ-бега:
„Айти тебе Марко Кралевике!
Какъ си чинилъ, Марко, пакъ да чинишь,
Никой тебе да те не запирасть.“
И му даде голема пещежа:

Скопје града по край тѣ'окъ Вардаръ,
А Едрене широки сокаци.

126.

Немечка Кралица и Марко.

Книга пишеть Немечка Кралица,
Еле пишеть кому ке њ пратить?
Ке њ пратить Маркоѡ Кралевикѡ,
Ке њ пратить книга по гаврана.
Тога гавранъ в сѣ отго'орвить:
„А егиди Нѣмечка Кралице!
Ясь Марка не си го познаамъ,
Да го видамъ, книга да му да'амъ.“
Тога велить Нѣмечка кралица:
„Ти да пойдешъ въ Орицка на'иа,
Да го барашъ Марка по ме'ани,
По здравица ти ке го познаишъ.“
Гавранъ дойде Орицка на'иа,
Си го найде Марка по ме'ани,
По здравица Марка го разбрала,
Му њ фѣрли книга на скуте'и.
И си зеде Марко бѣла книга,
Книга пейть дробни сѣлди ронить;
Що да видить чудо и големо!
Що пушила Нѣмечка Кралица: —
„Аль си живо, Марко, али умре,
Що не згази во наша-ва земя;
Ево имать три'есеть години,
Попаднале цѣрни Арапини,
Не можиме свадба ди сториме,
Юнаци-те 'си-те остаре'а
Девойки-те 'си-те остаре'а.“
Тога велить Марко Кралевике:
„А егиди мой вѣрни дружини!
Аль идете сега да о'нме,
Да одиме во Нѣмечка земя,
Д' исечиме цѣрни-не Арапи,
От' имало три'есеть години,

Како свадба тамо не сториле.“
Си стана'е отъ ладна ме'ана
Си зедо'е Секула Детенце,
Защо бѣше лично и мало'о,
Секула-го не'еста сторі'е,
Отидо'е во Нѣмечка земя.
Съ спуци'а цѣрни-не Арапи,
Да имъ грабѣтъ 'уба'а не'еста.
Не'еста-та тѣ имъ дадо'е;
Съ собра'е многу калабалокъ,
Отидо'е не'еста да барѣтъ,
Да бараеътъ кѣ имъ ъ однесо'е,
Отидо'е тѣ на ненадешъ
И фаті'е тога да 'и колѣтъ;
До колена кѣрва направі'е
Исеко'е цѣрни-те Арапи,
Баремъ еденъ не си остав'е.
Го зедо'е Секула Детенце,
Отидо'е назодъ при Кралица.
Що имъ даде голема пещежа,
Що имъ даде деветъ кули азно,
И 'и дѣржа токму три месеци,
Да ядеетъ тѣ да пикетъ.

—*—
127.

Марко кумъ.

Съ собрале Крале'и, Бане'и,
Съ собрале на ладна ме'ана,
Вино пикетъ, мушафере чинѣтъ, —
Ког' да клайме кралче надъ крале'а.
Съ отго'ри Марко Кралевике;
„Да го клайме Митре сиромашецъ,
Защо иматъ уба'а не'еста,
Защо ми ъ умна и разумна.“
Го викна'а Митре сиромашецъ: —
„Ке те клайме кралца надъ крале'а,
Ти прелегашъ кралца да ни бидишъ.
Нарѣчай ъ на млада Митре'ица,

Да уготовить господска вечера,
 Да прилегать како за крале'и.“
 Съ зачуди Митре сиромашецъ,
 Си отиде Митре дури дома
 Умилено, мошне уяд'ено.
 Го пречека млада Митре'ица :
 „Ейди Митре, мое господине !
 Що си олку мошне уяд'ено ?
 Що те тебе нужба дотерало ?“
 Тога велить Митре сиромашецъ :
 „Митреице 'убава невесто !
 Ме викна'е Крале'и, Бане'и,
 Ме викна'е на ладна ме'ана,
 Ме клado'е кралца надъ крале'а ;
 Ме пущ'е вечера да направйшъ,
 Да прилегать како за крале'и.
 А егиди млада Митреице !
 Мие сме си мошне сиромаси,
 Си немаме вино и ракіа,
 Си немале лѣбецъ баре трошка,
 С' оц' ке прайме манджи господарски ?“
 Тога зборвить 'уба'а не'еста :
 „Господине, Митре сиромашецъ !
 Ти не бери гаиле за то'а,
 Ясъ ке зготвамъ господска вечера,
 Ке ъж земамъ божа вересіа.“
 Тога стана млада Митреица,
 Свещо зеде божа вересіа,
 И си зеде вино и ракіа,
 Си напра'и господска вечера,
 И пречека Крале'и, Бане'и ;
 'И нарѣди на чесна тѣрпеза,
 Найгорѣ седна Марко Кралевице,
 А до него Секула Детенце,
 А до него Детелинъ войвода.
 Имъ ставила господска вечера,
 И имъ служи вино и ракіа.
 Ядѣтъ, пїктъ Крале'и, Бане'и,
 Мегю себе мушафере чинѣтъ.
 Митреица умна и разумна,

Си го зеде свое мѣшко дете,
Ми го фѣрли Маркоѣ скуте'и. —
„Добре дойде, Марко Кралевике,
Добре дойде, чесна кумашина!
Ке те фатамъ за свѣти Јо'ана,
Да ни космишъ наше мѣшко дете.“
'Си-те кралей ничкумъ погледа'е,
'Си-те кралей въ земи с' опул'е,
Надпретекъ сегвѣтъ во бѣли джепой.
Марко го дарва до триста дукади,
'Си-те дете си го издарве'е,
Кой броени, и кой неброени.
Ко' го зеде млада Митренца,
Ко' го зеде дете отъ скуте'и,
Сегна Марко во бѣли джепо'и,
Не сѣ знаитъ що дукад' ѣ даде.
Кога станеѣ дома да си 'одѣтъ,
Големъ дарчокъ 'си-те ѣ дарве'а. —
„Ай со здравѣ Креле'и, Бане'и!
Ай со здравѣ наша кумашина!“
После стана млада Митренца,
Вересѣа сегдека исплати,
И престана ки-зни-колку азна,
Да си ядѣтъ, господски да вѣрвѣтъ.
Таковъ унеръ стори Митренца,
Защо бѣше умна и разумна.

128.

Стоянъ и Димана.

Отъ Панагюрище.

Отводи Стоянъ на доле
На доле на зимовище.
'Се го роднини пратиха,
Майчина рода, бащина,
Кметоме сѣ вино червено,
Кметици сѣ бѣли кравае,
Невѣсти сѣ сѣ рѣкавици,
Моми-те сѣ китки шарени.
Стоянъ роднина не гледа,

Ни китки, ни рѣкавици,
Нито па бѣли кравае,
Ами сѣ коня разигра,
По бѣрај Димина градина.
Димка въ градина седеше,
На шаренѣ гергѣовѣ пиеше,
И лепѣ песнѣ сѣ пееше.
Стоянъ презѣ плета надикна,
Тѣ му ножове паднаха

Въ Димкина мала градина,
 Вовъ алена-та латина.
 Стоянъ Димани говори:
 „Либе ле Димко, Димано!
 Стани ми подай ножове
 Изъ твой-та мала градина!“
 Станала Димка, Димана,
 Ножове да му подаде,
 Не подаде му ножове,
 Нж набра цвеке сякакво,
 Тà уви китка шарена,
 Смильова и латинова,
 Тà жъ Стояну подаде:
 „Нà ти, Стоѣне, тазъ китка,
 Дене жъ туряй вовъ пазва,
 Ноще жъ туряй возъ глава,
 Да знаешъ, маре Стоѣне,
 Азе ща да ся погода,
 Кога китка-та повехне.“
 Стоянъ и тихомъ говори:
 „Либе ле Димко, Димано!
 Чакай ма, либе ле Димко,
 Чакай ма, либе, до пролетъ,
 До де си дода отъ доле
 Отъ доле, отъ зимовище,
 Тà съ тебе да ся земеме.“
 А Димана му говори:
 „Маре Стоѣне, Стоѣне!
 Чакала бихъ та до пролетъ,

До де си додешъ отъ доле,
 Отъ доле, отъ зимовище,
 Тà съ тебе да са земеме.“
 Стоянъ Димани говори:
 „Либе ле Димко, Димано!
 Стори си дума голяма,
 Че ми та либи огнянъ змей,
 Съ моми на хоро не ходи,
 Съ млади невѣсти на вода.“
 Послуша Димка, Димана,
 Съ моми на хоро не ходи,
 Съ млади невѣсти на вода,
 Тà го чекала до пролетъ,
 До де си дойде младъ Стоянъ.
 Стоянъ майци си говори:
 „Мамо ле, моя майчице!
 Хайде ма, мамо, погоди,
 Искай ми Димка Димана,
 Погоди, мамо, ожени!“
 А майчица му говори:
 „Синко Стоѣне, Стоѣне!
 Тя не е, синко, за назе,
 Че си жъ либи огнянъ змей.“
 Стоянъ и тихомъ говори:
 „Иди, жъ искай, мамо ле,
 Искай ми жъ, да жъ дадатъ,
 Сами сжмъ азе огнянъ змей.“
 Иска жъ, дадоха му жъ.

129.

„Бере са, мамо, беглик-отъ
 На врахъ на Стара планина,
 И ась ща, мамо, да ида,
 Бикликъ кихая да стана,
 На биклички-отъ войвода.“
 Мама на Стоянъ думаше:
 „Не ходи, синко Стоѣне!

Бигликъ е лоша работа,
 Де дай отъ колъ отъ вѣже
 Кон съ биглик-отъ отважда.“
 Стоянъ майка си не слуша,
 Али съ биглик-отъ отиде.

. . . . .

Калина Јованъ, и Стоянъ.

Стоянъ на майка думаше:
 „Проклети да сж, мамо ле,
 Калини-те душмане
 Калини-те, и мои-те,
 Че ми Калина клопаха,
 Че е сжнлива, дремлива,
 И на работа ленива,
 Крави-те дои и дреме,
 Кжща-та мете и кжне.
 Мене Калини клопале,
 Че сжмъ на вино пѣнецъ
 На вино и на ракиа.“
 Побратимъ Еванъ не слуша,
 Али поиска Калина;
 Иска жъ, дадоха му жъ.
 Асъ му са мамо помолихъ:
 „Побратиме ле Јо'ане!
 Викай мя деверъ поводникъ,
 Калини да деверувамъ
 Калини, на мое-то либе!“
 Послушалъ бѣ го младъ Еванъ,
 Вика го деверъ поводникъ.
 Хадетъ имъ било, мамо ле,
 Деверъ напредн да иде,
 Невяста да си изведе,
 Местове да ѝ обуе.
 И асъ напредн отидохъ,
 Невяста да си изведа.
 Като си влязохъ вовъ кжщи,
 Тѣ па си видяхъ Калина,
 Погрее одъ ясно сжнце,
 Посвѣти одъ ѣсенъ месецъ.
 Уста-та ми ся пукнѣла
 На три четири дялове.
 Па са наведохъ, мамо ле,
 Местове да ѝ обуа;

Три капки кжрви капнѣха
 Калини на местове-те
 И менѣ на пазухи-те.
 Азе ся, мамо, засрамихъ;
 Калина хитра, разумна,
 Бжрвна си въ десни джепове,
 Извади бяла марама,
 Тѣ си кжрви-те отрила,
 Кжрви-те отъ местови-те,
 Стояну отъ пазухи-те.
 Тѣ па му жалъ останало,
 Тѣ е побягналъ младъ Стоянъ,
 И на далече забягналъ,
 Презъ Дунавъ дури во Влашко,
 Отъ Калинине жалове;
 Тѣ седя деветъ години,
 И стече много имане,
 Тѣ па пакупи млатъ Стоянъ,
 Сякакжвъ дребенъ хармаганъ,
 Тѣ па си дома отиде,
 Па на майка си думаше:
 „Мамо ле, моя майчице!
 Здраво ли сте, живо ли сте?
 Калина поздраво ли е?
 Хубава ли е невяста?“
 Майка Стояну думаше:
 „Синко Стоѣне, Стоѣне!
 И здраво сме, и живо сме,
 И Калина е поздраво,
 И хубава е невяста,
 Отъ ка ся, синко, ожени
 Двашъ похубава стангла.“
 Стоянъ майцѣ си думаше:
 „Мамо ле, моя майчице!
 Иди жъ викай, мамо ле,
 Тѣ да ни доде на гости,

*

Хартаганъ да ѝ харижа.“
 Майка Стояну думаше:
 „Синко Стоѣне, Стоѣне!
 Тя у насъ не ще да доде,
 Отъ кума не е простена,
 Одъ майка неповърната;
 Но иди, синко, ти у тяхъ.“
 Послушалъ ѝ бѣ млатъ Стоянь,
 Тѣ отиде у Калини.
 Калина на дворъ заспала,
 Ситна ѣ роса избило;
 Чуди ся, мае млатъ Стоянь,
 Какво ли да ѝ сабуди,
 Мило му да ѝ сабуди.
 Тя ся и сама сабуди,
 Тѣ па Стояну думаше:
 „Добря ми доде, браче ле,
 Ха да си влеземъ вовъ къщи,
 Че нема тука млатъ Јо'анъ.“
 Па си ся влѣде вовъ къщи;
 Готвила, тѣ вечерале.
 Па си остави млатъ Стоянь
 Ножове на възглаве-то.
 Е! че си иде млатъ Еванъ,
 Тѣ на порти-те потропа.
 А Стоянь скокна, тѣ бега,
 Забрави си ножове
 Ножове на възглавето.
 Ка бѣ ги видялъ млатъ Еванъ,
 Тои Калини думаше:
 „Либе, 'убава Калино!
 Я ся 'убаве премени,
 Па 'убаве ся натруфи,
 Облечи сукно мораво,
 Возъ мораво-то алено,
 Врозъ алено-то златено,
 Па надей злата бжклица

Съ това ли вино червено,
 Тѣ накалесай, Калино,
 'Сичка-та моя роднина,
 И мой-та рода и твой-та,
 Тѣ да ни додате на госте,
 Че си е дошълъ деверъ ти.“
 Послушала го Калина,
 Тѣ ся 'убаве премени,
 Па юзе злата бжклица,
 Тѣ накалеса рода-та,
 Тѣ имъ ся дошле на гости.
 И Еванъ си имъ думаше:
 „Дружино вярна, зговорна!
 Няшто ща да ви попитамъ,
 Имамъ си нива зелена,
 Научилъ ся е суръ еленъ,
 Нива-та да ми прогазва;
 Дали суръ еленъ утрепа,
 Или нива-та ожжна?“
 Не бѣ ся никой досетилъ,
 Досетилъ бѣ ся млатъ Стоянь,
 Тѣ па Јо'ану думаше:
 „Побратиме ле Јо'ане,
 Ако ти еленъ дохожда,
 Нищо ти зулумъ не стори,
 (На сло крогове остави)?
 Боле нива-та ожжни,
 Суръ еленъ недеи утрепва,
 Ако суръ еленъ ютрепашъ,
 Научи ще ся па други,
 Нива-та да ти прогазва.“
 Тогава стана младъ Јо'анъ,
 Тѣ си е фанълъ Калина,
 Сжсъ чернъ ѝ катранъ намаза,
 Сжсъ бялъ ѝ памукъ налепи,
 Тѣ па ѝ младѣ запали,
 Тѣ имъ е три дни свѣтила.

131.

Димана плената.

О! ти Димано желна Димано,
Желна Димано една у майка!
Богъ да убиетъ твоя-та майка,
Та що те скорна рано въ неделя,
Глава те изми, ми те оплети,
И ми те пуци палена жетва,
Њчменъ да жніешъ, лѣбъ да доберишъ
На два-на пѣта, на два-та друма.
Богъ да убиетъ клети Гурбети!
По пѣтъ минаха, ми те пленаха,
Ми те однесе гурбетско село,
Ми те чувале до три години,
Лете на сонце, зиме на черенъ,
Ми те сториха клета Гурбетка.
Що си стигнале три мъшки деца;
И ъ говорѣтъ клети Гурбети:
„О! ти Димано, желна Димано!
Ке те прашае, право да кажишъ,
Дали си знаишъ ваше-то село
Твое-то село, таткова кука?“
И изговори желна Димана:
„О віе клети, лоши Гурбети!
Ясъ не познавамъ мое-то село,
Мое-то село, татко'а кука.“
Си излѣгае клети Гурбети,
Да що ъ дале два стапа въ рѣце
Два стапа въ рѣце, гургутъ на рамо,
Тая да ходять отъ село въ село;
Право си тѣргать во свое село,
Пра'у си тѣргать при своя стрина:
„Даруй ме стрино, жити Петре-та,
Жити Петре-та, жити Павле-та!“ —
„Айде отъ тука, клета Гурбетко!
Кай ми 'и знаишъ мой-те синови!“
Отъ тука пошла кай своя майка,
Ѣ застанала нейзъ на врата:

„Даруй ме, майко, жити Димана,
Жити Димана, твоя-та керка,
Що ъж пленаха клети Гурбети!“
И изговоре нейзина майка:
„Айде отъ тука клета Гурбетко!
Къде ми знаишъ моя-та керка,
Моя-та керка желна Димана,
Що ъж пленале клети Гурбети?“
Па изговоре желна Димана:
„О моя майко, ти стара майко!
Лели ясь сумъ ти желна Димана,
Що ме пленаха клети Гурбети!
Ти не гледай ме въ църно-во лице,
Ме оцърнеха клети Гурбети.
Тие ме държаха до три години,
Лете на сонце, зиме на черенъ;
Туку види ми мои-те гръди,
Дали ми стоятъ три бѣли бенки?“
Тогай майка ъ си ъж познала,
Си ъж познала, си ъж прегърна
Своя-та керка, желна Димана,
И отъ радости две-те плакале,
Како плакаке, така треснале.

132.

Ханка Щипянка.

Попленилъ Петре, попленилъ,
Попленилъ Анка Щипянка,
Ми ъж однесолъ далеку
Далеку Немечка земя,
Въ Немечко во манастир-о
И клалъ ъ име Рисянско,
Ангьо емъ Ангелино.
Седела до три години,
Стигнала три мѣшки деца.
Разбралъ ъ братъ ъ Ибраимъ.
Допрати ъ бѣла книга:
„О сестро Анко Щипянку!
Немой си вѣра менувай,

Куки-те ке си прода'амъ,
Тимари ке си заложамъ,
Вѣра-та ке ти откупамъ.“
Говорить Анка Щипянка:
„О мили брате Ибраимъ!
Немой си куки продавай,
Немой си тимаръ заложу,
Ясь сумъ си вѣра менала;
Си имамъ три мѣшки деца.
Рисянска вѣра по'арна.
Гисянска вѣра мириса,
Како на (ран') белъ босилъкъ,
Како на цървенъ трандафилъ.

Никола и Марія.

Никола майци думаше:

„Подай ми, мамо, ножове,

Съсь дванадесе бодове

И два ножове ханджаре,

Да ида у Маріини,

Да вида, станала ли е,

Кандило палила ли е?

Шіе ли на шаренъ гергьовъ?

Злѣви, етрѣви рѣкаве?“

Послушала го майкя му,

Тѣ му подаде ножове;

Тѣ отиде у Маріини,

Тѣ на прозорци послуша.

Марія майкя будеше:

„Я стани, синко Маріо,

Тѣ си кандило запади,

Да шіешъ на шаренъ гергьовъ

Злѣви, етрѣви рѣкаве,

Че ти свадба-та приходи,

Дарове не си ушила.“

Марія майци думаше:

„Пусти остале дарове!

Не ща Никола да зема,

Че си го казватъ бекрія,

Тѣ вовъ вино-то лудее,

А вовъ ракія заходи.“

Майкя Маріи думаше:

„Не думай, мома Маріо,

Заманъ са вино не піе,

А ти сѣ заманъ болярка.“

Марія майци думаше:

„Мамо ле, моя майчице!

Каква сѣмъ сѣна гледала,

Че шіехъ на шаренъ гергьовъ,

Че шіехъ сиви-а сѣколъ

На шія-та му златъ звѣнецъ,

На криле-те му, две мрежи.“

Майкя Маріи думаше:

„Я не грижи ся, Маріо,

Тая е сѣна на добро,

Че щешъ ти да ся оженишъ;

Гергьов-а ти е трапеза,

Сиви-а сѣколъ Никола,

Златни-а звѣнецъ сваки-те,

Две-те са мрежи попове,

Что-то щатъ да ви венчаютъ.“

Марія майци думаше:

„Мамо ле, моя майчице!

Стара сѣ, а безумна сѣ,

Ти ся на сѣна не сящашъ,

Азе ща млада да умра.

Гергьова ми е носила,

Сиви-а сѣколъ сѣмъ азе,

Златни-а звѣнецъ твоя гласъ,

Две-тя са мрежи попове,

Што-то ща да ме опяватъ.“

Тѣ па си вѣйка излезе,

Очи-те да си оміе.

То си е хвана Никола,

Тѣ и глава-та отряза.

Клета ѝ глава скачеше,

И языка ѝ думаше:

„Мамо ле, моя майчице!

Ти ли ми сѣна не сящашъ,

Че ще Марія да умре.“

Тодоръ и майка му.

Маре Тодоре, Тодоре!
 Рано е ранилъ млатъ Тодоръ
 Въ хубава свѣта неделя,
 Та черква мете и пее,
 Сжсъ китка зеленъ босилекъ,
 А книже чете и плаче.
 Сжгледала го снаха му,
 Та на Тодора думаше:
 „Кажи ми, брате Тодоре,
 Що книга хранишъ въ неделя,
 Черкова метешъ и пеешъ,
 Книга-та четешъ и плачишъ?
 Що ми ся въ книга находи?
 Дели ще да е морія,
 Или па пуста скъпия?“
 Тодоръ си стрини говори:
 „Стринко ле, майка да ми си,
 Да кажа, да тж не лжжа,
 Що книга гледамъ и плачамъ.
 Менъ ся въ книга находи,
 Азъ ща си младо загина
 Отъ мила майка рождена,
 Отъ първо либе Петкана.
 Азъ ща да стана, да бягамъ,
 Та ща си ида далече,
 За мама не ща да питамъ,
 Нито ща аберь да прата,
 Дан' ма разбира майка ми.“
 Та па ю Тодаръ побягналъ,
 Та ю презъ Дунавъ преминалъ,
 Та ю во Влашко отишалъ,
 Та седе деветъ години.
 Тодору господъ помогналъ,
 Та стана чутенъ железинъ,
 Та собра стока голяма,
 Деветъ сюрин рудници,
 Сюрія сиви говѣда,

И деветъ вжкли овнове.
 Наглави Тодоръ овчере,
 Овчере и говедаре,
 Та па ги подиръ покаралъ
 Кжмъ неговъ доленъ вилеятъ.
 Дошле ся доле подъ село
 Во зелено-то ливаде.
 Тодоръ си стока-та воспря,
 И на дружина наржча:
 „Овчере и говедаре!
 Полека стадо карайте,
 Азе ща ида напреди,
 Да ви приготва заере
 На сиво стадо голямо.“
 Та па си Тодоръ отиде,
 Та си потропалъ на врата,
 Изляля бѣше Петкана
 Тодорова-та невяста.
 Тодоръ невѣсти говори:
 „Мома хубаво, невясто!
 Има ли конакъ за мене,
 Че карамъ хазна голяма,
 Не смея на кжръ да преспа.“
 Познала бѣ го Петкана,
 Тодорова-та невяста,
 Па на пжтника говори:
 „Пжтнице, младо друмниче!
 Азъ имамъ стара свекжрва,
 Да ида, да ъ попитамъ.“ —
 И рекла млада Петкана:
 „Мила ле мамо, майчице!
 На порта тропа младъ пжтникъ,
 Та па на Тодоръ пжрлича,
 У назе пита за конакъ,
 Та кара азна голѣма,
 Не смеи на кжръ да преспи,
 Та да не бжде младъ Тодоръ!“

Тà па рекла свежрва ѝ :
 „Мари ти курво невясто!
 Така ще Тодоръ да доде?
 Той ꙗ одъ давна загиналъ,
 Ами това ꙗ младъ пѣтникъ.
 Нека си доде у назе,
 Да си опоишь пѣтник-а,
 Тà да погубимъ младъ пѣтникъ,
 И да си земашь имане.“
 Послушала е невяста,
 Тà е вовели младъ пѣтникъ,
 Па готви топла вечера,
 Смесиля вино, ракия
 И седнаха да вечерать.
 Тодора вино опои,
 Тà легна сладко, тà заспа.
 Придебила ся мѣйка му,
 Тà ся надъ Тодоръ наднела,
 Тà му узела ножове,
 Прободила го майкия му,

Светила бѣше Петкана,
 Тодорода-та невяста.
 Като го кърви заляли,
 Уплашила ся Петкана,
 Тà си свещи-те хварлила,
 Тà пригърнала Тодора,
 Тà го въ градина хварлила.
 Законала го майкия му
 Въ пуста-та тяхна градина.
 И кога било заран-та
 На порта-та ми тронать
 Овчере и говедаре —
 „Оти си Тодоръ не доде,
 Стока-та да си настанн?“
 Тодору коня подцивили,
 Като цвилеше, думаше:
 „Тодоръ си снощи загина
 Отъ мила майкия рождена.“
 Тогава чула майкия му,
 Че ꙗ билъ той милъ синъ Тодоръ.

Павелъ и сестра.

Подцивилъ Павлова конь
 Рано, рано денъ неделя.
 Кога зачу негова-та
 Негова-та стара майкия,
 А тя Павлу си говори:
 „Меле, варе, синко Павле!
 Оти цвили добра коня?
 Дали ти ꙗ трява гладенъ?
 Или ти ꙗ вода жаденъ?
 Или не ꙗ зобъ назобенъ?“
 Дели Павелъ ѝ говори:
 „Меле варе, стара мамо!
 Нито си ꙗ трява гладенъ,
 Нито си ꙗ вода жаденъ,
 Нито си ꙗ зобъ незобенъ ;

Али цвили на прояжба,
 Че ще Павелъ да ся жени.“
 Майкия Певелъ му предумвиль:
 „Меле варе, синко Павле!
 Не жени ся тѣзъ година,
 Жито-то ꙗ отъ глютина,
 Вино-то ꙗ отъ къпина.“
 Павелъ майкия не послуша,
 А узе жълта бжклица,
 Тà покани ясно слжнице
 Ясно слжнице млада кума,
 Ъсенъ месецъ старосватка,
 Ситни дзвезди 'се девери.
 Собра ся свадба голяма,
 Конь до конь, кола до кола,

Тà за невеста отишли.
 Кога ю било презъ море,
 По сухъ пясжкъ минали;
 Кога ся назадъ врънаха,
 Море-то като дотекло,
 Дорю заноси камине.
 Вжспря ся свадба голѣма,
 Разигра ся ясно слънце
 Съ позлатена патерица,
 Тà си раздели море-то,
 Тà минало ясно слънце.
 Потънала добра коня
 Добра коня до колена.
 Кога мина ъсенъ месецъ,
 То потъна добра коня,
 Добра коня до зенги.
 Кога минаха девере,
 На коне-те до седла-та.

Кога мина дели Павелъ,
 Той потъна до поѣса.
 Кога мина невеста-та,
 А тя потъна до магданъ.
 Минала свадба голѣма;
 Ког' отишли въ черкова-та,
 Попове-те онѣмеле,
 Дяконе-те ослѣпеле.
 Едно дяконче продума:
 „Кумове и старосвате,
 И вие млади девере!
 Попитайте неѣста-та,
 Сжца ли ю презморянка,
 Или сжца погорянка.“
 И питаха невеста-та,
 Не ю сжца презморянка
 Нж ю сжца презгорянка,
 Дели Павлу мила сестра.

136.

Гинка робинка.

Разширила ся Влашка-та земя,
 Влашка-та земя и Богданска-та,
 Старо губиле, младо робиле,
 Мжшки дечица подъ кони тѣпчатъ;
 Тà поробиле Гинка робинка.
 Съ камджикъ ѣ биѣха по бѣли ржце
 По бѣли ржце, по равна снѣга:
 „Хвѣрли си, Гинка, мжшко-то дете,
 Не стигна ли ти бой да тя биятъ
 По бѣли ржце, по равна снѣга?“
 Та си распаса коприпенъ поѣсъ,
 Тà си го вѣрза за две младици;
 Залюляло го, и запяло му;
 „Нани ми, Нине, маминко дете!
 Дждъ ще завали, окъпа ще тя,
 Дои ще кошута, надои ще те.“

Стоянь, Неѣста и Турче потуряче.

„Море Диче протугярче!
 Одай викай селяни-те,
 Да фарлеетъ тежокъ деѣтеръ
 Кому двесте, кому триста,
 А Стояну три шиници,
 Три шиници жълти дукать,
 Защо иматъ арна жена.“
 Съ зачуди кутаръ Стоянь,
 Що да чинить, какъ да чинить,
 С' ощо деѣтеръ да сѣ платить!
 Ималъ деветъ воденици
 И десета валя'ица,
 'Си-те сакалъ да прода'ить
 И пакъ деѣтеръ не сѣ плаща.
 Го догледа Стояница
 Къде жалать, къде плачить;
 И му рече Стояница:
 „А Стояне, а стопане!
 Що си толку ужаляно
 Ужаляно, уплакано?“
 Тога велить кутаръ Стоянь:
 „Стоянице, а не'есто!
 Какъ да не сумъ ужаляно
 Ужаляно, уплакано?
 Що фарлиле тешки деѣтеръ
 Кому двесте, кому триста,
 Сжде менъ три шиници;
 'Се що имамъ да прода'амъ
 'Си-те деветъ воде'инци,
 И десета валя'ица
 И пакъ деѣтеръ не сѣ плащатъ.“
 Тога велить Стояница:
 „А Стояне господине!
 Нищо ти да не прода'ишь,
 Сжде мене прода'и ме,
 Да си платишь тешки деѣтеръ.“
 И си стана кутаръ Стоянь,

Иъ промена, иъ наружи
 Со си негоѡ мъшко дете.
 Никой ми сѣ наемаше,
 Да иъ купить Стояница;
 Наймело сѣ едно Турче
 Едно Турче потуряче.
 Не му даде три шиници,
 Тукъ му даде петъ шиници,
 Три шиници жълти дукать,
 Два шиника бълъ карагрошь,
 И му врати мъшко дете.
 И иъ зеде Стояница,
 Турче дома иъ однесе,
 Си легнало да поспіетъ;
 И му дойде едно пиле
 Едно пиле на пенджерѣ,
 Пиле му сѣ запе'ало:
 „Айти Турче, потуряче!
 Арно сонъ те уварело,
 Тебъ не те угрешило.
 Ке' сѣ чуло и видело
 Братъ и сестра да сѣ зе'ѣтъ!“
 Турче ни сѣ заслушало;
 Тога зборвить млада Турче:
 „А егиди Стоянице,
 Стоянице, бре не'есто!
 Тебе ке те разопита
 Менъ пра'у да ми кажишь;
 Слушашъ пиле къде пейтъ?
 Големъ аберъ ни донесе,
 Аль иъ пиле отъ вистинско,
 Аль иъ пиле на страмота?
 Али знаишь, аль паметвишь
 Кога бѣме малечка'и,
 Аль с' имала нило брате?“
 Тога зборвить Стояница:
 „Айти Турче потуряче!

*

Кога бѣше малечка'и,
 Си имаѣме стара майка
 Стара майка, мили татко,
 И си имаѣ едно брате.
 Ми помина пленъ по земи,
 Насъ нѣ робя поплени'е,
 Брата Турци го зедо'е
 Кжде сѣнце ми за'одвить,
 А мене ме однесо'е
 Кжде сѣнце ми угревьить,
 Татка ни го загуби'е,
 Майка ни љз залюби'е.
 Ясъ си растеѣъ, си порастивѣъ,
 Стоянъ юнакъ ме откупилъ,
 И ме зеде за не'еста.
 Богъ 'и убилъ селяни-те!
 Тежокъ деѣтеръ му фарли'е,
 Три шиници жѣлти дукать.“
 Тога Турче ѣ зборвеше:
 „Стоянице, бре не'есто!
 Да го видишь твой-го брата
 Дан' отъ негде го позна'ашъ?“
 „Айти Турче потураче!
 Да го видамъ го позна'амъ,
 Отъ него'о десно рамо.
 Кога бѣше малечко'о,
 Майка ми го нишандиса,
 Десно рамо кѣрстъ ми иматъ.“
 „Стоянице бре не'есто,
 Види ми го десно рамо!“

Стояница сѣ опули,
 Му го виде десно рамо,
 И сѣ спуци го прегушна:
 „А егиди мило брате
 Мило брате Костадине!“
 И той тога отго'ори:
 „Айти сестро Ангелино!
 Како оба сѣ бараѣме,
 Така си сѣ задружиѣме,
 От' сме биле братъ и сестра.“
 Шо си зеде уще дукать,
 Си љз зеде Стояница,
 Турче викатъ отъ далеку.
 „Я излези, млатъ Стояне!“
 Стоянъ ми сѣ уплашило
 Уплашило, устрашило:
 „Леле, леле я сиромаѣ!
 Ель не'еста љз прежалаяхъ,
 Ами сега що ке чина,
 Кжде пари ке 'и найда,
 Назотъ Турче да 'и врата!“
 Турче-то му велеше:
 „Не плаши сѣ, не страши сѣ,
 Не ти сака жѣлти дукать,
 Уще толку тукъ ти носамъ,
 И не'еста твоя да љ,
 Отъ сме биле братъ и сестра.“
 Тога Стоянъ сѣ поврати,
 Го пречека с' избацѣ'е,
 Големъ радосъ си стори'е.

Стоянъ и сестра Шенгюфа.

Фатиле ми го Стояна,
 Дренополски-те сѣймени
 Въ Дренополски-те лѣго'и,
 Въ теменъ го зѣнданъ фарли'е.
 Нищо ми глоба нейкеле,

За два шиника карагрошъ
 И три шиника алтани.
 Нищо си Стоянъ немаше,
 Гла'а-та да си откупить,
 Сѣд' една сестра Шенгюфа.

Прoшeтaлa мнe Шeнгюфa
 Ннзъ Дрeнoпoлскн чaршн,
 Ннзъ тжрнoмeчкн лжгo'н;
 Църнн сн очн прoдa'aтъ,
 Бълo сн лнцe зaлoжвнтъ.
 Първo сн очн прoдa'aтъ
 Зa трн шннцн дукaтн,
 Бълo сн лнцe прoдa'aтъ
 Зa двa шннцн кaрaгрoшъ;
 Туку дa брaтa oткупнтъ
 Oтъ пустa, тeмнa зъндaнa.
 Ннкoй нe мн сѣ нaймeлo,
 Нaймe сѣ жълтa Еврeйкa;
 Тoгa ъ вeлнтъ Шeнгюфъ:
 „Шeнгюфe мoмe, Шeнгюфe!
 Ясѣ кe тe тeбe oпнтaмъ,
 Aлъ нѣ убaфъ брaтъ тн кaкъ тeбe,
 Я дa гo нeгo oткупaмъ
 Oтъ пустa, тeмнa зъндaнa?“
 Тoгa ъ вeлнтъ Шeнгюфa:
 „Eгндн жълтa Еврeйкe!
 Пo'убaфъ брaтъ мн oтъ мeнe.“ —
 „Кo' нѣ пo'убaфъ oтъ тeбe,
 Aй дa му рeчншъ брaту тн,
 Д' oстa'нтъ вѣрa кърстeнa,
 Кърстeнa вѣрa нa зъндaнъ,
 Дa вѣрвнтъ вѣрa чнфутскa,
 Ясѣ дa гo нeгo oткупaмъ
 Oтъ тaa тeмнa зъндaнa.“
 И мн oтндe Шeнгюфa:
 „Брaтe—лe, мнлo брaтe—лe!
 Сeгдe сн, брaтe, ншeтaфъ
 Чaршн н пo лжгo'н,
 Църнн сн очн зaлoжвeфъ,
 Бълo сн лнцe прoдa'aфъ,
 Тук' дa тe, брaтe, oткупaмъ.
 Ннкoй нe мн сѣ нaймeлo
 Нaймe сѣ жълтa Еврeйкa,
 Тaя мe, брaтe, oпнтa —
 Aлъ нѣ 'убaфъ брaтъ—тн кaкъ тeбe, —

Я, брeтe, прa'у ъ кaзaфъ,
 Oтъ сн пo'убaфъ oтъ мeнe;
 Тaя мн мeнѣ нaржчa —
 Aйдe рeчн му брaтa тн,
 Д' oстa'нтъ вѣрa нa зъндaнъ
 Д' oстa'нтъ вѣрa кърстeнa,
 Дa вѣрвнтъ вѣрa чнфутскa.“
 Брaтъ ъ oтъ зъндaнъ збoрвeшe:
 „Шeнгюфo, сeстрo рoгeнo!
 Кoскн вo зъндaнъ кѣ oстa'aмъ,
 Вѣрa—тa нe нѣ oстa'aмъ.“
 Гo дoчy млaдн зъндaнджн,
 Oтндe дур' при влaднкa,
 Кaзaлo му зa Стoянa:
 „Eгндн чeсeнъ влaднкo!
 Я дa тн кaжa, прнкaжa
 Зa лудo млaдo Стoянa,
 Щo нѣ вo зъндaнъ фжрлeнo,
 Щo нмaтъ сeстрa Шeнгюфa.
 Сeгдe сн тaя шeтaлa,
 Църнн сн очн зaлoжвнтъ,
 Бълo сн лнцe прoдa'aтъ,
 Туку дa брaтa oткупнтъ
 Oтъ пустa, тeмнa зъндaнa.
 Ннкoй нe мн сѣ нaймeлo,
 Нaймe сѣ жълтa Еврeйкa,
 Стoянy щo му пушнлa,
 Д' oстa'нтъ вѣрa кърстeнa,
 Дa вѣрвнтъ вѣрa чнфутскa,
 Oтъ зъндaнъ дa гo oткупнтъ.
 И мн сн дoйдe Шeнгюфa,
 Нa тaя тeмнa зъндaнa,
 И му кaжвeшe брaту сн.
 Стoянъ нѣ рeчe сeстрѣ сн —
 Кoскн вo зъндaнъ кѣ oстa'aмъ,
 Вѣрa—тa нe нѣ oстa'aмъ.“
 Тoгa мн вeлнтъ влaднкa:
 „Eгндн млaдн зъндaнджн!
 Aй дoнeсн гo Стoянa,
 Aй внкн млaдa бeрбeрa,

Ай викни млада терзиѝ.
 Стояна го извади'е,
 Бъло му лице изми'е;
 И си викне'е терзиѝ,
 Бъло му ру'о крок'е.
 И љк викне'е Шенгюфа:
 „Егиди млада Шенгюфо!
 Али љк знаишъ Еврейка,
 На коя стърна седеше?“

Тога му зборвигъ Шенгюфа:
 „Арно я неа паметва
 На коя стърна седеше.“
 И ми пушци'е елчин,
 Крене'а жълта Еврейка,
 Ъж донесоѝ при владика.
 Еврейка ми љк кърсти'е,
 Стояну му љк венча'е,
 Зъндан-отъ му го прости'е.

139.

Сиракъ Кольо и Кольовица.

(Отъ Костуръ.)

Айти Кольо, сиракъ Кольо!
 Сакалъ Кольо да сѣ женигъ,
 Пара немагъ ни цървена,
 Аспра немагъ половница.
 Си си уми сиракъ Кольо
 Какъ да чинигъ, какъ да прави,
 Пусто азно си довърши.
 Ка отиде гратъ Солуна
 Солунски-те и чаршиѝ
 Чифути-те, сарафи-те,
 Заборчи сѣ сиракъ Кольо
 На шесъ места по иляда,
 На десето по стотина
 По стотина карагроша.
 На собота свадба чини,
 Неделя-та донесуѝгъ
 Донесуѝгъ не'еста-та.
 Понеделникъ му стигна'е
 Чифути-те, сарафи-те:
 „Дай ни, Кольо, наша стока
 На шесъ места по иляда,
 На десето по стотина
 По стотина карагроша!“
 Си сѣ уми сиракъ Кольо,
 Пара нема ни цървена,

Отговори сиракъ Кольо:
 „Бре невесто Кольовице!
 Промени сѣ, наружи сѣ
 Кай невеста що си дошла,
 Ке т' извадамъ гратъ Солуна
 Да ти личамъ, да ти продамъ,
 Да платамъ на Чифути-те.“
 Си љк фати за ржка-та,
 Си љк носи гратъ Солуна,
 Да ми тури три телѝли,
 Да ми личи по Солуна
 По Солуна, и чаршиѝ.
 Мили боже, сполай тебъ!
 Кай излезе баздриганче:
 „Айти Кольо, сиракъ Кольо!
 Даль продавашъ невеста-та?“
 „Е продавамъ цена сакамъ
 На шесъ мѣста по иляда,
 На десето по стотина
 По стотина карагроша.“
 Кай извади кемеръ кесе,
 Да му бронтъ дробно азно,
 Не стигна'е четирдесетъ,
 Четирдесетъ карагроша.
 Мили ббже сполай тебъ!

Дека стигна киръ Маноли :
 „Айти Кольо, сиракъ Кольо!
 Не продавашъ невеста-та
 Невеста-та вересіа?“
 Кай извади кемеръ кесе,
 Да му броятъ дробно азно
 На шесть места по хиляда,
 На десета по стотина
 По стотина карагроша.
 Си е фати за ржка-та
 Си е носи подъ Солуна,
 Солунски-те и чаири
 Чаири-те, чадири-те.
 Ка покани и попови
 И попови и владици
 Да съ венчатъ со невеста.
 Дека стигна диво пиле,
 Му кондиса върфъ чадар-отъ,
 Песна пеитъ гласовита
 Гласовита, жальовита :
 „Дек' съ чуло и видело
 Братъ и сестра да съ земитъ!“
 Ка' ю чуло киръ Манолче :
 „Бре невесто Кольовице!

Дали имашъ некой брате?“
 Я си има едно брате,
 Що го викатъ киръ Манолче.
 Десна нога белекъ носить
 Белекъ носить до шесть пърсти ;
 Отъ малечки смѣ оделени
 И отъ майка, и отъ татко.“
 Отговори киръ Манолче :
 „Бре невесто Кольовице,
 Претегни ми десна чизма!“
 Ка претегна десна чизма,
 На истина белекъ носить
 Белекъ носить до шесть пърсти.
 С' изпозна'е братъ и сестра,
 Съ грабна'е с' целива'е.
 Отговори киръ Манолче :
 „Айти Кольо, сиракъ Кольо !
 На ти, Кольо, невеста-та,
 Алазъ тебъ мое азно.“
 И му даде уще триста
 Уще триста карагроша : —
 „На! Елено, моя сестро,
 Да си ядишъ, моя сестро,
 Дури жива да ми бидишъ.“

140.

Стоянъ и три орли.

Сама сж пушка отпела
 На Стоянова бачія,
 Та ударила два мина,
 Два мина, две мили брате,
 Стояна и па Јована.
 Јованъ на место душа далъ,
 Стоянъ ю боленъ останалъ,
 Та лежи всичко-то лето,
 Та си не виделъ младъ Стоянъ

Ка ся бачія градила,
 Ка ся сирене сирило.
 Време ю дошло, Стоѣне,
 Бачія да ся растури,
 Овце да слазатъ на доле
 На доле кѣмъ зимовище.
 Велко си пита Стояна :
 „Ттоѣне, премладъ кехая!
 Ами теб', маре Стоѣне,

Да ли те на конѣ качиме,
 Та̀ дома да та̀ караме,
 Илѣ да тя тука оставимѣ,
 Та̀ да ни чувашѣ бачія
 Бачія за до година?“
 Стоянѣ си Велку говори:
 „Велко премладѣ одаджія
 Одаджія, караколучи!
 Не сѣмѣ ты главилѣ, Велко ле,
 Болни, болници да карашѣ
 Да карашѣ, Велко, да гледашѣ;
 Нѣ тѣ сѣмѣ главилѣ, Велко ле,
 Стока ми, Ведко, да гледашѣ,
 Конете, Велко, овцете.
 Азе ща тука да седа,
 Тебѣ ща да си зарѣчамѣ,
 Тешка одаа да свалишѣ,
 Да слезешѣ доле во поле,
 Ти запри тешка одаа;
 На коне звонци да свалишѣ,
 На коне, Велко, на овце;
 Че като че звѣнтатѣ,
 То усилно ми доходи.“
 Послушалѣ Велко Стояна,
 Та̀ свали тешка одаа,
 Слезоха доле во поле,
 Той запра тешка одаа,
 Свали на коне звѣнци-те,
 На овни звѣнци осваля.
 Кога ся назадѣ обжрна,
 Надѣ Стояна ся виѣха
 Три орли, три мили брате.
 А Стоянѣ имѣ ся молилѣ:
 „Три орли, брате да ми сте,
 Повдигнете ся понагоре,
 До де ми душа излезе,
 Па тогава паднете,
 Бѣло ся месо наѣште,
 Черни ся кърви напійте;
 Десна ми рѣка не ѣште.

На, ево уста земете,
 Заранѣ ю свѣта неделя,
 Рада ще рано да рани,
 Рада двора да помете,
 Рѣка-та да ми земете,
 Шкрстена да ми познае.“
 Тія паднаха три орли,
 Та̀ па ся молятѣ Стояну:
 „Не сме ти дошле, Стоѣне,
 Крѣв-та да ти пиѣмѣ,
 Меса-та да ти ѣдемѣ;
 Али сме дошле, Стоѣне,
 Понуда да те понудимѣ,
 Че лежишѣ боленѣ, неволенѣ,
 Неволенѣ всичко-то лето.
 Маре знаешѣ ли, Стоѣне,
 Кога идеше одѣ доле
 Од доле одѣ зимовище,
 Па силенѣ пожарѣ гореше,
 Ние во пожарѣ пищехме,
 Мѣнинки во вити гнезда;
 А ти огѣн-я погази,
 Са̀ ни изѣ огѣнѣ извади,
 Та̀ па ни дома занесе,
 Та̀ па ни гледа майка ти;
 Сѣ прѣсно ни мляко капеше.
 И сѣ метана ни мажеше,
 Сѣ черпи череша ни ранеше.
 Гледа ни, та̀ ни отгледа,
 Растухме, и порастухме,
 Станехме силни юнаци.“
 Тогава подумалѣ Стоянѣ:
 „Три орли, брате да ми сте,
 Нали сте дошле три орли
 Понуда да ме понудите;
 Дошало ми ся, три орли,
 Едренска бистра ракія,
 Одѣ Тронѣ тронски стафиди,
 Одѣ Бялео-града бялѣ сивитѣ.“
 Тія фрѣкнале три орли,

Та па три стрѣни разнело,
И 'се во уста донеле,

Та понудиле младъ Стоянь,
Та сѣ ми Стоянь оздравилъ.

141.

Марія и Ралинъ харенъ юнакъ.

Хей Маріо, гиздаво девойко!
Що е ляпо поле харбанашко
Харбанашко поле и юнашко!
Ниде дрѣво, ни дребно камане,
Токо единъ зелени-а яворъ,
Подъ явора до три реда мошци,
На среда-та гиздава Марика,
Свилà преде, свилень гайтанъ плете,
Та го мята отъ рѣка на рѣка,
На юнаци лепа песенъ пее:
„Хей юнаци, млади неженени
Неженени млади за женене!
Кой префрли зелени-а яворъ,
Да пречете листе яворови,
Той да земе гиздава Марика.“
'Се фарляха, никой не префрли,
И четуха, никой не пречете.
Е че иде Ралинъ харенъ юнакъ,
Веднашъ фрли, явора префрли,
Веднашъ рече, листе му пречете,
Той си юзе гиздава Марика.
Майчица си Марика плетеше,
Хемъ њ плете, хемъ Марикѣ учи:
„Е та тебе дѣщерко Марико!
Кога идешъ Ралину на двори,
Ти не слазѣй отъ добраго коня,
Нѣ са кланѣй коню до грива-та,
Дур' не прости Ралинъ харенъ юнакъ
Дур' не прости три синджира робе
Три синджира робе и робини
И два тула изъ темна темница.“
Послушала Марика майкѣ си,
Кога била Ралину на дворѣ,

Тя не слази одъ добраго коня.
Е че иде Ралинъ харенъ юнакъ,
На Марикя тихомъ одговаря :
„Отъ конъ слезни, гиздава Марико,
Отъ конъ слезни, хайде въ къщи влезни!“
Марикя му нищо не говори,
Нж ся кланя коню до грива-та.
Е че иди Ралиновъ бащица
Въ ржка носи тасче позлатено,
Пжлно равно сжсъ жълти жълтици,
На Марикя тихомъ одговаря :
„Отъ конъ слезни, гиздава Марико,
Отъ конъ слезни, хайде въ къщи влезни !
Честита ти къща хиледарка,
И честитъ ти тахче позлатено,
Пжлно равно сжсъ жълти жълтици.“
А тя си му нищо не говори,
Пж са кланя коню до грива-та.
Е че иде Ралинъ харенъ юнакъ,
На Марикя тихомъ одговаря :
„Отъ конъ слези, гиздаво Марико,
Отъ конъ слези, хайде въ къщи влезни!
Че видишь ли мой-та остра сабля?“
Одговаря гизддва Марикя :
„Е' ти сабля, е' ти руса глава ;
Асъ не слаза одъ добраго коня,
дуръ не простишь три синджира робе
Три синджира робе и робини,
И два тула изъ темна темница.“
Одговаря Ралинъ харенъ юнакъ,
Прости да са три синджира робе
И два тула изъ темна темница.“
Тя тогава отъ конъ отседнала,
Отъ конъ слезе и вовъ къщи влезе.

(Хороводна одъ Панагюрище.)

Седумь кралеви шетаеть земя

по краина.

Седнале ин до седумь крале'я
Седнале ми на ладна ме'ана,
Ядѣтъ, пієтъ мушафере чинѣтъ,
Да шетаеть земя по краина.
И имъ велить Секула Детенце:
„Ти съ моля, вуйко, да ме зе'ишь,
Да шетаме земя по краина,
Да шетаме земя Караблашка,
Да шетаме земя Арбанешка,
Да шетаме земя Ингилеска,
Да шетаме земя Арапинска,
Да шетаме земя Туратинска.“
Тога велить Марко Кралевике:
„Ясь те зема, синко, да шетаме,
Ама тамо, синко, ми є лошо;
Тамо нематъ ни вода студена,
Тамо нематъ ни сенка висока,
Да седнине да съ оладиме.
Тамо иматъ бунаръ баталіа,
Нѣтре иматъ зміа тройногла'а,
Що да влезить 'се си го изедвить,
Никому му вода та не да'ать.“
Тога велить Секула Детенце:
„Земайте ме, вуйко, я да идамь!“
Го зедо'е Секула Детенце,
Отидое земя да шетаеть
Да шетаеть земя по краина.
Ми пойдо'е во гора зелена,
Ми найдо'е бунаръ баталіа,
И нимъ имъ съ студна вода спило.
Тога велить лудечекъ Секула:
„Айви віе до седумь крале'и!
Сопашите свилени пояси,
Вързете ме преку поло'ина,
Пущете ме въ бунаръ баталіа,
Да нацърпа една студна вода.“

*

Сопаса'е свилени пояси,
Го бърза'е преку поло'ина,
Му дадо'е зелена машрапа,
Го пущи'а въ бунаръ баталіа,
Ми нацърпи една студна вода,
И му даде първо на вуйка му.
Седумъ пѣти въ бунаръ го пущи'е,
Съ напи'е до седумъ крале'и.
После влезе самъ да съ напиетъ.
Зміа бѣше мошне разоспана,
Седумъ пѣти дете не го узна;
Колку само да си съ напиетъ,
Тога ми съ зміа разбудила,
Ми го фати лудечекъ Секула
Ми го лапна дури до колена,
А ущ' едношъ дури до пояса.
Тога викна Секула Детенце:
„Леле вуйко, леле мили вуйко!
Подайте ми моя остра сабя,
Да пресечамъ зміа тройногла'а!“
Му дадо'е негва остра сабя.
Мавна дете зміа да пресечитъ,
Не пресече зміа тройногла'а,
Тукъ пресече свилени пояси;
Ми пропадна въ бунаръ баталіа.
Тога велитъ лудечекъ Секула:
„Айви віе до седумъ крале'и!
Одайте си, мене не чекайте;
Останте моя бърза коня,
Како мене зміа ке ме ядитъ,
Така него орли да то ядѣтъ.“
Си тѣргна'е до седумъ крале'и,
Остаи'е ногой бърза коня.
Коня жржитъ во гора съ слушатъ,
Гласъ му о'итъ три деветъ плапиня;
Тамо иматъ до три вити ора;
Ора бѣ'а сѣде Самовилски,
Напредъ бѣше Гюргя Самовила,
До неа Ерина Самовила;
Тіе му сѣ вѣрни посестрими.

Гласъ ми слушатъ Гюрга Самовила, —
„Негде ържитъ коня Секуло'а;“
И пуци Ерина Самовила.
Та съ свила, како бѣло платно,
Ми отиде во гора зелена,
Ми ъ найде коня Секуло'а;
Ми викна Ерина Самовила:
„Пуци, пуци змія тройногла'а,
Пуци ми го лудечекъ Секула,
Тои ми ъ мое мило брате;
Да не дойдитъ Гюрга Самовила,
Да ти сторитъ чудо и големо!“
Тога викатъ змія тройногла':
„Бегай, бегай Ерино Самовило!
Сега сумъ съ мѣсо изнаяла,
Т'ва го барафъ и то'а го найдофъ.“
Си съ свила како бѣло платно,
И ми пойде назодъ кѣ що бѣше,
И ъ велитъ Гюргъ Самовилъ:
„Айти тебе моя мила сестро!
Страфъ ми нематъ змія тройногла'а,
Не го пуцатъ наше мило брате.“
Ми съ свила Гюрга Самовила
Ми съ свила како бѣло платно,
Та ми пойде во гора зелена,
И седна на бунаръ баталіа: —
„Пуци, пуци змія тройногла'а,
Пуци ми го мое мило брате!
Ак' ти влезе надворъ ке т' иста'а,
Ак' ъ бунаръ триста сжњи глобокъ.“
Змія велитъ „не мо'ишъ да влезишъ.“
Ми съ свила кало бѣло платно,
Та ъ влезе въ бунаръ баталіа,
Ми го фати лудечекъ Секула
Ми го фати за тонки рамена,
Ми го тѣргна надворъ со сѣ зміа.
Тога велитъ Гюрга Самовила:
„Айти тебе змія тройногла'а,
Какъ съ ядитъ мое мило брате!
Му ъ сестра Гюрга Самовила,

Му ъ сестра Ерина Самовила!“
Ми изва'и сабя дипленица,
Ї исече зма тройногла'а;
Го зедо'е лудечекъ Секула,
Го качи'е на бързего коня.
И ми явна лудечек Секула,
И му удри жълта боздогана: —
„Да те вида моя бърза коня,
Да стигниме наша-та дружина.“
Въ саатъ и полъ дружина си стигна.
Кога жржна коня Секуло'а,
Съ обжрна Марко'а-та коня;
И ми велить Марко Кралевике:
„Одай, одай моя бърза коня,
Що тук' одишь, назодъ съ обжрвишь?“
И му велить Марко'а бърза коня:
„Айти тебъ Марко, мой стопане!
Коня жржитъ отъ наша дружина,
Нѣ пристигна лудечекъ Секула.“
И му велить Марко Кралевике:
„Айти тебъ моя бърза коня!
Секула ъ въ бунаръ баталіа;
Дан' ти удра жълта боздогана!“
Одеѣ, одеѣ малу до полпяти,
Пакъ ми зборви Маркоѣ бърза коня:
„Айти тебе Марко, мой стопане!
Обжрни съ задъ себе, задъ коня,
Оти идетъ лудечек Секула.“
Тога велить Марко Кралевике:
„Ке ти удра жълта боздогана,
Ке ти удра мегю църни очи.“
Пакъ му велить него'а бърза коня:
„Кѣде сакашь тука да ме удришь,
Обжрни съ назодъ да го видишь.“
Съ обжрна Марко Кралевике,
Си го виде лудечекъ Секула;
Коня я'атъ, како да ми летатъ.
И имъ велить Марко Кралевике:
„Ейви виѣ до седумъ крале'и!
Я видите чудо и големо,

Нè пристигна лудечекъ Секула;
Какъ ке бидитъ, како куртулиса!“
И стигнае'е, и сѣ избац'е,
С' избац'е, и сѣ опита'е;
И имъ каза унери големи,
Що напра'и негоа-та сестра,
Негва сестра Гюргя Самовила.

143.

Седутъ юнаци и Арапинъ.

Шедба шете Марко Прилепчанецъ,
Шедба шете низъ Косово поле,
Тамо праве седумде'стъ манастир'
Безъ везировъ и безъ царевъ изанъ.
Отъ тамъ ойде на широко Скопъ,
Тамо фати манастиръ да праве
Манастиръ праве свети Димитрия.
Кога Марко направи манастиръ,
Ми сѣ пречу во града Стамбола
Во Стамбола до Султанъ Мурата;
Султанъ Муратъ си кладе теляли.
Телялъ личе низъ града Стамбола:
„Далъ чуετε Турци и раяте!
Що настаналъ делибаша Марко,
Що ми сетъ тѣа чудби отъ него!
Кой ѣ юнакъ надъ юнака роденъ,
Да го фатитъ делибаша Марко,
Живъ до мене него да донесе;
Ке му дадамъ до три лепи земле,
Ке му дадамъ гора Каменица,
Ке му дадамъ въ Босна Сараево,
Ке му дадамъ 'се-та Босна кървава,
Съде Марка жива да донесе,
Ако саке, още земя давамъ!“
Сѣ наиме еденъ църнъ Арапинъ,
Испадна предъ цара сѣ поклони:
„Честити царе отъ сега до века!

Я сумъ вреденъ Марка живъ да фатамъ.
Богъ да біеть земьи-те що давашъ,
Що не рагятъ ни лѣпъ, ни па вино.
Таксай, царе, друго що ке таксашь!“
Отговоре той царъ султанъ Муратъ:
„Ке ти да'амъ града Сталакина,
Що повелятъ Сталакин Тодоре;
Ке ти да'амъ града Радомира,
Що повелятъ та стара Влахина;
Ке ти да'амъ и града Прилепа,
Що повелятъ Кралевике Марко;
Ке ти да'амъ и Марковъ шаренъ конь,
Ке ти да'амъ боздоганъ и сабя,
Ке ти да'амъ млада Маркоица
Маркоица со 'се мъшко дете.“
Па съ свали църни-отъ Арапинъ,
Па съ свали во Стамболъ чаршіа,
Право тегли на безистенджии;
Тамо кроить рубо калугерско.
Отъ тамъ отиде на куемджии,
Там' направи кърсти позлатени,
На глава-та капа калугерска,
На рѣце-то наржквици златни;
Си съ стори църна калугера;
Па отиде во града Прилепа,
На Маркови-те тешки порти;
Викна, чукна църни-о Арапинъ,
Па испадна Маркова-та майка,
Нея пита къд' ю синъ и Марко,
Му требало попой, калугери,
По 'аири изметъ да му чинатъ.“
Тогай рече Маркова-та Майка:
„Не ю тука мой-о синъ Марко;
Марко прави тамо лепъ манастиръ,
Лепъ манастиръ свѣти Димитріа.“
Като ми научи чърнъ Арапинъ,
Стегна коиъ-о со златни зенгii,
Тà отиде на Скопие широко;
Право тегле на лепи манастиръ,
Па застапа на църквинска врата,

Провикна съ църна Арапина:
„А испадни Марко Кралевике!“
Кога Марко с' обзърна и виде:
„Отъ бога да наидишь що ми барапъ,
що ми барапъ тука църнъ Арапинъ!“
Тогай рече църна Арапина:
„Оведи съ делибаша Марко,
Оведи съ немой грѣши душа!
Я не сумъ ти църна Арапина,
Току сумъ ти църна калугера,
Дур' отъ чиста гора свѣта гора,
Отъ лепъ манастиръ отъ Хилиндара;
Оведи съ немой грѣши душа;
Първо попъ, иль калугеръ що иде
Требува стопан—отъ да испадне,
Да му пее по една молитва.“
Тогай рече делибаша Марко:
„Ти съ моляиъ, оче, да ме простишь,
Да ме простишь я незнамъ кон сѣ!“
Тог' изваде църна Арапина,
Ми изваде книга отъ пазуха,
И ъз клада на Маркова глава;
Па ми фати молитва да пее.
Со десна—та рѣка книга държе,
Со лева—та рѣка синджиръ държе;
Синджиръ кладе на Марка на гърло,
Върза Марка за коньово седло,
Изваде го отъ лепи манастиръ.
Пици Марко како люта змиа;
Па го дочу Айдутъ Дебелъ Новакъ,
Извикна на Новочица млада:
„Оди скоро конь—о да изседлишь,
Да истърчамъ до широко Скопѣ,
До манастиръ свѣти Димитриа.“
Кога дойде Айдутъ Дебелъ Новакъ,
Кога гледе Марка ми го немаъ.
Стегна конь—о низъ Скопѣ широко,
И ми бърка църна Арапина,
Да откине Марка Кралевика.
Кога стигна църна Арапина,

Дека влече делибаша Марка,
Дека влече по студни калдарми.
Провикна съ Айдутъ Дебелъ Новокъ :
„Каѳпе единъ църна Арапино!
Не ти стигна ястѣ що ядише,
Па си дошолъ юнаци да фащашъ,
Мене викатъ Айдутъ Дебелъ Новакъ,
Отъ висока Качанина града;
Дали знаишъ, църна Арапино,
Ако тѣргнамъ тешка боздугана,
Ак' те удрамъ мегю две-те очи,
Две-те очи отъ глава ке скокнатъ,
Ка ю бълъ день, ноке ке съ сторить.“
Па завърти църна Арапина,
Па завърти дервишко дервежде,
„Айде, рече, Айдутъ Дебелъ Новакъ,
Арамъ да ю краљство, що краљювашъ,
Как' мен' Арапинъ ак' не отепашъ!“
Махна Новакъ тешка боздогана,
Църнъ Арапинъ боздоганъ пречека
Го пречека на малки-отъ пѣрстъ.
Тогай фѣрли църна Арапина,
Фѣрли алка, фати Дебелъ Новакъ;
Тѣ ги стори два добра юнака.
Па фатиха два-та добра краля,
Да си пишчатъ, како лютѣ змиѣ.
Лели дочу Новаково дете,
Новаково Груица войвода.
Кога дойде у Скопѣ широко,
Пуши конь-о низъ Скопѣ широко,
Тука тамо Арапинъ да стигнитъ,
И го стигна на Скопски-те порти.
Провикна съ Груица войвода:
„Каѳпе единъ църна Арапино!
Не ю, каѳпе, делибаша Марко,
Не ю мой-о татко Дебелъ Новакъ,
Мен' ме викатъ Груица войвода,
Мѣтнѣ водѣ порой како носе,
Така тебе ке понесамъ бедо,
Чекай боздоганъ отъ мене на теб'.“

И Арапинъ подаде дерведже;
Пакъ Арапинъ на нишанъ застана,
„Айде, Груьо, тебе да те видамъ;
Да те видамъ що юнаство имашъ.“
Нишанъ кладе Арапско колено.
Кога фърли Груица войвода
Кога фърли тешко бездугана,
Го дочека църна Арапина
Го дочека н' Арапско колено;
Фърли алка и ми фати Груя,
Та ги стори три добри юнака.
Пищатъ они, кало люти зміи.
Лели дочу помало-то дете,
Помало-то Айдутъ Новаково,
Помало-то дели Татомирче;
Пуци коня низъ Скопѣ широко,
Тува тамо Арапинъ да стигне,
Ми го стигна дур' надворъ отъ Скопѣ,
Вонка до седумъ са'ате места.
Па си викна дели Татомирче:
„Никаковъ еденъ ти църнъ Арапинъ,
Що си дошолъ кралеви да фащашъ!“
Па подаде дервишко дерведже:
„Айде, веле, дели Татомирче!
И я те знамъ и свет-отъ те знаятъ,
Що юнаство твое сърце иматъ,
Ког' седеше на Дежир-капіа, *)
Н' остабаше пиле да помине,
А камо ли човекъ да помине;
А ти тога мошне страхъ имаше,
Страхъ имаше отъ голи дервиши;
Да те видамъ Дели Татомирче!“
Па замахна тешка топузина,
Го пречека църна Арапина
Го пречека на лева-та ржка;
И него ми въ алка го заключи,
Та ги стори четир' добри краля.
Пищатъ они како люти зміи.
Арапинъ ги влече по друмови.

*) Дежир-капіа, место во Македоніа близу до Вардаръ; — Железна-врата.

Лели дочу Янкула Войвода,
Войвода отъ града Шидина;
Па си явна коня пеливана,
Тà ми дойде на Скопје широко.
Виде празенъ манастиръ да стое,
Побратима Марка ми го нежатъ.
Му текна от' Арапинъ го фати.
Кога явна коня подлетога,
Тà испадна отъ Скопје широко;
Тука тамо Арапинъ да стигниъ,
Го стигна на широко Косово.
Провикна съ Янкула Войвода:
„Стои тамо църна Арапино!
Яска сумъ ти Янкула Войвода,
Мжтнà водà река како носе,
Така тебе ясъ ке те поносамъ!“
А ка дочу църна Арапина,
Па завърти Дервишко дерведже
Айд' и тебе Янкула Войвода,
Дате видамъ що юнаство имашъ,
Арамъ да ке Кралство що кралювашъ,
Какъ мен' Арапинъ, ак' не отепашъ.“
Ког' Янкула махна боздогана,
Го пречека на лева-та ржка,
Фжрли алка и Янкула фати,
Тà ги стори петъ добри юнака.
Пищатъ они како люти зми;,
Нихъ Арапинъ влече по друмови.
Кога ми дочу Милошъ Оргянинъ
Милошъ Оргянинъ отъ Оргяна града,
Онъ не оди на широко Скопје,
Преку поле и планини тегле,
Да преваре църна Арапина,
Милошъ него питатъ, него сакатъ.
Отъ далеку махна боздугана, —
„Държи, кафе, църна Арапино!
Що си дошолъ во наша-та земя!
Царъ царува у Стамбола града,
А ние у наша-та ни земя;
Мене ме викатъ Оргянинъ Милошъ!“

Провакна сѣ цѣрна Арапина:
„Хайде Милошѣ що юнаство имашѣ,
Харамѣ да етѣ мен' ак' не отепашѣ!“
Милошѣ махна тешка топузина,
А Арапинѣ подаде дерведже,
Нема дек' да кладе боздугана;
Тог' Арапинѣ на тешко сѣ найде.
Боздуганѣ падна н' Арапски грѣди;
Фѣрли халка и Милоша фати,
И ги стори шестѣ добри юнаци.
Пищатѣ они како люти зми.
Небо-то и земя-та сѣ тресатѣ,
До край земя гласове сѣ слушатѣ.
Како що гѣрме свѣти Иліа,
Така отѣ кральове гласове гѣрматѣ.
Пищатѣ они како люти зми.
Лели дочу Секула Детенце,
Секула ю отѣ Будима града,
Секула Соколово-то дете.
Онѣ воюва токмо деветѣ годинѣ,
На Султанѣ Муратова войска.
Кога бѣше седналѣ да вечера,
Отѣ вратици гласѣ достигнаха;
И провикна на негова люба:
„Пѣрва любо, млада Секулице!
Немой стои, немой, любо, слушай,
Скор' оседлай моя бѣрза коня,
Да излезамѣ низѣ поле широко,
Деветѣ годинѣ земя сумѣ оставилѣ,
Слушамѣ врева по широко поле,
Цѣрнѣ Арапинѣ по поле ми шетатѣ.
Даль отѣ цар-отѣ той изанѣ иматѣ,
За да газитѣ моя-та ми земя;
Оседлай коня отѣ конюшница.“
Кога стана Секулица млада,
Оседла му коня шаренога;
А Секула опаша си сабя,
И си зеде тешка боздугана,
Сѣ прекѣрсти спроти исходѣ сѣнце.
Кога стѣпна на злата зенгѣа,

Съ преѣжли коню на рамена.
Секулица млада му подаде
Му подаде една малка чаша.
Кога чаша до очи поклопи,
Извикна съ на негова любя:
„Шърва любо, остани со здравје!“
Право тегле на Скопје широко
На манастиръ свѣти Димитрія;
Гледа тамо самъ манастиръ стое,
Гледа чичка му Марка го нематъ;
Му текна от' Арапинъ го фати,
И на' сите свѣци съ поклони
Найповике на свѣти Димитрия:
Па си вяхна коня крилатога,
Ка' го пуци низъ Скопје широко,
Отъ копита оганъ извадува,
Преку глава искри дури летатъ.
Кога испадна отъ Скопје вонка,
Тогай ми веле неговъ шаренъ конь
Со вискомъ на стопанъ прикажува:
„Мой стопане, Секула Детенце!
Ака сакашъ Арапинъ да стигнишъ,
На мене ти яко да съ държешъ,
Я сумъ вреденъ Арапинъ да стигнамъ.“
Реч' и летна подъ вишно-то небо;
Тува тамо Арапинъ да стигниъ,
Па го стигна во гора зелена,
Па съ свали отъ негова коня,
Та падна на земля господова,
Па си свали отъ глава-та капа,
Метани чине на небо, на земля,
И на сите свѣци редъ по редомъ,
Найповике на свѣти Димитрия.
„Ела, боже, ти мене поможи,
Мили боже, и свѣти Димитрия,
Църнь Арапинъ въ рѣка да си кладамъ!“
Кога свърши Секула молитва,
Си съ ѣжли на конь на рамена,
Па го стигна църма Арапина
Си го стигна во зелена гора.

Провикна съ Секула Детенце :

„Държъ съ ниваковъ църни Арапинъ,
Не етъ, кафе, Делибаша Марко,
Не етъ, кафе, Айдутъ Дебелъ Новакъ;
Мен' ме викатъ Секула Детенце,

На презиме Соколово дете,
Деветъ годинъ на цара работахъ;
Държъ съ единъ църна Арапино,
Да те видамъ що юнаство имашъ!“

И Арапинъ подаде дерведже,
И провикна църна Арапина:

„Ай да видамъ, Секула Детенце!
Я си фатихъ шесть добри юнака
Еднѧ алкѧ ущ' за тебе имамъ;
Богъ ке даитъ и тебе ке фатамъ,
Как' малъ деверъ невеста що водить,
Така и ти шесть краля ке водишъ.“

Провикна съ Секула Детенце :

„Ай да видамъ църна Арапино,
Да те видамъ що юнаство имашъ;
Немой гледай оти я сумъ дете!
Слушай, църна бедо, да ти кажамъ,
Да испаднишъ на юначки мегданъ,
Да видамъ чя майка синъ родила,
Чиѧ сестра брата си държала;
Да видиме чя майка ке плачить!
Ти остави шесть краля вжрзани,
Остави ги на пѧт-отъ да стоятъ,
Та испадни на юначки мегданъ!“

И Арапинъ нема що да чини
Па испадна на юначки мегданъ;
Па испадна Секула Детенце.

Сака дете съ боздоганъ да махне,
Сак' Арапинъ съ боздоганъ да махне.

Провикна съ Секула Детенце :

„Мног' Арапски боздогане сумъ ялъ,
Нека ядамъ уще еденъ твои!“

Па застана Секула на нишанъ.
Църнъ Арапинъ фати да ни мери,
Не мерить онъ ни горе, ни долу,

Току мере на коньско-то чело.
Ког' Арапинъ фжри богдогана,
Секуловъ конь во вчас-о си легна,
Онъ си легна на зелена трева,
Па боздоганъ помина надъ глава
Надъ глава отъ Секула Детенце.
Па си стана Секула Детенце,
Онъ не мерить на коньско-то чело,
Право мери на коньски-те гржди.
Ког' Секула фжри боздогана,
Арапски конь легна на колена,
И боздоганъ удри Арапина
Го удира мегю две-те очи;
С' истаркала отъ конь-о на земя;
Падн' Арапинъ, Секула нападна,
Па изваде сабя отъ ножница,
Та пресече Арапска-та глава,
Па ѝ кладе во коньски-отъ зобникъ,
Њъ закачи на коньско-то седло,
Па извикна Секула Детенце,
Па извикна на шесть добри краля.
„Мой вуйковци, и мои чичовци
Ясъ погубихъ църна Арапина!“
А що бѣше Секула Детенце,
Лель потжргна сабя отъ ножница,
И пресече шесть Арапски алки,
Та испущи шесть добри юнаци.
Проговора Секула Детенце:
„Мой вуйковчи, и мои чичовци!
Виѣ одейте на широко Скопѣ,
На манастиръ свѣти Димитриа,
Тамо мене виѣ да чекате;
Ясъ ке ходамъ во града Стамбола
Во Стамбола до Султанъ Мурата,
Да го питамъ да ли даде изанъ,
Да шетаятъ по наша-та земя
Да шетаятъ църни-не Арапи;
Ако Султанъ така даде изанъ,
Ке отключамъ сабя отъ ножница,
И негова глава ке отрежамъ;

Віе мене чекайте на Скопје.“
И отиде Секула Детенце
Онъ отиде во Стамбола града
Во Стамбола до Султанъ Мурата;
Съ поклони на Султанъ Мурата,
Му целива рѣка и колено,
Му говоре Секула Детенце:
„Честитъ, цару, отъ сега до века!
Що ꙗ тая мѣка отъ Арапи,
Що шетаеъ по наша-та земя!
Да ми клаватъ кралеви во синджиръ!“
Отговоре цар-отъ Султанъ Муратъ:
„Мои синко, Секула Детенце!
Донеси ми едн' Арапска глава,
Ке ти да'ажъ петна'есть товара,
Дробно хазно 'се жѣлти флорини.“
Кога дочу Секула Детенце,
Отъ дивани долу онъ съ свали,
Отъ коньски зобникъ глава искара,
Иъ изтаркаля предъ Султанъ Мурата,
Тригодишна треска ми го стресе,
И веле на Секула Детенце:
„Слушай мене, Соколово дете!
Арапи-те во твоя рѣка сеть,
Мѣртва сакамъ ти да ми ги носишь;
Немой живи, да ги богъ обие!“
Па му даде петнае'есть товара,
Дробно хазно 'се чисти флорини.
Право тегне Секула Детенце
Право тегне на широко Скопје,
На манастиръ свѣти Димитріа,
Нему десетъ товари приложи,
Петъ товари за ладна ме'ана.
Па си найде шесть добри юнаци.
„Поможи богъ, шесть добри юнака!“
„Далъ богъ добро, Секула Детенце!“ —
„Айте мои вуйковци, чичовци,
Да седнине на ладна меана!“
Ка седнаха седумъ добри краля,
Ка седнаха на ладна ме'ана,

Ядатъ, пѣтъ три недели време,
Па испиле петъ товара хазно.
Па имъ рече Секула Детенце:
„Даль чуєте віе шесть юнака,
Даль чуєте, отъ тува на татки
Кжд' видите църна Арапина,
Немуйте него не задевайте,
П' едно пиле аберъ ми пущайте,
Ясъ знамъ како Арапинъ съ деритъ,
Какъ съ деритъ Арапска-та кожа.“
Това чудо ми стори Секула
Да съ славе, да съ прикажува.
Останала песма да съ пейтъ,
Да слушають 'сите наши брака;
Отъ насъ песма, а отъ бога здравіе;
Аминъ боже за многу години!

144.

Марко кралевике, Детелинъ войвода, Иво и хубава Гроздана.

Попитале 'уба'а Гроздана,
Попитале три добри юнаци:
Първи пита Марко Кралевике,
Тамо брака не ми ъж даваеъ,
Защо ми ъж Марко пїяница;
От' по него Детелинъ войвода,
Тамо брака не ми ъж даваеъ,
Защ' на сабя ми ъж кеседжіа;
А трети-отъ Иво добаръ юнакъ,
Тамо брака ми ъж посвѣрші'е,
Защо ми ъж умно и разумно.
Мало Иво посвѣршено стоа,
И си кани китени свато'и,
Како кани така му дойдо'е,
Си 'и кладе на чесна тѣрпеза,
Ядѣтъ, пістѣ големъ аннкъ чинѣтъ.
Иво влезе во земни керали;
Ми говоритъ Иво добаръ юнакъ:
„А егиди сестро Ангслино!

Отключи си твои шаренъ ковчегъ,
Извади ми мое бѣло рубо.“
И си стана сестра Ангелина,
Си отключи свои шаренъ ковчегъ,
Му изва'и бурунджи кошуля,
Надъ кошуля цървена долама,
А на гла'а калпакъ самурліа,
Съ промена лепо съ наружи.
Киниса'е п' 'уба'а не'еста.
Богъ го уби Марко Кралевике,
Богъ го уби Детелинъ Войвода!
Що ми ошле во гори зелени,
Да чекаетъ Иво добаръ юнакъ,
Кога к' идѣтъ п' уба'а не'еста,
Нег' да губѣтъ, не'еста да грабѣтъ.
Отидо'е п' 'уба'а не'еста;
Тамо лепо ми 'и пречека'е,
'Си-те ядѣтъ, и веселба чинѣтъ,
Ама Иво умиленъ ми седить.
Го догледеѣ до деветъ шуре'и;
И говорѣтъ до деветъ шуре'и:
„Ейви, віе вѣрни побратими!
Си-те ядѣтъ и веселба чинѣтъ,
Защо Иво умиленъ ми седить?“
И имъ кажѣтъ вѣрни побратими:
„А егиди до деветъ шуре'и!
Защо Иво умиленъ ми седить?
Богъ го убилъ Марка Кралевика,
Богъ го убилъ Детелинъ Войвода!
Защо имъ ѣ сестра не дадофте,
Ето иматъ три'есетъ момчина,
'Си-те ми сѣ юнакъ надъ юнака,
И ми ошле во гора зелена,
Ког' ке вжрвить Иво со не'еста,
Ке му грабѣтъ Иво'а не'еста,
А младъ Иво ке ми го загубѣтъ?“
И говорѣтъ до деветъ шуре'и:
„Стойте віе вѣрни побратими,
Д' опитаме наша мила сестра!“ —
„Мила сестро 'уба'а Гроздана!

*

Богъ го убилъ Марка Кралевике,
Богъ го убилъ Детелинъ Войвода!
Защо имъ те, сестро, не дадохме,
Ето иматъ три'есетъ момчина,
Си-те ми сѣ юнакъ надъ юнака,
И ми ошле во гора зелена;
Ког' ке вървить Иво со не'еста,
Ке му грабѣтъ 'уба'а не'еста,
Ама Ива младо ке загубѣтъ!“
Тога вори сестра Ангелина:
„А егиди мои доветъ брака!
Аль това ве, брака, брига нашло?
Ясъ ке слеча рубо не'естинско,
Дайте менѣ рубо юнако'о,
Ке сѣ чина млади мущуджѣа,
Та ке ода напредъ предъ свато'и;
А младъ Иво по мене да идетъ.“
Ѣ дадо'е рубо юнако'о,
Сѣ промена, лепо сѣ наружи,
Си киниса напредъ предъ свато'и,
А младъ Иво по неа со сватой.
Ми приблиза во гора зелена;
Тука найде Марка Кралевике,
Тука найде Детелинъ войвода,
Кѣде седѣтъ три'есетъ момчина.
Њъ видо'е, отъ далеку викатъ:
„А егиди млади мущуджѣа!
Али идетъ Иво со не'еста?“
Имъ говори млади мущуджѣа:
„А егиди незнаени дельи!
Камень тебе, камень него бѣло,
И него ми брака измаи'е,
И нему ми не'ста не дадо'е;
Ми ък дале дури преку море
Преку море дури Арветино;
Тук' дайте ми вода да с' напѣа,
Оту после пѣт-отъ да си тѣрга!“
Си с' олади со студена вода,
И си тѣргна да си о'итъ пѣт-отъ.
Пѣтъ си тѣргна по зелена гора,

Ми съ найде на Иво'и порти;
Едношъ клюквитъ, а два пѣти виквитъ: —
„Я отвори сестро Ангелино!
Отвори си ваши вити порти,
Оти идетъ Иво со не'еста!“
Си отвори сестра Ангелина
И пречека млади мушууджѣа,
Го пречека и въ образъ го баци,
И го баци, и ашикъ съ стори
Ашикъ съ стори на мушууджѣа.
Повторъ ми дойде Иво со сватой;
Го пречека сестра Ангелина: —
„Добре дойде, мое мило брате
Мило брате, Иво добаръ юнакъ!
А що добро отаде ни дойде!
Не пушциме такво младо добро!
Ала ти съ, брате, мило-моля
Да ме да'ишъ за младъ мушууджѣа!“
Тога воритъ Иво добаръ юнакъ:
„А егиди сестро Ангелино!
Аль за мене добро, аль за тебе!
Тая не ю млади мушууджѣа
Туку му ю 'уба'а не'еста!“
Тога ми съ сестра устраила,
Тѣ си влезе во земни керали,
Ничкумъ легна, дробни сѣлдзи ронитъ,
Дури ми го кералъ завадила.
Ѣ говоритъ Иво добаръ юнакъ:
„Мѣлчи, мѣлчи, сестра Ангелино!
Како найдофъ любовь спроти мене,
Так' ке найдамъ момче спроти тебе.“

145.

Марко Секула и краль Латинина.

Седитъ Марко на диванъ високи,
Му паднала книга на рамена,
Книга пейтъ, подъ мустакъ съ смейтъ.
Го догледа влада Марко'ица: —

„Айти Марко, мое господине!
Що те тебе нужба дотерало,
Книга пейшъ, подъ мустаць сѣ смеишъ?“
И говоритъ Марко Кралевике:
„Айти тебе млада Марко'ице!
Допуцило краля Латинина,
Краль-отъ иматъ една мила керка,
Ясъ си има една мила сина,
Міе да сѣ оба сусватиме,
А два млади да сѣ суземеетъ.
Айти тебъ млада Марко'ице!
Ай влезе си во шарена ода,
Да отключишъ шарена ковчега,
Да извадишъ рубо копринено,
Да променишъ Секула дете-то,
И да зготвишъ до два бжрзи коня.“
И си стана млада Марко'ица,
И си стана одъ диванъ високи,
И си влезе во шарена ода,
Си одключи шарена ковчега,
Си изваде рубо копринено,
Си изваде цжрвена калпага,
На калпага до три перя златни,
Го промена Секула Детенце,
И изваде до две бжрза коня.
И явне'е два добри юнака;
Дете греить како летно сжнце;
И 'оде'е тие що 'оде'е.
'И догледа краљ-отъ отъ дивани;
Краль љж викна своя мила керка,
Си љж викна на диванъ високи,
И љж учитъ своя мила керка:
„Айги тебъ керко Ангелино!
Ай блезе си въ шарена ода,
Да отключишъ шарена ковчега,
Изва'и си рубо девойкино,
Промени сѣ, лепо наружи сѣ,
Да излезе на вити-не порти,
И ке до'ить Марко Кралевике,
Да сѣ спуцишъ Марко' конь да фатишъ,

Десна рѣка нему да целивашъ,
И пакъ страмна назадъ да съ вратишъ ;
А на дете поклонъ поклони съ.“
Како ука краљ—отъ ѣ научи,
Така ука керка му ѣ фати ;
И си поиде во шарена одаа,
Си отключи шарена ковчега,
Си изваде рубо девойкино,
Съ промена, лепо съ наружи,
Та излезе на вити—не порти.
На—часъ дойде Марко Кралевике ;
Та съ спуци конь—отъ му го фати,
Десна рѣка на Марка целива,
И пакъ назадъ страмна ми съ врати ;
А на дете поклонъ съ поклони.
’И пречека краля Латинина,
И ’и кладе на диванъ високи,
И имъ тури вино и ракіа ;
’И гоща’а дена за недела.
И говорятъ Марко Кралевике :
„Айти тебе краля Латинина !
Доста ядофме. доста пиѣме,
Доста пиѣме за радосъ голема,
Ай зготви ни керка Ангелина.“
И говорятъ краля Латинина :
„Айти лебъ Марко Кралевике !
Какъ ке ти дамъ керка Ангелина,
Дур’ не сторить дете юнащина ?
Ясъ си има цѣрна Арапина,
Що го дѣржамъ во цѣрна зндана,
Що го ранамаъ за седумъ години,
Ке го изв’амъ цѣрна Арапина,
Да съ борить Секула со него,
Да съ борить съ тонка поло’ина.“
Съ зачуди Марко Кралевике,
И поиде при своя бѣрза коня,
Го опитвить своя стара коня ;
Стара коня тога му говорятъ :
„Айти тебе Марко Кралевике !
Да си земить Секула детенце ,

Да си земитъ фрушки-те ножина,
Да 'и кла'итъ во русо-то перче,
Да пресечятъ н' Арап-отъ чинтяни.“
Изва'и'е пѣрна Арапина,
И си слезе Секула Детенце,
И си слезе во рамни дворе'и,
И съ удри съ цѣрна Арапина,
Да съ биетъ съ тонка поло'ина.
Що съ б'е три дни и три ноке,
Ни Арапинъ, ни Секула падвить.
Отъ Арапинъ цѣрни кѣрви течѣтъ;
А Секула бѣли пѣни пуцатъ;
Наодзади дете ке загинить.
Припищ'е моми и невести,
И тога ми коня прижржало,
Конь ми жржна, Секулу му текна,
И изваде фрушки-те ножина,
Му пресече цѣрни-не чинтяни;
И си падна цѣрна Арапина,
Го префати Секула Детенце,
Го префати преку поло'ина,
Го закачи въ земи до пояса,
И истѣргна тая остра сабя,
Му пресече тая цѣрна гла'а,
И ъ качи на диванъ високи,
И си седна на чесна тѣрпеца.
Краль имъ тури вино и ракіа,
Краль имъ тури три дни и три ноке.
Пакъ говоритъ Марко Кралевике:
„Доста нѣ вѣрти, краля Латинина,
Ай зготви ни 'уба'а не'еста!“
И говоритъ краля Латинина:
„Айти тебе Марко Кралевике!
Дур' не сторить друга юнащина,
Не ти да'амъ керка Ангелина;
Ке нагорамъ една силна фурна,
Ке ъ гора три дни и три ноце,
После дете во фурна ке фарля,
Оту ке му да'амъ Ангелина.“
Марко стана одъ диванъ високи,

И опитвить своя стара коня.
И говорить нему стара коня:
„Ичъ за това да не беришь гайле;
Да ме явнить Секула Детенце,
И со мене малу да поигратъ,
По край фурна я ке съ застоа,
Силна фурна я ке ъ угасна;
Я сумъ испилъ три студни кладенци.“
Како ука що ми го научи,
Така ука Секула фатило.
Кога фурна ми ъ нагори'е,
Тога явна татко'а си коня,
По край фурна коня си поигра.
Коня фурна ми ъ угаснала;
Слез' отъ коня во фурна си влезе,
И отъ фурна дете си излезе,
И съ качи на диванъ високи.
Пакъ краль тури вино и ракіа,
Вино пієтъ три дни и три ноке.
И говорить Марко Кралевике:
„Айти тебе краля Латинина,
Ай зготви ни 'уба'а невеста!“
И говорить краля Латинина:
„Дур' не сторить дете треки унеръ,
Да препливать преку църно море;
Тамо иматъ злата яболшница,
Да ми скинить три златни яболка;
Така да'амъ керка Ангелина.“
Стана тога Марко Кралевике,
Си отиде при своя-та коня,
И му кажвить къде кѣ о'ить дете.
И му велить негва стара коня:
„Да ме явнить Секула Детенце,
Ясъ ке одамъ со дете до тамо.“
И го явна Секула Детенце,
И му стегна до деветъ колани,
И съ фърли п' она църно море.
И 'оде'е тие що 'оде'е;
И излезе морска-на ламіа,
И на коня цѣт-отъ му престрети.

Тога коня детè ми го учитъ:
„Ай земи си сабя потайница,
Да пресечишъ коса на Ламіа.“
Си изва'и сабя потайница,
Ћ пресече на Ламіа коси;
И излегве тіе на краище.
Въ пѣтемъ найдое до три вити ора;
Ора бѣ'а 'си-те самовилски.
Тога коня ука го учеше:
„Айти тебѣ Секула Детенце:
Дан' сѣ пулишъ во три вити ора,
Ели нешто да имъ прого'оришъ!“
И 'оделе тіе що 'оделе;
И имъ зборвѣтъ до три вити 'ора:
„Ела, ела незнаенъ деліа,
Ела да сѣ 'оро надиграме!
Ела каменъ да сѣ надѣжряме!
Ела пѣрстенъ да сѣ надменвиме!“
А Секула не имъ одго'орвиль.
Пойдо'е до злата яболшница.
Дете сакатъ три яболка да скинуть,
Коня сакатъ да ми љ откорнить.
Њ навали на десно-то рамо,
И отъ коренъ дете љ откорна,
И љ зеде во десна-та рѣка;
И пакъ спливна'ѣ въ она цѣрно море
И 'оде'е тіе, що 'оде'е.
Нигде краль-отъ веке не 'и гле'атъ;
А Марко низъ диванъ сѣ разшетвиль.
Краль-отъ тури да ядѣтъ, да пѣтъ
Да пѣтъ за Секуло'а душа.
Уще реч-та не ю дореко'е,
Начасъ стигна Секула Детенце;
Ни ми викатъ, ни клюкатъ на порти,
Тукъ сѣ ѣжри надъ бѣла бедена,
И си влезе во рамни дворо'и;
Ћ закачи злата яболшница,
Ћ закачи во рамни дворо'и,
И сѣ качи на диванъ високи.
Краль имъ тури вино и ракіа,

И имъ даде керка Ангелина,
Имъ то'ари азно неброено
И краљ лепо ми 'и попратило.

146.

Шаина робина и Марко.

Отбегнала Шаина робина
Отбегнала отъ града Стамбола,
Попленила зелена пастуфа,
Отбегнала во гора зелена,
Ми удрила зелена чадора.
Личба личить цара отъ Стамбола,
Личба личить три дни и три ноке —
„Кой је юнакъ одъ юнака роденъ,
Да њ на'итъ Шаина робина,
Вамо жива да ми њ донесить,
Ясъ му да'амъ два б'ели градо'и,
Ясъ му да'амъ града Каменліа,
Скопје града до т'оокъ Вардара.“
Никой ми съ тога не наймело,
Наймело съ жълто-но Еврейче:
„Айти тебе цара отъ Стамбола:
Дай ми менъ седумдес'тъ юнаци,
Ясъ ке пойдамъ во гора зелена,
Ке загубамъ Шаина робина,
Ели жива ке ти њ донесамъ.“
И ми зеде седумдес'тъ юнаци,
Ми' отиде во гора зелена.
Какъ приближа край зелени чадоръ,
Силно одить жълто-но Еврейче.
Одъ далеку Шаина му викатъ:
„Застойте съ седумдес'тъ юнаци,
Да си зберамъ моя църна коса!“
'В сторі'е редъ и седна'е,
Разседна'е по руда ледина.
Дур' си собра своя църна коса,
И запрегна поли и ржка'и,
И ми явна кобила ластойца,

*

И ми зеде сабя калаклиа,
Съ развърши по руда ледина.
Едношъ мавна со ржка десница,
Ѣ загуби жълта Еврейна;
Како удри на десно, на лево,
Ми загуби седумдес'тъ юнаци,
Имъ напра'и седумдесетъ гробой,
Тая 'си-те ми 'и закопала;
Еврейна незакопанъ остай,
ЊѢ оста'и н' една мраморъ плоча,
Да го кинѣтъ орли и аршлани.
Ми допущатъ цара одъ Стамбола
Ми допущатъ млада татарина,
Ми го пущатъ во града Прилепа.
Пра'у одитъ на Марко'и порти,
Едношъ клюквитъ, а два пѣти виквитъ:
„Я излези, Марко Кралевике!
От' сумъ пущенъ одъ града Стамбола,
Ке ти да'амъ книга аманета;
Тебе кажвѣтъ мошне добаръ юнакъ,
Кя те пущитъ цара одъ Стамбола,
Джейнкъ да чинишъ съ една женска пола,
Име иматъ Шаина робина.
Тая била мошне малечкава,
Кога ми ѣ неа поплениле,
Лагамъ, фара таа не знаела.
Личба личитъ во Стамбола града,
Кой ѣ юнакъ одъ юнака роденъ;
Да ѣ фатитъ Шаина робина,
Вамо жива да ми ѣ донеситъ.
И съ найме жълто-но Еврейче,
Ми пособра седумдес'тъ юнаци,
Ми отиде да ми ѣ загубитъ;
А Шаина коса си чешлаше,
Молба стори да ми съ застоѣтъ,
Дури да си коса пособириетъ;
Редъ ѣ чинѣтъ дури коса собра.
Тамо иматъ еденъ станой камень,
А во камень кобила ластойца;
Що ми летатъ тука не ми вѣрвитъ.

Кога стана Шайна робина,
Запрегнала поли и рѣка'и,
Опасала сабя калакѣа,
Съ развѣрши по руда ледина,
Загубила жѣта Евреина
И други—те седумдес'тъ юнака.“
Тог' говоритъ Марко Кралевике:
„Айти тебе млада татарина!
Айде одай во града Стамбола,
Нейкомъ другаръ да идетъ со мене,
Самъ я идамъ во гора зелена.“
И ми пойде во гора зелена,
Пра'у 'одитъ при зелени чадоръ;
А Шайна подъ чадоръ ми седитъ,
Одъ далеку Шайна му викаше:
„Добре дойде, незнаена дельо,
Аль сѣ Турчинъ, али сѣ кауринъ?“
Ми говоритъ Марко Кралевике:
„Не сумъ Турчинъ, Шайна робина,
Туку я сумъ, Шайна, хрисянинъ.“ —
„Отъ коя фара и роднина сѣ?“ —
„Айти тебе Шайна робина!
Яска сумъ си Марко одъ Прилепа.“
Пакъ му велитъ Шайна робина:
„Айти тебе Марко одъ Прилепа!
Я соблечи твоя десна рѣка,
Да ти видамъ що нишани имашъ?“ —
„Айти тебе Шайна робина!
Що ти требитъ да барашъ нишани?“
Пакъ му велитъ Шайна робина:
„Не люти съ, Марко Кралевике!
Али, Марко, имашъ ти на паметъ,
Оти бѣме мѣ до две сестри,
Поголема бѣше Ангелина,
Стреденъ бѣше Марко пала'ина,
А по него Шайна наймала.
Ког' сѣ стори во Прилепъ бутунлакъ,
Ког' дойдо'а Турци Яничари,
Тога мене Турци поленѣе,
М' однесо'е во града Стамбола,

Защо я бѣѣ одъ голема фара,
Ме стор'е цару измежарка.“
Тога велить Марко Кралевике:
„Айти тебе Шайно робино!
Я разголи твой-те бѣли грѣди,
Да ти видамъ, що нишанъ ми имашъ?“
Си сопаса свилена пояса,
И отвори свои бѣли грѣди.
Кога виде Марко Кралевике,
Тога виде и Марко завѣрва.
Тог' съ пуци и си ъ прегѣрна;
Не ъ гѣрнить, како за асмѣ,
Тук' ъ гѣрнить какъ за мила сестра.
Отъ що ми съ силно прегѣрна'а,
До колена въ земи пропадна'а;
Марко плачи и Шайна плачи,
Не може'а да съ отделееть.
С' раздел'е, и чадара расипеѣ,
Да не идѣтъ Турци газепчи.
Той си явна своя бѣрза коня,
А Шайна кобила ластойца;
Не ми одить во града Стамбола,
Тук' ми о'ить по стреле Прилепа,
И ми викатъ на млада Маркойца:
„Отвори ни наши вити порти,
Земай мужде отъ наша-та майка,
От' съ роди наша мила сестра.“
И часъ пойде млада Марко'ица,
Да ми земать мужде одъ свекѣрва.
Какъ ѣ кажа, майка ничкумъ падна:
„Що ке бидить овой големъ унеръ!
Ево иматъ три'есетъ години,
Како ми ъ Шайна плен'е,
Ѥ плен'е Турци Яничари,
Ядамъ, пѣамъ дробни сѣлзи ронамъ,
А я тебѣ не сумъ ти казала;
Тук' до кѣде имаме роднина,
Да кани те гости приатели,
Защо Шайна си докрепи вѣра.“

147.

Марко си грабитъ невеста.

Ми помина Марко Кралевике
Ми помина низъ Клисура града,
По край порти Папа-Николо'и,
И съ врати у попа Никола.
Кога виде девойка во дворой,
Дворик метить, ъсно сѣнце греить;
Стори тока, и назотъ съ врати,
И си пойде на него'а майка:
„Айти майко, айти стара майко!
Да съ зготвишь стройница ке о'ишь,
Ке те пуцашь во Клисура града,
Да ми о'ишь у попа Никола,
Да посвѣршишь 'уба'а девойка.“ —
„Кѣде можа я стара да ода!“
Ѣ съ жрзна на него'а майка:
„Али гледашъ жѣлта боздогана,
Ти искѣршвамъ твои стари коски!“ —
„Айти синко, айти мили синко,
Ког' по'еляшь немашь що да чинамъ.“
И ми стана Марко Кралевике,
Ми напѣдни три то'ари азно,
Си то'ари три млади сейсани;
Койна седлатъ, и очи целивать:
„Айти моя шарца бѣрза коня!
Ке ти качамъ моя стара майка,
Да ѣ вардишь да не ѣ убиешъ
По пѣтица, по бѣли друмица!“
И изва'и три млади сейсани,
И си качи него'а стара майка.
Та си бѣркна три млади сейсани,
Пра'у тѣргать во Клисура града,
Во Клисура у попа Никола;
Едношь клюквить, а два пѣти виквить.
Ког' излезе 'уба'а девойка,
Во дворо'и сѣнце разгреало.
Марко'а Майка одъ ощо съ зарадва,

Не чекаше фортони да сотрешишь,
 Тук' исече со фрушки ножина,
 Расто'ари три сейсани азно.
 А одъ згора викатъ поп' Никола:
 „Айти тебе Марко'а манко,
 Що те тебе нужба дотерала?“
 И та поиде на диванъ високи,
 И му велить на попа Никола:
 „Ме допуцилъ Марко Кралевике,
 Да му да'ишь 'уба'а девойка.“ —
 „Айти тебе Марко'а Майко!
 Ясь отъ майка девойка не деля,
 Тукъ девойка ми ю посвѣршена,
 Три юнаци отъ три кадалаци,
 Три стройо'и ми ю строювана,
 Три пѣрстени ми ю пѣрстенвата.
 Въ неделя идѣтъ три рала свато'и,
 А со ними три китени зетой,
 Во дворо'и унеръ ке чинееть;
 Кой поголемъ умеръ ке ми сторить,
 Той ке земи моя мила керка.
 Тукъ да станить Марко Кралевике,
 Да ми станить утро во неделя,
 Да облечить гуна кабанина,
 Да подседлатъ коня со мутафа,
 Да съ сторить голема тептиля
 И да дойдить во рамни дворо'и.“
 Та си явна коня шаренего,
 И си зеде три млади сейсани,
 Ког' си летна по пѣжтой, по друмой,
 Аль ю стара, аль ю пашинъ деля,
 Къде кровать кѣгли и пра'о'и.
 Синъ ъ чекать на диванъ високи,
 Слезе бѣрго порти ъ отвори,
 Не ъ чекать одъ коня да слезить,
 Туку ми ъ Марко опитвеше:
 „Айти тебе моя стара майко!
 Аль посвѣрши 'уба'а девойка!“ —
 „Постой Марко одъ коня да слеза.“
 И ъ слезе отъ коня бѣрзего.

Не чекаетъ сейсани да фатѣтъ,
Не чекаетъ коня да го фатѣтъ.
И му велить Марко'а-та майка:
„Айти тебе Марко Кралевике!
Девойка ми била посвѣршена,
Три юнаци одъ три кадалаци,
Три стройо'и била строювана,
Три пѣрстени била пѣрстенвата.
Во неделя на утро ке дойдѣтъ,
Три зето'и съ три рала сватой.
Зборъ ми даде той попа Никола,
Ти да станишь во неделя рано,
Да съ сторишь голема тептиля,
Да облечишь гуна кабанина,
Да потседлашь коня со мутава;
Кой ке сторить поголемъ унеръ,
Той ке зе'ить 'уба'а девойка.“
Марк' одъ радость земя не го държить;
И ми стана рано во неделя,
Си облече гуна кабанина,
Си подседла коня со мутава,
Ми съ стори голема тептиля,
Си напѣлна поли и джепо'и
Си напѣлни со жѣлти флорини,
Та си поиде у попа Никола.
Кога гле'атъ чудо и големо!
Во дворо'и три рала свато'и,
До свато'и три китени зетой.
Марко клюкатъ на вити-те порти:
„Отворите, китени свато'и!
Отворите, ябанджя да влезить,
Малу сеиръ тон да погледать!“
Отвори'е китени свато'и. —
„На нашъ вилеетъ си имаме адетъ,
Невеста-та рѣка да целува,
Да целува на чо'екъ ябанджя,
Ябанджя даръ да ми ъ дарвить.“
Изва'и'е 'уба'а девойка.
Сегна Марко во бѣли пазу'и,
Расфѣрли дукади на сватой;

Момá фати́ за десна-та ржка,
Си ъж фжрли на коня задъ себе,
Њ превжрза съ риза абдесліа: —
„Айти шарца, моя бжрза коня,
Али сега, шарца, аль никога!“
Ми съ фжрли шарца прек' бедени.
Отвори'е китени свато'и,
Отвори'е тие вити порти,
Тжрче'ё, тжрче'ё, що тжрче'ё 'си-те,
И пакъ 'си-те назодъ съ врати'е.
Во свато'и съ найде копиле,
Далдисало по него да тжрчатъ,
Далдисало и го приблизало.
Стара майка на диванъ го чекатъ,
Стара майка му отвори порти;
И ъ даде майкѣ си не'еста,
Пакъ излезе надворъ до надвора,
Съ поврати на курво-но копиле,
Да с' обидитъ кои ю поюнакъ. —
„Нейдамы, Марко, съ тебе да съ біамъ,
Туку идамы побратимъ да бидамъ;
Защ' съ найде юнакъ одъ юнака,
Да пограбишь 'уба'а не'еста.“

148.

Марко и Димна гора.

Наймалъ ми съ левенъ Марко,
Да ми вардитъ Димна гора
Димна гора и зелена.
На вечеръ ъ обидвеше,
А на утро ъ опитвеше:
„Айти тебе зелена горо,
Що си, горо, подгорила?
Аль те оганъ изгорило?
Аль те слана посланила?“ —
„Левенъ Марко, а стопане!
Не ме оганъ изгорило,
Ни ме слана посланила,

Туку жальба ми паднала;
 Помина'е три синджири
 Три синджири младоробѣ,
 Подъ водзе ме изгази'е,
 Со сжлди ме попар'е.
 Първи синджиръ що помина,
 'Се юнаци посвжршени;
 Втори синджиръ що помина,
 'Се девойки пжрстенвати;
 А треки—отъ що помина,
 'Се вдо'ници съ луди деца.“
 Тога велить левенъ Марко:
 „А кжде си отидо'е?“
 Димна гора одго'ори:
 „Бжрго трага ке имъ на'ишъ,
 Сега рано помина'е.“
 Съ надюти левенъ Марко,
 И си зеде бжрза коня,
 Що пособра дробна войска
 Дробна войска 'се Арапи;
 Си прифтаса три синджира,
 Си посече зулумкяри,
 Си испущи младоробѣ,
 Отъ синджири 'и иста'и,
 'И дару'а съ дробно азно,
 'И испущи на вилеетъ.

149.

Г о г о.

Отъ Паягюрище.

Тржгнало момче Черпанче, Гого *)
 Черпанче Черпанменче,
 На длжгъ пжтъ вовъ Цариградъ,
 Минало гора зелена,
 Настало поле широко,
 Срятъ ноле држво високо,
 Подъ држво сенкя дебела,

Край сенкя вода студена.
 Отседна момче отъ конче,
 Та си седна на бялъ камикъ,
 Па бржкна въ мешинъ дисаги,
 Извади тасче златено,
 Напи са вода студена.
 Па бржкна въ кююнъ джепове,

*) Гого съ повторвить на конец—отъ одъ секои стихъ.

Извади гребенъ филдишенъ,
 Та си косица решеше,
 Па на косица думаше:
 „Милата моя косица,
 Де ли ща да са развява?“
 Току бѣ това думало,
 Среща му идатъ сеймени,
 До де млатъ Гого да фанатъ,
 Деветъ планини минаха,
 Десета Гого фанаха.
 До де му рѣце врѣзаха,
 Деветъ конопе скинаха,
 Съ десета рѣце врѣзаха;
 До де му глава юзеха,
 Деветъ кѣлѣче строшиха,
 Съ десета глава осекле,
 Та ъ са въ Черпанъ занеле,

На чаршія-та поболе.
 Друми помина бабичка,
 Па на главица думаше:
 „Милата баби косица!
 И него майка гледала.“
 А сеймене ѝ думаха:
 „Аферимъ, бабо, аферимъ,
 Арна си сина имала,
 До де млатъ Гого да фанемъ,
 Деветъ планини минахме,
 Десета Гого фанахме;
 До де му рѣце врѣзахме,
 Деветъ конопе скинахме,
 Десета Гого врѣзахме;
 До де му глава юзехме,
 Деветъ кѣлѣче строшихме,
 Съ десета глава юзехме.“

150.

Яна и Гюро тарговче.

отъ Прилепъ.

Продавала съ 'уба'а Яна
 Само за Яна деветъ хиляди,
 За рамна става десетъ хиляди,
 За бѣло лице единадесетъ,
 За бѣло гърло до дванадесетъ,
 За църни очи до тринадесетъ,
 За тѣнки веги четирнадесетъ,
 За руса коса до петнадесетъ.
 Кой ъ зацени, не ъ доцени,
 Дурн ми дойде Гюро тарговче,
 Той ъ зацени, той я докупн,
 Си ъ отнесе во свои дворѣ
 И ъ нарѣча на своя майка:
 „Арно да гле'ашъ 'уба'а Яна,
 Утро да давашъ люта ракіа,
 Люта ракіа благи яболка;
 Да не ъ пуцашъ со невести-те

Со невести-те на студна вода;
Да не ъж пуцашъ со девойки-те
Со девойки-те въ гори на цвеке.“
Си ъж оста'и 'уба'а Яна,
И си отиде на тѣрго'ище.
Него'а майка не си ъж пуцатъ
'Уба'а Яна на студна вода,
Со девойки-те въ гори на цвеке.
Богъ да убіетъ клети-не Власи,
Клети-не Власи, 'се Арбанаси,
Що ми дойдо'а за да ми купатъ
За да ми купатъ бѣла пчеинца;
Не ми купи'а бѣла пчеинца,
Туку плені'а 'уба'а Яна.
Кога си дойде Гюро тѣрговче
Гюро тѣрговче отъ тѣрго'ище:
„Кажо ти, велитъ на своя майка,
Камо-ти, майко, 'уба'а Яна?“ —
„Дегиди сянко, Гюро тѣрговче!
Що ми дойдо'е клети-не Власи,
Да си купеетъ бѣла пчеинца;
Не ми купи'е бѣла пчеинца
Туку плені'а 'уба'а Яна.“
Назатъ сѣ врати Гюро тѣрговче,
И ми отиде во Влашка земя,
И сѣ погоди на день Велигденъ,
И ми 'и найде ке' ми играетъ;
И ми сѣ впуци Гюро тѣрго'ецъ,
Д' уба'а Яна за да ми игратъ.
И му велеше 'уба'а Яна:
„Кротко ми играй, ой Бугарину!
Ке ми изкажшишъ деветъ пѣрстени,
Деветъ пѣрстени на десна рѣжа.“
И той говоритъ 'уба'а Янъ:
„Играй ми, играй, 'уба'а Яно!
Ясѣ сумъ 'и пра'иль, я ке 'и кѣршамъ.“
Малку поигра и си ъж грабна
И си ъж грабна 'уба'а Яна,
Си ъж однесе у своя дома.

151.

Сестра Ангелина, Тодора, и Петре ловаче-то.

Разбегнала Сава со Морава
По Морава край белего Дунавъ;
Сама останала лична Ангелина,
Платно да ткантъ, ржкавъ да довезитъ.
Нищи-те ъ пеатъ, бърдо-то ъ дзунитъ;
И ми доткала и ми довезала,
И ми заскитала во гора зелена,
Кога ми плакала, гора ми дзунила.
Стрека ъ стрете Петре ловаче-то:
„Ай тако ти бога, 'уба'а девойко,
Ти дали си имашъ негдека некого,
Негдека некого, твоя мила рода?“ —
„Ай тако ми бога незнаена дельо!
Немамъ нигде никого, салтъ с' имамъ сестра,
Една мила сестра 'убава Тодора,
И тая ъ водитъ Петре ловаче-то,
Ама незнамъ кѣде той ми ъ однесе.“
За ржка ъ фати, на коня ъ фѣрли,
Дупна коня Петре, дома ъ однесе,
Дома ъ однесе, отъ далеку викатъ:
„Излези, излези, Тодоро Кадано,
Да видишъ, Тодоро, що робинка носамъ,
Двашъ ю по'уба'а, тришъ ю поработна.“
И тогай Тодоръ добро не ъ падна.
Ретъ ю наредила дворѣ да изметитъ,
Прахъ да ю напрашитъ, за да ми огърдитъ;
И ми сѣ измила со студена вода
И ми сѣ сторила уще по'уба'а.
Ретъ ми ю редила жито да отсентъ,
Прахъ да ж нападнитъ, за да ми огърдитъ.
Пакъ ми сѣ измила со студена вода,
И ми сѣ сторила уще по'уба'а.
Тога ми ъ пращатъ Тодора Кадана:
„А тако ти бога, 'уба'а девойко!
Аль имашъ некого твоя мила рода?“ —
„А тако ми бога, 'уба'а невесто!

Немамъ нигде никого моя мила рода,
Я сжде си имамъ една мила сестра
Една мила сестра 'убава Тодора,
Тая ъ водить Петре ловаче-то.“
Тогай съ грабна'а, си съ загжрн'е,
Отъ радось сестри плачѣтъ не съ одельватъ.

152.

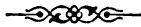
Янкула и Никола.

Море Янкуле, Янкуле!
Сжбрале ся сж джелепе,
На Стамболъ на Едикула,
Червено вино пѣха,
Секи си брату напива,
Единъ другому на здраве;
А Янкулъ нема милъ братецъ,
На здравѣ да му напива,
А той си коню напива;
Дружина му сж подсмива.
А той си дома отиде,
Тѣ па си майци думаше:
„Мамо ле, моя майчице!
Оти ми не си родила
Братецъ, ѡ мила сестрица,
Че сж съ дружина сжбрахме,
Червено вино пѣхме,
Секи си брату напива,
Азе си немамъ милъ братецъ,
Нито па мила сестрица,
На здравѣ да имъ напива.“
Майкя Янкулу думаше:
„Синко Янко-ле, Янко-ле!
Ти си имаше милъ братецъ
Милъ братецъ, синко, Никола,
Тридесетъ и три години,
Ка ю далече забяжалъ,
Мама го не е разбрала;
Сега го мама разбрала

На Рабухчиска планина,
Юнашки млада Войвода.“
Янкулъ майци си думаше:
„Азе ща, мамо, да ида
На Рабухчиска планина,
Да дира брата Никола,
Че много мжчно за братецъ.“
Майкя Янкулу думаше:
„Не оди, синко Янко-ле!
Малко ли майка жалала
По стара брата Никола
Тридесетъ и три години?
Али за тебе, Янко-ле,
Отъ сега, синко, до века.“
Янкулъ майкя си не слуша,
Воседна коня хранена,
Тѣ на планина отиде
На Рабухчиска планина,
Тѣ па сж викна провикна:
„Де ли сѣ, браино Никола!
Де ли сѣ, и кадя ли сѣ!
Въ кое ли тесно клисуре!
Сега при мене да додешъ,
Вика тя братъ ти Янкула.“
И зачулъ бѣ го Никола
Изъ това тесно клисуре,
Той на юнаци думаше:
„Дружина вирна зговорна!
Течете преки пѣтеки,

Тà преставете друмове,
Хванете лудо пiяно,
Ни го бiйте, ни карайте,
При мене го доведете,
Азе да го попитаиъ,
Дека ме знае, познава,
Че мене викатъ Никола.“
Послушале го дружина,
Текоха преки пiтеки,
Тà преставиха друмове,
Тà си Янкула хванаха;
Ни го биха, ни караха,
При Никола го закараха.
Тà ся сж два-та бориле,
Тà ся сж три дни бориле,

Три лахте земя изриле,
И три на доле набиле,
Никой никому не надви.
Провикналь сж е Янкула:
„Де ми си, мамо, да додешъ
На брате да си помогнешъ,
Сосъ мили брата Никола;
Кой годе да си надвiе!“
Досетилъ сж е Никола,
Че му е брате Янкула,
Тà сж тогава пуснаха.
Тà си е собралъ дружина,
Тà имъ расплати айлаци,
Тà си дома отидоха.

153.

Стойко Войвода.

Рано е слана паднала,
Порано преди Кржстовденъ,
Послани млади юнаци,
'Се со зелени байраци.
Восрждиле ся юнаци
Какъ щатъ да минатъ, да минатъ
Презъ Солунъ града голяма,
Тà никой да ги не сети
Не сети и не усети.
Стайко Войвода думаше:
Страине, страино делiо!
Я 'си ни на ретъ прегледай,
Кому iе женско лице-то,
А па мжшко му сжрце-то,
Него невiста да сторимъ,
Да 'ванемъ коне съ кирiа,
Да натоваримъ два коня
Момини мжжки дарове,
Ленени и копринени,
Тà па тогава да минемъ,

Тà никой да ни не сети,
Не сети и не усети.“
Послушалъ бiе го младъ Страинъ,
Тà си ги на ретъ погледа,
Стайку бiе женско лице-то,
А па мжшко му сжрце-то,
Него невiста сториле.
Хванале коня съ кирiа,
Натовариле два коня,
Момини мжшки дарове,
Ленени и копринени.
Тà па тогава минале
Презъ Солунъ града голяма;
Тà никой не бiе ги сетилъ
Не сетилъ и не усетилъ.
Тамамъ на края излiзле,
Оздоле иде Циганче
Циганче съ черно Катунче,
Позна и Стайко Войвода,
Страинъ е младо деверче.

Тà ся затече Циганче
Въвъ пашови-те чордаци,
Тà си на паша думаше:
„Пашо ле, Солонджю-ле!
Ти седишъ, пашо, ти седишъ
На високи-те чардаци,
И на шарени душеци,
И тръсишъ Стайко Войвода;
Стайко Войвода минува
Презъ Сокунъ града голяма,
Сторилъ ся млада невяста,
Младъ Страинъ младо деверче.“
Па на гавазе говори:
„Гавазе, млади гавазе!
Я си течете, гавазе,
Назадъ невяста врънете,
Веднаждъ да ми сжъ поклони,
И ржка да ми цалува,
И я ща да ѝ арижа
Що ми сжъ въ джеба намери.“
Тога сжъ текле гавазе,
Тà на девере думаха:
„Девере, млади девере!
Назадъ невяста врънете,
Че си ък вика паша-та,
Веднаждъ да му сжъ поклони
И ржка да му цалува,
И той ще да ѝ ариже
Що му сжъ въ джеба намери.“
И послушале девере,
Назадъ невяста врънале,
Щомъ до порти-те отишле,
А невяста имъ думаше:
„Дружина вярна, зговорна!
Кога си въ порти влезиме,
Назадъ сжъ обръщайте,
Ако сжъ порти затворать,

Аленъ ми магданъ дигнете,
Узунъ калъчка подайте,
Тà па сжъ ниско слагайте,
Тà ми сжъ поразгледайте,
Какво сжъ кланя невяста.“
И кланяла сжъ невяста,
Триста душъ млади гавазе.
Па сжъ воскачи невяста,
На високи-те чордаци,
Па си на паша думаше:
„Пашо ле, Солунджю-ле!
Ти седишъ, пашо, ти седишъ
На високи-те чордаци,
На шарени-те душеци,
И тръсишъ Стайко Войвода;
Я си ми подай главица,
Да не кржвава душеци.“
А паша си му думаше:
„Не дей ми зима главица,
Азъ да ти, Стайко, арижа
Арем-а сосъ анъми-те.“
А Стайко си му думаше:
„Азе ти не ща, пашо ле,
Арем-а сосъ анъми-те
Нали ти иска, пашо ле,
Твоя-та руса главица.“
Па си самичекъ посъгна,
Пашу глава-та отряза,
Па ък намаза сжъ катранъ
И налепи ък сжъ памукъ,
Па си ък на колъ побил,
Тà ък потпали младъ Стайко;
Та му светила, светила
До три дни и до три нощи;
А той си шие и ъде
Съ негова вярна дружина.

Боленъ Дойчинъ.

Що ми дошолъ църна Арапина,
Що кондисалъ подъ Солуна града,
Подъ Солуна долу въ ливагъ-то;
Глава иматъ колку еденъ казанъ,
Уши иматъ колку два таруна,
Очи иматъ колку два шиника.
Той ми сакатъ голема тахина,
На день сакатъ п' една фурна лѣба,
И имъ сакатъ по две бочви вино,
И имъ сакатъ по бочва ракіа,
И имъ сакатъ по три крави ялой,
И п' една девойка за любенъ.
'Си-те ми съ со редъ наредиле,
Редъ ми дойде до Боленъ Дойчина.
Дворъ метить лична Ангелина
Дворъ метить, дробни сѣдзи ронить.
Жъ догледа братъ въ Боленъ Дойчинъ:
„Защо сестро, мила Ангелино,
Дворъ метишь дробни сѣдзи ронишь?
Ели ти съ веке здодеало
Мене боленъ, сестро, гледаеки,
Или дворъ, сестро, метееки?“ —
„Ей Дойчине, мон мили брату!
Да не ми съ менъ здодеало,
Нито тебе, брату, гледаеки,
Ни пакъ, брате, дворъ метееки.
Ток' що дошолъ църна Арапина,
Що кондисалъ подъ Солуна града
Подъ Солуна, долу въ ливагъ-то,
Глава иматъ колку еденъ казанъ,
Уши иматъ колку два таруна,
Очи иматъ колку два шиника.
Той ми сакатъ голема тахина,
На день сакатъ п' една фурна лѣба,
И имъ сакатъ по две бочви вино,
И имъ сакатъ по бочва ракіа,

И шмъ сакать по три крави ялой,
И п' една девойка за любеню;
'Си-те ми съ со редъ наредиле,
Редъ ми дойде до Боленъ Дойчина.“
Изговори Боленъ Дойчинъ сестрѣ:
„Ангелино, моя мила сестро!
Извади ми моя остра сабя,
Три години сабя неватена,
Неватена, ни па наточена;
Однеси Ю у младъ калакчіа
На моего мила побратима,
Да наточить моя остра сабя,
Ког' станамъ ке му платамъ, надплатамъ.“
Ю однесе млада Ангелина;
Изговори млади калакчіа:
„Ангелино, Дойчино'а сестро!
Ако давашъ твое бѣло лице,
Така острамъ сабя вересіа.“
Расплака съ 'уб'а Ангелина,
Вчасъ съ врати въ свои рамни дворю: —
„Ейди Дойчинъ, мили брате мои!
Църни очи сакать калакчіа,
Да наостритъ сабя вересіа.“—
„Ель ме чуешъ, сестро Ангелино!
Извади ми моя бърза коня,
Три години коня незобано,
Ни гле'ано коня, ни чешано,
Ни па 'арно вода напоено,
Однеси го при младъ налбатина,
Да подкоить коня вересіа,
Ког' станамъ ке му платамъ, надплатамъ.“
Конь однесе млада Ангелина
Конь однесе у младъ налбатина;
Бѣло лице сакать за кованю.
Плачееки тжрчатъ Ангелина,
Кажуетъ Дойчину свою брату:
„Налбатина бѣло лице сакать,
Да подкоить коня вересіа.“ —
„Ай викни ми Имера бербера,
Да м' избричить глава вересіа;

*

Ког' станамъ ке му платашъ, надплаташъ.“

Си отиде лепа Ангелина:

„Ей бербере, ей Дойчинъ прїатель!

Ид' да брячишъ мой брата Дойчина,

Кога станитъ ке ти платитъ, преплатитъ.“ —

„Ак' ми давашъ твое бѣло гърло,

Така бричамъ твои братъ Дойчина.“

Жешки сждзи Ангелина ронитъ,

Страмно, жальовно назадъ сѣ вращать;

Ангелина сестра дошла дома,

А Дойчину час-отъ му текнало.

„Ейди сестро, злата Ангелино!

Изва'и ми триста лакти платно,

Да престегнамъ моя половина,

Веке ми сѣ коски раскостеле;

Пода'и ми жълта боздогана,

Извади ми моя остра сабя,

Донеси ми бърза коня моя.“

Му изваде триста лакти платно.

Си престегна разболена сиџга,

Си опаса остра сабя своя,

Си сѣ фърли на бързаго коня,

Си њ грабна жълта боздогана,

Пра'у търчатъ кай църни Арапинъ.

Ето стигна кай бѣла чадора,

Пищитъ, викатъ колку гласкѣ иматъ:

„Я излези, църна Арапино!

Я излези, курвино копиле!

Я излези, гламно опалена!

Излези оба да с' обидиме,

Ти да видишъ юнакъ одъ юнака!“

Си излезе църна Арапина,

Туку врескалъ, како некой ажддеръ:

„Чекай Дойчинъ, жълта восочина!

Чекай, чекай, море, боздоган-овъ

Малу тежитъ седумдесетъ ока.“

Арапъ фърли тешка боздогана,

Їџ пречека Дойчинъ во десница. —

„Чекай, чекай курво-но копиле!

Църнъ Арапинъ гламна опалена,

Ти да видишь кой ю Боленъ Дойчинъ!
 Чекай моя жълта боздогана,
 Малу тежитъ тристотини ока.“
 Кога джитна жълта боздогана,
 Го погоди негю две-те очи;
 Съ разглови глава Арапинска,
 Какъ дъпъ печенъ тога той съ спружи,
 Той съ спружи на сурова земя.
 Дупна коня Болена Дойчина,
 Дупна коня при Солуна града,
 Добра плата плати калакчиу,
 Не заборай добро налбатину,
 Найповише Имеру берберу.
 Главѣ имъ кльошна по Солунски пѣти.
 'Се що живо излезе да пулитьъ,
 Младо, старо Болена Дойчина,
 И да славать, да фаятъ юнаство.
 Одвай дойде при свои-те дворѣ,
 Така Дойчинъ легна и си умре.

155.

Боленъ Дойчинъ.

Отъ Кукучъ.

Боленъ леже Дойчинъ юнакъ,
 Дойчиница солдзи роне;
 Догледа га Боленъ Дойчинъ,
 Та ъ веле и говоре:
 „Ангелино първа любовь!
 Дали ти съ додеало,
 Защо лежамъ три години,
 Три години на постеля?“
 Она веле и говоре:
 „Първа любовь, Дойчинъ юнакъ!
 Менъ не съ додеало,
 Оти лежишь три години.
 Тук' ю дошелъ ъдръ Арапинъ
 Църъ Арапинъ дудакля
 Во Солунско равно поле;

Отдворилъ ю бѣли чадаръ,
 Таинъ земе одъ Солуна,
 П' една фурна бѣлъ пексемитъ,
 По една крава ялова,
 П' една бочка благо вино,
 И по една малка мома,
 Да го служи благо вино.“
 Тога вика Боленъ Дойчинъ:
 „Ангелино първа любовь!
 Извади ми триста лакти
 Триста лакти тенко платно,
 Да презбирашь болни коски,
 Оседли ми бърза коня,
 Бърза коня некована,
 Три години не хранена,

Донеси ми остра сабя,
 Остра сабя димискія;
 И донеси боздогана
 Боздогана харгьосана,
 Три години нефатена.“
 Ангелина го послуша,
 Му донесе тенко платно,
 Му оружи бърза коня,
 Му донесе остра сабя,
 Боздогана нефатена.
 Съ опаши, съ оружи,
 И си вяхна бърза коня,
 И излезе одъ Солуна.
 Праву тегне на бълъ чадаръ,
 Одъ далеку съ провикна:
 „Е! Арапинъ, църнъ Арапинъ,
 Църнъ Арапинъ дудаклія!
 Е! излези църнъ Арапинъ,

Да те видамъ що юнакъ си!“
 Какъ го дочу църнъ Арапинъ,
 Та ъ грабналъ боздогана,
 И си вяхналъ бърза коня,
 И излеголъ на мегдана,
 И фърлилъ со боздогана.
 Дойчиновъ конь хунерджія,
 Си падналъ во коленици;
 Изварвела боздогана,
 И пакъ коня ъ рипнала,
 И Дойчинъ съ предвикнало,
 Боздогана ъ фарлило,
 Въ гръди го ъ погодило,
 Въ църна земя закопало.
 И тамъ село съ градело,
 И съ викна Арапія,
 Що ми стоить день денеска.

156.

Дойчинъ юнакъ, Сиракъ Янко и Краля Марко, Солунски чувачи.

Съ собрале, съ набрале,
 До три Бана, до три Краля,
 Во градъ Солунъ на Солунски
 На Солунски седумъ кули.
 Един-отъ ъ Дойчинъ юнакъ,
 Дойчинъ юнакъ одъ Солуна;
 А втори-отъ сиракъ Янко
 Сиракъ Янко одъ Янина;
 А треки-отъ Крали Марко,
 Крали Марко одъ Прилепа;
 Ядатъ, піатъ, съ веселятъ,
 Со нойбетъ си град-отъ чуватъ.
 ’Си-те ред-отъ одредоха,
 Ред-отъ дойде на Дойчина,
 Та си узе златна вигла,
 Та разгледа горе долу,
 По пѣтища, по друмища,

И по поле и по море.
 Кога гледатъ по море-то,
 Заздаделъ съ шаренъ корабъ,
 Вижтре седе еденъ турски
 Еденъ турски челебія,
 Еденъ Турчинъ чужя-вѣра.
 Не си иде на скеле-то,
 Право тегле на Бешъ-чинаръ;
 Там’ излезе одъ кораб-отъ
 И одтвори бѣли чадаръ.
 Какъ си виде Дойчинъ юнакъ,
 Та си вяхна бърза коня,
 Та си слезе на Бешъ-чинаръ;
 Одъ далеку съ предвикна,
 На Турчина му говоре:
 „Море турски челебія,
 Море Турчинъ чужя-вѣра!

Заш' не идешъ на скеле-то,
 Да си платишъ тешки гюмрукъ,
 Тукъ си дошолъ на Беш-чинаръ?“
 Турчинъ веле и говоре:
 „Я не дойдофъ да ви плащамъ
 Да ви плащамъ тешки гюмрукъ;
 Тукъ сумъ дошолъ одъ Султана,
 Да повелямъ гратъ Солуна.“
 На Дойчинъ му жаль паднало,
 Тà си крена боздогана,
 Тà си фжри по Турчина;
 И боздоганъ му утече,
 И не погоди Турчина.

Тога Турчинъ сѣ предвикна:
 „Излезите одъ кораб-отъ
 Да фатиме Дойчинъ юнакъ!“
 Дойчинъ назатъ сѣ повърна,
 Дробни сждзи си порони,
 Хотиде на седумъ кули,
 На дружина имъ говори:
 „Що седите, що гледате?
 Дошла турска челебіа,
 Челебіа чужя-вѣра;
 Що чиниме да чиниме,
 Градъ Солуна да чуваме.“

157.

Петре Маджарче.

Алай-бегъ войска береше,
 Не можитъ да ъ соберитъ;
 Дур' дойде Петре Маджарче,
 Дробна ми войска пособра,
 Камберъ кадѣна поплена
 Со дванадесетъ алайки,
 Со тринадесетъ робинки.
 Робинки кладе въ кочіа,
 Камберъ кадѣна предъ коня,
 Боса по дробни каменя,
 И гологлава по сжнце.
 Кадѣна му сѣ молеше:
 „Дегиди Петре Маджарче!
 Ак' не ме кла'ишъ въ кочіа,
 Баре кла'и ме на коня!
 Ти що кабаеъ ми найде,
 Тà мене терашъ предъ коня,

Боса по дробни каменя
 И гологлава по сжнце?“
 Петре ѣ лепо вореше:
 „Дегиди Камберъ кадѣно.
 Аль знаишъ, али паметвишъ,
 Кога бѣфъ дете мало'о,
 Я си бѣфъ момокъ у тебе;
 Мене ме треска тресеше,
 Ти лѣбецъ не ми даваше;
 А кога да ми да'еше,
 Одъ три недели месено;
 Ти вода не ми да'аше,
 И кога да ми да'аше,
 Полу со раски мешана.
 За тва те терамъ пред коня
 Боса по дробни каменя,
 И гологлава по сжнце.“

158.

Балюуръ Войвода и Гжркина робина.

Отъ Оурегъ.

Отъ войска идеть Балюуръ Войвода,
 По войска носитъ млада робина;

Кондисалъ ми ю широко поле,
Курдисалъ ми ю зелени чадаръ;
Потъ чадаръ седить Балюръ Войвода,
Млада робина простумъ му стоить,
Диванъ му чинить, слуга му служить,
Солдзи ми ронить, како градо'и.
Балюръ Войвода ми ю опитвить:
„Айти робино бѣла Гѣркино!
Що слуга служишь, и солдзи ронишь?“
„Какъ да не плачамъ, какъ да не жалимъ?
Сумъ оста'ила мѣшко-то дете,
Во темень керагъ съ рѣце пущени;
Му дошло време да съ прекренить.“—
„Айти робино, бѣла Гѣркино,
Хайде ти оди, хай крени си го,
Азатъ те чинамъ да си го кренишь.“

Мурчо Господаринъ и Янкула Войвода.

Дельба с' делятъ два брата родени,
Един-огъ ю Мурчо Господаринъ,
Помали-отъ Янкула Войвода;
Разделиха села и чифлидзи
Разделиха поле и планина;
Имъ остана коня пехливана,
И два брата пилци соколови;
Имъ оспана жрти и зѣгѣри,
Свои куки, свой вишни сарай,
Сиво стадо дванаѣсетъ хиляди.
Тога вика Янкула Войвода:
„Брате мои, Мурчо господаре!
Ти сѣ женеть, просто тебѣ куки,
Сиво стадо дванаѣтъ хиляда;
Ти сѣ женеть, а я сумъ си ергенъ,
Прости менѣ жрти и зѣгѣри,
Бѣрза коня, два брата сокола,
Конь да вахнамъ, лова да си ловамъ.“

Тога вика Мурчо Господар-отъ :
„Брату мили, Янкула Войвода!
Не сумъ кукайца въ куки да седамъ,
Не сумъ овчаръ овци да ти пасамъ,
Ясъ сумъ постаръ, я ке си принамъ
Ке принамъ таткова оружа.“
Мурчо вика своя първа любовь :
„Дай оружје, коня бърза коня!“
И любовь му монь-отъ оружила,
И на бинегъ коня му тегнала.
И Мурчо си на коня вяхнало,
Закарало жрти и зъгари,
И два брата пилци соколови
И на любовь яко наръчуве:
„Ясъ ке ходамъ во гора зелена,
До прошетамъ лова да половамъ ;
Живъ г' оставамъ Янкула Войвода,
Ка ке дойдамъ, умренъ да го найдамъ.
Да му правишь господарска манджа,
Да му правишь со люта отрува,
Да го служишь оно благо вино,
Благо вино со люта отрува.
Ак' ти мене, любовь, не послушашъ,
На твой рамена глава не ке стое ;
Ако мене ти добро послушашъ,
Големъ даръ тебе ке те дарувамъ.“
И си пойде во гора зелена,
Три дни шеталъ, три дни Мурчо ловалъ,
Нищо лова тои не изловалъ.
Изпуцилъ два брата соколови,
Ги к пущилъ вишемъ по небо-то ;
Тамъ найдоха едно орло пиле,
Го удриха два брата соколи,
Едно го бие долу подъ криля,
Друго го бие надъ криля ;
Орле пиле съ к натделило,
Си слезело долу на земя-та ;
Го носиха на Мурчо господаръ.
Орле пиле дробни сждзи роне.,
И на Мурчо веле и говоре :

„Ако бѣше и братъ ми со мене,
Твои пици не ке приѡдѣжеха.“
Тога Мурчо викало да плаче,
Пиле що кѣ (пиле) не може безъ брата,
Ами мене що чудо ме найде!“
И сѣ врати дома да си ходе,
На пѣтъ стрете цѣрна Арапина,
И на Мурчо вика, сѣ привика:
„Кѣд' кѣ, Мурчо, братъ ти да т' откине?“
Мурчо пуци коня да си бега,
И Арапинъ сѣ боздогана фѣрли,
И го удри по юначки плещи,
Дури грѣди му сѣ испукале,
Цѣрни кѣрви дури си изтекле;
Отъ малу сѣ беганѣ откинало.
А що бѣше Мурчовица млада,
Она била хитра емъ разумна!
Зготвила кѣ господарски манджи,
На мест' отрувѣ, медовина клала,
И канила свой деверъ Янкула,
Да го гоститѣ сѣ господарски манджи,
И го пуи сѣ блага медовина,
На Янкула право му кажувѣ:
„Мой деверъ Янкула Войвода!
Твоя брата одѣ лова ке дойде,
Менѣ лошо той ми нарѣчало,
Как' ке дойде живо дан' те найде.
Ти сѣ молямъ, Янкула Войвода,
Да си легнишь, живѣ мѣртовецъ биди.,
И Янкула снаха послушало,
И легнало на вишни сараи.
Мурчовица сѣ платно го покрила,
Надѣ глава му свѣки запалила,
На глава си цѣрно превѣрзала,
И коси си она расплетела,
И излегла на тешки-те порти,
Да пречека Мурчо господар-отѣ.
Ето идѣтъ Мурчо господар-отѣ,
Одѣ юначки грѣди кѣрви течатѣ,
И отѣ очи дробни сѣидзи роне,

Отъ далеку своя любовъ пита,
Даль ю живо Янкула Войвода.
Мурчовица веле и говоре:
„Я си тебе, добро, почувяла,
На Янкула отрува сумъ дала,
И Янкула младо си умрело.“
Какъ си дочу Мурчо господаринъ,
Мошне горко на него паднало,
Защо веке не ю живо брате,
И отъ коня оно ю слезело,
Со лютина сабя потъргнало,
Да исече своя първа любовъ.
Тога вика Янкула Войвода:
„Мои брате, Мурчо господаре!
Сабаръ чини, уще сумъ си живо.“
Какъ го виде Мурчо господаринъ,
Со радосъ съ на диванъ качуве,
Съ братска любовъ брата здравувало,
На свой любовъ даръ ю дарувало.

160.

Неда Крамянка.

Хубаво Недо Крамянко!
Свекаръ си Неди говори:
„Снашице Недо хубаво!
Е' сега деветъ години,
Като сми тука доведе,
Твой-те брате, Недо ле,
На госте ти не додоха,
Да додаты, да тя споходаты;
Дали ся дипъ чорбаджие
Почорбаджие отъ назе,
Или ся дипъ сиромаси,
Тя нематы съ ощо да додаты?“
Неди ю хатаръ остало,
Тя зела бѣли медници,
Тя ю на вода отишла,
На горно крайно кладенце.

Тамъ найде момче Кремѣнче,
Тя па на момче говори:
„Момче Кремѣнче, селѣнче!
Здраво ли сте, живо ли сте?
Здраво ли съ мой-те брате,
Отъ стока повлачили ся,
Що ю баща ми оставилъ?“
Момче Кремѣнче говори:
„Хубаво Недо селѣнко!
Здраво сми, и живо сми,
Здраво съ твой-те брате,
И отъ стока съ повлачи,
Што е баща ти оставилъ,
Дваждъ е повече станало,
Сега ся, Недо, стягаха,
Тебъ на гости да додаты ;
*“

На кон-о гвозди туряха,
Златни талиги вспрягаха
Твои-те деветъ братици
Со деветъ мили снашици,
Со деветъ мъшки дечица.“
Неда сж ъ зарадвала,
Па си ъ дома отишла,
Тѹ двори мете, и пее.
Свекоръ си Неди говори:
„Снашице, Недо хубава!
Е' сега деветъ години,
Не сжмъ тя видель, Недо ле,
Дворови да си пометашъ;
А сега метешъ и пеешъ.
Илъ ти ъ драго, Недо ле,
Че въ село иди паша-та,
Тѹ пряко пречи презъ село,

Тѹ право иде у назе?“
А Неда му говори:
„Тате ле, дѹ мой свекоре!
Това ми не ъ паша-та,
Нж сж това мой-те братъе,
Тѹ идать менъ на госте.“
Свекаръ си Неди говори:
„Снашице, Недо хубава!
Кога си, Недо, знаяла,
Тѹ що ми не сѹ казала,
Зехере да си приготва?“
Па закла члярка биволь,
Наготви манджи 'секакви,
И пусна до деветъ бжчви
До деветъ бжчви со вино,
Десета съ бистра ракия,
Тѹ си госте-то посрещна.

161.

Тодора, Богданъ и Никола.

Мома Тодоро, Тодоро!
Тржгнала ми ъ Тодора
На планина-та на снопе
Съ неино либе Богдана.
Богданъ Тодори говори:
„Либе, хубава Тодоро!
Земи ми, либе, кабуре
До седемдесетъ и седемъ.“
Послушала го Тодора,
Тѹ му е зела кабуре,
Тѹ ся на снопе отишли.
Минаха поле широко,
Настанаха гора зелена.
Богданъ Тодори думаше;
„Либе, хубаво Тодоро!
Я викни, мома, тѹ запей,
Тая ми песенъ юнашка
Де-то два гласа износи,

А на четири доноси,
Изъ едно гжрло два гласа,
Изъ една уста две думи!“
А Тодора му думаше:
„Либе ле Богданъ, Богдане!
Викнала бѹхъ, запела бѹхъ,
Ала не смея, не мога,
Отъ Никола харамія,
Че ма напреди искаше,
Па мама не ме даде.
Сега го кажватъ, либе ле,
По тая гора зелена
Со седумдесетъ юнаци
Со содумдесетъ и седемъ,
Тѹ ще ма позна по глас-а,
Тѹ ще си прѹко прекасне,
Тебе ще младо погуби,
Мене ще млада да земе.“

А Богданъ си ѿ думаше:
 „Не бой ся, либи Тодоро!
 До де ꙗ Богданъ при тебе
 Со седумдесетъ кабуре
 Со седумдесетъ и седемъ.“
 Послушала го Тодора,
 Викнала мома, запяла
 Тая ми песенъ юнашка,
 Де-то два гласа износи,
 А на четири доноси.
 Ка бѣ ꙗ зачулъ Никола
 Никола младъ арамя,
 А той ꙗ позна по глас-а,
 Та па ги прѣко пресрешна
 Со седумдесетъ дружина.
 Ка бѣ ги виделъ младъ Богданъ,
 Кабуръ следъ кабуръ врѣгаше,
 Юнакъ следъ юнакъ падаха;
 Па си г' истрепна младъ Богданъ

До седумдесе юнаци,
 Та го бѣ осталъ Никола.
 Па сж ся два-та бориле,
 Та са три дни бориле
 До три дни, и три нощи.
 Богданъ Тодори думаше:
 „Либе, хубава Тодоро!
 Не седи, либе, та гледай;
 На кому-годе поможи,
 Кой-годе да си надвѣ.“
 Тя брѣжна въ десни джепове,
 Извади влашко ноженце,
 Богдану ючкуръ преряза,
 Да му надвѣ Никола,
 Да си ꙗ земе Тодора.
 Богдану господъ помогна,
 Изъ врѣхъ го глава издигна,
 Та го въ земя-та закара.

162.

Стумница невѣста.

Дзидъ ми дзидале деветъ майстори
 Деветъ майстори до деветъ бракъ,
 Денъ дзидале ноке падало;
 Съ обложило деветъ майстори,
 Кой ке ми до'ить рано со ручекъ,
 Мие него темель да го кла'име.
 На вечеръ 'си-те дома пойдо'а,
 И си каза'а на свой невести;
 Мано Маноле младо майсторче,
 То'а не каза своѣ невестъ.
 Рано ранила Струмна девойка,
 Рано ранила ручегъ зготвила,
 И ниль отнесла найрано ручегъ.
 Кога ꙗ виде младо Маноле,
 На час-отъ викна той да си плачить.

И њ грабна'а деветъ майстори
 И њ фатїа млада Струмница,
 И њ дзида'а темель да трайтъ.
 Имъ съ молеше Стумна невѣста:
 „Деветъ майстори, до деветъ брака!
 Остайте ми ж десна-та ржка
 Десна-та ржка, лева-та боска,
 Да си надовямъ ишко-то дете.“
 Ъ оста'и'а десна-та ржка,
 Десна-та ржка, лева-та боска.

163.

Димни Марко и Елена невѣста.

отъ Прилепъ.

Кинисале две девойки
 Две девойки вишоранки,
 Да ми одѣтъ на кла'енець
 На кла'енець на Джбо'и, *)
 Да ми бѣлѣтъ бѣло платно.
 Запеале лепа песма
 За Елена Марко'ица:
 „Язакъ, язакъ бре Елено,
 Що отлюби Димни Марка,
 Та залюби левенъ Дука,
 Твоѣга мили побратима!“
 И 'и дочу Димни Марко,
 Кад' приблиза до кла'енець:
 „Две девойки, две другачки!
 Ке ви да'амъ п' еденъ дукадъ,
 Запенте таа песма,
 Що њ прегж њ пеѣте
 За Елена Маркоица!“
 Две девойки њ запе'а —
 Язакъ, язакъ бре Елено,
 Що отлюби Димни Марка,
 И залюби левенъ Дука,
 Твоѣго мили побратима.“

Пойде Марко на дивани,
 И њ велитъ стопанкѣ си:
 „Ей Елено, домакинко!
 Сакамъ гости да си канамъ,
 И да канамъ левенъ Дука,
 Твоѣго мили побратима,
 Кого миѣ да пратиме?“
 Тая рече „сама одамъ.“
 И њ прати да го канитъ,
 Той съ качи на дивани,
 И њ зеде дулбїа-та,
 И самъ Марко 'и довиде,
 Кжде тїа си игра'а,
 Негде годе съ дираетъ,
 И со коньїи съ наджрчватъ.
 Ми дофтаса левенъ Дуко,
 Придойдо'е други гости.
 Тогай рече Димни Марко:
 „Ей Елено, домакинко!
 Коя слуга ти ке чинишь?
 Ели свѣкя да си джржишь,
 Или слуга да си служишь?“
 „Ейди Марко! му говоре,

*) Изворъ подъ Маркови кули до Прилепъ.

Слуга я да си послужамъ,
Да не некой ме потфатить
За моя-та бѣла ржка,
Тебъ добро не ке паднить;
А я свека да си свѣтамъ.“
Марко зеде рогузина,
Иѣ намачка со катрана,

Иѣ завитка Маркоица,
Иѣ изгори домакинка;
Да съ знаить паметувать,
Отлюбила Димни Марка,
Залюбила левенъ Дука,
Левенъ Дука милъ побратимъ.

164.

Више Гъркина и Еврейче.

Отъ Охритъ.

Личба личила више Гъркина —
„Кой ми ꙗ кадаръ, кой ми ꙗ вреденъ,
Да ми напра'ить натъ море таванъ,
Натъ таванъ лозкѣ, по брегой дуни;
Да 'и работа за три години,
Дури да родѣтъ дуни-те дуни
Дуни-те дуни, лозкѣ-то грозкѣ.“
Собрале ми съ, набрале ми съ,
Набрале ми съ триста юнаци,
Никого око ме му го фати, —
Да ми напра'ить натъ море таванъ,
Натъ таванъ лозкѣ, по брегой дуни;
Ми съ наема жълто Еврейче,
Да ми напра'ить натъ море таванъ
Натъ таванъ лозкѣ, по брегой дуни;
Да 'и работа за три години,
Дури род'а дуни-те дуни,
Дуни-те дуни, лозкѣ-то грозкѣ,
Та 'и однесе вишѣ Гъркинѣ.
Личба личила више Гъркина :
„Кой ми ꙗ кадаръ, кой ми ꙗ вреденъ ,
Да ми съ фърлитъ во стреле море,
Да ми иста'ить риба моруна.“
Собрале ми съ, набрале ми съ,
Собрале ми съ триста юнаци,
Никого око не му го фати.
Що ми съ найме жълто Еврейче,
Да ни съ фърлитъ во стреле море;

И ми съ фжри во стреле море,
Та ми извади риба моруна,
Та ъ однесе више Гжркинѣ.
Личба личила више Гжркина:
„Кой ми ю кадарѣ, кой ми ю вреденѣ,
Да ми устрелятъ дзвезда Деница,
Дзвезда Деница низъ стребрень пжрстенѣ.“
Собрале ми съ набрале ми съ,
Набрале ми съ триста юнаци,
Никому око не му го фати.
Що ми съ найде жълто Еврейче,
Да ми устрелятъ дзвезда Деница,
Дзвезда Деница низъ златенѣ пжрстенѣ;
Та ю устреля дзвезда Деница
Дзвезда Деница низъ златенѣ пжрстенѣ,
Више Гжркинѣ по цжрни очи.

165.

Угреала дзвезда обденица,
Не ми била дзвезда обденица,
Тук' ми била чаша Войводо'а.
Слуга служитѣ дете Магдалинче,
Какъ слугало, така ми заспало.
На место израсте дре'о кипаро'о,
Со коренѣ фатило земя Каравлашка,
Со ветка фатило широка на'ия,
Листѣ ми ю листило 'се карагроше'и,
Цутѣ ми ю цутило дробнего бисера,
Родѣ ми ю родило жълта-на дукада.

166.

Бояна Войводка.

Отъ Панагюрище.

Бояно, млада Войводко!
Била Бояна Войводка,
Била е деветѣ години,
Покарала е десета,

Ниде човякъ не видяле,
Камо ли пара да зематъ;
Продадоха си коне-те,
Изядоха си пари-те.

Стоянь Боѣни думаше:
 „Мома сестрице, Бояно!
 Я хайде да са разнесемъ,
 Овчере да са наглавимъ
 По беглички-те сюрї!“
 А Бояна му думаше:
 „Почякай, бае Стоѣне,
 Че ми е хаберъ втасало,
 Че иде мома Кирима
 Кирима, бѣла кадѣна
 Сосъ турска хазна голѣма,
 Сосъ деведесетъ джелате,
 Съ сто и дваесетъ харапе.“
 Па излезе на планина;
 То и Кирима довтаса
 Сосъ тешка хазна голѣма.
 Изляла беше Бояна
 Бояна млада Войводка,
 Та на Кирима думаше:
 „Киримо бѣла кадѣно!
 Няшто да ти са помола,
 Давно ми молба помине;
 Я предари ми момци-те,
 Што та е господъ подарилъ,
 Макаръ червене дукате!“
 И Кирима ъ думаше:
 „Дейгиди курво Бояно!
 И теб' ли да са побоя,
 Момци-те да ти предара,
 Сосъ деведесе джелате,
 Съ сто и дваесе Харапе.“
 Ми са ѣдоса Бояна
 Бояна, млада Войводка,
 Извади сабля френгїя,

Та љ два пѣти прегрѣна,
 И три пѣти љ цалуна,
 Та са на сабля помоли:
 „Сабльо ле, моя сестрице!
 Толкова ма си слушала,
 Токо ма сега послушай,
 Да взема хазна голѣма!“
 Па ся Бояна заврѣти
 Ту на лево, ту на десно,
 Кога съ назадъ обрѣна,
 Токо Карима остана
 Вовъ тая златна кочїя.
 Бояна каже Кирими:
 „Киримо, бѣла кадѣно!
 Подай си глава на вѣнка,
 Глава-та да ти отряжа,
 Дане кръжава кочїя.“
 Кирима ъ са молеше:
 „Бояно, мила сестрице!
 Просто да ти е хазна-та,
 Токо си мене не губи,
 Че сѣмъ една-та на майкя,
 Та па ако сѣмъ една-та,
 Ами сѣмъ млада годена
 Годена, а неженена!“
 Бояна е непослуша,
 Нѣ влезе въ златна кочїя,
 Киприми глава отрязя,
 Па са Бояна провикна:
 „Дружина вѣрна, зговорна!
 Кой на кѣде е, да доде,
 Да земи тешко нманѣ,
 Кой колко може да дигне,
 Азе ща съ кола да карамъ.“

167.

Будински Яно.

Ейди Яно, Будинъ Яно!
 За тебе съ Будинъ биетъ;

Два те цара посакале,
 А треки-отъ ке те грабитъ!

Стана Яна ми побегна,
Ми отиде Димна гора
Димна гора Богдано'а,
Найде дре'о кипаро'о;
Во корен-отъ змехъ му лежить,
На върво'и славей пейтъ.
Ми съ скрила Будинъ Яна
Зме'отому *) подъ криля-та.
Цар-отъ пуши три елчи,
Да ъж найдѣтъ Будинъ Яна.
Отидо'е Димна гора,

'Сж-та гора исеко'е,
Нигде Яна не найдо'е.
Съ врати'е елчи-те,,
И на цар-отъ му кажвеетъ:
„Еди наше господаре!
Сж-та гора исекохме,
Нигде Яна не найдохме;
Едно дре'о оста'и'фме,
На върво'и славей пейтъ,
На корен-отъ змехъ му лежить.“
. . . . .

168.

Кральовица и Турчинъ Войвода.

Седнала ъ Кральовица
Кральовица, Бановица
На високи-те палати,
Край чести-те пармаци,
Дете люля песна пее:
„Нани сино, да порастяшъ
На тейково-то ти место,
Мили сино, да поминишъ.“
Тамъ дека дете люляше,
причукаха на порти-те,
Двашъ чукнаха, тришъ чукнаха:
„Ела, ела Кральовице,
Да отворишъ тешки порти!
Ние не сме лоши люде,
Току сме твои овчаре,
Си идеме отъ планина
Ти носиме благина-та.“
Излѣжи съ Кральовица,
Тешки порти си отвори.
Съ наполниха рамни дворѣ
'Се войводови сеймени,

Напретъ ъ Турчинъ войвода.
Ка ги виде Кральовица,
Мошне съ она уплаши.
Тогай веле войвода-та:
„Кральовице, Бановице!
Що си толку уплашена,
Дур' на инсамъ не омясашъ?“
Тогай веле Кральовица:
„Добре дошле, мили гости,
Качейте съ на дивани!“
Съ качиха на дивани,
Та влезеха въ одая-та,
Та седнаха редъ по редомъ;
Имъ кладоха да вечератъ.
Накараха Кральовица,
Она диванъ да имъ стое.
Тогай веле и говоре
Кральовица, Бановица:
„Варай, варай ти Бойводо!
Пущейте ме долу д' одамъ,
Ясъ да пушамъ мала бочва

*) Окончаніе — того, тому — съ употребитъ въ разговорни-отъ языкъ на некое правоученіе; напр. не гибай человекаго; не чини лошо човекоу.

Благо вино тригодишно,
 Да пієте като гости.“
 Съ излѣжа Турчинъ Войвода
 И войвовови сеймени
 Съ излѣжаха, љ пущиха.
 Не си поїде кай бочви-те,
 Не си пуци благо вино,
 Ток' си узе остра сабя,
 Ъ опаша на тенка си
 На тенка си половина,
 Та се качи въ одая-та,
 Си искара остра сабя,
 Съ завърти лево, десно
 'Си-те ги љ посечела,

Останалъ Турчинъ Войвода;
 Па фати вѣрно да моли:
 „Ти съ молямъ Краљовице,
 Немой мене кайдисуи!“
 Та си фати русъ Войвода,
 Нодзе секла до колена,
 Рѣце секла до лакти-те,
 Му извърти църни очи
 Църни очи отъ глава-та,
 Го качи на бърза коня,
 Па му даде той стробренъ тасъ,
 Му нарѣча да си шета
 И за бога да си сака.

169.

Яна и Стоянь.

„Яно, бѣла Яно, безъ рода невѣсто!
 Како съ сакахме, така съ зедохме;
 Нїе си бѣхме мошне сиромаси,
 Кѣща си немахме, кѣща си купихме,
 Лозїе си немахме, лозїе си купихме,
 Иманїе немахме, иманїе добихме;
 Що сакахме, Яно, господъ ни дарува,
 На насъ господъ чедо, Яно, не ни даде.
 Дали љ отъ бога, дали љ отъ люде;
 Ако љ отъ бога, сполаи му нему,
 Ако љ отъ свет-отъ, отъ бога да найдатъ.“
 Тогай нему веле Яна, бѣла Яна:
 „Мѣлчи, Стоянь, мѣлчи, немуй люто колни,
 Немуй люто колни, немуй съ грѣшуйвай!
 Нито љ отъ бога, нито љ отъ свет-отъ,
 Току љ, Стояне, отъ моя-та майка.
 Язе како си бѣхъ мала малечка'а,
 Майка си имаше дете мѣшко дете,
 Дете мѣшко дете мошне си плачеше,
 Не љ оставаше майка да заспїе.
 На мене ми рече: „ела Яно, щерко,

*

Дете да полюляшъ, майка да поспіе!“
А язе ѝ рекохъ на моя-та майка:
„Какъ сѣ го родила, така си го люляй.“
Тогай на майка ми си ъ жаль паднало,
Тогай майка мене люто ме прокълна:
„Яно, милна щерко, чедо да не чедишъ
Чедо да не чедишъ, въ рѣце да не видишъ,
Дур' не чуешъ, Яно, риба да запее
Риба да запее во цѣрно-то море,
Каменъ да засвири отъ вишни планини,
Ка чуешъ, Яно, тогай чедо да чедишъ.“
Тогай та му веле на млади Стояна:
„Армасай сѣ, Стоянь, дуръ си, Стоянь, младо,
Дур' ми те сакаетъ тѣе малки моми;
Ела ти сѣ молямъ да не ме испѣдишъ,
Изметъ ке ти чина, 'лѣб-о да ти ядамъ.“
Нель си сѣ армаса Стоянь, млади Стоянь
Та малка девойка Енка Призренчанка,
И си сѣ армаса и армасъ чини'а,
Свадба сѣ зафати, сватови сѣ собраха
Сватови сѣ собраха за невѣста ходатъ.
Въ къщи вонка Яна изметъ та си чине,
Бѣли пѣрсти кѣрше, дробни сѣдзи роне:
„Боже, мили боже, колай да ми найдишъ,
Душа да ми земешъ, тува дан' ме найде
Тува дан' ме найде млада-та невѣста!“
Та си сѣ промена Стоянь, млади Стоянь,
И ке си кинисатъ за млада невѣста,
Тога си извика негови-отъ си братъ:
„Брату, мили брату, колай да ѝ найдишъ,
На убава Яна, ти да ъ удавишъ,
Кога ке си дойдамъ сѣ млада-та невѣста,
Тука ак' ъ найдамъ, глава ке ти зеямъ.“
Чудо ми сѣ чуди Янино деверче,
Какъ да си кайдиса убава-та Яна;
Тогай веле Янѣ, веле и говоре:
„Айде снахо, айде мѣе да пойдиме.
Кай цѣрно-то море метли да бериме;
Кога кя си дойде млада-та невѣста,
Метли си немаме с' ощо да ни смете.“

Яна го послушала, да два си пойдоха,
Да два си пойдоха кай църно-то море.
Янѣ ѿ сѣ припи вода, студна вода,
Та си поиде Яна край църно-то море.
Повеля си господъ риба си запее
Риба си запее, камень си засвире.
Ка ги дочу Яна, сѣрце ѿ разболе,
Тогай Яна веле на нейно деверче:
„Айде, братче, дома ти да ме однесашъ,
На кър-о менѣ душа да не излезе.“
И ѿ дигна Яна до дома ѿ носи:
Едно въ къщи влезе и дете си доби.
Дете ми сѣ доби, дете, мъшко дете,
Дете, мъшко дете, бележито дете,
На грѣди-те му ѿ ясна месечина;
А на глава-та му летно ѿсно сѣнце.
Тогай веле Яна на нейно-то братче;
„Одай, братче, одай, на пѣтъ да го сретешъ,
Хаберь да му кажешъ, мужде да ти даде,
Оти му сѣ доби дете, мъшко дете.“
Па ми сѣ испусти Янино деверче,
Та си стрете на стретъ пѣт-отъ братъ си Стоянъ;
На брата му веле, веле и говоре:
„Бакшишъ, брату, дай ми дете ти сѣ доби,
Дете бележито, летно сѣнце въ глава,
А во гради-те му ясна месечина.“
И на младъ Стояна не сѣ фати вѣра;
Тогай си позапре китени сватове,
Та имъ веле Стоянъ, веле и говоре:
„Постоите малце до дома да одамъ
До дома да одамъ, дали ѿ истина.“
Па сѣ спусти Стоянъ, до дома си оди,
Влезе въ одая-та, шаренъ јорганъ дигна;
Летно сѣнце грее, сѣрце сѣ размени.
Па сѣ назадъ Стоянъ скоро сѣ повърна,
Па си поиде Стоянъ кай сватове-то;
Тогай веле Стоянъ на млада невѣста:
„Отъ сега на татки сестра да ми бидишъ,
Сестра ти да сѣ ми, назадъ сѣ повърни!“
Тогай веле нему млада-та невѣста:

„Стоянъ, млади Стоянъ, главà ми пресечи
 Главà ми пресечи, назадъ не съ въринамъ!“
 Уме, чуде Стоянъ, нема що да чине;
 Си соблече Стоянъ негоо̃ чисто ру’о,
 Та облече Стоянъ негоо̃ мило братче,
 Па го чини Стоянъ млада зеташинà.
 Тогай веле Стоянъ, веле емъ говоре:
 „Алалъ да ю, брату, отъ мене на тебè!“
 А на невѣста-та сърце съ разшени.
 Па си дойдоха ’си-ти дури дома;
 Н’ една стража тога венчанкє си венчатъ,
 На друга-та стража кърщение си кърщатъ.

170.

Еднаква.

Бѣла Яна дворє ми метеше,
 А Стоянъ си коня потпра’аше;
 Стоянъ Янъ тога ъ велеше:
 „А егиди Яно, бѣла Яно!
 Како съ сакаѣме, така съ зедоѣме,
 Кука немаѣме, кука купиѣме,
 Коньи немаѣме, коньи купиѣме,
 Овци немаѣме, овци купиѣме
 Овци купиѣме со ’се овчари;
 ’Се що немаѣме госпотъ ни даде,
 Чедо отъ сърце госпотъ не даде,
 Аль ю отъ бога, аль ю отъ люгє?“
 Тога му рече уба’а Яна:
 „Дейди Стояне, мой господине!
 Лель ме опитвишь, ясь ке ти кажамъ,
 Како я знаамъ и ти да знаишь,
 Ни ю отъ бога, ни ю отъ люгє,
 Тук’ ми ю ова майкина клѣтва.
 Кога сумъ било лудо мало’о,
 Я сумъ си било люто проклето.
 Та ме повила моя-та майка
 И ме деляла и ме кълнала,
 Та що ми рекла найлоша клетва —

„Да ми поспієшь, мала Янико,
Да ми поспієшь, да ми порастишь,
Да ми съ сторишь добра девойка,
Стопанъ да найдишь какъ що ке сакашь,
'Се що ке немашъ госпотъ да да'ить.
Да ми съ сторишь мошне богата,
Чедо отъ сѣрце, керко, да немашъ,
Защо ми да'ашъ големи мѣки,
Денъ и ноке, керко, ми плачишь.
Ког' ке засвирить риба летница
Риба летница по цѣрно море,
Ко' ке запейтъ каменъ станоить
Каменъ станоить на Нико-поле,
Ти тога чедо да си добієшь.“ —
Тога ми рече 'уба'а Яна:
„Ейди Стояне, мой господине!
Олку си имаѣ зборъ да ти кажа,
Сакашь ме терашъ, сакашь ме дѣржишь,
Ясь ти 'и казаѣ мои-те гре'ой.“
Стоянъ ꙗ назотъ збор-отъ вратило:
„Егиди Яно, млада невѣсто!
Многу безъ чедо, Яно, и ніе,
Ке поминиме и ніе вака.
Ясь ти съ молямъ, ти да не жалашъ;
Никоя майка чедо не кѣлнить
Чедо не кѣлнить, чедо да немать,
Туку ни било касметъ отъ бога.“

171.

Радичъ юнакъ и Арапинъ Амза-бегъ.

Радичъ юнакъ вино піе,
Во тіе ладни механи
Съ негови-отъ милъ побратимъ,
Цѣрнъ Арапинъ Амза-бег-отъ.
Піатъ, ꙗдаты на механи,
И добаръ аинкъ си чивать
Отъ день до день три недели,
Съ вечери-те шесть недели.

Тогай веле цѣрнъ Арапинъ;
„Варай, варай Радичъ юнакъ!
Арно пихме и ядехме,
Добаръ аинкъ си чинехме,
нешо облакъ не чинехме.
Ела да съ обложиме; —
Кой ꙗ вреденъ да обиде
До седумдесетъ дѣрвени

И осумдесетъ клисури,
 Да съ върне въ гратъ Солуна
 Во Солуна на старъ кадя,
 Да му земе големъ нишанъ
 Големъ нишанъ бѣла книга,
 На мене да ъ донесе;
 Отъ какъ слонце ке угрее,
 До какъ слонце ке ми зайде,
 Големъ бакшишъ ке му да'амъ,
 До три кожи биволачки,
 Полни, рамни жълти флоринъ.“
 Тогай веле Радичъ юнакъ:
 „Нъ сумъ вреденъ да прошетамъ
 До седумдесетъ дървени
 И осумдесетъ клисури,
 Да съ върнамъ во Солуна,
 При старъ кадя, да му земамъ
 Големъ нишанъ бѣла книга,
 Отъ ка' сонце ке угрее,
 Дур' ка' слонце ке за'оде,
 И па тука да съ найдамъ.
 Ак' н' обидамъ, не прошетамъ
 Големъ бакшишъ ке ти да'амъ,
 Бърза коня съ остра сабя.“
 Тогай веле църнъ Арапинъ;
 „Що си клавашъ бърза коня,
 Това конско, пчошко месо!
 Що таксувашъ остра сабя,
 Това жржаво железоз!
 Ела клай първа-та любовъ,
 Со 'си твое мѣшко дете.“
 Тогай рече Радичъ юнакъ:
 „Ак' н' обидамъ, не прошетамъ
 Първа любовъ съ мѣшко дете
 Нека ти ке твоя любоз.“
 Отъ тамъ стана Радичъ юнакъ,
 Си отиде дури дома,
 Н' Ангелина ѣ гворе:
 „Ангелино, първа любовъ!
 Нель мие съ обложихме,

Съ църнъ Арапинъ Амаза-бег-отъ
 Тебе въ облогъ я те кладохъ,
 Со 'се наше мѣшко дете.
 Ак' обидамъ, ак' прошетамъ
 До седумдесетъ дървени,
 И осумдесетъ клисури,
 Да съ върнамъ во Солуна,
 На старъ кадя да земамъ
 Големъ нишамъ, бѣла книга,
 Отъ ка' слонце ке угрее,
 Дур' ка' слонце ке за'оди.
 Ако дойдамъ ке му земамъ
 До три кожи биволачки
 Полни, рамни жълти флоринъ.“
 Рече Радичъ и си легна:
 „Ак' с' успямъ, да ме скорнишъ.“
 Ка' си легна, ка' си заспа;
 Ангелина не заспала,
 Кжд' било ке осжмнало,
 Слонце склонило на ручекъ,
 Съ свалила Ангелина,
 Бърза коня му оседли,
 Му оседли, му престегна,
 Копито-то му бакнува,
 И па върно му съ моле:
 „Ти съ молямъ, бърза коньо,
 Дан' оставишъ Радичъ юнакъ
 Радичъ юнакъ, твой стопанъ,
 На ме'ани вино да пие!“
 Па съ качи на дивани,
 Нели надъ него застана,
 Застана солдзи порони
 На негово бѣло лице.
 Г' изгореха жешки солдзи;
 Скоро на подзе съ найде,
 Тогай веле и гворе:
 „Ангелино църнооко!
 Що м' остави да с' успямъ?
 Тебе Арапинъ ке земить.“
 Съ качи на бърза коня,

Го удри сосъ зенгіа-та,
 Та прошета, и изшета
 До седумдесетъ дървени,
 И осумдесетъ клисури;
 Съ вѣрна въ града Солуна
 Во Солуна при кадіа,
 Дек' пладнина си кланяше,
 На кадіа си говоре:
 „Ей кадіо, старъ кадіо!
 Мене пуци Амзабег-отъ,
 Да ми да'ишъ бѣла книга.“
 Па му веле старъ кадіа:
 „Иди Радичъ на ме'ани,
 Да попиешъ ладно вино!“
 Свѣрти конь-о Радичъ юнакъ,
 Пойде на ладни меани,
 Седна си вино да пие,
 Отъ пладнина д' икиндіа,
 Не му текна да си стане,
 Да пойде кай старъ кадіа.
 Па му веле бѣрза коня:
 „Варай, варай мой стопане!
 Айде стани да пойдиме;
 Тебе кадя ке излѣжи,
 Ке ти земе пѣрва любовь.“
 Отъ тамъ стана Радичъ юнакъ,
 Отиде на старъ кадіа,
 Ког' икиндіа кланяше;
 Па му веле Радичъ юнакъ:
 „Дай, кадіо, бѣла книга!
 Замѣркнуло, ке си одамъ.“
 Тогай веле старъ кадіа:
 „Почекай ме, Радичъ юнакъ,
 Да докланямъ икиндіа.“
 Па на Радичъ жалъ му падна;

Искара си остра сабя,
 Му пресече руса глава,
 Та ъж класе въ конска торба,
 Исправи конь-о по друми.
 Цѣриъ Арапинъ бѣше пуцилъ
 Бѣше пуцилъ робини-те,
 Да му зематъ Ангелина,
 Отъ заран', отъ икиндіа.
 Ангелина стое на диванъ,
 По пактове разгледува,
 Радичъ юнакъ си го чека.
 Па съ задалъ Радичъ юнакъ;
 Тогай веле Ангелина:
 „Ей робини, ей каджна!
 Еве идетъ Радичъ юнакъ,
 Ако ве тука заваре,
 'Си-те васъ ке ве изсече.“
 Побегнаха робини-те,
 На цѣриъ Арапинъ казаха;
 Заклучилъ ъж тешки порти,
 Да не влезе Радичъ юнакъ,
 Оти него ке погубить.
 Право оде Радичъ юнакъ
 На Арапски тешки порти;
 Порти найде заклучени,
 Па зеде юначки мегданъ,
 Съ префѣрли преку порти,
 М' утаркали руса глава
 Руса глава отъ старъ кадя,
 Емъ му зеде големъ бакшишъ
 До три кожи биволачки
 Полни рамни жѣлти флоринъ,
 Па съ вѣрна у дома си.
 Го пречека Ангелина
 Ангелина цѣрноока.

172.

Димитаръ.

Снощи по тайна-та вечера
 Триста пушки ся пукнале,

Петстотинъ момци ся паднале,
 Шестотинъ майки викнале,

Педстотинъ гробове ся напжлнале.
 Всички-те майки плакале
 Плакале и преплаквале;
 Димитрова-та кжта день,
 Плакала и преплаквала.
 Дошло е бѣла сжбота,
 Свички майки на гробища,
 И плакале, цреплаквале,
 Димитрова-та наймного
 Плакала и преплаквала,
 Дори на гроб-а заспала.
 На сжне Димитаръ дошолъ:
 „Проклета да е майкя-та,
 Коя си майкя плакала,
 Тѣ мжртви души грѣшила!
 Азъ си бѣхъ, мамо, во рай божай,
 Ти много плака, преплаквала,
 Тѣ м' испждиха отъ рай-а.“
 Кога ся сжбудила майкя му,
 И било вечеръ спроти неделя,

И си отишла въ темни зимници,
 Извадила най-башъ дрехи,
 И ся облякла, и накутила,
 И си отишла въ черкова,
 И си ся богу молила,
 Димитаръ да превжрне:
 „Боже, да видишъ какво драго,
 Кога имашъ малко детенце,
 И да порасте детенце
 И да му земе помощница.“
 И тржгнала презъ село-то,
 Со големъ гласъ викала:
 „Проклета да е майкя-та,
 Коя е майкя плакала,
 Тѣ мжртви души грѣшила.“
 Де седя господъ, тѣ слуша,
 Го превжрна Димитаръ,
 Отъ малакъ до големъ,
 Да го гледи майкя му,
 Да му земе попошница.

173.

*Темишварь Гюро, Марко Кралевике, Янкула Войвода,
 и Дете Голомеше.*

Шедба шетатъ Темишвара Гюро
 Шедба шетатъ сва земя царева,
 Шедба шетатъ три години време,
 Да изберятъ мома спроти него.
 Обидило седумдесетъ града,
 Седумдесетъ и седумъ градове,
 Нигде мома не го бендисало
 Спроти него лична и хубава;
 Ка' отиде града Сланкамена,
 Тамо ꙗ го мома бендисало.
 Посвжрши сѣ и пжрстенъ си даде,
 Пжрстенъ даде три товари хазно,
 Зборъ чиниле, до една неделя
 До неделя тешка свадба сакатъ.

А що бѣше Темишвара Гюро!
Привявна си коня Карамана,
Тогай веле Темишвара Гюро:
„Ти ме чуешъ, стара майко моя!
Замеси ми две бѣли погачи,
Наточи ми две здравици вино;
Азъ ке идамъ во Прилепа града,
Кумъ ке кладамъ Кралевике Марка,
Постаръ деверъ Янкула Войвода.
Азе знаи, майко, присвѣршиѣ съ,
Присвѣршиѣ съ одъ града Сланкаменъ.“
Тогай веле негова-та майка:
„Сполай богу, отмена да вида!“
Засукала скути, емъ рѣжави,
Замесила две бѣли погачи,
Наточила две здравици вино.
Па що бѣше Темишвара Гюро!
Па калеса до две посестрици,
Да замесатъ колачи за свадба.
Па си зема две бѣли погачи,
Па си зема две здравици вино,
Привявна си коня Карамана,
Кумъ си кане Кралевика Марка,
Постаръ десеръ одъ Сибина Янка;
А си нематъ помало деверче,
Що ке воде млада-та невѣста.
Допита съ до негова майка:
„Ти ме чуешъ, стара майко моя!
Учи мене, какъ те училъ господъ,
Ка' да чинамъ за мала девера?“
Тогай веле негова-та майка:
„Сине мой, Темишвара Гюро!
Да привявнишъ коня Карамана,
Да кинисашъ по бѣли друшове,
Що ке стретишъ, синко, що ке стигнишъ,
Фати побратимъ по свѣти јованство,
Да го чинишъ младо-но деверче.“
Лепо майка, що поучи сина!
Лепо сина що послуша майка!
Па прѣвна Темишвара Гюро

*

Па пріявни коня Карамана,
Киниса си по бѣли друмове.
Нема нищо юнакъ да си стрете,
Нема нищо юнакъ да си стигне.
Кѣ отиде по край слано море,
Острека му дете голо, босо,
Гологлаво, дете голомеше,
До мишки-те въ песокъ запретано,
Дек' си игра со дробни камчина.
Изминало Темишвара Гюро,
Малу замина и вчасъ му текна,
Како ю го майка поучило;—
Ког' ке найдишъ, сину, ког' ке стретишъ,
Него за деверъ да го отберишъ. —
Съ повърна Темишвара Гюро
Кан дете, дете Голомеше:
„Добро утро, дете Голомеше!
Идешъ ли да те фатамъ побратимъ,
Побратима по свѣти јованство?
Вая неделя младо ке съ женамъ,
Да ми бидишъ помали девера!“
Накюти съ дете Голомеше:
„Айд' отъ тука, незнаено дея,
Немой съ мене пеза да съ биешъ!
Ак' издигнамъ еденъ студенъ камень,
Да те удрамъ мегю две-те очи,
Ке т' испърснатъ очи отъ глава-та!“
Закълна съ Темишвара Гюро:
„Не съ биамъ съ тебе пеза, брате,
Не съ, брате, со тебе шегувамъ,
Тако ми, брате, свѣти Јованство!
И тако ми до четири пости,
Що постиме едношъ во година,
Найтешки пости великови!“
Завърва дете Голомеше,
Испаднало одъ студени песокъ.
А що бѣше Темишвара Гюро!
Па го фърли затъ него на коня,
Однесе го на свои дворове,
Отвори му шарени сандѣци:

„Гледай, веле, дете Голомеше,
Коя рубя тебѣ ке бендиса,
Тая рубя, дете, да облечишъ.“
Избрало ке рубя спроти него,
Облечи съ дете Голомеше.
Пакъ го пуци въ шарена одаа,
Дека стое тешко-то оружје:
„Гледай, дете, коѣ оружје сакашъ,
Тва оружје, дете, да препасишъ!“
Избрало си дете боздогана,
Дипъ ке лека сто й ше'есетъ ока;
Избрало тая остра сабя,
На длѣжина шесна'есетъ педи,
Во ширина до четири педи.
Па го пуци въ конска конушница:
„Гледай, дете, коя сакашъ коня,
Тая коня, дете, да привявнишъ!“
Влегло дете въ конска конушница,
Да обидить коня за вјаваніе;
Коньї тѣргатъ многу за опашка,
Коньї тегне во дворіе изфѣрлятъ;
Ког' дойде на коня Карамана,
Тѣрга, коня не съ поместува.
Избрало ке коня Карамана,
Позналъ го ке хуйліа, кютліа;
Седумъ пѣти на войска ходило,
С' ударало съ цѣрни-те Арапи,
Що легнува ничкумъ коленички.
Го поседла седло шикосано,
Заузди го узда позлатена,
Престегна му дванаѣсетъ колана.
Па удриле три чифти тѣпѣна,
Па развиле три свилни байраци,
Ке си одатъ за млада невѣста.
Напретъ тегне дете Голомеше,
Отъ 'си-те ке той подобаръ юнакъ,
Како кѣосемъ въ това суво стадо.
Кинисале по бѣли дружове,
Ке поминатъ низъ гора зелена,
Острека 'и една страшна беда

Страшна беда Хала-халетина,
Халетина, църна Арапина.
Долна уста на гръде му бие,
Горна уста въ чело го удара.
Глава има колку два тѣпѣна,
Очи има молку две паници,
Уста има молку мала врата,
Зѣби има четири дикели,
Нодзе има Солунски диречи.
Кога клапатъ таа пуца уста,
Дур' одъ уста огинъ изфѣрлюва,
Дур' на гора листови облива.
Тога веле църна Арапина:
„Харн' идете за млада невѣста,
Како вие назотъ съ вратите,
Чиѣ ке ѣ млада-та невѣста?“
А на дете око не трепнуве;
Тегне дете по бѣли друмови,
Отишле си за млада невѣста.
А що бѣше девойкина майка!
'Си-те дарба ми 'и дарувала,
Кому кѣрпче, на кому ялаче;
Марку дала тешка боздогана,
На Янкула копѣ костеново;
А на дете нищо не дадова,
Оти бѣше като ябанджиче;
Дадо'а му млада-та невѣста.
Да ж чуве одъ лошо по пѣтове,
Оти бѣше той подобаръ юнакъ.
Па удриле три чифта тѣпѣни,
Кинисале по бѣли друмови.
Непретъ тегне Кралевике Марко,
А по него Янкула войвода,
По Янкула Темишвара Гюро,
А по Гюра китени сватови.
Ке поминатъ низъ гора зелена,
Дека седе църна Арапина,
Дека седе на друме широки.
Оно седе голо, распасано;
И говоре църна Арапина:

„Ме чуите, китени сватови!
Фжрлите що ви се дарувале,
Ак' сакате живи д' откините!“
А що бѣше Кралевике Марко!
Юнакъ бѣше, ама съ уплаши,
Оти бѣше страшна Халетина.
Пжрво Марко дарба изфжрило,
А по него Янкула Войвода,
'си-те биле дарой изфжрлени,
Даръ фжрили, 'си-те разбегнале.
Сосъ нихъ бега Темишвара Гюро;
Одъ страхови Гюро заборавилъ,
От' ималъ назатъ млада невѣста.
Самъ остана дете Голомеше,
Самъ остана со млада невѣста.
Тога веле църна Арапина:
„Фжрли, дете, що те дарувале,
Ако сакашъ живо да останишъ!“
Изговоре дете Голомеше:
„Кахпе еденъ, църна Арапина!
А на мене нищо не дадова,
Дадоха ми млада-та невѣста,
Да ж чувамъ отъ лошо по пжгове;
Глава давамъ, невѣста не давамъ.“
Изговоре църна Арапина:
„Даи, дете, млада-та невѣста!
Ако плюнамъ сѣтъ *) ке те удавамъ,
Ако дунамъ сѣтъ ке те отнесамъ,
Сабя немамъ кжрвца да натопамъ,
Ако зинамъ, дете, ке те голтнамъ.“
Изговоре дете Голомеше:
„Давранъ кахпе, църна Арапина!
Давранъ, кахпе, да сѣ обидиме!
Да видиме кой отъ насъ поюнакъ,
Кого майка повике довила,
Кого сестра повике люляла!“
Изчека го дете Голомеше,
Дур' Арапинъ коня да прифати.
Прифатило коня дебелаго

---

*) 'Сж-отъ, сички-отъ.

Дебелаго, коня кърши-горо.
А що бѣше дете Голомеше!
Търгна дете на нишанъ застана.
Арапъ фърли тешка боздогана;
А що бѣше детева-та коня!
Легна коня ничкумъ коленички,
Търкала съ по трева зелена,
Надъ дете ми боздоганъ поминалъ,
А нищо ми на дете не било.
Изговори църна Арапина:
„Чекай, дете, на измамка биде,
Чекай, дете, уц' едношъ да фърлямъ!
Язе сега, дете, лошо фърлихъ.“
Изговоре дете Голомеше:
„Кахпе една църна Арапина!
Една мене майка ме родила;
Ясъ да фърлямъ, ти после ке фърлишъ;
Лепи господъ, како ке ни даде,
Ели тебъ, море, или менъ.“
Вид' Арапинъ никако не бидве,
Търгна Арапъ на нишанъ застана.
Итро бѣше дете Голомеше,
По отъ ниско боздогана мере;
Арапска коня хуйліа, кютліа;
Фърли дете съ тешка боздогана,
Арапски конь коленички легна,
Погоди го църна Арапина,
Погоди го во грѣди широки.
Падна Арапъ отъ коня на земя,
Арапъ падна, дете го навяхна;
Потъргнало сабя димискіа,
А на сабя дванаѣсетъ огледала,
Свѣте сабя, како летно сѣнце;
Кога махна съ таа остра сабя,
На Арапинъ глава му пресече,
Отъ сила съ сабя испущило,
Седумъ буки съ сабя пресечило,
И пакъ нищо на сабя не било.
Па отиде потъ Арапски чадаръ,
Тамо найде триѣсетъ маски хазно,

Триѣсетъ мѣски хазно товарени,
'Си-те они биле зауздени ;
Ущ' да земалъ млада-та невеста,
Ке си отишалъ на Арапска земя.
Зема дете Арапска-та глава,
Въ торба да туре, торба не ѣ бере,
Фѣрли глава н' еденъ панагоненъ ;
Поведе си млада-та невеста,
Поведе си триѣсетъ мѣски хазно ,
И поведе Арапска-та кона.
Пра'у тегне на Гюрови порти ;
Застанало отъ вонка на порти,
Заслуша съ дѣте Голомеше,
Марка слуша дека благослова —
До сег' пихме за радосъ, веселю,
А отъ сега за детова душа,
Оти ни ѣ дете загинало. —
Налюти съ дете Голомеше,
Па потѣргна тешка боздогана,
Ка' ударе тие тешки порти,
Съ чершевина врати извадило,
Стреде дворю врати натерало.
Растовари триѣсетъ мѣски азно,
Испущило до две добри коня,
Испущи 'и коньи да шетаеъ,
Искачи съ на вишни дивани,
Тѣркаля си Арапска-та глава
Тѣркаля си по чесна тѣрпеца.
А що биле китени сватови !
Попаднале ничкумъ на тѣрпеца,
'И стресало тригодишна треска.
А що бѣше дете Голомеше!
Дофати си Кралевика Марка :
„Ела море Марко Кралевике !
Ког' не можишь невѣста да чувашъ,
А що ке ти кумъ ти да си 'одишь ?
Да т' научамъ, наученъ да бидишь.“
М' удари петнаесетъ боздогана.
Пакъ го фати Янкула Войвода :
„Ела море, Янкула Войвода !

Ког' не можишъ невѣста да чувашъ,
А що ке ти деверъ да си 'одишъ?
Да т' научамъ, наученъ да бидишъ.“
М' удари шеснаесетъ боздогана,
Боздогана отъ сто шеесетъ оки.
Па го фати Темишвара Гюра: —
„Ела море побратиме Гюро!
Ког' не можишъ невѣста да чувашъ,
А що ке ти на тебе невѣста?
Да т' научамъ, наученъ да бидишъ.“
Удари му дваесетъ боздогана.
Тога веле млада-та невѣста:
„Удри, браче, колку ти ъ драго,
Сжде гледай съ душа да г' оставишъ
Дан' му скършишъ, браче, некоа коска;
Три пѣти сумъ, браче, повърнена
Отъ онаа църна Арапина,
Дан' съ чинитъ до четири пѣти.“
А що бѣше дете Голомеше!
Редъ 'и реди китени сватови,
Редъ 'и реди по чесна тѣрпеца,
Като съ чаша вино 'и служува,
Кой какъ може боздоганъ да носе,
Кому петъ, кому три боздогана,
На никому хатаръ да н' остане.
Па 'и собра на чесна тѣрпеца,
Пособра 'и вино да си пѣтъ;
Намахна имъ тешка боздогана:
„Ак' нейките вино да пѣте,
Уще едношъ я ке ве изредамъ
Ке в' изредамъ съ тешка боздогана.“
Сви седнале китени сватови,
Сви седнале на чесна тѣрпеца,
Кои отъ страхъ, а кой за хатаръ,
Седнале ми за да пѣтъ вино.
Яле, пиле три недели време.
Било свадба, брате, поминало,
Хотишле си кумови, сватови.
А що бѣше дете Голомеше!
Товарило триесетъ мъски хазно

Превяхнало Арапина коня;
 „Остан' съ богомъ, побратиме Гюро,
 Що сакахме не дарува господъ,
 Теб' невѣста, а на мене хазно!“
 Отиде си дете на свой дворой,
 И дете конаци соградило,
 И дете съ младо оженило.
 Отъ юнаци песма останало,
 Да съ пее, да съ прикажуве.
 Това, брате, по отъ давна било,
 Дуръ не било, не би съ славило.
 Що послуша 'се весело било,
 'Се весело, и отъ бога здраво;
 'Си-те биле здрави редъ по редушь.

174.

Бѣла Неда и русъ Войвода.

Моря Недо, бѣла Недо,
 Бѣлъ грандафилъ неразпукнатъ
 Неразпукнатъ, неразцѣтенъ!
 Пречула съ бѣла Неда
 Пречула съ, марчула съ
 Но 'сж земя околіа,
 Вардарска-та Вардаріа.
 На сонъ мома съ открала
 Мегю майка, мегю татка,
 Мегю деветъ мили браќа,
 Деветъ браќа, деветъ сна'и,
 Двана'есетъ мили мнуци.
 Откралъ љ ю русъ Войвода,
 Дренліа-та, самъ ага-та;
 Префърли љ презъ бѣлъ Дунавъ
 Въ чауре-то, въ ливагю-то.
 Тамъ опна'а три чадира
 Три чадира, три миндера;
 Еденъ чадиръ, бѣли чадиръ,
 Други зеленъ, други румень.
 Потъ бѣлъ чадоръ бѣла Неда

Бѣла Неда съ русъ Войвода;
 Потъ зелени сеймени-те,
 Потъ румени сиви конѣи.
 Три дни Неда мъртва лежа,
 Разбуди съ въ четвѣрти день,
 Тогай веле, емъ говоре!
 „Мори мале, мила мале!
 Подай, мале, шаренъ бардакъ
 Шаренъ бардакъ студна вода,
 Да съ напіамъ, да съ оладамъ!“
 Тогай веле русъ Войвода:
 „Мори Недо, бѣла Недо!
 Не си, Недо, при майка ти,
 Ток' си, Недо, въ чаире-то,
 Потъ бѣлъ чадаръ съ русъ Войвода.“
 Ка си дочу бѣла Неда,
 Тогай веле емъ говоре:
 „Варай, варай русъ Войвода,
 Молямъ ти съ, кланямъ ти съ,
 Да ми да'ишь остро ношце,
 Да пресечамъ жолта дуна,

*

Да разтопамъ моя уста!
Излъжа съ русъ Войвода,
Дá и даде остро ноще.
Не разсече жолта дуна,

Тук' съ Неда убодила
Овъ нейно-то клето сърце,
И на место душа даде.

175.

Г ъ о р г и.

Гьорге ле, Гьорги, Гьоргула
Защо си удри Турчин-отъ,
Дека си вино пиеше
На тие ладни механи!
Го удри и дома дойде,
На майка му си говоре:
„Ке бегамъ, мале, ке бегамъ,
Оти сумъ удрилъ Турчин-а
На тиа ладни ме'ани,
Дека си вино пиеше.“
Майка му веле, говоре:
„Седи ми, сино, нимъ бегай,
Тейко ти ю коджобаша,
Онъ си има многу пари,
Пари ке даде, ке т' откинить.“
Дуръ да си реч-та доречатъ,
Си достигнаха сеймени,

Си фатиха левентъ Гьоргия,
И му вързаха ръце-то,
Го носиха на конак-отъ.
Тогай рече силенъ паша:
„Одете да г' обесите!“
И станаха, го носиха
Го носиха на Беш-чинаръ,
Ортома на шия фърлиха,
Тжргнаха да го обесатъ,
Тжргнаха го обесиха.
Ка джрпна левентъ Гьоргула,
Откорна джрво отъ коренъ;
Спжрсна Гьоргула да бегатъ.
Тогай му велеть кавази:
„Запри съ, Гьрги, нимъ бегай,
Просто да ти ю грешка-та,
Бладзе ти на юнаство-то.“

176.

Дафина и Омер-ага.

Ей Дафино, ти Дафино!
Богъ да бие твоя майка,
Що те скорна мошне рано
Мошне рано во неделя
Та те пуци на два пѣта
На два пѣта, на два друма,
Да прашишъ пуста мисирска.
Та си праши отъ утрина,
Отъ утрина до пладнина,

Нема никой да помине.
Отъ пладнина съ здадеха
По пѣтища, по друмища
Темни мѣгли и прахове.
Не са биле темни мѣгли,
Токъ си биле вѣрли Турци
Вѣрли Турци, ваши аги
Ваши аги Шахпендіовци.
Напредъ оди Омеръ ага

Омеръ ага Шахпендіа.
 Отъ що идать приближувать.
 Ка ги позна гюль Дафина,
 Чудо стое, та съ чуде,
 Дека она да съ скріе.
 Съ покачи н' едно дърво
 Н' едно дърво дафиново,
 Нель съ затскри во дърво-то,
 Не можеха да ъ видать.
 Довървеха, извървеха,
 Найнапоконъ ке помине
 Ке помине сеизче-то.
 Нели оно загледало,
 Тотай веле на вашъ ага:
 „Барай, варай Омеръ ага!
 Що нещо ъ въ това дърво?
 Даль ъ пиле, малко пиле
 Малко пиле соколово!“
 Какъ си дочу Омеръ ага,

Свърти конь-о кай дърво-то;
 Не ъ било мало пиле,
 Ток' ъ била малка Стана.
 Та ъ веле и говоре:
 „Дафино, моя Дафино!
 Свали ми съ отъ дърво-то,
 Не те личе за каурка,
 Ток' те личе за кѣдѣна.“
 Та съ свали гюль Дафина,
 Та га фати за рѣка-та,
 И префрли га на конь-отъ,
 На конь-отъ му по затъ него,
 Да га носе въ махала-та,
 Та га чини башъ кадѣна.
 Па не га узе за него,
 Ток' ъ остави низъ село-то
 'Лѣпъ да пита да съ 'рани,
 'Си-те да съ шега бітъ.

177.

Мавро-Яни.

Изникнало едно дърво
 Едно дърво дафиново
 Колку вишно, толку лично;
 Корен-отъ му по 'сѣ зема,
 Гранки-те му слано море,
 Вършен-отъ му въ сино небе,
 На вършен-отъ ми си има
 Вишни сарай вараклин,
 Покрива му гивгирліа
 Скала-та му бѣлъ карагрошъ,
 Пармадзи-те ялдезли.
 Тамо седе Мавро-яни
 Мавро-яни Букреш-беи
 Съ негова-та пѣрва любовь
 Пѣрва любовь Ангелина,
 Съ балдаза му Магделина;

Шатъ, ядять, аинкъ чинать.
 Застанало едно пиле,
 Застанало на сарай-отъ,
 Дури пее, дур' зборуве
 Имъ зборуве, имъ кажуве:
 „Мавро-яни Букреш-беи!
 Арно піешъ, арно ядишъ,
 Емъ си арно аинкъ чинишъ,
 Е' да станишъ да погледнишъ,
 Какъ ъ лист-отъ на гора-та,
 Такъ ъ войска по полища.“
 Тогай веле Мавро-яни:
 „Ей балдаза Магделино!
 Стани, стани да разгледашъ
 Горе долу по пѣтища!“
 Магделина го послуша,

Тà си стана; тà разгледа
Горе догу по пѣтища,
Тà му веле и говоре:
„Мавро-яни, Букреш-беи!
Тà що стоишъ, тà що гледашъ,
Скоро нѣ отидехме;
Ке нѣ пленатъ вѣрли Турци;
Какъ ꙗ лист-отъ на гора-та,
Такъ ꙗ войска по пѣтища.“
Ка си дочу Мавро-яни,
Тà стана, тà си прегна
Шаренъ нитовъ томбакліа,
Ковчедже-то со флорини
И нихно-то мѣшко дете,

Пѣрва любовъ Антелина,
Балдаза му Магделина,
Дà бегаха въ слано море.
Тогай веле Мавро-яни:
„Ей балдазо Магделино!
Обжрни съ назад-зади,
Да разгледашъ силна войска,
Далъ фтаса'а до сарай.“
Обжрна съ Магделина,
Какъ ꙗ лист-отъ во гора-та
Так' ꙗ инсанъ на сарай-отъ,
Скала-та му разтурі'а
Пармадзи-те посжърші'а.

178.

Гюро Златарче и Охридски паша.

отъ Прилепъ.

Ой Гюро, Гюро, Гюро златарче,
Гюро златарче еденъ у майка!
Богъ да убиетъ Охритски паша,
Що те покани въ Охритъ на свадба,
Здравица пушилъ люта ракіа.
И му говоре Гюрова майка:
„О мили синко, Гюро златарче!
Не ми ꙗ мила она здравица
Она здравица люта ракіа,
Що ти ꙗ пушилъ Охритски паша.“
Нейзъ говоре Гюро златарче:
„О майко, майко, остарела майко!
Остарила съ, безумила съ,
Това си иматъ, това си пущи.“
Па си направи Гюро златарче,
Той си направи стребрена кола,
Стребрена кола злати тѣркала,
И си направи златно яболко,
И си ꙗ качи стара-та майка,
И си ꙗ качи млада невѣста,

Па си отиде въ Охритъ на свадба.
Богъ да убиетъ Охритски паша!
Тамамъ го виде Гюрò златарче,
Вчасъ си излезе надворъ на порти,
Да си пречекать Гюро златарче,
И му говори Охритски паша :
„Ейгиди Гюро, Гюро златарче!
Било ми свадба и поминало ;
Айде влезе си въ мъшки дворови!“
А невѣста-та му ъ зедоха,
Му ъ внесеха въ женски дворови.
Час-отъ що пошолъ Гюро златарче,
На час-отъ него го дарували:
На стара майка църна марамъ,
Гюру златару златни ремень,
А на невѣстъ златени пѣрстенъ.
Па изговоре Гюрова майка:
„О Гюро, Гюро, мой мили синко!
Не ми ю мило даръ що дарува'а.“
Па изговоре Гюро златарче:
„Молчи, не зборуй, ти стара майко,
Да не не чуеть Охритски паша,
Ако не чуеть ке не загубить.“
Уще си реч-та недоречена,
Етего фтаса Охритски паша,
И ми го фати Гюрò златарче,
Ми го исекло залакъ по залакъ.
Па останала Гюрова майка
Гюрова майка стара рабина,
А невѣста му млада кадѣна.

— ❖ —
179.

Яновица.

Имада си Яновица
До два сина, два аршлана;
Дойде време, дойде кова,
Два-та да си ги посвѣрши;
Дѣ ги свѣрши отъ два града

Отъ два града две невѣсти.
Дойде време, дойде кова,
Свадба-та да имъ направи.
Стари Яно си поканилъ
Си поканилъ сто свато'и,

Мегю нихъ за кума кладе
Тои Делибаша Марко,
Старосвата Волкашина,
А девери две Гжрчина.
Дойде време, дойде кова,
Да си одатъ по невѣста.
Тамо адетъ си имале,
Зет-о назатъ да сѣ врати.
Сѣ враті'а зетови-те
Во тая гора зелена;
Па ги найде Ангелина
Ангелина Самовила,
Два-та веднашъ ги пошмѣрка.
Сонъ сонила Яновица,
Кжд' летаятъ два гѣлаба,
Право кжде негя идатъ.
Не ми биле два гѣлаба,
Току биле два абера,
Погинале два-та зета,
Два-та сина, два аршлана,
Ги поголтна Ангелина
Ангелина Самовила.
Па дойдоха сватови-те
Безъ невѣста, безъ зетови.

Па извикна Яновица:
„О ти нунко, Дели Марко!
Камо ти два кърщеника,
Два юнака, мой синови?“
Изговоре Дели Марко:
„О ти, стара Яновице!
Тамо адетъ си имале,
Зетови-те да не идатъ,
Току назатъ да сѣ врататъ;
Ясѣ побарахъ зетови-те,
Да полюбатъ моя ржка,
Зетови-те не ги найдохъ,
Ги поголтна Ангелина
Ангелина Самовила.“
Па извикна Яновица:
„Волкашине старосвате!
Варемъ ти си имашъ паметь,
Како пущашъ зетови-те,
Д' одатъ во гора зелена,
Да ги голтни Ангелина
Ангелина Самовила!“
Какъ Яновица врескала,
Така си она треснала.

180.

Митре и Петре.

Два сѣ брака дельба разделиле,
На нищо сѣ брака не скарале,
Сѣ скарале на града Камнена;
Митре велитъ, татко ми аризалъ,
Петре велитъ, татко ми оста'илъ,
Како тебъ татко, та и менъ.
И си стана Митре поголеми,
Си го зеде Петре-та брата си,
Си го фѣрли во темна зѣндана,
Си го дѣржа за деветъ години.
Богъ ъ убилъ млада Митренца!

Защо бѣше умна и разумна,
Що на бжрго си го погледвеше,
Кѣта вечеръ що му ꙗ носеше?
Му носеше п' една бѣла свѣща,
На неделя по бѣла погача,
На неделя по бѣла промена,
Дури лежа во темна зндана.
Петре лежить здраво во зндана,
Митре лежить боленъ во одаа,
Ми лежеше до деветъ години.
Тога велить млада Митреица:
„Айти Митре, мой господине!
Не сѣ болно боля отъ господа,
Тук' сѣ болно отъ твой-те гре'о'и,
Що ми стори на твое-то брате,
Що го държишь на темна зндана,
Како тебе лель и той ꙗ брате,
И той сакатъ стока татко'ина,
Що не му даде стока татко'ина,
Тук' го фжрли во темна зндана?
Дур' н' излезить отъ темна зндана,
Дур' не да'ить тебѣ прощеніа,
За теб' здравіе нигдека ми нематъ.“
Тога велить Митре на не'вста:
„А не'всто, умна и разумна!
Богъ да прости кжде ми насмена,
Оти брата ми ясъ го забора'ифъ,
Ясъ не вѣрвамъ братъ ми да ꙗ живо,
Туку нѣ ти тебѣ ключе'и-ве
И земи ꙗ моя мила сестра,
Отключите темна-на зндана,
Извадите коски брато'и ми,
Донесите ясъ да 'и целивамъ,
Белки госпотъ мене ке ме простить,
И душа-ва да ми сѣ отделить,
От' сумъ сторилъ големи гре'о'и.“
И си зеде млада Митреица,
И си зеде ключей отъ зндана,
Си ꙗ зеде Митрей мила сестра,
Отключи'а темнана зндана,

Г' извадіе Петре добаръ юнакъ,
Го изміе и го промена'е,
Го качіе на диванъ високи.
Кога виде негоо мило брате,
И си стана на нога юначка,
'Сж та боля на часъ му оздра'и,
Съ гушна'е и съ избаціе,
Прощеніе брака си сторіе.
Митре тога лепо говореше:
„Айти Петре, мое мило брате!
Дель те видофъ ущ' едношъ со очи,
Айде сега, брате, ке те женамъ
И ущ' едношъ кавга да немаме,
И ущ' едношъ дельба да немаме!“
Петре му съ Митрету поклоне.
Го посвѣрши и си го ожена,
Му зедо'е 'уба'а не'ѣста,
Ущ' едношка не съ раскара'е
И си дельба веке не смена'а
Дури животъ тіе си има'е.

181.

Рабдула и Мирче.

Раскаралъ съ Мирче и Рабдула
На онаа земя Мисерліа,
На онаа земя Каменица,
Каменица коньо-потковница.
Съ налюти Рабдул-бегъ войвода,
Та го фѣрли Мирче-та въ жндана.
Мирче лежалъ до деветъ години,
Му порастла коса до пояса,
А клепки-те криля ласто'ички.
Рабдулица умна и разумна,
Големъ тая изметъ му чинеше,
Кѣта дена по бѣла погача,
А на вечеръ п' една бѣла свѣща,
На неделя по бѣла промена.
Богъ го убилъ краля Латинина!

Що му пуци една бѣла книга
Бѣла книга, цѣрна написана:
„Како знаишь Рабдул-бегъ войвода,
Како знаишь вамо да ми дойдишь,
Да ми венчашъ 'уба'а не'ѣста,
Да ми кѣрстишь лудо мѣшко дете.“
Книга пейтъ Рабдул-бегъ войвода •
Книга пейтъ, дробни сѣлди ронитъ,
Кой ми пошолъ при кралъ Латинина,
Никой назотъ не ми сѣ повратилъ.
Фѣрли книга по диванъ високи,
Рѣце кѣршитъ отъ бѣли колена,
Сѣлди ронитъ по бѣли образи,
Отъ образи по бѣли скуте'и,
Отъ скуте'и по диванъ високи,
Дури ми го диванъ завадило.
Го догледа 'уба'а не'ѣста:
„А егиди Рабдул-бегъ Войвода!
Що те тебе нѣжба дотерало,
Рѣце кѣршишь отъ бѣли колена,
Сѣлди ронишь по бѣли образи,
Дури ми го диванъ завадило?“
„А егиди 'уба'а не'ѣсто!
Како рѣце я да не си кѣршамъ?
Горки сѣлди какъ да не туривамъ?
Богъ го убилъ краля Латинина!
Що ми пуцилъ една бѣла книга,
Да ме канитъ чесна кумашина,
Да му венчамъ 'уба'а не'ѣста,
Да му кѣрстамъ лудо мѣшко дете.
Ак' не пойдамъ вамо ке ми до'итъ,
Ке ни пленитъ стока богатіа,
Ке те пленитъ за млада робина;
Богъ го убилъ, богъ да го убіетъ!
Тамъ ке пойда, назотъ не сѣ враща.“
И говоритъ 'уба'а не'ѣста:
„Господине, Рабдул-бегъ Войвода!
Да ти бѣше Мирче помалечекъ,
Како юнакъ, такъ и уменъ бѣше,
Ти го фѣрли во темна зѣндана;

*

Ай викни му д' излезить отъ неа,
Баре ука да ми те научить.“
И говоритъ Рабдул-бегъ Войвода:
„А не'ѣсто, мое добро мило!
Отъ Мирче-та коски н' останале;
Е'о иматъ за деветъ години
Въ зънданъ ясъ сумъ си го забора'иль.“ —
„Одай викай по темни зъндани!“
Рабдулъ викатъ по темни зъндани:
„Аль сѣ живо, али сѣ умрено?
Оти сумъ те забора'иль въ зънданъ;
Сег' излези отъ темна зъндана,
Али сега, аль никога, Митре!“
А отъ натре братецъ неговъ Митре
Баре очи не му опульвеше,
Ни со уста му сѣ одго'рвеше.
Ми сѣ врати Рабдулъ со плаченю.
И ми пойде 'уба'а не'ѣста:
„Айти Мирче, мое брате мило!
Да излезишъ отъ темна зъндана,
Жити изметъ що сумъ ти чинела
Сумъ чинела за деветъ години,
Къта дена по бѣла погача,
А на вечеръ п' една бѣла свѣща,
Во неделя по бѣла промена!“
Говореше Мирче помалечекъ:
„А не'ѣсто, моя мила сна'о!
Не сумъ чо'ѣкъ за надворъ д' излезамъ;
Коса имамъ дури до пояса,
А клепала криля ласто'ички.“
Говореше Рабдул-бегъ Войвода:
„А излези, брате помалечекъ,
Ке ти кла'амъ три млади бербери,
Ке ти сечамъ коса до пояса;
Ке ни по'итъ стока богатѣ!“
И излезе Мирче помалечекъ,
И му кладе три млади бербери,
Му избричи коса до пояса,
Му потсече клепки ласто'ички.
И говоритъ Мирче помалечекъ:

„Аль ми стоятъ пиле соколо'о?“
Уще пилé не ми насменало,
Начась пиле въ скуть му долетало. —
„Ай дайте ми книга и дивита.“
Му дадо'е книга и дивита.
Си написа на свой-те другари;
Първи бѣше Плетикоса Павле,
А по него Груица Детенце,
А по него Секула лудечекъ,
А по него Гюро пияница —
„Како знайте въ дворю да сѣ найте,*)
Оти дойде Мирче помалечекъ,
Душа берить и ке да си умрить.“
И отиде пиле соколо'о;
Какъ имъ каза, така коньи явнеё,
Претъ пиле сѣ во дворю найдо'е.
Яле, пиле три дни и три ноке.
И говоритъ Мирче помалечекъ:
„Айви виé вѣрни побратими!
Живи братство що сме го имале,
Ке ве пуца сѣ мое мило брате,
Ке ве пуца у краля Латинина;
Ти го канилъ чесна кумашина,
Да му венчатъ 'уба'а не'ѣста,
Да му кърщатъ она мѣшко дете,
Ак' не пойдить вамо ке ни до'ить,
Ке ни пленить стока богатіа,
Ке ни пленить моя мила сна'а,
Да ъж носитъ за млада робина.
Я не жалямъ стока, що имаме,
Туку жалямъ моя мила сна'а;
От' сумъ лежалъ за деветъ години,
Таа менѣ изметъ ми сторила;
Тукъ да ойте **) у краля Латинина,
Дане брата краля го загубить;
И юнаство ваше пострамотите.“
Си явне'е свои бжрзи коня,
Отидо'е у краля Латинина.

---

*) Найте - найдите. **) Ойте - пойдите.

Богъ го убилъ, богъ да го убіетъ!
Не венче'е 'уба'а не'ѣста,
Не кърсти'е лудо мъшко дете;
Тук' имъ тури вино и ракіа,
За да ми 'и 'си-те опіянитъ,
Опіянитъ и да 'и загубитъ;
Ама тие колку ми піжеть,
Толку пойке ми съ веселеетъ.
Гюро ми ъ мошне піяница,
Колку піеть, толку съ веселитъ;
Ама юнакъ Плетикоса Павле,
Малу чуеть многу ми разбиратъ,
А Секула, Груица Детевце,
Тие ми сѣ люти кеседжии.
Дремка фати краля Латинина,
Легна краля малу да преспіетъ;
Съ впуція петъ добри юнаци,
Му турі'е дробна-на синджира,
На него'о кральско бѣло гѣрло,
Издѣргна'е жѣлти боздогана,
Порезе'е краљу добра гла'а,
Му плені'е стока богатіа.

182.

Янкула и Никола.

Два съ брака дельба разделі'е;
Помали-отъ Никола му рече:
„А Янкула, мое мило брате!
Мие ке съ дельба разделиме,
Ти си имашъ 'уба'а не'ѣста,
Ти си имашъ лудо мъшко дете,
Ти оста'амъ стока богатіа,
Ти оста'амъ нивѣ и ливагѣ,
Ти оста'амъ деветъ кули азно;
Ясъ ти сакамъ деветъ тавли коня,
Ясъ ти сакамъ два сиви сокола,
Да си шетамъ низъ гора зелена,
Да си шетамъ по земя широка.“

Янкула му съ сърце не насити,
'Сж-та стока що му ъ оста'и,
Жаль му падна сжде за коньи-те.
И си стана рано на утрина,
Да си одитъ во гора зелена;
Си 'и зеде два сиви сокола,
Ѣ наржча на своя невѣста:
„А невѣсто, моя първа любовь!
Ясъ ке одамъ во гора зелена,
Ти да зготвишъ манджи господарски,
Да го викнишъ мое мило брате,
Да го служишъ со люта ракіа,
По ракіа манджи господарски,
А по манджи вино тригодишно,
А по вино чаша со зеера,
Да отруешъ мое мило брате,
'Сж-та стока намъ да ни останить.“
Тога зеде млада Янкулица,
Си наготви манджи господарски,
Си го викна Никола на ручекъ,
Да го служитъ со люта ракіа;
И му рече млада Янкулица:
„А Никола, мое мило брате,
Да ти кажамъ голема унера,
Що ми реколъ твой-отъ мили братецъ,
Тебе, брате, я да те отруямъ,
А я кабулъ то'а не го чина,
Добаръ юнакъ я да те загуба.“
Тога рече Нико добаръ юнакъ:
„Кога така, моя мила сна'о,
Лепо си съ сега наручафме,
Ясъ ке легна на диванъ да спіа,
Ти да седнишъ до мене да плачишъ,
Да покріешъ мое бѣло лице
Да покріешъ съ платно бамбакерно,
Да запалишъ печестина свещи,
Да растуришъ своя руса коса,
Да ме тѣжишъ тѣги со гласо'и.
Ког' ке дойдитъ мое мило брате,
Да видиме, брате що ке сторить.“

Како що њ ука научила,
Така стори млада Янкулица.
А Янкула низъ гора си шетать,
Нищо ловъ ми тои не улоя,
Си догледа кърстетна орела
И си пуци еденъ сиви соколъ,
Да уборить кърстетна орела.
Сиви соколъ що ми отго'ори:
„А Янкула, мое господине!
Пуци ми го и мое-то брате,
От' не можамъ самъ да го уборамъ.“
И го пуци и други-отъ соколъ.
Тога рече кърстетна орела:
„Леле боже, леле мили боже!
Що'ва лошо миє що сторишме!
Дури бѣше два брака заедно,
Нищо лошо не нѣ на'ожвеше,
Никои насъ не нѣ уборвеше;
Вчера си съ брака оделишме,
Вчера брата со стрела г' опре'е,
А денеска мене со соколи,
Ке ме зе'еть и ке ме загубѣтъ.“
Тога си съ Янкула подума,
Що нарѣча на своя не'ѣста,
Да отруеть негово мило брате:
„Овие сѣ пилина во гора,
И пакъ си съ брака побора'е;
Я сиромашъ како ке живеамъ!
Налетъ да њ 'сѣ-та моя стока,
Ког' ке немамъ мое мило брате!“
Си разлюти своя бърза коня,
Си отиде дома со тѣрчаніе.
Що да видить чудо и големо!
Янкулица на диванъ седнала,
Си го тѣжитъ Нико мило брате.
Си зеде Янкула остра сабя,
Само себе да си сѣ загубить.
Богъ ѣ убилъ млада Янкулица,
що ми зеде щица челико'а,
На щица си сабя му пречека,

Само себе не си съ загуби.
И му рече млада Янкулица:
„Не губи съ, Янко господине,
Що ми рече ти я не си сторифъ,
Твое брате сонъ ми кь заспало.“
И си пойде на диванъ при брате:
„Стани, стани, мое мило брате,
Ясъ ти сторифъ, а ти да ме простишь!
Оба си съ бракя избацїе.
И му рече Янкула Николу:
„Айде сега, мое мило брате,
Токму стока мие да делиме!“
А Никола тога що му рече:
„Брате стока да си не делиме,
Туку айде бракя да бидиме,
Да седиме какъ що сме седеле.“

183.

Каравидо, невѣста Карабоя, сестра Ангелина, и Турци.

Раскаралъ съ Каравидо
Со неѣста Карабоя
Отъ день до день за неделя,
Що съ каралъ Каравидо.
Раскаралъ съ Каравидо
Со сестра си Ангелина,
Що съ каралъ Каравидо
Отъ нокъ до нокъ две недели.
Веке му съ злодеало;
Стана Видо си отбегна
Си отбегна Турско село,
Си съ глави турски момокъ
Турски момокъ коньски сензъ.
Везденъ денѣ коньи пасить,
А на вечеръ служба служить.
Веке му съ злодеало;
Стана Видо си отбегна
Си отбегна дури дома
При неѣста Карабоя,

При сестра си Ангелина.
Тукъ съ чудить Ангелина,
Къде брата да си скрїетъ,
От' ке дойдѣтъ сили Турци,
Вида да го побараеть.
Уще не съ раздумала,
Начасъ Турци ми етаса'а.
Кога надворъ ми излезе,
Що да видить вельо чудо!
Село Турци с' испълнало,
Го бараеть Каравида;
Секой кука и байрака,
На нивна-та два байрака.
Тога велить Ангелина:
„Леле, леле мило брате!
Къде да те, брате, скрїамъ,
Село отъ Тудци с' испълнало!“
Отключила шаренъ ковчегъ,
Исфърлила даро'и-те,

Си го скрила мило брате ;
 Си суплете руса коса,
 Си уплете ключе'и-те.
 Големъ потресъ имъ дадо'е,
 Нигде Вида не найдо'е.
 Ъ стегне'е Карабоа : —
 „Кажи, кажи Карабоо,
 Къде ти ю Каравидо ?
 Гла'а ке ти пресечиме,
 Ак' не кажишь Каравида.“
 Карабоа съ уплаши
 И имъ рече „я го незнамъ,
 Фатете ю Ангелина,
 Тая знантъ да ви кажитъ,

Къде ми ю Каравидо.“
 Ъ фати'е Ангелина,
 Гла'а-та ъ пресеко'а
 И пакъ брата не го каза,
 От' ми бѣше въ шаренъ ковчегъ.
 Кога коса ъ видо'е
 Ключе'и-те заплетени,
 Къде било заключено.
 И зедо'е ключе'и-те,
 Каравида го найдо'е
 Го найдое, г' извади'е,
 И пакъ него г' ариза'е,
 Защ' му сестра загуби'е.

184.

Митре Поморянче и Марја Бѣлоградска.

Посвѣршилъ съ Митре Поморянче
 Ю посвѣрши Маря Белоградска.
 Богъ го убилъ Петре Вайрадинче !
 Защо бѣше Петре кувенджиѣче,
 Ю превѣрши киръ бѣла Марја.
 Дури ми ю пѣрстенъ пѣрстенвало,
 По'арджило три то'ари азно,
 Отъ како ъ пѣрстенъ пѣрстенвало ;
 Що напра'и пѣрстенъ надъ пѣрстена,
 Що напра'и бурма позлащена,
 А на бурма каменъ безценети ;
 Що напра'и до три злати венци,
 А на венци камни безценети ;
 Си по'арджи уще три то'ари,
 Съ сторі'е шесъ то'ари азно.
 Си дочуло Митре поморянче,
 Дома пойде мошне умилено,
 Рѣце кѣршитъ отъ бѣли колена,
 Гла'а кѣршитъ отъ бѣли бедени,
 Сѣлдзи ронитъ по бѣли пазу'и,
 Отъ пазу'и по бѣли скуте'и.
 Го догледа негва стара майка :

„Айти Митре, айти синче миле!
Що си олку, синко, уядвено,
Що ми ронишъ, синко, дробни сълдзи,
'Се во сълдзи си съ утопило,
Дури си ъ земя завадило
Отъ жальо'и, Митре, отъ плако'и?“
Не можеше майкъ зборъ да да'ить,
Одвай Митре ъ отго'орило:
„Какъ да не су', майко, уплакано,
Какъ да не су' мошне уядвано?
Богъ го убилъ Петре Вайрадинче,
Вайрадинче Петре кувенджиѳче!
Що ми сторилъ големи намузлакъ,
Що напра'илъ пѣрстенъ натъ пѣрстена,
Що напра'илъ до три злати венци,
Що наредилъ камни безценети,
Що по'арджилъ шесъ то'ари азно,
Њ превѣршилъ киръ бѣла Маріа.“
Тога рече Митре'а стара майка:
„Айти Митре, айти синко миле!
Аль то'а те тебе брига нашло?
Ай земай си малу-многу азно,
Та собери млади-не майстори,
Напра'и си нова-на геміа,
Та пойди си во града Прилепа,
Прекупи си свила и коприна,
Прекупи си свилени кошули,
Прекупи си мѣдени елечи,
Що 'и носатъ свѣршени девойки;
Прекупи си чо'а парангора,
Що пра'ѣтъ джубина за не'ести,
Напѣлни си нова-на геміа,
Откупи си млади гемиджии,
Преѣжли съ преку цѣрно море,
Излези си во Бѣлого града.
Ко' ке пойдешъ во Бѣлого града,
Да си кла'ишъ три млади теляли,
Да викаетъ низъ Бѣлого града,
Да излезѣтъ свѣршени девойки,
Да купеетъ свила и коприна,

*

Бельки, синко, ке ти съ измаишь,
Ке ти дойди киръ бѣла Маріа.
Ама, синко, дане ми съ манишь,
Стока надворъ да не имъ изважашъ,
Тукъ да дойдѣтъ во нова геміа,
Да земаеть 'се що ке имъ требить.“
Како майка си го научила,
Така Митре майка си почувло.
Той си зеде малу-многу азно,
Та си собра млади-не майстори,
Си напра'и нова-на геміа,
Та си пойде во града Прилепа,
Си прекупи свила и коприна,
Си прекупи свилени кошули,
Си прекупи мѣдени елечи,
Що 'и носатъ свѣршени девойки;
Си прекупи чо'а парангора,
Що ми пра'ѣтъ джубина за не'сти,
Си наполни нова-на геміа,
Си откупи млади гемиджии,
Съ префѣрли преку цѣрно море,
Си излезе во Бѣлого града,
И си кладе три млади теляли.
Ко' викна'е три млади теляли:
„Излеговите, свѣршени девойки,
Да купвите свила и коприна!“
Тога рече киръ бѣла Маріа:
„А егиди три млади теляли!
Ясъ ке дойдашь пѣрво на геміи,
Да си купашь свила и коприна;
Ай речите на младъ гемиджиа,
Да постелить платно бамбакерно,
Отъ порти-те дури до геміа,
Ясъ ке дойдашь на нова геміа.“
Му каза'е три млади теляли,
„Оти сакатъ киръ бѣла Маріа,
Да постелишь платно бамбакерно.“
И ми посла Митре Поморянче
Отъ геміа дури до порти-те.
И си стана киръ бѣла Маріа,

Съ промена, лепо съ наружи,
И си зеде трі'есетъ девойки,
Си отиде на нова геміа.
Тога рече киръ бѣла Маріа:
„А егиди младо праматарче!
Извади ни свила и коприна,
Извади ни свилени кошули,
Извади ни мѣдени елези,
Извади ни чо'а парангора,
Що ми носѣтъ свѣршени девойки.“
Тога рече Митре Поморянче:
„А егиди киръ бѣла Меріо!
Клѣтва имамъ отъ моя-та майка,
Отъ геміа стока не изважамъ;
От' сте віе трі'есетъ девойки,
Секой насе ке си отберите,
Овде многу ке съ заба'ите;
Нещо роса да не ми зароситъ,
Нещо ветаръ да не ми повеитъ,
Да огърдитъ свила и коприна;
Ай влезите въ нова-на геміа!“
И си влезе киръ бѣла Маріа
А по неа трі'есетъ девойки.
И имъ фжрили Митре Поморянче
Що имъ фжрли свилена јоргана,
И имъ тури свила и коприна.
С' опулі'е свѣршени девойки,
Да гледаетъ свила и коприна.
Тога рече Митре Поморянче:
„А егиди млади гемиджіи,
Али сега, брака, аль никога!
Одтурнете нова-ва геміа,
Си имаме п' една на юнака.“
Одтурнале нова-на геміа;
А момички туку отбираетъ,
Що имъ требитъ 'се да си земеетъ.
Съ испра'и киръ бѣла Маріа,
Си съ найде стреле цѣрно море.
Тога рече киръ бѣла Маріа:
„А егиди Митре Поморянче!

Що ю овой унеръ що напра'и,
 Аль ке бѣше отъ твоя умщина,
 Аль ке бѣше отъ твоя-та майка?
 И ъ рече Митре Поморянче:
 „Умщина-та отъ моя-та майка,
 Юнащина отъ мене да знаишь.“
 Прежрлі'е преку църно море,
 Излего'е на край на краище.
 Го догледа Митре'а-та майка,
 Го пречека съ големъ калабалакъ.
 Тога рече Митре добаръ юнакъ:
 „А егиди млади гемиджии!
 Не вардите нова-ва геміа,
 Тук' вардите свжршени девойки,
 Що ни дошле сами на геміа,
 Земайте си п' една на юнака,
 'Секой дома си да си одите.“
 Си зедо'е млади гемиджии,
 Отидо'е 'си-те при майки си.
 Митре'а майка унеръ ми сторила,
 Три месеци свадба ми чинила.
 И си рече Петре Вайрадинче:
 „Арно сторилъ Митре Поморянче,
 Какъ му сторифъ, пойке ми го стори,
 Нещо атаръ пакъ не ми останвить;
 Какъ съ грабитъ свжршена момичка!
 Зари неа трі'есетъ пойдо'е.“

185.

Стоянъ и Бояна.

Отъ Струга.

„Учи ме, майко, карай ме,
 Какъ да Бояна пограбамъ?“ —
 „Учамъ те, синко, научамъ,
 Какъ да Бояна пограбишь.
 Напра'и църква стретъ село,
 'Си-те девойки ке до'ѣтъ,
 И калешести невѣсти

И църнооки вдо'ици,
 И бѣла Боя ке до'итъ.“
 Си стана Стоянъ сиромашъ,
 Напра'и църква стретъ село;
 'Си-те девойки дойдо'е,
 И калешести невѣсти,
 И църнооки вдо'ици,

Бъла Бояна не дойде.
 Си стана Стоянь сиромачъ,
 Отиде дур' при майка си:
 „Учи ме, майко, карай ме,
 Какъ да Бояна пограбамъ?“ —
 „Стояне, синко рогене!
 Напра'и чешма стретъ село,
 'Си-те девойки ке до'ѣтъ,
 И калешести невѣсти
 И църнооки вдо'ици,
 И бѣла Боя ке до'итъ.“
 Си стана Стоянь сиромачъ,
 Напра'и чешма стретъ село;
 'Си-те девойки дойдо'е,
 И калешести невѣсти
 И църнооки вдо'ици,
 Бъла Бояна не дойде.“
 Си стана Стоянь сиромачъ,
 Отиде дур' при майка си:
 „Учи ме, майко, карай ме,
 Какъ да Бояна пограбамъ?“ —
 „Учамъ те, синко, научамъ,
 Напра'и бафча стретъ село,
 'Си-те девойки ке до'ѣтъ,
 И калешести невѣсти,
 И църнооки вдо'ици,
 И бѣла Боя ке до'итъ.“
 Си стана Стоянь сиромачъ,
 Напра'и бафча стретъ село;
 'Си-те девойки дойдо'е,
 И калешести невѣсти,
 И царнооки девойки,
 Бъла Бояна не дойде.
 Си стана Стоянь сиромачъ,
 Отиде дур' при майка си:
 „Учи ме, майко, карай ме,
 Какъ да Бояна пограбамъ?“ —
 „Учамъ се, синко, научамъ;
 Ти да си умришъ отъ нафолъ,
 'Си-те девойки ке до'ѣтъ,

И калешести невѣсти,
 И църнооки вдо'ици,
 И бѣла Боя ке дойдитъ.“
 Умрелъ си Стоянь отъ нафолъ,
 Дочуле 'си-те девойки,
 И калешести невѣсти,
 И църнооки вдо'ици,
 'Си-те Стояна видеде,
 'Си-те му пещешъ отнесле;
 Уще Бояна ъж нематъ.
 Бояна майкъ ѣ велитъ:
 „Майко ле, мила майко ле!
 Отъ тебе изанъ си сака,
 Ясъ да го видамъ Стояна,
 Веке ми Стоянь умрело,
 Ке пойдамъ да го целивамъ,
 Отъ него да сѣ отпростанъ;
 'Си-те другачки пойдо'е,
 И ясъ, майчице, да одамъ.“
 Майка ѣ изанъ ѣ даде:
 „Ай одай бѣла Бояно!
 Да не сѣ тамо забавишъ.“
 Ми стана бѣла Бояна,
 Влезе си въ мала градина,
 Си набра киска босильокъ,
 Секакво цвѣке 'убо'о,
 Колку во дворю ми влезе,
 Отъ майка изанъ пакъ зематъ:
 „Майко-ле, мила майко-ле!
 Я сега тамо ке одамъ,
 Да си го вида Стояна.“
 Колку' Бояна отиде
 Во Стояно'и дворюи,
 Писна Бояна да плачитъ:
 „Оѣ леле юнакъ, Стояне!
 Душа да нематъ майка ми,
 Защо те зеде на душа,
 Защо ми младо загина,
 Оба не си сѣ простиоме!“
 Отиде дур' при Стояна,

Му класе киска босилѣокъ,
 Прибра сѣ да го целиватъ.
 Стоянъ ъ фати за ржка:
 „Добре ми дойде Бояно!
 Какъ сѣ излжи майка ти,
 Како те тебе пушила?
 Како ти тебѣ нарѣча?
 Арно те господъ донесе,

Со тебе ке сѣ кердоса.“
 Пойдо'е попой да канѣтъ,
 Стояна да го закопѣтъ.
 Не го Стояна закопѣтъ,
 Тук' го Стояна венча'е.
 Кога ми дочу майка ѣ,
 Отъ ум-отъ ке сѣ расипитъ.
 Тие сѣ два-та венча'е.

186.

Едваквa отъ Кукушъ.

Войникъ юнакъ мома сака
 Мома сака, мома бѣрка,
 Мома не го аресува,
 Ареса го Граждоменка
 Граждоменка вражка керка,
 Пуши стройници за нея,
 Стройници сѣ назадъ вѣрнаха,
 Не га даватъ нейна майка,
 Нейни тейко, нейни братѣ.
 Чудо стое войникъ юнакъ
 Чудо стое, да сѣ чуде,
 Какъ да чине, що да чине.
 Направи шарена чешма,
 Дур' шарена, дур' писана,
 Вода-та какъ ледъ студена.
 Светъ сѣ бере, чешма гледе,
 Чешма гледе, вода лие,
 Граждоменка не ъ пуцатъ,
 Нейни тейко, нейна майка,
 Нейна майка, нейни братѣ.
 Та и велатъ и говоратъ;
 „Седи, сестро, нимъ си ходи,
 Теб' те лжи войникъ юнакъ,
 Тебе лжи ке т' излже.“
 Чудо стое войникъ юнакъ
 Чудо стое, та сѣ чуди,
 Какъ да чине, що да чине,

Да излже Граждоменка.
 Зафати цѣрква стредъ село,
 Га направи, га испиша,
 Свѣтци-те дури зборуватъ.
 Светъ сѣ бере, да ъ гледа,
 Та и малко, и големо,
 Та у Турци и кауре;
 Граждоменка не ъ пуцатъ
 Нейна майка и два братѣ;
 Они велатъ и говоратъ:
 „Седи, сестро, немъ си ходи,
 Тебе лжи войникъ юнакъ,
 Сака тебе да т' излже.“
 Чудо стое войникъ юнакъ,
 Какъ да чине, що да праве,
 Какъ д' излже Граждоменка.
 Тогай веле на сестри му:
 „Варай сестри, мили сестри!
 Ке сѣ чинамъ жив-мѣртовецъ,
 Покриете ме сѣ тенко платно,
 Наредите дребни китки,
 Па викнете, пропеите,
 Нел' к' излжамъ Граждоменка.“
 Па си легна войникъ юнакъ,
 Па легна войникъ сѣ спростре,
 Сѣ чини жив-мѣртовецъ.
 Го покриха сѣ тенко платно,

Наредиха дробно цвекe,
Си викнаха да си плачатъ.
Расчуха малко голѣмо,
'Си-те одатъ да го гледатъ.
Тогай веле Граждоменка:
„Варай мале, мила мале!
Да си пойдашъ, да си видамъ,
Войникъ юнакъ много троши
Много троши той за мене,
Две задужбини направи.“
Тогай веле нейна майка:
„Моя керко Граждоменко!

Направи зелена китка,
Оту да му ъж закачишъ
Да закачишъ, да го видишъ.“
Граждоменка ъж послуша.
Съ промени, съ накити,
Направи зелена китка,
Њѣ накити, ъж шикоса,
Та си пойде въ войникъ юнакъ.
Съ наведе китка да закаче;
Ка ъж виде войникъ юнакъ,
Рѣжа пуци, ъж закачи;
Съ залюбиха, съ венчаха.

187.

— Еднавка отъ Прилепъ.

„Учи ме, майко, карай ме,
Како Бояна да зеамъ?“ —
„Учамъ те, сине, карамъ те,
Како Бояна да земишъ;
Откупи си чивтъ волови,
Изорай бахча стретъ село,
Извади вода студена,
Насади ружа цървена,
Загради църква Арангелъ,
И отъ наволъ ти умри си;
'Си-те девойки ке дойдѣтъ,
Църква Арангелъ да видѣтъ,
Водица да си залеетъ,
Ружица да си соберѣтъ,
Тогай Бойна ке до'итъ.“
Изора бахча стретъ село,
Изваде вода студена,
Насади ружа цървена,
Загради църква Арангелъ,
Отъ наволъ Стоянъ си умрелъ.
'Си-те ми моми дойдо'а,
Бѣла Вояна не дойде.
Бояна 'итра, пре'итра,

Сама Бояна не пойде,
Туку ъж пуци снаха си,
Водица да си залетъ,
Ружица да си соберитъ.
Майка му си го тѣжеше:
„Стояне, синко рогене!
'Си-те девойки дойдо'а,
Бѣла Бояна не дойде,
На уморъ пизма държала.“
И си отиде сна'а ѣ,
И ѣ кажу'етъ Боянъ:
„Сестрица, мила Бояно!
Вистина Стоянъ умрело,
Майка му си го тѣжеше, —
Стояне, синко рогене,
'Си-те девойки дойдо'а,
Бѣла Бояна не дойде,
На уморъ пизма държала.“
И съ измами Бояна:
„Невѣсто, младо невѣсто!
Ай усучи ми свещици,
Лели вистина умрело.“
И ѣ усуча свещици,

38

Та си отиде Бояна,
Си собра цвеке ружица,
Си влезе въ църква Арангелъ,
За да запалитъ свещица.
Кога въ Арангелъ ми влезе,
Стояну майкъ говоритъ:
„Не бой съ стрино, не плачи,
Не ти ю Стоянъ умрено!

Нодзе-те му сѣ на потскокъ,
Ръце-те му сѣ на преграпъ,
Очи-те му сѣ на погледъ.
Прибрала сѣ до юнака;
Ю преграбило Бояна;
Затвори църква Арангелъ,
И си ю венча Бояна.

188.

Иво ключарджія и Асан-ага.

Що ми цвилитъ во темна зъндана?
Аль ю змѣа, али Самовила?
Да ю змѣа потъ каменъ би била,
Самовила во гора би била;
Туку ми ю момче Асан-ага,
И ми цвилитъ и сѣ мило молитъ:
„ А егиди, Иво ключарджія,
Подади ми дивитъ и калема,
И подай ми едно парче книга,
Да напишамъ тая бѣла книга,
Да ъ пущамъ свойдзѣ стара майкъ,
Во зъндана коски ке оста'амъ.“
Съ измами Иво ключарджія,
Му подаде дивитъ и калема,
Му подаде едно парче книга.
Не ъ пуци свойдзѣ стара майкъ,
Тук' ъ пуци своему побратиму:
„Хай егиди Имере бербере!
Да ме барашъ во темна зъндана,
От' во зънданъ коски ке оста'амъ,
Да соберишъ трѣсетъ момчина,
Кой не пѣтъ вино и ракіа,
Кой ми нематъ ни татко, ни майка,
Кой не знаитъ, како болитъ рана;
Да ми ходишъ Пелитеръ планина,

Да ми ходишъ на вода цветена.
Тамо ми ꙗ Иво'а-та сестра,
Со неа сѣ трѣдесетъ девойки;
Петъ ѣ държатъ полкѣ отъ кафтани,
И ѣ държатъ свилени рѣка'и,
Да ѣ фатишъ и да ѣ пограбишъ.“
Що ѣ велить цѣрноока майка:
„А егиди Ружице девойко!
Нoшеска сумъ я лошъ сонъ видело,
Цѣрно грозкѣ во пазу'и найдофъ.“
Уще збор-отъ не ми го дорече,
Ми ѣ фати Имеръ берберче-то.
Ког' дочуло Иво ключарджіа,
И му пущи Имеру берберу:
„Пущи ми ꙗ моя мила сестра,
Давамъ хазно кулику ти драго,
Тук' пущи ми моя мила сестра!“ —
„А егиди Иво ключарджіа!
Хазна имамъ по'ике отъ тебе,
Пущи ми го дете Асанъ-ага,
Да ти пушамъ твоя мила сестра.“
Той го пущи дете Асан-ага,
Той ѣ пущи негова-та сестра.

189.

Еминъ Никола, Райко Бошкоикъ и Райковица.

Що ꙗ плюскотъ во гора зелена?
Али ми ꙗ зміа присойница?
Али ми ꙗ оганъ изгорило?
Али ми ꙗ вода понесело?
Не ми било зміа присойница,
Нито оганъ ми ꙗ изгорило,
Нито вода ми ꙗ понесело.
Богъ го убилъ Емина Никола!
Що го фати Райка Бошкоикя,
Що го фѣрли во темна зндана!
Не ꙗ знданъ пусто како знданъ,
Вода иматъ дури до колена.

*

Пищить Райко како люта зміа;
Въ ржка държить пиле соколо'о,
И говоритъ Райко Бошкоикя:
„А егиди млади знданджіа!
Опитай го Емина Никола,
Що ме държить во темна зндана?
Нека сакатъ той що ке ми сакатъ;
Не ю знданъ пусти, како знданъ,
Вода иматъ дури до колена.“
И отиде млади знданджіа,
И отиде н' Емина Никола:
„А егиди Емине Никола!
Що го държишъ Райка Бошкоикя
Що го държишъ во темна зндана?
Сакай нему що ке да му сакашъ!“ —
„А егиди млади знданджіа!
Я му сака до три добра благи:
Първо добро коня певліана,
Второ добро сабя навалица,
Трекьо добро прелепа невѣста.“
И си пойде млади знданджіа
И му кажвитъ Райкоѣ Бошкойкѣ:
„А егиди Райко Бошкоикке!
Що ти сакатъ до три добра благи —
Първо добро коня певліана,
Второ добро сабя навалица,
Трекьо добро прелепа невѣста.“
И говоритъ Райко Бошкоикя:
„А егиди млади знданджіа!
Донеси ми калемъ и дивита,
Донеси ми едно пѣрче книга,
Да ѣ пишамъ на прелепа невѣста;
Сама въ дворѣ таа да му дойдить.“
Му донесе калемъ и дивита,
Му донесе едно парче книга
И написа на него'а не'ѣста:
„А егиди ти млада невѣсто!
Ти ме знаишъ на войска царе'а;
А ясъ не сумъ на войска царе'а,
Богъ го убилъ Емина Никола!

Що ме фърли во темна зъндана,
Д' иматъ з' ощо, ни зо ощо било;
Що ми сакатъ коня певліана,
И ми сакатъ сабя навалица,
Уще сакатъ прелепа невѣста.
Ти да зе'ишъ коня певліана,
Ти да зе'ишъ сабя навалица,
Сама съ тѣе во дворѣ да дойдишъ,
Да ме пуцишъ отъ темна зъндана.“
Книга пуци по пиле соколоѡ
Њѡ однесе младъ Райконцъ.
Колку книга таа погле'ала
Вчасъ на нога таа съ фърлила,
И си влезе въ темни конушници,
Си изва'и коня певліана,
Њѡ однесе у Муса налбатинъ
Да укоитъ коня певліана;
Па съ врати во рамни дво'и,
Си отлучи земни-те керали,
Си отключи шарени ковчедзи,
Си изва'и рубо делибашко,
Съ промени млада Райконца,
Ми съ стори царевъ делибаша,
И си кладе самура калпака,
И потъ него собра руса коса,
И си явна коня певліана,
И си зеде сабя навалица,
Си отиде н' Емино'и порти.
Едношъ клюквитъ, а два пѣти виквитъ:
„Я излези Емине Никола!
Царъ ме пуци за да ми отпуцишъ
Да отпуцишъ Райка Бошконка.
Що го държишъ во темни зъндани?“
Уще реч-та не ми ѣ дорече,
И го пуци отъ темни зъндани,
И го пуци Райка Бошконка. —
„Ай къ ойме више во Стамбола,
Со 'се Райка и со 'си Никола!“
Говореше Емина Никола:
„А егиди царевъ делибаша!

Не носиме више во Стамбола,
Сакай менѣ ти що да ми сакашъ!
Ясъ ти да'амъ хиляда дукади.“
Говореше царевъ делибаша:
„А егиди Емина Никола!
Царъ ми да'атъ колку да си сака,
Туку ойме више во Стамбола!“
Кинисале дури до полпѣти,
И си сегна во бѣла пазу'а,
Си изва'и сабя навалица. —
„А егиди царевъ делибаша!
Ето пуцифъ Райка Бошкоиця,
Не губи ме, ни носи ме въ Стамболъ!“
И та истай сабя навалица,
Му пресече рѣце до рамена,
Му одвѣрти подзе до колена,
Му одвѣрти очи отъ глобо'и,
И го кладе н' една раскѣрсница,
И го дѣрва два жѣлта дукада.
„Такъ да знаишъ, Емина Никола,
Яска не сумъ царевъ делибаша,
Туку я сумъ млада Райкоица!“
Съ поврати му пособра стока,
Си го зеде Райка предъ себе си,
И си ойде на рамни дворе'и.

190.

Скендеръ-Бегъ.

Попленалъ ми Скендер-бегъ
Јовче поле Бидольско,
Ми попленалъ Скендер-бегъ
Едно мало девойче,
Девойче и Латинче,
Та го фати за рѣка
Та њ фѣрли на коня.
Кога Бег-отъ бегаше,
Т'окъ ветаръ вееше;
Моме-то ми плачеше,

Ситна роса росеше;
Моме-то съ насмеа,
Ѣсно сѣнце угреа,
Латински му зборвеше:
„Море Бегу, Скендер-бегъ!
Немой да ме попленишъ,
От' си имаъ три брака
Татко и майка ме даватъ,
Братъ Никола не даватъ;
Ке ме дадѣтъ Алай-бегъ

Алай-бегу за сина;
Ке напра'ить кюпріа
Со два драга каменя,

Со дробнего бисера
За малега Меѳмеда.

191.

Султанъ Селимъ и Салакимъ Тодоръ.

Книга пишеть цара Султанъ Селимъ ;
Али пишеть кому ке њ пратить ?
Ке њ пратить Салакимъ Тодору,
Що му сакають до четири добра : —
Първо добро 'уба'а не'ѳста,
Второ добро кърстетна байрака,
Трекьо добро негва бърза коня,
А четворто село Калоѳео. —
Книга пейть Салакимъ Тодора,
Книга пейть, градумъ сждзи ронить.
Го догледа млада Тодорица,
И му рече млада Тодорица:
„А Тодоре мой господине!
Що те тебе нужба дотерало,
Книга пейшь, градумъ сждзи ронить?
Тога велить Салакимъ Тодора:
„А егиди 'уба'а не'ѳсто,
Да ти кажамъ, та що ке ми чинишь?“
И му рече млада Тодорица:
„Ако немамъ я що да ти чинамъ,
Како жаляшь, и ясь да си жалямъ.“
И ѳ кажвить Салакимъ Тодора,
Що допуциль цара Султанъ Селимъ,
Що ми сакають до четири добра :
Първо добро 'уба'а не'ѳста,
Второ добро кърстетна байрака,
Трекьо добро моя бърза коня,
А четворто село Калоѳео.
'Си-те добра я да 'и прежальмъ,
Ама тебе како да прежальмъ !“
И му рече млада Тодорица:
„А Тодоре, мое господине!

Тоа гайле нчъ да го не беришъ;
Тук' прати му една бѣла книга,
Бѣла книга цѣрно написана: —
А егиди цара Султанъ Селимъ!
Ти ми сакашъ до четири добра,
Не ти да'амъ четири каменя.“
Како ука що го научила,
Така си ѝ не'ѣста почувало;
И му прати назотъ бѣла книга.
Кога цар—отъ книга ми отпеа,
Тога ми сѣ кошче налютило,
И ми пуци Турци Яничари;
Изкопа'е лѣгами потъ земи,
Ми пойдо'е во земни керали,
Да украдѣтъ млада Тодорица.
Тодоръ седналъ на диванъ високи,
Да си ручатъ ручегъ господарски
Со него'а мила стара майка,
И си държитъ нивно ишко дете.
И си слезе млада Тодорица,
Да наточитъ вино тригодишно.
Кога виде чудо и големо!
Во керали Турци Яничари,
И сакаетъ Турци да ѝ грабать.
И имъ рече млада Тодорица:
„А егиди Турци Яничари!
Аль сте умни, али сте будали?
Вие мене що ме задирате?
Я не сумъ си млада Тодорица
Туку сумъ си цѣрна робинчица;
Тодорица на диванъ си седитъ.
Кажете ми з' ощо ѝ барате,
Тодорица я да ѝ изнамамъ,
Ясъ овдека да ви ѝ донесамъ.“
И ѝ велѣтъ Турци Яничари:
„Нѣ допушилъ цара Султанъ Селимъ,
Да грабиме млада Тодорица,
И при цара до ѝ отнесиме.“
И пуци'е млада Тодорица;
Си отиде на диванъ високи;

Си седна'е и съ наруча'е;
Тога велитъ млада Тодорица:
„А Тодоре мое господине!
Ручекъ ручамъ манджи господарски,
А во сърце древа и каменя!
Що ми дошло чудо и големо,
Во керали Турци Яничари;
Що допушилъ цара Султанъ Селимъ,
'И допушилъ мене да грабеетъ.
Кога слегофъ вино да наточамъ,
Тога найдофъ Турци Яничари,
Имъ съ казафъ църна робинчица
И отъ рѣце я отъ нимъ избегофъ.
Сега ние како ке пра'име?“
Тога велитъ Салакимъ Тодора:
„А егиди 'уба'а не'ѣсто!
То'а гайле ти да го не беришъ,
Лели дошле скришемъ во керали;
Ти да седишъ на диванъ високи,
Да си държишъ наше мъшко дете.“
И си стана на нога юначка
И си зеде своя бърза коня,
И си зеде жълта боздогана,
И си зеде своя остра сабя,
И си зеде кърстетна байрака,
И ъ рече н' 'уба'а не'ѣста:
„Ти да пулишъ кърстетна байрака,
Дури стоятъ гайле да не беришъ;
Ако паднитъ кърстетна байрака,
Тога порти сама да отворишъ.“
Кога блезе во земни керали,
Едни Турци со сабя исече,
Други Турци со коня изгази,
Си напра'и кърви до колена,
Си навали кърстетна байрака,
Во кърви—те коня му пропадна.
Тога писна млада Тодорица,
Да ми пишятъ тъги со гласо'и;
Ѣ съ стори оти го загубиле.
И ъ викна Тодоръ одъ керали:

„Мжлчи, мжлчи, млада Тодорице,
Оти Турци не ме загуби'е,
'Си-те Турци овде 'и посекофъ.“
И си слезе млада Тодорица,
Що да видить чудо и големо!
'Си-те Турци нѣтре посечени;
Съ качіе на диванъ високи.
Ми дочула цара Султанъ Селимъ,
'Си-те Турци му 'и загубиле,
Не му падна голема лютина,
Тук' му даде голема пещеша,
Пещешъ даде една бѣрза коня,
И му даде една остра сабя.

—*—
192.

Митре и сестра Ангелина.

Седналь Митре съ майка да вечерать,
Вечераеть лакарди чинѣтъ:
„Айти майко, айти мила майко!
Какъ си немафъ едно мило брате,
Али брате, али мила сестра?“
„Айти Митре, айти синко мили!
Али знаишъ, синко, аль паметвишъ,
Кога бѣше, синко, пленъ по земи,
Ти имаше една мила сестра,
Мила сестра моме Ангелина,
Ти ъ плена Дервиш-бегъ Войвода.“ —
„Айти майко, айти мила майко!
Не кажви ми кой ми ъ попленаль,
Тук' кажи ми кунъ кѣде отиде.“ —
„Айти Митре, айти синко миле!
Той отиде преку цѣрно море.“ —
„Айти майко, айти мила майко!
Ай меси ми пребѣла погача,
Напѣлни ми две здравици вино,
Ясъ ке одамъ сестра да ъ канамъ
Да ъ канамъ сестра на пѣрвиче,
Бельки ке съ писма забораеть.“

И си стана негва стара майка,
Му умеси пребъла погача,
Му напълна две здравици вино.
И си явна своя бърза коня,
Си съ фърли въ она църно море.
Първи петли кога пропеа'е,
Митре бѣше стреле църно море,
Кога ми съ зора обзорило,
Си излезе на край на краище.
Тамо найде три млади робини,
И имъ велить Митре добаръ юнакъ:
„А егиди три млади робини:
Кѣде седить Дервиш-бегъ войвода?“
Тога велѣтъ три млади робини:
„Айти тебѣ незнаена дельо!
Сами му съ куки познаваеъ,
Пусти порти му сѣ челико'и,
На бедени гла'и наредени.“
Си отиде Митре дури тамо,
Едношѣ клюквить, а два пѣти виквить:
„А излези моя мила сестро,
От' сумъ дошолъ, сѣстро, да те канамъ
Да те канамъ, сестро, на първиче!“
Тога велить негва мила сестра:
„Не ъ кабиль, брате, да ме канишѣ,
Туку айде да съ издумае,
Дуръ не дошолъ Дервиш-бегъ Войвода,
Той ъ сега въ гори на лоенкѣ.“
Си отиде *) на диванъ високи,
Си стави'е манджи господарски,
Изва'и'е и бѣла погача.
Тога велить сестра Ангелина:
„Айде, брате, сега да поспіешѣ,
Ясъ ке сторамъ голема чудеса.“
И си легна Митре да поспіеъ;
И си стана сестра Ангелина,
Му фърлила дробнаго синджира,
Си умеси пребела погача,
Си ъж меси 'се отъ бальванца.

*) Отиде-отидоха.

И си дойде Дервиш-бегъ Войвода;
Тога велить млада Ангелина:
„Добре дойде Дервиш-бегъ войвода!
Ево иматъ три дни и три нока,
Къде шеташъ низъ гора зелена,
Нищо ловъ ти не си уло'ило;
А я седамъ на диванъ високи,
Големъ ловъ я сумъ ти уло'ила,
Моего брата, твоего душмана,
И го кладофъ во дробна синджира.“
Тога рече Дервиш-бегъ войвода:
„А егиди 'уба'а не'ѣсто!
Ай стави ми малу да ручае!“
Му ѣ стави бѣла-на погача,
Що ми бѣше 'се отъ бальваица,
И му тури вино тригодишно,
А во вино бильки чемерлики.
Съ наруча Дервиш-бегъ войвода,
И си легна малу да поспіетъ.
И си стана млада Ангелина,
Му нарани негва бърза коня
Му нарани сено чемерлю,
Си отключи шарена ковчега,
И си собра малу многу азно;
И си пойде при мило-то брате,
Му изваде дробна-на синджира,
И му рече сестра Ангелина:
„Стани, брате, сега да бегаме,
Али сега, брате, аль никога!“
И си стана Митре добаръ юнакъ,
И си зеде до два добри коня,
Си побегна преку църно море.
Си найдо'е нивна стара майка;
Какъ 'и виде нивна стара майка,
Какъ 'и виде, начасъ душа даде.

Краль и Русанта кралица.

Заплакала Русанта кралица
И ми дойде краль-отъ господине,

И говоритъ краля-отъ господине :

„А егиди Русанте кралица!
Що те нужба тебе дотерало,
Сждзи ронишь по бѣли образи?

Аль доноси бисерни гердани?
Аль износи ру'о копринено?“

Говореше Русанта кралица :

„А егиди крале господине!
Не износишь бисерни гердани,
Не износишь ру'о копринено;
Туку е'о за деветъ години,
Никако сме чедо не виделе,
Та ни женско, кралю, та ни мъшко.“

И говоритъ краля господине :

„Али си съ сама не узнала?
Аль не гле'ашъ цървена долама?
Кога дойде за мене невѣста,
Долама край со край ти идеше,
Ама сега край со край не идеть.“

Малу време що си постояла,
Постигнала лудо мъшко дете.
Го повила во кумашъ пелена,
И го клала во злата леляйка,
И го пови со сѣрмени повой,
И го кладе во стреле дворе'и
Въ стреле дворе'и на мраморъ плоча,
Съ нога го люлять, съ уста му пеить :

„Нани, нани лудо мъшко дете!
Нани, нани, страдвало те татко!
Нани, нани, жедвала те майка!“

И ъ дочу Краля господине :

„А егиди Русанта кралица!
Защо кълнишь лудо мъшко дете?“

И си влезе въ шарена одаа,
Си отключи шарена ковчега,
Си изва'и платно бамбакерно,
Го смолоса платно бамбакерно,
И ъ зави Русанта кралица,
Ѣ закопа въ земи до колена,
Ѣ смолоса нейдзѣ руса коса,

Ъ запали нейдзѣ руса коса.
Горитъ коса дур' да цѣрни очи;
Говореше Русанта кралица:
„А егиди Кралю господине!
Прости менѣ големи кабаецъ,
Не гори ми мое бѣло лице,
Що си го често ти целуваше!“ —
„Тука гори, тука да изгоришъ,
Ако немашъ жалба за детеце!“

194.

Еденъ синъ и майка.

Що ю щама на горна долна земя?
Ели ми ю мѣтна вода носитъ?
Ели ми ю силенъ огонь горитъ?
Ели ми ю силенъ паша биетъ?
Тѣ не ми ю мѣтна вода носитъ,
Нито ми ю силенъ огонь горитъ,
Нито ми ю силенъ паша биетъ;
Туку ми ю таа цѣрна чума,
Що удрила 'се ми поморила.
Не ми биетъ старо-но и младо.
Тук' ми биетъ кой дека ю юнакъ,
Що удрила еденъ синъ у майка,
Го удрила и го поморила.
Кѣта денъ му майка на гробъ одитъ;
Кѣта утро, „синко, добро утро;“
Кѣта вечеръ, „синко, добаръ вечеръ!
Топла ли ю, синко, земна кука?
Мека ли ю земяна постеля?
Меки ли ю камен-отъ позглава?“
Отъ жалови земя проговори:
„Топла ми ю, майко, земна кука,
Мека ми ю земяна постеля,
И мекъ ми ю камен-отъ позглава:
Немой кѣлни, майко, цѣрна чума,
И тая ю, майко, потъ повеля,
Туку кѣлни Имера бербера,

Що оста'и перче каркмаліа,
Да ми лежить зміа тройногла'а,
Со дванаѣсетъ мали зміульчина.“

195.

Митре и чума.

Посвѣршилъ съ Митре добаръ юнакъ
Съ посвѣршилъ не'ста отъ далеку;
Колку пѣрстенъ ми ѣж пѣрстенвало,
Си отиде во града Стамбола.
Три години тамо си седело,
Си спечали три то'ари азно,
Си киниса дома да си идеть.
Конакъ стори во пусто-но Скопје;
Ми преспало, на утро ми стана
И си зеде до четири конъи,
Си отиде вода да напиеть.
На бѣла чешма вода 'и напило,
Тамо найде една стара баба,
И въ рече Митре добаръ юнакъ:
„А егиди бабо, стара бабо!
Що кя бидить ово чудно чудо,
Скопје града я сумъ нокевало,
Съде слушамя петли кжде пектъ,
Петли пектъ и кучина лабтъ,
Люгъ нигде, бабо, не сумъ видель.“
Тога велить она стара баба:
„Айти Митре, айти синко миле!
Ясь не сумъ си, синко, стара баба,
Туку сумъ си, синко, цѣрна чума;
'Си-те люгъ, синко, избегае.“
Тога велить Митре добаръ юнакъ:
„Жити бога, бабо, жити душа,
Погля'и го, бабо, пусти дефтеръ,
Аль сумъ и я на дефтеръ писано!“
Го погле'а баба пусти дефтеръ
Го погле'а и на часъ му рече!
„И ти, синко, овде си написанъ,

Животъ немашъ, синко, баре три дни,
Въ еденъ день, синко, ке загинишъ.“
Тога ъ съ Митре милно молитъ ;
„Ти съ моля, бабо, жити бога!
Три дни теиръ, бабо, да ми сторишъ,
Дур' да пойдашъ при моя не'ѣста ;
Оту иматъ токму три години,
Како сумъ ъ, бабо, посвѣршило,
Баре съ очи не сумъ ъ видело.“
Та му рече „айде, синко, одай!“
Си то'ари три то'ари азно,
Си отиде при млада не'ѣста
И ъ клюкна на нейдзини порти :
„А излези, моме Ангелино!
Едношъ съ очи да си съ видиме,
Оту сега я ке си загина!“
Ми излезе кутра Ангелина,
И съ спуци рѣка му целива ;
Еденъ то'аръ азно ъ оста'и.
Си отиде при него'а майка,
И си викна Митре добаръ юнакъ :
„А излези, моя стара майко!
Колку да съ мие отпростиме,
Оти сега я ке ти загинашъ!“
Му излезе негва стара майка,
Излего'е негой мили браќа,
Раствари'е два то'ара азно ;
Колку майка сина прегушнала
Прегушнала и го целивала,
На часъ Митре тога душа даде.
Мила майка коса си искина,
Мила сестра како пиле пицитъ,
Мили браќа гла'и си кѣрше'етъ
Отъ жаланиѣ за Митре—та малечекъ.
Го дѣржа'е три дни незакопанъ,
На четворти унеръ ми стори'е,
Му собра'е попо'й и владици
Со голема чесъ го закопа'е.

196.

Отъ Прилепъ.

Царъ Селимъ, Дойколе, съ подервишилъ,
Си облеколъ, Дойколе, бѣло руво,
Да излегалъ, Дойколе, на Велигденъ,
Да 'и гледатъ, Дойколе, кай играеть.
Излего'а, Дойколе, кмето'и-ти,
Какъ на Прилепъ, Дойколе, бего'и-те;
Излего'а, Дойколе, кметици-те,
Какъ на Прилепъ, Дойколе, беджици-те;
Излего'а, Дойколе, младоженети,
Какъ на Прилепъ, Дойколе, спахи-те;
Излего'а, Дойколе, невѣсти-те,
Какъ на Прилепъ, Дойколе, спахици-те;
Излего'а, Дойколе, ергени-те,
Какъ соколи, Дойколе, по гора-та;
Излего'а, Дойколе, девойки-те,
Какъ еребици, Дойколе, обружани.

197.

Краль, кралица и Ружица девойка.

Краль, кралица руйно вино пѣтъ,
Кралю слуга Гърче азнатарче,
А кралицъ Ружица девойка.
Краль—отъ ли ѣ кралицъ велеше:
„Ей кралице, ей господарике!
Айде да си слуга размение!“
Кралицъ не добро паднало,
Изва'ила едно фрушко ноже,
Измахнала назадъ наопаку,
Њ удрила Ружица девойка,
Њ погоди негю две-те очи,
Ѣ изваде обе църни очи.
Съ расплака Ружица девойка:
„Леле боже, за църни-те очи!“
Кралица ѣ Ружицъ говоритъ;
„Мълчи, мълчи, Ружица девойко!“

· Ке ти да'амъ до два бѣли града,
Да съ гледашь до кога си жива.“
Па говори Ружица девойка:
„Да ти слѣпамъ до две бѣли града,
Кога немамъ очи да 'и гле'амъ!“

198.

Ружица девойка и тридесетъ момчина.

Седнале ми трі'есетъ момчина,
Седнале ми по край цѣрно море;
Слуга служить Ружица девойка,
Слуга служить, лепо имъ говорить:
„А егиди трі'есетъ момчина!
Ако можамъ 'семъ слуга да чинамъ,
Я не можамъ 'семъ любовь да бидамъ;
Кой ю юнакъ отъ юнака роденъ,
Да си слечить рубо копринено,
Да облечить отъ пандзуръ кошуля,
Да си земить щица челико'а,
Да препливать преку цѣрно море,
Да излезить на край на краище,
Тамо иматъ злата яболшница,
Да си скинить три злати яболка,
Я со него любовь ке да бидамъ.“
'Си-те ми 'и гла'и наведо'е,
Елюмъ еденъ гла'а не наведи;
И си стана на нога юначка,
И си слече рубо копринено,
Си облече пандзурна кошуля,
И си зеде щица челико'а,
Си съ фѣрли п' она цѣрно море,
Ми излезе на край на краище,
И си найде злата яболшница,
Не си скина три злати яболка,
Яболшница отъ коренъ откорна;
Си преплива преку цѣрно море,
Юж донесе на чесна тѣрпеца.
Ко' го виде Ружица девойка,
И си стана на юначка нога

И съ спуци въ очи го целива.
Си ъж фати за десна рѣчица,
Си поведи три'есетъ момчина,
Си отиде при своя-та майка.
Зафати'е свадба да ми чинѣтъ,
Малу свадба токму три месеци.

199.

Јованъ и майка му.

Јованъ майка мошне додеваше,
Майка му съ люто налютила,
Јованого люто прокѣлнала:
„А Јоване, а синко рогене!
Защо олку, синко, ми додевашъ,
Да би далъ богъ да съ попала'ишь,
Та да по'идишь во гора зелена,
Да съ сторишь, синко, сури елень;
Зиме да зимвишь студени осой,
Лете да летвишь горешки присой,
И да ми шеташъ токму три години,
На четврти ум-отъ да ти дойдить!“
Назатъ син-отъ клетва ѣ вратило:
„Айти майко, айти мила майко!
Како велишь клетва да ти бидить;
Я да ти съ, майко, попала'амъ,
Кога ке съ, майко, попала'амъ,
Ко' ке пойда во гора зелена,
Да би дошолъ Корунъ кеседжиа,
Да б' загубилъ сина поголеми,
Да ти пленить стока богатиа,
Да ти земить деветъ тавли коньи,
Да ти зе'итъ три млади не'ѣсти,
Невѣсти-те за цѣрни робини,
И дечина луди телчарчина,
И ти сама гускарка да бидишь,
Да ми пасишь чуски на пѣтица!“
Како що съ клѣтви изкѣлна'е,
Така имъ съ клѣтви-те фати'е.

Млади Јованъ си съ попала'и,
И ми пойде во гора зелена;
И ми дойде Корунъ кеседжиа,
Му загуби брата поголеми;
Що ми рече 'си-те съ стори'а.
Колку дойде четворта година,
Уж-отъ дойде тога на Јована;
Ми киниса дома да ми идеть,
И си вижатъ своя стара майка,
Къде пасить гуски на пѣтица.
Тога велить Јованъ добаръ юнакъ:
„Леле майко, леле мила майко!
Како си съ клетви изкълнафме,
Така клетви, майко, не фати'е;
Научи ме сега що да чина,
Защо немамъ една добра коня.“
И му рече негва стара майка:
„Айти синко, айти мили синко!
Да ти кажамъ, синко, що да чинишь,
Да си пойдишь въ стара кобилица;
Тая ми ю, синко, изтерана,
Ево имамъ за деветъ години,
Тая, синко, ни ю налютена,
Защо сме ъ, синко, истерале,
Истерале волци да ж ядатъ,
Да ъ молишь со големи мольби,
Тая ми ю умна и разумна.“
Како майка си го научила,
Јованъ пойде во Стара планина,
И ъ рече на стара кобила:
„Кобилице, моя мила майко!
Жити поминъ що си поминала
Поминала во наша-та кука,
Айде сега со мене да дойдишь,
Да одиме мие у Коруна,
Да бараме и стока и люгю.“
Киниса'е и си отидо'е,
И ми викна уще отъ далеку:
„А излези, Корунъ кеседжиа!
Ела едношь да съ обидиме

Обидиме юнакъ со юнака,
Како губишъ мое мило брате
Мило брате, како рудо ягне,
Како грабишъ моя мила стока!“
Съ измаи Корунъ, ѿи излезе,
И съ спуци Јованъ добаръ юнакъ,
Си го фати за тенки рамена,
Да колена въ земи го закачи,
Съ кобила потъ подзе го изгази;
И му зеде Коруно'а сабя,
Му пресече негва добра гла'а.
И си зеде три млади не'ѣсти,
И си зеде 'сж-та своя стока,
После зеде и него'а стока,
Си излезе надворъ по пжтица,
Си ж зеде своя стара майка,
И си зеде свои луди деца,
Си отиде во своя-та кука;
И ѣ велитъ Јованъ добаръ юнакъ :
„Радви ми съ, моя мила кукъо,
Чесна биди, какъ що ми си била!“

200.

Елинъ Дойка.

Попитале Елинъ Дойка
Горна долна Руменѿа
Три години на далеку.
Майка Дойка не да'аше,
Деветъ брака ѿ дадо'е,
Защо б'ѣше на далеку,
Кога к' одѣтъ на пжрвиче,
Конѿи да съ наѿваеетъ,
Пушки да съ наѿжряеетъ,
Джилитъ да съ наиграеетъ.
Майка люто 'и прокжлна :
„Море синко, мили синко!
Защо Дойка ѣ оделифте
Три години на далеку,

Кога Дойка к' извадите,
Да внесите цжрна чума
Цжрна чума и панукла,
И дробна-на сипаинца,
'Семъ да деветъ пособиетъ,
Со 'се ваши луди деца.“
Како майка прокжлнала,
Така клѣтва съ фатила.
Кога Дойка извадо'е,
И имъ дойде цжрна чума
Цжрна чума и панукла,
И дробна-на сипаинца,
'Си-те деветъ 'и пособира
Со 'се нивни чуди деца,

Съде майка ъ оста'и.
 Съ сторила мила майка
 Пуста сина кука'ица,
 Да ми кукать деню ноше.
 Елинъ Дойка що чекала,
 Ми чекала три години,
 Да ъ дойдѣтъ деветъ брака,
 Да ъ канѣтъ на пѣрвиче.
 Елинъ Дойка заплакала
 Мошне мошне жало'ито :
 „Леле боже, мили боже!
 Лели брака ме дадо'е
 Ме дадо'е на далеку,
 За да идѣтъ на пѣрвиче,
 Какъ ме брака не викна'е!
 Ели 'си-те м' оста'и'е,
 Наймали-отъ братъ Костадинъ
 Какъ ме мене забора'и,
 Що во мене съ кѣлнеше
 Малу многу жими Дойка!“
 Богу му съ нажалило,
 И ъ пуши еденъ ангелъ
 Еденъ ангелъ отъ небеси,
 Ъ го крена Костадина,
 Що му ангелъ напра'ило
 Отъ плоча-та погачица,
 Отъ кюр-отъ чутурица,
 И му рече Костадину:
 „Айде сега да си одишь
 При твоя-та мила сестра,
 Да ъ канишь на пѣрвиче.“
 Начасъ пойде да ъ канить.
 Кога Дойка го видела
 Съ спушила, го гушнала:
 „Леле брате, мило брате!
 Що си олку расипано?
 Лели бѣше ти поличень
 Ти отъ 'си-те деветъ брака!“
 И Костадинъ що ъ рече:
 „Мори сестро, мила сестро!

Како да сумъ сестро личень?
 Ево имать три години
 Боденъ лежа на постеля.
 Туку айде земай си го
 И твое-то мѣшко дете,
 Тебе дома ке те носамъ
 Де ъ видишь наша кука.“
 Си зедо'е мѣшко дете,
 Си зедо'е бѣрза коня,
 Си тѣргна'а да си одѣтъ.
 И одиле що одиле,
 Колку пошле край цѣрква-та,
 Ми пропеа едно пиле,
 Едно пиле отъ дребя-та:
 „Мори желна Елинъ Дойке!
 По кого си кинисала,
 По мѣртвего Костадина!“
 Съ зачуди Елинъ Дойка,
 Що ъ пиле, що ми пейтъ.
 И си рече Елинъ Дойка:
 „Белки пиле ми съ сментъ,
 Защо ми ъ брате болно,
 Ми ъ мошне расипано.“
 До цѣрква-та си пойдо'е,
 Мило брате ъ загина.
 Съ зачуди кутра Дойка,
 Що да чинить, какъ да чинить.
 Си отиде дури дома,
 Що да видить чудно чудо!
 Пусти порти затворени,
 Дворю пелинъ обростени,
 А во дворю мила майка,
 Кѣде кукать деню ноше
 Како сина кука'ица.
 Колку Дойка ми отишла
 До неидзина мила майка,
 Майка си ъ прегушнала.
 Како си съ прегушна'е,
 Така си съ уда'и'е
 Отъ жаланю, отъ плаченю;

А Дойкино лудо дете
Потъ нодзе го изгази'е.

Таква била лоша клѣтва!

201.

Тодора керка.

Личба сѣ въ Града личила —
„Кой ми ꙗ кадаръ и вреденъ,
На силна войска да одить;
Кой ке на войска не одить
Отъ тимаръ ке го иста'амъ.“
'Си-те на войска прати'е,
Кой сина, кой мили мнука;
Сиромахъ Петко немаше
Ни сина, ни мили мнука,
Елюмъ що Петко имаше
Токму за деветъ девойки.
Петко низъ дворѣ шеташе
И дробни сѣдзи ронеше,
Бѣли си рѣце кършеше
Отъ свои бѣли рамена;
И дробни сѣдзи ронеше
По свои бѣли образи,
Дур' ми и дворѣ завади.
Си го догле'а Тодора,
Тодора наймала керка;
Тодора лепо говоритъ:
„Егиди татко сиромашъ!
Що ми те нужба дотера,
Тѣ дробни сѣдзи ми ронишъ
По свои бѣли образи?
И твоя гла'а си кършишъ
Отъ твои бѣли рамена?
И бѣли рѣце си кършишъ —
Отъ твои бѣли колена?“ —
„Егиди керко Тодора!
Како да сѣдзи не ронамъ?
Како да рѣце не кършамъ?
Личба сѣ въ града личила —

Кой ми ꙗ кадаръ и вреденъ
На силна войска да одить;
Кой ке на войска не одить
Отъ тимаръ ке го истаамъ. —
'Си-те на войска прати'е
Кой сина, кой мили мнука;
А я си нема никого,
Ни сина, ни мили мнука,
Отъ тимаръ ке ме иста'ить!“
Тодора лепо говоритъ:
„Егиди татко сиромашъ!
Аль то'а гайле те нашло!
Влезе си земни керали,
И во темни конушници,
Потседлай коня шарени,
Ясѣ ке ти одамъ на войска.“
Си стана Петко сиромашъ,
Влезе въ темни конушници,
Потседла коня шарена.
Тая си влезе въ керали,
Изваде ру'о юначко,
И ми сѣ лепо промена.
Си явна коня шарени,
Си зеде байракъ кърстетни,
На поясъ жѣлти боздоганъ,
Въ пазу'а сабя димискиа,
Тѣ ми отиде на войска.
Войвала що ми войвала
Токму за деветъ години;
Кога отъ войска идеше,
По стретъ чаршиа тѣрчаше,
Сама си песма пееше:
„Кѣде сѣ чуло, видело,

Момичка войска да войвить
Токму за деветъ години,
Никой да не ъ узнаитъ,

Дури съ сама казала!“
Кога ъ песма слуша'е,
'Си-те ми съ почуді'е.

202.

Девойка хвърлятъ камень.

Собрале ми съ набрале
До триста млади момчина,
Тіе да камень фарляеть,
Кой ке съ камень натѣжрлитъ.
'Си-те съ редуиъ редиле,
Никой го камень натѣжрли.
Кога го зеде девойка,

'Си-те 'и камень натѣжрли;
Тога ми велитъ девойка:
„Ей віе млади юнаци!
Харамъ да ви к улефе
По двесте, триста гроше'и,
Кога съ найме девойка,
'Семъ да ве камень натѣжрлитъ!“

203.

Невѣста загубитъ Татари.

Отъ како петли пеа'е.
Низъ гора кой ми помина?
Помина'е ми, мина'е
Китени-те ми свато'и
Со найхубава невѣста.
Задале ми съ Татари,
Татари, цѣрни Арапи.
Уплашили съ свато'и,
Туриле млада не'ѣста
Со едно младо деверче. —
„Дали сѣ туфекъ фарляло,
Дали сѣ сабя тѣргало?“
„Невѣсто, младо невѣсто!
Нито сумъ туфекъ фарляло,

Нито сумъ сабя тѣргало!“
Тога ми млада не'ѣста
Запегна поли, рѣка'и,
Си ѣжрли дулакъ отъ гла'а,
Си ѣжрли туфекъ на рака,
И остра сабя во уста.
Фѣжрляла що ми фѣжрляла,
Истайла сабя отъ уста
На онѣ цѣрни Арапи,
И загубила Татари
Татари цѣрни Арапи.
Собрале ми съ свато'и,
Та отидо'е дома си.

ОВЧАРСКИ.

204.

Севда и Пейко.

Севдо, Севдо Севделино,
Гиди росна детелино!
Севдинъ тейко овчаръ главилъ,
Овчаръ главилъ левенъ Пейка,
Да ви пасе сиво стадо.
Севда мома ми си люби
Ми си люби левентъ Пейка.
Њ разбраха селяни-те,
Тà фатиха да съ смеатъ.
Ка си дочу Севдинъ тейко,
Тà си собра селяне-то,
Тà имъ веле, и говоре:
„Ей селяни, мили браќа!
Сакамъ право да кажете,
Що чинувa Севда мома?“
Тогай велѣтъ селяне-те:
„Коджобаши Севдинъ тейко!
Що не питашь да кажиме?
Накара ъ Севда мома,
Да направи зеленъ зелникъ
Зеленъ зелникъ копривалникъ,
Да направи мали ручокъ,
Да го дигне на глава-та,
Да го носе на Левенъ Пейка;
Па кинисай ти по нея,
Да ъ нея ти преглеждашь,
Съ твой-те очи да вѣрувашъ.“
Па си стана Севдинъ тейко,
Па си поиде дури дома,
Тà накара Севда мома,
Да набере росно зелѣ,
Да направи мали ручокъ,
Мали ручокъ лепи зелникъ.

Па си стана Севда мома,
Не ми набра росно зелѣ;
Съ засука, съ зепрегна,
Нел' измеси чисто тесто,
И засука зеленъ зелникъ,
Го испече го извѣрза,
Тà го дигна на глава-та,
Ke го носе на левенъ Пейка;
Тѣргна кротко на големо,
Ke си носи мали ручекъ.
По нея ъ Севдинъ тейко,
Кинисалъ да ъ преглежда;
На Севда не ѣ текнува,
На назади да погледне,
Оти нея ъ преглеждатъ.
Нелъ догледа левентъ Пейко,
Тà искара шаренъ кавалъ
Шаренъ кафалъ, пишанъ свиролъ,
Па си фати да си свире,
Дури свире, дур' кажува,
На Севда веле, говоре:
„О ти Севдо, не погледна
Не погледна на назади,
Оти тебе те поглеждатъ!
Ка си дойдишь въ чаире-то,
Да си свалишь мали ручокъ,
На бѣлъ каменъ да г' оставишь.“
Ка си дочу Севда мома
Ка си дочу шаренъ кавалъ,
Нели она си разбрада,
Нели дойде на чаире
Во чаире на бѣлъ каменъ,
Тамъ остави мали ручокъ,

И надзади съ повърна.
 Ка ъ виде нейни тейко,
 Онъ назади съ повърна,
 Селяни-те не вѣрува.
 Кога било замъркнало,
 Нел' дойде'а арами-те
 Тà фатиха Левентъ Пейка,
 Кантилъ кучка отепа'а,
 Караман-отъ го закла'а,
 Карабаш-отъ приплаши'а.
 Тà фатиха левентъ Пейка,
 Му вѣрзаха бѣли рѣце,
 Тà фатиха да си вѣртатъ
 Да си вѣртатъ сиво стадо.
 Стадо вѣртатъ, стадо блее,
 Никакъ нема да киниса.
 Тогай веле левентъ Пейко:
 „Арамии, мили браќа!
 Пущите ми бѣла рѣка,
 Подайте ми шаренъ кавалъ,
 Да засвирамъ на сиво стадо,
 Белкиѣ стадо ке киниса.“
 С' излѣжаха арами-те,
 Му дадоха шаренъ кавалъ;
 Да засвири левентъ Пейко,
 Дури свире, дур' зборува,
 На Севда мома говоре:
 „Севдо, Севдо, Севделино,
 Гиди росно детелино!
 Ако спіешъ разбуди съ,
 Ако сонішъ расони съ,
 Ако седишъ заслушай съ,
 Що ти веле шаренъ кавалъ; —
 Ме фатиха арами-те,
 Кандилъ кучка отепаха,
 Караман-отъ го заклаха,
 Карабаш-отъ приплашиха;
 Бѣли рѣце ми вѣрзаха.
 Що чини да чини тейко ти,
 Да соберитъ селяни-те,

Дане стадо ке откинитъ.“
 Ка си дочу Севда мома,
 Ка си дочу, ка си разбра,
 Тогай веле на тейка си:
 „Що си седишъ, мили тейко!
 Стан', собери селяни-те,
 Да потерашъ арами-те,
 Оти стадо ти плениха.“
 Нели стана Севдинъ тейко,
 Тà си собра селяни-те,
 Тà пойдоха потѣрджии,
 Пристигнаха сиво стадо,
 Разбегнаха арами-те.
 Съ вѣрнало сиво стадо,
 Вѣрна съ и левентъ Пейко.
 Тогай веле Севдинъ тейко:
 „Ей селяни, мили браќа!
 Кой ке съ юнакъ отбери
 Да оде да нарѣча,
 Да нарѣча на Севда мома,
 Да измеси до три фурни
 До три фурни бѣлъ пексимитъ,
 Да заколе до три юнци
 До три юнци непрегнати.“
 Ка си дочу левентъ Пейко,
 Тà искара шаренъ кавалъ,
 Дури шаренъ, дури пишенъ,
 Тà засвири тѣжно, жѣлно,
 Па кажува на Севда мома
 Що нарѣча Севдинъ тейко.
 Ка си дочу Севда мома,
 'Се-то Севда си разбрала;
 Измеси до три фурни
 До три фурни бѣлъ пексемитъ,
 Па закла до три юнци
 До три юнци непрегнати.
 Ка дойде'а селяни-те,
 'Се готово си найде'а.
 Севдинъ тейко завѣрува,
 Оти Севда ми си любе,

• Ми си любе левенъ Пейка;
И па за него ъ даде.

Съ любиха, съ зедоха
Съ зедоха, съ венчаха.

205.

Стоянъ и Гроздана.

„Брату ле, брату Стогяно!
Арамъ ти било юнаство,
Юнаство, брату; левенство,
Що ти плениха стадо-то
Сиво-то стадо рогушко
Рогушко стадо, калешо.“
Тогай онъ веле, говоре:
„Сестро ле, сестро Маріе!
Що ке ми чини юнаство,
Юнаство, сестро, левенство!
На сонъ ме мене найдо'а,
До триста души Арапе
Арапе, сестро, Татаре,
Тà ми плениха стадо-то
Сиво-то стадо рогушко
Рогушко, сестро, калешо,
И мен', сестро, ке плене'а.
Не жалямъ, сестро, стадо-то
Стадо-то, сестро, калешо,
Току си жалямъ къосем-отъ
Съ позлатени-те рогове,
Со стробрени-те копити,
Що ми вѣртеше стадо-то
За двана'есетъ овчаре.“
Тогай му веле сестра му:
„Що стоишъ, брату, що гледашъ,
Дека сѣ, брату, армасанъ,
Ке те дочуе армасница
И нейни-те вѣрни дружки,
Въ очи шега ке ѿ сѣ биатъ.
Земи, брату, пишень кафалъ,
Оди на вишна планина,
На тѣ вѣтки бачила,

Край тая бѣла Дунева,
Засвири аровно, жаловно,
И да викнешъ да привикнешъ, —
Ела, ела мой къосеме,
Кжд' сѣ, да сѣ, тук' да дойдешъ
На ови вѣтки бачила,
Край тая бѣла Дунева!“
Нели си дочу къосем-отъ,
Как' дочу и какъ разбра,
Тà тѣргна тон на преди,
Пливна низъ бѣла Дунева,
Заведе стадо калешо.
Триста го души бранеха,
Не можеха да ѿ добранатъ,
Още триста придойдоха.
Излезе на вишна планина,
На тѣ вѣтки бачила.
Ка ги виде млади. Стогянь,
Сѣрце-то му сѣ разшени;
Закара сиво-то стадо,
Дойде право на сестра му,
Тà ѿ веле и говоре:
„Сестро ле, сестро Маріе!
Хитра сѣ била, разумна,
Сакамъ да дойдешъ на свадба,
Малце помощъ да ми чинешъ.“
Она му веле, говоре:
„Тешка сумъ, брату, не можамъ
Не можамъ, брату, да дойдамъ;
Ке пуцамъ мома Гроздена,
Моя-та ми мила щерка,
А твоя-та мила 'нука,
Колку при тебе да седи,

*

Да съ не она премени,
 Дан' она вонка излезе,
 Оти ю мошне хубава.“
 Стана си Стогянъ отиде,
 Та зафати тешка свадба;
 Му пущи момà Грезданà,
 Колку при него да седе,
 Колку да изметъ му чине.
 Си удриха тапане-то,
 Съ собраха сватове-то,
 Па дойдеха кумове-то;
 И съ премени младъ Стогянъ,
 Съ премени, съ нареди,
 Ке кинкшатъ за невѣста.
 Гроздена майкà не почу,
 Съ премени, съ нареди,
 Та излезе вонка на дворъ,
 Па съ фати на оро-то
 На оро-то на танец-о,
 Фати оро да играе.
 Дойде свет-о съ забрави;
 Старци-те вино пик'а,
 Остави'а они вино-то,

Во Гроздъ очи фарли'а;
 Женени каменъ фарля'а,
 Остави'а они камен-отъ,
 Во Гроздъ очи фарли'а;
 Ергене оро игра'а,
 Остави'а они оро-то,
 Во Гроздъ очи фарли'а;
 Забравиха да си одатъ
 Да си одатъ за невѣста.
 Дойде време за венчаніе,
 Та фатиха да венчаватъ
 Гроздена сосъ млади Стогянъ.
 Попове-то онѣме'а,
 Кумове-то ослепе'а.
 Тогай велятъ кумове-то:
 „Питайте съ, разпитайте съ,
 Да не сте нещо роднина!“
 Тогай си Стогянъ провикна:
 „Како да не сме роднина!
 Тага ю отъ сестра мома,
 Тая ю на мене 'нука.“
 Попове-те презборува'а,
 Кумове-те погледна'а.

206.

Стоянъ, Пейче и Цуца.

Съ собрале, съ набрале
 Деветина овчариня
 На Стояново-то тѣрло,
 Стояново-то бачило,
 Да си ядатъ, да си пиятъ,
 Добаръ аинкъ да си чинатъ.
 Та ядеха и си пиха,
 Отъ денъ до денъ три недели,
 Съ вечери-те шесть недели.
 Тогай веле млади Стоянъ,
 Млади Стоянъ, младъ кехага:

„Варай віе мили браќа,
 Деветина овчариня!
 Арно пихме и ядохме,
 Добаръ аинкъ си чинихме,
 Нещо облокъ не сторихме;
 Ела да съ обложиме,
 Кой ю кадаръ, кой ю вреденъ
 Да си пойдѣ въ добро село
 Въ добро село Каменица,
 Да излѣже Цуца мома,
 И да ю тука донесе,

Големъ бакшишъ ке му дадамъ,
 Половина сиво стадо,
 Со 'се млади овчариня.“
 Ка си дочу левенъ Пейче,
 Тогай веле и говоре:
 „Ясь сумъ кадаръ, я сумъ вреденъ,
 Да донесамъ Цуца мома.“
 Па отиде дури дома,
 Та измесе шаренъ колакъ,
 Го измесе, го испече,
 Го кладе въ шарена торба;
 Па си поиде въ добро село
 Въ добро село Каменица,
 На Цуцени тешки порти.
 Чукна, викна на порти-те,
 Излегла ю Цуца мома,
 Она веле и говоре:
 „Кои чука, кои вика
 На наши-те тешки порти?“
 Тогай веле левентъ Пейко:
 „Ела Цуцо, ми отвори,
 Цуцо, я сумъ левенъ Пейко.“
 Съ пуци порти отвори.

Тогай веле и говоре:
 „На ти, Цуцо, шаренъ колакъ,
 Да ми дойдешъ на свадба-та,
 Де ми бидишъ посестрима!“
 На нея вѣра съ фати.
 Съ промени, съ нареди;
 Нели тѣргнаха двацца-та,
 Па дойдоха край тѣрло-то;
 Не тегли Пейко въ село-то,
 Току тегли во тѣрло-то.
 Тогай веле Цуца мома:
 „Варай Пейче, левенъ юнакъ,
 Пѣт-отъ не оди въ село-то.“ —
 „Оди, оди Цуцо моме!
 Ке фатиме големъ овенъ
 Големъ овенъ за свадба-та.“
 Ка дойдоха край тѣрло-то,
 Ка ги виде млади Стоянь,
 Си викна, и съ провикна:
 „Алалъ ти ю сиво стадо!
 Ке ядиме, ке пиеме
 Още други три недели.“

207.

Охъ! падна, падна Шаръ планина, де моме, де,
 Та притисна три овчара, де моме, де,
 Първи овчаръ богу ся моли: де моме, де:
 „Дигни ся, дигни Шаръ планина, де моме, де,
 Имамъ майка, имамъ баща, де моме, де,
 По мене ще жалатъ, шаръ планина.“ де моме, де.
 Втори овчаръ богу ся моли; де моме, де:
 „Дигни ся, дигни Шаръ планина, де моме, де;
 Имамъ баща, имамъ майка, по мене ще жалатъ;
 Имамъ булка, имамъ сестра, по мене ще жалатъ.“
 Трети овчаръ богу ся моли: де моме, де:
 „Дигни ся, дигни Шаръ планина, де моме, де,

Имамъ майка, имамъ татко, по мене ще жалатъ;
Имамъ булка, имамъ деца, по мене ще жалатъ.“

208.

Неда и Стоянъ.

Мори Недо, бѣла Недо!
Неда била на река-та
На Ситница, на друмища,
Дека вѣрватъ 'си пѣтници
'Си пѣтници, 'си друмници,
Кираджи сосъ киріа
Сосъ киріа за Софіа;
Овчаре-то со овци-те,
Сосъ овци-те на планина;
Тѣ вѣрвеха извѣрвеха.
Найнапоконъ ке помине
Ке помине млади Стоянъ,
Сосъ деветъ хиляди стадо,
Съ двана'есетъ овчарина,
Съ трина'есетъ клети псета.
Тогай веле млади Стоянъ:
„Поможи богъ, бѣла Недо,
Съ богумъ тебе да т' оставамъ!“
Неда не му повѣрнала,
Ни со очи погледнала,
Ни сосъ глава помахнала.
Тогая веле млади Стоянъ:
„Това на тебе д' останитъ;
Ако пойдавъ на планина,
Да си ходавъ на старъ ходжа,
Ке запишамъ рамна снѣга,

Рамна снѣга на тенка пушна,
Бѣло лице на бѣла книга,
Цѣрни очи на пицоли,
Тенки гласѣ на кавали,
Белкимъ сама ке ми дойдишъ
На планина, на вишина.“
Па киниса, тѣ си поиде
Тѣ си поиде на 'оджа-та,
Тѣ записа бѣла Неда
Га записа, га зададе.
Дур' да поиде на бачило,
Нел' съ здаде бѣла Неда,
Неда боса, гологлава.
Тогай веле на овчаре:
„Ай овчари, мили браке!
Фатейте си клети псета,
Фатейте ги, извѣрзейте,
Измолзейте сиво стадо,
Подсирейте пресно сиренѣ,
Ето идитъ бѣла Неда.“
Нел' фатиха клети псета,
Измолзеха сиво стадо,
Потсириха пресно сиренѣ.
Ето дойде бѣла Неда,
Ток' дойде близу Стояна,
Тамо падна, душа даде.

209.

Желникъ Пѣво.

'Си овчари вечерале,
Желникъ Пѣво не вечератъ;

'Си овчари го вика'а:
„Ела, Пѣво, да вечерашъ!“ —

„Ой овчари, мой дружина!
Вечерайте, не чакайте,
Менъ ми съ не вечератъ,
Сърце ми съ разсвирело,
Ке ми бидитъ спроти глава,
Ке ми бидитъ нещо коба.“
Уще реч-та не изрече,

Съ задале араминъ,
Го фатиле желникъ Пей,
Му вързале бѣли рѣце
Бѣли рѣце на опаку,
Му туриле дробенъ синджиръ,
Дробенъ синджиръ на гърло-то,
Го терале со 'се стадо.

210.

АЙДУТСКИ.

Съ собрале, съ набрале
'Си-те земски араминъ
Тамо долу во Ладово,
Да си делятъ пуста стока
Пуста стока арамиска.
Що имаше едно Гърче,
Ни съ миритъ, ни съ токмитъ,
Туку шетатъ кросъ Владово;
Со баглама не свируватъ

И со уста не пеюватъ:
„Акъ богъ да'итъ да развѣятъ
Да развѣятъ планини-те,
Да собирамъ дружина-та
Дружина-та араминъ,
Да излезамъ по планина,
Да си земамъ три синджири,
Да поредамъ млади робъ.“

211.

Енчица и Араминъ.

Седналъ е Диманъ чорбаджи,
Да яде, още да пие
Да пие и да ся весели
Съ негови деветъ синови,
Съ негови деветъ снапици.
'Сички-ти ядатъ и пѣатъ,
И сж веселба веселятъ;
Наймлада снаха Енчица
Не яде, още не пие,
Ни сж веселба весели.
Диманъ ъж тихо попита:
„Енке ле, снахо наймлада!
Защо не ядишъ и пѣешъ?
Гозба ми ти е малко?

Иль вино са е свършило,
Вино-то, и ракиа-та?“
Енка Диману думаши:
„Димане свекре, Димане!
Я ставай, свекро, ся скривай
Сжсъ деветъ млади синови,
И още деветъ снапици
Въ деветъ лахти скривалехчи!“
Диманъ ъж вѣрно послуша,
Поведи деветъ синови,
И още осжмъ снапици,
Чи са скри въ тѣмни зевници.
Енка си сама остана,
Запрегна бѣли рѣжави,

Замеси бѣли хлябови,
 Ги опече на деветъ печи,
 Навари деветъ казана
 Деветъ казана съ молитва (?)
 И още деветъ сѣсъ жито.
 Тамамъ молитва-та овари,
 И хлябови-те ся опечатъ,
 Чимширъ са е порта хлопнало,
 Равни сѣ е двори напжлнито
 Сѣсъ млади вѣрли хайдутѣ;
 Енка си вѣрно питаха:
 „Енко ле, булка хубава!
 Кѣде ти е, Енке, старъ Диманъ?“
 Енка на хайдутѣ думашѣ:
 „Юнаци, млади юнаци!
 Добре ми дошле, юнаци!
 Вчера Димана заровихми
 Съ негови деветъ синови,
 И още осѣмъ снашици,

А ноцесъ молитва вари,
 Утри ща хора да збирамъ,
 Да хапнатъ и да помянатъ.
 Сега сти ви тука дошле,
 Илате сеги да хапнимъ
 Да хапнимъ и да помянемъ
 За Диманово прощение,
 И за негови деветъ синови,
 И още осѣмъ снашици.“
 Хайдутѣ седнали да ядатъ
 Да ядатъ и да помянатъ;
 Енка имъ трапеза слагашѣ,
 И измекѣри пращашѣ,
 Да идатъ право на ковакъ,
 Д'обадятъ на билюк-баша-та.
 Билюк-баша-та довтаса
 Сѣсъ триста души сеймени,
 Исечи сички хайдутѣ.

212.

Сирма Войводака *).

Дека сѣ чуло видело,
 Мома Войвода да бидитъ
 На седамдесетъ сеймени
 На тѣя гори зелени,
 На тѣя води студени?
 Мома имъ веле говоре:
 „Това сосъ людба не биватъ,
 Това сосъ сръдба не биватъ!“

Земайте пѣрстенъ отъ рѣка,
 Вѣрзайте пѣрстенъ на бука,
 Фѣрлейте редомъ на нишанъ;
 Кой ке ударитъ пѣрстен-атъ,
 Той ке си бидетъ Войвода
 И мене ке ме кердосатъ.“
 „Си-те фѣрля'а со редомъ,
 Никой ми пѣрстенъ не удри.

*) Тая песна ѣ отъ Гаре, село отъ Долна Дебра. — Сирма сѣ роди во Дебарско село Тресанче. Девойка бидеешемъ подъ машко облекло обходи какъ Войвода планини-те Бабин-трапъ, Стогово, Барбура, Карчинъ. Момци-те, кои тая водеше, ѣ узнаха како девойка, кога ѣ сѣ скинаха петлици-те отъ гради-те. Тая на еденъ денъ отъ Крушово поиде въ Прилепъ, и сѣ врати назатъ; и отъ Крушово поиде въ Кичево, т. е. на еденъ денъ истѣрча растоиме отъ осумнадесетъ часа. Тая сѣ мажи на еденъ Мевакъ Влгаринъ отъ Крушово. Нея осумдесет-годишна видохме во Прилепъ, и отъ уста-та неидзвѣна чухме за младост-та ѣ. Въ одѣя-та ѣ подъ перница държеше кубури-те полни, и сабы, обесени на дзизд-отъ, висеха нѣтъ неѣ.
 Д. М.

Мама си веле, говоре:
 „Подай ми, чаушъ, пушка-та!“
 Пушка-та пукна отъ рѣка,
 Падна ми пръстенъ отъ бука.
 Пакъ мома веле, говоре:
 „Земайте камень фжрлейте,
 Кой ке ме мене натфжрлить,
 Той мене нека кердосать,

Той младъ Войвода да бидеть.“
 'Си-те ми съ редомъ фжрля'а,
 Никой съ камень не натфжрли;
 Сирма ми камень натфжрли
 Десеть чекори потамо;
 И седамдесеть дружина
 Одбра'а Сирма Войвода.

213.

Г а н к а.

Мама си Ганка питаше:
 „Кужувать, мамо, хора-та,
 Че си съ Войвода ходила.“
 Мама тѣй часто питаа:
 „Ганьо льо вие презъ мене
 Презъ мене бѣхте двама-та,
 Снощи тѣ мама видеа,
 Кога замина Войвода,
 Хоръ юнаци следъ него млади
 Алена хоржгва носеше,
 Следъ него млади юнаци

Со дълги пушки во рѣце
 И съ тѣнки сабли во уста,
 Долу въ поле-то слезоха.
 Войвода тебе продума:
 „Добра ти вечеръ, Гано льо!“ —
 „Далъ ти богъ добро, либе ле!“
 Па си Войвода отмина,
 Въ поле за Султана отива,
 Султана живъ да улови,
 Тешко иманѣ да земе,
 Тебѣ голема мина да даде.“

214.

Б о с о л ь.

Сѣрбали сѣ съ набрали
 'Се одборъ млади юнаци,
 До седумдесеть юнаци,
 Семко билъ младъ Войвода.
 Като ги Семко написа
 Найнапоконъ иде младъ Босоль,
 Той са на Семка молеше:
 „Бае ле Семко, бае ле!
 Пиши и мене на края,
 Макаръ сѣмъ сѣнливъ и гурливъ.“
 Семко си Босоль написа.

Отишли въ Стара планина,
 Семко си викна провикна:
 „Кои ще са наемне
 Срещо потера да иде,
 Подиръ да си присрешне,
 Родопъ да ъж пригледа?“
 Никой не са наема,
 Младъ Босоль са е наемилъ.
 Босоль на Семка думаше:
 „Бае ле Семко, бае ле!
 Я ми дай твоя-та сабя,

И ми дай твоя-та пушка,
 Я ща на просекъ да стана,
 Потера да си пресрешна,
 Родопъ ще да пригледамъ.“
 Си стана Босоль отиде,
 И на друмища заседна,
 На кърстопжтъ полегна.
 Ей че си иде потеря,
 Босоль подиръ ногледна.
 Него Арапче опозна,
 Па на потеря думаше:
 „Че чувате ли, потеря!
 Тука е самъ си младъ Босоль.“
 Като си зачу потеря,
 Та ми съ назадъ повърна,

Босоль живъ да улови.
 Ка съ разви младъ Босоль,
 Извади сабя френгліа,
 Напредъ потеря исече,
 Току Арапче остана,
 Та са Босольо молеше:
 „Бае ле Босо, бае ле!
 Я ми глава не зимай,
 Че сжмъ си единъ у майка!“
 Босоль Арапче не слуша,
 Черни му очи извърте,
 Десна му ржка отреза,
 Та го на царя запрати,
 Да види царя, да чуе,
 Какви юнаци живеатъ.

215.

Аидутъ Велко.

„Кой ще ти носи дълга-та пушка
 Войлія, хайдутъ Велко, бойліа?“
 „Нека ъ носи Милошъ побратимъ
 За меня, първо либе, за меня;
 Емъ да ъ носи, емъ да ся хвали
 Сжсъ меня, първо либе, сжсъ меня.“ —
 „Кой ще ти яха враня-та коня
 Доря-на, хайдутъ Велко, доря-на?“
 „Нека го яха Милошъ побратимъ
 За меня, първо либе, за меня;
 Емъ да го яха, емъ да ся хвали
 Сжсъ меня, първо либе, сжсъ меня.“

216.

Аидутъ Велко.

Израстло ми баденъ дре'о тенко високо,
 Потъ дре'о ю Айдутъ Велко сосъ мала мома;
 Душекъ му ю църна земя съ трева зелена,

Ястакъ му ꙗ десна рѣка Айдутъ Велко'а,
Жорганъ му ꙗ злато небо со дробни дзвезди.
Го догледа стара майка Айдутъ Велко'а,
Люто кжлнитъ стара майка Айдутъ Велко'а:
„Да би далъ богъ силенъ ветаръ изъ Будинъ града,
Да уборитъ баденъ дре'о тенко високо,
Да г' убодитъ Айдутъ Велко сосъ мала мома!“
Уще речъ му не дорече стара му майка,
Ми пове'а силенъ ветаръ изъ Будинъ града,
Го убори баденъ дрео тенко високо,
Го убоди Айдутъ Велко сосъ мала мома.

217.

Кара Мустафа.

Боленъ ми лежи, море, Кара Мустафа;
Дегиди боленъ Кара Мустафа!
Боленъ ми лежитъ, море, та ке да умритъ;
Дегиди боленъ Кара Мустафа!
„Кой ке ти носитъ, море, дълга-та пушка?
Дегиди боленъ Кара Мустафа!“ —
„Нека љ носитъ той Айдутъ Велко,
Защо ꙗ болѣ юнакъ отъ мене.“ —
„Кой ке ти носитъ, море, остра-та сабя?
Дегиди боленъ Кара Мустафа!“
„Нека љ носитъ той Айдутъ Велко,
Защо ꙗ болѣ юнакъ отъ мене.“ —
„Кой ке ти ява та враня коня?
Дегиди боленъ Кара Мустафа!“ —
„Нека љ ява, море, той Айдутъ Велко,
Защо ꙗ болѣ юнакъ отъ мене.“

218.

Надуша ти било, нане, воденички каменъ!
Та зашто ме даде, нане, н' она лудо младо,
Н' она люто кеседживче, горско арамифче.
Нокъ му сѣ мили, нане, порти отворени,
Денъ му сѣ мили, нане, порти затворени.

*

Кѣта нокъ ми носить, нане, кърва'а кошуля,
 Во кошуля, мила нане ле, отъ юнаци гла'и.
 Що ми ю донесло, мила нане, рано отъ утрина,
 Ми донесло, мила нане, отъ юнака рѣка,
 А на малъ пѣрстъ, мила нане, бурма позлащена.
 Какъ да си љ, мила нане, рѣка припознаиѣ,
 Какъ да беше, мила нане, отъ мой мили братецъ,
 Отъ мой мили братецъ, мила нане, брата Костадина.

219.

Отъ згора идѣтъ сеймени, ей стара бабо жальбо ле!
 Айдутска глава носеетъ, ей стара бабо жальбо ле!
 Излезе баба да гледатъ, ей стара бабо жальбо ле!
 Видела баба та глава, ей стара бабо жальбо ле!
 Викна ми баба да плачить: егиди желна бабо жальбо ле!
 „Не ми ю глава айдутска, егиди желна бабо жальбо ле!
 Тукъ ми ю глава синова.“ егиди желна бабо жальбо ле!
 Сеймени бабо-ѣ веле'е: егиди желна бабо жальбо ле!
 „Не жаяй, бабо, не плачи, егиди желна бабо жальбо ле!
 Бладзе ти тебъ со сѣрце, егиди желна бабо жальбо ле!
 Що юнакъ ти си родила! егиди желна бабо жальбо ле!
 Дури му глава зедоѣме, егиди желна бабо жальбо ле!
 Педесетъ мина паднаѣме, егиди желна бабо жальбо ле!
 Самъ булюк-баша загина.“ егиди желна бабо жальбо ле!

220.

Заплакала ми гора-та, гора-та и планина-та
 И отъ гора-та дѣрвѣ-то, и отъ дѣрвѣ-то лиска-та,
 И отъ гнезди-те пилци-те, и отъ земя-та трева-та,
 Отъ кладенци-те вогъ-то заради Инче Войвода:
 „Камо си Инче да дойдишь? съ айдуци гора с' исполна,
 Айдуци оганъ дадо'е, гора-та љ изгорі'е.
 Егиди Инче Войвода, камо си бѣрго да дойдишь,
 Тишки отъ гора избегле!“ Тога съ Инче изгласи
 Изъ тая гора зелена: „потай ми горо зелено,
 Етого Инче кѣ *) идетъ, съ айдуци ке съ обидить:

*) Кѣ кѣде.

Първо-то сърце го нематъ. Кога трандафилъ цутеше,
Секой му душа любеше; кога трандафилъ капеше,
Никой му мишки нейкеше.“ Извика гора до бога,
И отъ гора-та дръвк-то, и отъ дръвк-то лиския-та
И отъ земя-та трева-та, отъ кладенци-те вогк-то.
Извикна Инче до 'бога низъ тая гора зелена,
Изъ висока-та планина „трай ми, горо ле, не плачи,
Етего Инче кѣ идеть, айдуци ке 'и испждить.“
Айдуци глас-отъ му чу'е, еденъ предъ други бега'а
Еденъ съ друг' не съ видо'а. Тога съ гора зарадва
И отъ гора-та дръвк-то, и отъ дръвк-то лиския-та
И отъ гнезди-те пилци-те, отъ кладенци-те вогк-то.

221.

Во гора сѣ три'есеть момчина,
Момчина сѣ три'есеть айдути.
Повеале юга темничара,
А по него кривца пала'ина,
А со ними снега лапанца;
Имъ замързна кноки-те кошули,
Имъ замързна за месо айдутско.
И стана'а три'есеть айдути,
Отидо'е въ църква Митро'ица,
Запали'е кърсти и икони,
Развали'е силни-не огне'и,
Отмързие'е кноки-те кошули,
Отмързие'е отъ месо айдутско.
Кога дойде дена Гюргев-дена,
Напра'ие кърсти отъ дукади,
А икони отъ карагроше'и.

222.

Отбрале ми сѣ тридеветъ момчина,
Кой отъ кжде юнакъ отъ юнака
Преть Благо'ецъ дванаесеть дена,
Кой си нематъ ни майка, ни сестра,
Да си одѣтъ горски арамин,
Да си одѣтъ во гора зелена.

А що си юнаци намисли'е,
 Първи шикеръ, що ке шикеросътъ,
 Ке го да'бътъ по църкви, манастири.
 Ког' излегле во гора зелена,
 Що зароси една лапа'ица,
 А по неа еденъ ти'окъ ветаръ,
 Замързне'е пушки на рамена,
 А елечи на кноки кошули,
 А кошули за месо юначко.
 По трага имъ потеря достигна,
 И съ чудѣтъ тридесетъ юнаци,
 Къде да сѣ юнаци сосаеъ.
 Си найдо'е църква Митро'ичка,
 Си влего'е въ църква Митро'ичка;
 Искарши'е кърсти и икони,
 Завали'е еденъ силенъ оганъ,
 Отмързнале пушки отъ рамена,
 А елечи отъ кноки кошули,
 А кошули отъ месо юначко.
 Тога велѣтъ млади-не момчина:
 „Поможи ни самъ свѣти Митриа
 Ко' к' излезиме на день Гюргевдена,
 Що първи кяръ ке си кяросаме,
 Ке вратиме въ църква Митроечка,
 Да скоиме кърсти и икони
 Да скоиме отъ бѣли карагрошъ,
 Венци да 'и злато позлатиме.“
 По трага имъ потеря достигна,
 Тук' съ чудѣтъ три-деветъ момчина,
 Какъ потеря назотъ да ѣ вратѣтъ.
 Дур' имаше куршуми фарле'е,
 Отъ елечи петлици кине'е,
 Во месо ми по'ике оде'е;
 Даде господъ потеря врати'е.
 Ко' излегле на дена Гюргевденъ,
 Що първи кяръ тие кяросаме?
 Къде идетъ отъ цара улефе,
 Малу многу триста маъски азно,
 'Си-те си 'и въ църковъ наврати'е
 Си викне'е млади кувенджии,

Не гледа'е що да имъ таксаеъ.
Ми викне'е млади-не майстори.
Що си тѣ църква заградиле
Що скоя'е кърсти и икони,
Дури имъ съ зайре дососало;
Кубе-то отъ карагрошъ сториле.
Тога зборвѣтъ тридеветъ момчина:
„А егиди млади кувенджии!
А егиди премлади майстори!
Како що си бога помолифне,
Така ни ꙗ самъ господъ помоголь.“

223.

„Жени ме, майко, жени ме
Дури сумъ млада зелено
Отъ двана'есетъ години,
Отъ трина'есетъ пролета,
Дури ꙗ жито еѣтино,
Килница вреще сто пари,
Ведрица вино золота.“ —
„Не женамъ, синко, не женамъ,
Уще си мало малечко.“ —
„Жени ме, майко, жени ме,
Оти ке бегамъ далеку
Во Негошка-га планина,
Млатъ араміа ке бидамъ,

Въ друмъ кеседжіа ке ходамъ,
Църна кошуля ке носамъ;
Многу ке майки расплачамъ,
Многу невѣсти поцърнамъ,
Многу юнаци загубамъ.“ —
„Не оди, синко, не оди!
Лошо ке ми те прокълнамъ,
Тешка клетва ке ти да'амъ,
Ти тамо ке съ разболишь,
Никой край тебе ке немаъ,
Орлови гробъ ке копаатъ,
Къртали ке те креваатъ,
Чафки попови ке бидатъ.“

224.

Отъ Битоля.

„Топи, топи, мила майко, мой-ве люті рани.“ —
„Топамъ, топамъ, мили синко, твой-те люті рани.
Кажі, кажі, мили синко, що грехъ си сторило?“ —
„Да ти кажамъ, мила майко, що грехъ сумъ сторило;
Кога бѣхме, мила майко, деца аджаміи,
Ніе бѣхме, мила майко, лоши араміи,
Ніе бѣхме, мила майко, на Стара планина,
Съ погоди, мила майко, дена Велигдена,

Та слегоме, мила майко, во село Ладово,
 Посакаме, мила майко, п' едно парче 'лбецъ
 Парче лебецъ, мила майко, по цървено яйце.
 Не ни дадо'а, мила майко, п' едно парче лебецъ,
 Нито 'лбецъ, мила майко, ни цървено яйце.
 Съ накути, мила майко, наши булок-баши: —
 „Кой ю кадаръ, мили деца море, ко ю вреденъ,
 Да запали, мили деца, оно лепо село?“ —
 Не съ найде, мила майко, никой добаръ юнакъ;
 Ясъ запалифъ, мила майко, она лепа църква.
 Кога гореа, мила маймо, млади-те момчина,
 Сини пламни, мила майко, тога ж' излегве'е;
 Кога горе'а, мила майко, млади-те невѣсти,
 Силенъ ветаръ, мила майко, тога ми завеа;
 Кога горе'а, мила майко, млади-те дечина,
 Ми блее'а, мила майко, какъ руди яганца,
 Дур' на бога, мила майко, му съ нажалило,
 Силна роса, мила майко, тога ми зароси
 И угасна, мила майко, она лепа църква.“ —

225.

Стоянь.

Стоянь еденъ синъ у майка,
 Стоянь майка додеваше:
 „Майко сакамъ да ме женишъ!“
 Стояну майка велеше:
 „Женамъ те, синко Стояне,
 Ова година до друга;
 Оти ю скъпна година,
 Кило-то жито стотина,
 Ведро-то вино флорина.“
 Стоянь ъ майка велеше:
 „Жени ме, али кажи ми,
 Оти я ке ти отбегнамъ,
 Башъ араміа ке одамъ,
 По Шаръ планина ке шетамъ.“
 Стояна майка молеше:

„Стояне, синче Стояне!
 Не чини съ аджамія,
 От' си ми юнакъ порастенъ
 Дваесетъ и петъ години,
 Тук' слушай си ю майка ти,
 Да ни *) поминитъ скъпія,
 Я ке те тебе оженамъ.“
 Стоянь си майка не почу,
 Во петокъ Стоянь излезе,
 Башъ араміа да одитъ,
 По Шаръ планина да шетатъ;
 Въ сѣбота ми го фати'е,
 Въ Витоля го однесо'е.
 Въ Битоля найде селяни,
 Стоянь 'и мило помоли:

*) Нелъ.

„Селяни, брака родени!
 Кога ќе дома одите,
 Вие да майкѣ кажите,
 Оти сѣ Стоянѣ посвѣрши
 Посвѣрши ќе сѣ оженитѣ.“
 И што си Стоянѣ посвѣрши,
 Него'а майка да знаитѣ:
 Битолска тонка ясика;
 Прилепска дълга фортома;
 Свато'и што си поканилѣ,
 Битолски жрти, жгари.
 Селяни дома појдо'а

И на майка му каза'е,
 Стојана го обеси'е.
 Туку сѣ чудитѣ майка му,
 Како да појдитѣ Битоля,
 Да му љ зе'итѣ мѣрша-та,
 Баре да му ѣ закопатѣ.
 Селяни што ѣ реко'е:
 „Не чинитѣ тамо да одишѣ,
 Стоянѣ си глава запуститѣ,
 Ти ќе си куќа запуститишѣ;
 Како си сгорилѣ, си нашолѣ.“

Митре Буљук-баши.

А бре Митре, чаушѣ Митре,
 Чаушѣ Митре, буљук-баши!
 Пие, ѣде чаушѣ Митре
 Въ Лагадинско рамно поле,
 Во бегличка-та коріа.
 Тамѣ дек' пие, дека ѣде,
 Добарѣ аинкѣ дека чине,
 Доleta му бѣла книга
 Бѣла книга, цѣрно писмо
 Отѣ Солунски силенѣ паша,
 И отѣ Воденски войвода,
 И отѣ Јѣнички кадіа: —
 „Што чине Митре да чине,
 Да развие цѣрвенѣ байракѣ,
 Цѣрвенѣ байракѣ арамиски,
 Да собере 'се дружина,
 'Се дружина свой момчина,
 Да си појде въ честа гора,
 Да си гоне хараміа,
 Хараміа низѣ гора-та,
 Кеседжии по поле-то.“ —
 Ка испее таа книга,
 Нито стое, нито гледа,

Та си разви цѣрвенѣ байракѣ,
 Та си собра 'се дружина,
 'Се дружина момчета-та,
 Та си појде въ честа гора,
 Въ честа гора въ стари Кожовѣ.
 Тамѣ настаналѣ хараміа,
 Старѣ Балабанѣ, старѣ хайдутинѣ,
 Со 'се сина му Јанкула;
 Синѣ му ходе сѣ триста души.
 Тулеещемѣ сѣ по затѣ шумка,
 По затѣ шумка, по затѣ дренка,
 Дочу свиратѣ карадузенѣ;
 Ми си свиритѣ старѣ Балабанѣ,
 Синѣ Јанкула танецѣ воде,
 Танецѣ со триста хайдутитѣ.
 Та ги зеде на пусія;
 Кога тѣргна тенка пушка
 Си го удри старѣ Балабанѣ
 Въ десна рѣка, въ клето сѣрце,
 Свиреещемѣ карадузенѣ.
 Други удри синѣ Јанкула,
 Што водеше дробно хоро;
 Та ги фати друдзи живи,

Тà ги носи въ градъ Солуна,
Да му игратъ дробно хоро

На силнего въ Солунъ паша,
Дробно хоро во синджир-отъ.

227.

Стойна и Айдути.

Мори Стойно, тенка Стойно!
Дали си чула, разбрала,
Оти дошле арамин
Арамин во село-то? —
Секой дочу, секой разбра,
'Си те чуха, разбегаха,
Тенка Стойна не ю чула,
Ни разбрала, ни бегала.
Въ къщи Стойна 'лѣпъ си пече,
Тà дойдоха арами-те,
Арами-те, кеседжи-те
Голи, боси како оси,
Гладни, жедни како псета.
Те фатиха тенка Стойна
Те фатиха, те питаха:
„Мори Стойно, тенка Стойно!
Кажу, Стойно, иманѣ-то
Свекорово, свекървино!“
Она веле и говоре:
„Арамин, мили брака!
Ясъ скоро сумъ дойдена,
Тà не си знамъ иманѣ-то
Свекорово, свекървино.“
Тогай велатъ арами-те:
„Мори Стойно, тенка Стойно!
Лели си скоро дойдена,
Чи ю оно мѣшко дете,
Що си спие въ колекба-та?“
Тогай веле тенка Стойна:
„Арамин, мили брака!
Това ми ю ѣтарвино,

Њтарвино, деверово.“
Богъ да биетъ арамин,
Що фатиха да те мѣчатъ.
Тà огоре'а, тенка Стойно,
Огоре'а пиростѣа,
Њ кладе'а на шѣя-та,
Тà узе'а горенъ вѣршиникъ,
Ти кладе'а на глава-та,
Емъ те мѣчатъ, емъ те питатъ:
„Кажу, Стойно, иманѣ-то!“
Тà съ уме тенка Стойна,
Тà съ уме, тà съ чуде,
Судни мѣки не съ тѣрпатъ,
Не съ тѣрпатъ, не съ траятъ.
Тогай веле и говоре:
„Арамин, мили брака!
Ке ви кажамъ иманѣ-то
Свекорово, свекървино,
Грошеви-те въ кошови-те,
Бешлици-те въ шиници-те,
Двояци-те въ бардаци-те,
Дребни аспри въ кесина-та.“
Ти собра'а, тенка Стойно,
Ти собра'а иманѣ-то,
Те накараха да навалишъ
Да навалишъ силенъ огинъ,
Да испечишъ мѣшко дете,
Те накараха да го ядишъ.
Ка г' изеде, тенка Стойно,
Найпосле и теб' заклаха.

228.

Мома Булюк-башъ.

Дали съ чуло, видело,
 Мома булюкбашъ да бидить
 Со сто й педесеть сеймени,
 Со триста мина деліи,
 Съ кадиѣе фустанъ до земя,
 Со тѣнка пушка на рамо,
 Чиѣте пицоли на поясъ!
 Сеймени ѣ завиделе,
 Силна поплака сториле:
 „Нейкиме мома булюкбашъ!“
 Мома булюкбашъ говоре:
 „Месите пресна погача,
 Турите алтанъ во нея,
 Скършите парче по парче,
 Кому алтан-отъ ке паднить,
 Той булюкбаша да бидить.“
 Месиле пресна погача,
 Кладоха алтанъ во нея,

Скършили парче по парче,
 На 'си-те по две парчина,
 Момъ съ даде едно парче,
 Нейдѣтъ въ падна алтан-отъ.
 Деліи ѣ завидоха,
 Силна поплака сториха:
 „Нейкиме мома булюкбашъ!“
 Мома булюкбашъ говори:
 „Ай на нишанъ да фарлиме,
 Нисъ пѣрстенъ куршумъ провриме,
 Кой ке ми нишанъ погодить,
 Той булюкбаша да бидить.“
 Никой ми нишанъ погоди,
 Моме ми нишанъ погоди,
 Остана моме булюкбашъ
 Со сто й педесеть сеймени,
 Со триста мина деліи.

ЖАЛЬОВНИ.

229.

Яна,

Седнала ѣ Яна на мала-та врата
 Потъ бела-та лоза; Емъ си седить Яна,
 Шаренъ гергеѣъ везить, дробни солдзи ронить,
 Свой майка кълнить: „На душа ти, майко,
 Що ти даде мене мошне не далеку,
 Прек' деветъ планини, кай овца не блеить,
 Кай петель не пейтъ, за лють кеседжіа,
 За лють кеседжіа, великъ араміа.
 Денѣ ми сѣ, майко, порти затворени,
 Деветъ ми сѣ, майко, 'си-те заключени;
 Ноке ми сетъ, майко, 'си-те отворени.
 Секой вечеръ, майко, той менъ ми носить
 Той менъ ми носить кървави кошули.
 Она вечеръ, майко, той менъ донесолъ,
 Той менъ донесолъ струнени дисаки,

*

Во дисаки, майко, зелена долама,
Во долама, майко, отъ юнака глава,
Со 'се десна ржка. Глава му приличатъ
На моего брата, отъ левенти Гьоргія;
Пърстен-отъ му пейтъ: левентъ Георгія.“
Уще Яна збор-отъ, реч-отъ не дорекла,
Етого наимами-отъ братъ нейдзѣ велеше:
„Айде Яно, айде на свадба да до'ишъ,
Брата ке жениме, сестра ке мѣжжине!“ —
„Чекай, брате, чекай, цвеке да собирамъ,
Цвеке да собирамъ, свеща да усучамъ!“ —
„Айде Яно, айде, защо ти кѣ свекия?“ —
„Треба, брате, треба, за кога ке венчатъ.
Чекай, брате, чекай, погача да месамъ
Погача да месамъ, вино да наточамъ!“ —
„Айде, Яно, айде, защо ти кѣ вино?“ —
„Требитъ, брате, требитъ, да однесамъ поклонъ.
Постой, брате, постой, уще да те пращамъ
Още да те пращамъ, що руба да земамъ,
Даль църно, цървено, дали алъ губезно?“
Кинисала Яна по своего брата,
Па измина деветъ вишни-не планине,
Испеала Яна деветъ кралски пѣсми;
Завлезе въ десета, вѣ обмириса темянъ:
„Постой малу, брате, темянъ ми мирисать.“
„Айде, Яно, айде, сега съ венчавать.“
Па зачула Ана майкини гласеви:
„Що сетъ онкъ, брате, майкини гласеви?“ —
„Айде, Яно, айде, зеленъ венець віеть.“
Па догледа Яна натъ герамиди згора
Надъ герамиди згора траба бело платно.
Кога дома дойде що да видить Яна!
Мили-отъ вѣ брат-отъ спростренъ во стретъ кукия!
Тогай викна Яна:“ о леле до бога!
Кога немамъ брате, нейкю ни да живя!“
Реч-та не дорече въ час-отъ Яна падна,
Вчас-отъ Яна падна, падна и си зайде.

230.

Разболилъ съ Русо книджовниче,
Време леже до деветъ години,
Искиналъ Русо до деветъ постели,
До деветъ постели до десетъ озглави,
И ми го пращаше Русо'а-та майка:
„Русе ле мили, що си ми грешень,
Що толку страдишь, що толку лежишь?“ —
„Майко ле мила, ой моя майко!
Ясь нищо грехокъ незнамъ да имамъ,
Кога бехме деца аджамин,
Отидофме въ църква на закона,
Що имаше до два прѣсни гробіе;
'Си дружина коньни си вѣрза'а,
Коньни си вѣрза'а за тѣнка маслина,
Ясь коня вѣрзахъ за моминъ кивуръ,
Конь съ потресе, кіуръ съ повлече,
Та съ погле'а момино лице;
То'а не било момино лице,
Тук' ми била свѣта Неделица.
Викни ми, майко, до деветъ попой,
Да ми пеетъ простена молитва,
Бельки ке умрамъ, бельки ке станамъ.“

231.

Марко и Цвета.

Посвѣршилъ съ Марко добаръ юнакъ,
Посвѣршилъ ъ Цвета мило моме,
Колку съ посвѣршилъ часотъ съ поболилъ,
Отъ цѣрна-та чума, отъ юначка болесъ;
И Марко ъ велить: „майко, мила майко!
Страхъ ме да ти кажамъ, грехъ ме да ти речамъ;
Иди довикай моя-та дружина,
Со нимъ да съ видамъ, со нимъ да съ простамъ;
Я белки ке умрамъ, я белки ке станамъ.“
И ми ке отишла Марко'а-та майка,
И ми ке собрала него'а-та дружина,
Со нимъ съ виде, со нимъ съ прости.

Пакъ Марко рече „майко, мила майко!
Грехъ ме да ти речамъ, страхъ ме да ти кажамъ;
Иди викай, майко, Цвета мало моме,
И я да ж видамъ, и та да ме видить!“
И ми ю отишла Марко'а-та майка,
И ми ю стигнала на Цветина врата,
Двашъ ми ю клюкнала, тришъ ми ю викнала:
„Сваке, мила сваке, непознаена рода!
Нек' излезить Цвета, Цвета мало моме,
Нека съ променить 'се во то'а руво,
'Се во то'а руво що ми пярстенъ зела,
Оти ми ю Марко мошне на зле боленъ,
Съ него да съ видить, съ него да съ простить;
Тà бельки ке умритъ, тà бельки ке станить.“
Си съ променила Цвета мало моме,
И ми отишла при Марка да го видить;
И колку ю виде час-отъ душа даде.
Марко ми почина, Цвета съ поболи;
Марка ми променватъ, Цвета душа да'атъ;
Марка закопа'а, Цвета однесо'а.
Марка закопа'а претъ бѣла-та църква,
Цвета закопа'а затъ бѣла-та църква;
И на Марковъ кивуръ що ми изникнало,
Ми изникнале високи две теполе;
На Цветининъ кивуръ що ми изникнало,
И ми изникнала една бѣла лоза,
Таа съ превила претъ бѣла-та църква,
Тà ми съ завила околу топола.

232.

„Сонце, миле сонце, сянокъ заранъ зайде,
Синокъ заранъ зайде, сега си съ забай!“
Девойко, девойко, сумъ съ забавило,
Чудо сумъ гледало: Богданъ съ делеше
Отъ татка, отъ майка, отъ девет-те брака,
И отъ осумъ сестри, и отъ седумъ снахи.
Татко му делеше сѣженъ и полъ кука,
Майка му делеше еденъ кравай восокъ,

Брака му деле'а деветъ руди овни,
Сестри му деле'а пребъло-го руво,
Снахи му деле'а шарени чораби.

233.

Сонце зайде зать гора зелена,
Зать гора ю ковилъ детелина,
Во ковилъ ю църква заградена,
Во църква ю юнакъ и девойка.
Попъ 'и вешчатъ, нунко люто кълнить:
„Венчели съ, не съ кердосале,
Кука брале, кало прафъ на тѣпанъ,
Чеда стекле како върбе грозю,
Цуть цутиле како ясеникъ,
Завързиле какъ върбино грозю!“

234.

Кира попова.

Съ разболела Кира попова,
Време лежала деветъ години,
Ми искинала деветъ постели,
Деветъ постели, десетъ позглавию.
Ми ю прашаше нейдзина майка:
„Киро ле, Киро, ей мила керко!
Каж ми, кажи що грехой имашъ,
Що грехой имашъ, що толку лежишъ?“ —
„Дейди майко-ле, мила ле майко!
Ясъ да ти кажамъ що грехой имамъ:
Сумъ запалила деветъ одаи
Деветъ одаи съ деветъ младенца:
Сумъ запалила до деветъ тѣрла
До деветъ тѣрла съ руди яганца;
Сумъ запалила деветъ амбари
Деветъ амбари бѣла ченица.
Кога гореше бѣла ченица,
Дур' на небеси пламень гореше;

Кога блек'а руди яганца,
Дури у бога гласѣ оде'а;
Кога горе'а млади младенци,
Кога плаче'а нихни-те майки,
Дур' до облаци гласѣ оде'а.“ —
„Ейди Киро, ейди мила керко!
Уще три толку болна да лежишь,
Болна да лежишь дуръ да сѣ раскостышь,
Отъ коски дури трева да никнуть.“ —
„Ейди майко ле, мила майко ле!
Иди викни ми деветъ попо'и,
Десето гяче, гяче Никола.“
Пойде майка ъ, викна, дойдо'а,
Попой ъ пеатъ, гяче ъ пращатъ:
„Кажы ми кажи, Кира попова,
Кажы ми менѣ що грехъ ми имашъ
Що грехъ имашъ, що болна лежишь?...“

235.

Мома и зміа.

Легнала мома заспала
Мегю две гори зелени,
Мегю две води студени.
Никой край неа немаше,
Вишенъ ю господъ натъ неа,
Църна ю земя потъ неа,
Стано'ить каменъ позгла'а,
Потъ каменъ зміа лютнца.
Зміа си бога молеше?
„Умри ъ, боже, девойка,

Гнездо въ коса ъ да пра'амъ,
Отъ лице месо да ядамъ,
Отъ очи вода да піамъ!“
Како ми бога молеше,
Така ъ госпотъ поможи.
Тога девойка ми умре,
Въ коси гнездо напра'и,
Отъ лице мѣсо ядеше,
Отъ очи вода піеше.

236.

Еденъ синъ у майка,

Що сѣ Ъосно кошне зачадило?
Аль попадналъ паша Махмудъ паша?
Аль му готвѣтъ ручекъ и вечера? —

Не ми било паша Махмудъ паша,
Не му готвѣтъ ручекъ и вечера,
Туку биетъ чума поморница.
На день биетъ двесте триста мина,
Уще ми съ Босно не узнало,
Дури умре еденъ синъ у майка;
Тога ми съ чума разузнала,
'Се що чуло, 'се ми пожаяло,
А майка му дур' съ побудали,
Къта дена на гробъ одеещемъ,
Одеещемъ, сина плачеещемъ,
Плечеещемъ, чума кълнеещемъ,
Дури му съ богу нажалило;
И ъ пуци ангелъ отъ небеси,
Зборъ да да'итъ на своя-та майка. —
„Леле майко, леле мила майко!
Не кълни ми чума поморница,
Тук' кълни го Имера бербера,
Що ме бричи рано во неделя,
Ми оста'и перчинъ до рамена,
А во перчинъ змѣя гнездо виетъ;
Не ме удри чума поморница,
Люта змѣя мене ме изеде.“

237.

Мори Пецо, бѣла Пецо,
Бѣла Пецо Янешанко!
Излегла кѣ бѣла Пеца
На Янешко рамно Било *)
Тѣ разгледа горе, долу
Разгледа по поле широко;
Кога гледа бѣла Пеца!
Їчмене-те побѣтели,
А пченици ожолтели.
Па застана спроти слонце
Спроти слонце отъ протива,
И на бога съ помоли:

„Варай боже, мили боже!
Дай боже люта треска
Отъ Гюргевденъ, до Петровденъ,
дур' сожнѣатъ пченици-те,
Да добератъ ччмене-то!“
Тѣ киниса дома д' оде.
Дур' да дойде, люто ч стресе,
Тѣ си легна во постеля
Отъ Гюргевденъ до Петровденъ.
Тѣ си жнали нейни дружки
Тѣ си жнали и дожнали.
Нейни дружки си дожнаха,

*) Планичче не далеку отъ Кукушъ.

Бѣла Пеца ꙗ умрела,
Дружки отъ жетва си идать,

А Пеца носать на гроб-отъ.

238.

„Сжнце, мило сжнце, постой почекай нѣ!
Дуръ да изминиме три гори зелени
Три гори зелени, и три я'оро'и,
И три я'оро'и, и три ясено'и,
Да съ преброиме, даль сме 'си-те тука.“
Сжнце 'и почуло, дури м' изминало
Три гори зелени, и три яоро'и,
И три яоро'и, и три ясено'и.
Съ преброале три юнаци немало;
Първи юнакъ немаъ Марко Кралевике,
Втори юнакъ немаъ Секула Детенце,
Треки юнакъ немаъ Янкула Войвода.

239.

Два съ зме'а на планина збиле,
Отъ сила ми мжтенъ Дунавъ течить,
Край му бѣе у Будина града,
Во Будина у темна зндана;
Тамо лежить Груьо лудо дете,
Що ми лежалъ до деветъ години,
На рамо му пиле соколово;
Лице грубитъ, пиле да го ранить,
Очи точить, да го вода поить; —
„Расти, пиле, расти да порастишь!
Ке те пуцамъ мой-те рамни дворю,
Да 'и видишь дали 'и позна'ашъ?“
Му говори пиле соколово:
„Айти тебъ Груьо, лудо дете!
И да пойдамъ дворю не позна'амъ.“
И той на пиле му говорить:
„Айти тебъ пиле соколово!
Сами ми-сѣ дворю бележити,
Стреде дворю имамъ бѣла чешма,
До сешма-та една бѣла лоза,

До лоза-та едно криво дърво.“
 Отъ тук' стана пиле да отлети,
 Да отиде во негови дворѣ.
 Дворѣ ми ꙗ трева пообраси,
 Бѣла лоза ми съ исушила,
 И чешма-та ми съ исушила,
 И дърво-то ми съ пресушило.
 Що имаше до три кука'ици;
 Една кукатъ отъ вечеръ на вечеръ,
 Друга кукатъ отъ утро на утро,
 Трекя кукатъ кѣтаденъ, кѣтаденъ.
 Отъ тук' стана пиле да отиде,
 Да отиде во темна зѣндана,
 Во зѣндана, при Груьо лудо дете;
 Съ застоя на юначко рамо,
 Му прикажвить за три кука'ици:
 „Една кукатъ отъ утро на утро,
 Друга кукатъ отъ вечеръ на вечеръ,
 Трекя кукатъ кѣтаденъ, кѣтаденъ.“
 Му говоритъ Груьо лудо дете:
 „Що ми кукатъ отъ вечеръ на вечеръ,
 Тая ми ꙗ моя пѣрва любя;
 Та що кукатъ отъ утро на утро,
 Тая ми ꙗ моя мила сестра;
 Та що кукатъ кѣтаденъ, кѣтаденъ,
 Тая ми ꙗ моя мила майка.“

240.

Снощи моме го свѣрши'е, леле мале,
 Съ свилю моме, та умрело;
 Ми дочуло лудо младо,
 Явна коня да си идеть;
 Иде, иде до полпѣти,
 Съ сви коня, да ми пукна.
 Седна лудо да го плачить,
 Не велеше леле коню,
 Тук' велеше леле моме.
 Иде, иде до село-то,

И ми найде два гробари,
 Гробари ми гропъ пра'е'е;
 И имъ велить лудо младо:
 „А егиди два гробари!
 За ощо го гропъ пра'ите,
 Аль за старо, аль за младо?
 Аль за женско, аль за мъшко?“
 Му реко'е два гробари:
 „Ни за старо, ни за младо,
 З' едно моме посвѣршено.“

*

Тога рече лудо младо:
„Ова моме ќе мое-то.“
И викнало да ми плачитъ;
Не велеше леле мале,
Тук' велеше леле моме,

Леле моме прѣва любовь!
Алаљ чини бѣла риза,
Алаљ ти ќе злати прѣстенъ!“
Сѣ прости'е обайца-та.

241.

Стоянь и Бояна.

Попиталъ Стоянь Бояна,
Бояна майка на даватъ,
Сама Бояна го сакатъ.
Кога Бояна питаше,
Вишни черешни саде'е;
Кога Бояна посврши,
Вишни черешни цуте'е;
Кога Бояна земе'а,
Вишни черешни зобе'е;
Кога сѣ Бояна иде'е,
Вишни черешни зобе'е,
Боянъ во skutъ ѣжле'е;
„Зобай, Бояно не'ѣсто!“
Оде'е, що ми оде'е,
Нисъ тѣрномечки лѣго'и;
Сѣ запна киска раkitка
За Бояна-та марама.
Никой Бояна не виде,
Самъ ќе Миленко догледа;
Си сегна въ бѣли пазу'и,
Изваде фрушки ножина;
Сплзнале му сѣ ножина
Боянъ въ гѣрло втоне'е;
Никой Бояна не виде.
Оде'е, що ми оде'е,
Бояна лепо вореше:

„Егиди бѣли братими!
Аль ќе далеко село-то?“
Братими лепо ѣж ворѣтъ:
„Егиди младо невѣсто!
Сегде братими сме биле,
Как' тебе не сме виделе!“
Оде'е, що ми оде'е,
Край село ми приближе'е;
Бояна лепо 'и ворить:
„Братими, бѣли братими!
Аль ќе далеку кука-та?“
Братими лепо ѣж ворѣтъ:
„Егиди млада невѣсто!
Край куки сме приблизале.“
Спуцила ми сѣ свекърва,
Отѣжрили дулакъ шарени
Да видить Бой фаленъ.
Тога ѣж ворить невѣста:
„Майко ле, мила майко ле!
Негледай лице 'убово,
Тук' гледай ми го сѣрце-во;
Боя ќе младо загинить;
Постели мека постела!“
Боя отъ коня сметна'е,
Њж кладо'е на постеля,
Боя си младо загина.

242.

Стоянь и Бояна.

Стоянь ми свадба дочина,
Въ село сѣ свадба зачина,

Стояна кумъ го кан'е,
Стоянь Бояна нарѣचितъ:

„Бояно, бѣла Бояно!
 Ясь ке си ода на свадба,
 Тебе ке дома оста'амъ:
 Три фурни лебець да месишь,
 Три сѣжни дѣрва д' изгоришь,
 И то'арь бѣла борина;
 Деветъ погачи да месишь,
 И деветъ бѣли преснедзи,
 Три ока памбукъ д' испредишь,
 Кутель оре'и д' истребишь,
 Пресни яболка д' олюпишь,
 Ягне сугаре д' испечишь.
 Кога ке до'ѣтъ *) свато'и,
 Ти на пѣтъ да ме пречекашь,
 Да фатишь оро наколу.“
 Какъ въ Стоянь нарѣча,
 'Си ношь Бояна ми седе;
 Три фурни лебець измеси,
 Три сѣжни дѣрва изгори,
 И то'арь бѣла борина,
 Деветъ погачи измеси,
 И деветъ бѣли преснедзи,
 Три ока памбукъ испреде,
 Њѣтки оре'и истреби,
 Пресни яболка олюпи,
 Ягне сугаре испечи;
 Ущ' нематъ Стоянь да дойдить.
 Тога въ дремка надолѣ,
 Тога говорить Бояна:
 „Майко ле, мила майко ле!
 Ке влезе въ од'а шарена,
 Ке легна да си преспіа,
 Кога ке Стоянь де идетъ,
 Ти мене да ме разбудишь,
 Стояна да го пречека.“
 Ми съ измажи Бояна,
 Си легна да си преспіе.
 Колку Бояна ми легна
 Етего Стоянь де идетъ;

*) Дойдатъ.

Свирци, тѣпани по него,
 Три вити ора претъ него;
 Пѣрво-то 'оро юнаци,
 Второ-то 'оро не'ѣсти,
 Трекьо-то 'оро девойки.
 Стоянь ми клюкатъ на порта:
 „Излези, бѣла Бояно,
 Излези порти д' отворишь!“
 Не ми излезе Бояна,
 Туку м' излезе майка му,
 Майка му порти отвори.
 Стоянь въ лепо вореше:
 „Майко ле, мила майко ле!
 Камо къ бѣла Бояна,
 Тая да порти отворить,
 Да фатить оро наколу?“
 Богъ ми ж убилъ майка му!
 „Егиди синко Стояне!
 Бояна ти къ въ одаа
 Со твой-те бѣли шегарки,
 'Си ношь Бояна играла
 Играла и си пеала.“
 Стоянь съ люто налюти,
 Пойде въ шарена одаа,
 Бояна найде заспана;
 Отѣжли јорганъ шарени,
 Бояна роса фатило;
 Си сегна бѣли джепѣ'и
 Изваде риза зетоска,
 'Убо въ лице избрѣса,
 С' наведе ми къ целива;
 Си сегна въ бѣли пазу'и,
 Изваде фрушки ноже'и,
 Бояна ми къ загуби.
 Тога говорить майка му:
 „Ослепель, синко Стояне,
 Що ѣ ова чудо що стори!
 Бояна не ти играла,
 Туку ти 'сѣ ношь готвила,

Какъ що ъ, синко, нарѣча,
Така Бояна ти зговти.“
Стоянъ ъ майкѣ вореше:
„Егиди майко проклета!

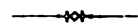
Жаляй ми сега две добра,
Како кѣ ж жалятъ майка ъ.“
Само съ себе загуби.

243.

Седнала Ангя край Дунафъ,
Бъло ми платно бѣлеше,
Дунафа ми го кълнеше:
„Дунафе, бѣле Дунафе,
Ай да би ми съ исушилъ!
Защ' ми г' уда'и брата ми
Мои—отъ братецъ Стояна,
Со 'се хиляда свато'и,
Со деветъ рала тѣпани,
Со десетъ рала зилин,
Самъ Стоянъ млади зеташинъ

Со 'се премлада не'ѣста.“
Дунафъ ъ лепо вореше:
„Егиди Ангьо девойко!
Що ми го кълнишь Дунафа?
Що не го кълнишь душмана,
Що стори тешка магіа,
Та ти г' уда'и брата ти
Со 'се хиляда свато'и,
Самъ Стоянъ млади зеташинъ,
Со 'се премлада не'ѣста.“

244.

Тодорина.

А Тодора сиротина
Сираче си останала,
И безъ татка и безъ майка,
И безъ брата и безъ сестра.
Вуйчеи ж изгледале,
Стричеи ж посвѣршили
Три месеци на далеку,
За да одѣтъ на пѣрвиче.
Дойде ко'а, дойде време,
Да земаетъ Тодорина.
И ъ дойде нейдзинъ свекоръ,
Що ъ седна на перница,
И ъ рече нейдзинъ свекоръ:
„А Тодора, сна'о мила!
Ясъ сумъ дошло со свато'и,
Али можишь конъ да я'ашъ?

Аль на подзе ке ми идешъ?
Ако олку сѣ ми болна,
Ке те носамъ дури дома,
Не т' оста'амъ у стриче'и.“
Тодорина не му зборвить,
Ни со очи му съ пулитъ.
И ъ пуци побратими,
Тие да ъж опитаетъ,
Али можить да ямъ идетъ.
Побратими ъ реко'е:
„Зборви, зборви а Тодоро!
Мие овде не сме дошле,
Да видиме ваше село
Ваше село, ваша куця,
Тукъ сме дошле за не'ѣста
За не'ѣста да земаме.

Али можешъ конь да я'ашъ ?
 Аль на нодзе ке ми идешъ ?“
 Тодорина не имъ зборвить,
 Ни со очи имъ съ пулитъ.
 Го пуци'е нейдзино-то
 Нейдзино-то мило момче ;
 И ъ рече мило момче :
 „А Тодоро, първа милосъ !
 Како мене ке ме пратишъ,
 Да си одамъ безъ не'ѣста,
 Ти овдека ке ми седишъ ?“
 Тодорина отго'ори :
 „Гайле немай, мило момче,
 Не те пуца безъ не'ѣста ;
 Тук' не зборвамъ со татка ти,
 И со твой-те побратими,
 За да дойдишъ обаица,
 Обаица да зборвие,
 Мие да съ отпростиме ;

Оти иматъ три години
 Отъ како сме посвжршени,
 С' очи сме съ не виделе.
 Ясь ке умрамъ, ке загинамъ,
 Тук' побарай во джепе'и,
 Земай ми 'и ключеви-те,
 Та отключи шаренъ ковчегъ,
 Да извадишъ мое руво
 Мое руво не'ѣстинско,
 Промените б'ѣла Неда
 Б'ѣла Неда братучеда,
 Да не одишъ безъ не'ѣста.“
 'Ѣ зедо'е ключе'и-те,
 Извадо'е б'ѣло руво,
 Промена'е б'ѣла Неда.
 Кога Неда промена'е
 Тодорина душа даде ;
 Кога Неда венчава'е,
 Тодорина закопа'е.

245.

Три съ танци в'ятъ потъ Будина града ;
 Първи танецъ водить лична Ангелина,
 Втори танецъ водить млада Янкулица,
 Треки танецъ водить млада Секулица.
 Кога погле'але натъ Будина града,
 Три съ орли в'ятъ натъ Будина града ;
 Първи орелъ носитъ отъ юнака глава,
 Глава носитъ со 'се-та самуръ калпака ;
 Втори орелъ носитъ отъ юнака ржка
 Со 'се моръ долама, со 'се бурма пжрстенъ ;
 Треки орелъ носитъ отъ юнака нога
 Отъ юнака нога со 'се жжлти скорни.
 Тои що ми носитъ юнако'а глава,
 Той ъ падна Ангелина на рамена,
 И глава догагятъ, како Богдано'а
 Како Богдано'а нейдзинъ мили брата.
 Той що носеше ржка отъ юнака,
 Той ъ падна Янкулицъ на рамена ;

Ржка ми догагягъ како Янкудо'а.
Той що падна Секуличини рамена,
Нога ми догагягъ како Секудо'а.

246.

На планина до два снега
Поть планина два извора,
Поть изворѣ ладна сенка,
Поть сенка-та юнакъ лежить
Съ куршумъ удрентъ въ поло'ина.
Два сокола натъ глава му,
Конь-отъ вѣрзанъ за евла-та,
Конь-отъ ѡржитъ, не съ дѣржитъ;

„стани, стани а стопане!
Фжрли нога въ узенгѣа;
Твоя майка жало'ита,
Тук' те барать денѣ, ноке
Отъ меана на меана,
Да не ядишъ да не пѣшъ
Со ярани, прѣатели,
Како адеть що имаше.“

247.

Израстло ми дѣрво дафиново
На стреле небо, на стреле земя:
И со вишина небо ѡтасало,
А со ширина земя покрило.
Поть дре'о ми ѣ сиракъ Георгѣа;
Съ нога го лелятъ негова майка
Съ нога го лелятъ, песма му пентъ:
„Нани ми, нани сиракъ Георгѣа!
Ти да ми растишъ и да порастышъ,
Та ке те пушамъ на горна земя,
На горна земя на мирна земя,
Ти да ми видишъ коя доба ѣ,
Али ѣ есентъ, есентъ Митровдентъ;
Ако ѣ есентъ, есентъ Митровдентъ,
Да ми наберишъ два грозда грозѣ,
Два грозда грозѣ, два синамбеля.
Ти да ми видишъ коя доба ѣ,
Али ѣ пролетъ, пролетъ Гюргевдентъ,
Ти да ми скынишъ два класа жито,
Два класа жито, бѣла чейнца.
Ти да ми видишъ коя доба ѣ,
Ако ѣ пролетъ, пролетъ Петровдентъ,

Да ми заберишъ секакво цвеке,
Бѣло цървемо, раменъ босильокъ,
Що ми го носѣтъ све юначина
Све юначина потъ фесо'и-те,
А девойки-те во пазу'и-те,
А дечина-та во ржчина-та.“

248.

Посвѣршилъ сѣ дели Димо
Бѣла Яна отъ Авлана,
Що си пѣрстенъ пѣрстенвало,
А на пѣрстенъ сто дукати.
Яна назотъ му вратила
Кошулицѣ коприненѣ,
Со бисеръ ю поднизана,
Со дукати покитена.
Дошло ко'а, лепо време,
Ке ми о'итъ дели Димо
Дели Димо отъ Солуна
Да ми о'итъ во Авлана,
Да ми зематъ бѣла Яна.
Ми напра'илъ коньска кола,
По кола сѣ сто свато'и.
Димо коня разиграло,
Тѣ ми падна войни копѣ,
Си убоди бѣло сѣрце.
Сѣ чудеетъ сто свато'и,
Али назотъ да сѣ вратѣтъ,
Аль по н'ѣста да си одѣтъ.

И го клале коньска кола,
Го покрі'е со япанджакъ,
Отидо'е во Авлана,
Ю зедо'е бѣла Яна,
Ю кладо'е въ коньска кола.
И оделе, що оделе,
Край църква сѣ приблизале,
Тѣпанъ удрилъ жалю'ито;
Бѣла Яна въ притекна,
Поткренала япанджак-отъ,
Що да видить чудно чудо!
Дели Димо загубено.
И си сегна во джепо'и,
Си изваде фрушко ноже,
Сама себе сѣ загуби.
Отвори'е коньска кола,
Да изва'етъ зѣтъ, не'ѣста,
Зѣтъ, не'ѣста да венчаетъ;
Гледѣтъ оба загина'е,
Оба-та 'и закопа'е.

249.

Магда невѣста и Арапинъ.

Здодеа ми сѣ, Магда не'ѣсто,
Гори одещи, билки берещи,
Билки берещи, тебе леквещи.“ —
„Ни въ гори одай, църнь Арапино,

Ни билки бери, ни мене лекви.
 Ясь не сумъ болна отъ божа болесь,
 Туку сумъ болна отъ твой стра'о'и;
 Кога си овде, страфъ ми отъ тебе,
 Ког' не си овде, жалъ ми за тебе.
 Кога да явнишь б'лаго коня,
 Та да ми одишь на рамно поле,
 Конь ми б'леить, како б'лъ голапъ,
 А ти ц'рненшь, како ц'рнъ голапъ;
 Не прилегвиме еденъ за други.“ —
 „Егиди мори Магдо не'всто!
 Како прилегвитъ ц'рна муниста
 Ц'рна муниста на б'ло г'рло,
 Такъ прилегвиме еденъ за други.“ —
 „Егиди море ц'рнъ Арапино!
 Бисеръ прилегвитъ на б'ло г'рло,
 Ц'рна муниста на калугери,
 На калугери ц'рни бройници;
 Не прилегаме, ц'рнъ Арапино,
 Не прилегаме еденъ за други.“

250.

Радотафъ си за година,
 Година непогодена!
 Си постекофъ за хиляда,
 Пуста незгодна година!
 Та си купифъ шаренъ тукфкъ,
 Съ погоди дождевліа,
 Ми жргьоса шаренъ тукфкъ.
 Си работафъ две години,
 Година непогодена!
 Си постекофъ две хиляди,
 Пуста незгодна година!
 Та си купифъ бърза коня,
 Съ погоди бутурліа,
 Та ми пукна бърза коня.
 Си работафъ три години,
 Година непогодена!
 Си кинисафъ да си ида,
 Пуста незгодна година!

Що требеше 'се си купифъ
 'Се си купифъ, ке съ жена;
 Съ погоди моръ година.
 Та си пойдофъ на виляеть,
 'Си-те моми изумреле,
 Си останафъ неженето.
 Съ зачудифъ ц'рнъ сирожафъ,
 Аль калугеръ да съ стора,
 И манастиръ да си ода;
 Нигде земя не ме земать.
 Татко немамъ, майка немамъ,
 Брата немамъ, сестра немамъ,
 Пусти алой да си плачамъ;
 Кѣ рабатафъ не погодифъ,
 С'зра идеть да с' уда'амъ.“
 Пакъ му дойде 'аренъ ангелъ, —
 Не дави съ, тукъ калугери съ.

251.

Платно ткаить Стойна Сърбинка
Платно ми ткаить бърдо ковчено,
Бърдо ковчено, ниски восокни,
Платно ми ткаить и люто кълнить:
„Дегиди платно, а бѣло платно!
Да те искаамъ, да те избѣлямъ,
Та да те кроямъ деветъ покро'и,
Деветъ покро'и на мой девери!“
И ми дочуда мила свежърва,
Тога ъ рече мила свежърва:
„Егиди мори Стойно Сърбинке!
Що лошо виде отъ твой девери,
Що олку люто ми 'и прокълни?
Да не ми кроишь деветъ покро'и
Деветъ покро'и за твой девери,
Да си 'и кроишь за деветъ брака,
За деветъ брака деветъ покро'и!“
Тога ъ рече Стойна Сърбинка:
„Егиди майко, а мила майко!
Какъ да не кълнамъ мой-те девери?
Ево ми иматъ деветъ години,
Како сумъ дошла во ваша кука,
Не ме однесе у мила майка.“
Тога ъ рече мила свежърва:
„Ког' си сакала у мила майка,
Що не му речишь на твой-отъ свекоръ,
Да те однесить у мила майка
У мила майка, при деветъ брака?
Ай искъпи си мъшко-но дете,
И умеси си бѣла погача,
Ке те носиме у мила майка.“
Колку искъпи мъшко-но дете,
И си умеси бѣла погача,
И си натокми два бързи коня,
Да ми љ носятъ нейдзини свекоръ;
Аберъ ъ дойде отъ деветъ брака,
'И загубиле на силна войска.
Та си го крои бѣло-то платно,

*

Ни доткаено, ни избелено
Деветъ покро'и за деветъ брака.

252.

Що си биле два брата родени,
Кинисале на пуста чужина,
Да ми стечатъ пари да донесатъ.
Ми стояле до деветъ години,
Стеко'а деветъ товари хазно.
Си тѣргна'а дома да си идатъ,
Ми пойдо'а въ зелена ливада,
Ми седна'а двайца да сѣ бричатъ,
Ми имале една пуста сабя;
Хазно делятъ си го поделіа,
На сабя-та дельба не сѣ чинить;
Па истѣргна помали-отъ братъ,
Ми го закла постари-отъ братъ.
Ми отговоре постари-отъ братъ:
„Айти мои помалечокъ брате!
Како дома сега ке си по'ишъ,
Како на майка ти ке ѿ кажишъ!“
Сѣ нажали на помали-отъ братъ,
И истѣргна таа остра сабя,
И ми сѣ закла тои самъ себе.
Що ми реколъ постари-отъ братъ:
„А ти горо, ти зелена горо!
Кой тука ке дойдить да му речишъ,
Половин' хазно въ цѣрви до да'ить,
Четири товари той да земить,
Еденъ товаръ майкѣ да ѿ дантъ.“

253.

Яно ле, Яно, хубава Яно!
'Убава Яна платно си ткае
Платно си ткае въ нейна-та тета
Тенко-но платно бурунджукліа,
Кенаре-то му 'се сухо злато.

Разбой—о кърца, дурн зборува:
„Яно ле, Яно, 'убава Яно!
Платно ти ткаешъ въ своя—та тета,
Свекърва ти отъ ридъ на ридъ оде,
На ридъ оде змиа си бърка,
Змиа си бърка змиа лютица,
Рибникъ да прави, рибникъ ягульникъ,
Тебе ке виватъ, ти да си ручашъ;
Ти да и речишъ, я сумъ ручала
Въ моя—та тета бѣла погача
Бѣла погача, пресно сиренъ.“
Отъ бог' да найде своя свекърва!
Она си нашла змиа лютица,
Та ъж направи рибникъ, ягульникъ,
И го понесе за да сѣ пече,
Та си дойде тебе да те виватъ:
„Ела Яно, сна'о, да ручае!“
Яна и веле, емъ и говоре:
„Оди си, мале, и си ручайте,
Я сумъ ручала въ моя—та тета,
Бѣла погача, пресно сиренъ.“
Отъ бога да найде своя свекърва
Своя свекърва, върла душманка,
Що га е скриво за вечера—та.
Къде ъ било и замъркнало,
Дойде си време за вечера—та.
Нели си дойде 'убава Яна,
И да си кладе да вечераятъ.
Хубава Яна мошне атарджия,
Атаръ не кърши на свекърва—та,
Та си зафати за да вечера;
първъ залакъ апна и душа даде.

254.

„Стани Радо, стани, огинъ да навалишъ,
Огинъ да навалишъ, кѣндило запалишъ,
Ти да ми напоешъ деветъ сиви коня,
Емъ да ги напоешъ, емъ да ги назобешъ,
Емъ да ги оседлашъ, емъ да ги прстегнешъ,

Оти ке си пойдашь рано сосъ киріа,
 Ке товарамъ, Радо, деветъ товари свита,
 Ке си пойдашь, Радо, во града Софіа.“
 Тогай нему веле та хулава Рада:
 „Лежи Стоянъ, лежи, уще си ю рано,
 Петли що си пеать ми сѣ лъжовити,
 Калдарми що трескатъ, не сѣ кираджии
 Не сетъ кираджии, тук' сетъ арамии.“
 И тогай ми веле той млади Стоянъ:
 „Стани Радо, стани, стани да не станишь!
 Защ' ясь ке си пойдашь, неможамъ да стигнамъ.“
 Тогай сѣ на Рада мошне нажалило,
 Та си стана Рада, огинъ си навали,
 Къндило запали, слезе въ конюшници,
 Си искара Рада деветъ сиви коньи,
 Напой ги, назоби, оружи, престегна;
 Та сѣ свали Стоянъ, си товари свита
 Си товари свита, отиде въ Софіа.
 Тогай го ю Рада люто прокъзнала:
 „Ток' да одишь, Стоянъ, да не ми сѣ върнишь,
 До скоро да дойдатъ твои-те абери!“
 Па киниса Стоянъ, дойде до стретъ пѣт-отъ,
 Лели излезе'а зли-не арамии,
 Го удриха Стоянъ и го пресечеха,
 Товари растовареха, коньи варнаха,
 Коньи дома дойдоха безъ товари безъ стопанъ.

255.

„Стояно, сино на майка!
 Сакамъ нещо да те питамъ,
 Сакамъ право да ми кажишь,
 Даль ти ю мила невѣста,
 Даль ти ю, сино, во сѣрце?“
 Стоянъ ѝ веле говоре:
 „Варай мале, стара мале!
 Тебѣ лъжа не trebuва,
 Мошне ю мила невѣста,
 И мошне ми ю во сѣрце;
 Даль дека ю още млада

Още млада отъ неделя,
 Ель дек' ю отъ богата къща,
 Ель дека ю отъ големъ родъ,
 Ель дек' ю отъ многу брака.“
 Веле негова-та майка:
 „Лель ти ю мила невѣста,
 Лель ти толку въ сѣрце влегла,
 Ясь ке сѣ, сину, отруямъ.“
 Тогай веле млади Стоянъ:
 „Варай мале, стара мале!
 Защо ке сѣ ти отруешъ,

Д' отруямъ моя невѣста;
 Невѣста съ пакъ на'оже,
 А майка не съ на'оже.“
 Тогай майка съ рашенила,
 Си купи люта отвора
 Та си дойде, та си отру
 Си отру млада невѣста;
 Какъ ѝ даде отрувачка,
 Вода истури, стомни скърши.
 Съ провикна невѣста-та:
 „Стоянъ, моя първа любовъ!
 Що скоро на мен' съ наспти;
 Отъ бога да найде майка ти,
 Що ми даде люта отвора;
 Скоро вода, или вино!“
 Ми съ спуци млади Стоянъ,
 Стомна барать, стомна нематъ,
 Вода барать, вода нематъ,

Вино бжрка, не съ найде.
 Съ спуци отъ нова-та чешма,
 Си свали капа отъ глава,
 Си наполни студна вода;
 Дури да си дойде дома;
 Нель умрела невѣста-та.
 Ка си виде млади Стоянъ,
 Та си юзе остро ноже,
 Та *съ удри въ клето скърце;
 На место-то душа дало,
 Едношъ само проговори:
 „Отъ бога, мале, да найдешъ!
 Находи съ, нашири съ,
 Кат' безъ снаха и безъ сина;
 Ка ке плаче нейна майка,
 Ка ке плаче за невѣста,
 И ти да плачишъ за сина.“

256.

Мори Недо, бѣла Недо!
 Ветеръ дѹе натъ село-то,
 Роса роситъ потъ село-то,
 Чума мрѣ низъ село-то.
 'Си-те чуле разбегале,
 Бѣла Неда не ю чула,
 Не ю чула, ни разбрала.
 Неда ткае тенко платно
 Тенко платно, бѣлъ бурунджукъ,
 Кенаръ *) клава сухо злато.
 Тогай веле нейна майка:
 „Мори Недо, бѣла Недо,
 Бѣла Недо, милно чедо!
 Даль си чула и разбрала
 Чума бѣе у село-то,
 'Си-те чуле разбегале,
 Айде, Недо, да бегаме,
 Дан' загинишъ още млада

Още млада и зелена,
 На младосъ ненаситена,
 На рухо ненасосена,
 На 'оро ненаиграна.“
 Тогай веле бѣла Неда:
 „Бегай, мале, ясъ не бегамъ,
 Ела вѣрно ти съ молямъ,
 Ко ке умрамъ, моя мале,
 Да направишъ натъ гроб-отъ ми,
 Натъ глава шарена чешма,
 На нодзе високо дърво,
 На нодзе зеленъ кипарисъ.
 Кой ке дойде, мила мале,
 Вода да ми съ напѣе,
 И потъ сенка да ми седне,
 И да рече богъ да прости
 Тая душа що загина.“

*) Кенаръ—кранца; или жица на платно-то.

257.

Стоянь и сестра му Проя.

Ой Стояне, бре Стояне!
 Дали знаишь паметувашъ
 Кога бѣше бре скѣпиа-та
 Скѣпиа-та, гладиа-та,
 Кило жито ока стрebro,
 Ока брашно цель карагрошъ!
 Стоянь иматъ деветъ деца
 Деветъ деца 'си-те мѣшки.
 Пара немаъ половница,
 Да си ранитъ деветъ деца
 Деветъ деца 'си-те мѣшки.
 Сестра иматъ бѣла Проя,
 Пребогата со сточица,
 Стока иматъ бѣла чейнца
 Ченица деветъ амбари.
 Що отиде сиремашецъ,
 Сестрѣ ѣ съ помолуюетъ:
 „Дай ми, сестро, кутель жито,
 Ели, сестро, шиникъ просо,
 Да изранаъ деветъ деца
 Деветъ деца, твой-те мнущи!“ —
 „Ой Стояне, мили брате!
 Ай поиди си на друмо'и,
 Пречекай си силенъ карванъ
 Четири стотини мѣски,
 Да измери бѣла чейнца,

Отъ ощо ке ти престанитъ,
 Тебѣ отъ то'а ке ти дадамъ.“
 Си отиде сиромашецъ,
 Си пречека силенъ карванъ
 Силенъ карванъ пусти мѣски,
 'И доведе въ рамни дворею,
 Си то'ари бѣла чейнца;
 Испрати млади кираджи. —
 „Ейди брате, бре Стояне!
 Не престана едно жрно.“
 Зеде врека на рамена,
 Отиде на река Ситница,
 Си наполни дробна песокъ,
 Си донесе своя кука.
 Го видо'а деветъ деца,
 Затѣрча'а при татка си,
 Деца гладни, голи, боси,
 Да имъ да'итъ ченицица.
 Имъ истури дробна песокъ;
 Си зоба'а дробенъ песокъ,
 Какъ зоба'а, такъ тресна'а.
 Имъ ископа еденъ гробецъ,
 Си закопа деветъ деца;
 Пушка зеде на рамена,
 Си излезе араміа.

258.

Р а д а.

Заспала ми ю галена Рада,
 Заспала ми ж на високъ чардакъ
 На високъ чардакъ въ шарена ода;
 Манди лаятъ, джрвари вжрватъ.
 Радици дружки Радà викаетъ:

„Стани ми, стани галена Радо!
Да залемме студна-на вода!“
Радина майка Рада скориваътъ:
„Стани ми, стани, галена Радо!
Тук' те викаетъ твои-те дружки,
Да ми о'ите на студна вода!“
Радини друшки на вода бѣ'а,
Залея вода и си дойдо'а,
Галена Рада уще ми спиетъ.
Радина майка крави молдзеше:
„Стани ми, стани галена Радо!
Твои-те друшки на вода бѣ'а,
На вода бѣ'а и си дойдо'а!“
Кога съ качи на високъ чардакъ,
Кога ми откри шарени јорганъ,
Що да ми видить! Рада заклана;
Църни-те очи мрежа ватиле,
Бѣло-то гърло кървѣтъ исипано.

259.

Разболела съ 'уба'а Яна.
Кой ке по'ить по Янина майка,
За да ѝ викнить Янина майка?
Иди ми, иди Янининъ деверъ,
Иди ми викни Янина майка,
Немой ъ кажи, туку ѝ лжи:
„Айде ми, айде Янина майко!
Повила ти ъ 'уба'а Яна
Повила ти ъ мѣшко-но дете.“
Отиде бърго нейзѣ ъ каза;
Янина майка нему му рекла:
„Постой, почакай Янини деверъ,
Ясъ да си влезамъ въ земни килери,
Да си изва'амъ свилни пелени
Свилни пелени, ибришимъ повой.“
И ѝ почака Янининъ деверъ,
Та и си влезе въ земни килери,
И си изваде свилни пелени,

Свилни пелени, ибришимъ повой;
И кинисале да ми одать.
И ми оделе, щò ми оделе,
И достигнале кжде пол-пѣти,
Ѣ примириса восокъ и темянь:
„Ейгиди, рече, Янинъ деверче!
Що ми мирисать восокъ и темянь?“
И той Ѣ рече, съ отго'ори:
„Айде побжрзай, Янина майко!“
И ми оделе, ми приблизале;
И съ задале мжгли прахо'и,
По мжгли идать тешки носила,
На носила-та 'уба'а Яна,
Претъ носила-та ягне раначе,
Претъ Яна о'ить, за Яна блеить.
По Яна одить Янина золва,
По Яна одить, негя љ плачить:
„Ой Яно, Яно, ей мила снахо!
Кой ке ми плетить ситна-та леса,
Ситно плетена, често редена!“
Нейзина майка тука примирать,
Тука примирать, одвай оживять.

260.

Везала Яна бѣла махрама,
Време везала деветъ години,
Не Ѣ стигнало свила коприна,
Свила коприна и сухо злато.
Љ прокълнала Янина майка:
„Ей Яно, Яно, ей мила керко!
Навезала Ѣ, не кердосала,
Ни кука збрала, ни чедо стекла,
Дури не пойдись кай църно море,
Да да ми чуешъ где риба пейтъ,
Где риба пейтъ, где мраморъ дзунить.“
Како љ Яна майка прокълна,
Така љ Яна клетва ватила, —
Навезала Ѣ, некердосала,

Ни куќа збрала, ни чедо стекла.
И ми отишла, кай црно море,
Да и ми чуло где риба пеињт
Где риба пеињт, где мраморъ дзунитъ.
Да и си зела каменъ мраморенъ,
Да го носила деветъ месеци;
Каменъ повила, каменъ развила,
Каменъ пакъ каменъ, студенъ пакъ студенъ.

261.

Що ми сѣ бѣли, лелеињт?
Ели ми љ бѣли шаторъ?
Ељ ми љ грутка снежовца?
Ељ ми љ соколово пиле?
Ели ми љ бѣло платно?
Ели ми љ руди овенъ?
Да љ грутка снежовица,
Отъ сѣнце ке скопнеше;
Да да ми љ бѣло платно,
Лель ке го девойка зберитъ;
Да љ соколово пиле,
Даль ке пиле отлеташе;

Да да ми љ овенъ руди,
Да лели ке въ поле слезитъ;
Туку било бѣли шаторъ,
А потъ него Боленъ Дойчинъ;
Край него сестр' Ангелина: —
„Айти сестро Ангелино,
Земи сѣд-а, та начекај,
Начекај отъ мой-те рани,
Та растури по пѣтица,
По пѣтица, по све друмя,
Донеси леко'ита вода,
Да измиамъ мой-те рани.“

262.

Попиталъ Стоянъ бѣла Бояна,
Стоянъ љ питатъ, братъ љ не даватъ;
Стоянъ бекриа лудоделіа:
„Отруй брата ти, бѣла Бояно,
Отруй брата ти, земи ме мене.“ —
„Отруло би го, Стояне море,
Отруло би го, немамъ со ощо.“ —
„Ја да ти кажамъ, бѣла Бояно,
Айде појди си отъ осой въ осой,
Ти да фати си две люті змиі,
Една осойна, друга присойна,
Да превѣрзи 'и со зеленъ гайтанъ,
Да превѣрли 'и на зеленъ јоръ,
Јоръ ке цутитъ, јад-отъ ке капитъ;

*

Да си начекашъ во зеленъ виджанъ,
Да да му да'ишъ да съ напиетъ.“
И си ватила две люти зми,
'И превжрзала со зеленъ гайтанъ,
'И превжрлила на зеленъ яоръ,
Яоръ ми цутель, яд-отъ ми капель;
И начекала во зеленъ виджанъ.
Брату подала да съ напиетъ:
„Напи съ, брате, люта ракіа!“ —
„Напи съ, сестро, ти си постара!“ —
„Напи съ, брате, господъ ю постаръ!“
Колку съ напи отъ коня падна,
Отъ коня падна на нож-отъ удре
На нож-отъ удре, и час-отъ умре.

СМЕШНИ.

263.

Стояне, море Стояне!
Що ю ова чудо отъ тебе,
Отъ тая пуста тамбура!
Моми си парти фжрлі'е,
Невѣсти разбой скжрші'а,
Стари-те фурки здробі'а!
И ми стана'е селяни,
Крена'а тешка давіа,
Ойдо'а дур' при кадіа:
„Егиди млади кадіа!
Ель суди како съ судить,
Ели кажи ни поборго.
Що ю ова чудо големо
Отъ левенего Стояна,
Отъ тая пуста тамбура!
Моми си парти фжрлі'е,
Невѣсти разбой скжрші'а,
Стари-те фурки здробі'а!“

Кадіа пуци сеймени,
Ми го крена'е Стояна.
Стоянь би умень, разумень,
Стоянь си зеде тамбура,
И зеде овенъ найаренъ,
Си ойде дур' при кадіа:
„Кадіа, море кадіа!
Що си допуциль по мене?“
Му фжрли овенъ во дворкь,
Си удри пуста тамбура.
Стана кадіа да играть,
Си фжрли бинишъ въ камара,
Си фжрли шапка на греди;
Кадіа лепо му зборвить:
„Стояне, море Стояне!
Чини си, какъ си чинило,
Свири си, какъ си свирило.“

264.

„О мори Стано Додо'а!
Що н' го жените Никола?“ —
„Мислиме да го жениме,
'Сещо с' имаме гото'о: —

Шикла шошница полна ченица,
И я си яда и въ село да'амъ,
Пакъ сѣ наде'амъ свадба да чинамъ,
Пакъ ме викаетъ сиромашъ,
Поп-отъ ми керка не даватъ!

Отъ жаба нога цела пастарма,
И ясь си яда, и въ село да'амъ,
Пакъ сѣ наде'амъ свадба да чинамъ;

Пакъ ме викаетъ сиромашъ,
Поп-отъ ми керка не даватъ!

Цевка бурило полно со вино,
И ясь си пиямъ, и въ село да'амъ,
Пакъ сѣ наде'амъ свадба да чинамъ;
Пакъ ме викаетъ сиромашъ,
Поп-отъ ми керка не даватъ!

Отъ глуфче меше полно со мавца,
И ясь си ядамъ, и въ село да'амъ,
Пакъ сѣ наде'амъ свадба да чинамъ;
Пакъ ме викаетъ сиромашъ,
Поп-отъ ми керка не даватъ!

265.

Забора'иѣ да сѣ жена,
Дуръ ми чичо наспомена,
И си прегнаѣ четворткола,
Четворткола, два б'ола;
Та сѣ пойдоѣ во Сочани,
Си ъ зедоѣ Шаваръ Дуда.
Си кинисаѣ да си ида;
Идеѣ, идеѣ до пол-пяти,
Секоа дола, скърши кола,
Секоа рида пукни вола;
Њѣ донесоѣ дури дома.
Шаваръ Дуда ми привика:
„А свежрво магарице!
Распра'и ми кѣтица-та,
Оти дойдоѣ добро въ куки;
Донеси ми три киселци

Три киселци ужвеници,
А четири прошеници;
Донеси ми до три кобли
До три кобли пресно млеко,
Да си ядамъ, да си сжркамъ.“
И станала свежрва ѣ,
Ѣ донесла три киселци
Три киселци ужвеници,
А четири прошеници,
И три кобли пресно млеко.
Малу що си напра'ила,
Колку чука на планина;
Малу вода що пушила,
Завъртиле деветъ окна
Деветъ окна воденици,
А десето валя'ици,

266.

„Кальо, мои Кальо! що не одишъ на гости? —
„Чичо, море чичо! со кого да одамъ?“ —
„Кальо, мори Кальо! дели имашъ момче.“ —
„Чичо, море чичо! кѣ сумъ зела момче!

Чичо, море чичо! ко д' отворамъ пошви,
И ми велить: майко меси ми кравайче! —
Чичо, море чичо! ясь му велямъ немамъ;
Та не сумъ ти майка, а май го не фтасалъ;
Туку сумъ ти жена, желка ти во гърло.
Кога д' идамъ на вода, и той идеть по мене,
И ми велить: майко напи ме водица! —
Та не сумъ ти майка, а май го не фтасалъ,
Туку сумъ ти жена, желка ти во гърло.“

—*—
267.

Посадилъ ми дедо раменъ бълъ босильокъ,
На оная рида, рида бесъ вода.
Му съ науч'а до две малки моми,
Босильокъ да берѣтъ, щета да му чинѣтъ,
Ми съ затскри дедо зать свекло'и перя.
Повтуръ ми дойдо'а до две малки моми,
Босильокъ да кинѣтъ щета да му чинѣтъ.
Съ спуци дедо, ъ фати Стойна;
Стойна му велить: „пуци ме, дедо,
Пуци ме, дедо, я сумъ ти мнука.“—
„Кога с'и ми мнука, що бараше тука,
Босильокъ да беришь, щета да ми чинишь?“
Њ пуци Стойна, ъ фати Доста;
Доста ми ъ мала, лжга та не знаить,
Туку му велить „пуци ме, дедо,
Ке донесамъ майка, бѣла и цѣрвена,
Морска кждана.“ И дедо ѣ велить:
„Кога имамъ млада, чуму ми ъ стара?“

—*—
268.

Посадила зеленъ пиперъ
Поть гора, потъ вода,
Поть три мости камнени.
Камнени мость не нишай съ,
Лудо млада не надей съ,
Мене майка не ме даватъ за тебе.

Ми пушила шута коза,
 Данъ ке пиперь ми испаситъ,
 Данъ ке пиперь ротъ ми родитъ,
 Потъ тора, потъ вода,
 Потъ три мости камнени;
 Камнени мостъ не нишай съ,
 Лудо младо не надей съ,
 Мене майка не ме даватъ за тебе.

Ми пушила диви волка,
 Данъ ке коза ми потерать,
 Дан' ке пиперь ми го паситъ,
 Дан' ке пиперь ротъ ми родитъ,
 Потъ гора, потъ вода,
 Потъ три мости камнени;
 Камнени мостъ не нишай съ,
 Лудо младо не надей съ,
 Мене майка не ме даватъ за тебе.

Ми пушила църни бумбаръ,
 Дан' ке волка ми го дупнитъ,
 Дан' ке волкъ ми коза терать,
 Данъ ке коза пиперь паситъ,
 Данъ ке пиперь ротъ ми родитъ,
 Потъ гора, потъ вода,
 Потъ три моста камнена;
 Камнени мостъ не нишай съ,
 Лудо младо не надей съ;
 Мене майка не ме даватъ за тебе.

269.

Старець дельба делеше
 Со угарче борина,
 'И делеше моми-те,
 Стари-те на млади-те,
 И млади-те на стари.
 'Семъ-те даде по мома,
 Старо зеде две моми.
 Първа-та ми велеше:
 „Айде да го пуциме
 Да го пуциме на вода,

Вода да го понеситъ,
 Такъ да старо губиме.“
 Го пуци'а на вода,
 Пакъ излего'е две моми,
 Да видеетъ старец-отъ,
 Дан' го вода понесе.
 Ете старо дѣ идетъ
 Во ле'ица ведро-то,
 Во десница кресница.
 Пакъ съ чудѣтъ две моми,

Какъ да старо загубѣтъ!
 Пакъ си зборвѣтъ две моми,
 Втора-та ми велеше:
 „Да го пущиме на дърва,
 Дан' ке го мечка изедитъ.“
 Пакъ излего'е две моми,
 Да го старо видеетъ,
 Дан' го мечка изеде.

Етог' старо де идеть,
 Магаре тератъ претъ себе,
 Мечка носитъ по себе.
 Пакъ си зборвѣтъ две моми:
 „Вода не го понесе,
 Мечка не го изеде,
 Айде да го любиме.“

270.

Перѣтъ моми на Пеліоръ,
 Оратъ старо во градина
 Со два вола со плужница.
 Съ распули кутро старо,
 И догледа до две моми,
 Къде перѣтъ на Пеліоръ.
 Търчатъ старо скокаещемъ,
 Скокаещемъ, играещемъ,
 Ми отиде при моми-те;
 Тога зборвитъ кутро старо:
 „Земайте ме, мили моми!“
 Пакъ му зборвѣтъ до две моми:
 „Море старо гурельо'о!
 Ай поиди си дури дома,
 Изгори си плужница-та,
 Запали си кукица-та,
 Дойди вамо, да те зейме.“
 Търчатъ старо играещемъ
 Играещемъ, скокаещемъ,
 Си отиде дур' дома си,
 Си изгоре плужница-та,
 Си запали кукица-та.
 Търчатъ старо играещемъ,
 Скокаещемъ, летаещемъ,
 Си отиде при моми-те:
 „Земайте ме, мили моми!
 Си изгорифъ плужница-та,

Си запалифъ кукица-та.“
 Пакъ му зборвѣтъ до две моми:
 „Море старо гурельо'о!
 Пакъ дома ти да си поидишъ,
 Заколи си до два вола,
 Дойди назотъ да те зейме.“
 Търчатъ старо играещемъ
 Играещемъ, скокаещемъ,
 Си заколи до два вола.
 Търчатъ старо при моми-те;
 Пакъ имъ велитъ кутро старо:
 „Земайте ме, мили моми!
 Си заколифъ до два вола.“
 Пакъ му зборвѣтъ до две моми:
 „Бегай тамо, море старо,
 Море старо гурельо'о!
 Що изгоре плужница-та,
 Що запали кукица-та,
 Що си закла до два вола!
 Бегай тамо, витосай съ!
 Чуму ти сѣ до две моми?“
 Викна старо да ми плачитъ:
 „Леле, леле плужница-та!
 Я сиромафъ кукица-та!
 Дуръ до бога воло'и-те!“
 Бегатъ старо по колена,
 По колена, по носички.

271.

Отбегнала ми Петкана
Дури въ зелени ливаге;
Села-та търчѣтъ по неа:
„Постой, Петкано, почекай!
Що ѿ ова чудо отъ тебе,
Що бегашъ дури въ ливаге?
Отъ кого иматъ кабаецъ?“ —
„Селяни, брака рогени,
Я да ви кажамъ, прикажамъ;
Кабаецъ иматъ големи,

Отъ помладего девера.
Кога сумъ дошла невѣста,
Него сумъ нашла малечекъ,
Со нога сумъ го деляла,
Съ кравайче сумъ го 'ранила.
Тога ми велить: Петкано!
Ай да съ оба земиме! —
За то'а бегамъ отъ него
Дур' въ зелени-не ливаге.“

272.

Попу една, менъ две,
Попъ съ сѣрдить, а я не;
Попъ си фатц патерица,
Я си 'фатиѣ секирица;

Попъ помавна, я го удриѣъ;
Попъ побегна, я съ скриѣъ,
Тука види дой ю криѣъ.

273.

„Предите, претки, предите,
Да омѣжмие Дремуша.“
Дремуша дремитъ край оганъ,
Дремуша майкѣ велеше:
„За кого, майко, за кого,
За кого ке ме омѣжишъ.“ —
„З' овчара, керко, з' овчара
З' овчара ке те омѣжамъ,

Да ядишъ кисело млеко.“ —
„Нейкюмъ го, майко, овчара,
Той иматъ многу работа;
Туку го сакамъ орача,
Що ядить бѣли погачи,
Що пиетъ вино цѣрвено,
И прелюта-на ракиа.“

274.

Шарена Ангъо, писана,
Месица Ангя камат-отъ,
Ми го однесла на гумно.
Кѣркнала жаба въ комат-отъ,
'Си-те фати'е вили-те,
Поп-отъ ми фати щежер-отъ;
'Си-те фати'е въ осой-отъ,

Поп-отъ ми фати присой-отъ;
'Си-те ми велѣтъ жаба ю,
Поп-отъ ми велить мечка ю.
'Си-те дойдо'е со круши,
Поп-отъ ми дойде безъ уши;
'Си-те дойдо'е со плочи,
Поп-отъ ми дойде бесъ очи.

Имамъ жена работна,
Често куки метеше,
На трети день, на пети день,
На окулу метеше,
Стреть куки го береше,
Него ми го вадеше,
Да ми растѣтъ печурки,
Да ми меситъ печурници.
Кога дойде Велигденъ,
Со гла'а-та въ ношви-те,
Со нодзе-те въ пепел-та,
Со уста-та въ бочва-та.
Кога дойде Велигденъ

Ми немаше кошуля.
И я си съ зачудиѣъ,
Та си пойдоѣъ въ планина,
Набраѣъ колѣ гжбро'и,
Набраѣъ прѣке сиреко'и,
Та ѣ сплетоѣъ кошуля,
ЇѤ променаѣъ жена-та,
ЇѤ изва'иѣъ на оро.
'Сит' игра'е по клекумъ,
А моя-та по просумъ;
Колѣ-то ѣ дупе'е,
Прѣке-то ѣ нлуске'е,
И краци-те водени.

275.

„Тинтано моме, Тинтано!
Аль си напрела вретено?“ —
„Напрела сумъ го, напрела
Мое-то ми го вретенце,

За три години предено,
Ама сумъ си го продала
На пуста щура ме'ана
За пусто вино цѣрвено.“

276.

Заборавихъ да съ жена.
Прела баба три вретена,
Съ чудомъ стое, да съ чуде
Да съ чуде що да 'и чине.
Однесла 'и на пазар-отъ,
Продала 'и по три пари
По три пари, деветъ пари.
Съ чудомъ стое що да 'и чине.
Купила си еденъ дедо,
Педа човѣкъ, лакотъ брада,
Па го зави въ цедилка-та,
Однеси го дури дома
Дури дома на оджак-отъ.
Навалила силенъ оганъ,
Па си пѣрна пуста искра,
Испѣрли му брадичка-та.
Па свари му казанъ чорба,
Насѣркай го, наяди го,

Изнесе го на стреть село
Во стреть село да съ боре.
Никой нема да съ найме,
Со дедо-то да съ боре;
Наймело съ кусо петле,
Грабнало съ со дедо-то;
Ни той пада, ни той пада;
Отъ дедо-то кѣрви течатъ,
Отъ петле-то пердуѣъ лета.
А що бѣше кусо петле!
Искарай му десно окце,
Надвило му кусо петле.
Пакъ дедо-то сака борба.
Испаднала стара жала,
Грабнала съ со дедо-то,
Изгрисало десно уше,
Па надвила на дедо-то.
Пакъ дедо-то сака борба.

Излегло му едно орле,
Грабнало съ со дедо-то,
Па го дигна ео 'се опинци,
Однесе го на седело,
Нарани си негой пилци.

Фати баба да го бъркатъ
Да го бърка, да си плаче,
Да си вика со гласове:
„Камо ми го пеливая-отъ!“

277.

„Перунице девойче!
Не стой, не стой на брег-отъ,
Брекъ съ ронитъ ке паднишъ!“
Говори Перуница:
„Ейди лудо и младо!
Ако паднамъ да уирамъ,
Асана да не зе'амъ.
Асанъ одитъ на войска,
Тънка пушка однеси,
Ластагарка донеси;
Чуфть пицоли однеси,
Коледачки донеси;

Остра сабя однеси,
Самаръ щипца донеси;
Кутель пари однеси,
Шиникъ вошки донеси.“
Говори лудо младо:
„Перунице девойче!
Брекъ съ рони, ке паднишъ!“ —
„Ако падна отъ брег-отъ
На долу, има з' ощо.“
Падна и съ отепа,
Асана го не зеде,
Перунице девойче.

278.

Собраве съ, набраве съ
Седумдесетъ и сетъ мина
И сетъ мина арамин.
Първи бѣше куси Петко,
Куси Петко шатрумъ-патрумъ,
На четири патерици;
И по него касапче-то
Касапче-то Прилепче-то,

Два Кодоша отъ вароша,
Чукни-тъпанъ Мжжочки,
Върти-калецъ, Сено-косецъ,
Суши-сливи отъ Долени,
Пърди-зелка, Църни-лишки,
Мавни-вила отъ Могила,
Попъ Никола отъ Битоля.....

279.

„Петкано бѣла Вардарко,
Ейгида църно отбрано
Во сто то'ари ченица,
Во Вардаръ цвеке секакво!
Бери, Петкано, да носи.“ —
„Како да берамъ, да носамъ?“

Синокъ сумъ било на свадба,
'Си те момчина на танецъ,
Мое-то 'аро въ пепел-та;
'Си те момчина биниши,
Мое-то момче кожуфче;
'Си-те момчина калпаци,

*

Мое-то аро шапчище;
'Си-те момчина тозлужи,
Мое-то аро опинци;
'Си-те момчина шалвари,

Мое-то аро бечвица;
Очи-те му сè въ бочва-та,
Ржце-те му сè въ ношви-те.“

280.

Кога мама умираше,
А тя менъ заръчеше,
Ниско либе да не любя,
Нито ниско, ни високо.
Азъ залюбихъ пусто либе,
Дедо харо кожухаро,
Шапка-та му три дни дълга,
Три дни дълга, день широка,
Педа човѣкъ, лакоть брада.
Азъ отидохъ въ градина-та,
Си го найдохъ въ латина-та,
Где сѣ бори сѣ мравунци-те;

Пусти мравки 'се отъ горе,
А либе-то 'се отъ долу.
Азъ го узехъ въ престилка-та,
Тà го турнахъ въ къщи въ кѣт-отъ;
Фжрвна искра изгори го;
Азъ го турнахъ въ подводник-отъ,
Капна капка удави го;
Азъ го турнахъ на полица,
Захлупихъ го подъ паница;
Дойде мишка *) завлечи го,
Пратихъ котка **) довлечи го.

281.

Момче невѣста фалеше,
Имамъ невѣста работна,
На день си мишка тегнеше,
Въ неделя кжделя вретенце,
И во месец-отъ пасменце,
Во година-та платненце.
Тамъ дека мома предеше,
Тешка ъ дремка нападна;

Буднала фурка въ пепел-отъ,
Дà легна мома, дà заспа.
Пуста-та фурка дренова,
Дури сѣ мома разбуди,
Пуста-та фурка никнала,
Родила дренки здреани.
Кога сѣ мома разбуди,
Здрели сѣ дренки назоба.

282.

Невѣста момче фалеше,
Имамъ момче работно,
На день бразда ораше,
Во неделя-та лехичка,
И въ месец-отъ погонче,

А въ година-та нивичка.
Тамъ дека момче ораше,
Пуста го дремка нападна,
Закачи рало стретъ нива.
Пусто-то рало крушево,

*) Глушецъ. **) Мачка.

Дур' да съ момче разбуди,
Пусто-то рало никнало,
Дало си круши здреани.

Кога съ момче разбуди,
Здрели съ круши наяде.

283.

„Цоно, мори Цоно,
Майчина кждано,
Тейкова Солтано!
Що по поле бегашъ
Гола гологлава,
Боса, распашана?“
И она имъ веле
Веле и говоре:
„Варай, варай дружки,
Варай мили дружки!
Даль сте чуле, друшки,
Чуле и разбрале,
Въ село що ю дошолъ
Селски абержія,
Моминъ вергиджіа:
Деца-та си фжрле,
Моми-те си годе,
Похарна-та мома
За полошо момче;
А на мене, дружки,
Едно старо харо,

Мече гърдуляво,
Куче трескуляво.
На ржка му легнамъ,
Като на бълъ камень,
Пазухи му бжркамъ
Като во къпина.
Брада-та ме боди,
Като ежовина;
Дихо му мириса,
Като пжрчовина.
Гиди лудо младо,
Гиди росно грозде!
На ржка му легнишъ,
Като на перница;
Пазухи му бжркашъ,
Като во коприна;
Лице-то му бело,
Лице-то му меко,
Като тулипъ памбукъ;
Дух-отъ му миреше,
На ранъ бълъ босилъокъ.

284.

„Стани, жено, фжркъ кждеда!“ —
„Поспи поспи, мили ижжу!
Зміа фучить во кждеда,
Смокъ съ вие на вретепо.“ —
„Стани, жено, фжркъ попара!“ —

„Така, така, мили ижжу!
Богъ да прости кой те родилъ!“
И ми стана опалена,
Да ми сжркатъ фжркъ попара.

285.

Удрила ме попадіа
Со полено по колено;

Да ми бѣше нещо жена,
Жальба не ми бѣше;

Обула ѝ жълти чевли
На краста'и подзе;

Опасала свиленъ поясъ
На криви кълко'и.

ЛЮБОВНИ.

286.

Шла Гърдя дълга сая, Гюргьо
мори, *)
Отъ Митровденъ до Гюргьовденъ,
Дванадесетъ терзичина,
Тринадесетъ шегарчина,
И пакъ сая не шіена.
Кога дойде денъ Велигденъ,
Си-те мои променати,

'Си-те мои съ дълги саби,
Бъла Гюргя що кѣтаденъ.
Кою бѣше оженато,
Жената. си оставаше,
Тукъ да земить бѣла Гюргя;
Кою бѣше неженато,
Пушка-та си продаваше,
Тукъ да земить бѣла Гюргя.

287.

Шетнала съ Калешъ Гюргя, Гюргьо
мори,
Отъ чинар-отъ до бупар-отъ,
Си загина сѣрма коланъ.
Ми помина лудо младо,
Той ми найде сѣрма коланъ.
Гюргя му съ мило молитъ: лудо
море: **)
„Ейди лудо аджаміа!
Дан' ми найде сѣрма коланъ?“ —
„Жими тебе, живъ да сумъ ти,
Гюргьо мори!
Не сумъ, не сумъ, не сумъ нашло,
Ак' сумъ нашло сѣрма коланъ,
Да съ виткамъ како него
На твоя-та половина.“

Съ прошета каленъ Гюргя
Отъ чинар-отъ до бунар-отъ,
Си загина ко'анъ герданъ.
И намина лудо младо,
Той ми найде ко'анъ герданъ.
Гюргя му съ мило молитъ: лудо
море:
„Ейди лудо аджаміа!
Дан' ми найде ко'анъ герданъ?“ —
„Не сумъ, не сумъ, не сумъ на-
шло; Гюргьо мори!
Ако сакашъ ти съ кълнамъ,
Жими тебе, живъ да сумъ ти!
Ак' сумъ нашло ко'анъ герданъ,
Да ти висамъ, како него
На твое-то бѣло гърло.“

*) Гюргьо мори — съ повторить на 'секом стихъ.

**) Гюргьо мори и лудо море — съ повторять на 'секом стихъ, едно по друго.

288.

Залюбили съ, душо, две луди млади,
 Две луди млади, — две аджамин;
 Не ни умеетъ, — какъ да съ любѣтъ;
 Мама ъ любитъ — со църни очи,
 Лудо го любитъ — со сувогрозѣ.
 Ми 'и дочула — кучка мѣще'а,
 Та ми отишла — на нови пазаръ,
 Та ми купила — горка зеера,
 Та ми отрула — две луди млади.
 Лудо ми умре — кѣде пладнина,
 Мома ми умре — кунъ квечерина.
 Та ми дочула — кучка мѣще'а,
 Та ми прегнала — четвор-на кола,
 Та м' 'и однесла — мегю два друма.
 Мома закопа — мегю два друма,
 Лудо закопа — мегю три друмѣ.
 Мома излезе — дълга лозница,
 Лудо излезе — цървенъ трандафилъ;
 Одъ ощо любовъ — що си има'е,
 Мома ми пуци — юза кунъ лудо,
 Лудо ми пуци, — мишка трандафилъ,
 Мишка трандафилъ — кунъ мала мома.
 Отъ ощо любовъ — що си има'е,
 Двайца-та млади — ми съ здруж'е.
 Пакъ си дочула — кучка мѣще'а,
 Та си отишла — дури дома ѣ,
 И та си зела — остро-но сорче,
 Та ми отишла — мегю два друма,
 Та ми исекла — дълга лозница;
 Пакъ си отиде — мегю три друмѣ,
 Та ми исекла — цървенъ трандафилъ.
 Та ми отишла — дури дома си,
 Та ми завали — два силн' огне'и,
 Та ми изгоре — дълга лозница,
 Та ми изгоре — цървенъ трандафилъ,
 Та ми съ стори — бѣла-на пепель.
 Та ѣ собрала — бѣла-на пепель,
 Та ъ фарлила — во градинче-то;

Тà ми излезе — раменъ босильокъ,
 Що ми го носѣтъ — све юначина,
 Све юначина — потъ фесо'и-не,
 А девойки-не — во пазу'и-не,
 А дечина-на — во рѣчина-на.

289.

Лель си фатифме, Яно, вѣра и клетва —
 Ни да сѣ вършишь, — ни да сѣ женашь,
 Дур' да си пойдашь, — пуста чужина,
 Тамо ке седамъ, — седумъ години,
 Ке си постеча, — седумъ хиляди;
 Първа хиляда, — руба ке пра'а,
 Руба ке пра'а, — руба за мене;
 Втора хиляда, — руба за тебе;
 Трека хиляда, — фустамъ ке пра'а,
 Фустанъ ке пра'а, — отъ шамъ кутіа;
 Четверна хиляда, — бинишь ке пра'а;
 Пета хиляда, — поясъ ке пра'а,
 Отъ ока стретро, — полока злато;
 Шеста хиляда, — куки ке пра'амъ,
 Куки сараи — джамой пенджери;
 Седумта хиляда — коня ке купамъ
 Коня ке купамъ, — вамо да идамъ.
 Кога си дойдѣшь, — тебе те найдѣшь
 Пусто свършена, — неомѣжена.
 Къде сѣ згодифъ, — кумъ да ти беда
 Кумъ да ти беда, — да те венчаа!
 Со кои подзе, — кумъ да кинисамъ,
 Со кои рѣце, — венци да менвамъ,
 Со коя уста, — да помолитвамъ!
 Уста ми велить, — да сѣ кердосашъ,
 Сърце ми велить, — да н' сѣ кердосашъ.

290.

Моме, какъ сѣ тенко и високо,
 Уще да сѣ църнооко,

На мнодзина треска давашъ
 Куму два дни кому три дни,

А бежару три години.
 Го исуши го пресуши,
 Го напра'и су'о дре'о,
 Су'о дре'о я'оро'о;
 Да го фжришъ въ силенъ оганъ,
 Да съ сторитъ дробна пепелъ,

Да го сеишъ во градина,
 Да израститъ рамн' босильокъ,
 Босильокъ киска цвеке,
 Да го бератъ девойки-те,
 Да го носѣтъ въ пазу'и-те.

291.

Заспала мома край море
 Потъ една гранка маслинка;
 Повеа ветаръ отъ море,
 Откжришилъ гранка маслинка,
 Го удри моме по гжрло.
 Моме съ отъ сонъ разбуди,
 Моме ми люто прокжлна;
 Егиди ветаръ Меглене!
 Защо ме отъ сонъ разбуди,
 Никога да не повеишъ!
 Що големъ сонъ си догледафъ;

На сонъ мине'е три луди,
 Пжрво-то лудо що мина,
 Той ми потфжри яболко,
 Позеленъ да је отъ него;
 Второ-то лудо що мина,
 Той ми потфжри златъ пжрстенъ,
 Низъ него да съ провриетъ;
 Трекьо-то лудо що мина,
 Той ме на сонe целива,
 Со мене да съ кердосатъ!“

292.

Охридски *).

Брала мома зеленика
 Во два скута кжта-дена,
 Ми увила зеленъ венецъ,
 На венец-отъ деветъ киски
 Деветъ киски босилко'и,
 А десете потлеско'и.
 Сиракъ юнакъ сеиръ чинитъ,
 Дà съ спуци ъ го грабна,
 Ђ го грабна зеленъ венецъ.
 Съ налюти люто моме,
 Люто колнитъ, солдзи ронитъ:

„Да би далъ богъ колку киски
 Колку киски на венец-отъ,
 Толку града до обшеташъ,
 Опѣтъ назатъ да съ вратишъ,
 Пакъ во мой-те рамни дворкъ,
 Дà да речишъ: дай ми, моме,
 Дай ми, моме, ключе'и-те,
 Да отключамъ Пирга града,
 Да вида що иматъ нжтре?
 До два старци ми седе'а,
 Зборъ зборве'а, строй строя.“

293.

А Јоване домакине!
 Али спиешъ, али пиешъ?

Ако спиешъ разбуди съ,
 Ако пиешъ весели съ;

*) Сè петъ пѣсни.

Оти дошле страмни гости,
Постраменъ ти гласъ донесе,
Ми те канѣтъ кумъ да бидишъ
Кумъ да бидишъ деветъ села,

И да кърщашъ и да венчашъ.
Ак' не можешъ самъ да одишъ,
Пущи си аманетѣа.

294.

Садла мома край море лозк,
Лозк ми садить и песма пеить:
„Хай лозк, лозк, 'се б'ло грозк!
Аль да те садамъ, кой ке те ядить;
И ясъ си немамъ нигде никого,
Ни татка имамъ, ни майка имамъ,
Ни брата имамъ, ни мила сестра;
Сжде си имамъ първа-та любовъ,
И тоа ми ушло пуста чужина
Пуста чужина, Арапска земя,
Ми залюбила църна Арапка,
Арапка иматъ църно Арапче.

295.

Займче, лудо спа'ивче!
Въ неделя дойде отъ войска,
Въ понделникъ ми съ посвѣрши,
Во торникъ боя ми пущи,
Четвортокъ ми съ ожена,
Во петокъ фермамъ ти дойде,

Сѣбота коньѣ потко'а,
Въ неделя ми съ поготви,
Въ понделникъ да ми кинисашъ.
Займче, лудо Спаивче!
Кому ке оста'ишъ невѣста
Со цървенъ дулакъ на глава?

296.

Немой Нешо, добро немой спи потъ дрен-отъ!
Ти съ фаятъ, Нешо, до два до три луда,
До два до три луда, до твой три ярани;
Ке те носатъ, Нешо, на вѣрѣ на планина,
Потъ бука голема, потъ сенка широка,
На трева зелена, край вода студена;
Ке те колятъ, добро, како рудо ягне,
Ке собератъ, добро, два товара трески,
Ке запаятъ, добро, до два силни огной,

Ке те печать, Нешо, како рудо ягне,
 Ке съ сторишь, Нешо, како ситна пепель,
 Се'а ке до'ить, Нешо, твоя мила майка,
 А ке плачить, добро, до бога ке викать.
 Та дойдо'а, Нешо, твои мили друшки,
 Те собра'а, добро, све во скутници-те,
 Изора'а, добро, два загона место,
 Тѣ исади'а, добро, до свекакво цвеке,
 Рамн' босильокъ, Нешо, та и алъ карафилъ.

297.

У кого сѣ погледала, дульберо!	Три перници кумапшия,	—
'Секому сѣ болесъ дала, назлио,	Три душега беледи.	—
Кому два дни, кому три дни —	Що не дойдишь да ме видишь,	—
На сиромахъ шесъ месеци, —	Да донесишь понадица,	—
Сумъ искиналь шесъ постели, —	Лубеница отъ Струмница,	—
Шесъ постели басмалин, —	Сувогрозкь отъ Солуна,	—
Три јоргана чичиклиа, —	Леблеби отъ Соѣа.	—

298.

Неда седи на одар-отъ,	„Мори Недо, бѣла Недо!
Одар-отъ съ лелееше,	Капнало ти, бѣла Недо,
Недино гърло бѣлеше,	Капнало ти бѣло лице;
Лице-то ѿ свѣтееше,	Що ти толку разбѣло,
Очи-те ѿ зракъ даваха.	На слонце-то надвелило;
Левенъ Дельо стое, гледи	Твое лице 'се бѣлее,
Стое, гледи, пука, треска,	Моя душа ми съ лее.“
На Неда веле, говоре:	Неда веле и говоре:
„Свали съ, Недо, отъ чардак-отъ,	„Що ти чинамъ, да ми кѣлишь
Дан' съ качамъ, дан' те сваямъ!“	Да ми кѣлишь мое лице?
Неда веле и говоре:	Немой кѣли, левентъ Дельо,
„Море Дельо, левентъ Дельо,	Немой кѣли мое лице,
Що ти ѿ жалъ, левентъ Дельо,	Пойди кѣли теляка-та
Оти седамъ на чардак-отъ?“	Теляка-та Полянинска,
Дельо веле и говоре:	Що продава драмъ бѣлило.“

299.

Катерино, гди малка мома!
 Запрусала мома Катерина
 Запрусала като еребица,
 Загукала като гулабица,
 Разрушила тая руса коса
 По нейна-та таа рамна става;
 Испушила тие бѣли гащи,
 По нейни-те тие бѣли пети.
 Догледа ъж едно лудо младо,
 Дѣ ѿ веле, веле ѿ говоре:
 „Мори момо, момо Катерино,
 Нимъ ме чини, момо Катерино,
 Да залудамъ, момо, да полудамъ,
 Да продадамъ, момо, да издадамъ
 'Се що имамъ, момо, и що немамъ,
 Току тебе, момо, да те земамъ.“
 Тогѣй веле мома Катерина:
 „Море лудо, лудо дѣ ѿ младо!
 Не продавай, лудо, не издавай
 Майчинѣа, лудо, татковнина,
 Ако ти сумъ отъ бога писана,
 Сама, лудо, дома ке ти дойдамъ.“

300.

Вла'инче дворѣ метеше,
 И со Сондеѣче зборвеше:
 „Сондеѣче, мило хубаво!
 Да не го виде момче-то!“
 „Вла'инче лепо, хубаво!
 Иди питай го вуйка-ти,
 Споци си дошолъ отъ пазаръ.“ —

„Буйче ле, мило вуйче ле!
 Да не го виде момче-то?“ —
 „Бла'инче лепо, хубаво!
 Момче-то бѣше на пазаръ,
 Съ момчинѣа каменъ фжряше,
 Съ невѣсти зборъ си чинеше.“

301.

Кѣд' съ ѿ чуло видело,
 Натъ село река да течигъ
 Край река дърво бурово,

Бурово, тенко високо.
 Тамо съ бере sober-отъ,
 Моми-те оро играятъ,

Старци-те вино си пиятъ,
Ергени облокъ ей чинатъ :
„Кой ке префърле дърво-то
Сосъ трѣсетъ благи яболки,
Тоа ке земе Ирина
Ирина мома шенлива.“
Наимна ергенъ не може,
Наимна женетъ пе може,

Наимна 'довець префърли,
Той ке земе Ирина
Ирина мома шенлива,
Викна Ирина да плачатъ :
„Олеле, боже, до бога!
Що ни ке било пишано,
'Довець-о мома да земитъ,
Ергени баби да зематъ.“

302.

Мила Ено, мила тѣго,
Мила майчина къдано,
Севдимъ тейкова Султано!
Отъ бога да найде майка ти,
Здравіе не виделъ баща ти,
Що не те даде за мене!
Отбираше, пребираше,
Сиромахъ не бендисаше,
Сиромахъ сумъ, баръ юнакъ сумъ.
Найде зенгинъ, та те даде,
Иманіе гнило буніще,
Кога ке харо на кѣт-отъ,
Кога ке чума на свет-отъ.
Кѣ идете, Ено, кѣ идете,
Кѣ идете негде на гости,
Низъ село ке поминете,
Кѣ излезе малко, големо,
Турци, кауре да гледатъ,
Ке речатъ, Ено, ке речатъ :

„Гледайте, море, видейте,
Какво ке аро напреди,
Съ добра невѣста по него,
Не прилегала за него.“
Сиромахъ сумъ, баръ юнакъ сумъ,
На унери унерджіа,
На камен-о башъ тавджіа,
На песни-те туркиджіа.
Кѣ идехме, Ено, кѣ идехме,
Кѣ идехме негде на гости,
Низъ село ке поминехме
Кѣ излезе малко, големо,
Турци, каури да гледатъ;
Ке речатъ, Ено, ке речатъ :
„Гледайте малко големо,
Каковъ ке юнакъ напреди,
Добра невѣста по него,
Кѣ прилегала за него,
Алазъ му била на него.“

303.

„Ей девойко хубава,
Егиди пиле шарено,
Егиди ягне ранено!
Седи да поседиме,
Гледи да погледиме,

Оти ке съ разделиме,
На далеко ке идеме;
Ти въ далеко во Петрове
Увъ тетини ти на госте.“
Она му веле говоре :

„Ейгиди лудо, да младо!
Продай си чуфте пицоле,
Купи си рало волове,
Ори си рамне дворове,
Сей ми си, лудо, ядове;
Акъ не ти никнатъ ядове
Мног' ке съ ядишь по мене.

Сей ми си, лудо, ружин-отъ,
Акъ не ти никнить ружин-отъ,
Мног' ке съ ружишь по мене.
Сей ми си, лудо, врѣтика,
Акъ не ти никнить врѣтика,
Мног' ке съ врѣтишь по мене.“

304.

„Марчо ле, Марчо, Маріе!
Гясъ снощи пушиѣ за тебе,
Оти не дойде до мене?“
А она веле, говоре:
„Ей море лудо, да младо,
Кивисахъ, лудо, да дойдашь,
На пътъ ме мене стрете'а
Майчини-те деветъ брака
Деветъ брака, осумъ сна'и,
Двана'есетъ мили мнуци,

Отъ пътъ мене ме върна'а.
Дури дома да си одамъ,
Дури врати да отворамъ,
Дур' кандило да запаламъ,
Дури огинъ да наваламъ,
Дури вечера да зготвамъ,
Дури погача да месамъ,
Дури кокошка да печамъ,
Достигнаха стройници-те,
Нели мене армасаха.“

305.

Прошетахъ горе, прошетахъ долу,
Току да видамъ тая що сакамъ,
Тая що сакамъ и що ме сакатъ,
Тая що любамъ и що ме любятъ.
Видохъ га видохъ горна махала,
Горна махала, въ мала градина,
Карафилъ граде, шебо'и праше.
Умехъ, съ чудехъ ка да и речамъ
Ка да и речамъ, да ъ позадрамъ.
Рекохъ и рекохъ „малка девойко,
Малка девойко, блага яболко!
Юрвай ми, моме, солба босильокъ,
Солба босильокъ, гранка карафилъ.
За да закачамъ на бѣла чалма
На бѣла чалма, натъ църни очи!“
Мома му веле, веле говоре:

„Ако си ергенъ прескокни плет-отъ
Прескокни плет-отъ, влези набери
Страна босильокъ, товаръ карафилъ;
Ако си 'довець мини, помини
Мини, помини, по врага оди.“
Тога и веле, веле, говоре:
„Не сумъ ти ергенъ, нити сумъ 'довець,
Туку сумъ, моме, младо женено
Младо женено, да похарено,
Люба си любя, харовно ода,
По вонка кукла, въ къщи панукла,
Въ къщи си мете, бунице праве.“

306.

Три мои вода лежеть,
Дур' я'оръ ми го кършееть,
Дур' я'оръ ми прого'ори:
„Селяни, браця рогени!
Ель вода пресекнете ж,
Ель я'оръ пресечете го,
Ель мои омжете 'и.“
Стана'е кутри селяни,
Ни вода ж пресекне'е,
Ни я'оръ го пресеко'е,

Тук' мои 'и посвърши'е,
Една-та за кувенджія,
Друга-та за папуджія,
Трека-та за симиджія.
Тая що за папуджія,
Ке носитъ чевли везани;
Тая що за кувенджія,
Ке носитъ злати пърстени;
Тая що за симиджія,
Ке ядитъ б'бли симиди.

307.

Офъ леле боже милечекъ!
Не можа д' ода на пазаръ
Отъ тие пусти бакали;
Църни маслинки даваеъ,
Църни ми очи сакаеъ.
Офъ леле боже милечекъ!
Не можа д' ода на вода
Отъ тие пусти рибари;

Б'бли летници даваеъ,
Б'бли ми р'ще сакаеъ.
Офъ леле боже милечекъ!
Не можа д' ода на фурни
Отъ тие пусти симиджи;
Б'бли симиди даваеъ,
Б'бло ми лице сакаеъ.

308.

„Девочке оре'о'о ветче, бочилько'о кивче,
Не вярви ми низъ дворжъ,

Не мами ми сина, сина Костадина!“ —
„О мори бабо стара, убилъ ми те господъ!
Кой ти мамить сина, сина Костадина?
Мамѣтъ, ти го мамѣтъ мой-те цѣрни очи.“ —
„Девойче оре’о’о ветче, босилко’о кивче!
Не вѣрви ми низъ дворѣ,
Не мами ми сина, сина Костадина!“ —
„О мори бало стара, убилъ ми те господъ!
Кой ти мамить сина, сина Костадина,
Мамить, ти го мамить мое бѣло лице.“ —
„Девойче, девойче, вишна и високо,
Кѣпина-ѣ кноко, не вѣрви ми низъ дворѣ,
Не мами ми сина, сина Костадина!“ —
„О мори бабо стара, убилъ ми те господъ!
Кой ти мамить сина, сина Костадина?
Мамить, ти го мамить мое бѣло гѣрло.“ —
„Девойче, девойче вишна и високо,
Кѣпина-ѣ кноко, не вѣрви ми низъ дворѣ,
Не мами ми сина, сина Костадина!“ —
„О мори стара бабо, убилъ ми те господъ!
Кой ти мамить сина, сина Костадина?
Тебѣ ти го мамить моя тонка става.
Защо ми ѣ, бабо, вишно и високо
Вишно и високо, кѣпино-ѣ кноко.“ —
„Девойче, девойче, вишна и висока!
Како не ми мамишь сина Костадина?
Той рано ми станвить, на дукянъ ми одить,
Ти порано станвишь, на вода ми одишь;
Него ми го мамишь; на дукянъ ми седить,
Край дукянъ му вѣрвишь, него ми го мамишь.“ —
„О мори бабо стара, убилъ ми те господъ!
Заръ ти ниетъ имашъ насъ да нѣ отделишь!
Смѣрт-та да те делить, тебе да те немаъ;
Ама миѣ два-та въ шарена одаа,
Въ шарена одаа, на мека постеля.
На лоши зборо’и полошо ке на’ишь;
Сина ти люби го, а мене кроти ме,
Ако сакашь, бабо, векъ да си поминишь,
Ама миѣ два-та не си сѣ делиме.“

309.

Їглицо моме, Їглицо!
 Їгленъ к сърцѣ майкѣ ти,
 Жаръ и пепелъ на татка ти!
 Защ' не те даде за мене,
 Туку те даде до мепе,

До мене на мой кошѣа.
 Кошѣа ми к башъ душманъ,
 Татка ми ми го опрале,
 Брата ми ми го фатиле,
 И на колъ ми го удриле.

310.

Дона и Аго.

„Что си метнала, Доне, Доне де-
 войко, *)
 На пѣтъ подѣ оряхъ,
 И метнала си,
 Чомберъ на глава?
 Майка си жалишъ,
 Баща си жалишъ?“
 Дона си Агу
 Тихомъ отговора;
 „Нали ма питашъ,
 Право да кажа;
 Ни майка жаля,
 Ни баща жаля;
 Тебе си жаля,
 Като щешъ д' идешъ
 На пусти сеферъ;
 Не пѣрляга ли,
 И асъ съ теб' д' ида
 На пусти сеферъ?“
 Аго си Дони
 Тихомъ говори:
 „Асъ не юйдисва
 И ти сѣсъ мене,
 Сѣсъ мене д' идешъ
 На пусти сеферъ;

Че тамо кажатъ
 Многу сѣ Турци,
 Повече Грѣци,
 Мен' щатъ погуби,
 Тебе щатъ узе.“
 Дена си Агу
 Тихомъ говори:
 „И асъ сѣсъ тебе,
 Аго, да ида;
 Дене да ти сѣмъ
 Младо сеихче,
 Да ти тимара
 Добри-те коне,
 Брѣзи атове;
 Утромъ да ти сѣмъ
 Млатъ каведжѣа,
 Млатъ чубукѣа,
 Кафе да вара,
 Чубукъ да пала;
 Вечеръ да ти сѣмъ
 Бѣла кадѣна,
 Да ти постиламъ
 Меки душѣци,
 Да та завивамъ
 Съ меки юргане.“

*) Доне, Доне девойко — сѣ повторить на 'ском стихъ.

311.

Отъ Костурско *).

Де съ чуло и видело
 На сонъ мома да съ кради
 Мегу майка, мегу татко,
 Мегу деветъ нейни брака,
 Мегу нейни осумъ сна'и.
 Па гя зе'а, ъ носі'я
 Ъ носі'я во ливади,
 Да удри'а два чадора,
 Еденъ зеленъ, други червенъ.
 Съ разбуди мала мома,
 Отговоре мала мома:
 „Море лудо, море младо!

А подай ми фрѣшко ноже
 Да посеча блага лапка,
 Да накисна моя уста;
 Па да одишъ д' она чешма,
 Донеси ми ибрикъ вода,
 Да оладамъ мое сѣрце.“
 Съ измами лудо младо,
 Па си оде, взеде вода;
 Съ умори мала мома.
 Ка ми дойде лудо младо,
 Кѣде виде мала мома,
 Само лудо съ умори.

312.

Дали легна, дали заспа,
 Дали виде сонъ за мене,
 Какъ що видохъ я за тебе?
 Съ сторихме два голѣба,
 Летнахме вишно, високо,
 Ние токмо зевгарично
 Съ качихме ливагя-та,

Богъ да биетъ берачи-те,
 Що дойдоха нѣ скорнаха.
 Си летнахме ние токмо,
 Съ качихме на лозіе-то;
 Богъ да бие аргати-те!
 Що дойдоха нѣ скорнаха.

313.

„Стойно, мори Стойно!
 Утре ке ти дойда.“ —
 „Немуй, лудо, немуй,
 Вая вечеръ не иди.
 Дойди, лудо, дойди,
 Дойди утре вечеръ;
 Майка ке ми оди

Горни воденици.
 Облакъ кя ъ вати,
 И гратъ кя завѣрни,
 Порой кя ми стечи,
 Майка кя остани,
 Па ти да ми дойдишъ.“

314.

Чіе етъ онова чупче
 Онде на рид-о шо седи

На рид-о оданде река-та,
 Турено како колоната,

*.) Тіе трина'есетъ песни сѣтъ отъ Костуреко.

Флоринъ носе на чело-то
Флоринъ мамудіа.
О майко, мила майко!
Ка да съ става со нея,
Боленъ да легна край нея,
И здравъ да стана отъ нея,
Ка грандафилъ во градина,

Ка горозве во планина.
Не е било чупче за пилини,
Току е било Косинско невѣшче,
Оно си има момче по чуждина,
Тамо седи кираджіа чека,
Да не книга одъ него найди.

315.

Ей моме калешо-то!
Не седи много на вечеръ,
Не гори многу борина,
Оти етъ болна година,

Чума-та біетъ стредъ село,
Ке да те чукни, обере,
Ке те жаля юначе-то.

316.

Мори девойко ярембице!
Не пей рано въ зора-та;
Кон-о си носа на вода,
А кон-о вода не піе,

Отъ твой-те тонки гласови,
Що гласишъ рано въ неделя,
Кога момчина въ църква ода,
Кога девойки за вода ода.

317.

Я опули съ, моме мала,
На вая тука планина,
Що мъгла има на неа?
Да не ъ речешъ отъ бога,

Току да речешъ отъ мене.
Това е мои зді'ови,
Що зді'а яска за тебе,
А ке изгора край тебе.

318.

Ме изгори ме попари, бѣла червена,
Дур' ме стори суво дерво, —
Дойде братъ ти ме посече, —
Да ме кладе на силенъ оганъ, —
Па ме направи бѣла пепелъ —

Ме раздаде на сапунджи, червена,
Да ме праве раки сапунъ. —
Да съ мѣатъ девойки-те, —
Да мѣатъ бѣли образи. —

319.

Море чупче малечко
Не те знамъ чіе си,

Да ти купа драмъ белило
Драмъ белло и цървило,

*

Да го тѣргашъ на бѣло лице,
 Ти да тѣргашъ, яска да сѣ пуламъ,
 Да сѣ пула, да сѣ радва.
 Да ти купамъ шаренъ коланъ,
 Да го носишъ на половина,

Ти да го носишъ, яска да те пула
 Яска да сѣ пула, и да сѣ радва,
 Да ти купа чевли кондури,
 Ти да ги носишъ, я да те пула,
 Да те пуламъ да сѣ радвамъ.

320.

Море лудо, море младо,
 Женено сѣ, или не сѣ?
 Ако не сѣ оженено,
 Оди седни на бунар-о,
 Тури фес-о надъ око-то

И киска-та на рамена,
 Пищоли-те на пояс-о,
 Шаренъ тѣфекъ на колено,
 А сабя-та на камен-о. . .

321.

Своци ми е дошло мало Стамболче;
 Що абаръ донесе отъ Стамбола града?
 Абаръ ми донесе Стамболъ сѣ запали
 Отъ четири стѣрни, четири огневи.
 Тѣа не ми биле четири огневи,
 Току ми биле четири павукли;
 Една-та ми бѣе све млади момчина,
 Друга-та ми бѣетъ све млади девойки,
 Трекѣ-та ми бѣетъ момчина женени,
 А друга-та бѣетъ невѣсти мѣжени.

322.

Трака трука на Вишина порта,
 Да излезе Виша Гѣркиня;
 Не излезе Виша Гѣркиня,
 Ток' излезе Вишина-та майка.
 „Тѣа що сакашъ тука, море лудо,
 Море лудо, младо неженено?“ —
 „Помина по тува Виша да ѣ види,
 Зборокъ да ѣ реча, вѣпо да донесе.
 Яска ке ѣ дада пари неброени,
 Тѣа да ми даде вино немерено.“

323.

Піанъ идамъ отъ града,
Стрекамъ мома въ ливада,
Си заиграхъ кона-та,
Да целувамъ мома-та.
Спърсна мома да бега:
„Чекай, моме, не бегай,
Ти си моя, па моя;
Снощи сумъ билъ на васка,

И на столъ сумъ седнало,
Благо вино сумъ пило,
Ке молитвамъ майка ти,
Ке бла'освамъ татка ти,
Пари немамъ да платамъ,
Пушка реимъ оставамъ,
Тебе не те оставамъ.“

324.

„О соколче, пиленце шарено!
Что тя питамъ, право да ми кажешъ
Да ми кажишъ право, да не лжиишъ.
Кой ти злати криле до рамена?
Кой ти сребри нозе до колене?
Кой ти сади тредифилъ на глава?“
Отговара пиленце соколче:
„Нали питашъ, право да ти кажа;
Я си имамъ до три мили сестри;
Перва-та ю у цара царица,
Втора-та ю у везиръ везирка,
Треть-та ю у паша пашица.
Где-то ми ю у цара царица,
Тя ми злати крило до рамена;
Где-то ми ю у везиръ везирка,
Тя ми сребри нозе до колена;
Где-то ми ю у паша пашица,
Тя ми сади трандафилъ на глава.“

325.

Море момиченце мѣнанко,
Въ крѣст-та си твѣрде тѣнанко,
Не гледай доло и горе,
Но гледай Банка въ очи-те.
За да те Банка испише
На турска бѣла хартіа.

Банко ще да тѣ проводи,
Да види татко и мама
Какво сжмѣ либе залибилъ,
На тойзи пусти виляеть;
Снѣга му тѣнка висока,
Лице му бѣло, червено,

Вежди му черни гайтани,
Уста му чешка сребарна,

Очи му черни череши.

326.

Снощи станахъ съненъ, буденъ махмуренъ,
Тя попитахъ моя майка мъштиха:
„Пели ли съ първи петли и втори?
Викалъ ли ю Селимъ ходжа на меджитъ?“
Отговоря стара майка мъштиха:
„Не съ пели първи петли, ни втори,
Ой ти тебъ лудо младо, глупаво!
Не е викалъ Селимъ ходжа на меджитъ.“
Азъ не слушахъ моя майка мъштиха,
Но отидохъ въ мой-те темни ахъри,
Тя извадохъ моя коня хранена,
Оседлахъ го, обуздахъ го азъ него,
Воседнохъ го, припуснахъ го азъ него,
Тя отидохъ на студени кладенци.
Тамъ намерихъ до три моми згодени,
Азъ попитахъ до три моми згодени;
„Гази ли са тази вода студена?
Кърши ли са тази калинка червена?
Либятъ ли са до три моми згодени?“
Отговарятъ до три моми згодени:
„Не са гази, тѣзи вода студена,
Не са кърши тази калинка червена,
Не са либатъ до три моми згодени.“

327.

Момкова майка изъ домъ излезла
Изъ домъ излезла, снаха да тражи;
Много тражила и намерила,
Где мома цвекѣ у китка бере:
„Защо ти, моме, та китка цвекѣ?
Дали за тебе, дали за либе?“ —
„О чужа майко, азъ либе немамъ,
Но салтъ за мене, да ми мирише.“ —

„А щешъ ли, моме, да те азъ зекамъ
За мого сина, за Костадина?
У него бахча хубава има,
И цвеке има да ми мирише.“ —
„О чужа майко, що мене питашъ?
Азъ баща имамъ, ти него питай,
Азъ майка имамъ, ти неа питай;
Гдѣ-то ме дадатъ, я съмъ готова.“

328.

Заранъ ще ме рано на пътъ да идеме
Презъ гора-та въ село мома да годиме.
Но послушай, синко, що ща да ти кажемъ;
Помни коги влезнешъ у ижштини двори,
Да не гледанъ къща дали не голема,
Но ти гледай, синко, даль не пометена;
И не гледай дрехи, ако мома има,
Обеци и венци, шити рѣкаве;
Това все не струва салъ неколко гроши;
Но ти гледай паметъ ако она иматъ,
Защ' това не, синко, голѣмо имане,
Голѣмо имане безъ довършваніе.

329.

Болно лежить мало моме,
Болно лежить три месеци,
Мѣка иматъ, тѣга иматъ
Тѣга иматъ за лудо-то.
Па говори мало моме
Мало моме на майка си:
„Ми съ піетъ студна вода,
Да с' напиамъ, та да умрамъ;

Викнете ми моѣ-то лудо,
Да го видамъ, та да умрамъ.“
Па си дошло лудо младо,
Го видело, го целива,
Тѣко нему проговара:
„Гясъ за тебе си умирамъ.“
Уще реч-та не дорече,
Въ едношь моме си умрело.

330.

Майко ле, мила майко ле!
Помина момче Дреновче,

На бърза коня вгя'аше,
Лице-то му съ ясенше,

Како ламбада борина,
Перче-то му сѣ вееше,
Како љ ковелъ въ планина.

Я мене дай ме за него,
Акѣ не, ке бегамъ по него.

331.

Петрице, моме Петрице!
Дейгиди риба летнице,
Цѣрвено отъ Охритъ яблоко,
Преспанска тѣнка љгуля,
Елибасанско-но ноже,
Юручка топла погача,

Битолско поле широко,
Тиквешка бѣла пченица,
Солунско суво грозинце,
Воденска ширка цѣрвена,
Негошко вино 'убаво!

332.

Дали љ сѣнце що рано огреватъ ?
Дали љ паша со силна-на войска ?
Дали љ кула мегю два майстора ?
Даль љ невѣста мегю два девера ?
Дали љ коня мегю два-на слуга ?
Дали љ слуга мегю два-на коня ?
Дали љ оганъ мегю два ридіа ?
Дали љ река мегю два-на брега ? . . . .

333.

Що ми љ сѣрце тегнало
Башъ араміа да бидамъ,
Цѣрна кошуля да носамъ,
Чивти пицоли на поясъ,
Тонка-та пушка на рамо,

Остра-та сабя на лево;
Башъ араміа да бида
Во Моріовска планина
Со сто љ педесетъ сеймени!

334.

„Стани ми Недо мори отвори
Мала-та врата вратничка.“—
„Не мога дуберъ, море, да стана,
Майка ми лежить до мене,
Варлила рѣка, драги, вѣрзъ мене;

Не могу, драги море, сумъ мала,
Отъ дванаесетъ години,
Не могу, драги, диванъ да седа,
Не могу, драги, чубукъ да паля.“

335.

„Бисеро, моме Бисеро!
Даль сѣ у бахчи растена,
Даль сѣ отъ бога дадена?“

„Не сумъ у бахчи родена,
Ни сумъ отъ бога падната,
Тук' сумъ отъ майка растена.“

336.

Отъ село Кронцеливо, близу до Водентъ.

Облагъ ми чиниле лудо емъ девойка,
На едно да ми спѣтъ три дни и три ноке,
На една рогузина, на една перница,
Да не сѣ задеватъ. Момче-то таксако
Нейна бърза коня; мома-та таксала
Сандокъ со прикиа. Момче-то легнало,
Ка ми ъ заспало, като рудо ягне;
Мома-та легнала, сонъ не ми ж фаща,
Туку сѣ расфърлятъ отъ рамо на рамо,
Туку сѣ расфърлятъ, еме разговара:
„Стани лудо, стани, асъ сѣмъ посмеала,
И конь-отъ ъ твой-о, и я сѣмъ ти твоя.“

337.

Елено, моме Елено,
Елено пиле шарено!
Чула сѣ нещо разбрала,
От' боленъ лежа ке умра
Отъ тешка болесъ невѣрна
Со две куршуми удрено,

На десно рамо удрено
И две-те бѣ'а тельли,
На тенка сирма нижани
На Оризарски чаири,
На бѣла Ружанска.

338.

Сѣ собрале, набрале
'Си-те моми Баровки
На Баровки гумница,
Да ми предѣтъ дарови,
Да дарувѣтъ сватови.
Заросила роса-та,

Избега'е моми-те;
Пристанала роса-та,
Пакъ дойдо'а моми-те
Сѣ фати'а на јоро
Да ми игрѣтъ на јоро;
Сѣ фатила Митана.

339.

Отъ Карчово, кунъ Дебарски-те места. *)

Шетафъ, шетафъ низъ гора зелена,
 Шуркафъ, шуркафъ дробно пиле залюба;
 Не си найдофъ дробно пиле залюба,
 Токъ си найдофъ леденчици зелени,
 На леденци едно ле дърво високо,
 На дърво-то цървено цвеке цутка,
 Подъ дърво шарена чешма студена,
 До чешма-та до три моми хубави,
 Топлача погача ручагя,
 И студена вода си піе'а.
 Па помина едно ле старо гърбаво,
 Имъ посака трово погача да ручатъ,
 Му реко'а до три моми хубави:
 „Ай отъ тука, едно старо гърбаво!
 За тебе ю жрженъ лебець непечень.“
 Па посака тро'а вода да піетъ;
 Му рекоха до три моми хубави:
 „Ай отъ тука едно старо гърбаво!
 За тебе ю мѣтна вода студена.“

340.

Легнала левенъ Гюргя заспала
 Широко поле, Гюргя, край море
 Подъ она дърво маслинка.
 Повеа силенъ ветеръ отъ море,
 Сжършило гранка, Гюргьо, маслинка,
 Удрило мала мома по грѣди.
 Отъ сонъ сѣ мала мома разбуди,
 Фатила мала мома да плаचितъ,
 Отъ сѣрце мала мома да кѣлнитъ:
 „Дегиди ветеръ, джанимъ, ветрище!
 Никако ветеръ, боже, не веалъ,
 Що мене млада отъ сонъ разбуди,
 Слатки сонница, джанимъ, си гледафъ.
 Поминаха до три луди млади,
 Първо-то менѣ даде яболко,

*) Сетъ две-те песни.

Второ-то менѣ даде златъ пѣрстенъ,
Трекьо-то мене, джанимъ, целива.
Той що ми даде, джанимъ, яболко,
Какъ него, боже, да съ тѣркалитъ :
Той що ми даде, джанимъ, златъ пѣрстенъ,
Низъ него, боже, да съ провриетъ ;
Той що ме мене, джанимъ, целива,
Дай ми го, мили боже, на яве,
Векъ да поминамъ, боже, сосъ него.

341.

Собрале съ седумдес'тъ кралеви,
Мегю себе тѣе зборуваеътъ :
„Колку иматъ отъ море до Дунавъ,
Седумдесетъ и седумъ градо'и,
Отъ Легена поголемъ гратъ немаътъ ;
Стретъ Легена лична Ангелина
Ангелина краль Богдану сестра,
За неа съ земя не мируеътъ.“
Краль Богдану не добро паднало,
Отъ тува стана дома си ойде,
Тога Богданъ говоритъ сестрѣ си :
„Айти тебе сестро Ангелино !
Що те имаътъ сестра, да те немаътъ !
За тебе съ земя не миру'етъ.
Ай влезе си въ земѣни килери,
Отвори си шарени ковчедзи,
Изва'н си три жолти дукади,
Та поиди си на Легенъ чаршиа
Та купи си 'се карака свила,
Усучи си три силни гайтани,
Та поиди си во горно-то лозѣ,
Тамо иматъ дѣрво кистатово,
Превѣрли си три силни гайтани,
Та вѣрзи съ потъ бѣло-то гѣрло,
Сама себе, сестро, уда'и съ,
За тебе съ земя не миру'етъ.“
Тука стана лична Ангелина,
Та съ изми, бѣло съ промена,

*

Та си влезе во земни килари,
Си отвори шарени ковчедзи,
Си изваде тие жлти дукади,
Съ промена руво копринено,
И си поиде въ Легенска чаршиа,
Не си купи 'се карака свила,
Тук' си купи едно лудо младо,
Що не пиетъ вино и раkia,
Що не фърлятъ пушка во сѣбота,
Що не вадить сабя во неделя,
Що му игратъ видра на колено,
Що му пейтъ славей во пазу'а.

342.

'Сж нокъ седело мож-то войникъ,
Киски китело, бисеръ низало,
Коню на грива, себѣ на гърло,
На мѣшко дете, на тенка пушка,
На остра сабя, на чувтъ пищоли.
Конь грива треси, бисеръ ми ронить:
„Бре стои, коню, грива не треси
Грива не треси, бисеръ не рони!
Ясъ не те терамъ на силна войска,
Туку те терамъ на лепа свадба,
Брата ке женамъ, сестра ке мѣжамъ.“

343.

Вявнафъ коня на вѣра,
Па си слегофъ потъ село,
До студени-отъ кладенець,
До кладенець владика,
До владика гякови,
До гякови попови.
Владика държить викia,
Полна рамна раkia,

Да благословить моми-те,
Да ми растатъ порастатъ,
Какъ жржѣ по нивѣ-то,
Како тѣрска въ блато-то,
Какъ топола по поле,
Какъ здравецъ по планина,
Какъ босильокъ въ градина.

344.

„Веке ми съ здодеало
 Отъ оваа бекарщина,
 Само легни, само стани,
 Со ржце—ве во пазу’и,
 Со нодзе—ве во скуте’и.
 Смисли бога, дзвездо, дойди вечеръ,
 Дойди вечеръ на вечера.“
 „Дегити лудо и младо!
 Я ке ти кажамъ прикажамъ

Мои—ме пусти ало’и;
 Не ми ке майка, какъ майка,
 Тукъ ми ке кучка мжще’а.
 Денѣ ми седитъ до мене,
 Ноще ми спитъ со мене,
 Съ десна—та ржка потъ мене,
 Съ лева—та ржка на мене.
 Да не ме мене препуцитъ,
 Да дойдамаъ, лудо, при тебе.“

345.

Моме—то одитъ на езеро—то,
 Да ми налентъ бисерна вода;
 Две ведра въ ржце, ведро на глава,
 Да му измиетъ бекару нодзе,
 Да му измиетъ дур’ до колена,
 Да му избришитъ со бѣла риза.
 Моме—то одитъ на езеро—то
 Да ми налентъ бисерна вода,

Да му измиетъ бекару лице,
 Да избришитъ со алшаміа.
 Моме—то одитъ на езеро—то,
 Да ми налентъ бисерна вода,
 Да му измиетъ бекару ржце
 Бекару ржце дур’ до рамена,
 Да му избришитъ сосъ бѣло чевре.

346.

Айде Стойно, руса Стойно!
 Тжргай оро по край мене,
 Да ти турамаъ чаша вино,
 Во чаша—та злати пжрстенъ,

Да го носишь денъ Велигденъ,
 По Велигденъ ке те земамъ
 По Велигденъ празници—те,
 Да не губамъ делници—те.

347.

Кинисалъ Димо, кинисалъ
 Со два—на коня цжрвени,
 Да одитъ Димо, да одитъ
 У бѣла Петра ’убава.
 Колку съ Димо приближа,
 Отъ порти Димо љ викатъ:
 „Отвори, Петро ’убава!
 Запали киска борина,

Наточи вино цжрвено,
 Оба да, Петро, пиеме;
 За тебе сумъ съ посвжршилъ.“ —
 „Не зборви, Димо, не зборви
 Не зборви такви зборо’и,
 От’ ке отъ бога гре’ота,
 От’ ке отъ люге страмота,
 Мие сме близу роднине;

Моя-та майка и твоя
 Тіе две сестри родени,
 А мїе първи братучеди.“ —
 „Дегида Петро ’убава!
 Дробна-на песокъ брой нематъ,

Глобоко море глетъ нематъ,
 Широко поле ’отъ *) нематъ,
 ’Убаво моме ротъ нематъ;
 За тоа су те посвършилъ.

348.

Гюль девойче потъ гюль ми заспало,
 Ветаръ веитъ, а гюль ми сѣ ронитъ,
 Девойка-ѣ на гърло падинатъ.
 Гюль девойче отъ сонъ сѣ разбудвитъ,
 Богу ми сѣ тога помолила:
 „Дай ми, боже, очи соколови,
 Дай ми, боже, криля лъбедови,
 Да прелетамъ три деветъ планини,
 Та да падна во царе’а войска,
 Да отберамъ момче спроти мене,
 Що не пїетъ вино и ракіа,
 Що не пїетъ кафе и тутуна;
 Отъ кафе-то сърце поцърнато,
 Отъ тутуна кука поплювана,
 Отъ ракіа мома нелюбена,
 Отъ вино-то јорганъ побжльвано.
 Дай ми, боже, гергеѣъ отъ билюра,
 Дай ми, боже, игла отъ мерджана,
 Да навеза смиляго јоргана,
 Да покрїамъ себе и юнака,
 Да си видамъ юнакъ како спїетъ!“

349.

„Филипо, моме Филипо!
 Излези на пенджерата-та,
 Да ти го видамъ лице-то
 На книга да го напишамъ;
 Защо кя одамъ на войска,
 Ко’ ке ми текнитъ за тебе,

Книга-та да ъж погле’амъ,
 Тѣга-та да ми поминитъ.“ —
 „Егида лудо и младо!
 Кога ке одишъ на войска,
 И ясъ ке идамъ со тебе.“ —
 „Филипо, моме Филипо!

*) Ходъ.

Не можеш д' идееш со мене,
 Защо ме мене писа'е
 Башъ булюк-баша да ода,
 Зелени байракъ да поса
 Дур' до Цървено Яблоко. *)
 Филипо, моме Филипо!
 Излези на пенджера-та

Да ти 'и видамъ очи-те,
 Очи-те да 'и напишамъ!
 Ко' ке ми текните за тебе,
 Книга-та да ъ отворамъ,
 Очи-те да 'и целивамъ,
 Жалба-та ди ми поминитъ.

350.

Девойче, море девойче!
 Девойче, златно хумривче!
 Край мене вървизъ не зборзизъ;
 Що пизка държишъ со мене?
 Аль ти из уста медена,
 Аль ти из гърло шекерно,
 Аль ти сѣ жби бисерни? —

„Върви въ пѣтемъ, лудо, не зборви,
 Не трескай ми го сѣрце-во,
 Ст' ми не сѣрце треснато;
 Некни ми умре татко ми,
 Вчера ми умре майка ми,
 Брака-та ми сѣ гото'и.“

351.

Излези що те викаетъ,
 Цървено грозие 'убаво!“ —
 „Дегиди лудо и младо!
 Речи имъ да почакаетъ,
 Дур' да излезамъ отъ бана,
 Дур' да с' измазнамъ цулуфи,
 Дур' да с' измамамъ лице-во.“ —
 „Излези що те викаетъ,
 Цървено грозие 'убаво!“ —

„Дегиди лудо и младо!
 Речи имъ да почакаетъ,
 Дур' да с' измамамъ грѣди-ве,
 Дур' да сѣ въ бана избанямъ.“
 Кога излезе отъ бана
 Цървено грозие 'убаво,
 Лице ъ сѣнце грееше
 Со месечина здружено.

352.

Треска ме треситъ, глава ме болитъ
 За она момче, що не найгоре;
 Та що ми носитъ фино-но фѣфче
 Фино-но фѣфче на добра глава;
 Защ' ми сѣ гледатъ небо-но лице,
 Защ' ми сѣ гледатъ, какъ сѣнце греитъ;

*) Место негде въ Азия.

А моя майка мене не даватъ
За она момче що є найгоре.

353.

Гуга болна лежить отъ ни една болесъ
Отъ ни една болесъ отъ църна-та чума,
Примиратъ, замиратъ на майкини скутей:
„Майко, мила майко, леле ке си умрамъ!“
„Мжлчи, Гуго, мжлчи, ти не ке ми умришь,
Сега ке си одамъ во широко поле
Во широко поле, во силно-но стадо,
Да ке ти донесамъ еденъ руди овень,
Да ке ъ го да'амъ на църна-та чума.“ —
„Майко, мила майко, чума жертва нейкитъ.“
Дури пойде, дойде Гугина-та майка,
Дури пойде, дойде, Гуга душѧ даде.

354.

Помину'амъ, замину'амъ,
Пусти порти затворени,
Прелазени, преградени
Со две сламки жржано'и;
Моме спиетъ стреле дворежъ
Стреде дворежъ на одар-отъ;

Надъ гла'а му бардакъ вода
Во бардакъ-отъ киска цвекѧ.
Не сумъ вода да прелеамъ,
Не сумъ змиѧ да сѧ проврамъ,
Не сумъ еленъ да прескочамъ,
Не сумъ пилѧ да прелетамъ.

355.

Рай, боже, рай да не видить
Той що научи чужина,
Да одагять момчина-та
Женети емъ неженети.
'Си-те момчина пойдоха
Пойдоха и пакъ дойдоха,
Мое-то момче не дойде
Отъ три месеци земено,
Деветъ години бегано.“
Ево идеть млатъ кираджѧ,

Тои нейзѧ проговара.
„Захо ле, мила Захо ле!
Ако момче-то не дойде,
Малко ти пари пуццило,
Сто бѧли карагрошеви,
Дваесетъ и петъ хаерли,
И триесетъ мендухи.“ —
Кираджи млади кираджи!
Да ти ослепамъ пари-те,
Кога момче-то не дойде!“ —

„Захо ле, мила Захо ле!
Той книга скришно ми даде.“ —
„Кираджи, млади кираджи!
Да ти ослепамъ книга-та,
Ког' момче-то не донесе.“ —

„Захо ле, мила Захо ле!
До реда ке го донесамъ.“
„Кираджи, млади кираджи!
Деветъ години бегано,
Ущ' три години по тамо.“

356.

Велико думберъ Бугарко,
Велико една на мама!
Да знаишъ, мило да знаишъ
Како ю жальба за младостъ,
На порта би ме чекала,
Отъ коня би ме сметнала,
За рѣка би ме фанала,
Въ одагя би ме однесла,
Постеля би ми послала.

Кажи, Велико, кажи ми,
Кой ти ъ даде личба-та?
Даль сѣ отъ бога паднала?
Даль сѣ отъ земя никнала?“
„Що пращашъ, лудо, що пращашъ,
Кой ми ъ даде личба-та?
Не сумъ отъ бога паднала,
Ни па отъ земя никнала,
Тукъ сумъ отъ майка родено.“

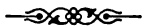
357.

Дель делеле, Гяно, моминя-та
Да чувагятъ, — бахчиня-та,
Бахчиня-та — джрвчиня-та,
На джрвца-та — три пилина,
Три пилина — гулапчина;
Едно пегитъ — на вечера:
Вечерайте, две луди, легнете си! —
Друго пеги, Яно, на полноки:
Разбудете сѣ две луди, гушнете сѣ! —
Трекьо пентъ, Яно, на ютрина:
Разбудете сѣ, луди, баняйте сѣ!

358.

Дель делиле тѣ мали моми,
На 'си-те моми по гядно момче,
На бѣла Мара цѣрно Арапче.
Си го качила на бѣла коня,
Си го однесла топла хамама,

Со негя зела три ока сапунъ;
Три дни го мила, три дни го трила,
Едно-то ухо му го потрила,
Па му съ чудить що да му чинить.

359.

Калугеръ цевеке садеше
На едно место присойно;
Съ научиле две моми,
Да си крадатъ босильокъ,
Па съ затскри калугеръ,
Па си вати две моми.
Една му съ молеше:
„Пущи мене калугеръ!“ —
„Не те пуцамъ, девойко,
Ти си менъ потребно,

Да ми чешляшъ брада-та.“
Друга му съ молеше:
„Пущи мене, калугеръ,
Жити книга що пейшъ!“ —
„Не те пуцамъ, девойко,
Ти си мене потребно,
Да ми периншъ кошуля,
Да постеляшъ постеля,
Да лежиме оба-та.“

360.

„Ой ти моме хубаво и лично!
Робъ ке ти бидамъ до три години,
За да ти видамъ рамна-та става,
Църни-те очи, тонки-те веги
Твой цървенъ образъ, медна-та уста,
Бъло-то гърло, бъли-те гръди.“ —
„Дегиди лудо, дегиди младо!
Дека ке видишъ, що файде имашъ?
полни-те очи, празни-те ръце.“

361.

Дойде време, дойде ко'а,
Да разцути трантафил-о,
Да смириса 'се-та земя
'Се-та земя Румелиска
Отъ Битольско до Прилепско,

Отъ Прилепско до Велешко,
Одъ Велешко до Солунско,
Да го бератъ моминя-та,
Да го редатъ на леси-те,
Да ги горатъ ергени-те.

362.

„Ристано, моме Ристано!
Да знаишъ, моме, да знаишъ,
Оти те майка свършила
Во едно село голѣмо,
Во една куќа бога-та,

За едно момче малечко!“ —
„Пусто да бидитъ село-то,
Оганъ да горитъ куќа-та,
Куршумъ да удритъ момче-то!“

363.

„Що ми падна, мила нанке, мъгла по поле-то,
Мъгла по поле-то, мила нанке, близу до село-то!
Така мъка, мила нанке, тешко на сърце-то,
За попова керка, мила нанке, тая наймала-та.
Тая да земамъ, мила нанке, севда да поминамъ,
Севда да помина, мила нанке, векъ да познаемъ,
Кротко, кротко оди, мила нанке, како геребица,
Ситномъ, ситно зборватъ, мила нанке, како ласто'ица.“ —
„Защо ти ю, синко, попова-та керка?
Она болна лежитъ токмо три години,
Мама ке ти земитъ Солунска кокона.“

364.

Во бахча-та, во бахча-та
Едно дърво високо;
До дърво-то, до дърво-то
Една чешма студена;
До чешма-та, до чешма-та
Една лоза лозница;
До лоза-та, до лоза-та
Едно одре високо;
На одре-то, на одре-то
Постелица послана;
На постеля на постеля,
Златна перница фърлена;
На перница, на перница

Лепа Злата легнала;
Златна-та майка, писана-та майка
На глава-та ѝ тѣжила;
Златни-те сестри, писани-те се-
стри
Вощени свеки палеха;
Златни-те снахи, писани-те снахи
Венец-о ѝ плетеха;
Златни-о татко, писани-о татко
Нова куќа правеше;
Мили-те браќа, писани-те браќа,
Въ носило гѣ носеха.

365.

Леле Яно Малешанке, де Яно де, *)	Дека водишъ до три танци;
Едношъ дойдохъ въ ваше село,	Първи танецъ 'се моминя,
Тебе дома не те найдохъ;	Втори танецъ 'се невѣсти,
Ток' те найдохъ на стредъ село	Треки танецъ 'се бабица.

366.

„Стани, сине, стани, паша ми те викатъ,
Тимаръ да препишишъ Арнаутска земя!“ —
„Не ме викатъ, майко, тимаръ да препишамъ,
Паша-та ме вика, глава да ми земить.“ —
„Що грешка ми имашъ, главà да ти земить?“ —
„Пашина-та керка, отъ баня излезе
Нзмѣна, майко, лепо изтрѣна;
Я си фатихъ, майко, пашина-та керка,
Па си ъз избакнахъ и си ъз исчипахъ;
За това мене, майко, паша-та ме викатъ,
Паша-та ме викатъ, глава да ми земить.“

367.

Богъ да биетъ руса Мара Баирка-та,
Що си стана сутро рано во неделя,
Па си зеде дулецъ вода, личенъ легенъ,
От' си зеде миски сапунъ
Ке си миетъ бѣло лице,
Бѣли рѣце, бѣли подзе.
Съ накачи на чардак-отъ,
Съ пресегна на полица,
Ми си зеде филдишъ чешель,
Да си чешлятъ 'уба' коса,
Да напра'ятъ туртурици,
Да уплетитъ леса на коса,
Да ъз видатъ тѣрговчина,
Да факяетъ зазѣбниза.

*) Де Яно, де — съ повторитъ на 'секоя стихъ.

368.

„Маріе, мори девойке!
 Що многу снощи седофте,
 Що многу гости имахте?“ —
 „Дегиди лудо и младо!
 Що многу снощи седохме,
 Що многу гости имахме;
 На майка ми шуре'и-те,
 На татка ми мили брака,
 А мене мили вуйчеви;

Санокъ си стояѣ на баджа,
 Санокъ сумъ сеиръ гледала,
 Въ стретъ куки огонь гореше,
 Стреде кошара стоеше,
 Со зеленъ венецъ на глава.
 Отъ сега, лудо, да пукнишъ,
 Да пукнишъ, лудо, да треснишъ,
 За друго момче съ свършихъ.“

369.

Умрехъ, загинахъ, Ленко, за тебе,
 Дур' да съ ставамъ, Ленко, со тебе,
 Потъ твое гърло да летувамъ,
 На твои дойки, Ленко, да зимувамъ.
 Богъ да убіетъ — майка ти,
 Що не те пуцатъ — на порта,
 За да съ видишъ — сосъ мене!
 Богъ да убіе — татка ти,
 Що не те пуца — на вода,
 За да съ ставишъ — со мене!
 Сека година — кървнина,
 Ова година — два кърва.
 Смисли съ — за мене,
 Не оста'и — да умрамъ,
 Да умрамъ — за тебе.

370.

„Куме ле, куме, кумъ Карафиле!
 Учи си карай кърщениче-то,
 Да не разѣрлятъ църни-те очи;
 'Секое село 'се посестрими,
 'Секое село 'се по две, по три,
 Наше-то село 'се печестина,
 Туку съ чудить коя да любить.“ —
 „И си го карамъ и си го учамъ,

Кога не слушатъ, що да му чина,
 Кога ю 'убафъ секой го любить.“
 Що ми ю дошло лудо-но младо,
 Що му донесе люта ракіа,
 Люта ракіа да сѣ напіеть,
 Да не ми чинить големи зулумъ.
 Сонъ ми го варить, и ми го кършитъ,
 А нематъ лудо да ми заспіеть.
 Съ зачудіе кутри селяни,
 Отъ що ми чинить големи зулумъ,
 Му донесо'е згодна вечера,
 Болаки лудо да ми вечерать
 Да ми вечерать, да ми заспіеть;
 Пакъ нематъ лудо да си заспіеть.
 Му донесо'е стара-на баба,
 Чесъ да му чинить дан' ке заспіеть;
 Пакъ нематъ лудо да ми заспіеть.
 И му туріе руйно-но вино,
 Дан' с' опіянить, дане заспіеть;
 Пакъ нематъ лудо да ми заспіеть.
 Му донесо'е малко-но моме;
 Колку му седна на колено-то,
 Му ъ префърли десна-та ржка
 Десна-та ржка на десно рамо,
 Вчасотъ лудо-то ми ю заспало;
 Тивнале люгѣ отъ тешки зулумъ.

371.

Силяно, моя Яно-ле! Наша-та земя мошне ю мирна, Две сѣнца греатъ, две роси росѣтъ, Две 'лѣбородна. Айде со мене, Силяно моя Яно-ле,	Турфанта цвеке Велмишко, Киска босильокъ Петричка, О'ричко благо яблоко, Тиквешко вино цървено, Стамболско цвеке 'убо'о!
---	--

372.

Помину'амъ, намину'амъ
 Край Перуша поседу'амъ;
 Тебе те гледамъ, Яно, на бунарче-то,

Къде ми църпишъ студена вода.
Тако ти бога, Яно, подай една вода
Со твоя-та стошна, Яно, со десна-та ржка;
Бъло-во сърце, Яно, църно изгорено;
Ракиа пиаъ, Яно, зеиръ ми съ чинить.

373.

Попова керка викаше
Отъ високи-те чардаци,
Отъ ситни дробни пармаци:
„Елате моми ’убави,
Елате зборъ да зборвиме!
Оти ке до’итъ татар-отъ
Со дванадесетъ татари
Со тие църни Арапи,
Мене ке млада попленьтъ,
Ке ме однесътъ въ Янино
Въ Янино при Али-паша,

Баш- робинчица да бидамъ,
Шербетъ и кафе да служаъ.“
Уще ми реч-та не рече,
Стигна’е пусти татари
Со тие църни Арапи,
Попо’а керка зедо’е,
Ми ъ однесо’е Янино
Янино при Али-паша,
Башъ робинчица да бидить,
Шербетъ и кафе да служатъ.

374.

Стройници вино пие’е,
Девойка слуга служеше
Со бисеръ венецъ на глава;
Бисер-отъ ъ съ ронеше,

Свекоръ си чаша расеше,
Свекоръ ъ кабулъ чинеше:
„Раси ми, сна’а, раси ми,
Я тебе кабулъ те чинамъ.“

375.

Бълиградо що ми съ бълентъ?
Иматъ нещо за тва съ бълентъ,
Во него ю Мара Бълогратка,
Лице иматъ, како ъсно сжнце,
Очи иматъ како църно грозю,
Вежи иматъ како пивизи,
Гърло иматъ како месечина;
За то’а съ Бълиградъ бълентъ.

376.

„А юначе Дренополче,
Що мирисашъ мискъ не носишъ?

Що не мислишъ да съ женишъ
За девойка Софiянка?“ —

„Ми њ кажвѣтъ гърдо—мазна
Гърдо—мазна, не'убава.“
Та си поиде во Софія,
Фати конакъ у стрика ъ.
Му изгегла невѣста—та
Со на'лани шикосани,
Со чораби копринени,
Съ алъ кошула дуръ до земи,

Со читяни чичекли,
Алъ збунче до колена;
Сжице бѣше облечена,
Месечина опасана,
Дробни дзвезди по рамена,
Сажуръ калпакъ на глава—та,
Паунъ перо на калпаг—отъ.

377.

„Мори девойко, малка девойко,
Малка девойко, блага яболко!
Сакамъ нещо тебе да те питамъ,
Ке те питамъ, право да ми кажешъ,
Що си' толко, момо, расипано?
Бѣло лице ти њ помренено,
Цѣрни очи мрежа ти фатиле.
Дали си', момо, болна лежала,
Или си', момо, боленъ гледала?“
Мома му веле, веле, говоре:
„Ей море лудо, лудо, да младо!
Нити сумъ, лудо, болна лежала,
Нити сумъ, лудо, болестъ гледала.
Богъ да убіе моя—та майка,
Що мене скорнала мошне рано,
Та ме пушила за студна вода
За студна вода отъ нова чешма;
Та си станахъ, лудо, мошне рано,
Та си узехъ, лудо, нова стомна,
Та си поидехъ на нова—та чешма,
Вода си найдехъ, ретъ не си найдехъ;
Постояхъ, лудо, ретъ си дочекахъ,
Ред—отъ ми дойде и налихъ вода
Си налихъ вода и сѣ повърнахъ,
Та си влезехъ, лудо, въ градина—та,
Да си видамъ рано—то цвеке.
Богъ да убіетъ морски—отъ ветеръ!
Що си подуна силенъ и виленъ,
Та си скърши солба босильокъ.“

Тогай и веле лудо-то младо:
„Мори девойко, малка девойко!
Ясъ да си найдамъ солба босильокъ,
Билъ ъ позлатилъ отъ коренъ до върхъ.“

378.

Мерудо, Мерудо, ай златна Мерудо,
Богатско-но чедо, отъ бога-та къща,
Отъ голема рода, отъ мнозина брака!
Знаишъ, моме, знаишъ, знаишъ, паметувапъ,
Кога ми ти носехъ дребно-то оwoще,
Лещи и миндали и благи яболки,
Кисели калинки, и сухо-но грозъ? —
„Знамъ, лудо, знамъ, нема що да чина,
Една майка имамъ, болѣ да ъ немамъ;
Она не ме пуца вонка да излезамъ,
Въ градина да влезамъ, китки да наберамъ,
Китки да наберамъ, глава да наредамъ,
На тебе да пуцамъ, любовъ да зафатамъ.“ —
„Мерудо, Мерудо, ти златна Мерудо!
И ясъ сумъ си така, како ти що велишъ;
Една майка имамъ, болѣ да ъ немамъ;
Она не ме пуца вонка да излезамъ,
На чешма да пойдамаъ, конь-о да напоямъ;
Ке ми наржчува, ке ми прержчува:
Дека да ъ видишъ тая вражка керка,
Отъ пѣтъ да съ тѣргнишъ, место да и чинешъ.“

379.

Маро, бѣла Маро, майчино кѣдино!
Седнала ъ Мара вонка затъ къща-та,
Въ мала-та градина, потъ бѣла-та лоза,
Риза везе Мара и урнекъ зафаща.
Тамъ дека си везе, и урнекъ зафаща
Въ долетали три бѣли гълѣби,
До три гълѣби, три сиви гумени,
И си застанале на бѣла-та лоза,
Съ криле затрепна'а цвѣт-отъ зарониле,
Цвѣт-отъ зарониле, риза напрашилe;

Со уста заннаха, копринѣ смотиха.
Тогай веле Мара, веле и говоре:
„Робини, робини, дайте до два лѣка,
Дайте до два лѣка, дайте до две стрели,
За да си устреямъ три бѣли голѣби.“
Па они на Мара велѣть и говорятъ;
„Не сме дошли, Маро, за да насъ устрелишь,
Тук' сме дошле, Маро, мома да гледаме,
Мома да гледаме за нашега брата.“

380.

Изникнало едно дърво
Едно дърво дафиново,
Колку лично, толку вишно;
Корень-отъ му по 'сж земя,
Вършен-отъ по сино небе,
На вършен-отъ паунъ пее
Дури пее, дур' зборува:
„Слушайте малко голѣмо,
Слушайте Турци, кауре!
Ка пее паунъ на дърво,
Такъ гори юнакъ за мома,
Како два страка борина.
Кой иматъ мома хубава,

да не ѣ кара, не бие,
Току да ѣ изанъ дава,
Често да сѣ променува,
По двашъ, по тришъ во неделя,
Деветъ пѣта во месец-отъ.
Да знае мома, да знае
Да знае, да паметува,
Кога ѣ мома ходила,
Кога ѣ левентовала,
Кога ѣ кахаръ не брала,
Кога ѣ била при майка,
Кога ѣ дарм готвила.“ —

381.

Мила момо църнооко!
Мили твой-те църни очи,
Църни, църни како търнка,
Полни, рамни, како грозде!
Седнала ѣ малка мома
Задъ къщи во градина-та,
Подъ бѣла лоза на сенка,
Подъ бѣла дреновина,
Подъ Солунска ядрина,
Подъ бѣлъ цървезъ трандафилъ,
Дробенъ бисеръ си нижи

Дробенъ бисеръ и флорини.
Тамъ дека герданъ си ниже,
Тамъ помина лудо младо,
Та ѣ веле, и говре:
„Мила момо, църнооко!
Богъ да биетъ твой-те братѣ!
Що выкнаха майсторе-то,
Та зидаха дворове-то;
Не имъ стига що зидаха,
Отъ горе тѣрнѣ кладоха,
Да не пиле си пролете,

А не човекъ да помине.
Чинъ ми пролизъ да помина,
Ясъ при тебе да си дойдавъ,
Две-те герданъ да нижиме,
Дробенъ бисеръ и флорини,
Очи да си размениме,
Да ми дадишъ царни очи,
Да ти дадамъ сери очи,
Царни очи, страмливъ погледъ,
Мой-те очи твой да бидатъ,
Твой-те очи мой да бидатъ;
Ако не съ каилъ чинишъ,

Ке ти дадамъ и повике
Сто флорини туралин,
'Се на синджиръ оковани.“
Она веле и говоре:
„Море лудо, лудо младо,
Дейди лудо аджаміа!
Не да дадешъ сто флорини,
Ток' да дадешъ сто товари,
Не съ очи разменуваъ,
Твой-те очи мой да бидатъ,
Мой-те очи твой да бидатъ.“

382.

„Мено ле, Мено, Мено девојко!
Не оди, Мено, нокіе за вода
По месечина, на облачина!
Води-те ни сетъ мошне далеко,
На теб' съ фале лудо да младо,
На теб' съ фале, да те позадре.“
Тогай си веле Мена девојка:
„Ако ме стрете, що ке ми чине?
Стомна акъ скърше, нова ке купе;
Не сумъ калинка да ме соскърши,
Да ме раздаде на дружина-та;
Не сумъ погача да ме посече,
Да ме посече, да ме изеде.“

383.

„Излези, Стано, излези
Излези, керко, да видишъ ;
Старъ хаджи Димо напреди
Со деветъ сина по него,
Снощи на армасъ си биле,
Сега отъ армасъ си идатъ.
Син-отъ му Ристо армасалъ

За Маса Арборянка;
Излези, Стано, да вадишъ,
Какви дари дарувала.“
Па веле убава Стана:
„Молчи, мале, онѣмела,
Дека стоишъ ослепела!
Кога ме Ристо сакаше,

*

От' не ме даде за него?
 Ти Риста лошъ чинуваше,
 Риста пѣанъ чинуваше; —
 Таковъ, кѣрко, онаковъ,
 Кжде пѣе, тамо спѣе;
 Вечеръ дома ка ке дойде,
 Со 'си-те кавга си праве;
 На баща му пушка тегле,
 На майка му остро ноже,
 На брата му чифтъ пицоло. —
 Отъ бога, шале, да найдешъ!“

Не излезе да си гледе,
 Ток' си влезе въ килере-то,
 Тѣ отвори шаренъ ковчекъ,
 Тѣ изгори тенки дари;
 Тѣ навали силенъ оганъ,
 Тѣ си фжри тенки дари.
 Тогай веле и говоре:
 „Горейте, пусти, горейте!
 Кога сте ризикъ немале,
 Ясъ да ве дарувамъ,
 И сосъ васъ да съ радувамъ.“

384.

Я излези, моме, и ясъ да те видамъ,
 И ти да ме видишъ; и ясъ да те простамъ,
 И ти да ме простишъ; и ясъ да ти простамъ
 Дребно-то оwoце, що сумъ ти пушувалъ
 За бѣло-то лице. Още да ти простамъ,
 Руде-то костени за рудо-то гжрло;
 Цжрни-те череши за цжрни-те очи,
 Благи-те ябулки за бѣли-те гржди,
 Жжлти-те флорини за рамна-та снжга.
 И ти да ми простишъ дари тенки дари,
 Още да ми простишъ тѣе дребни китки;
 Оти ке си одамъ младо калинджиче
 Младо калинджиче, младо корабарче.
 Мошне ти съ молямъ, ветеръ ка ке духне
 Ветеръ ка ке духне, да не напилесашъ,
 Оти ке сетъ тѣе мой-те издихи.
 Мошне ти съ молямъ, роса ка ке роситъ,
 Роса ка ке роситъ, да не напилесашъ,
 Оти ке сетъ тѣе мой-те дробни солдзи.

385.

Бою ле, Бою Бояно!
 Да ли сѣ чула разбрама,
 Шо ю дошло едно младо
 Едно младо базирганче,

Кондисало стредъ село-то,
 Стредъ село-то на бунар-отъ,
 Да продава чиста стока,
 На деца-та чиста свита,

На моми-те жълто злато
 Жълто злато и коприва.
 Не е дете къде годее,
 Ток' е бълбек на земля-та,
 Къде стое, слонце грее,
 Ка зборува, бисеръ блува,
 Ка съ смее, злато лее.“
 Ка си дочу бѣла Боя,
 Та си стана, та си зеде
 Легенъ, ибрикъ, раки сапунъ,
 Та си изми бѣло лице;
 Отвори си килере-то
 Килере-то, ковчедже-то,
 Си искара чисто рухо,
 Съ промени, съ нареди,
 Да си узее празна фурка

Празна фурка безъ кждея,
 Вретено-то непредено;
 Та кивиса кротко, кротко,
 Кротко, кротко на големо,
 Та си поиде на бунар-отъ
 На бунар-отъ, край чинар-отъ.
 Нито зема, нитъ купува,
 Очи фърли въ баздриганче,
 Мошне и е въ сърце влегло.
 Скоро, скоро съ повърна,
 Та си поиде дури дома,
 На майка си и говоре:
 „Ти си върла магесница,
 Ти вързи му пѣтища-та,
 Ваздриганче тук' д' остане.“

386.

„Стойничко, моя душичко!
 Ела ми вамо повамо,
 Край мое десно колено,
 Край моя-та бърза коня;
 Отъ коня да съ наведамъ,
 Лице твое да целивамъ.“
 Она веле и геворе:
 „Ей море лудо, да младо!
 Минишь, поминишь отъ тува
 Низъ наши-те рамни дворъ,
 Нимуй съ съ мене задевай,
 Нимуй съ мене смислувай,
 Вчера сумъ била на река,
 Везденъ сумъ платно бѣлела,
 Тѣжки те пусти дарове,
 Везденъ ме слонце греало;
 Глава ме боле до бога,
 Не можамъ да ти зборувамъ,
 Ни съ очи да те погледамъ,
 Ни съ глава да ти намахнамъ.“
 Тогай веле лудо младо:

„Стойничко моя душичко!
 Лелъ те е глава болело,
 Защо не дойде до мене,
 Ясь имамъ билка отъ глава,
 Позлатенъ нетопъ на глава,
 Глава-та да ти помине,
 Тѣга-та да ти разминее.
 Ела ми вамо повамо,
 Край мое десно колено,
 Край моя-та бърза коня,
 Отъ коня да съ наведамъ,
 Очи-те да ти милувамъ,
 Пазухи да ти драгувамъ.“
 Она му веле, говоре:
 „Ей море лудо, да младо!
 Минишь, заминишь отъ тува,
 Немуй ме мене задевай,
 Немуй ме мене смислувай!
 Вчера сумъ била на лозие,
 Везденъ сумъ лозие копала,
 Везденъ сумъ грозие зобала,

Дур' ми е гърло болъло,
Гърло ме боле до бога,
Не можамъ да ти зборувамъ,
Ни съ очи да те погледнамъ,
Ни съ глава да ти намахнамъ.“ —
„Стойничко, моя душичко!

Лель те е гърло болело,
Оти не дойде до мене?
Ясъ имамъ блявка за гърло,
Ке ти вжрзехъ ретъ жълтици,
Гърло-то да ти помине.“

387.

Мила момо, църнооко,
Мили твой-те църни очи,
Църни, църни како търника,
Полни рамни, като грозде;
Сакамъ нещо да те питамъ,
Сакамъ право да ми кажишь;
На кого си налютено
Налютено, насърдено,
Даль на майка, иль на тейко,
Иль на твой-те два брата?“
Она веле и говоре:
„Море лудо, лудо младо!
Не сумъ, лудо, налютено
Ни на майка, ни на тейко,
Ни на мой-те два брата,
Туку, лудо, на тебека,
Толку ходи горе долу
По планини, по вишини,
По войска-та Анадолска,
Отъ дек' слонце си угрева,
Па до дека си за'оже,
Нелъ не найде негде цвете,
Да наберишь, да донесишь,
Ясъ да речамъ любовь любамъ,
Отъ любов-та китка -носамъ.“
Па онъ веле и говоре:
„Найдохъ, можо, рано цвете

На конь-отъ ми до грива-та,
Наведохъ съ да наберамъ
Да наберамъ, да донесамъ,
Цвете-то ми проговори: —
Море лудо, лудо младо!
Ти ме бери, ти ме носи,
Не ме давай по моми-те;
Моми-те ме лошо носатъ,
Денъ везденъ носатъ на глава,
На страя-та, потъ кърпа-та;
Вечерь дома ка ке дойдатъ,
Ке ме свадятъ отъ глава-та,
Ке ме фърлятъ во стретъ къщи.
Ка ке станатъ отъ утрина
Отъ утрина въз понеделникъ,
Зематъ метла и лопа-та,
Ке ме сметатъ, ке ме сриматъ,
Ке ме фърлятъ на бунице,
Да ме рятъ кокошки-те.
Деца-та ме 'арно месатъ,
Денъ везденъ носатъ на глава
На глава-та, мегю очи,
Вечерь дома ке си дойдатъ,
Ке ме свадятъ отъ глава-та,
Ке ме кла'атъ на стре'а-та,
'Сж ноцъ ветерь ке ме веитъ,
Ситна роса ке ме роситъ.“

388.

Стана оде на вода,
И конь води по неа;
Конь ъз тегне въ ливаде
Въ ливади подь чадире.
Подь чадиръ ѡ бекріа,
Въ рѣце държи викіа,
Полна рамна рѣкіа,
И на Стана говоре:
„Държи, Стано, чаша-та,

Да благословамъ деца-та,
Да си растатъ порастатъ
Като треск-отъ потъ каменъ,
Като орехъ потъ тесла.
Държи, Стано, чаша-та,
Да благословамъ моми-те,
Да ми растатъ, порастатъ,
Като рѣж-та по поле,
Като лѣженки нарици.“

389.

Славей пейтъ во градина
На утрина во неделя;
Девойка му говореше:
„Ой ти славей, мило брате!
Айде да съ натпеваме,
Ако мене ти натпеваишь,
Ке ти да'амъ градина-та

Градина-та со съ цвеке;
Ако тебе гя натпевамъ,
Да ми да'ишь ливада-та
Ливада-та со трева-та.“
Мома славей натпеала,
И му зела ливада-та
Ливада-та со трева-та.

390.

„Мори моме мало, що те майка кара,
'Се на квечерина, ни на една доба,
Ни на една доба, на едни-о саатъ?“ —
„Ойти лудо младо, 'се заради тебе,
'Се заради тебе, дек' низъ двор-отъ вѣрвишь,
Со яболко ѡжрли, по герданъ ме удри,
Гердано-о ми дзвекна, на мама и текна;
На татко ке кажи, мало ке ме мъжи.“

391.

Скарале съ, степале съ
Двайца брака братучеди;
Па за ощо? за ни ощо,
Вамо долу потъ село-то
Потъ село-то, кай ширки-те;

Ширки бератъ съ гърчкаатъ.
Скарале съ, степале съ
Двайца брака братучеда;
Па за ощо? за ни ощо,
З' едно моме църнооко

Царнооко, бисеръ зѣби;
Рѣще-те си ги содраха,

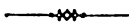
Подзе-те си искършиха;
А за ощо? за ни ощо.

392.

Горе долу Нижо-поле
Найдофъ мало моме;
Съ завъртифъ да го видамъ,
Що ми прилегаше!
Съ обзърнафъ да го видамъ,
Що ми мило бѣше!
Ама иматъ клети татко,

Не ке ми го да'итъ;
Па си иматъ клета майка,
Не ке ми го да'итъ.
Али за нихъ лесно бива,
Една овца една кърпа,
Сами ке ме молятъ.

393.

Ѕглицко моме, Ѕглицко!
Що завалъ найде татка ти,
Та си продаде куки-те
Со високи-те чардаци,
Со ситни дробни пармаци,
Со деветъ врака железни;
Секоя врата ограда,
Наймала врата ливада,
Во ливада-та бѣлъ чадаръ,

Во чадаръ седѣтъ майстори,
Майстори съ облогвеетъ; —
Кой ке префърлитъ бѣлъ чадаръ
Со седумъ ока оло'о,
Со деветъ ока железно,
Той ке ъж земитъ Ѕглица.
Наймалъ съ Стоянъ малечекъ,
Той ми го чадаръ префърлилъ,
Той ми го моме кердоса.

394.

Одъ малъ сумъ сиракъ останалъ
Бесъ татка, та и бесъ майка,
И я си станафъ, съ главифъ
У една млада вдо'ица.
Деветъ години работафъ,
Ичъ ѣ со очи не видофъ,
Елюмъ едношка ѣ видофъ,
Та излегвеше отъ бана,
А ясъ излегвешъ отъ берберъ.
„Добро ти утро юначе!“ —
„Далъ ти богъ добро, вдо'ице!
Ти да ми платишь руга-та,

Що сумъ ти тебъ работалъ
Токму за деветъ години,
От' ми пуциле брака ми,
Ке одамъ да ме оженѣтъ.“ —
„Юначе, море юначе!
Кога с' сакалъ жененъ,
Ясъ да те тебе оженамъ;
Що ке 'и барашъ брака ти?
Ясъ с' има до три алайки,
Коя ѣ сакашъ земи ѣ;
Руса-та по'убава-та,
Тая ке тонка висока,

Тая ꙗ бѣла цѣрвена,
 Со на гѣрла-то флорини.“ —
 „Вдо'ице, млада вдо'ице!
 Ясь не ти сакамъ алайка,
 Ясь нейкомъ руса 'уба'а,
 Тукъ сакамъ да ꙗ жрзліа,
 жрзліа, та и сойліа.
 На вдо'ица сумъ работалъ,

Ясь ке си зе'амъ вдо'ица.“ —
 „Юначе, море юначе!
 Вдо'ица иматъ назинѣ,
 Вдо'ица иматъ дживлинѣ.“ —
 „Вдо'ице, млада вдо'ице!
 Ти тваа гайле немай го,
 На вдо'ица сумъ работалъ,
 Ясь ке си зе'амъ вдо'ица.“

395.

Богъ да убіетъ, Милкано мори, твоя-та майка!		
Що ми те изми	—	и те промена,
И ти нареди	—	дробно-но стрebro,
Дробно-но стрebro	—	на бѣло гѣрло,
Та ми те пуци	—	въ село на свадба.
Тамо имале	—	проклети законъ,
Ми те пречека	—	помалъ побратимъ,
И те целива	—	на бѣло гѣрло.

396.

Рано ранила Петкана
 Отъ 'си-те моми порано
 На бѣли Дунафъ на вода:
 „Добро ти утро, Дунафе!
 Дунафе бѣли Дунафе,
 Ясь тебе ке те опитамъ,
 Ти менѣ право да кажишъ,
 Тако ти морска глубина,
 Тако ти польска ширина,
 И жити сестра моруна,
 Ти право менѣ да кажишъ
 Дали го виде млатъ Стоянъ?“ —
 „Петкано, бѣла Петкано!
 Тако ми морска глубина,
 Тако ми польска ширина,
 И жими сестра моруна!
 Ясь тебѣ право ке кажамъ.

Отъ како петли пеа'е,
 Триста геміа мина'е;
 Пѣрва геміа що мина,
 Во неа бѣше млатъ Стоанъ,
 Во шаренъ кавалъ свиреше,
 Во кавалъ песма пееше:
 „Мѣжи сѣ, мѣжи, Петкано!
 Дури сѣ млада зелена,
 Дури сѣ млада цѣрвена,
 Ясь веке назатъ не идамъ,
 Ти мене да ме не чекашъ!
 Люто ме майка кѣлнала, —
 Стояне, синко Стояне!
 Петкана да ꙗ не земишъ,
 Д' обидишъ, синко, д' обидишъ,
 Три деветъ бѣли градо'и,
 Нигде девойка не нашолъ,

Тук' да ми на'ишъ вдо'ица,
Со дванадесетъ сираци,

Со дринадесетъ чивлидзи.“

397.

„Девойко, девойко, моме църнооко!
Нестой спроти мене, изгорешъ за тебе!“ —
„Гори, дудо, гори, гори да изгоришъ,
Гори да изгоришъ, пепель да съ сторишъ!
Майка не ме даватъ, оти сѣ сиромашъ,
Оти сѣ сиромашъ, оти кука немашъ.“ —
„Девойко, девойко, моме църнооко!
Ти не гледай кука, тук' гледай юнака,
Юнакъ куки править, той куки расипвить.
Девойко, девойко, моме църнооко!
Денъ ми те гледамъ, ноке те сонувамъ
На мека постеля, на десна-ва рѣка,
На мека перница, во десна пазува.
Па си съ разбудвамъ, тебе те побарвамъ;
Кога те побарвамъ, тебе не те найдвамъ,
На постеля велямъ „постельо пустино!
Камо ти моме-то?“ Перницѣ ъ велямъ:
„Перницо треснатипе! Камо ми моме-то?
Сега тука бѣше на десна-ва рѣка,
На десна-ва рѣка, до десна пазува.“

398.

„Кърстано, бѣла цървена!
Що рано цвеке цутило,
Що не го беришъ, да носишъ
Да ти заличить лице-то,
Да ти заличить става-та?“
„Дегиди лудо, и младо!

Що да го берамъ, да носамъ,
Що харо гледамъ претъ мене.“ —
„Кърстано бѣла, цървена!
Мѣжи съ дури сѣ млада,
Дури сѣ тѣнка висока,
Дури ти игратъ сѣрце-то!“

399.

„Та що си бѣло, Менко моме, одишъ?“ —
„Що да чинамъ, милъ побратимъ, да не одамъ?“

Не ме видишъ, милъ побратимъ, що врагъ водамъ?
На вечера, милъ побратимъ, си легнувамъ,
Ни бакнуватъ, зло да го на'итъ, ни щипуватъ,
Ни со ржка, зло да го на'итъ, позатуватъ.
Отъ како сумъ, милъ побратимъ, ясъ мжжена,
Да вѣрувашъ, милъ побратимъ, пакъ сумъ мома.“

400.

Вода водить лудо младо,
Вода му съ запираше;
Запирува морска риба;

Не ми била морска риба,
Туку било малко моме,
Со герданъ њ запирува.

401.

Първа вечеръ вечерафме
Ѣсно пиле геребица;
Втора вечеръ вечерафме
Два гулаба пролетни;
Трека вечеръ вечерафме
Три кокошки менгюшки;
Четворта-та вечерафме,
Четири пайки шепетайки;
Пета вечеръ вечерафме
Петъ гуски недокубени;
Шеста вечеръ вечерафме

Шесъ овни недодрани;
Седма вечеръ вечерафме
Седумъ крави 'се ялови;
Осма вечеръ вечерафме
Осумъ гярми волови;
Девета-та вечерафме
Деветъ гярми биволи;
Десета-та вечерафме
Десетъ вжрзми камили;
Единаѣсета вечерафме
Единаѣсетъ конъи крастави.

402.

Дали знаишъ, паметувамъ, Милице!
Кога съ два-та любефме, —
Отъ двана'есетъ години —
Отъ трина'есетъ пролеке —
Во чичова-та градина? —
Твое-то око кунадиче, —
Твоя-та нога гугуфче. —
Кога съ два-та любефме —
Поть бѣлъ цжрвени грандафилъ; —
Никой по край насъ немаше, —
Сжд' еденъ господъ натъ назъ. —

*

403.

Даль сѣ чуло и видело
Отъ сонъ мома да сѣ грабитъ,
И отъ майка и отъ татка,
И отъ деветъ мили брака,
И отъ седумъ мили сестри,
И отъ осумъ мили снахи;
Да го грабитъ Войвода-та
Войвода-та Орушечки?

Търгана моме сѣ разбуди,
Писна моме да си плачитъ.
Ѣ говори Войвода-та:
„О ти моме, малко моме!
Неприлегашъ за каурка,
Тукъ прилегашъ за кждина,
На диванъ горе да седишъ,
И бурунджукъ да си предишъ.“

404.

Каля иматъ църни очи
Како грозю Камендолско,
Горе долу разгледува
Кай що Турци кафе пѣатъ,
Кай Рисяни вино пѣатъ.
Що имаше едно момче
Едно момче Гян-Гяниче,
Ни седуватъ, ни зборуватъ,
Горе долу разгледуватъ,
И во Каля погледуватъ,
И со глава наджрдуватъ,

И со ржка намахнуватъ,
Па со уста Ѣ зборуватъ:
„Ой ти Кальо, калешъ Кальо!
Айде, Кальо, да бегаме
Да бегаме нашъ виляетъ,
Дури гора шума иматъ,
Дури поле шедба иматъ,
Крива река кумоника;
Нашъ виляетъ мошне харенъ,
Нашъ виляетъ до две сѣнца.“

405.

Девойчина, гугушина!
Ви сѣ момятъ две момчина,
Пѣтъ сторите да поминатъ
Мегю две-те 'убави-те,
Мегю Ката, мегю Мара.

Нещо завалъ не ви чинѣтъ,
Ржце имъ сѣ во джепови,
Джепови-те полни рамни
Полни рамни сувогрозю.

406.

Сѣ здружили две момчина,
Две-те, пакъ две-те *)
Къде ходатъ две-те ходатъ,
И на еденъ гергефъ везатъ,

Едно руво две-те праватъ,
Въ еденъ ковчекъ го клаваеъ,
И пакъ две-те си велаетъ:
„Две-те да сѣ омѣжме

*) Сѣ повторить на 'секои стихъ.

И обе-те въ една куќа,
Да бидиме две џтарви
Две џтарви за два брата.“
Обе-те сѣ омжжиха,

С' омжжиха въ една куќа,
И бидоха две џтарви
Две џтарви за два брата.

407.

Мома вода залеваше,
На неа сѣ огледваше:
„Папа, папа що сумѣ лепа
Шо сумѣ лепа и 'убава,
Би ме зело цареого
Цареого азнатарче;

Денѣ ноќе азно броятѣ.
Еребица крефко месо,
Отѣ заяка мека кожа,
Отѣ вдо'ица бѣла риза,
Отѣ девойка блага душа.

408.

„Момичице бѣло! дали би ме зело?“ —
„Зело би те зело, майка не ме даватѣ,
Защо куќа немашѣ, куќа чардаклиа,
Куќа чардаклиа сѣ джамой и пенджери.“
„Момичице мило! бѣли пари имамѣ,
Куќа ке напра'амѣ сѣ джамой и пенджери.“

409.

Мерудо, Мерудо, ѣсна месечино!
Не стой спроти мене, изгореѣ за тебе,
Како лень за вода, босильокѣ за сенка,
Турчинѣ за кокошка, кауринѣ за винце,
Кауринѣ за винце и люта ракиа.

410.

Кинисало моме на квечерѣ на вода,
На квечерѣ на вода на ни една доба;
И ѣ сустретило едно лудо младо,
Моме целивало и киска ѣ зело.
Тешко не ѣ падна дека ѣ целива,
Потешко ѣ падна, защ' ѣ киска зеде.

„Какъ да пойдавъ дома, на майка да кажа!“
 Пра'у поиде моме дури на давіа:
 „Кадіа, кадіа, суди какъ съ судить;
 Сужъ си кинисала на квечерь на вода
 На квечерь на вода на ни една доба,
 И ме сустретило едно лудо младо,
 Младо ме целива и киска ми зеде.
 Тешко не ми падна дека ме целива,
 Потешко ми падна защ' ми киска зеде.“ —
 „И ясъ да те найдамъ на ни една доба,
 И ясъ те целивамъ и киска ти зе'амъ.“

411.

Стояне, море Стояне,
 Стояне, беговъ джрваре!
 На два те друма терале,
 На треки друмъ те фатиле,
 Бѣли ти рѣце вѣрзале
 Со твой-те цѣрни потвески;
 Долу те въ село слего'е

У попатево старево.
 Поп-отъ имаше две керки
 И трека сна'а Митана:
 „Митано, жити два брата,
 Извай ми некой две золви,
 По едношь да 'и целивамъ
 По дукать да 'и дарувамъ“

412.

Мори Стано, малка Стано!
 Телялъ вика, личба личить
 Войвода-та Омер-ага
 Омер-ага шахпентіа: —
 Вонка мома да н' излезе
 Ни мома, та̀ ни невѣста,
 Ни цѣрноока вдо'ница,
 Ни па млада мжжовница. —
 Ка си дочу малка Стана,
 Та̀ си узе отворе-то,
 Отворе-то отъ килере,
 Та̀ искара чисто рухо,
 Съ промени, съ нареди,
 Съ облече малка Стана
 Кошуля-та коприненѧ,
 Рѣкаве-то бѣлъ бурунджукъ,

Вѣрзъ кошуля сина сая,
 Ситна сая ситновіа;
 Вѣрзъ сая-та либаде-то
 Либаде-то сѣрмаліа,
 Си опаса до две зунки
 До две зунки цареградски,
 Та̀ си кладе цѣрвенъ фесъ,
 Си превѣрза моминъ мафезъ,
 Префѣрли си тульбенъ кѣрпа;
 Ка си дочу, ка си разбра,
 Нареди съ, промени съ,
 Та̀ си узе нова стомна
 Нова стомна и нарамка,
 Та̀ киниса малка Стана
 Кѣршемъ, кѣршемъ по сокаци
 Ке помине край Войводой

Край Войводой тешки порти.
 Тамо леже млади Стоянь
 Вързанъ, кованъ во железо,
 Бугаги на подзе-то,
 Дребенъ синджиръ на гърло-то
 Сосъ белези на ръце-то.
 Ка ъ виде млади Стоянь,
 Ка ъ виде млада Станъ,
 Тогай веле на Войвода:
 „Ей Войводо, русъ Войводо!
 Молямъ ти съ, кланямъ ти съ,
 Тако ти бога и въра,

И тако ти постъ що постишь
 Рамазан-отъ за байрам-отъ!
 Отковай ме отъ железо,
 Отпуци ми бѣли рѣце,
 Да престегнамъ малка Стана,
 Да целивамъ бѣло лице
 Дваждъ за мене, триждъ за тебе!“
 Онъ му веле и говоре:
 „Е ти Стоянь, млади Стоянь!
 Ти за мома вързанъ лежишь,
 Па за мома зборъ ке чинишь.“

413.

„Стоянке девойке, кѣде си ми била?“ —
 „Лудо ле, млади ле, ясъ сумъ била на пазаръ.“ —
 „Стоянке девойке, що бараше безъ мене?“ —
 „Лудо ле, млади ле, да си купамъ алъ кѣделя,
 Дал' ми идеть Велигденъ, и ти сакашь пещени,
 Ке ти везамъ чораби, ке ти ткаамъ подвески.
 Да не ми съ налютишь, да ѣ кажинъ майкъ ми,
 Какъ си збор-отъ имаме, оба да го държиме;
 По Велигденъ Гюргеваденъ, сакамъ пещешъ отъ тебе,
 Сакамъ герданъ отъ бисеръ, сакамъ коланъ отъ сѣрма,
 Како сме съ зборвале, така да съ земиме.“

414.

„Що болна лежишь, Вранке девойке, мене не кажвишь,			
Отъ оц' си болна	—	—	що боля имашъ
Що боля имашъ	—	—	На твоя снѣга?“ —
„Не сумъ си болна, бре лудо млади, отъ моя болесъ,			
Тук' сумъ си болна	—	—	отъ Кудус ага,
Защо ми пуци	—	—	млади сеймени,
Що ми плені'е	—	—	мой шаренъ ковчекъ,
Мой шаренъ ковчекъ	—	—	съ бѣли даро'и.
И ми станала	—	—	Вранка девойка,
Та ми отишла	—	—	при Кудус-ага,

Тà сѣ качила	— — —	на високъ диванъ,
Со гласой викатъ	— — —	сѣдзи ми ронить :
„Да видить господь,		млатъ Кудус-ага, отъ твой сеймени,
Що ми плені'е	— —	мои-отъ ковчекъ,
Во ковчекъ имафъ	— —	бѣли даро'и;
Не ми ꙗ жалба	— —	за бѣли дарой;
Тукъ ми ꙗ жалба	— —	за бѣла риза,
Сумъ ꙗ везала	— —	деветъ години,
Сумъ по'арджила	— —	деветъ 'иляди,
Деветъ 'иляди	— —	сѣрма, клябоданъ,
Моя-та риза	— —	за мое лудо,
Да му ꙗ пушамъ	— —	за големъ пещешъ.“

415.

Любика платно бѣлеше
 По край бѣлого Вардара,
 Ми помина'е винари,
 Винари вино носе'е;
 Любика лепо говоритъ:
 „Винари, лепи вардари!
 Не прашете ми платно-то,
 Оти ꙗ платно даровно.“ —

„Любико, бѣла Бугарко!
 Аль сакашъ вино ракіа? —
 „Винари, бѣли вардари!
 Ясѣ нейкюмъ вино ракіа,
 Тукъ сакамъ бѣло винарче,
 Що одить напретъ претъ коньи
 Со цѣрвени-отъ джамаданъ.“

416.

„Саракино цѣрнооко,
 Дарувай ми едно око!“ —
 „Море лудо, кутро младо!
 Ни дарувамъ, ни продавамъ,
 Дойди вечеръ на вечера
 На вечера край пенджера,
 Да ти да'амъ и обе-ве
 И обе-ве цѣрни очи
 И мое-во бѣло лице
 Со 'се мое бѣло гѣрло.“
 „Сакарино цѣрнооко!
 Ясѣ не ножамъ да ти дойдамъ,
 Оти сумъ си Турски момокъ,
 Турски момокъ, коньски сеизъ;

Везденъ денѣ коньи пасамъ,
 А ноше си жрти варда,
 Ясѣ не можамъ да оста'амъ.“ —
 „Море лудо, кутро младо!
 Ке те укà я науча;
 Удри коньи во пайвани,
 А мѣски-те во железа,
 А жрти-те во ремѣнѣ,
 Тà дойди ми на вечера,
 Да сѣ оба познаиме.“
 Саракина цѣрноока
 Какò щò го научила,
 Така ука ꙗ фатило;
 Клато коньи во пайвани,

А мъски-те во железа,
И жрти-те во ремени,
Та си пошло на вечера.
Що му даде църни очи,
И нейдзино бѣло лице
Бѣло лице, бѣло гърло.
Малу що сѣ покочиле
Дур' сѣ зора обзорило.
Стопани го побарале,

Що да видѣтъ вельо чудо!
'Си-те коньи во пайвани,
А мъски-те во железа,
А жрти-те во ремени.
Тога си сѣ почудиле;
Кабает-о му простиле,
Заш' сѣ найде многу уменъ.
Аль не ум-отъ отъ измекарь,
Аль не умъ отъ любовница?

417.

Яна идеть отъ баня-та
Изміена, искъпана;
Лудо идеть отъ ме'ана
Наядено, напіено;
Си явнало бърза коня,
И со коня си подигратъ,
'Уба Яна ъ пристигна.
Тога Яна му зборвеше:
„Море лудо, кутро младо!
Позапри си бърза коня,

Дан' ме згазишь, дан' ме сломишь?“
Тога лудо сѣ измами,
Си позапра бърза коня.
Колку лудо сѣ позапра,
Шега Яна го подбила:
„Найде волк-отъ рудо ягне,
Не ументъ да го ядитъ;
Найде лудо малко моме
Не ументъ да го любить.“

418.

Пролетале два сиви сокола
Кунъ чаршии, и кунъ баздригяни,
Му падне'е Иво на рамена.
Личенъ Иво на кепенекъ седитъ,
И си режитъ перо пауно'о;
Не пореза перо пауно'о,
Тукъ пореза рѣчица десница.
И говорѣтъ два сиви сокола:
„Айти тебе Иво добаръ юнакъ!
Аль те болитъ рѣчица десница?“
И говорятъ Иво добаръ юнакъ:
„Айви вие два сиви сокола!
Не ме болитъ рѣчица десница,
Тукъ ме болитъ сърце за девойка;

Що помина лична Материна,
Та що бѣше лепа и 'убава!
Како бѣше лепа и 'убава,
Така бѣше лепо промената;
Наредена динарь до динара,
А на уши стребрени менгюши,
А на сѣрце пафти позлащени.
Ко' *) помина близу край дукяна,
Динарь тропна, менѣ сѣрце клопна,
Динарь дзвекни, мене сѣрце трепни.“

419.

Моѣ о'итѣ, брекѣ съ ронитѣ,
Лудо стоитѣ спроти неа;
Лудо лепо ѣ вореше:
„Дѣрж' сѣ, моѣ, да не паднишѣ
Да не паднишѣ, дан' с' уда'ишѣ!“
Моѣ лепо говореше:
„Море лудо, кутро младо!
Макарѣ би сѣ уда'ила

Мойдѣѣ майкѣ на страмота,
А татко-ѣ на подбишегѣ,
А брато-ѣ на инаетѣ!
Снощи даль ме побарале
Отъ три места три юнаци;
Нигде майка не ме даде,
Нигде татко не ме свѣрши,
Нигде братецѣ не ме зборва.“

420.

Прошетало сѣ девойче
Низѣ оны дѣлги загони .
Со два кбрика стребрени,
Со две машрапи златени;
Лудо ми одитѣ по неа.
Слѣрсна ми моѣ да бегатѣ;

Запнала ми сѣ кѣпина
За моѣна-та кошуля.
Лудо ми викаѣ по неа:
„Дѣрш' ѣ, кѣпино, не пуцай,
Твоя да бидитѣ фальба-та,
Моя да бидитѣ моѣ-та.“

421.

Залюбилѣ юнакѣ три девойчина,
Пѣрва-та бѣше отъ Жито-поле,
Друга-та бѣше отъ Вино-поле,
Трекя-та бѣше отъ Овче-поле.
Тая що бѣше отъ Жито-поле
Пушатѣ допусчатѣ книги за книги,
Книги за книги, аберѣ по аберѣ —

*) Кога.

Како да знайтъ мое-то лудо,
Како да знайтъ, бжргу да до'ить,
Му съ родило многу-но жито;
Отъ секое снопче кило 'ченица.
Тая що бѣше отъ Вино-поле
Пуцать допуцать книги за книги
Книги за книги, аберъ по аберъ —
Како да знайтъ мое-то лудо,
Како да знайтъ, бжргу да до'ить,
Му съ родило многу-но грозѣ,
Отъ секоа лоза по товаръ грозѣ.
Тая що бѣше отъ Овче-поле
Пуцать допуцать книги за книги
Книги за книги, аберъ по аберъ, —
Му съ родило многу живинка,
'Секоя овца по две ягина;
Му съ родило мѣшко-но дете,
Кумъ да си викнитъ, да си го кѣрститъ.
Виде не виде, нигде не пойде,
Туку си пойде, дете да кѣрститъ.

422.

Месечино аврумо
Не за'ожай на квечеръ,
Коньби ми сѣ въ ливагѣ,
Моме ми ю на трева,
Кѣ одамъ момѣ да барамъ.

Пойдофъ моме го найдофъ,
Кѣде тревà ми брало,
Тука моме заспало;
Сѣрп-отъ клала позглава,
Со трева сѣ покрила.

423.

„Девойко, девойко, цѣрвено яболко!
Изгорефъ за тебе, како ленъ за вода,
Босильокъ за сенка, дзундзуле за леса,
Каленѣеръ за роса, Турчинъ за кокошка
Турчинъ за кокошка, юнакъ за девойка.“ —
„Гори лудо, гори, ай да би изгорелъ,
И я така горамъ, немамъ що да чинамъ.
Татко не ме да'атъ, майка не оста'атъ,
Оти куки немашъ, високи чардаци,

*

Шарени одан, 'уба'и джамо'и.“ —
„Девойко, девойко ти куця не гледай,
Ти куця не гледай, тук' гледай юнака.
Ясъ ке си откупамъ до двесте майстори,
Та ке си напра'амъ високи чардаци,
Шарени одаи, 'уба'и джамо'и.“

424.

О Мано, Мано, Мано майсторче,
Богъ да убиетъ твоя-та ума,
Да що ми стана, да ми отиде,
Да що ми собра триста майстори,
Триста майстори двесте шегарти,
Та си отиде въ Солуна града,
Тамо да градишъ висока кула,
Ми ъ правило, и ъ направи,
Па съ качило Мано майсторче,
Той да си мери висока кула.
Богъ да убіе Гюргя вдо'ица!
Що си имада до една керка;
Њъ променала, ъ накитила,
И ъ обула ковани чевли,
Њъ прошетала низъ махала-та;
Чевли тропнале, перя цвекнале,
Отъ лице сѣнце нейдзѣ угреа.
Що съ завърти Мано майсторче,
Та си погледа Янина керка;
Кога ъ виде, ум-отъ му зайде,
Отъ кула падна, на скеле удри,
Отъ скеле падна, на земя удри,
Одвай со душа отговорило:
„Віе майстори, вѣрна дружина!
На душа ви етъ що ке ви речамъ,
Да си пойдете на чесна суда,
На тая судіа за поплака;
Да закопате Гянина керка
Гянина керка жива до мене.“
Това си рече, въ еднашъ си умре.
Па си станале триста майстори

И си пошле 'си-те на судіа,
На судіа на тешка поплака.
Тамо нпмъ суда имъ отсудило;
Па закопаха Гянина керка,
Гянина керка жива до Мана.

425.

Собрале ми съ, набрале
'Си-те девойки Беровки
У Николица вдо'ица,
У тая самоглавница.
Дърва-та си догореле,
Вода-та си ъ допиле,
Грозь-то си дозобале.
Пуциле Търна на дърва,
Пуциле Тода на вода,
Пуциле грозда на грозь.
Дойде си Търна отъ дърва,
Дойде си Тода отъ вода,
Мома Гроздана ъ немаъ.
Си прескакала плетина,
Си нагазила петъ мина
Петина млади пждари;
Що му стапила на гръди,
Му искършила чапразп.
И ми станало пждарче,
Ми ъ фатило Гроздана.

Гроздана му съ молеше:
„Пждаре, брате рогено!
Немой ми чини страмота,
Ясъ големъ даръ ке ти да'амъ,
Кошуля ке ти сошіамъ,
Чораби ке ти нашарамъ.“
И съ излѣга пждарче,
Що си ъ пуци Гроздана;
Дойде си Грозда со грозь.
Ми помина неделя
И ми съ стретя Грозданка
Грозданка и пждарче-то.
Пждарче Гроздъ велеше:
„Грозде-ле, моме 'убаво!
Камо ти даръ що ми такса?“
Па изговари Грозданка:
„Пждарче, селско магарче!
Кай сумъ те тебе видело,
що даръ сумъ тебе таксало?“

426.

Яна идеть отъ бана-та
Изміена, истриена,
И па ситно улетена,
На леса-та китка цвеке.
Раде греитъ отъ меана
Наядено, напиѣно,
Си явнало бърза коня;
Тамъ виде бѣла Яна,

Си разигра бърза коня,
Си разшири бѣли рѣце,
Да прегърнитъ бѣла Яна.
Яна му съ милно молитъ:
„Немой лудо, жити коня!
Не чини ми ти страмота.“
Съ излѣга лудо младо,
Њ оста'и бѣла Яна;

Танамъ лудо позамина,
 Яна му съ шѣга подби:
 „Стрети волк-отъ рудо ягне,
 Не умеишь да го давить;
 Стрети соколъ еберица,
 Па не знаишь да ѣ ядить.“
 И ми дочу лудо младо,
 Гючь му падна на лудо-то:
 „Чекай, Яно, ти да видишь!“
 Па разигра бърза коня,

Па разшири бѣли рѣце,
 И ѣ грабна бѣла Яна,
 Ъ ѣрли коню затъ себе:
 „Стой да видишь, бѣла Яно,
 Како волк-отъ не умеишь,
 Да си давить рудо ягне;
 Како соколъ не умеишь,
 Да си грабитъ еберица!“
 Ъ однесе бѣла Яна
 Бѣла Яна у свой дворю.

427.

Мина мома харна
 Харна емъ прехарна,
 Сестра ѣ Божана,
 Ангя братучеда.
 'Си три моми харни,
 Лепи, емъ прелепи,
 Ама зулумджин,
 Зулумъ ми чиниле
 На Корчанско поле;
 Бостанъ искинале,
 Герданъ загубиле.
 Бостанъ си кинале,
 Пждаръ 'и уфаналъ.

Мина му велеше:
 „Пуци мене, пждаръ,
 Майка не ѣтъ тука,
 Овде ке ме найдить,
 Въ куки не ме земашь.“
 Вака велееки,
 Ето ѣ достигна
 Сестра ѣ Божана,
 Ангя братучеда;
 Пждар-отъ фанале,
 Рѣце му вѣрзале,
 Вѣрзанъ г' оста'иле,
 После побегнале.

428.

„Видохъ мома въ одая-та,
 Кѣде ми съ променувать;
 Ке прода'амъ 'се-та стока,
 Туку тая да си земашь.“
 Мома велить и говоритъ:
 „Ой ти лудо, лудо младо!
 Ако сумъ ти нарѣчано,

Само тебѣ ке ти дойдашь,
 Ке ти пруснамъ во дворю-то,
 Како крефка еберица;
 Ке ти седнамъ на софра-та,
 Какъ шарена преперица;
 Ке ти легнамъ въ постеля-та,
 Како кротко рудо ягне.“

429.

Велигденска.

Заиграла Яна на мала-та врата,
Поть бѣла-та лоза, на мраморна плоча,
Со деветъ девери и со осумъ золви;
Отронила Яна бисеръ отъ гърло-то,
Поткършила Яна потковъ отъ чевли-те.
Ми ъ виде Яна нейзина свекърва:
„Нека Яно, нека, нека мила снахо,
Нека до'итъ Гюро, ке те наклеветамъ.“
И си дойде Гюро, и ъ наклевети.“

430.

Елено байракъ девойко!
Не качи перо високо,
Не държи сенка голема!
До Солунъ сенка ми държишъ
На Солунски-те овчари.
Овчари ягне пече'а,
Со шаренъ кавалъ свире'а,

Еленина песма пее'а:
„Елено, 'уба'а девойко!
Що сенка джлгъ си имашъ,
Сенка-та овде достигвить,
Поть сенка да си играме,
Весели све да бидиме.“

431.

Скарале съ, скарале
Три девойки 'убави
На едного юнака,
На сирака Стояна;
Една бѣше Вла'ина,
Друга бѣше Гъркина,
Трека бѣше Бугарка.
Вла'ина му велеше:
„Земи мене, юначе!
Многу прить ке донесамъ
Три то'ари чораби,
Триста бѣли гроше'и.“
Гъркина му велеше:
„Земай мене, юначе!

Многу прить ке донесамъ,
Три то'ари коприна,
Триста жолти дукади.“
Бугарка му велеше:
„Земи мене, юначе!
Многу прить ке донесамъ,
Три амбари пченица,
Една суря волови.“
Юначе нилъ имъ велеше,
Кой ке мене изнесить
Прек' бѣлого Дунава,
Да неа ке избирамъ
Да неа ке ъ земамъ.“
Кренала го Вла'ина,

Носила го носила
До край бѣло Дунава:
Привикала Вла'ина:
„Ела, ела Гѣркино!
Уда'иѣме юнака.“
Го кренала Гѣркина,
Носила го носила
До стретъ бѣло Дунава;
Привикала Гѣркина:

„Ела, ела Бугарке!
Уда'иѣме юнака.“
Съ загнала Бугарка,
Чукнало го, плюснала
На свой бѣли рамена,
Носила го, носила
Изъ край бѣло Дунава.
Ней юнакъ си седе.

432.

„Меле бегу Афметъ бегу,
Дели легна, дели заспа,
Дели виде сонъ за Неда,
Оти Неда съ свѣршила,
Съ свѣршила, побегнала?“ —

„Ето Каля настанала,
Да не конакъ забора'ишь,
Да не люгѣ отпозна'ишь,
По'уба'а поработна.“

433.

Разделина майка плетить,
Майка плетить люто кѣлнить:
„Разделино, мила керко!
Капнала ти руса коса!
Веке ми съ здодеало,
Руса коса плетееки

Со горници, со съ долници,
Сто й педесетъ потлесници.“
Разделинѣ гючъ ѣ падна,
Отъ тук' стана Разделина,
Дѣ отиде на бербера,
Си обричи руса коса.

434.

Майка Яна скориваше,
По премо'и, по одан.
Заспала ми назли Гяна
Во неделя на утрина
На постели бамбакерни,
На перници копринени,
Потъ јоргани бадемли. —

„Стани Яно, стани керко!
Сонце ми съ разгреало,
'Си другачки растанале;
Голаби съ разгугале
По цѣрвени трандафили;
Пауни съ распеале
По цѣрвени карафили!“

435.

„Девойко, мори Маріо!
Ме пуци майсторъ до тебе,
Ти да ми да'ишь ибришимъ
Ибришимъ, свила коприна,
Да ти сошіеть фустан-отъ,
Той пуци фустанъ до земи.“ —
„Юначе, море шегарче!
Дека ме майсторъ видело,
Що ми кроило фустан-атъ?“ —

„Девойко, мори девойко!
Кога одеше на бана
Со двана'есеть робинки,
Со трина'есеть алайки;
Робинки пѣт-отъ мете'а,
Алайки поли крепе'а,
Тогай, девойко, майсторъ ми
Отъ сенка фустанъ ти крои.“

436.

„Ивано вино цѣрвено!
Заспало ти ꙗ момче-то
На Каракаменъ планина.
Украле му го феѣче-то,
Украле му ꙗ чалма-та,
Украле му го биниш-отъ.“ —
„Окутра му го феѣче-то,

Окутра му ꙗ чалма-та,
Окутра му го биниш-отъ!
Нека ꙗ живо момче-то!
Въ ковчекъ си иматъ феѣчина,
Въ ковчекъ си иматъ чалма,
Въ ковчекъ си иматъ бинишъ.“

437.

Вила съ ꙗ бѣла лоза,
Около града Будима;
Не ꙗ била бѣла лоза,
Ток' си биле до две луди,
До две луди, до две драги;
Едно-то цѣрвенъ карафилъ
А друго-то бѣла ружа;
Мегю себеси зборувать,
Они две да съ разделять.
Тогай веле бѣла ружа:
„Остан' съ богомъ ти карафилъ!
Ке пойдашь въ гора зелена.“
Тогай веле карафилъ-отъ:
„Оди съ дравъ, бѣла ружо!

Ти да знаишь, да паметвашъ,
Емъ и да си имашъ на умъ,
Ка ке пойдишь во гора-та,
Тамо има извиръ вода
Извиръ вода 'се студена,
Во извор-отъ до две груди
До две груди снегови.
Ка съ леять до две груди,
До две груди снегови,
Такъ ке съ леять момини-те
Момини-те пазухи;
Така душа ке съ леить
Моя душа по тебе.“

438.

Цоно, мори Цоно
 Майчина кѣдано,
 Тейкова султано!
 Цона майка плете
 Ситни дребни коси,
 Шете и тихо пита:
 „Цоно, мила щерко!
 Шо ти љ бенка на чело,
 Белекъ на гърло-то
 Край цървенъ герданъ?“
 И она говоре:
 „Лели питашь, мале,
 Право ке ти кажамъ.
 Ние снощи, мале,
 гости сме имале,
 Вода сме немали;
 Пойдохъ на чешма-та
 Вода да наліамъ;
 Вода я си найдехъ,
 А редъ не си найдехъ.
 Постояхъ, почехахъ
 Дур' ми дойде ред-отъ,

И вода си налехъ.
 Богъ да бие, мале,
 Петре биволарче,
 Донесе пашови,
 Биволи да напои.
 Богъ да бие, мале,
 Пашов-отъ старъ биволъ,
 Со глава си мѣхна,
 Бенка менъ чини
 Бенка на чело-то.
 Съ опашка замѣхна,
 И белекъ ми чини
 Белекъ на гърло-то.“
 Тогай она веле:
 „Цоно, мила щерко,
 Лѣжи кого лѣжишь,
 А майка нимъ лѣжи;
 И майка вражила
 Тие врагощине,
 И майка любила,
 Кога бѣше млада.“

439.

Ей Малино Ганешанко
 Ганешанко, вражка щерко!
 Кого майка каре, уче,
 Кого врага ке науче? —
 Нимъ сѣ често променувай,
 По двашь, по тришь во неделя,
 Деветъ пѣти во месец-отъ,
 Двана'есетъ въ година-та.
 На тебе ми ти сѣ фале
 Ти сѣ фале левентъ Нако,
 Кукушко-то ранениче,
 Горничово кърщениче,
 На тебе сѣ фалба фале,

Дек' те найде, да те задре.
 Какъ си дочула Малина,
 Не послуша стара майка,
 Та си узе леенъ, ибрикъ,
 Та си изми бѣло лице,
 Та си узе отворе-то,
 Си отвори килере-то
 Килере-то, ковчедже-то,
 Та изкара чисто рухо.
 Сѣ промени, сѣ нареди,
 Та си узе нова стомна
 Нова стомна на рамка,
 Та пойде за студна вода,

Си нали и съ повърна.
Ка ъ стрете левентъ Нако,
Тà и веле и говоре.
„Малино, мила Малино!
Даль да ти вода истурамъ,
Дали да ти стомна скършамъ,
Или да ти китка земамъ,
Иль да лице ти целивамъ?“

Она веле и говоре:
„Море лудо, лудо младо!
Ако стомна ти ми скършишь,
Нова стомпа ке ми купишь;
Ако вода ми истуришь,
Ке съ върнамъ, ке налеамъ;
Лице ако ми целивашъ,
Флорина ке ме дарувашъ.“

440.

„Саве сино, що те паша зове,
Дек' ке те найде, ке те погубе.“ —
„Варай мале, мале стара мале!
Како мене да не ме погубе,
Снощи бѣхъ си на ладна ме'ана,
Кинасахъ си дома да си дойдамъ,
Мома идеше отъ топли-те банкъ,
Съ стретихме въ еденъ тесенъ сокакъ,
Богъ да бие копче отъ тозлук-отъ!
Що закачи момини-те гащи;
Наведихъ съ копче да откачамъ,
Богъ да бие копче отъ минтана!
Що закачи минини гердана,
Тà искина герданъ отъ гърло-то,
Тà изрони бисеръ дробенъ бисеръ.
Наведехъ съ бисеръ да собирамъ,
Дробенъ бисеръ и жолти флорини,
Богъ да бие моя лева уста,
Що целива и бѣло-то лице!
Богъ да бие мои-те мустаци,
Съ збжраха съ момини зулове.
Отъ това ме мене паша зове,
Дек' ке ме найдить, ке ме погубить.“

441.

„Оти, лудо, оти, младо, въ насъ не идишь,
Въ насъ не идишь, като какъ идеше?
Дали коня немашъ, дали пѣтъ не знаишь?
Ако коня немашъ, герданъ да разнижамъ

*

Герданъ да разнижамъ, коня да ти купамъ,
И въ насъ да ми дойдишъ, като какъ идеше.
Ако пакъ не знаншъ, брата да ти пушамъ,
Пакъ той да ти каже, и въ насъ да ми дойдишъ.“
А оно и веле, веле и говоре:
„Бжрза коня имамъ, до два пакъ си знамъ,
Ела сумъ на тебе мошне налютено;
Дали знаишъ, моме, кога ми прегреши
На бѣли-те чешми, предъ твои-те дружки?“
И она му веле, веле и говоре:
„Ей ти море лудо, лудо емъ да младо!
Прости мене, лудо, прости мене, младо,
Шяна сумъ била, сумъ ти погрешила,
Земи мене, лудо, земи мене, младо,
Доста мене лъжишъ сега три години.“
Тогай веле лудо, тоа лудо младо:
„Зель бѣхъ тебе, злато, зель бѣхъ тебе, добро,
И я да те земамъ, я що да ти чинамъ;
Люба я си имамъ отъ тебе помлада,
По'убава, повисока, поцжрнобока.
Ела тая си ю мошне аджаміа,
Денъ везденъ при мене, денъ везденъ ми седи,
Вечеръ ке замжркнитъ вечера ке зготвитъ,
На мен' ке постеле и ке си побегне.
Отъ това сумъ, момо, мошне кахарліа,
Я при тебе идамъ огинъ да помине.“

442.

„Трено, пиленце шарено!
Во ваша горна махала
Даль има моми хубави,
Даль има мома за мене?“
Она му веле, говоре:
„Баче ле, баче Стояне!
Въ наша-та горна махала
Скоро ю чума вжртела,
'Си-те си моми измрели,
Мома си нема за тебе
За тебека, спроти тебе.“
Тогай и веле, говоре:

„Трено, пиленце шарено!
Дигни си ведро на рамо,
Нали го вода студена,
На вода-та сѣ огледай,
Коя мома ти ке видишъ,
Тая ке бидитъ за мене,
И ясъ ке бидамъ за нея.“
Трена го ю послушала,
Дигна си ведро на рамо,
Нали го вода студена,
Надъ вода-та сѣ огледа,
Никоя мома не виде,

Сама себе она виде.
 Тогай веле и говоре:
 „Баче ле, баче Стояне!
 Найдехъ си вода студена,
 Надъ вода-та съ огледахъ,
 Никоя мома не видехъ,
 Сама себе си съ видехъ.“
 Тогай ѝ веле говоре:
 „Трено, пиленце шарено!
 Що толку си аджамія,
 Що толку не съ сещавашъ,
 Оти не ми ти текнува,
 Оти за мене ке бидишъ,
 И ясъ за тебе ке бедамъ?“
 Тогай му веле говоре:

„Баче ле, баче Стояне!
 Подмести съ отъ место-то,
 Да не тебе господъ тресне,
 Отъ яснина до пладнина!
 Ние сме близу роднина,
 Тейко и чико два брата,
 Майка и чина ътарви,
 Ние съ тебе братучеди.“
 Стоянъ ѝ веле говоре:
 „Трено, пиленце шарено!
 ’Убава мома ротъ немаъ,
 Широко поле хотъ немаъ,
 Дълбоко море дно немаъ,
 Високо дърво сенъ немаъ,
 Калешо ягне грехъ немаъ.“

443.

„Мори Недо, бѣла Недо!
 На кого сѣ налютена
 Налютена, насърдена?
 Даль на майка, даль на тейко?
 Иль на твой-те до два брата
 До два брата, два близнака?“
 Она веле и говоре:
 „Не сумъ, лудо, налютена
 Ни на майка, ни на тейко,
 Ни на мой-те до два брата;
 На тебе сумъ налютена.
 Нимъ ми вѣрви нокимъ време,
 Низъ наши-те рамни дворѣ,

Нимъ ми чини нокіе прилизъ.
 Ми загина тонко платно
 Тонко платно отъ разбой-отъ,
 Тенка риза отъ гергеф-отъ.“
 А онъ веле и говоре:
 „Мори Недо, бѣла Недо!
 Нимъ бери кахаръ, касаветъ,
 Ясъ ти узехъ тенко платно,
 Та го носихъ въ градъ Солуна
 На Солунски богяджиги,
 Да съ вапса за чадире,
 Единъ бѣлъ, а втори руменъ,
 А трети-отъ чадеръ зеленъ.“

444.

„Мори Мито, Мито моме,
 Мито моме, душа моя!
 Искамъ нещо да те питамъ,
 Сакамъ право да ми кажешъ;
 Що сѣ толку расипана,
 Тенка уста кора фати,

Като мома армасана,
 Като риба отруена,
 На песок-та исфѣрлена?
 Дали сѣ болна лежала,
 Или сѣ болестъ гледала?“
 Она веле, емъ говоре:

„Море лудо аджаміа!
 Ни сумъ болна я лежала,
 Ни сумъ болестъ я гледала,
 Слушай право да ти кажамъ;
 Ток' сумъ язе расипана,
 Отъ твой-те тешки зборове.
 Емъ ми пущашъ, емъ съ фалишъ,
 Дека ходишъ мен' зборувашъ; —
 Ми ъ даватъ Мита мома
 Ми ъ даватъ, ми ъ молятъ,

Ела язе си ъ нейкамъ;
 Мошне клета ъ кажувать,
 Емъ клета, емъ и проклета.“ —
 „Мори Мито, Мито моме!
 Не слушай светски зборове,
 Зборове остри ножове!
 Съ мччатъ да нѣ разделятъ
 Тебека, Мито, отъ мене,
 Менека, Мито, отъ тебе.“

445.

„Море моме Люлеа!
 Зац' не зборвашъ со мене?“ —
 „Море лудо да младо!
 Що зборъ имамъ со тебе?
 Ние оба сме братучеди.“ —

„Мори моме Люлеа!
 Лепа-та чупа сой нема,
 Широко поле край нема,
 Длабоко море дипъ нема.“

446.

Аманъ моме, ти съ мола,
 Не ме мѣми, гя зевай ме,
 Не ме чини да полууда;
 Да не варамъ ношна кова
 Ношна кова на полунощъ;

Кой не знайтъ, лудъ ме чини,
 Кой ме пулитъ, волкъ ме чини;
 Да не варамъ по стрѣи-те,
 Да ме капе капчинѣ-те.

447.

„Моме, море мило, не стой спроти мене,
 Не ме гори мене, изгорехъ за тебе,
 Жили ми попече, колена ми скина.“ —
 „Гори, лудо, гори, гори да изгоришъ,
 Ка елень за вода, босильокъ за сенка.“ —
 „Мори моме мила, ясъ тебе ке зевамъ.
 Седи ми со здравѣ, моме мори златна!
 Утре яска ода, зборокъ ке остава,
 Па да ми съ чинишъ горска яребица,
 Гяска ке съ стора соколъ да те лова,

Та да си летниме ние оба токио,
Ние оба токио, вишно, да високо.“

448.

„Вчера вечеръ не сумъ спала,
Ова вечеръ ми съ дреме,
Со тиге очи шарени,
Со тиге веги гайтени,
На висока-та планина,
На широка-та ледина.
Стани ми, лудо, гя стани,
Звезда-та удри, зора обзори,

Три пѣта пропе бильбиль-отъ,
А деветъ пѣта паун-о;
Стани ми, лудо, оди си,
Дека ни иди майка ми.“ —
„Поспи ми, моме, подреми
На мой-те бѣли пазуви,
На мой-те злати колена,
Дури да удри звезда-та.“

449.

„Мануше, душе мило-то!
Кой бѣше снощи при тебе?“ —
„О море лудо, да младо!
Борина немахъ да светна,
Темница бѣше не видохъ,

Кай твоя-та сенка севаше,
Твоя-та шамя ъ найдохъ
Кай твоя-та глава вѣрзана,
На моя-та десна пазува,
Со три флорини на негя.

450.

„Тамо горе зеленее,
Мое сърце ми чернее
За една мома отъ село-то
О мой бара промена-та
Промена-та направена
Бѣло лице завиена,
Со флорини на чело-то;
Защо мене не ме зева?“ —
„Море лудо, море младо!
Майка имамъ не ме дава.“
„Мори моме, калешо-то!

На майка-ти големъ пешешъ
Големъ пешешъ, жѣлти чевли.“ —
„Море лудо, море младо!
Братя имамъ не ме даватъ.“ —
„Море моме калешо-то!
На братя-ти големъ пешешъ
Големъ пешешъ, шаренъ туфекъ,
Да си оди на планина,
Да си лови гяребици,
Току мене ти зевай ме.“

451.

„Око, Доко, цѣрнооко!
Отъ како съ посвѣршифме,

Никако съ не видифме,
Елюмъ едношъ на извори;

Малу що си позборваѣме,
Дури сѣнце зиде зайде,
Месечина ми угре'а.“
Малко моме прого'ори :
„Море лудо, кутро младо!
Како дома ке си пойдашь,
Како майка ке ѣ кажамъ!“ —
„Море моме, малко моме!

Како майка да измѣмишь?
Падна паша въ ливагѣ-то,
Ми зедо'а клашеник-отъ,
Пашу коня потседла'е;
Ми зедо'а дзунца-та,
Пашу коня попражѣ'е;
Така майкѣ да ѣ кажишь,
Така майка да измѣмишь.“

452.

„Вельо, мори Вельо, стребрена Велюшо,
Стребрена Велюшо, злата трепетушо,
Солинско-то грозѣ, Стамболско-но цвеке!
Айде да си ойме на вѣрѣ на планина!“ —
„Янче море, Янче стребрено герданче,
Що ми те носеетъ моми-те на гѣрло!
Ели ке си ойме на вѣрѣ на планина,
Тамо ке нѣ фатитъ проклета-на зима.“ —
„Вельо, мори Вельо, стребрена Велюшо,
Солунско-то грозѣ, Стамболско-но цвеке!
Ако да нѣ фатитъ проклета-на зима,
Тѣ я даль си имамъ б'ѣли-онъ япанджакъ,
Ке ми те покрѣамъ, ке ми те завѣамъ;
Нека зима до'итъ, тамо ке зимнине,
Нека лето дойдитъ, тамо ке летвине.“

453.

Що пойдофъ въ село Дрено'о,
Майко ле мила! *
Що найдофъ момче 'убаво,
Що бѣрза коня яваше,
Що русо перче имаше;
Що силенъ ветаръ вееше,
Перче-то му го вееше

На широко-те рамена.
Дади ме, майко, за него,
Сама ке тѣрчамъ по него;
Пакъ да ме чекашь въ година
Со русо момче претъ мене,
Со мѣшко лете на рѣце.

*) Майко ле мила — съ повторить на 'секой стихъ.

454.

Отъ згора удетъ едно лудо младо
 Едно лудо младо, едно аджаміа,
 Въ рѣце ми носитъ шарени вретена,
 И го стрети една стара баба:
 „А егиди лудо аджаміа!
 Къд' ке носишъ шарени вретена?“ —
 „Ейди баба, мори стара бабо!
 Ясъ ке 'и носамъ на малки-те моми,
 Тіе ке ми пра'ѣтъ бурунджу кошуля,
 Бурунджу кошуля, риза абдесліа.

455.

Поминаѣъ едношъ на мост-отъ,
 Видоѣъ мома на пенджера,
 Со майка си сѣ караше:
 „Майко мила омѣжи ме,
 Н' арна кука намести ме,

Арно можче отбери ми,
 Камо мене, спроти мене,
 Какъ цѣрвени трандафили,
 Какъ шарени аргаани.

456.

Піанъ легнаѣъ, шпиртъ мори Яно ле, піанъ заспаѣъ,
 Та седни ми — — — на скуте'и,
 Отпетляй ми — — — чапрадзи-ве,
 Чапрадзи-ве — — — отъ елекъ-овъ,
 Види ми ѣ — — — кошуля-ва,
 Три години — — — неиспрана.“ —
 „Немамъ вода, лудо море, да ѣ исперамъ.“ —
 „Твой-те очи, шпиртъ мори Яно, два кладенца,
 Да исперишъ, — — — кошуля-ва.“ —
 „Немамъ сапунъ, лудо ле море, да ѣ избѣлямъ.“ —
 „Твой-те рѣце, шпиртъ мори Яно, раки сапунъ.“ —
 „Немамъ плоча, лудо-ле море, да исчукамъ.“ —
 „Твой-те подзе, шпиртъ мори Яно, мраморъ плоча.“

457.

Чіе ѣ она девойче,
 Що рано рачитъ на вода

Отъ 'си-те моми порано,
 Отъ калешести невѣсти,

Отъ църнооки вдо'ици;
Що носить дукать на чело,
Що носить перо на юро?
Турила коса на рамо,
Турила феса натъ око,
Да гледатъ поле широко.

Широко поле край нематъ,
Древо високо ротъ нематъ,
Глобоко море глетъ нематъ,
Дробна—на песокъ брой нематъ,
Мала-та мома ротъ нематъ.

458.

„Къде сѣ било, Яно, къде сѣ шетало? —
„Върви си въ пжтемъ, лудо, не задирай ме,
Я сумъ си била, лудо, долна градина,
Бразди да пра'амъ, лудо, вода да мжмамъ,
Цвеке да вадамъ, лудо, сино зелено,
Сино зелено, лудо, бѣло цървено,
И негде годе, лудо, рамень босильокъ.“

459.

Тамо горе изворъ вода студена;
Що одеше малко моме на вода,
Ми одеше лудо младо по неа:
„Дай ми, боже, да сѣ ставамъ со неа,
Да целивамъ бѣло лице отъ неа,
Да целивамъ църни очи отъ неа.“

460.

„Ке те опитамъ, Яно ле, що църно носишъ?
Аль татка жаляшъ, — аль мила майка?“ —
„Ни татка жаля, лудо ле, ни мила майка,
Тукъ си го жаля, — лудо-то младо,
Ето ми иматъ, — до деветъ години
Деветъ години, — десето лето
Ни книга пуцатъ, — ни само идеть.“ —
„Ти да го видишъ, Яно ле, дан' го познавашъ?“
„Ясъ да го видамъ, лудо ле, си го позна'амъ,
На десна нога, — нишанъ ми иматъ,
На десна нога — малъ пърстъ ми нематъ.“ —

„Я извади ми, Яно ле, мой-те скорни,
 Да ми измиешъ — бѣли-ве подзе!“
 Кога изваде, — десни-отъ скоренъ,
 Вчасотъ го позна — лудо-то младо:
 „Я ми те чекафъ, лудо ле, деветъ години,
 За то'а носефъ — цѣрна марама,
 Я тебе, лудо, — не забора'иѣ.“

461.

Еребичице ребумъ шарена
 По поле шеташъ, високо леташъ,
 Далеку гледашъ, бога ми молишъ:
 На куки слана, во куки слава,
 Да му ѣ жива домакину глава. —

462.

Дека те едношъ целиваѣѣ,
 Янъ Яно мори! *)
 Ясъ не те тебе изедоѣѣ,
 Та крена тешка давіа
 На тѣ Турци залами,
 На тѣ земски сеймени?

Тешка ме глоба глоб'е,
 Цѣрна ресачка Янинска,
 Со дванадесетъ ширити,
 Со тринадесетъ петлици;
 'Се-то ми рубо плен'е.

463.

„Що си повенала, мила Яно, како ленъ за вода,
 Како ленъ за вода — босильокъ за сенка?“ —
 „Я да ти кажамъ, желенъ горокъ, що су повенала,
 Како ленъ за вода, — — босильокъ за сенка.
 Ясъ лели си инаѣѣ, — — едничкего брата,
 И той не ѣ овде, — — тукъ ми заскитало,
 Ми го кажвѣтъ брата — — кѣде ми ошолъ;
 Братецъ ми ошолъ, — — въ гора араміа
 Въ гора араміа, — — въ поле кеседжіа.“

*) Янъ Яно мори — сѣ повторить на 'секои стихъ.

464.

Моѣ цѣрнооко, цѣрвено яболко!
Опитай го татка ти даль те даватъ за мене.“ —
„Лудо, море лудо, лудо аджаміа!
Татко куќа глоба даватъ,
Мене не ме даватъ,
И куќа-та глоба,
И пакъ ніе оба
Во топла-та соба.“ —

„Моѣ цѣрнооко, цѣрвено яболко!
Опитай њ майка ти даль те даватъ за мене.“ —
„Лудо море лудо, лудо аджаміа!
Майка фурка глоба даватъ
Мене не ме даватъ,
И фурка-та глоба,
И пакъ ніе оба,
Во топла-та соба.

465.

Скарале сѣ, сварале
Три давойки 'уба'и
На доброго юнака.
Пѣрва бѣше 'Ла'ина,
Втора бѣше Гѣркина,
Треќа бѣше Бугарка;
'Ла'ина му велеше:
„Земай мене юначе!
Многу приќа ти носамъ,
Триста овци мѣлзници
Со 'се руди яганца.“
Гѣркина му велеше:
„Земай мене юначе!
Многу приќа ти носамъ
Триста ока коприна.“
Бугарка му велеше:
„Земай мене юначе!
Многу приќа ти носамъ,

Деветъ рала воло'и
Со 'се деветъ плуго'и.“ —
„Кой ке мене преноситъ
Преку бѣла Дунафа,
Тая мома ке земаѣ.“
Станала ми Вла'ина
Дигнала ми юнака,
Носила го носила,
Прибра да го уда'итъ:
„Ослѣпела Гѣркина!
Уда'ифме юнака.“
Фѣрлила го Вла'ина,
Дигнала го Гѣркина;
Носила го носила
До стретъ бѣла Дунафа,
Прибра да го уда'итъ.
Фѣрлила го Гѣркина,
Го дигнала Бугарка;

Бугарка го преџрли
Преку бѣла Дунаѣа.

Тай мома ѣ зеде.

466.

Ако ме любишъ, ако ме сакашъ,
Собуй съ себе, обуй ме мене,
Та да одиме да прошетаме
Горе и долу, 'се кунъ баѣчи-те,
Да набериме шаміа круши;
Оѣ леле крушо,
Момино душо!

Ако ме любишъ, ако ме сакашъ,
Собуй съ себе, обуй ме мене,
Та да одиме да прошетаме
Горе и долу 'се кунъ лозя-та,
Да набериме шаміа грозкѣ,
Ясъ кѣсни грозкѣ, ти зобни грозкѣ;
Оѣ леле грозкѣ, момино око!

467.

Помину'амъ, намину'амъ,
И за Грозда опиту'амъ,
Кѣде седить калешъ Грозда
Калешъ Грозда бояджіа,
Да ми валсатъ два байрака,

Еденъ цѣрвенъ, други зеленъ;
Зелени-отъ за Турчина,
Цѣрвени-отъ за кауринъ
За кауринъ за на войска.

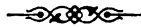
468.

Питалъ ꙗ Стоянъ Бояна,
Питалъ ꙗ за три години,
Майка ѣ не љ даваше,
Бояна ми го сакаше.
Ми стана бѣла Бояна,
Ми влезе земни керали,
Отключи ковчекъ шарени,
Бѣло си руво изваде,
И лепо ми съ промена;
Си посла рамни дворои,
Си посла мека постеля,
Легна Бояна да спіетъ,
Отъ нафолъ ми ꙗ умрела.
И ѣ догледа майка ѣ,
Расплети коса натъ неа,
Викна со тѣги по неа:

„Богъ да те прости Бояно!“
Браке ѣ лепо говорѣтъ:
„Майко ле, мила майко ле!
Да пойме въ гора зелена,
Да зейме зміа лютица,
Да ѣ кладиме въ пазу'а;
Дан' ꙗ отъ нафолъ умрена.“
Пойдо'е въ гора зелена,
Найдо'е зміа лютица,
И ѣ клудо'е въ пазу'а;
Бар' не Бояна ижднала.
Пакъ ѣ говорѣтъ браке ѣ:
„Майко ле, мила майко ле!
Да зейме живи љгленя,
Да ѣ кла'име въ пазу'а,
Акъ ꙗ отъ нафолъ умрена,

Бояна ке съ разбудить.“
 Зедо'е живи ъглена,
 И ъ кладо'е въ пазу'а;
 Бар' не Бояна мърднала.
 Пакъ си говорятъ браке ъ:
 „Майко ле, мила майко ле!
 Да го викниме Стояна,
 Акъ ъ отъ нафолъ умрена,
 Бояна ке съ разбудить.“
 И го викне'е Стояна,
 Стоянъ ъ сегна въ пазу'а,
 Колку ъ сегна въ пазу'а,
 Бояна ми съ разбуди.
 Бояна лепо говорить:
 „Майко ле, мила майко ле!
 Що бѣѣ си лепо заспала.“ —

„Керко ле, мила Бояно!
 Кога ти змѣя кладофме,
 Какъ не те тебе изеде?
 Кога ти оганъ кладофме,
 Како не ми те изгоре?“ —
 „Майко ле, мила майко ле!
 Кога ми змѣя кладофте,
 Какъ да ме роса оброси;
 Кога ми оганъ кладофте,
 Какъ да ме сжнце угреа. —
 „Бояно керко рогено!
 Кога ти сегна въ пазу'а,
 Како не ми съ уплаши?“ —
 „Майко ле, мила майко ле!
 Защо ми сегна въ пазу'а,
 Со него да съ кердоса.“

469.

Потекла ми вода, вода сунгерліа,
 Понесла ми круша, круша шербетліа,
 Потъ круша—та иматъ еденъ шаренъ одаръ,
 На одаръ ми седить мома Ангелина.
 Ми помина старо, старо гурельо'о:
 „Добро утро моме, моме Ангелино!“ —
 „Далъ богъ добро, старо, старо гурельо'о!“ —
 „Аль съ піеть вода, вода сунгерліа,
 Аль съ ядить круша, круша шербетліа,
 Аль съ любить моме, моме Ангелина?“
 Тога зборвить моме, моме Ангелино:
 „Ид' отъ тука, старо, старо гурельо'о!
 Не съ піеть вода, вода сунгерліа,
 Не съ ядить круша, круша шербетліа,
 Не съ любить моме, моме Ангелина.“
 Потекла ми вода, вода сунгерліа,
 Понесла ми круша, круша шербетліа,
 Потъ круша—та иматъ еденъ шаренъ одаръ,
 На одаръ ми седить мома Ангелина.
 Ми помина лудо, лудо неженато:
 „Добро утро моме, моме Ангелино!“ —

„Даль богъ добро, лудо, лудо неженато!“ —
„Аль съ пѣтъ вода, вода сунгерліа,
Аль съ ядить круша, круша шербетліа,
Аль съ любить моме, моме Ангелина?“ —
„А егиди лудо, лудо аджаміа!
И вода съ пѣтъ и круша съ ядить,
И моме съ любить, моме Ангелина.“

470.

Станафъ пиле шарено,
Пойдофъ въ гора зелена,
Найдофъ грутка снего'а,
Та ъ кладофъ въ пазу'а,
Та ъ ржчафъ поржчафъ:
„Копни грутко снего'а,
Како копнитъ млатъ юнакъ
За 'уба'а девойка.“

Станафъ пиле шарено,
Пойдофъ въ гора зелена,
Найдофъ сено косено,
Та му ржчафъ наржчафъ:
„Копни сено косено,
Какъ копнеитъ девойка,
За добраго юнака.“

471.

„Деспино, русо Деспино!
Дали сі' било кунъ Воденъ
Кунъ Воденъ, душо, на пазаръ!“ —
„Спаифче, лудо заимче!
Вчера сумъ дошла отъ таде.“ —
„Деспино, русо Деспино!
Що аберъ сі' ми донесла? —
„Спаифче, лудо заимче,
Големъ ти аберъ донесофъ,

Спа'и ми съ пишве'е,
На силна войска да одѣтъ.“ —
„Деспино, русо Деспино,
Дали и мене писа'е? —
„Спаифче, лудо заимче!
Тебе те напретъ пише'е,
Зелени байракъ да носишъ
Дур' на Цжрвено Яболко.“

472.

Прошета моме, моме Вла'инче
Низъ рамни дворѣ, дворѣ братови,
Поли си сучитъ дури до погясъ,
Рѣце си прегнитъ дур' до рамена;
Груьо љ гледатъ отъ бачило-то. —
„Гледай ме, Груьо, нагледай ми съ,
Па немашъ, Груьо, що да ми чинишъ,

Брака си имамъ башъ арамин,
Татко си имамъ лють коседжіа.“

473.

Девойко, тѣга голема!
Що имамъ тѣга за тебе,
Дур' да сѣ ставамъ со тебе;
Въ градина си изникнало,
За вода си овенало.
Прендофъ да те навадамъ,

Загрешнихъ пѣт-отъ настапихъ;
На часъ потъ нога овена,
Како Петровско яболко
Во моминъ ковчекъ чувано,
Во зетова-та кошуля.“

474.

Мошне ми сѣ мили Бугарски-те моми,
Везденъ ми жніаеъ на жеско-но сѣнце,
Отъ утро до вечеръ на нодзе ми стоаъ;
Полодзи креваеъ, снопо'и ми вѣрзватъ,
Ставици ми пра'ѣтъ, како славей пеатъ,
Како ласто'ници тѣнко зборуваеъ.
Айде пакъ на вечеръ дома сѣ вращаеъ,
Како еребици ситно ми бѣрзаеъ,
Бѣли ми сѣ бѣли, како бѣла книга,
Съ цѣрвени образи, Охритско яболко.

475.

„Канамъ те, керко, канамъ те,
Канамъ те, Руньо, поканвамъ
У майка дойди на гости
Заедно со стопана ти;
Вечеръ чиниме пѣрвиче
За любовь, керко, зето'а.“ —
„Како да дойдамъ, майче ле,
Сѣрце-во ми го изгоре!
Зѣт-отъ ю мошне малечекъ,
Ахъ, ти ме зеде на душа!

Ката вечеръ той, майче ле,
На кѣт-отъ тешко заспиватъ,
На рѣце я си го кревамъ,
Него въ одая го носамъ,
На три постели го клавамъ,
Момче одвай сѣ разбудвить,
Рѣце ми клаватъ въ пазу'а,
А незнайтъ да ме полюбитъ;
Пакъ ми задремвить лудо-то,
Какъ рудо ягне заспиватъ.“

475.

Що да чинамъ какъ да пр'ямъ,
Мамо ле! *)
Учи ме мене научи!
На врата-та негде годе,
Постовямъ да погледамъ;
Поминуваеъ ергени-те,
Край мене идѣтъ за мене,
Киска цвекѣ ми сакаеъ,

Отъ моя ржка да мирисаеъ;
Ясъ нимъ киска подавамъ,
Тие за бѣла ржка стискаеъ,
Други съ яболка фарляеъ,
Прау по гржди м' удираеъ;
Яболко оставитъ до бѣли гржди,
Яболко назатъ пакъ си сакаеъ.

476.

Леле Радо Радобилке,
Доста оди, доста шета
Доста шета край Радовишъ,
Доста носи аловъ погясъ,
Доста носи блено биле!
Све по тебе поблеало
И мадо'о и големо,
И женето, неженето.
То'а що ю оженето
Жени-те си оста'и'е

Со свои-те мшки деца;
Тие що сѣ неженети,
Искина'а пояси-те,
Поло'ина тегаеки;
Искжрши'а фильдишъ чешли,
Перчина-та чешлаеки;
Искина'а моръ фесо'и,
Подъ надъ око тегнееки:
Ели Рада, ели душа,
Ели ноже цжрно-чкренче. —

477.

Девойко, мори девойко!
'Сж лето мое, 'сж пролетъ,
На есенъ туга одмена!
'Сж лето сенка ти пр'ефъ,
Студена вода те поефъ,

Съ бладзи яболка те ранефъ.
Кога те видофъ на коня, ***)
Ми дойде да съ убодамъ;
Тѣ жалъ ми падна за майка,
Дека сумъ еденъ у майка.

478.

Що ми те снощи кара'е,
Петкано мори! **)
На сама-та вечера,
На гуска-та печена;

И я стоефъ ве слушафъ
На мало-то вратниче.
Сакафъ въ куки да влезамъ,
Да загубамъ татка ти;

*) Мамо ле — съ повторитъ на 'секом редъ.

) Петкано мори — съ повборитъ на 'секом редъ. *) Т. е. невѣста.

Жаль ми бѣше за тебе
Да не ѡжрдишъ гайтан-отъ,

Да огжрдишъ става-та.

479.

Девойче, мори девойче!
Що нарѣчвеше майка ти,
На 'оро да съ не ѡащашъ,
Оти ю момче тугинче;

Да не те ѡатить за рѣка,
Да не ти стиснить пѣрсти-те
Да не ти скжршитъ пѣрстен-отъ!

480.

„Русуменче девойче!
Що тука си седнало
Потъ само-то ореѣче,
Да ми чекашъ терзивче. ? —
„Жими майка го нейкюмъ,

Дан' ме рано скоривать,
Да му сучамъ ибришимъ,
Да му плетамъ гайтанци,
Да шіамъ елечина,
Да ми носѣтъ дечина.“

481.

Заспала ми назли Яна
Баздригану на колена:
„Стани, стани, назли Яно!
Ти съ зора обзорила,
Билбили съ распеале,
По оніе юмишлаци;

Гугушки съ разгуга'е
На твои-те капа'ици,
По оніе рамни дворѣ;
Голаби съ разрукале
На твои-те амбари.“

482.

Купи ми купи, мила ле нане, коня доріа,	
Я да си ода,	мила ле нане, на Дунавъ на вода ;
Тамо ми има — — —	три девойчина,
Пѣрва-та ми ю — — —	Софка Солунка,
Втора-та ми ю — — —	Марія Костурка,
Трека-та ми ю — — —	Марія Стамболка.

483.

Девойче море отъ поле!
Не шетай дробно по поле,

Не кревай съ поли право'и,
Не накревай ми ядо'и,

От' сумъ отъ дома ядовень,
 Люто не майка карало:
 „Обишолъ, да би обишолъ
 Три деветъ бѣли градо'и,
 Нигде девойка немаше,
 Тук' да би нашолъ вдо'ица
 Со дванадесетъ сираци,
 Со тринадесетъ чивлицы.“

Какъ го майка кълнало,
 Така го клетва фатило.
 Обиде Стоянъ, обиде
 Три деветъ бѣли градо'и,
 Нигде девойка не найде,
 Туку ми найде вдо'ица
 Со двана'есетъ сираци,
 Со трина'есетъ чивлицы.

484.

Ранила мома бильбия
 Утро и вечеръ со шекеръ,
 А на пладнина чейнца;
 Ранила що го ранила
 Токму за деветъ години.
 Дойде ми ко'а и доба
 Девойка ми съ посвѣрши,
 Посвѣрши ке съ омѣжитъ.
 Тога ъ бильбилъ вореше:
 „Девойка, моя стопанко!

Кога ти ке съ омѣжишъ,
 Кому ке мене оста'ишъ?
 И ясъ со тебе ке идамъ,
 Въ десна пазу'а ке спѣамъ,
 Порано ке те скоривамъ:
 Стани ми, стани девойче,
 Свекѣрва оганъ завали,
 Золви ти куки смето'а,
 Деверъ ти дуканъ отвори.“

485.

Падналъ ти пѣрстенъ, моме, отъ таде река;
 На ледина-та, моме, на ширина-та,
 Лудо помина, моме, той ти го найде,
 Той ти го найде, моме, той ти го зеде.
 Таксай му таксай, моме, що ке му таксашъ,
 Що ке му таксашъ, моме, цѣрни-те очи,
 И погорни-те, моме, чатмали вежи,
 Да ти го да'итъ, моме, стрѣбрени пѣрстенъ.“

486.

Аманъ Нешо, аманъ душо, немой спи потъ дрен-отъ,
 Тебе ти съ фалѣтъ, Нешо, до две до три луди,
 До две до три луди, — до три аджамѣи,
 Тѣ ке ми те фатѣтъ — ноке на полноке
 Ноке на полноке — на седумъ са'ати,
 Тѣ ке ми те носѣтъ — горе на планина,
 Тѣ ке ми развалѣтъ — до два силни огней,
 Тѣ ке ми те печѣтъ — како рудо ягне,

*

Тà ке ми те кла'ѣтъ — во злата тепсія,
 Тà ке ми те сеч'ѣтъ — со фрушко-но ноже,
 Тà ке ми те яд'ѣтъ — мезе за рѣкіа.

487.

Піанъ идамъ отъ града
 Велико! *)
 Стретиѣ мома въ ливада
 Дулберо!
 Къде коня сонпнатъ
 Со секакви коприни
 И со б'ѣли, цървени
 И со сини зелени;
 Летна мома да бегать:

„Постой, моме, не бегай,
 Снощи сумъ билъ дома ти,
 Руино вино сумъ пило,
 Реимъ сабя оста'нѣ,
 На сабя-та тестеме,
 На тестеме шаміа,
 Во шаміа рубіа,
 На рубіа златъ пѣрстенъ.“

488.

Не сади, вади, моме, **) невен-отъ
 На два-та пѣта градина,
 Да не ми некой поминитъ
 На два-та пѣта градина,
 Тà ти искршитъ невенъ-отъ.“
 Уще ми реч-та не рече,
 Помина лудо въ градина
 Потѣрли лудо въ градина,

Откърши мишка невен-отъ.
 Моме ми люто прокълна:
 „Капнала рѣка десница,
 Той що потѣрли въ градина,
 Защо ми скърши невен-отъ!“
 Моме сѣ пишманъ сторило,
 Защо го лудо прокълна, —
 Белки къ касметъ за мене. —

489.

„Стамено, пиле шарено!
 Доста ми шета нисъ село,
 Доста ми фаца ярани,
 Ярани и побратими.“
 Стамена лепо му зборвить:
 „А море лудо и младо!
 Ясъ дека шетамъ нисъ село,

Ясъ не си фацамъ ярани
 Ярани и побратими,
 Тук' барамъ момче за мене.“ —
 „Стамено, пиле шарено!
 Ко барашъ момче за себе,
 Ето ти момче за тебе!“

*) Велико и Дулберо — сѣ пременвать едно на еденъ, дрого на други релъ.
 **) Моме — сѣ поторвить предъ последно-то слово.

490.

Рано ранила бѣла Румена
 На студна вода, шарена чешма,
 Тамо ми седѣтъ млади ергени,
 Ергени седатъ потъ жолта дуна,
 Ручекъ ручаетъ, хоро играять
 Хоро играять, песни си пеять,

Еденъ ми ергенъ ручекъ не ручатъ,
 Пушка си държитъ, нанишанъ мерить,
 Удри Румена по бѣло гърло;
 Падна Румена на църна земя
 На църна земя, душа ми берить.

491.

„Що ти, Енко, що ти, керко, уста потгорила?
 Глава превързала, Енко, потъ тремъ си легнала,
 Потъ тремъ си легнала, Енко, дури те стресло?
 Дали за водица, Енко, дали за грозице?“ —
 „Немуй, нанке, мила нанке, така не зборувай!
 Не етъ за водица, нанке, не етъ за грозице;
 Що си видохъ, мила нанке, едно лудо младо
 Едно лудо младо, нанке, едно неженето,
 Него да го земамъ, нанке, глава да разминить.

492.

„Що поминафъ, майко ле мори, горна-та ма'ала,
 Що си видофъ — — Доста девойка,
 Доста бѣше — — како мене,
 Како мене — — прилегатъ за мене.
 Иди, мамо — — питай ми къ,
 Ако ти къ да'атъ — — да съ позаба'ишь,
 Акъ не ти къ даатъ, бърго да си дойдишь;
 Куки ке расипамъ, манастиръ ке пра'амъ,
 Манастиръ ке пра'амъ, калугеръ ке бидамъ.“

493.

Мое-то ми мило 'сж ношъ ми седело,
 Свещи ми горило, и бисеръ сукало,
 Бисеръ ми низало коню на грива-та;
 „Немой коню, немой, не нишай гла'а-та!
 Не ми те променвамъ, коню, да те прода'амъ,

Стройникъ ке те пуцаѣ во Легена града
Во Легена града у попа Наума,
Ти да ми љ свршишъ наймала-та мома;
Ак' ти љ даваеѣ постара-та мома,
Бжрго да сѣ вратишъ, ти да не сѣ вжртишъ;
Ак' ти љ даваеѣ помала-та мома,
Ти да ми љ свршишъ, да сѣ позаба'ишъ.“

494.

Леле Димо, леле Димо, леле тжги големи!
Ти ке одишъ, ти ке одишъ чужа земя далеко;
Кому ке ме, кому ке ме, мене млада оста'ишъ?“ —
„А невѣсто, добро мило, јоставамъ те, јоставамъ,
Јоставамъ те, јоставамъ те на твой татко и мон,
Јоставамъ те, јоставамъ те на твоя майка и моя.“
„Леле Димо, леле злато, леле тжго голема!
Тешко менѣ, горко менѣ при две татка безъ тебе!
Тешко менѣ, горко менѣ при две майки безъ тебе!“ —
„Не жалиј ми, не плачи ми, златна мила стопанке!
Ако пойдаѣ на чужина, не сѣ забамъ да дойдаѣ,
Да сѣ врата въ моя кука, да си люба пжрва люба.“ —
„Леле Димо, леле жалбо, леле тжго големо!
На ти Димо, кла'и, Димо, мое лице въ пазу'а,
Кога тебе ке ти текнитъ за любов-та венчана,
Тогай, Димо, ржка пикни, та извади икона,
Мене гледай, въ себе мисли, какъ душа въ една снжга.“

495.

Ветаръ ми веитъ гора сѣ леитъ
Гора сѣ леитъ, мома ми цвилитъ :
„Оѣ леле майко ми студитъ!“
Майка ѣ ми љ дочула :
„Ела ми керко при мене!“
Си појде при майка,
Како зиже при мрази.
Ветаръ ми веитъ, гора сѣ леитъ,
Гора сѣ леитъ, мома ми цвилитъ :
„Оѣ леле, татко, ми студитъ!“

Татко ъ дочу: „Ела мп, керко, при мене!“
Пойде при татка,
Како зиме при мраза.

Ветаръ ми веить, гора съ леить
Гора съ леить, мома ми цвилить:
„Офъ леле, брате, ми студить!“ —
„Ела ми, сестро, при мене!“
Си пойде при брата,
Како зима при мраза.

Ветаръ ми веить, гора съ леить
Гора съ леить, мома ми цвилить:
„Офъ леле, лудо, ми студить!“
И ми ж дочу лудо-то:
„Ела ми, любовь, при мене!“
И си пойде при лудо,
Како лето на бана.

496.

Та̀ що ми ꙗ мило онае девойче,
На сонъ ми съ фарлять въ шарена одаа
На мека постеля, шарена перница;
Кога съ разбудвамъ моме не на'ожамя;
Въ уста ми клажатъ грутка шекеро'а,
Кога съ разбудвамъ отъ умъ съ расипвамъ.

497.

Момиче съ момче збореше:
„Момиче, мило момиче!
Утре ꙗ празникъ големп,
Ясъ ке си одамъ на дърва,
И ти да идешъ со мене;
Ясъ ке си дърва наберамъ,
Ти да си цвеке наберишъ.“
Како си збор-отъ зборвеше,
Така си збор-отъ държа'е;
Момче отиде на дърва,
А момиче-то на цвеке.

Момче си ржка пресече,
Момиче зма г' изеде,
Оба-та въ едношъ умре'е.
Момче кладо'е претъ църковъ,
А момиче-то затъ църковъ
Момче излезе трандафилъ,
А момиче-то лозница;
Расто'е, си порасто'е
Оба-та ми съ стави'е,
Защо си любовь име'е.

498.

Вино піамъ, непара го піамъ,
Коня яамъ, коня аджаміа,
Моме одитъ на вода студена;
Конь помавна со десна-та нога,
Моме удри по бѣло-то гърло,
Моме падна две стомни си скърши;
Моме пойде дома плачеещи,
Го пречеквитъ него'а-та майка:
„Камо ми ти, керко, две стомни зодени?“
„Ясъ си паднафъ, майко, две стомни си скършифъ.“
„Мами, керко, кого да измаишъ,
Твоя тайка колай не съ мамитъ.“

499.

Не люби мене, моме, не губи себе,
Оти сумъ тугинъ, моме, тугинъ ябанецъ,
Денесъ сумъ овде, моме, утре ке сй одамъ,
На чужа земя, моме, на чужъ виляеть.“ —
„Къде ке одишъ, лудо, к' идамъ со тебе,
Сейменъ претъ тебе, лудо, башъ булюкбаша.“ —
„Не можишъ д' идешъ, моме, и ти со мене;
Тамо ми имать, моме, тесни дервени,
Тесни дервени, моме, земски сеймени,
Ке те познаѣтъ, моме, во руса коса.“ —
„Купи ми, купи, лудо, цървенъ пешамалъ
Да си завіамъ, лудо, руса-та коса.“ —
„Ке те познаѣтъ, моме, во бѣли грѣди.“ —
„Купи ми, купи, лудо, цървенъ джамаданъ,
Да си завіамъ, лудо, бѣли-ве грѣди.“

500.

А море моме, бре моме,
Тà що си било безъ вѣра?
Кога ти пушифъ не дойде,
И що ти пратифъ не зеде;
Туку ми дойде на сонe
Во шарена-та одаа,
На тая мека постеля,

На копринена перница,
На тая рѣка десница.
Егиди моме, бре моме!
Кога съ отъ сонъ разбудифъ,
Самъ себе ке съ загубефъ,
Кога те тебе не найдофъ!

501.

„Жалбай, Гюргьо, да жаламе,
Како ке съ разделиме,
Ти отъ мене, ясь отъ тебе.
Я вкачи съ въ одая-та,
Та подай ми тамбура-та,
Ясь да свирамъ, ти да играшъ.
Я седни ми на колено,
Да отпетляшъ реть петлици,
Да ми видишъ кошуля-та
Неиспрана три години;
Кошуля-та киръ фатила.
Я земли ъ, испери ъ.“
Му говоре калешъ Гюргя:
„Ойти лудо, лудо младо!
Немамъ вода да исперамъ.“

Изговаре лудо младо:
„Твой-те очи два кладенца,
Еденъ студень, други тополъ.“
Изговоре калешъ Гюргя:
„Ой ти лудо, лудо младо!
Немамъ сапунъ да исперамъ.“
Изговоре лудо младо:
„Твой-те ръце два калуца,
Два калуца гирить сапунъ.“
Изговоре калешъ Гюргя:
„Ой ти лудо, лудо младо!
Немамъ копанъ да исчукамъ.“
Изговоре лудо младо:
„Твой-те нодзе два копана
Два копана за чуканъ.“

502.

Прошетафъ рано на утро
Догледафъ моме 'убаво
Къде ми дворѣ метеше,
Що бѣше лепо, 'убаво
Со фино фечче натъ око,
Со алтънче-то на чело,
Со дробень бисеръ на гърло!
Лудо ъ лепо говорить:

„Девойче, море девойче!
Немой ми дворѣ не мети,
Туку отвори порти-те,
От' идеть момче уморень.“ —
„Егиди лудо и младо!
Ак' идеть момче уморень,
Ясь немамъ що да му чинамъ.“

503.

„Дегиди моме Корчанско!
Къде си било денеска?“ —
„Мила ле, мори майко-ле!
Я сумъ си било, шетало
Широко поле Корчанско,
Бѣла пченица сумъ жнало,
Пченица шесторедица,
Трошка сумъ 'лѣбець не яло,
Кашка сумъ вода не пило,

Голема зима ме нашло;
Гердан-отъ си го загубиѣ,
Пърстен-отъ отъ десна рѣка.
Мила ле, мори майко-ле!
Ти дай ми изанъ да 'ода,
Гердан-отъ да си побарамъ,
Гердан-отъ, та и пърстен-отъ;
Ако ми нашло нашинче,
Бърго ти да ме почакашъ;

Ако ми нашло тугинче,
Ти да ме чекашъ въ година

Со мъшко дете на ръце,
Со русо момче претъ мене.“

504.

Три девойки Бугарки;
Една-та ми везеше,
Втора-та ми предеше,
Трекѣ майка караше:
„Кѣ сѣ била, шетала?“ —
„Майко ле, не карайме,
Да кажатъ кѣ су' била;
Я сумъ била на Дунавъ,
На Дунавъ на кула-та;
Во кула-та имаше

Имаше три дулбери,
Како еденъ, така други.
Еден-отъ що имаше
На глава-та фино феѣче;
Втори-отъ ми носеше
Широкъ фустанъ триста клинѣ;
Треки-отъ що носеше
Моръ долама, сѣрна елекъ.
Дай ме майко за него!“

505.

Ако умражъ да не жаляшъ
Да не жаляшъ, да не плачишъ;
Да ме зе'ишъ во скуте'и,
Да м' однесишъ на гемія
Да ме фжришъ по море-то.
Ке сѣ сторамъ морска риба,
Ке ме фатѣтъ влакари-те
Влакари-те, рибари-те,
Ке м' иста'бтъ на нофъ пазаръ;
Ти д' излезишъ да ме купишъ,
Да ме варишъ, да ме печишъ,

Ке сѣ сторамъ праѣ и пепелъ,
Да ме зберишъ въ алъ шаміа,
Та да поидишъ во градина,
Тамо да ме испосеишъ.
Ке излезамъ рамн' босильокъ,
Що го носѣтъ девойки-те,
Девойки-те въ пазу'и-те;
Ке излезамъ бѣло цвеке,
Що го носѣтъ юнаци-те
Юнаци-те потъ фесо'и.

506.

Тамо горе потъ я'ор-отъ
Изворъ вода извираше
Студена, аманъ студена.
Що одеше малко моме
На вода, аманъ на вода,
Що имаше цѣрни очи,
Що имаше бѣло лице

На неа, аманъ на неа;
Дай ми, боже, да сѣ ставамъ
Со неа, аманъ со неа;
Да целивамъ цѣрни очи
Отъ неа, аманъ отъ неа;
Да целивамъ бѣло лице
Отъ неа, аманъ отъ неа.

507.

Заспала Рада галена
Заспала надворъ потъ трем-отъ,
Потъ тремъ на високъ одаръ
На високъ одар, подъ шаренъ јор-
ганъ.

Радина майка рано станува
Дворъ си метитъ, Рада ми будитъ.
„Стани ми, стани, галена Радо,
Веке сѣ, Радо, пладнина стори,
Стари-те баби телци тераатъ,

Твой-те другачки на вода одатъ.“
Кога погледа Радина майка,
Вѣло-то гърло въ кървъ утонало,
Бело-то лице мухла фатило,
Чърни-те очи мрежа фатиле,
Църни-те вежи ѣ покапале,
Църна-та коса ѣ порусела,
Руда-та става сѣ раставила.
Викна да плачитъ Радина майка:
Оѣ леле боже, галена Радо!

508.

„Димано, млада невѣсто!
Дали сѣ чуло, разбрало,
От' ке те Стоянъ оста'итъ
Утре, задутре въ недела,
Кога ке до'итъ кадіа
Кадіа пашинъ деліа?“
„Въ село сеймени дойдо'е,
У мене конакъ кладо'е,
Сѣ згоди болно сейменче,
Посака пуста понада,

Њтки оре'и требени,
Пресни яболка люпени.“ —
„Димано, млада недѣсто!
Що ти ке леса меткана,
Що ти ке нишанъ потъ гърло?“ —
„Кога дойдо'е сеймени,
Сака'е бѣли погачи,
Сака'е слатки вечери;
Јасъ немаѣ да нѣ напра'амъ.“

509.

Да знаишъ, лудо, да знаишъ
Како ке жалба за младосъ,
На врата би ме чекало,
Отъ коня би ме сметнало,

Въ одаа би ме однесло,
Подзе-ве би ми измила,
Вода-та би ке испила.

510.

Биљана оро водеше,
Никола сѣ каменъ ѣжряше,
Биљана що му зборвеше:
„Нилола, море Никола,
Ѣжрялъ си канемъ, не ѣжряшъ,
Ти ѣ Биљана не земашъ,

Тукъ да си зе'ишъ вдо'ица
Со дванадесетъ сираци
Со тринадесетъ чивлицы.“
Како Биљана му рече,
Никола ми сѣ наљоти,
Ишеталъ, що ми прошеталъ

*

Три деветъ бѣли градо'и
Да барать лепа девойка;
Нигде девойка не найде,

Туку си найде вдо'ица
Со дванадесетъ сираци,
Со тринадесетъ чивлицы.

СВАДБЕНИ.

Отъ Струга.

511.

Кога ходатъ на строй.

кошничцы камаржцы полна бисеріо,
Орони съ бисеріо 'семъ навеселіо.
Потеколъ ꙗ силенъ Дунаѣ поронтъ,
Понесолъ ꙗ злата чаша вѣкіа,
Полна рамна руйно вино цѣрвено;
Кому да ꙗ поклонъ поклониме,
Поклониме чеснетому свекоръ.
Весели съ чесни свекоръ, веселба ꙗ твоя;
Що ꙗ овой гомемъ сѣборъ околу тебе,
Како на гратъ Яничари 'се околу цара.

512.

Кога да месѣтъ сваќа-та у девойка-та.

Свила съ лоза винена
Окулу града Легена;
Не била лоза винена,
Туку ми била девойка,

Окулу браќа съ вѣтъ:
„Откупи мене, браќе-ле!
Ясъ не сумъ скапо ценето,
За двесте триста гроше'и.“

513.

Кога да месѣтъ сваќа-та у зет-отъ-

Пушчатъ Билька по бѣла Босилька:
„Дойди, дойди бѣлъ Босильче моѣ!“ —

„И да дойдашъ кжде ке те найдамъ?“ —
„Ке ме найдишъ майкини пазу'и,
Ке ме найдишъ таткини скуте'и,
Ке ме найдишъ брато'и дворо'и.“

514.

Друга.

Заиграло юнако'о сърце,
Како вино во стребрена чаша,
Как' ракиа во злата викиа,
Дур' да пойдитъ въ девойкини дворю,

Дур' да видить девойкини татко,
Дур' да видить девойкина майка,
Како 'одитъ, како рубо носитъ. —

515.

Друга.

Пуца, допуца юначе:
„Девойче, море девойче!
Аль ю везана риза-та?“ —
„Юначе, море юначе!
И ю везана и не ю;
Малу ми свила не фтаса,
'Си-те свилари обидофъ,
Нигде си свила не найдофъ.“ —

Пуцатъ, допуцатъ девойче:
„Юначе, море юначе!
Али ю ко'анъ пярстен-отъ?“ —
„Дедвойче море девойче!
И ми ю ко'анъ, и не ю;
'Си-те златари обидофъ,
Нигде си злато не найдофъ.

516.

Друга.

Префърлила съ кѣпина
Преку висока планина;
Та не ми бѣше кѣпина,
Туку ми бѣше девойка,

На мраморъ каменъ седеше,
Со русо момче зборвеше,
Русо му перче чешлаше,
Руси мустаки сучеше.

517.

Кога да бричѣтъ зет-отъ.

Заспало ми Иво Самогорче,
Кой поминвить Ива не разбудвить,

Дур' долета горска еберица,
Съ криля трепна Ива го разбуди:
„Стани, стани, Иво добаръ юнакъ!
Аль сѣ женетъ, аль сѣ неженето?“ —
Отъ сонъ ни сѣ Иво разбудило,
И говори Иво добаръ юнакъ:
„А егиди горска еберица!
Ни суиъ женетъ, ни ке да се жена,
Ке си зе'амъ деветъ бракѣмъ сестра.“
И го дочу и бога ми молитъ:
„Леле боже, леле мили боже!
Дай ми, боже, пролецки гърмежи,
Дай ми боже есенски доже'и,
Да откорнитъ кула отъ кременя!“
Какъ девойка люто що прокълна,
Така госпотъ нейдзѣ ѣ поможи.
Даде госпотъ пролецки гърмежи,
И ми даде есенски доже'и,
И откорна кула отъ кременіе.
Пакъ девойка бога помолила,
Дай ми, боже, очи соколо'и,
Дай ми, боже, криля лабедо'и,
Да прелета Сава и Дунава,
Та да падна во войска царѣ'а,
Да одбера момче спроти мене,
Що не пиетъ вино и ракіа,
Що му пейтъ саатъ во пазу'а,
Що му игратъ коня во дворе'и,
Що му игратъ куна на колена!“
Какъ девойка бога що помоли,
Така госпотъ нейдзѣ ѣ поможи,
И ѣ даде очи соколо'и
И ѣ даде криля лабедо'и,
Си прилета Сава и Дунафа,
Та си падна во войска царѣ'а,
Та си отбра любовъ спроти неа,
Що не пиетъ вино и ракіа,
Що му пейтъ саатъ во пазу'а,
Що му игратъ коня во дворе'и,
Що му игратъ куна на колепа.

518.

Друга.

Посвѣршилъ съ Симонъ добаръ юнакъ
Съ посвѣршилъ многу на далеку
Три конаци преку цѣрно море
И четири преку рамно поле.
Дойде ко'а, дойде лепо време,
Да си зе'итъ 'уба'а не'ѣста.
Допушила Симоно'а теща:
„Айти тебе Симонъ зетацине!
Да не идешъ со малу свато'и,
Тукъ да дойдишъ со многу свато'и;
Ако до'ишъ со малу свато'и,
Міе не те въ града прибираме,
Нити тебѣ мома изваваме.“
Съ зачуди Симонъ добаръ юнакъ,
Гла'а кѣршитъ отъ свои рамена,
Рѣце кѣршитъ отъ свои колена,
Нодзе кѣршитъ отъ бѣли каменя.
Го догледа него'а стара майка:
„Айти снѣко, Симонъ добаръ юнакъ!
Що те тебе нужба дотерало,
Гла'а кѣршишъ отъ свои рамена,
Рѣце кѣршишъ отъ свои колена,
Нодзе кѣршишъ отъ бѣли рамена?“ —
„Айти майко, айти стара майко!
Допушила моя стара теща,
Да не 'ода со малу свато'и,
Оти мома не ми изважала!“ —
„Айти снѣко, Симонъ добаръ юнакъ!
Аль то'а те тебе брига нашло?
Колку сакашъ свато'и ти идѣтъ.“
Си пособра китени свато'и,
Си отиде Симонъ добаръ юнакъ
Три конаци преку цѣрно море,
А четири преку рамно поле,
Го пречека Симоно'а теща,
Му даде нейдзина мила керка.

519.

Кога 'одатъ за невѣста.

„Зетащина, чуже землянине!
Що си дошолъ во наша-ва земя?
Аль си дошолъ 'оро да играме,
Аль си дошолъ вино да пиеме,
Аль си дошолъ камень да 'фърляме?“ —
„Айви вие сестри непознайни!
Не сумъ дошолъ 'оро да играме,
Не сумъ дошолъ вино да пиеме,
Не сумъ дошомъ камень да 'фърляме,
Тукъ сумъ дошолъ по наша другачка.“

520.

Кога да одатъ по невѣста.

Раскаралъ сѣ Нико и Никола,
На онаа 'убаа девойка;
Нико велить я ке ж зе'а,
А Никола я ке ж зе'а.
Нико собра две хиляди сватой,
А Никола три хиляди сватой.
Помина'е низъ гора зелена;
Нико вѣрвить преку Нико-поле,
А Никола преку Шаръ планина.
На девойка аберъ ѣ отиде;
Девойка кѣ умна и разумна,
Ми сѣ качи на диванъ високи,
Що ми глѣ'атъ *) чудо и големо!
Кѣде вѣрвѣтъ низъ гора зелена,
Кѣде вѣрвѣтъ две рала свато'и,
По свато'и два млади зето'и.
Пакъ си слегвить отъ диванъ високи,
Си велить на своя мила майка:
„А егиди моя мила майко!
Я влезе си во земни керали,
Тѣ отключи мои шаренъ ковчекъ,
Извади ми две ризи зетоски;
Я сѣ качифъ на диванъ високи,

*) Гледатъ.

Що си гле'аѣ чудо и големо,
Къде вжрвѣтъ низъ гора зелена
Къде вжрвѣтъ две рала свато'и,
По свато'и два млади зето'и;
Ни за кого, майко, не сѣ мѣжа,
Ни кървина во кука си чина,
Ке 'и фата два брата рогени.“
Си изваде две ризи зетоски,
Си 'и даде на бѣла Бояна.
Та 'и кладе во бѣли пазу'и;
Колку сватой въ дворѣ навлего'е,
Мошне лепо ми 'и пречека'е;
А Бояна умна и разумна
Два зете'и во образъ 'и баци,
Въ образъ 'и баци, и даръ си дарва,
Си фати два брата рогени,
Си попрати безъ никоя кавга.

521.

Друга.

Никола шетать низъ гора,
Во рѣка държить сокола;
Соколъ му лепо вореше:
„Никола море, Никола!
Подотпущи ми ремени,
Подотпущи ми петлици,
Далеку да си отлетамъ

Дуръ девойкини дворо'и,
Да ѣ порѣчамъ, нарѣчамъ,
Да везить риза зетоска,
А на свекърва шарама,
А на свекор—отъ кошуля,
А на девер—отъ пояс—отъ.“

522.

Друга.

Плепа моа босилко'и ясли,
Ми 'и клала во рамни дворе'и,
Да навжрзить отъ свато'и коньи.
Плепа моа копринена мрежа,
Їѣ фѣрлила по бѣла Дунафа,
Уло'ила риба златокрила
Їѣ испекла во злата тепсиа,

Њ ставила на чесна тѣрпеза,
На тѣрпеза предѣ чеснаго кума.

523.

Друга.

„А излези девојкина майка,
Зетѣ ти идетъ како сиви соколѣ,
И ти идѣтъ два рала свато'и,
Кѣде конѣи ке 'и навѣрзиме?“ —
„Широки сѣ девојкини дворѣ.“

524.

Друга.

Спливналѣ еленѣ по море да пливатѣ, На рого'и шаренѣ одарѣ носитѣ, На одарѣ ѣ постеля послана,	На постеля терзѣи седе'е, Девојкѣ ѣ пѣрстени коѣ'е.
--	--

525.

Кога девојка-та иставетѣ.

Що сѣ боря отѣ кореня корнѣтъ?
Не сѣ боря отѣ кореня корнѣтъ,
Тук' сѣ делитѣ девојка отѣ майка.
Що сѣ боря отѣ кореня корнѣтъ?
Не сѣ боря отѣ кореня корнѣтъ,
Тукѣ сѣ делитѣ девојка отѣ татка.
Що сѣ боря отѣ кореня корнѣтъ?
Не сѣ боря отѣ кореня корнѣтъ,
Тукѣ сѣ делитѣ девојка отѣ брака.
„Отпрощавай сѣ отѣ майкини пазуй,
Отѣ таткой skutей, отѣ братой дворой.“
Девојка сѣ на борѣ навалила:
„Леле боре, леле зеленѣ боре!
Какѣ ке викнамѣ чужа майка майко!
Какѣ ке викнамѣ чужи татка татко!
Какѣ ке викнамѣ чужи брата брате!
Какѣ ке викнамѣ чужа сестра сестро!“

526.

Кога излеговѣтъ отъ куки.

'Си свато'и на коня явнале,
Млатъ зеташивъ на коня не явналъ,
Тукъ си учитъ 'убава невѣста:
„А не'ѣсто, киско босилько'а!
Кога мѣ дома ке пойдиме,
Ке излезить моя стара майка,
Ке излезить со крондилъ ракіа,
Ке ти да'ить со чаша викіа,
Ти да ми ке чаша не потземвишь;
Да ѣ да'ишь брату Костадину.
А не'ѣста умна и разумна,
Кога пойде въ него'и дворе'и,
Ѣ пречека него'а-та майка,
Ѣ изваде со крондилъ ракіа,
Ѣ подаде со чаша викіа.
Ѣ позеда 'уба'а не'ѣста;
А не'ѣста умна и разумна,
Не ѣ испи, ни чаша ѣ даде,
Тук' ѣ тури на земя суро'а.

527.

Кога да ходатъ въ църковь на векчанге.

Змѣхъ прелеталъ преку църно море,
А потъ криля змѣхъ що ми носеше?
Ми носеше 'уба'а девойка.
Ми одеде тѣе що одеде,
Колку поше во гора зелена
Негде ѣ сѣ студна вода спило;
И говоритъ 'уба'а девойка:
„Айти тебе змек горянине!
Менѣ ми сѣ студна вода пиеть.“
И ѣ велить змѣ'а горяннина:
„А егиди 'уба'а девойко!
Айде слези долу потъ планинче,
Тамо иматъ два студни кладенци,
Край кладенци триста Яничари;]

*

Тіе ке те тебе опитаеть,
Отъ кой сой и отъ коя фара сі;
Да не кажвишь отъ коя фара сі,
Дан' те държатъ триста Яничари;
Да съ кажишь отъ голема фара:
Татко ми ю Марко Кралевике,
Вуйко ми ю Янкула войвода,
Брате ми ю Секула детенце,
Стопанъ ми ю змѣ'а горянина.“
Како лепо що си ъ научи,
Си отиде 'уба'а не'ѣста,
Тамо найде триста Яничари,
Дури неа тіе опита'е
Отъ кой сой ю, и отъ коя фара,
Тіе вода нейдзѣ не дадо'е.
И имъ каза 'уба'а не'ѣста,
Имъ съ каза отъ голема фара:
„Татко ми ю Марко Кралевике,
Вуйко ми ю Янкула войвода,
Стопанъ ми ю змѣ'а горянина.“
Ѣ зедо'е две злати машрапи,
Ѣ дадо'е нейдзѣ студна вода.
Ѣ пущі'е назотъ да си о'ятъ,
Ѣ пущі'е и ъ попраг'е,
Защо бѣше отъ голема фара.

528.

Кога да съ приближватъ въ църковь.

Що ю врѣва во Поройна църква?
Али гърнитъ, аль съ земля треситъ?
Не ми гърнитъ, ни земля съ треситъ,
Съ венча'атъ Милошъ со не'ѣста.
Ѣ постисналь пѣрсти со пѣрстени,
Тая му съ нему милоно молитъ:
„А Милоше, мое добро мило!
Не стискай ми пѣрсти со пѣрстени!“

529.

Кога съ вращаетъ отъ църковъ,

Фжряшъ, куме, прежжати-онъ овесъ,
Ти го фжряшъ, той ти зеленейтъ,
Не'ѣста го низъ пжрстенъ береше,
Да наранить кумотому конь-отъ.
Фжряшъ, куме, прежжати-онъ овесъ,
Ти го фжряшъ, той ти зеленейтъ;
Не'ѣста го нисъ пжрстенъ береше,
Да наранить старосвату конь-отъ.
Фжряшъ, куме, прежжати-онъ овесъ,
Ти го фжряшъ, той ти зеленейтъ;
Не'ѣста го низъ пжрстенъ береше,
Да наранить отъ свато'и коньи.

530.

Друга.

Мѣсець дойде дзвезда не донесе,
Останала въ зелени ливаге,
Да наберить трева детелина,
Да наранить кумотому коня,
Да наранить старосвату коня, *)
Да наранить отъ свато'и коньи. **)

531.

Кога да съ приближватъ дома.

А излези, юнако'а майко,
Ти идееть две рала свато'и,
Сна ти носить како еребица.

532.

Кога да играеть свакия-та.

Мори сваке Јо'анице, ***)
Мори на кжлкъ соканице,

Мори вжртокачнинице!
Имяшъ калци отъ кжличица,

*) **) На 'секои отъ тѣ стихови съ повторѣтъ напрежни-те три.

***) Играещемъ свакия-та (погача-та; вид. обичаи) съ подсиѣвяеть на майка-та одъ невѣста-та (т. е. свака-та) на нейздишно-то име; за това въ место Јованице съ кжжати ние-то одъ свака-та.

А чораби отъ кожина,
 А кошуля отъ пуздерки,
 А марама отъ копріи,
 А джубе-то отъ камчина.
 Що ꙗ свака непечена?
 Що н' си явна магаренце,
 Да си пойдешъ въ Кюмурица, *)
 Да наберишъ суви дърва,
 Да испечишъ наша свака!
 Мори сваке Јо'анице!
 Що ꙗ свака несолена?

Що н' си явна магаренце
 Да си пойдешъ во Елбасанъ,
 Да си зе'ишъ малу сольца,
 Да осолешъ наша свака!
 И пакъ ти ꙗ малечка'а,
 Що н' си явна магаренце
 Да си пойдешъ въ Радолица,
 Да си зе'ишъ малу брашно,
 Да напра'ишъ наша свака
 Наша свака поголема!

533.

Друга.

Мори сваке Јо'анице!
 Со що сина съ фалеше?
 Имамъ сина работника,
 Бърго оратъ бърго копатъ; —
 Виде рало съ зачуди.
 Мори сваке Јо'анице!
 Со що куќа съ фалеше? —
 Си имамъ куќа голема;
 Кога дойдоѡ да видамъ,
 Н' една греда стоеше,
 И та бѣше потпрена!

Со що ми съ фалеше!
 Имамъ церга воло'и;
 Кога дойдоѡ да видамъ,
 Едно куцо волище
 С' едно криво рожиче!
 Имамъ конье ергеле,
 Кога дойдоѡ да вида,
 Едно красто койнище!
 Стадо овци си има;
 Кога дойдоаѡ да вида,
 Едно красто козице!

534.

Друга.

Фатилъ соколъ еберица,
 Ке ж носитъ гърцка земя,
 Таа пищитъ, той љ тешитъ,
 Таа гърцки не умеитъ.
 Мори сваке Јо'анице!
 Со що керка съ фалеше, —
 Имамъ керка работница,
 Върго предитъ, бърго везитъ.
 Кога си љ донесоѡме,

Кога фурка ѡ казаѡме,
 Не'ѡстица съ зачуди.
 Кога парта ѡ казаѡме,
 Не'ѡстица съ прекърсти:
 „Що сѣ овѣ църни игли!“
 Кога въ разбой ѡ кладоѡме,
 Не'ѡстица съ зачуди:
 „Що ꙗ ова чіу, миу,
 Едно падни, друго стани!“

*) Кюмурица место ꙗде љглена праватъ. Елбасанъ Арнаутски градъ од ꙗде носатъ соль.
 Радолица не далеку отъ Струга подъ Бѣлица, ꙗде сѣ воденици-те (мелиници-те).

Друга.

Сино езеро скоро градено,
Во езеро кѣ Гюро тѣрго'ецъ,
Гюро тѣрго'ецъ отъ Тѣрго'ище.
Бѣла Бояна платно бѣлеше;
Тога ѣ рече Гюро тѣрго'ецъ:
„Дегиди мори бѣла Бояно!
Тебе те кажвѣтъ башъ работница,
Ясъ ке ти да'амъ поясмо и полъ
Да ми напра'ишъ кнока кошуля,
Кнока кошуля и бѣла риза!“
Тога му рече бѣла Бояна:
„Дегиди море Гюро тѣрго'ецъ!
Тебе те кажвѣтъ башъ кувенджіа;
Ясъ ке ти да'амъ драмъ и полъ стрebro,
Да ми напра'ишъ ковани герданъ,
Да ми напра'ишъ и стрebroнъ пѣрстенъ,
Що ке престанитъ да ми го вратишъ!“
„Егиди мори бѣла Бояно!
Кѣде сѣ чуло и сѣ видело,
Ти да ми да'ишъ драмъ и полъ стрebro,
Да ти напра'амъ ковани герданъ,
Ковани герданъ и стрebroнъ цѣрстенъ,
Що ке престанитъ да ти го врата!“
„Егиди море Гюро тѣрго'ецъ,
Гюро тѣргоецъ, башъ кувендживче!
Какъ ке напра'амъ кнока кошуля,
Кнока кошуля и бѣла риза,
Така ке напрайшъ ковани герданъ
Ковани герданъ, и стрebroнъ пѣрстенъ;
Ясъ дека сумъ сѣ башъ работница,
Не ке го фѣрля въ сино езеро!“ —
„Егиди мори бѣла Бояно!
Како го рекофъ, така го стекофъ.“

536.

Свадебни отъ Прилепъ.

На строй кога извадватъ девойка-та да съ пѣрстенувать.

Солнала дзвезда по край гѣрпеца;
Не ми ꙗ дзвезда, мало ꙗ моме,
Мало ꙗ моме окулу татка,
Окулу татка, татка си молитъ:
„Откупи мене, ей мили татко!“ —
„Откупилъ ми те, ей мила керко,
Кѣрпа си дала, не си казала,
Пѣрстенъ си дала, не си прашала.“
Откупи мене, ей мила майко! *)
Откупи мене, ей мили брату!
Откупи мене, ей мила сестро!“

537.

Кога да вѣятъ венец-отъ.

Вило моме зеленъ венецъ,
Полъ го вило полгодина,
Цѣлъ го вило за година,
Си го кладе на главица,
Си отиде на водица
На водица на бѣлъ Дунафъ,
Фѣрли венецъ по бѣлъ Дунафъ;
На венецъ му нарѣчу'еть:
„Пливай, пливай, зеленъ венецъ,
Да отпливашъ юнако'и
Юнако'и рамни дворю,

Ак' излезитъ юнако'и
Юнако'и мили татко,
Да не ми съ въ рѣка да'ишъ,
Ни па да съ проприкажишъ;
Ак' излезитъ юнако'а
Юнако'а мила майка,
Ни да ѣ съ проприкажишъ,
Ни да ѣ съ въ рѣка да'ишъ. **)
Ак' излезитъ младъ неженатъ,
Нему да съ проприкажишъ,
Нему да съ въ рѣка да'ишъ.“

538.

Кога готватъ зет-отъ.

Соколе ситенъ, димитенъ,
Не летай горе високо,
Не шири криля широки,
Не вакѣй сенка голема;

Подъ сенка седатъ златари,
Златни си съдла златеха
Златени узди лееха,
далеко мислятъ да 'одатъ

*) На 'сской отъ последни-ве стихове съ повторватъ три-те: откупилъ ми те....

**) Еднакво съ повторвить за братя и за сестра.

По сиротица Драгана,
Драгана никого нематъ,

Еденъ си братокъ Никола,
Една си сна'а Митана.

539.

Друга.

Превършила сѣ кѣпина
Преко висока планина,
Да во Янина градина.
Не била Янина градина;
Тукъ била Янина майка,
Посвършила си девойка,
Милошу зету зборува:

„Милоше, зете Милоше!
Многу сватови да канишъ,
Многу сумъ дара зготвила,
На 'секи сватъ по коня,
А на нунко-то два коня,
На старосватъ мъска ковена.

540.

Кога готватъ невѣста-та.

Повали сѣ дърво бършеново:
„Како мене нигде друго нематъ,
Лете зиме зелено си стоимъ;
Роса роситъ, не ме наросуватъ;
Ветеръ веитъ, не ме занишуватъ;

Слана слани, ме ме усланува.
Отъ како ме майка посвърши,
Слана сланитъ и ке ме усланитъ,
Ветеръ веитъ и ке ме занишатъ;
Роса роситъ, и ке ме нароситъ.“

541.

Кога у зет-отъ плетатъ венецъ за невѣста-та.

Вило моме три зелени венци,
Първи вило отъ здравега здравца,
Второ вило отъ бѣла пченица,
Трекьо вило отъ църно-но грозкѣ.
Това що ъ отъ здравега здравца,
Фърлете го юнакови дворѣ,
Да сѣ здрави и да сѣ весели;
Това що етъ отъ бѣла пченица,
Фърлете го у наше-то село,
Да изникнитъ 'се бѣла пчешница;
Това що етъ отъ църно-то грозкѣ,
Фърлете го юнаково лозкѣ,
Да сѣ родитъ 'се цървено вино.

542.

Кога да одаць по невѣста.

Що ю врева во гора зелена?
Аль ю паша, ель ю млать субаша?
Ель ю вода, ель ю млать войвода?
Ни ю паша, ни ю млать субаша;
Ни ю вода, ни ю млать войвода;
Туку ми сѣ две рала свато'и,
Що ми носатъ китена невѣста,
Конь до коня, юнакъ до юнака;
Пушки ми сѣ, како честа гора,
А калпацы, како темень облакъ,
Сабья ми сѣ, како силенъ огань.

543.

Кога земаеть невѣста-та.

„Зеташине, тугю земянине,
Що сѣ дошолъ бой да сѣ біеме?
Ель сѣ дошолъ, вино да пиеме?
Ель сѣ дошолъ, каменъ да фѣрляме?
Ель сѣ долъ скокумъ да скокаме?“ —
„Не сумъ дошолъ, бой да сѣ біеме;
Не сумъ дошолъ, вино да пиеме;
Не сумъ дошолъ, каменъ да фѣрляме;
Не сумъ дошолъ скокумъ да скокаме;
Тук' сумъ дошолъ з' 'убава девойка.
Ой девойко не тропоти мошне
До пѣрва ю твое тропотань.“
Пледа мома мрежа отъ коприна
И ю фѣрли длабоко езеро,
Уло'ила риба шестокрила,
Въ стробренъ ваганъ ю сварила,
Ю ставила претъ чеснаго кума.

544.

Кога ѣ даваеть чевли-те.

Не деверуй, постаръ деверъ, малко моме,
Не вадка ѣ, постаръ деверъ, чораби-те,

Не мърши ъ, помалъ деверъ, руса коса,
'Сж нокъ ми ъ, помалъ доверъ, друшки плели.
Не предавай сѣ, девойко мори, за жълти чевли,
За жълти чевли, девойко мори, за шума венець.

545.

Кога пуцать побратими-те за да земать невѣста-та.

Зеташине туги землянине!
Къде ходишь, къде войска водишь?
Девойка ми во гори отбегла,
Сѣ сторила горска яребица,
Ти си имашъ два сиви сокола,
Да уловишь горска яребица.
Я пуци ги за да ъ уловать
Да уловать горска яребица,
Яребица хубава девойка.

546.

Кога ъ качватъ на коня.

Изникнало ю зелено дърво,
Колку зелено толку ядово,
Со вжрѣ сѣ кланятъ, сѣ коренъ прощаатъ;
„Прости ме, прости, ей мили татко,
Оти ке одамъ на тугя кука,
Во тугя кука, во туги люкю.
Татко не ми ю, татко ке речамъ,
Татко ке речамъ, керко не велить;
Майка не ми ю, майка ке речамъ,
Майка ке речамъ, керко не велить;
Брака не ми сѣ, брака ке речамъ,
Брака ке речамъ, сестро не велѣтъ;
Сестри не ми сѣ, сестро ке речамъ,
Сестро ке речамъ, сестро не велить.“

547.

Кога побрити ми-те държатъ невѣста-та.

Изникнала ю чубрица		Мегю два страка босильокъ,
Мегю два страка босильокъ.		Туку ю била девойка
Не ми ю била чубрица,		Мегю два млади девери.

548.

Кога да ю водатъ.

По кого сѣ, луда, кинисала,
Ель по брата, ель по братучеда!
Той не ти ю, мори, твой-отъ братецъ,
Туку си ю, мори, туги юнакъ!

549.

Кога да ю поводитъ.

Отдели сѣ, мома, отъ рода,		Отдели сѣ, мома, отъ кука,
Обзърни сѣ, мома, погля'и,		Како рудо ягне отъ стадо,
'Се-та рода ю по тебе.		Како брѣбница отъ гори.

550.

Кога да ю извадатъ отъ куки надворъ.

Роса роситъ Арбанешка земя,
Му нароси нункотому конь-отъ,
Му нароси старосвату коня.
Царъ Костадинъ добра коня вя'атъ,
Потъ него сѣ земя лелсеше,
Натъ него сѣ дзвезди трепете'а.
Стрека му ю Гюргица девойка:
„Поможи богъ царе Костадине!“ —
„Дай богъ добро, Гюргице Девойко!“ —
Си ж вати за десна-та рѣка,
Ю вѣрли на коня по задъ себе,
Ю однесе во свои-те дворой.

551.

Кога да њ носеетъ у зет-отъ.

Дотеколь ꙗ мѣтенъ Дунавъ
Мѣтенъ Дунавъ и пороенъ;
Що донесолъ Димна Депа
Депа хубава девойка,
Кому да њ поклониме
Поклонъ да е на свекърва.
Въ рѣце носи златна чаша

Полна ройно вино,
Кому да њ поклониме
Ова златна чаша?
На поклонъ да ꙗ свекору;
Поклонете домакину
На поклонъ да му етъ.

552.

Кога да њ донесатъ дома и њ откриватъ кум-отъ.

„Ей девойко, бѣла и цѣрвена!
Що си толку бѣла и цѣрвена?
Даль си зима въ Солунъ зимувала?
Ель си лете потъ шаторъ летувала?“ —
„Ей девойки, мои мили друшки!
Ни сумъ зима въ Солунъ зимувала,
Ни сумъ въ лето подъ шаторъ седела,
Туку майка така ме родила.“

553.

На зет-отъ.

Синнокъ дойде юнакъ отъ тугина,
Донесолъ ꙗ тугинка девойка,
По'убо'о майка не родила,
Той слегу'етъ, таа не слегуеетъ;
Той зборуеетъ, таа не зборуеетъ;
Той съ смеетъ, таа не съ смеетъ;
Той вечератъ, таа не вечератъ :
„Мори слези, да би ми не слегла,
Мори зборви, да би онѣмела;
Мори яди, да съ не наядишъ.
Дали ми те куќа не бендиса?
Дали ми те момче не ареса?
Дали ми те свекоръ не ареса?“ *)

*) Така и за свекърва, деверъ, золва, снаха.

554.

Отъ Прилепски те села.

Кога да дойдатъ сватови.

Добре дойдофте бѣли свато'и,
Добре дойдофте, добро седнафте!
Даль донесофте що сме зборвале
Кило пченица и печеница,
Водило месо и печеница.

555.

Кога да седнатъ сватови-те.

Редумъ по редумъ свато'и,
Китумъ по китумъ чваница,
Ке да поминитъ моме-то,
Да ке съ судитъ съ момче-то:

Оти ю цървенъ пѣрстен-отъ,
Оти ю шуменъ венец-отъ,
От' сѣ кѣриени човли-те.

556.

Друга.

Изникнала комоника
Потъ неа ю млатъ неженеть,
За вода ю той жеденъ;
Кой му по пѣтъ поминуеть,
'Се му нему нарѣчуеть:
„Како знаитъ мой-отъ татко,
Той вода да донеситъ.“
И ете го неговъ татко,
Вода нему не му носитъ,
Той му носитъ суво грозк,
Суво грозк леблеби. *)

Изникнала комоника,
Потъ неа ю млатъ неженеть,
За вода ю той жеденъ:
„Како знаитъ мало моме,
Вода тоа да донеситъ,
До отжедитъ моя жедость,
Да охладитъ мое гѣрлю.“
И ето го мало моме,
Вода моме кай му носитъ.
Си съ напи, съ охлади,
И сѣрце си овесели.

557.

Отъ В. Б.

Потан ся ясно слѣнце,
Постой и погѣдай

Ка са чедо дели
Отъ рождена майка,

*) Еднаво и за майка, братя, сестра.

Отъ рождени баща,
Отъ рождени брата,
Отъ рождени сестри;
Та си отважда
При момкова майка,

При момкови баща,
При момкови брата,
При момкови сестри,
При момкова рода.

558.

Свадебни отъ Велесъ.

Кога пърстенватъ девойка-та.

Е! стройници момини
Гости наръчуйте,
На свекоръ кошуля
На свекърва бохча

На золви ржави,
На ятърви ржави,
На девери кошули.

559.

Кога влегватъ у девойка-та.

Бегли біатъ у момини дворкь,
Ке разбіатъ момина-та майка,
Ке расплачатъ момини-отъ татко,
Ке расплачатъ момина-та майка.
Ке расплачатъ момини-те брака.

560.

Кога девойка-та излегвитъ за да целиватъ рѣка.

Солна дзвезда по чесна тѣрпеза;
Солна дзвезда, та не било дзвезда,
Туку било оно мало моме;
Оно ми е бѣло променато.
„Свекървице, стробрена иглице!
А камо ти перо позлакено?
А камо ти фастанъ отъ кроадже;
А камо ти джубе шарабіа!
Ятървице, стробрена ябице!
А камо ти кусо антериѣче?

Свекървице, стребрена иглице!
Дали ми те снаха бендисала?
Дали ми те бохча аресала?“

561.

Кога да одатъ по невѣста.

Сви сватови на коня вяхна'а,
Младожения на коня не вя'а,
Дур' да земе отъ татка прощаніе,
И отъ майка, и отъ 'сета рода.
Юнаку съ сърце разиграло,
Како риба во длабоко море,
Како вино во стребрена чаша,
Како овенъ во стадо големо,
От' ке иде по млада невѣста.

462.

Кога носетъ невѣста-та у зет-отъ.

Кжде иде галена малена,
Галена малена со есенъ молена,
Со есенъ молена и со пролетъ?
Дури сме си моме измѣмиле,
Дури сме си моме измолили,
Дури сме си моме посвѣршили.
Па излези юнакова майко,
Та да видишъ що ти добро дошло;
Та ти дошла снаха за отмена,
И за сина за бѣла промена.
Слезни момо отъ добраго коня.
Ни слегну'е Мара, ни збору'е
Туку ми съ често поклону'е,
Често, често коню да грива-та,
А деверу дури до рамена;
Таксай свекре големо-то лозкѣ,
Бельки Мара отъ коня ке слезитъ.

563.

Друга.

Коня водамъ на студена вода;
Конь ме воде а горе, а доле,
Ме отведе у момини дворѣ,
Конь ми висна, сиви соколъ писна.
Не излезе 'убава девойка,
Та излезе момина-та майка;
На керка ъ тихо говореше:
„Па излѣзи, керко, неизлегла,
Та да видишъ що ни добро дошло,
Добро дошло у наши дворови.
Да сумъ стара, би го поснила,
Да сумъ стредна, би го заљубила,
Да сумъ мома, би си го узела.“

564.

Друга.

Иматъ мама Кана керка,
Њ пратила на бѣлъ Дунавъ,
На бѣлъ Дунавъ на водица;
Њ чекала до пладнина,
Нематъ Кана, нематъ вода.
Кога утре изутрина
Дробни дзвезди разказаха,
Месечина рокъ зададе,
Ете Кана кѣде идетъ
Гола, боса, гологлава;
Нематъ чевли на подзе-те,
Нематъ кѣрпа на глава-та,

Сѣде вода опѣрскана.
Майка ъ ъ прашу'аше:
„Варай Кано, мила керко!
Що си боса, гологлава?
Що си вода опѣрскана?“
Кана ли ъ говореше:
„Варай майко, мила майко!
И ти ли си неверница?
Та излезе мрена риба
Мрена риба по край море,
Со крило-то ме попѣрсна,
Со око-то ми потмигна.“

565.

Охридски.

Мое-то ми мило сваношъ ми седело,
Конци ми сукало, бисеръ ми низало,
Бисеръ ми низало коню на грива-та.
„Немой, коню, немой, не нишай си глава,

Не те имамъ, коню, я за продаванъ,
Тук' те имамъ, коню, сватъ ке ми те пуцамъ,
Во Семендра града, во ново-то село,
Во ново-то село у папа Јована;
Поп-отъ имать, коню, до три малки моми;
Да ми њ зе'ишь, коню, тая наймала-та,
Тая наймала-та, та гондже-гюла,
Тая цѣрноока, тая чатма-вежда.“

566.

Друга.

„Аргафана фане, мили побратиме,
Какъ ми сѣ посвѣршило, токму три години;
Пѣрстенъ ми сѣ дало, на пѣрстъ ми зарастилъ,
Венець ми сѣ дало, на чело ми растить.“ —
„Постой, моме постой, постой почекай ме
Постой, моме, постой, дуръ да до'ить пролетъ,
Да собирамъ, моме, берикет-отъ, мило,
Да наполнамъ, моме, големи амбари;
Дуръ да до'ить, моме, хесенъ ке те земамъ,
Ке собирамъ, моме, многу грозъ, мило,
Ке исполнамъ, моме, големи секон,
Ке послужамъ, моме, сватой и сватици.“

567.

Ранила мома бильбиля
До двана'есетъ години,
Утро и вечеръ со шекеръ,
А на пладнина со сѣлзи;
Бильбиля ми сѣ посвѣрши,
Бильбилю не му казала,
Бильбиль-отъ ми сѣ налютиль,
Ми њ побегналь далеку,
На сухо дѣрво черешна,
Мошне ми лепо попеалъ:

„Невѣсто, лепа невѣсто!
Земай ме мене со тебе,
Ясъ да те рано скоривамъ; —
Стани ми, стани, невѣсто,
Свекѣрва вода донесла,
Їѣтѣрви ручекъ зготвиле,
Золви ти дворъ пометле,
Свекоръ ти кафтанъ ти скроиль,
Девери ти го сошили.“

568.

Плетить мома мрежа копринена,
Њ доплете мрежа копринена,
Њ повлечи по бѣла Дунава,
Ми изло'а риба златокрила,
Њ изгуши со фжршко-но ноже,
Њ испече на стробрена скара,
Ми ъ кладе во жѣлти-онѣ салтарѣ,
Њ изваде претѣ чесного кума;
Кумѣ ъ изваде претѣ чесна-на кума,
Кума ъ изваде претѣ чесного зета,
Зетѣ ъ изваде претѣ чесна невѣста.

569.

„Боленѣ си лежамѣ, ясѣ ке си умрамѣ
Отѣ тешка болесѣ, отѣ силна треска,
Отѣ силна треска, отѣ силна глава.“ —
„Не бой сѣ, сину, отѣ таква болесѣ
Отѣ таква болесѣ, отѣ таква треска.
Шо не ми каза, сину, три дни понапретѣ,
Да ти напишамѣ, три хамайли,
Пѣрва за глава, втора за треска,
Втора за треска, трека за сѣрце.“

570.

Завеале Самовилски ветрой,
По ветро'и сѣ отвори'а капій,
Во азбафча бунарѣ вода студена,
До бунарѣ ю ситна трева зелена,
На трева ю ибришимско седжаде,
На седжаде морѣ кадифе ястакче,
На ястакче седитѣ моме свѣршено.
Претѣ неа ю зеленѣ гергевѣ ялдазливѣ,
На гергевѣ ю алемѣ тульбенѣ махрама,
На махрама отѣ билюра иглица,
Во иглица до два ката клябоданѣ.

---

*

Свадбени отъ Кукүштъ.

Вечер-та на големи-отъ армась.

„Пощо ке съ речиме мие свату!
Ми ю настаналъ мой-отъ милни спнъ,
Засака твоя-та милна щерка,
Милна щерка кадинъ Ангелина.“
Тогай му веле Яно баздригяно;
„Що ю вреденъ твой-отъ милни спнъ,
Да засака моя-та милна щерка!
Ако ю вреденъ юнери да чине,
Вода да донесе отъ вишна планина,
Во града Солуна на юди-кули,
Тамъ да праве чешма шадарвамъ,
Шадарвамъ сосъ четиріесетъ чепа.
Да распуци води студени,
Води студени низъ града Солуна.“
Стана отъ тамъ тейко му съ вѣрна
И дойде на син-отъ му каза,
Вели нему слушай, сине,
Ако сѣ вреденъ вода да свалишъ
Вода да свалишъ отъ вишна планина,
Во градъ Солуна на юди-кули;
Тамъ да направишъ чешма, шадарванъ,
Шадарванъ сосъ четиріесетъ чепа,
Да распуцишъ студени води
Студени води низъ града Солуна,
Така да земешъ кадинъ Ангелина.“
Какъ си дочу нейни-отъ милни спнъ,
Телялъ си викна низъ града Солуна,
Телялъ викна майсторе бѣрка.
Нели си найде майсторе долгере,
Тѣ ги закара, ги носи
Ги носи на вишна планина,
Тѣ фатиха планина да цепатъ.
Лели искараха вода студена,
Тѣ ъ искараха на Яди-кули;
Тѣ направи чешма шадарванъ
Шадарванъ сосъ четиріесетъ чепа.

Тà распуци води студени
Води студени низъ града Солуна.
Тà що си зеде бѣла билюра,
Тà наполни вода студена,
Скина китка зеленъ кипарисъ,
Тà ъ носи на Гяно баздригяно,
Рѣка му баци, вода му даде,
И му закачи китка кипаризъ.
Па сѣ разшени Гяно баздригяно,
И викна сѣ привикна Гяно;
„Алалъ да ти ю воя-та милна щерка!“

572.

Кога зет-отъ сѣ облеквитъ.

Насилили сѣ Турци Яницари,
Они си шетатъ яничарство пишатъ
Кѣде двайца, един-отъ го пишатъ,
Кѣде ю еденъ, самъ него го пишатъ,
Кѣде сѣ троица, двайца-та ги пишатъ;
Един-отъ оставатъ, кѣща да си гледатъ.
Имала майка сина петеміа
Сина петеміа едно кайметліа,
Ю повѣркала младо го женила,
И во неделя невѣста му зела;
И во понеделникъ Яничари дошле,
На войска писале това лудо младо.
Двашъ ю кинисало, тришъ ю повѣркало,
На млада невѣста она ѡрѣчало:
„Младо, да ме чекашъ до деветъ години,
До деветъ години, до десетъ пролети,
Ако я не дойдашъ до десетъ пролети,
Юнакъ да си барашъ, юнакъ спроти мене,
Юнакъ спроти мене юнакъ зараде мене.“

573.

Кога невѣста-та сѣ кланятъ на кум-отъ.

Излегла ю невѣста-та
Отъ утрина во неделя

Да си мете рамни дворю,
Дворю мете солдзи роне.

Изметила исчестила,
 Та застана спроти слонце,
 Спроти слонце отъ протива,
 Со слонце-то си зборува:
 „Ей ти слонце, летно слонце!
 Ти си греишъ на високо,
 Ти си гледашъ на далеку,
 На далеку на широко,
 Нели виде моя-та майка
 Моя-та майка, мой-отъ тейко,
 И мой-те до два брата

До два брата, два близнака
 И мой-те до две снахи,
 До две снахи и две сестри?“ —
 Слонце-то ѝ проговара:
 Ей невѣсто църнооко!
 Вчера отъ тамъ поминахъ,
 Твоя-та майка колакъ месе,
 Твой-те браќа коня седлатъ,
 Твой-те снахи вино точатъ,
 Твой-те сестри венци вѣатъ,
 Ке си ходатъ за невѣста.“

574.

Кога невѣста-та оставаеъ отъ дома ѿ.

Кѣде ке ходишъ наша друшко!
 Кому майка ке оставишъ?
 Кому тейко ке оставишъ?

Та и твой-те брата?“ —
 „Оставамъ, ке ги нарѣчамъ
 На градина рами' босильокъ.“

575.

Кога зет-отъ ручатъ у невѣста-та.

Сонъ го краде, лудо младо,
 Сонъ му краде църни очи,
 А не може да заспе! —
 Донесейте шаренъ бардакъ
 Шаренъ бардакъ, студна вода. —
 Донесоха шаренъ бардакъ,
 Шаренъ бардакъ студна вода,
 Нема лудо да заспе! —
 Донесейте лоза съ грозѣ! —
 Донесоха лоза съ грозѣ,

Нема лудо да заспе. —
 Донесейте благи яболка! —
 Донесеха благи яболка,
 Нема лудо да заспе. —
 Донесейте шаренъ јорганъ!
 Донесеха шаренъ јорганъ,
 Нема лудо да заспе! —
 Донесейте мала мома! —
 Донесеха мала мома,
 Тога лудо ѝ заспадо.

ЛАЗАРСКИ.

Отъ Струга.

576.

На Лазаров-денъ-

„Качунцице цветнице, о Лазаре,
Аль ъ виде Лазара?“ —
„И ъж видофъ, не видофъ,
На бълъ Дунафъ седеше,
Вити венци виеше,
'Семъ лазарки даваше,
Калъ Малъ немаше.
Седна Каля да плачить;
Лазара ъ тешеше:
„Мѣлчи, Калъ, не плачи,

Пакъ въ година ке дойдамъ,
'Семъ лазарки по венець,
'Тебъ, Калъ, два венца.“
Кога дойде година,
Калъ найде мѣжена;
На бунице седеше,
Венчаница кинеше,
Мѣжу гащи кѣрпеше,
Мѣшко дете леляше.“

577.

На мало дете.

Малечко'о 'убо'о, о Лазаре! *)
На диванъ ми седеше,
Со яболко играше;
Майка ле му викаше:
„Малечкоо 'убо'о!
Доста седе на диванъ,

Доста играшъ съ яболко,
Дан' те цар-отъ догледатъ,
Дан' ти царство поклонить!“
Уще реч-та не рече,
Ми го цару догледа
И му царство поклони.

578.

На неженатъ.

„А юначе смиляниче, Лазаре!
Смиль ти киска потгорела
Натъ очи-те, натъ вежи-те;
Аль съ мислишъ да съ женишъ?“ —
„Сумъ смислило, сумъ свѣршило,
Туку ми ъ на далеку,

Преку река Венетика;
Ми ъ кажвѣтъ гѣрдомазна,
Гѣрдомазна не'уба'а.
Тук' съ чудамъ и съ умамъ,
Какъ да пойдамъ да ъ видамъ.
Не сумъ рапче да прелетамъ,

*) Кѣде иматъ — Лазаре, или о Лазаре — това съ повторить на 'секой редъ въ исто-то место.

Не сумъ риба да препливамъ.
 *) Да дочекашъ и вгодина
 И въ година и за многу!
 Немой многу не вжрти нѣ,
 Мие многу не сакаме

Петъ хиляди и петъ аспри;
 Петъ хиляди да сѣ твои,
 Пет-те аспри да сѣ наши;
 Да дочекашъ и въ година
 И въ година и за многу.

579.

На неѣста.

А неѣсто добро мило, Лазаре!
 Що ти уста потгорела,
 Како люшпа оре'о'а?
 Що ти лице потбѣлело,

Како платно бамбакерно?
 Али свекоръ те карало?
 Аль свекърва те карала?
 Али твои мили стопанъ? —

580.

На жена, коя иматъ синъ да сѣ учить.

Иматъ майка мили сина, Лазаре!
 Го промена го наружи,
 Та го пуши свѣта гора
 Свѣта гора манастира,
 Да сѣ учить лудо-гяче
 Лудо-гяче манастирче.
 И сѣ учи с' изнаучи,
 Сѣ сторило лудо-гяче.
 Лудогяче манастирче
 Книга пейтъ, сѣлзди ронить,
 Го догледа игумен-отъ,
 Егумен-отъ му зборвеше:
 „А егиди лудо-гяче!
 За що ти сѣ нажалило

Книга пейшъ, сѣлзди ронишъ?
 Али ти сѣ нажалило
 За твоя-та мирна земя?
 Али ти сѣ нажалило
 За твои-отъ мили татко?
 Ель за бракъ, ель за майка?“
 Лудо-гяче с' отго'ори:
 „Айти тебе игумене!
 Та не ми сѣ нажалило
 За моя-та мирна земя,
 Ни за татко, ни за бракъ,
 Туку ми сѣ нажалило,
 За моя-та стара майка.“

581.

На жена, коя иматъ синови.

Три сѣ сѣнца разиграле
 Во майкини рамни дворие;
 Помали-отъ 'и надигралъ.

И майка му велеше:
 „Немой синко, немой мило!
 Не клажай му ти намузлакъ

*) Тие девствъ редови сѣ пеать на конец-отъ одъ 'секоя песна.

На твои—отъ мили братецъ!
 Оту братецъ ꙗ поголемъ;
 Изанъ имаъ отъ татка ти,
 Кой понапретъ ке излезитъ,
 Него пѣрво да го женамъ,
 Ак' ꙗ помалъ отъ други—те.“
 Той ъ рече на майка си:
 „Мори майко, мила майко!
 Ти съ молямъ не карай ме,
 На татка ми не кажви му
 От' поюнакъ ясъ излгофъ!“
 И майка имъ не му каза,

Не му каза на татка имъ;
 Тая него го измами,
 Ко' ъ рече: „мори жепо!
 Кой ти стори юнащина,
 Али помалъ, аль поголемъ?“
 Та му рече: „а стопане!
 Мало'о—то пакъ мало'о,
 Големо—то пакъ големо.“ —
 „Кога така, а стопанке,
 Айде да го посвѣршиме.“
 Го свѣрши'е големо—то,
 Го свѣрши'е, го жени'е.

582.

На жена що немаъ чедо, и мъшъ ъ ге на чужина.

Ручекъ готвить не'ѣстица
 Умилена, уядвена,
 Со сѣнце съ разговорвить:
 „Айти сѣнце, ѣсно сѣнце!
 Ке те молямъ и опитвамъ,
 Ти ми грешъ по 'сѣ земя
 По 'сѣ земя, 'се виляетъ,
 Аль ми грешъ господина?
 Аль ми грешъ мила майка?
 Аль ми грешъ мили брака?
 Аль ми грешъ мили сна'и?“
 Сѣнце—то ъ отго'ори:
 „А не'ѣсто, добро мило!
 Ме опитвишъ ке ти кажамъ;
 Ясъ ти греамъ господину,

Ясъ ти греамъ мила майка,
 Ясъ ти греамъ мили брака,
 Ясъ ти греамъ мили сна'и;
 Съ готвеетъ да ти идѣтъ,
 Да ти идѣтъ за Велигденъ.
 Големъ пещешъ ти готве'е,
 Отъ брака ти сѣрма коланъ,
 Отъ майка ти ал—шаміа,
 Отъ сна'и—те шаренъ колачъ.
 Господинъ ти ти седеше
 Ти седеше на чаршинъ,
 Ти ценвеше сарай чевли.
 Да ти купитъ за Велигденъ;
 Ясъ ти кажвамъ да не жаяшъ,
 Оту 'сн—те ке ти дойдѣтъ.“

583.

На богатъ човѣкъ.

Пофалилъ съ богатъ—отъ
 Ясъ сумъ богатъ и пребогатъ;
 Тукъ съ нашатъ и понашвить
 Како риба во глобина,

Како орелъ со вишина,
 Како овца съ рудо ягне,
 Како лоза съ бѣло грозкѣ.

62

584.

На човѣкъ що иматъ деца.

Млатъ Деспотъ сѣ возеше
Во две злати корабѣ
Со свои-те сино'и.
Оделе, що оделе,
И ми нашле девойка;
Поголемъ ми велеше:
„Дай ми изанъ, татко ле,
Да излезамъ понапретъ,
Да пѣрстенвамъ девойка!“
Татко му му велеше:
„Море синко, малечекъ!
Уще сѣ ми малечекъ,
Не ти требить девойка.“ —
„Море татко милечекъ!
Ако сумъ сѣ малечекъ,
Имамъ стрико поголемъ,
Нему ке ж пѣрстенвамъ,
Нему да ѣ донесамъ.“
Татко изанъ му даде;

Си излезе понапретъ;
Ѣ пѣрстенва девойка.
Татко му го профтаса,
Ѣ зеде'а девойка,
Ѣ однесе дур' дома,
Брату си му викаше:
„Море брату милечекъ!
Ясъ ти пещешъ донесофъ,
Аль ке ми го кабулишь,
Аль не ми го кабулишь?“ —
„Имамъ сина за него.“
Братъ му си го пречека
Го целива въ очи-те.
Ѣ зедо'е не'ѣста,
Си викна'е свой люгѣ,
Си викна'е и поп-отъ,
Ѣ венча'е не'ѣста,
Радост-та Ѣ сторѣе.

585.

На старъ.

Стари Яно вино пѣтъ
Край калина, край малина,

Край цѣрвени трандафили,
Край шарени арга'ани...

586.

На владика.

Усналъ ми ю владика
Ристо-богу на колена;
Ристось ми го скориваше:
„Стани, стани, а владикю,
Ето ти сѣ Лазарици
Лазарици, посестримѣ,

Що ке дарчокъ ке 'я дарвишь;
'Семъ Лазарки марамѣца,
На не'ѣста кошулица.
Да дочекашь и въ година
И въ година и за многу
Со твоя-та добра гла'а.

587.

На анама.

Летале ми летале
Деветъ рѣди голаби,
И десето пауни;
Паднале ми, паднале
Кадѣнени дво̀ро̀и.
Що чинеше кадѣна? —
Кутлумъ бисеръ мереше,

По голаби фжряше,
Кадѣна имъ говоритъ:
„Зобайте ми, зобайте
Деветъ рѣди голаби
И десето пауни,
Пакъ въ година да дойте!“

588.

Друга.

Налалъ, наламъ млада кадѣна,
А излези на налани
На налани шиклосани,

Со мендери испослани;
Ти дойдо̀е Лазарици,
Да 'и дарвишъ Лазарици.

589.

На неженатъ Турчинъ.

Прошетало челебиѣче, Лазаре!
Низъ даляни, низъ брего̀и,
Въ рѣка дѣржитъ карадузень,
Да ѣ видить Ангелина
Ангелина, посестрима,
Посестрима, пѣрва любовъ;

И съ пули горе долу,
Да ѣ види Ангелина,
Кѣде везить бѣла риза
Бѣла риза абдесліа;
Цѣрно цѣрнитъ, злато пѣлнитъ,
Да ѣ носитъ на пищоли.

590.

На женатъ Турчинъ.

Ѣсна, Ѣсна месечина!
Ѣсна да би постоела,
Дур' да пойда, дур' да дойда,
Да ѣ вида пѣрва любовъ
Пѣрва любовъ Ангелина,
Ангелина посестрима;
Али ми ю вечерана

Вечерана и легната;
Вити порти затворени
Со две перя пауно̀и.
Викафъ, викафъ дур' осипнафъ,
Клюкафъ, клюкафъ дур' съ склучифъ.
Та съ фатифъ за два кола
За два кола, за два бора,

*

Тà си влегофъ во градина,
Тà си набрафъ киска цвеке,
Тà си влегофъ въ земянь кераль,
Си наточифъ руйно вино,

Си наквасифъ киска цвеке,
И си влегофъ во одаа,
Си попарскахъ невѣстица,
Невѣстица бѣло лице.

591.

Друга.

Попадналъ ми Капланъ паша
Низъ Цибрина рамно поле,
И ми удрилъ два чадара,
Едень зеленъ, други цървенъ,
Поть цървенъ ми вечерало
Поть зеленъ ми ноке'ало.
И поминафъ край порти-те

Му ъ видофъ каджна-та,
Лепо бѣше промената
Промената, наружена,
Гюмишъ пафти опасана,
Алтанчина на чело-то,
Дробенъ бисеръ на гърло-то.

592.

На Турчинъ големець.

Седналъ ми ъ довлеть Ага
Во одаи во сараи,
Въ ржка държитъ чаша кафе.
Ми долеѣа лепо пиле
Лепо пиле соколо'о,
И му падна на рамена;
Стрептитъ пиле со криля-та,
Му нараси чаша кафе.
Мадри-ага говореше:
„Айде вие мой сеймени!
Що стоите що гледайте,
Донесите лакъ и стрела,
Устреляйте ова пиле
Ова пиле соколо'о!“

Пиле му сѣ отго'ори:
„Айти тебе Мадри-ага!
Не сумъ дошло за стрелянѣ,
Тукъ сумъ дошло глас-донесло;
Отъ цара сумъ допущено,
И отъ цара и отъ краля;
Цар-отъ иматъ мила керка,
А ти имашъ мила сина,
Оба да сѣ сусватите
Сусватите сүзе'ите,
И пакъ да сѣ понашвите,
Како нива со пченница,
Како овци со ягнина,
Како цвеке во градина.

593.

На оро.

Сае, море Лазаре, позлащено,
Краища-та — полеани,

Стреде ми ъ, Лазаре, мраморъ плоча,
На плоча ъ — високъ диванъ,

На диванъ ю, Лазаре, постелица,	Му долета, Лазаре, едно пиле
На постеля — Мадри-аго,	Едно пиле — соколо'о
Мадри-ага — мадро седитъ,	Съ криля трепна, Лазаре, чутъ орони.
Въ ржка джржитъ, Лазаре, чаша кафе.	

594.

Друга.

Прошетало,, Лазаре, челебиџче,	Тукъ су моме, Лазаре, за любенџ.“
Низъ чаршии — Дренополски;	Си џџ фати — за ржничка,
Ржце джржитъ — во джепе'и,	Носи, носи — дури дома;
Не ми купвитъ — ни прода'атъ.	Отъ далеку — џ викаше:
И помина — цжрно грозџ,	„Айти майко — мила майко!
И ми купи — цжрно грозџ,	Јасъ ти носамъ — отменица,
И го зави — во шаміа.	Татко-џ бџла — променица,
Оде, оде — до полпжти,	Брату перче — исчешлано,
И ми седна — да го зобатъ.	Сестрџ леса — уплетена,
Лепо грозџ — прого'ори;	Менџ мека — постелица.“
„Не су грозџ — за зобанџ,	

595.

Друга.

Ви'ур ви'урџ Койдано, о Лазаре!	Како мџска потковка,
Кой те ви'урџ отвеа	Гайтан-отъ ти дзувеше
На квечеру на вода?	Как' отъ мџска опашка.
Чевли-те ти тропа'е,	

596.

Друга.

„Леле, леле Лазара, о Лазаре!	„Потъ нодзе ме газеше,
Кога дойде помина,	Со уста ме пееше.“
Очи-те ти не видоџъ?“ —	

597.

Лазарски отъ Кукучъ.

Лудо идеть отъ гора-та,
Младо идеть отъ гора-та,
Въ ржце носе до две китки,
До две китки теменушки.
Стредба иде ке го стрете,
Ке го стрете мала мома,
Малка мома бѣла Неда.
Та му веле и говоре:

„Дай ми лудо, дай ми младо,
Тая китка теменушка!“
Лудо веле и говоре:
„Мори моме, малко моме!
Китка давамъ, мома земамъ.“ —
„Море лудо, лудо младо!
Китка-та ꙗ до пладнина,
А мома-та до живъ животъ.“

598.

Хошло лудо коня да напивать,
Да напивать на нови-те чешми,
Тамо найде мома, мала мома,
Дека спіеть потъ сѣла-та лоза.
Чуде, уме това лудо младо,
Какъ да чине лудо, що да чине,
Да разбуде тава мала мома;
Урва листа отъ бѣла-та лоза,
Натопи го во студена вода,
Попърска ꙗ по бѣло-то лице.

599.

Вяхналь юнакъ бърза коня,
Тѣ отишаль честа гора,
Честа гора Богданова;
Три дни ходиль, три дни ловаль,
Нищо лова не изловаль,

Изловаль ꙗ малка мома,
Променена, наредена,
Како китка накитана,
Како перо наросено.

600.

Лудо младо вино піе,
Вино піе, ягне яде;
Кашакъ държе на колено,
Емъ сѣ дига на големо.
Мома стое спроти него,
Уще му сѣ шега біе,
Шега біе въ очи смее:

„Море лудо, лудо младо!
Кадаръ бѣше да ме лъжишъ,
Не би кадаръ да ме земишъ.
А ясь да бѣѣ како тебе,
Градина бѣѣ заградила,
Тебе прилесъ бѣѣ те клала.“

601.

Юничце, ти стара кметице!
Имашъ сина, що запъ не го чинишъ,
Тук' го пуцашъ сина по сокаци
По сокаци, на нови-те чешми,
На чешми-те моми задирае,
На невѣсти-те стомни кърши,
Стари баби на пжтъ пресопка!“ —
„Ей селяни, селяни кметове!
Сами моми, сами врага бъркатъ,
Дворѣ ми съ пжтища чиниле,
Конѣи съ отъ пайвани пуциле.“

602.

Малко дете вода лѣ
Со две малки бардачина;
Рѣба мренка го задира.
Дете веле емъ говоре:
„Немой, мренко, ме задирай,

Да не кажамъ на майка ми,
На майка ми на баща ми,
Да не сплетатъ тенка мрежа,
Дан' т' изловатъ, дан' те фататъ,
Дан' те варатъ сладка чорба!“

603.

Позаспалъ ми царъ Костадинъ
На соне-то му ѣ дошло,
Му ѣ дошло малко пиле
Малко пиле бильбильче,
Дѣ му веле, емъ говоре:

„Стани, стани царъ Костадинъ,
Теб' те викатъ масторе-то,
Да направимъ малъ манастиръ
Мала църква свѣти Георгия.“

604.

Съ невѣста си Марко говоре;
Невѣста-та каджнъ Ангелина:
„Слушай, слушай, мори, що ке речамъ,
Запрегни съ, мори, засукай съ,
Да испечишъ до две морски риби,
Да наточишъ кровдилъ благо вино,
Да донесишъ на ладна механа ;

Кой ке виде, севдемъ, да завиде,
Кой ке чуе, севдемъ, да се чуде.“

605.

Иване, Иване челебіа!
Имашъ Иванъ дворе Стамболони,
На двори-те скали отъ карагрошъ,
Шармадзи-ти, Иванъ, отъ флорина,
Вратици-те, — позлатени,
На двори-те, — до две чешми,
На чешми-те — до две порти,
На порти-те — до два кърста,
На кърста-та — до два пилци,
Кад' съ смее — злато лее,
Кад' зборуве — бисеръ плюве.
Кад' си дочуль — цар-отъ, емъ везир-отъ,
Дà ги пуциль — два каваза,
Дà имъ веле, — емъ говори:
„Донесейте — богатъ Иванъ,
Да го видамъ — що човекъ ю!“
Донесоха — богатъ Иванъ,
Да го виде — цар-отъ, емъ везир-отъ;
Дà му веле — емъ говоре,
Да си даде — негова щерка.

606.

Мжлчи ми, мжлчи девойко!
Немой расипи църни-те очи,
Немой си груби бело-то лице!
Ясъ ке си пойдамаъ на градъ Солунски,
Ке ти донесамъ до два робини;
Една-та тебъ слуга да чине,
Друга-та чубукъ менъ да пале.

607.

Бележилъ юнакъ, бележилъ
Малка-та мома въ село-то,

Рудо-то ягне въ стадо-то,
Явор-отъ дърво въ горе-то,

Самура калпакъ въ градъ Солунъ.
Дуръ да съ лудо повърне,
Млада-та мома му зеле,

Рудо-то ягне закладе,
Яров-отъ дърво отсекле,
Самур-та калпакъ продаде.

608.

Лудо ходе сосъ дружина,
На дружина говореше:
„Ей дружина, мили брате!
Сакамъ нещо да те пита,
Право сакамъ да ми кажишъ.
Денъ гледамъ малка мома,
Денъ гледамъ въ ноке всонвамъ,

Ноке м' иде близо, близо,
Близо, близо дуръ до мене,
Ми легнува на ржка-та,
На ржка-та, на ржкв-отъ;
А отъ сон-отъ кад' да станамъ,
Барамъ мома, мома нематъ!“

609.

*Кога Лазарки-те влегватъ во некоя кукя и излеговѣтъ,
пѣтъ.*

„Ой Лазаре Войниче!
Дека ми си' войнувалъ?“ —
„Войнувалъ, сумъ войнувалъ
До цареви дворе.“ —

„Що чинеше царица?“ —
„Мжшко дете леляше,
Капа-та му редеше,
Пелени му кроеше.“

610.

Руса мома, Русинъ брала,
Русинъ брала денъ гинала,
Дек' го брала загинала.
Го набрала три товара,
Товарила товаре-то,
Попаднала темна мъгла,
Заросила ситна роса,
Тя збъркала пѣтища-та,
Пѣтища-та, друмища-та.
Налетела на овчари,

Она веле емъ говоре:
„Ти съ молямъ, ти съ кланямъ,
Да ме носишъ дур' дома-ка,
Ке ти дадамъ тенка риза,
Майка левенà кошуля
Баче мои тенка пушка.“
Дà отишолъ до дома-ка,
На майка ѣ си викаше:
„Искарай ми огламиници,
Да го главамъ овчарче-то.“

611.

Армасалъ съ лудо младо
На далеко на големо,
Едни идатъ ми га фаятъ,

Други идатъ ми га худатъ;
Арна била работница
Работница, променена.

612.

Уме, чуде лудо младо,
Какъ да виде малка мома.
Да си поиде во градъ Солуна,
Та си купи праматіа

Та си поиде во село-то
Си кондиса стредъ село-то
Стредъ село-то край чешма-та,
Да продаве праматіа.

613.

„Девойко, душо Сардеа
Защо ми си насърдена?
Симитъ ми ти къ лице-то?
Череши ти сѣ очи-те?
Шекеръ ми ти къ уста-та?
Що не ми менъ зборувашь?
Що не ме съ очи погледнашь?“
А она веле, говоре:
„Ей море лудо, да младо!
Снощи сжмъ било за вода
Съ мой-те вѣрни другачки;
Майка ти стоеше на порта,
Мене ме резилъ чинила,
Предъ мой-те вѣрни друшки. —
Девойко, душо Сардена!

Стига ми лѣжа дете-то,
До сега ке го армасафъ,
До сега ке го уженефъ,
Емъ невѣста-та донесефъ,
Отъ тебе, момо, похарна,
И отъ тебе похубава.“
Онъ ъ веле, емъ говоре:
„Девойко, душо Сардеа!
Немой ти слушай майка ми,
Майка ми стара не знаитъ,
Майка ми къща не гледатъ,
Майка ми дименъ не държе;
Сось мене къща ке гледашь
Сось мене дименъ ке държишь.“

614.

„Ангелино що си толку
Кахарліа, натегеа,
Дворѣ метишь сжлди ронишь?“ —
„Варай дружки, мили дружки!
Кад' да не сжмъ натегеа?
Снощи дошолъ Радичъ юнакъ,
Снощи дошолъ, снощи пошолъ,
Отъ войска-та Анадолска

Анадолска Казалбашка.
Уще въ порти ни къ влезелъ,
Уще чизми не си собуль,
Уще чубукъ не запалилъ,
Долета ми малко пиле,
Малко пиле съ бѣла книга,
Да му веле, емъ говоре:
„Що чинс, да чинс Радичъ,

Скоро тамо да си пойде
На войска-та Анадолска,
Анадолска, Казалбашка,

Батиса'а корабѣ-то,
Чисти свити, емъ камухи.“

615.

Запеалъ паунъ, запеалъ,
Тамо долу въ чаире-то
Въ чаире-то, въ ливаде-то,
Слушайте малко големо
Чуете Турци, каури

Ка' пее паун-отъ на дърво
Ка' горе юнакъ за мома,
Като два стърка борина,
Като босильокъ за сенка,
Като карафилъ за роса.

616.

Девойко, девойко, убава девойко!
Летна перенуга, зимна теменушка!
Що си расцѣтила рано претъ Велигденъ,
Рано претъ Велигденъ, велика неделя?

617.

Денѣ ми те гледамъ, ноке ми те сонвамъ,
Денѣ ми ходишь близо до мене-ка,
Ноке ми легнувашъ на десна-та ржка
На десна-та ржка, на права-та стръна.
Съ разбудилъ лудо, ржка устърпнала
Ржка устърпнала, мома избегала;
И на перничка-та веле, емъ говоре:
„Перничко душнанко, камо ми мома-та?“ —
„Чужда бѣше, лудо, дома си отиде,
При нейзина майка, при нейни-отъ татко.“

618.

Вяхналъ юнакъ бърза коня
Дà отишолъ честа гора,
Ловъ да лове диви пилци
Диви пилзи, брѣбици.
Не изловилъ диви пилци,
Тукъ изловилъ малка мома
Променена наредена,

Като китка накитена,
Като перо насузено.
Дà га фати за ржка-та
За ржка-та за колба-та,
Тà га метна на коня-та,
Тà га носи у свой доми.

619.

Що ъ скѣпа мома цѣрнобока?
Даль дека ъ мошне цѣрнобока?
Ель дека ъ отъ бога-та кѣща?

Ель дека ъ отъ мнозина брака?
Ель дека ъ отъ голема рода? —

620.

Моме стои край бѣль Дунавъ
И сосѣ Дунавъ си зборуве:
„Ей ти Дунавъ, ти бѣль Дунавъ,
Какъ сумъ тенка, емъ висока
Уще да бѣѣ цѣрнобока,
Бѣѣ го зела царевото

Хазнатарче, праматарче;
Онъ на вечеръ книга гледе,
На пладнина хазна брое,
На киндіа на ловъ оде,
На вечера отъ ловъ иде.

621.

Мори моме, малко моме!
Нели легна, нели заспа,
Нели сони сонъ за мене,
Като язе два за тебе?
Ти сѣ чини бѣрица,
Азъ сѣ чинихъ соколъ пиле,
Да летнахмѣ, прелетнахмѣ,
Сѣ крило сѣ крило, сѣ перо сѣ перо,
Сѣ перо сѣ перо, сѣ рамо сѣ рамо;

Та паднахмѣ тува долу
Въ Полински-те садица-та;
Ти си падна на маслинка
Асѣ си паднахъ на калинка.
Догледа нѣ пѣдарче-то,
Пѣдарче-то конярче-то,
Дѣ намери тенка пушка;
Мене удри въ рудо гѣрло,
Тебе удри въ десно крило.

622.

На Водници отъ Примѣтъ.

Сонъ сонила Янкулица
На утрина во неделя, —
Изникнала яболшница
Стреде дворѣ песочина,
Стребренъ коренъ, злати гранки,
Завѣрзала петъ яболка
Петъ яболка позлакени.
Говореше Янкулица:
„А Янкула господине!
Да сумъ сонъ я сонила
Во неделя на утрина —

Изникнала яболшница
Стреде дворѣ песочина
Стребренъ коренъ, злати граки,
Завѣрзала петъ яболка
Петъ яболка позлакени.“
Янкула ѣ говореше
„Янкулице, бре невѣсто!
То'а ли ти не текну'еть?
Яболшница сама ти сѣ,
А яболка наши деца.“

623.

До три сестри лозје садатъ,
Постара-та изговори:
„Варай сестро, ти помала!
Кому лозје си садиме,
Ніе брате си немаме!“
Помлада-та говореше:

„Варай сестро ти постара!
Ако брата си немаме,
Майка ни ље уще млада,
Белки ке ни брата стигнитъ,
Нему лозје си садиме.“

624.

На невѣста.

Елеворъ си коня контъ,
Невѣста му узда държитъ,
Узда държитъ свѣкля свѣтитъ
Подъ калинки, подъ малинки,
Подъ цървени тандафили;
Лудо младо вода водить,

Вода му съ не водеше,
Нещо му ље препинаше,
Морска риба златокрила;
Не ми била морска риба,
Туку било лепо моме.

625.

На единороденъ синъ.

Иматъ майка мила сына
Мила сына Костадина,
Промени го, накити го,
Опаши го свиленъ поясъ,

Закачи му стробренъ дивитъ,
Да прати го на манастиръ,
Да ти учитъ бѣла книга,
Да ти пишитъ църно писмо.

626.

Иматъ майка мила керка
Промени ље, накити ље,
Облечи ље во свилено,

Во свилено копринено,
Та пуци ље во другачки,
Да ти пейтъ, да ти игратъ.

627.

Църква метитъ мало моме
Со два страка босилько'и,
Емъ си метитъ, бога молитъ:
„Дай ми, боже, попа свекра,
И свекърва попадіа
И да зе'амъ гяче момче!“

Како бога помолила,
Така господъ ѣ помоголь,
Нейдзѣ даде попа свекра,
И свекърва попадіа,
И си зеде гяче момче.

628.

На старь.

Седналъ ми ъ стари Янко,
На високи-те чардаци,
На високи-те дивани,
Во шарени-те одаи,
На шарени-те шилтина,
На копринени перници.

До него ъ Янко'ица,
Околу него сино'и му,
Сино'и му слуга служатъ,
А сна'и му ручекъ готватъ,
Да съ радвѣтъ и веселятъ.

629.

Она страна оганъ горитъ,
Ветеръ веитъ не го силитъ,
Роса роситъ не го гаситъ.
Не ми било силенъ оганъ,

Току била божа майка;
Сина носитъ на кърщенъ,
Да го къртитъ свѣти Јованъ.

630.

Стамянине домакине!
Тука ли си, или не си?
Ако спиешъ разбиди съ

Ако піешъ весели съ,
Оти идатъ мали моми
Мали моми водичарки.

631.

Има майка мила сина
Мила сина Костадина,
Промени го, накити го
Во свилено, копринено,
Опаши му свиленъ поясъ,
Закачи му стробренъ дивитъ,
Дай му въ рѣце бѣла книга,

Па пуци го на манастиръ,
Да съ учитъ бѣла книга
Бѣла книга, цѣрно писмо.
Си го чекатъ три години,
Той научи въ три месеци
И си дойде дури дома.

632.

Смилянине лудо дете!
Смиль ти поясъ половина,
Сенъ ти, лудо, 'убавина,
Що ти лице овенадо?
Що ти уста потгорела?

Иль дека си неженето?
Ти си имашъ мили татко,
Тебе младо нека женитъ,
Мома иматъ у комшии.

633.

Седналъ ми ю стари Яно,
На постеля копринена
Синовѣ му кулукъ чинатъ,

Мили снахи ручекъ праватъ,
Мали мнущи подигруватъ
Сосъ яболко позлакено.

634.

Пофадилъ сѣ богатъ Иво:
„Ясѣ сумъ богатъ и пребогатъ
И отъ цара и везира,
Стреде дворѣ лепа кука,
Диредзи-те позлакени,
До две мѣски обружани.“
Отъ зборъ на зборъ цару пошло;
Пушилъ цар-отъ три абери,
Ми го зеде богатъ Иво.
Цар-отъ велитъ и говоритъ:
„Що сѣ било, и весело?

Ти сѣ богатъ и пребогатъ
И отъ цара и везира.“
Па говоритъ богатъ Иво:
„Не сумъ богатъ сосъ стока-та,
Тукъ сумъ богатъ со кука-та,
Това що ю лепа кука,
Това ми ю домакинка;
Диредзи-те позлакени,
Тие ми сетъ синовѣ-те;
А мѣски-те обружени,
Тѣя ми сетъ мили керки.“

635.

На Гюргеѡденъ кога да сѣ нишатъ.

Отъ Кукучъ.

Излетнале два гулаба отъ дѣба,
Не ми биле два гулаба отъ дѣба,
Туку биле два стройника по мома: —
Уще ли ю тоа моме при майка,
Що го питаѣ лани есенъ за брата?
Ке го питаѣ овой есенъ за мене. —

636.

Момче сѣ нишатъ, Гюрге-ле,
Мома го гледатъ отъ високи чардакъ,
Викумъ викаше мало-то моме:
„Краткумъ нишай сѣ, младо-то момче,
Дѣрво тѣрливо, ѣже ѣжливо,
Њже ѣжливо, место калливо,
Дан' с' отепаше момче со мома.“

637.

Прода'атъ сѣ църно грозје
Во чаршии Дринополски
Во кошѣи ракидини;
Нематъ некой да го купить.
Наело сѣ лудо младо

Си купило църно грозје,
На пѣтъ седна да го зобатъ,
Не ми било църно грозје,
Туку било бѣло моме.

ЖЕТВАРСКИ.

Отъ Струга.

638.

Заплакала ми голѣна нива
Голема нива на вжрѣ планина:
„Оѣ леле боже, оѣ мили боже!
Какъ не сѣ найде найдобаръ юнакъ,
Да ме изоратъ, да ме посеитъ
Бѣла пчеинца църнокласица!
Да му наполни деветъ амбари,
Да си оженитъ деветъ сино'и,
Да си омѣжитъ деветъ девойки,
Да си покѣрститъ деветъ мнучина.“
На зборъ сѣ найде найдобаръ юнакъ,
Ми ѣ изора, ми ѣ посе'а
Бѣла пчеинца църнокласица,
И му наполни деветъ амбари,
И си ожена деветъ сино'и,
И си омѣжи деветъ девойки,
И си покѣрстети деветъ мнучина.

639.

Кѣде сѣ чуло видело,
Санджакъ девойка да бидитъ,
калци со копци да носитъ,
Бѣлу елечи петлици,

Санджакъ девойка да бидитъ
Со сто ѣ пендесетъ санджаци!
Ми ѣ догледа Санджак-бегъ,
Санджак-бегъ лепо ѣ воритъ:

„Егиди санджакъ девойко!
Я многу села сумъ шеталъ,
Как' тебе не сумъ видело,
Санджакъ девойка да бидитъ

Со сто ѝ педесетъ санджаци,
Калци со копци да носитъ,
Бъли елечи съ петлици!“

640.

„Що коня коишъ, ергенъ Димитрія, кѣде ке одишъ?“ —	
„Ясъ ке си одамъ —	на силна войска.“ —
„Защ' не ми каза —	три дни понапретъ,
Ясъ да ти напр'амъ —	сейменско руво,
Да ти сошіамъ —	кнока кошуля,
И да ти напр'амъ —	мор-на долама,
И да ти купамъ —	чи-не пицоли,
Чи-не пицоли —	и тонка пушка?“

641.

Сънце ми зайде Солунско-поле,
Во ливаге-то, затъ кофиле-то,
Тога съ згоди левенъ Никола,
На гла'а носитъ самурли калпакъ,
А на калпак-отъ педесетъ перя,
Педесетъ перя, петъ огледала,
На огледала бесценетъ каменъ,
Каменъ ми светитъ, какъ ѣсно сънце,
А огледала, какъ дробни дзвезди.

642.

Снощи мина'е до деветъ брака,
Коньни ява'е дури лета'е;
Руво носе'е дури горе'е,
Пушки носе'е, какъ дробни дзвезди,
А остри сабьи ко' сека'ици.

643.

Повей ми, повей, ветре Меглене,
По море силенъ, по поле ладенъ;

Да ми оладишъ бѣли аргати;
По море силенъ, по геиджии.

644.

Легнало моме заспало
На майкино си колено,
Во една бафча широка,

На една сенка дебела,
На една трева зелена,
Край една вода студена. —

645.

Пладнина дойде, ручекъ не дойде;
Позаспала ми ратеица-та
Ратеица-та съ ратаетого,
Во шаренъ одаръ, потъ шаренъ јорганъ,
Со рѣчище-то во гла'ище-то,
Со ноджище-то во пеплище-то;
Ми ъж укаса проклета болва,
Со нога клоцна чорба истури.

646.

Турчинъ девойка вѣрзана носитъ
Отъ ново бѣрдо за бѣло гѣрло,
За бѣло гѣрло 'со бѣла риза;
Девойка му съ милно молеше:
„Пущи ме мене, Турчине море,
Пущи ме мене, фати такка ми;
От' ъ татко ми башъ араміа
Башъ араміа по Шаръ планина.
Татко ми крадитъ руди яганца,
Тѣ ми 'и колить на Кара-камень,
Тѣ ми 'и печить на Кѣпинчица,
Тѣ си 'и викатъ свой побратими,
Тѣ си 'и ядять въ гора зелена.“

647.

Благуно, благо яболко!
Ручай, поручай яболко,

Дур' да ти дойдить ягне-то
Отъ Кара-орманъ крадено,

На Кара-каменъ заклано,
 На Къпинчица печено,
 Съ фрушки ножина сечено,

Во злата тепся редено,
 При чесна кума ставено.

648.

„Високо стоишъ, дзвездо-ле,	далеку гледашъ,	
Да не 'и виде	—	мой-те два брата?“ —
„Видофъ 'и видофъ	—	край църно море,
На столъ седе'е,	—	книга пише'е,
Съдзи роне'е	—	соколъ 'ране'е,
Соколъ ране'е	—	и му веле'е. —
Тà ке те пуцамъ	—	на горна земя,
Ти да ми видишъ	—	коя ко'а ю;
Ако ю пролетъ	—	пролетъ Петровденъ,
Да ми донесишъ	—	до три класо'и,
Бъла пченица	—	шесторедица,
Шесторедица	—	църнокласица;
Ако ю есенъ	—	есенъ Митровденъ,
Да ми донесишъ	—	два грозда грозю,
Два грозда грозю	—	два синамбеля.

649.

Дегиди Гидо, гиди 'уба'а!
 Твое-то лице въ църковъ написано.
 Богъ ми го убилъ силни-онъ ветаръ,
 Шо ти зильоса на твое лице,
 Тà те отве'а стретъ бѣло море;
 И те догледа Жо'анъ гемиджия,
 И ми те фати за десна рѣка,
 И те кладе въ шарена гемия,
 Въ шарена гемия, на мека постеля.

650.

Отъ Колунъ станафъ во Корча дойдофъ
 Во Корча дойдофъ, на каменъ седнафъ;

*

Тога го најде Иса ананка: *)
„Арно те најдофъ да те опитамъ,
Ели вистина джейнкъ съ сторило
Во мирна земя во Морі'о'о?“ —
„Кой ми ти казалъ, не те измамилъ,
Вистина тамо джейнкъ съ сторило.
Първа-та пушка, що ми пукнала,
Тога ми падна самъ Джафер-ага
Самъ Джафер-ага твой-отъ стопанъ;
Втора-та пушка що ми пукнала,
Тога ми падна твое-то брате;
Трека-та пушка що ми пукнала,
Тога ми падна твое-то дете.“

651.

Сънце ми съ застоело
Стреде небо на пладнина,
Да ми видить вельо чудо:

Брата сестра прода'аше
За бблило, за цървило,
За шарено огледало!

652.

Горещина, уморнина
Отъ Недина неправина.
Попа зета залюбила,
Сестра си њ загубила;
Останале две дечина,

Две дечина сирачина.
Тук' съ чудѣтъ две дечина,
Како Неда да викаеъ,
Али майко, али тетко.

653.

Богъ да убіетъ твоя-та майка!
Що ми те пуши доцкна на гости,
Доцкна на гости со невѣста-та;
Сънце те зайде во ливаге-то,
Мракъ те замрачи долу потъ село,
Ми те најдо'е земски сеймени,
Те загуби'е дете Јо'анче,
Ти пограби'е млада не'ѣста.

*) Иса ананке — съ кланатъ въ стредо 'секого стиха.

654.

Жетварски отъ Пршецъ.

Жнала Мара жолто просо,
Поминале кираджи.
Едно мало кирадживче,
То'а Маръ ъ велеше:
„Айде да съ натживаме,
Ако тебе те натжнѣамъ,
Да ми да'ишъ кованъ герданъ;
Ако мене ме натжнѣешъ,
Ке ти да'амъ бърза коня.“

И Мара му говореше:
„Ако тебе я натжнѣамъ,
Не ти сакамъ бърза коня,
Туку тебе добаръ юнакъ
Добаръ юнакъ да те земамъ.“
Си фатиле да жнѣсетъ;
Жнала, жнала бѣла Мара,
Жнала, юнака натжнала,
И юнака си го зела.

655.

Кой ке по пѣтъ ке поминитъ
Вратете го, да го вратиме,
Ужина да му да'име,
Отъ желка яйца кавгана,

Отъ жаба нога пастарма,
Отъ глушеѡ меше сиренѣ,
Отъ лешникъ бочва ракиа.

656.

„Ей девойко, не толку 'уба'а,
Да що ми сѣ сѣрце умилила!
Ели сѣ ми магіа сторила?
Ели си ми коня бильосала?“ —
„Ей юначе цѣрноокъ невене!

Да не сумъ ти магіа сторила,
Ни пакъ сумъ ти коня бильосала;
Магіа сѣ мой-те цѣрни очи,
Бленю билѣ, мое бѣло гѣрло.“

657.

Девойко цѣрнокласице,
Цѣрно ми сѣрце за тебе,
Како гайтан-отъ на тебе!
Ела, девойко, по мене,
Ела ми на нашъ виляеть,
Тамо ке лепо 'убо'о,

Тамо ми греать две сѣнца,
Две сѣнца, две месечини;
Два пѣти жито сѣ рогаютъ,
Два пѣти грозѣ ми здреить,
Два пѣти овци сѣ ягнатъ.

658.

Жетварска отъ Кукушъ.

Отъ поста излегла девойка,
На брата си говорятъ :
„Брату ле, брате Стояне!
Подай ми вода студена,
Найди ми сенка дебела!“
Стоянь ъ веле говоре :
„Сестро ле, сестро Елено!

Тук' нема вода студена,
Ни има сенка дебела;
Дойди во гора зелена,
Донеси вода студена;
Дойди во гора зелена,
Там' има сенка дебела.“

659.

Стефанъ и Магдалена.

Отъ Панагюрище.

Зажени ся Стефанъ харенъ юнакъ,
Тà заиска дели Магдалена,
Магдалена плаче, тà го не ще; —
„Не ща, мамо, Стефанъ харенъ юнакъ,
Че е Стефанъ юнакъ потъ юнаци,
А азе самъ мома натъ моми-те.“
А майка ѝ тихомъ отговаря:
„Калинко ле дели Магдалено!
Мари земи Стефанъ харенъ юнакъ,
Тà ако е юнакъ потъ юнаци.
Ѐ погледни низъ равно-то поле,
Тà да видишь Стефану свадба-та.
Калпаци имъ като на деліе,
Копе-те имъ като на спaxіе.“
Ка ги видя дели Магдалена,
Тà ся стори премлада умряла.
Ка ъ виде Стефанъ харенъ юнакъ,
На девере тихомъ отговаря:
„Ей девере, ей пере жераве,
Ей идете на Стара планина,
И донесте снягове, ледове,
Да ги туримъ на клето-то сръдце,
Ако бжде премлада умряла,
Не ще трепне ни съ рѣка, ни съ нога;

Ако ли е сама учинила,
Тя ще трепнѣ ѿ съ рѣка, ѿ съ нога.“
Донесоха снягове, ледове,
Туриха ѿ на клето-то срдце,
Тя не трепна ни съ рѣка, ни съ нога.
На девере тихомъ отговаря:
„Ей девере, ей пере жерави!
Я идете во вѣрла грамада,
Донесете замя осойница,
Да ѿ туринѣ на клето-то срдце,
Ако бжде прямада умряла,
Не ще трепне ни съ рѣка, ни съ нога.“
Отидоха во вѣрла грамада,
Донесоха замя осойница,
Туриха ѿ на клето-то срдце,
Тя не трепна ни съ рѣка, ни съ нога.
Па пристѣпилъ Стефанъ харенъ юнакъ,
Целувалъ ѿ между две-те очи;
Тѣ трепнала и съ рѣка и съ нога,
Станала е дели Магдалена,
Тѣ посрещна Стефану свадба-га.

660.

Ой-люле.

Отъ Струга.

Отлетала преперуга, ой люле ой! *)	Ячмени-те до стрѣи-те,
Отъ орача на орача, —	Лено'и-те до пояси,
Отъ копача на копача,	Уро'и-те до колена;
Отъ режача на режача;	Да съ ранѣтъ сиромаси.
Да зароситъ ситна роса	Дѣрвете нѣ со осито,
Ситна роса берикетна	Да ѿ ситна година;
И по поле и по море;	Дѣрвете нѣ со ошница,
Да съ родитъ 'сѣ берикетъ	Да ѿ полна кошница;
'Сѣ берикетъ вино-жито;	Дѣрвете нѣ съ ямаче,
Чейнци-те до греди-те,	Да ѿ тучна година.

*) Ой люле ой — съ повторитъ на 'секой редъ.

661.

Кога да играетъ мало дете на рѣце.

Паторъ паторъ ноджина, пасла баба козици на два рида високи, на два дола широки; ми напреда две вретена, си 'и клала на полица, дошло маче лизна, дошло куче гризна; чить нустино, ошь щурино, толку сумъ си напреда; на дедо кошуля, на баба марама.

662.

Друга.

Чукнале деца яболка, со шарени-те стапчина, со стребрени-те ржчина, излезе божа съ решето, та ъ пукнало меше-то.

663.

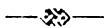
Играчки.

Тумба тумба Татара, явни коня златара, та поиди си Вегле; Вегле копъ крева'е; самъ бекъ седеше, Самовила пишфеше со орло'о перце, пауно'о крилце, падна крилце въ морце, морца менъ сольца, я сольца овцѣ; овца менъ ягне, я ягне волку; волкъ менъ кожа, я кожа кърпачу; кърпачъ менъ чевли, я чевли бабѣ; баба менъ колаче, я колаче жрту; жртъ менъ заякъ, я заякъ Турчину; Турчинъ менъ пара, я пара попу; попъ менъ молитва: по Чифути клетва, по Егюпци метла, и по . . рци лопата.

664.

Думба думба дивина, явна коня пауна, си отиде Влася, Власи копъ крева'е, сина си го коле'а, цар-о го подига'а, неолъ мори неолъ! дека да съ делиме? потъ Сабуко'а косеница. Самъ Сабукъ седеше, Самовила пееше; Чеверъ Лаго вжраго, крена пога на рамо, погледай по нурець; нурець тебѣ сольца; сольца ти овцѣ; овца тебѣ ягне, ягне ти волку; волкъ тебѣ кожа, кожа ти ко'ачу; ко'ачъ тебѣ сѣрбичокъ, сѣрбичокъ ти 'ченица; 'ченица ти воденица, воденица тебѣ брашно; брашно ти бабѣ, баба тебѣ колакъ; колакъ ти жрту, жртъ тебѣ заякъ; заякъ ти Турчину, Турчинъ тебѣ две пари; две пари ги цару, цар-отъ тебѣ девойка. (Две пари ти попу, попъ тебѣ молитва.)

665.

Кога да пълтеет деца-та мали.

Чукъ чукъ лобода, падна тесла отъ бога, удри баба по нога, та съ роди жргиче, си го зави въ кърпиче, си го кладе на гланикъ, мълчи, синче, не плачи, ойде въ пазаръ татко ти, ке ти купить два меха, едни-отъ меденъ, други-отъ немеденъ, кой ке мълчить медени-отъ, кой ке плачить немедени-отъ, претъ царе'а порта жълта курешница, у тебъ ключе'и-те, у мене катани-те, моли замоли до три години.

666.

Одефъ, одефъ пра'у пѣтемъ, кога гледа шума, шума бобо родила; апнафъ едно сладко, ущ' едно посладко, трецько найсладко. Си оборифъ чанта, чанта тагарджика, берамъ берамъ нѣтре кла'амъ; „бре не бери ти бобо-то!“ (викать пѣдаръ); — „бре що бикашь ти викачу!“ — (отго'ори берачъ) — „бре небери бобо-то!“ — „шума бобо родила, ти бобо си не родиль!“ — я берамъ, берамъ, оной туку викать — еда бре вамо — ето нейдамъ тамо, — капунунъ, (велить Турчинъ) — не носамъ капу, (велить берачъ) ясь с' имамъ шапку — тутунъ усъ шинди — ясь тутунъ не піамъ, — делидар бу — ясь го неделямъ, самъ въ шума г' обрафъ, самъ ке го яда. —

667.

Дедо седить на грукта, и си плетить ъжкучка, зашто ти ъжкучка? — ке си берамъ желать. — зашто ти ъ желать? — ке си ранамъ прасенце. — зашто ти ъ прасенце? — ке ми пущить сало. — зашто ти ъ салце? — ке си мазнамъ моми-те. — зашто ти сѣ моми-те? — ке ми метать двор'и. — зашто ти сѣ двор'и. — ке ми редать столо'и. — зашто ти сѣ столо'и? — ке ми седать свато'и. — зашто ти сѣ сватой? — ке донесать невѣста. — зашто ти ъ невѣста? — ке ми родить дете. — зашто ти ъ дете? — да ме викать *) тата, бате, скри сѣ въ гѣрнице, ето 'и Турци-те, ке ти земать пари-те.

668.

Сонце бонче, бого'о яйце. — камо то'а яйце? го изеде мома. — камо ъ мома-та? — она сѣ скри дома. — камо ъ дома? — ъ изгоре

*) По друга: — да ме викать: тате, бате, скри сѣ въ ясли, ето ти сѣ Турци кюлюмарци.

огонь. — камо го огонь? — го изгасна вода. — камо ъ вода? — ъ исп'а две деца. — камо 'и дечина? — отидо'а на нива, да бранатъ про-со. — камо ти просо? — г' искълва'а врапси. — камо 'и врапци? — съ кач'а на джпъ. — камо го той джпъ? — го пресече секира. — камо ъ секира? — отиде на ко'ачи. — камо 'и ко'ачи? — 'и изсмоля мольци. — камо 'и мольци? — 'и искълва петел-отъ. — камо го петел-отъ? — го изеде лисица. — камо ъ лисица? — ъ отепа пушка. — камо ъ пушка? — пойде кае цар-отъ.

669.

Ономоно дономоно; тріафиле, карафиле; стото-пито, моногито; ляйтинъ, гуйтинъ; суезе, сукезе; делимаръ, кокошаръ; зби, каціи; тене-ке, напърстокъ.

670.

Цуцулига, пейтанъ; петугора, хаиванъ; харджиманъ; чунчукъ, чукалчакъ, ковачъ, керкелъ.

671.

Яребица порпатица, до мазара, до катара, чингини, мингини, оп-тилъ, дуптимъ, дупка.

672.

Палец-отъ велить: айде да крадиме! казалец-отъ велить: кжде? големи-отъ: кжде да ъ. Четворти-отъ: ке кажамъ. Наймади-отъ: мжлчи джупче наказанче!

673.

Кога да пиешь вино.

Протеколъ ми мжтенъ Дунавъ, занесолъ ми чаша вино; поклонъ дойде до кумета; кум-отъ ми съ люто кълнитъ: „жими бога не ъ моя, туку ми ъ Николо'а, пи Никола пи; опѣтъ наполни.“

674.

Отговоръ.

Мори чашо бу чашо, що съ бучишь за мене, ете юнакъ за тебе.

Тіе игри сѣ кладоха сѣде за любопитство, и защо въ нихъ сѣ криѣтъ иина страни. Во Бѣлица, не далеку одъ Струга, деца-та пе-
 ятъ со голема бжрзина и повторвеж пѣсна, во коя сѣде можехме да
 различиме едно слово: Богорасумъ (Борисомъ?).

СВАДБЕНИ ОБИЧАИ.

Отъ Струга.

На големи-те празници, како Велигденъ, Петровденъ, Спасовденъ и др. сѣ
 береетъ млади мжи и жени окуду църковъ, или на други места, и играетъ хоро
 невѣсти, девойки и мжи особено. Тога неженати-те имаеъ случаи да си отбе-
 ратъ лика спроти себе. На отбрана-та си пуштаеъ стройници, кои даваеъ малъ
 нишанъ. Свжршени-те во празници си пуштаеъ 'секакви дарови, како сладки жла,
 ризи везани, и китки. Предъ свадба-та си менвеетъ големи-отъ нишанъ. Четворток-
 отъ си клаваеъ старосватъ, и побратими. Старосват-отъ седитъ до кум-отъ пододу,
 а побратими-те канеетъ сватови, и, кога одѣтъ по невѣста, стојатъ отъ две-те
 стжрни отъ зет-отъ, и подкрепвѣтъ невѣста-та, кога љ земаеъ. Въ сабота месатъ
 погача со пѣрстевъ шарена, коя сѣ викатъ свака; еднаква сѣ меситъ и у девойка-
 та. На вечера побратими-те канеетъ роднина-та и приатели-те со гайда, и со чу-
 тура вино обколисана со женски стребрењ герданъ, и обкитена со босильокъ.
 Канени-те пѣтъ отъ това вино; и кжде ке сѣ свжршитъ наполнивѣтъ чутура-та со
 вино. Утринна-та побратими-те канеетъ да сѣ сберѣтъ сватови. Кога тіе ручаеъ
 зет-отъ сѣ готвитъ; сѣ бричитъ обколисанъ отъ невѣсти и девойки, кои му пејатъ
 песни; сѣ облеквитъ со зетоско-то рубо, и целуватъ рѣка на татка и майка. Така
 тжргвѣтъ по невѣста. Напредъ одитъ байрактар-отъ, зетовски роднина, кои джр-
 житъ яболшница нажитена со везани ризи, цървени шамии, 'секакви китки и цър-
 вени яболка; по него хоро отъ юнаци; после свато-и-те, а по нимъ зет-отъ меѓу
 побратими-те, имеемъ на глава лозенъ венецъ навитканъ со цървена коприна,
 и цвекя; а отъ десна-та стжрна на капа-та носитъ китка, пратена отъ девойка-та
 и обшѣна со стари пари (цела). По зет-отъ ходѣтъ девойки и невѣсти, кои веле-
 гласно пејатъ зетовски песни. Старосват-отъ носитъ свака-та (погача). На приближ-
 веніе-то девойкини-те роднини на две рѣда пречеквѣтъ сватови-те; а други жени
 пејатъ, како на добре-дойде. Постари-те влегвѣтъ въ куки и разседвѣтъ на ста-
 вена-та тжрпеза; а млади-те останвѣтъ во двор-отъ, кжде имъ носѣтъ вино, и на
 'секого раздаваеъ по една китка. Тога сѣ даваеъ отъ стжрна-та отъ зет-отъ десетъ
 гроше'и, и дарови-те за кукьовни-те невѣстински; сѣ менватъ сваки-те (погачи-те)
 т. е. зетинска-та останвитъ у девойка-та, а нейдзина-та земаеъ у зет-отъ. На-

*

сѣрни стоить зет-отъ; кунъ него подходвить девойкини-отъ братъ со везана риза, со коя преопашвить зет-отъ три пѣти, или ако не достигнѣтъ, му љ пре-
 фжрлятъ на рамсна, и го удирать со рѣжа-та по обе-те сѣрни отъ образ-
 отъ, а зет-отъ му даватъ ябодко со пари накачено; целувать рѣжа на теста си и
 теща-та и на седнати-те на тѣрпежа, и сѣ вращать на пѣрво-то место. После по-
 братими-те влегвѣтъ при зготвена-та девойка, ѣ даваеъ сѣрмо-везани чевли, и љ
 изводвѣтъ надворъ. На отходвеню-то зетовски-отъ татко фжрлятъ дробни пари
 надъ глава-та отъ невѣста-та, коя гувейтъ, качена на коня. Со еднаковъ порѣдокъ
 сватови-те здружени со невѣстински-те тѣргвѣтъ за въ цѣрковъ. На пѣтъ своп-те
 люгѣ иставаеъ вино на сватови-те, ако овѣ поминватъ по край кука-та имъ. На
 венчаню-то, кога сѣ вѣртѣтъ три пѣти окулу, кумица-та фжрлятъ овесъ, смешанъ
 со шекерчина, надъ глави-те отъ младенци-те, на кои после сѣ даватъ хлѣпъ и
 вино, донесени отъ сѣрни-та отъ зет-отъ; по нимъ 'сите роднини целуваеъ ван-
 гелю-то, после венци-те отъ младенци-те, и сѣ напиваеъ отъ исто-то вино. По
 венчаню-то со еднакви радостни песни и порѣдокъ сѣ вращаеъ у зет-отъ дома,
 кѣде предъ врата-та байрактар-отъ стресвить ябодшница-та, и љ фжрлятъ натъ
 куки. Предъ праг-отъ отъ кука-та, или одая-та даваеъ на невѣста-та пешникъ
 хлѣпъ и вино, певещемъ: „Що сториѣме свакъ-то, ви зедоѣме моѣ-то, ви огѣр-
 диѣме кука-та, заличиѣме наша-та.“ Кога сватови-те ке си расходатъ, зет-отъ и
 невѣста-та седвѣтъ на кѣт-отъ еденъ близу до други; на колено-то отъ невѣ-
 ста-та кладвѣтъ мѣшко дете, кое тая целувать и дѣрвить; а жени-те ги благословать.
 После тои обрѣдъ невѣста-та гувейтъ до врата-та, кѣде вечер-та пречеквить
 гости-те, на кои целувать рѣжа, или въ образъ ако сѣ близни; а тѣе, кой како
 сакать, ѣ даваеъ пари. Кум-отъ и старосват-отъ имаеъ право да мѣчатъ зет-отъ
 и невѣста-та со секакви тешки испитваня, наприм. невѣста-та да ѣ оставить да
 му гувейтъ цели часови; зет-отъ да му стоить простумъ или на една нога, или
 на пирустия и др. *) Невѣста-та со зет-отъ и побратими-те вечераеъ насе. Дру-
 ги-отъ денъ зет-отъ и побратими-те канѣтъ на ручекъ гости; и своп-те имъ да-
 ваеъ за невѣста-та тестени кѣла. Така канѣтъ и вечер-та, коя бидвить пошумна
 отъ понапрежна-та; Защо тога играеъ на танецъ зет-отъ и невѣста-та; тога сѣ
 пеѣтъ песни, со кои сѣ подсмевѣтъ на свака-та на зет-отъ и на невѣста-та (вид.
 п. 534); тога играеъ свака-та (погача-та невѣстинска), т. е. танцовадач-отъ зе-
 мать свака-та и игратъ наишумно-то хоро певещемъ подсмешни песни (вид п. 532, 533).
 По хоро-то сѣ грабеетъ на свака-та, и љ раздаваеъ на 'сите по маду. Утрина-
 та пѣвѣтъ топла ракия, и своп-те люгѣ и прѣтели испращаеъ на зет-отъ дарби.
 Вечер-та невѣстински роднини отъ дома ѣ донесвѣтъ дарови за сватови-те; нихъ
 гошаваеъ особено; а канени-те ходатъ со нозба, т. е. секои носить кѣло, погача
 и вино. Тая вечеръ раздаваеъ дарови-те, що испратиха отъ невѣста-та, на сва-
 тови-те, кои фжрляеъ пари въ изглобень хлѣбъ; а кум-отъ, старосват-отъ, и по-
 братими-те можать до неделя-та, кога сакаеъ, да ходатъ со нозба. Неделя-та или
 други денъ тест-отъ канить зет-отъ со невѣста-та и кукѣни-те на гости; тая гозба
 сѣ викать пѣрвиче.

*) Тѣе како и други отъ описани-те свадебни обичаи денеска престанаха да сѣ чинать.

Обичаи на свадба въ Кукушь.

И въ Кукушь на добаръ день съ берееть младя-те на 'секакви места и играеть 'оро; а на Велигденъ 'сите съ собервѣтъ на едно место, и играеть. Кога некая свършена видить некого отъ зетовска-та роднина, или зет-отъ со прѣатели, съ пуцать отъ оро-то со една друшка, коя водить неа, и коя първа целувать рѣка сѣде на сродник-отъ; а свършена-та нему, и на 'си-те негови другари, що ке бидѣтъ со него. Но ако съ згодить тамо армасник-отъ (свършени-отъ), овая на 'си-те целувать рѣка, а кѣмъ него не подходить. На такви народни общи 'ора неженати-те си съ избираеть; и по татковско-то согласю стройници-те приготватъ армасъ-от, кои съ чинить вака. Въ некой праздникъ съ берѣтъ сродници-те у момче-то, кое целувать рѣка на татка му, или, ако нематъ татко, на вуйка, или стрика, кому врѣчвить знакови-те една хубава шаміа, и некой флоринъ; еднакво целувать рѣка и на други-те стройници. После ходать у девойка-та, кѣде имъ ставиеть софра. По неколку време излеговить мома-та со некая друшка. Тога съ менватъ знакови-те отъ две-те стърни. По това друшка-та целувать рѣка на 'си-те со рѣдъ, а после мома-та, коя 'секому на рамо преждриять везана риза, на женати-те везана на разбои, а на неженати-те везана со нейдзина рѣка. Стройници-те, имеемъ на рамо ризи-те, съ вращаеть у момче-то, кѣде съ гошаваеть. Той съ викатъ малъ армасъ (свършувани).

Други-отъ день съ собираеть у момче-то около три'есеть дечина отъ четири до десеть години, кои стара жена водить у невеста-та. Отъ деца-та едно носить овошки (олошки) во шаміа; а друго во лепо везана риза носить овошки отъ три, петъ или седумъ вида (сорта); една китка варѣдена со стари пари петъ, или седумъ, или деветъ, отъ кои три пари сѣтъ поголеми. *) Мома-та ги пречеквить и на 'сите целувать рѣка, и найпосле на тие що носать овошки-те. На деца-та донесватъ първо благо нещо, а после друго ястиѣ. Наодзади излеговить девойка-та, имъ целивать рѣка, и имъ даватъ по китка и риза; и на едно отъ тие даватъ гореречена-та шаміа со овошки, една лепо везана риза и една зелена китка за момче-то. Овой обичай неколку пѣти во година-та съ повторвить, особено кога излеговать нови овошки; но други пѣтъ количество-то отъ деца-та ю многу помало.

Зелена китка. После неколку месеци канѣтъ у зет-отъ жени и моми отъ роднина-та му, кои ходать у мома-та, имеемъ со себе си сѣдъ со овошки, надъ кои сѣтъ около петъ зелени китки, отъ кои поголема-та, коя имать жълтица вързана со коприна, ю за мома-та; уще за мома-та носѣтъ чораби, чевли, неколку ока предено, лень и неколку драмой коприна разноцветна; отъ овие мома-та требить предъ свадба-та да имать згтовени кошули за даруваніѣ. Девойка-та ги пречеквить, имъ целувать рѣка, и сама зематъ вещи-те. Имъ ставиеть софра да ядѣтъ. Пакъ мома-та излеговить, имъ целувать рѣка, и ги служить по чаша вино; тога певтъ три песни. После излеговить сестра ъ, и даватъ по една мала зелена китка. По неа мома-та дарувать по риза на золви-те и свекърва ъ, на коя врѣчвить гореречени-отъ сѣдъ полиъ со нейдзини овошки, неколку зелени китки, мегю кои за момче-то поголема, а со жълтица по мала отъ тая, що прати момче-то, и

*) Мома-та не идить отъ овошки-те що сѣ во шаміа-та, а тие що сѣ во бѣла-та везана риза, кой чувать мома-та за да съ кланять (гувентъ) со неа.

везана риза за него; и по риза за свекор-отъ, девери, вуйковци и стриковци. Други пътъ сама свекърва ъ ходитъ у мома-та, и ъ зематъ мера за коланъ со пафти, за колби (белези), и за четири пърстени.

Големъ армасъ. Две недели предъ свадба-та, въ сѣбота спроти неделя, момче-то со роднини-те и приятели-те му ходитъ у армасница-та, имаещемъ со себеси потребно-то ястѣ и питѣ. Майка му во тепсиа носитъ благо сукано; а снахи-те колан-отъ (поясъ) со пафти, колби-те, четири пърстени, шамя за рѣце, друга за глава, тулбень, фесъ, огледало, гребень и жълтици; а момче-то шаміа со овошки. Стигвеещемъ у мома-та мъжи-те седвѣтъ на една стърна, а жени-те на друга-та стоѣтъ простуѣ. Излегвитъ мома-та со една друшка, и целуватъ рѣка на мъжи-те, а на момче-то не; после целуватъ на жени-те, отъ кои зематъ речени-те вещи, и ги предаватъ на дружка-та си; и найпосле целуватъ рѣка на момче-то и презематъ шаміа-та со овошки-те. Ставѣтъ софра, на коя донесватъ ястѣ-то и питѣ-то отъ момче-то, кое, целуваещемъ рѣка, на 'си-те служатъ по ракіа. Постари-отъ на четири скаршвитъ на савче винено кръстообразна-та погача, коя иматъ на стреле вързано цело (стара пара); стрела-та со цело-то сѣ пращамъ на мома-та. По неколку време момче-то служатъ на 'си-те по вино, целуваещемъ рѣка. По това донесват момини ястѣ и вино, и мома-та тога целуватъ на 'сите рѣка, и ги служатъ по едно вино. Тая вечеръ не сѣ спіетъ. На разденвенію-то піетъ ракіа отъ момче-то. На одзади мома-та имъ леитъ (туриватъ) вода да сѣ изміятъ, и найпосле на момче-то, и на 'си-те префдрятъ на рамена по една риза; 'сите ж дарвѣтъ по жълтица. Това сѣ викатъ големъ Армасъ.

Руба. Седумъ дни предъ свадба-та въ неделя отъ мома-та пращаетъ у момче-то, стомна вино. Неколку моми ходатъ у мѣчето, имаещемъ за момче-то две кошули, две гащи, една антеріа, еденъ елекъ, една шаміа, две бохчи; за бѣрака му, за свекор, свекърва, за чичовци, вуйковци и тетиновци по кошуля и риза; за ѣтарви, вуйни и тетки по карпа; за майсторъ-отъ, що го училъ занает, и за учителъ-отъ по кошуля. Стигвеещемъ у момче-то 'сите тѣ дарови обесватъ на дивздъ въ одая-та, кажде момче-то иматъ обесени 'сите дарови, що му пратила мома-та. Имъ даваецъ да ручаетъ, и момче-то имъ целиватъ рѣка и ги служатъ по ракіа (ако піетъ). После моми-те пеютъ и играетъ оро така, що три пѣти излеговѣтъ надворъ отъ врата-та, и влеговѣтъ нѣтре. Това сѣ каже Руба.

Замесъ. Три дни предъ свадба-та, въ четвортокъ рано, месвѣтъ у момче-то две погачи, една за мома-та, друга за кум-отъ. Сѣ берѣтъ у момче-то неколку моми и замесватъ хлѣбъ вака: донесвѣтъ три ношви (яа ощо месѣтъ хлѣбъ) и три сита; три моми ке засеатъ брашно, и ке го собератъ на едно. Мало дете, що иматъ татко и майка клаватъ соль и вода; и со дървце, кое иматъ на край-отъ топувче и кое викаетъ кукудавка, пѣрво смешвитъ брашно-то и вода-та; а моми-те после го замесватъ. После креваецъ дете-то на рѣце; а дете-то три пѣти ке удритъ со дървце-то на греди, и три пѣти ке речитъ „Момакъ и мома.“ — Това сѣ велитъ Замесъ.

Исти-отъ денъ моми-те правѣтъ фруглица-та байракъ), коя ѣ тѣрска, на неа зашѣена бѣла риза везана, а на върх-отъ яболко шикосано (варакосано со злато). После една девойка облечена во момчеви руби, со мъшки фесъ на глава, фашатъ на 'оро други-те моми, и водитъ танецъ, държеещемъ фруглица-та.

Вечер-та еденъ ковчегъ, во кои клаваетъ бамбакерно семе, ѣчменъ и три яболка, го испращаетъ у мома-та со фругличари-те (кои носатъ фруглица-та, кога одеетъ за невѣста; побратими-те) кои, како г' однесатъ, седватъ на него. По малу

идеть мома-та имъ целувать рѣка, и ги дарувать по риза, а тѣ ѣ предаваеъ ковчег-отъ, и сѣ вращаеъ. По нимъ момчеви-отъ татко со два троица земаъ погача-та, що месиха рано-то, и коя ю вързана кърстообразно со цървена коприва, и на среде имать цело, и ходить у мома-та. Тамо имъ даваеъ да ядѣтъ, и татко-то сѣвршвить погача-та на виноно гърне. После ке сѣ разговорать со момини-отъ татко за обушва-та (дрехи).

Исти-отъ вечерѣ други седум-осумъ мина отъ роднина-та момчева зема-отъ каниска (ястие со кое канать) и погача-та, що месиха рано-то, и ходять у кум-отъ да го канать на венчаванѣ. Тамо сѣ гошаваеъ, и нокъ-та сѣ вращаеъ назатѣ.

Петокъ. По ручегъ сѣ берать у мома-та пейдзини сродници невѣсти и моми за да љ плетать. Сѣ собираеъ окуду неа, и пѣрво кладватъ мало дете, що имать татко и майка, за да љ заплетить и зачешлятъ, а моми-те ке љ исчесляеъ, и ке љ доплетать со песни. Кога тѣ ке сѣвршвѣтъ, мома-та имъ целувать рѣка, и си клавать на глава фес-отъ и шамия-та (що ѣ бѣше далъ момче-то на големи-отъ армась); а после заедно со 'сите игратъ 'оро. Тога невѣстинска-та рубя, коя ке носить у момче-то, стоить въ одая-та обесена.

Во тои день у момче-то виѣтъ карафилъ во книжина, со кои фругличари-те канать гости-те. Наодзади фругличари-те ходать у мома-та да кажать, че во неделя имаеъ свадба. Невѣта-та ги дарувать по риза.

Собота. Неколцина сѣ берать у момче-то за да заколятъ вол-отъ, (безъ волъ не бидвить свадба). На вол-отъ наживать глава-та и рогови-те со цвекя и китки и му пежѣтъ песни; и дури да го одерать и суредать не престанватъ да пежѣтъ и да играеъ оро. По ручекъ фругличари-те со карта вино (чутура) канѣтъ на вечера гости-те, що бѣха ги каниле въ петок-отъ, а кум-отъ не. Како ке кладать вечера на гости-те, фругличари-те сѣ пращаеъ у мома-та, кѣде еднакво служатъ, и отъ кѣде не можѣтъ да сѣ вратѣтъ безъ повеленѣ отъ момини-отъ татко.

Неделя. Рано-то идеть бричач-отъ (берберин-отъ), и бричить зет-отъ; а две моми дочеквѣтъ 'лакна-та на риза, коя скривѣтъ за да љ кладать во невестински-отъ ковчегъ, кога ке го донесать. Други-те моми пежѣтъ и играѣтъ оро окуду зет-отъ. По сѣвршвенѣ-то даруваеъ на бричач-отъ риза, и пари кой како сакать; а зет-отъ целувать рѣка на 'си-те, и сѣ измивать образъ. Вода-та, со коя ке сѣ измиеъ, собираеъ въ бардаче, и љ вардять дури да донесать невѣста-та, како ке видиме. После му носать зетовска-та рубя, коя едно дете три пѣти тѣргать (теглитъ) на кѣнтар, и зет-отъ сѣ облеквить; а фирали-те (чевли) не иставать *) отъ подзе-те дури да сѣ венчатъ.

За ручегъ сѣ собираеъ сватови-те; канѣтъ кум-отъ и кума-та со дружина-та му, и ручаеъ. По това зет-отъ целувать рѣка на кум-отъ и подкумник-отъ и на 'си-те сватови; после ходѣтъ да земѣтъ невѣста-та.

Стигвеешемъ у мома-та деверите, свекърва-та, кума-та и снахи-те ходять кѣмъ одая-та ѣ. А мома-та со затворени врати, обиколена отъ роднина-та си, държеешемъ реше-то со бамбакерно семе, и три страка запалена борина, запевяъ „откупи снаха деверу! скѣпа ю снаха, вредна ю....“ деверите, коя стоѣтъ

*) Обикновено въ Турско иставастъ фирали-те (кондури-те), кога влегватъ въ одаи; защо одаи-те сѣ послани.

на врата-та надворъ, даваеъ неколку гроша на вратар-отъ, и влегватъ 'си-те њмътре; а мома-та разсеваеъ семе-то во решете-то, кое фърлятъ вонка (надворъ); а други го фърляеъ на кѡщи. Постари-отъ деверъ даваеъ на невѣста-та чораби-те, отъ кои еденъ љ подиъ со овошки напр. леблеби (слантокъ печенъ) кои тая клаватъ въ джепъ. После оставатъ предъ неа чевли-те, кои тая ритвиръ (кльошвиръ, клоцвиръ) три пѣти, а после ги обуватъ. По това пѣрво кума-та клаватъ на глава-та отъ мома-та венецъ отъ винена лоза, обвиеъ со цѣрвено предето; После свежрва-та ѣ наредвиръ стребрени-ве накитки: нетопъ на чело, натопъ, плоча преку гуша на грѣди, пера, и иглици; а момн-те во това време нежтъ: „Веди сѣ долу наша дружокъ, дуръ да ти кладатъ нетопъ на чело-то, плоча на сѣрце-то. „Наолази љ превжрзватъ со голема бѣла риза, а преку рамо подъ лева-та мишка превжрзвиръ басма или друго нешто сѣжпо; найпосле љ прекривиръ со дулакъ (превезъ); а тая три пѣти сѣ кланатъ на татка ѣ и кум-отъ, и ходиръ на старна, кѣде често сѣ кланатъ (гувентъ).

После некоя малка мома направаеъ невѣста, љ покривиръ, љ фашаеъ за рѣка и со пѣсни свежрва, кума и 'сите жени сѣ вращаеъ въ кѡща-та отъ момче-то; а мѣжи-те останватъ тамо. Но кога невѣста-та носеетъ въ цѣрковъ 'си-те жени, и свекор-отъ, кой не ходиръ со сватови-те за невѣста-та, предъ цѣрковъ пречекватъ невѣста-та, како ке видиме.

Сватови-те сѣ гощаваеъ, а зѣт-отъ со фругличари-те ходиръ въ особена одая, кѣде стоиръ софра ставена. Зѣт-отъ со три-те љрсти земаеъ отъ четири-те старни отъ љстие-то и го клаватъ предъ себе; после ядиръ. По малу време идетъ теща му, или шурна му, и му даватъ љрстенъ за венчание, и му префѣрлитъ на рамо бѣла риза; а той ѣ целуватъ рѣка и си ходиръ при кум-отъ. По това идетъ на тарпеза невѣста-та, коя седиръ на исто-то место, кѣде бѣше седналъ зет-отъ, и пѣрво изедвиръ това, що остави зѣт-отъ кога седна да ядиръ, а после ядиръ други љла. По това зѣтъ и невѣста ходиръ при кум-отъ, кои покриватъ главн-те имъ со платно, и дѣржеешемъ чаша вино са малу хлѣбъ љмътре, ги благословатъ и истуриватъ вино-то преку младенци-те. Невѣста-та целуватъ рѣка нему и на 'сите сватови. Во това време идетъ неколку момичина (девоичина), и на 'сите сватови пѣжтъ песни 'секому прилични по вѣрст-та (возрастъ); а сватови-те ги даруваеъ по нешто. Зет-отъ целуватъ рѣка на 'сите невѣстински сватови; а невѣста-та, изведена надворъ, даруваеъ по шамѣ 'си-те љйdzини сватови, кои тога излеговатъ. После сѣ прощаватъ со татка и майка и сѣ прекжрствиръ; а девери-те љ качватъ на коня. Така ходатъ на венчание въ цѣрковъ; по пѣт-отъ жени-те пѣжтъ, а невѣста-та често сѣ кланатъ.

На приближенн-то въ цѣрковъ свекор-отъ, кума-та и други-те жени пречекватъ невѣста-та, окуду коя пѣжтъ: „Куме, мили куме, дали да венчае.“ Свекор-отъ љ сваловатъ (слегвиръ) отъ конь-отъ; а тая му целуватъ рѣка и му даватъ риза; еднакво и после венчание-то свекор-отъ љ качвиръ на конь. И кога ке стигнатъ у момче-то предъ врата-та ѣ пѣжтъ: „Бла, ела невѣсто, позна кешъ си дворови...“ Предъ да слезиръ отъ конь-отъ ѣ даваеъ две мѣшки депа, на кои образ-отъ гладиръ со плоча-та, имъ целуватъ рѣка, и имъ даватъ отъ овошки-те, кои отъ чораб-отъ бѣше клада въ джеп-отъ си, како рекохме; а други-те овошки љсфѣрлятъ. Тога свекор-отъ фѣрлятъ преку неа дробни пари, и љ слегвиръ отъ конь-отъ. По това ѣ даваеъ подъ мишка два сомунa хлѣбъ и бардаче-то со вода-та, со коя зет-отъ бѣше си измилъ лице-то, како сѣ каза погоре. Така тая сѣ

каचितъ дома и по малу туривать отъ вода-та, дури да стигнѣтъ до одая-та, во коя зѣтъ-отъ стоить скрѣнѣтъ задъ врата; и кога невѣста-та ќе влезитъ нѣтре, тоѣ три пѣти љ удирать по плещи, и излеговитъ вонка (надворѣ); невѣста-та однесватъ да стоить въ кѣше (мѣгалъ), а хлебови-те и бардаче-то ѣжрѣять на гярашиди. По това донесѣтъ ястиѣ на невѣстински-те сватови, кои тога сѣ викаетъ погазеи, и кои после яденѣ-то си ходатъ секой дома.

Вечер-та сѣ собираетъ гости-те; и на вечера-та зѣтъ-отъ и невѣста-та, захващаедемъ отъ кум-отъ, сѣ поклонватъ, целуваеъ рѣка и служатъ по чаша вино на 'си-те сватови, на кои невѣста-та раздаватъ дарови-те, прехвѣрѣаедемъ на рамо дар-отъ; а сватови-те неа даруваеъ по нешо. По неколку време запе-ватъ: „Стани, куме, стани! ти сѣ молятъ младенци-те, време ѣтъ да одиме...“ Гости-те си ходатъ; наодзади ставитъ кум-отъ, кого зет-отъ и невѣста-та пречекватъ на врата, му сѣ поклонватъ три пѣта до земя, и му целуваеъ пола-та и рѣка-та.

Въ понеделникъ канѣтъ на ручегъ гости, и занграваеъ на оро зѣтъ-отъ со невѣста-та. Вечер-та пакъ канѣтъ гости.

Въ торникъ накарѣвѣтъ (натерѣвѣтъ) невѣста-та да сметитъ и да измиетъ сѣд-дови-те (вагани, паници, каленици), и љ задеваеъ (задираеъ), ѣ сѣ подсмевѣтъ, гѣоо (като че) не умеала да метитъ и да миетъ сѣддови-те; а тая подхвѣрѣять некоя пара на земя за да престанатъ, да љ задираеъ. После љ натерѣвѣтъ да меситъ мазникъ; и тога ѣ сѣ подсмевѣтъ, и на сученѣ-то ѣ сечатъ кори-те (губи), гѣоо не знаела да сучитъ мазникъ; а тая имѣ подхвѣрѣять неколку гроша, дури да престанатъ. Тои мазникъ ядѣтъ кукѣви-те и побратими-те.

Въ среда невѣсти и моми, зетовски родинни, изважаеъ невѣста-та да на-леитъ (наѣжрѣитъ) вода. Со себе си носатъ гѣрне вино и ракиѣ, и кого на нѣтъ стретатъ, нему невѣста-та служитъ вино и ракиѣ, и му целуваеъ рѣка. Невѣста-та носитъ въ десни-отъ рѣкавъ просо, а въ уста стара пара (цело). Стигвеедемъ на кладенец-отъ (геранъ, бунаръ) невѣста-та ходитъ окулу него туриваедемъ по малу просо, и сѣ кланѣтъ кѣрстообразно на четири старни; наодзади хвѣр-лятъ цело-то въ кладенец-отъ и наѣжрѣвитъ вода.

Четвортокъ вечерѣ невѣстински татко канитъ зѣтъ-отъ и невѣста-та на гости.

Замеч. Въ Воденѣ, кога тест-отъ въ петокъ вечерѣ канитъ зѣтъ-отъ со многу гости, сѣ викатъ пѣрвиче; други-отъ петокъ, кога зѣтъ-отъ ходитъ у тест-отъ со побратими-те, сѣ викатъ вториче; треки-отъ петокъ, кога ходитъ сѣде со невѣста-та, сѣ викатъ третиче.

Петокъ вечерѣ спроти сѣбота не требитъ зѣтъ-отъ и невѣста-та да оста-ватъ дома си; за това ходатъ да пренюкуваеъ у некого родинна. Тая вечерѣ сѣ викатъ Сѣботинна.

Годинешни обичаи.

Въ Кукучѣ.

Коледе. На полнѣ ношѣ предѣ Божиѣ до разденвенѣ деца-та ходатъ со коледачки (стапови) отъ кѣща въ кѣща, и тропаетъ по врати-те, викаедемъ „Коледе, бабо, Коледе.“ Отъ куки-те имѣ даваеъ колачина, костени и други такви.

Бѣдник. День предѣ Божиѣ ѣ Бѣдник. Вечер-та запаљватъ оганъ, на кои пернуваеъ (клаваеъ) голема пенушла. 'Сѣ ноѣтъ огн-отъ требитъ да горитъ;

а отъ пенишка-та да останить едно парче кое вярдат до друга-та година, за да подпалгътъ огн-отъ во исти-отъ вечерь. Во Воденъ това парче закопватъ въ лозя, за да сѣ сторить грозю-то църно. Тая вечерь месѣтъ погача, во коя клаваеъ цело; и ѝ кършатъ на толку парчина, колку сетъ кукьовни-те, захващаеъ отъ бога, после отъ кука-та, и со рѣтъ отъ постари-те до помлади-те; и кому ке паднить цело-то, той ѝ стретенъ тая година.

Како сѣ зготвить търпеза-та отъ вечер-та, така стоить ставена дури да поминить Божикъ. Отъ Божикъ до Водици жени-те не работаетъ, ни перать (мѣять), ни деца кѣпять.

Клетва. Въ стредепосна-та неделя сѣ собираеъ неколку девойки, носееъ секоя нешо отъ потребни-те за да месатъ зелникъ. Ядатъ и сѣ сузборватъ заедно да пеють Лазара; И за да останатъ вѣрни на здоговор-отъ, клаваеъ на секира 'хѣпъ, соль и ѝгленъ; После целуваеъ секира-та и сѣ кѣпнатъ „ако некая не додръжить збор-отъ и сѣ разделить на Лазара, да не сѣ слентъ како железото, да одърнить како въглен-отъ (ѝгленъ), и хѣб-отъ да ѣ фатить очн-те, т. е. да ослѣпить.“ —

Мишевъ день. Въ понеделник-отъ отъ Сирници (после запоственя-то отъ мѣсо), жени-те не работаетъ, ни отвораеъ ковчедзи-те. Той день сѣ викатъ Мишовъ-день.

Мартинки. Ден-та спроти Март-та сучать цървено и бѣло предено со цело; и утрина-та го клаваеъ на деца-та на гърло, на рѣде и нодзе за здравя. Тие сѣ викаеъ мартинки, и со нимъ въ Струга стретватъ ластовици-те.

Тая вечерь пременуваеъ места-та, кѣде спавале до тога, за да не ги ядатъ болви. Той день мали-те деца праватъ ластовица отъ дърво шикосано, и пеють по къщи-те: „Ластовица идеше, църно море пливаше...“ — Во 'си-отъ меець не ядатъ зеле останато одъ понапрежни-отъ день.

Гюргов-день. Рано-то клаваеъ на врата-та коприви. Моми-те и деца-та носатъ коприви на глава. Той день сѣ теглѣтъ кой колку ке дойдить.

Еремѣя. Вечер-та спроти Еремѣя клаваеъ предъ праг-отъ на порта-та кросно, и фортома; а отъ две-те стърни отъ кросно-то горить по една лепешка; и поминватъ го'яда-та преку кросно-то; за да не ги укѣсатъ змѣя. Чукаеъ со кащѣ низъ двор-отъ, по дупки-те и околу къща-та, и велать „бегайте змѣя, оти идеть Еремѣя.“

Рано-то со коприви тераеъ гояда-та на пасеню.

Иванъ-день. Ден-та стари жени береетъ тревн лекови-ти (биљки).

Во Воденъ тие тревн висеетъ на дукани-те за да имаеъ повике покупници.

Църн-день. Други-отъ день по летни св. Атанасъ, сѣ велить Църнъ день. Жени-те не работаетъ ни хѣбъ месать.

Моринки. Първи-те дванаесетъ дни отъ Августа сѣ викаеъ Моринки. Тие дни жени-те не работаетъ, ни перать, ни деца кѣпять. На тие дни гатаеъ за добро-то или лошо-то време за цела година; ако напр. първи-отъ день отъ Августа чинить горешина, коложекъ (январь) ке бидить студень, и на противъ; ако на втори-отъ править добро време, на сечка (февраль) ке чинить лошо; и така за други-те.

Годишени обичаи.

Отъ Струта.

Бждникъ. Пред Божикъ правееъ питулицы и со каша-та чинать кърстъ на врати, долапи, брашникъ и други. Орачи-те клаваеъ емеш-от на кланикъ, и на него чинать кърстъ со каша-та; така и на черешло-то. Деца-та ходатъ на коледе.

Во Дебарски-те села испърнуваеъ лица-та и ходатъ на коледе отъ село въ село со песни и 'ора, имеемъ цървенъ байракъ со бълъ кърстъ во стреле.

Во Магарово деца-та викаеъ: Коленде меледе, сурова година, цинци, кака, дай м' една коляка.

Водици (Богоявление). Вечер-та предъ Водици оставаеъ стомни-те открити и празни, а утро-то ги напонуваеъ, и наквасвѣтъ въ река-та квас-отъ. Предъ да излезаатъ отъ църква береетъ бждокъ, напр. сено со лощенчлина, или трески смешано, и го фждляеъ въ оганъ шептаемъ нешто. По излегнию-то отъ църковъ клаваеъ стредъ кукъи секира; татко-то, или майка-та държитъ кърстена-та вода; а синови-те и керки му скокаеъ преку секира. Кой отъ нивъ скочитъ повике отъ други-те, нему първо ке дадутъ да сѣ напиетъ отъ кърстена-та вода; така со рѣдъ на други-те.

Зам. По села-та земаеъ кърст-отъ отъ село въ село. Той що ке го земитъ дома си угощаватъ сжто село.

Деца-та имаеъ згтовени вици сплетени, кои сѣ викаеъ суровици. Со нивъ рано-то на Божикъ ходѣтъ отъ кука въ кука, мешаеъ огн-отъ со суровиците, и певтъ: „суро'а божа, весела година, колку яйца и пилци, толку деца и яганца.“

Лапърди. На поклади вечер-та деца-та играеъ околу църковъ со лапърди. Лапърди сетъ држдгови не толку дълги, на върх-отъ разцепени, и въ цеп-отъ наложено сено свждрано. Въ сено-то клаваеъ жгленъ, и въртѣтъ лапърда-та на десно на лево, дури да сѣ запалитъ сено-то и да изгаснитъ. После оставаеъ држдгови-те въ църква.

Лазара. Рано-то деца-та ходатъ по куки со шарени стапчина. Той день, а повике въ неделя-та, въ Цвѣтници, сѣ собираеъ девойки-те по махали и направитъ една отъ нивъ невѣста. Кого ке стретатъ на пѣтъ обколисватъ и пекѣтъ секому по возраст-та му т. е. ако ю неженатъ друга песна, аке ю женатъ друга; ако ю жена, или девойка друга (вид. пес. лазарски). Той даватъ пари на невѣста-та, коя му целиватъ ржка. Со тие пари накупвѣтъ нужни-те юла, и сѣ гошаваеъ, и попрашаеъ Лазара со ора и песни.

Гюргев-день. На той день вапсаеъ яйца и праватъ нишалки, на кои сѣ нишаеъ моми-те опасани со дебелика, помазвеемъ лице-то со цървено яйце, за да бидатъ дебели и цървени.

Кунъ къвечерина-та запотватъ, т. е. клаваеъ на врати-те трева; запальвѣтъ суви говечки лепешки, за да сѣ чадатъ го'яда-та, кога сѣ вращаеъ отъ пасениъ.

Бабини дни. Последни-те дни отъ Марта сѣ викаеъ бабини дни, кои обикновено сетъ студени, и ветарливи. Тие дни сѣ зедени отъ Априля ево како. Една стара жена по излегнию-то отъ Марта, како виде, че време-то бѣше топло и много хубаво, рече: „Цицъ козица на планина, пждни Марту на брадина;“ и си излезе со кози-те на планина. На Марта падна тешко да сѣ презиратъ отъ

*

една баба, и рече на Априля: „Априле, диле, мой побратиме, придай ми три дни да згрубамъ баба.“ Априль му даде; и захвати таков студъ, лапавици и ветрища, що баба-та со 'се кози замързнала. И денеска, велѣтъ, стоять каменообразни баба-та и кози-те на Шаръ планина.

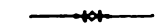
Ой-люле. На Руса Стреда моми-те отбервѣтъ една отъ мегю себе, и надъ рутища-та отъ глава до подзе ъ опашвать со секакви тревя, напр. со бозъ и др. и ходатъ по куки-те псещемъ, „Отлетала преперуга ой люле, ой!! (вид. п. 660). Кога стигнатъ подъ некои прозорець (пенджера) отъ одзгора туриваеъ вода на опасана-та со тревя. Влегватъ въ куки-те и таркаляеъ сито, кое ако паднить ничкумъ, во тая кука ке бидить скѣпѣа; ако паднить инаку, плодородя. Въ секоя каша, имъ даваеъ брашно, или друго нешо, и за ручекъ со собрани-те направяеъ гозба, на коя пеютъ и играеъ. Това съ викатъ Ой-люле. И кога некой съ (или некого) изводенить, съ велить: съ (или го) направихъ Ой люле.

Јеремія. На св. Јеремія кършатъ стомни, шутарки и черепи. Въ Прилепъ пеютъ: бегай, бегай, гату, со твои-те гадищица! ето ти го Јеремія, ке ти мотить черева-та со железно матосло.

Скърсти. Ако ю време-то сушливо, мало големо земаеъ икони отъ дома си и отъ църковъ и попови-те напредъ, излеговатъ еденъ часъ далеку на Марковъ каменъ, и 'си-те единоголасно по пѣт-отъ пеютъ, „скърсти одамъ, бога молямъ, господи помиудуй, да заросить ситна роса“ тои ходъ съ викатъ скърсти.

Зам. Марковъ каменъ съ нахожатъ на подножѣ-то отъ Бѣлица планина до Струшки-те дозя; и ю необработанъ каменъ, на кои имать дълга стапалка.

Жетва. Въ Кугушь, кога да зажнѣатъ, ако некой поминить по пѣтъ близу до нимъ, му иставаеъ еденъ снопъ, надъ кои спростираеъ шамѣа (и клаваеъ гѣбъ) му пеютъ; а той требить да хвѣрлятъ нешо пари на шамѣа-та.

Вѣрованія.

Гробници. По умираиѣ-то лоши-те люгю, особено стари-те мѣжи и жени, съ чинатъ гробници, и ходатъ по куки-те.

Едни вервѣтъ че умрени-отъ ходить на 'сите места, кѣде тои билъ, кога живялъ.

Самовили. Самовили-те (самодиви), живеатъ на планини; любѣтъ многу да играеъ 'оро. Тѣ съ чинѣтъ посестрими со големи-те юнаци, и на нужда-та имъ помогватъ, и ги спасаваеъ отъ смъртъ; а въ обще за люгю-то сетъ лоши. Тѣ любѣтъ да ослепватъ човека-того.

Юди, Стѣи. Юди и Стѣи сетъ жени со дълга коси, кои живеатъ во реки-те и езера-та. Кога видатъ некого во вода хвѣрляеъ коси-те и въ нимъ го сплетвѣтъ и го удаваеъ. Едни пѣти излеговатъ на брегъ и си чешляеъ коси-те. Тѣ живеатъ во глобоки-те места, особено во вирови.

Духови. Духови сетъ нешо како ветаръ. Тѣ шетаеъ особено на полнокъ, кога люгю-то съ вардатъ да излезатъ (особено на полноше) отъ одаята, или отъ кука-та кѣде спѣятъ; зашо духови-те имаеъ лоша сила. Едни пѣти тѣ викаеъ ноше некой човекъ, кой мислить че го викатъ свом прѣатель за да ходить или на дърва, или на нива; и така станвить и безъ да съ усетить ходить

по него; а лоши—отъ духъ го носить на некоя чкъмба или пропасть, кжде човек—отъ падинать; или на некоя река, кжде съ удавать.

Ветрица. Кога некой спить подъ дърво и му съ фащатъ рѣка—та или нога—та, и не можить да ъ мрдатъ, тога велееъ, че ъ хватенъ отъ надворъ; и мислѣтъ че подъ древо—то имало некой лошъ духъ, или ветрище.

Виулицы. Виулицы—те сетъ како духови—те злотворна сила, коя можить човека да кренить, и видѣ да му съ не видить. Ако некой поминить надъ место—то, кжде съ стори виулица—та, можить нешо да страдать; и за да уничтожить тая лоша сила, пловать на това место. Виулицы—те едни смешвать со Самовили—те.

Нарѣчници. Кога дете—то съ рожать, тая вечеръ идатъ три жени, кон нарѣчвать колку и како ке живатъ родено—то, и що ке нарѣчатъ третѣя—та това ке бидить (вид. п. 17). *) Тие три жени съ викаеть нарѣчници.

Гърмене. Кога гърमितъ, велеть, че свети Илія гърчатъ со огнена—та кола по ламин—те, кон идатъ жито—то. И кога трещить, тога св. Илія удрилъ ламин—та. Ако не бѣше св. Илія да гонить и убивать ламин—те не ке имашме никаковъ берикетъ (жито или друго). Кога гърमितъ, 'си—те посмърчина (вид. песни. 40) спить; а дух—отъ имъ ходить на помощь на съ. Илія противъ ламин—те. —

Под стрехи не седать за да не имъ капить коса—та.

Вечер—та предъ среда и петокъ жени—те не работаеть; и три дни во неделя—та (кон мыслиме да сетъ: торникъ, четвортокъ, и петокъ) не излегать за на чужина.

Том день, що излеговѣтъ на чужина, никой отъ кукъни—те не работатъ. На той, що ходить на чужина, даваеть малу земля, за да го приимить друга—та земля, кжде ходить, како своя; на едни места даваеть и вода; а на 'си—те хлѣбъ. Кукъни—те попрашаеъщѣ, отъ место—то, що съ разделиха, земаеть дома си трева.

Лето деца—та гледаеть на полна месечина, различвать на неа очи, носъ, уста; и мислѣтъ че това ъ лице отъ некой старъ човекъ, кой не давно умрѣлъ; И вѣрвѣтъ, че найстари—отъ човекъ кога да имрить съ чинить месечина, и така со рѣдъ други—те стари.

Кога на пролетъ росить, или падинать малъ дождъ, деца—та гърчаеть по дождъ—отъ гологлави и пеуть: роси, роси росица! да ми растить косица, колку една лозница.

—*—

И г р и.

Войска. Неколку време понапредъ деца—та съ делеха по махали т. е. горна и долна подъ еденъ главникъ, и съ бѣха отъ далеко со камня, а отъ близу со дървени сабѣи, или стапови и мѣздраци отъ тарска.

Гага. Неколку люгѣ съ хващаеть за поясъ на танецъ подъ еденъ главникъ, кон ги бранить; а други надворъ отъ танец—отъ идатъ околу нимъ за да грабееть робѣи. Главникъ—отъ бърго виткатъ танец—отъ 'секако, на десно, на лево; и отъ сила—та некой ке съ отпуштитъ; него грабееть тие що ходатъ околу танец—отъ, го държатъ на стрѣна и пеуть „Кадри бѣме, ведри бѣме, ви грабнаме човек—отъ; юнаци бѣме, ви поробиоме войска—та.“ — Отъ танец—отъ имъ съ отговорватъ со пееиѣ и игранѣ; „Кросто'о бѣше, кельо бѣше, за тва го зе-

*) Во вѣрванія—та кжде съ споминуватъ песни, не значить че това ъ испърпано одъ пѣсни—те; но че съ привожатъ како подтвърдениѣ на народно—то вѣрванѣи.

дофте; слѣно бѣше, кѣро бѣше, дѣржете го ; ак' сте юнакъ отъ юнака, грабните отъ юнаци.“ — И така продължаватъ игра-та, коя съ викатъ Гага.

Крижи-мижи. На едно дете затвораеъ очи-те, а други-те съ криа-тъ, после това ги баратъ ; и кого ке найдитъ, нему затвораеъ очи-те.

Котка. Неколку деца земаеъ куси стапчина, и едно дѣрвце оклопче-сто, колку яболко, кое съ викатъ котка. На окоду направяеъ толку мали дупки, колку мина ке играеъ безъ еденъ ; а въ стреле направяеъ една поголема за котка-та. Еденъ, ком немаъ дупка, паситъ котка-та т. е. со стапче-то ъ кльошкаты, да ъ внеситъ во стредна-та дупка ; а други-те дѣржатъ стапчина-та опрени во мали-те дупки и съ печалатъ да му ъ истераеъ ; и кога котка-та ке съ приближитъ до некого, овой ъ кльошкаты со стапче-то далеко отъ дупки-те ; Но ако той, шо ъ паситъ, успеитъ во това време, кога други-отъ ъ кльошкаты, да кладитъ стапче-то во негова-та дупка, тога други-отъ ке паситъ котка-та. Но ако той шо ъ паситъ, успеитъ да ъ внеситъ во голема-та дупка, тога 'си-те си преме-нватъ дупки-те ; тога той, шо ъ паситъ, съ печалитъ да хватитъ дупка ; а той шо ке останитъ безъ дупка, той паситъ котка-та. Тая игра съ викатъ Котка.

ПРЕДАНИЯ.

Царь Александръ. Царь Александръ сакаше да ходитъ да земитъ безсмъртна вода. Но кой одеше никой не съ вращаше назадъ ; защо дурн да стигнитъ некой до неа, требеше да пътуватъ три дни все во ношня темнина, во коя люгя-то съ заскитвеха, и не можеха да съ врататъ на бѣль день. Царь Александръ зезде со себе си кобили и жребина. Во темнина-та вѣрза кобила ; и въ растоянне, шо можитъ да съ чуеъ глас-отъ, вѣрза жребе ; потоа кобила, после жребе, и така подалеку дурн стигна до безсмъртна-та вода, коя стоеше мею две планини, кои съ отвораха и съ затвораха. Той со голема бѣрзина нацѣрпн едно шише, *) и по гласови-те одъ кобили-те и жребина-та, кои ѣржеха, находвеше път-отъ, и така съ врати на бѣль день. Шише-то остави на прозорец-отъ за да съ напиеъ утрина-та во неделя ; и нарѣча на сестра му, да вардитъ, дане некако истурятъ безсмъртна-та вода. Сестра му *) метеешемъ не догледа, и скѣрши шише-то. Царь Александръ кога чу това, страшно съ налюти ; а сестра му избегвешемъ лютина-та негова, съ ѣрди во море и съ престори делѣнитъ, ком, кога чуеъ Александрово-то име, съ криеъ въ морски-те глобини.

Охридъ. Велятъ че, кога съ правеше Охридска-та крепость, Юстинианъ съ качи на ридови-те, на кои лежитъ град-отъ, и гледаешемъ прелепо-то место-положенне, извика охъ ридъ, т. е. охъ, каковъ хубавъ ридъ. И одъ тога остана да съ викатъ град-отъ Охридъ (Охритъ).

Охридско езеро. Велятъ, че Охридско-то езеро понапредъ не било, и че дно-то му бѣше била широка долина, разсеана одъ села. Стреле долина-та билъ источникъ, кои съ отвораъ и съ затвораъ, и одъ кои пиеа вода, и си переле

*) Едни велятъ че вѣрза шише-то на гѣрло-то одъ голѣбъ, кому опашка-та съ скина отъ планини-те ; а други велятъ, че опашка-та отъ конь-отъ му съ скина.

**) Коа съ викаа Роксандра.

кошуди. Една жена, како прала камъ вечерина, заборава да затвориць источникъ-отъ. Вода-та течела 'сж-та ношь; и кога утрина-та станаха, видоха долина-та покріена со вода. Не имаемъ надежда да затворатъ источникъ-отъ, поспешиха да сѣ спасатъ на ближни-те планини. Така сѣ направи сегашно-то езеро.

Велятъ, че ключевите одъ езеро-то сѣтъ подъ планинче-то, надъ кое направенъ ъ обитель-отъ одъ св. Наумъ, кого вѣрватъ чувачъ на ключови-те, кои, ако сѣ отворатъ, потопватъ 'сж-то Охридско и Струшко поле.

Още велятъ, че това езеро имать сообщеніе со Преспонско-то, кое вѣрватъ, че подъ планина-та Галичица втекуватъ въ Охридско-то; и че, кога сѣ запиатъ това сообщеніе, Преспонско-то езеро потопватъ ближни-те места.

Найпосле велятъ, че това езеро ъ глобоко до неизмереніе, и че никој не можитъ да го измеритъ. Некога една жена, не слушаемъ такви зборови, напална чувъ со сиджимъ, върза на край-отъ железо, и поиде стредъ езеро, да го измеритъ. Но тога сѣ кренаха високи бравови, кои безъ маду ке ъ потопеаха. Тая со горещо каеніе сѣ помоли на св. Наумъ, да ъ проститъ, и сѣ обеща да направи манастиръ на това место, каде ке излезитъ. Вистина каде тая излезе направи манастиръ. Св. Заумъ, т. е. за умъ направенъ.

Два браќа. Близу до св. Заумъ имать две камења, кои велятъ че, бѣха два брата. Овие за нешто сѣ скараха, сѣ збиха, и обайца-та сѣ опраха; и господъ ги престори на камења, близу до кои камчина-та уще сѣтъ цѣрвени одъ кѣрв-та имъ.

Пандзуръ. Това ъ место на западно-то ребро одъ Галичица планина надъ Охридско-то езеро. Велятъ че тамо Болгарски-те цареви држале пандзурлія войска до четересетъ хиляди, и одъ тога остана да сѣ викатъ Пандзуръ.

Свѣти-климентова стапалка. Въ Охридъ имать каменъ надъ кои сѣтъ вглобени петични стапалки одъ скорни, кои велятъ, че бѣха одъ св. Климентъ.

Вълче'а яма. Надворъ одъ Охридъ въ Месокастро имать дупка, во која можитъ да сѣ ходитъ подъ земя. Тая, велятъ, сѣ отвори одъ свети Георгія, кои удри на това место со мѣздрак-отъ, и одъ кого стоитъ нѣтре образъ. Други велятъ че тая бѣше направена одъ Болгарски-те цареви за нѣхни-те имъ потреби во воено време. Велятъ уще, че тая износвитъ подъ земи на св. Петка (манастиръ).

Воденъ. Воденъ градъ, каде сѣтъ закопвеха Македонски-те цареви, укрепенъ одъ природа-та, велятъ че, во време одъ некое война, бѣше сѣ презелъ одъ непријатели-те, после дѣлго обколисвеніе, со помощ-та одъ кози-те, кои имъ показаха скришно пѣтче, по кое тие обикновено сѣ качвеха, и по кое непријатели-те влезоха въ крепост-та.

Како Турци-те презедоха Прилепъ. Кога Турци-те доидоха, Прилепчани-те сѣ затвориша во крепост-та, која носитъ име Маркови кули. Турци-те ги обколисаха, и много време ги биха, безъ да можатъ да презематъ крепост-та. Найпосле обколисани-те, немаемъ що да ядатъ, ноше изпразниха крепост-та, во која оставиха тапѣнъ, кои самъ бѣше на ветаръ. Турци-те, думаемъ че, обколисани-те готватъ войска за да ги удратъ, три дни преседоха со оружје-то въ рѣце, чекаемъ нападеніе; дури стара баба имъ каза че, крепост-та ъ празна, и че тапѣн-отъ самъ биетъ на ветаръ. Тога Турци-те влезоха во крепост-та.

Маркови бочви. Не далеку одъ Охридъ имать планинче Гѣбавци, надъ кое биле Маркови кѣщи, во кои Марко си држалъ вино. Едношка сѣ вруши

бочва-та му, и вино-то истече по планинче-то, кое одъ тога остана цървено. (На това планинче ѝ манастирче отъ св. Герасима).

Маркова нога. Не далеко одъ Охридско-то езеро въ Струшки-те доза, сѣ находить каменъ, кои сѣ викатъ Маркова нога, коя сѣ врезала (вглобила), кога той одъ камен-отъ сѣ качвълъ на конь.

Зам. Камен-отъ ѝ необработанъ, а стѣпалка-та не ясна. Тамо на суша ходеха предъ неколку години Стружани-те со кърстни ходъ.

Марковъ каменъ. Дванаесетъ часа одъ Кукушъ иматъ каменъ големъ како стена, кого Марко бѣше го ѣдрилъ одъ Светигьорска-та Кукушка тумба.

Марково седалище. На леви-отъ брегъ одъ Вардаръ, близу до Демир-капи, сѣ извишвить планина, коя повторвить глас-отъ, и на коя думаетъ че, живать Марко. Пътници-те поминвеешемъ одъ тамо викатъ: „Марко си живъ?“ — А ек-отъ подторвить еднакво.

Демир-капи (железна врата). Това место ѝ на прави-отъ брегъ одъ Вардаръ. Тамо поминвить пътник-отъ низъ камени дъздови, кои сеть рамни, како да бѣха мерени и нарочно пресечени въ планина-та. Тои пътъ низъ камен-отъ, велать, че го отворилъ Марко краде со сабя-та му.

Кажвать че тога камен-отъ бѣше билъ мекъ, за това можель Марко да го сечить, и стѣпалки-те му да останвѣтъ вглобени въ него. А не билъ толку мекъ, що да можить секой да го сечить. Но още понапредъ некога каменъ-отъ бѣше билъ мекъ, како тесто.

Марко краде. Велать че, Марко Краде още ѝ живъ, како раскажваль Прилепчанинъ, кои зборвалъ со него. Тои билъ купецъ и пливаль по море со стока. Одъ ветрища сѣ принудилъ да излезить на пустъ островъ, кѣде во великолепии къщи нашолъ Марка, кои бѣше отишолъ тамо одъ како излезе туѣг-отъ *). Таковъ нечеканъ случай зарадва Марка, кои причека добро и гости сотатковник-отъ му, и го попрали велеешемъ“ че скоро ке дойдить време да шетать той пакъ по земи.“

Фальба Маркова. Велать че Марко бѣше толку юнакъ, що едношка сѣ пофали да подкренитъ со мѣздрак-отъ 'сѣ-та земля. Господъ за да му видить юнащина-та, пуци ангелъ, кои со земля напълна торба, кой стори тешка колку 'сѣ-та земля, и сѣ застой по край път-отъ, одъ кѣде ке поминвеше Марко. Кога Марко сѣ приближа, ангел-отъ му рече“ ейди незнаено делю! подкрани ми торба-ва.“ Марко одвай му ѝ подкрена на рамена со мѣздрак-отъ, кои сѣ сви одъ тежина. Одъ тога Марко си загина юнащина-та, и со хитрость сѣде и подшамка наделвеше други-те юнаци, како Гина, Грунца и др.

Собстени народни имина.

Мѣшки. Неделко, Момчула, Раде, Рале, Търпче, Стоянъ, Цветко, Мито, Неро, Велянъ, Босилко, Грозданъ, Станко, Кале, Темелько, Неданъ, Миле (Мильо),

*) Велать че, Марко краде ѝ безсидрентъ; и че сѣ скри од кога сѣ изнайде пушка-та. Тои не вервеешемъ, че тая иматъ таква сила, и че едно зарно олово можить да отепать човекъ, нарѣча на некои да устрелить на спружена-та му рѣка. Курши-отъ му предупи рѣка-та. Тога Марко рече „не ѝ сега за живение на свет-овъ, кога и едно дете можить да отенать найдобри-отъ юнакъ.“ И одъ тога сѣ скрилъ.

Траянъ, Богоя, Секула, Кърстанъ, Солунъ, Кипре, Славе, Тренче, Огненъ, Угринъ, Доре, Драгое (Драгъво) Драганъ, Мильо, Еньо, Стоилъ, Стойко, Радулъ, Средко, Вальо, Величко, Горанъ, Маринъ, Тильо, Райчинъ, Ралинъ, Златанъ (Златъо), Волканъ, Наумъ, Климе Праджо, Запранъ, Стрезо, Бошко, Садо, Кънчо (Кунчо), Копчо, Крайо (Мирчо), Цоко, Цяко, Груло, Вишно, Джурко, Божилъ, Първанъ, Пако, Лало, Лако, Цонко, Пано (Панъ), Дано, Жияско, Понко, Вельо (Велко, Велико), Деанъ, Моско, Гръдъо, Беньо, Гаджо, Момчилъ, Ганъо, Любенъ, Искро, Цеко, Стойменъ, Душко, Кобо, Салчо, Сабо, Обренко, Гюро, Куртъ, Тончо, Толе, Банче, Милевъ, Дейко, Мешко, Мено, Рашо (Рашко), Дико, Спасъ, Блаже, Пенчо, Маринъ, Вълко (Вальо), Дълчо Неделко (Недъо), Найдинъ, Нешо, Люльчо (Луло), Нешко, Нано, Пройчо (Проъо), Върбанъ, Нено, Бончо, Нетко, Дойчо, (Доко), Боро, Смиль, Команъ, Куманъ, (Кузманъ), Главчо, Цеко, Геро, Радъ, (Радулъ), Нобо, Черньо, Драгулъ (Драганъ), Бранко (Брайко), Тольо, Видинъ, Видуль, Манъо, Сежко, Десъо, Влайко, Дочо (Дончо), Добри, Вълъо, Груйо, Нягулъ, Доле, Дельо, Бальо, Добре, Ризо, Станишъ, Лило, Дейко, Стойменъ, Гадъо, Рогльо, Петелко, Злазанъ, Камче, Лигдо, Катилъ, Целе, Дуче, Сасо, Смилко, Пипиле, Шуте, Чубне, Чудо, Рилко, Доко, Любомиръ, Койчо, Гоне (Гонче), Митевъ, Дуко, Корунъ, Тено, Нако, Божинъ (Божил), Керо, Барбаросъ, Пройчо, Велигденъ, Сиянъ, Тано, Манго, Нихтенъ, Дзано, Трене (Тримче), Питилче, Дешо, Здраве, Витанъ, Матли, Безе, Гърденъ, Кордо, Буне, Бейко, Туле, Шулко, Гього, Гьоно, Ничо, Геле, Саздо, Дано, Кьосе, Краль, Дочо, Ляско, Китанъ, Койко, Радешъ, Дарданъ, Сърбинъ, Гаджо.

Женски. Рада, Биляна, Арса, Търпена, Стойна, Цвета, Мита, Румена, Меглена, Неша, Велика, Стамена, Каля, Бисера, Темяна, Кира, Неда, Войдана, Бояна, Милка (Милкана), Доля, Доста, Кърста, Злата, Трена, Маля, Ракида, Слава, Лоза, Водка, Бошка, Найда, Няга, Цона, Кера, Лала, Върба, Цана, Дона, Божана, Нона, Рада, Пена, Гроздана (Грозда), Богдана, Райка, Бойка, Груда, Лула, Митра, Гена, Гана, Мана, Неделя, Маслина, Веля, Салка, Сада, Боя, Пана, Понда, Дейка, Младина, Надежда, Деспа, Петкана, Пройка, Вуна, Нена, Динка, Койна (Койка), Ерина, Лака, Буда, Јова, Сосамка, Чубра, Пейка, Ружа, Митана, Благуна, Пеца, Лада, Крайна, Тиха, Султана, Латина, Благатка, Коца, Живка, Доля, Чона, Танка, Стана, Бена, Бъла, Грозда, Енка, Доя, Маса, Проя, Виша, Пауна, Божана (Божа), Нуна (Нунта), Алтано, Чона, Зимба, Орда, Вълкана, Бина, Дзвезда, Мренка, Гуна, Зура, Чубрика, Гутка, Мана, Цоца, (Цуца), Висла, Вида, Руса, ъглика, Гана, Дока, Дуна, Стреда, Дуда, Дремуша, Перуница, Дардана, Бъла, Краля, Горготина, Дена, Кана, Сипана, Гуга, Кипта, Дока, Грумка, Гилина, Дина, Гела, Веля (Велика), Гюргя, Люлеа, Гида, Кана, Меруда, Гуга, Разделина, Додана Шапердана, Дардана, Саракина, Любика, Маса, Мена, Божана, Гъркина, Депа.

Презимина. Гаговъ, Хрельковъ, Мрънковъ, Мушмуловъ, Забунеконъ, Меслеконъ, Тумбековъ, Батуловъ, Азманъ, Тумангела, Туманпенгела, Драдковъ, Фингаръ, Керекъ, Лодовъ, Радомировъ, Ревовъ, Киблешко, Шоторъ, Скордекъ, Чинговъ, Почекъ, Штутановъ, Вжтавъ, Мантскъ, Стефлекъ, Джейковъ, Ерчовъ, Лаперда, Бедрекъ, Таталя, Джуджовъ, Чушекъ, Цаклинъ, Дуплекъ, Козлекъ, Хлътговъ, Каблешковъ, Шеранковъ, Джогаланъ, Тушанъ, Тилевци, Шатевци, Салабамъ, Гъшовци, Тортовци.

ПОСЛОВИЦИ.

Друг' ядятъ нездрело-го, другему оскомина-та. — Тумба тумба за три дни, офъ хеле за 'се дни. — Какъ ке солишь, так' ке сѣркашь. — Какъ ке дробишь, такъ ке ядишь. — Страдна майка за келяего сына. — Кои пра'ить палица за своя-та главица. — Таква гла'а, таковъ бричъ. — Зло тѣрнъ, зло копачка. — Рани куче, да те лаить. — Тричавъ ти мелишь воденица. — На два татка безъ капа. — Ако не течить капить. — И кокошка-та пѣтъ вода и на угоре сѣ пулить. — На чело Ристоса, въ пазу'а гюл-отъ. — Ако пасать трева-та, кореня-та стоятъ. — Оста'и еденъ, бувни други. — Овой векъ, како снекъ. — Кому майка, кому маще'а. — Смирни кадугери стреда петокъ мѣрсать. — Волк-отъ не чувать пастарма. — Имашъ пара, имашъ фара. — Роди ме со касметъ, тѣ фѣрли ме на бунище. — Слепъ слепца водить. — Братъ брата не ранить, тешко кой го немаъ. — Господи брани отъ голи Дебрани. — Сладко благо жѣрвъ излеговить. — Отъ тѣрнъ трандафилъ, отъ трандафилъ тѣрнъ. — Круша-та потъ круша падинаъ. — Полина зима-та, чуму ти ю гуна-та. — Кой сѣ фалить не палить. — Що ю попово да ю готово. — Со една ласто'ица не идеть лето. — Отъ чушь конь на полъ пѣтъ те сметинаеть. — Секоя круша и шишка. — Сѣ посмеа жѣрболъ на щѣрболъ. — Я опули сѣ, я ти 'и опулѣтъ. — Бѣли пари за цѣрни дни. — Како сѣрце болило, така очи плакале. — Фѣрли глиста найде ъгуля. — И я можахъ и конь можить, кога господъ не поможвить. — Гавранъ гаврану очи не копать. — И петел-отъ му носитъ яйца. — Не те имамъ за цѣрни очи. — Два каменя люти не мелятъ брашно. — Кога дойде ум-отъ си пойде кум-отъ. — Отъ мас-та хамръ немаъ, нѣ отъ изварокъ-отъ. — Два питача н' една врата. — Що ю рак-отъ, що му ю сок-отъ. — Ни лукъ ялъ, ни лукъ мирисаълъ. — Близна-та яршъ ю поблага отъ 'чешница. — Не учи старецъ да макать яйца.

ГАТАНКИ.

1. Иво сѣ водить со деветъ лози, и напредъ одить, и назатъ одить, самъ богъ сѣ чудить, како сѣ возить (ракъ). 2. Осушень, досушень, три деветъ кожушень (кромить). 3. Кусо-мече дренъ тресить (чешалка). 4. Жѣлти правци въ тиня лежатъ (расолъ). 5. Копамъ дупка до колена (скорни). 6. Кусо-прасе по рить пасить (бричъ). 7. Дѣлга Неда сенка немаъ (река). 8. Виено, плетено на судни мажки кла'ено (верушка). 9. Люта кучка въ кланикъ лежить (киселина). 10. Дѣлгъ Тодоръ безъ коски (чадъ). 11. Бесна кучка въ гори лаить (секира). 12. Ушь магаре во кошара, уши-те не му влеговѣтъ (свѣрделъ). 13. Петъ сестрички сѣ бѣркасть, и не можѣтъ да сѣ стигиѣтъ (игли отъ чораби). 14. Цѣрвенъ цѣрчъ въ пещера лежить (языкъ). 15. Полна цѣрква диредзи (уста). 16. Си имамъ дупка, посегнафъ въ дупка, извадофъ цѣрна Егюпка (соалка). 17. Мало'о гарненце, сладко варилце (лешникъ). 18. Четворица брака въ една кошула не можѣтъ да сѣ видѣтъ (ѣтки отъ орехъ). 19. Си имафъ една сестрица; кой помини бацъ ъ, ясъ поминивамъ си ъ баквамъ (стомна). 20. Си имафъ едно магарче, кой помини вавни го, ясъ поминафъ си го вавнафъ (прагъ). 21. Си имафъ едно магаренце, 'се-то

сенце ми г' изеде, и нищо не иста'и (вида). 22. Ни ткаено, ни предено, ни шіе-
но, по кукъи растурено (пљачина). 23. Книисала куса Календина, да ми одитъ на
гости; љ престретилъ препеченъ Куля „каде одишь куса Календино?“ — „Ясъ
ке идамъ у тебе на гости (искра во оджакъ). 24. Ке одамъ, кефъ патимъ; ке
стретамъ кефъ Марче, ке зеамъ кефъ камче, ке удрамъ кефъ Мара по глава, ке
ми сторитъ ке барчъ (зміа). 25. А Дарданъ татка, а Дардана майка, шеберести
деца (елеміа, вѣртелька). 26. Найсладко, найблаго на талюръ не сѣ кла'атъ (сонъ).
27. Чуре море препливало, -ни Чуре с' удавило, ни море сѣ замѣтило (пљакъ).
28. Живо, живо живиле, на гѣрмада седеше, живо месо тегнеше (рульче, цицайче).
29. Полнъ тагаръ яйца надъ гѣрамиди (дзвезди). 30. Петель пейт, Мара сѣ разлеи
(клепало). 31. Една стомна со седумъ дупки, тури вода не течитъ (глава). 32.
Кралевъ зетъ на колъ виситъ, а зло ти мислитъ (пушка). 33. Еденъ старецъ со
три влакна подъ него (столъ). 34. Рикна волъ въ теменъ долъ, чуя лисици-те, опѣр-
чи'а опашки-те (тѣпанъ). 35. Бѣлъ песь на гѣрамиди (снегъ). 36. Стредъ море
оганъ горитъ (фитилъ въ кѣндило). 37. Коньска плоча въ море не сѣ давитъ (листъ).
38. Старци со бѣли бради не можѣтъ да сѣ стигнѣтъ (брано'и) 39. Полнъ кошъ
деланки (трудна жена). 40. Четири браќа тѣрчаеъ, и не можѣтъ да сѣ стигнѣтъ
(колца отъ кола-та). — 41. Имамъ сестрица со дванаесетъ дзуници спіеъ (бочва).
42. Дзиздъ дзиздосано, варъ варосано, ни дзирка ни продзирка (лице). 43. Цѣрнъ
калугеръ плещи печитъ (гланикъ, кланикъ). 44. Егюптинъ сѣ топореше, Егюпка сѣ
чекореше (вѣршникъ и пирустіа). 45. Отзгора небо, отздола небо, во стреле ди-
вада (зелникъ, или подъ саачъ черепна). 46. Диви кози по ридъ пасатъ (вошки).
47. Кусо, кусо Кудане, наредено петлицы (грозиу). 48. Кова отъ земя, буваръ
отъ платно, љже отъ дѣрво (чубукъ). 49. Мало помалечко цара наружуеъ (игла).
50. Елбетъ бегъ царевъ зѣтъ, на колъ виситъ, зло ти мислитъ (пушка). 51. Мало
малечко ползатъ, и куќа-та на себе носитъ (пљаджавъ). 52. Клекна кметъ, иста'и
медъ, го видо'а дванца, го вати'а петина (кокошка и яйце). 53. Викна Вида отъ
висока рѣда, љ чу тѣрна со четири зѣрна (крава со босици). 54. Майка сѣ сиромашитъ,
дете-то сѣ богатитъ (ѣурка и вретено). 55. Бѣла квачка деню тератъ пи-
лина, цѣрна квачка ноке 'и збиратъ (денъ и ноцъ). 56. Една цѣрква со еденъ
подпоръ (печурка). 57. Ни сѣ водитъ, ни сѣ тератъ, трага пра'итъ (свѣрделъ).
58. Старецъ со брада-та въ земи закопана (прасъ). 59. Чо'екъ 'си-отъ закопанъ,
сѣде гла'а-та му сѣ гледатъ (брутъ, клинецъ). 60. Дари кучка низъ лески (соаль-
ка). 61. На старъ му сѣ влечкаеъ черева-та (кѣитаръ). 62, Иліа копишешко по
поле шеташе, безъ брой коня носеше (ешъ). 63. Петъ браќа пра'ѣтъ маѓаза (или
отъ чораби). 64. Си љ голапъ подъ земя (плугъ). 65. Стреде море дирегъ сѣ кре-
питъ (буваръ). 66. Въ една племина многу ато'и, еденъ ярецъ не можатъ да го зга-
зѣтъ (уста, и языкъ). 67, Бѣлъ соколъ подъ земи летатъ (емишь отъ плуг-отъ).
68. љже до љже на край-отъ юнецъ (тиква). 69. Ене го, ене го, го немаъ (искра). 70.
Две сестри въ една дупка (врата). 71. Два орла сѣ бие'а, бѣли пѣни пуша'а (водени-
ца). 72. имахъ една невѣта въ кѣше седеше, по кукъи шеташе, пакъ на место си идеше
(метла). 73. седумъ дупки въ една грутка (глава). 74. татко-то уще нероденъ, синъ
му ошолъ въ Стамболъ (чадъ). 75. Десетъ попо'и 'сите носатъ шапки на глава
(пѣрсти-те со нохти-те). 76. Една нива грутлива си изникна трева, на трева-та
дваесетъ браќа (класъ). 77. Едно нешто летатъ, високо летатъ, кога ке паднитъ како
на пѣмбукъ (преперуга). 78. Цар-отъ си имаше една бочва, поло'ина бѣло вино,
поло'ина жѣлто (яйце). 69. Плочи на плочи сѣ качѣѣтъ дуръ на небеси (чадъ).

*

80. Ноке излеговитъ, дснѣ съ крѣсть (завжрица, лостъ, сурме). 81. Една кобила съ треситъ стредъ море (платно-то отъ сито). 82. Едно ягне мегю две планинѣ блеситъ (дете во кросна, въ деляйка). 83. Бѣла ливада со цѣрни цвѣкя (книга писана). 84. Вуйко-то љ заде'атъ, вуня-та викатъ (ключъ). 85. Едно нешто ноке летатъ, негде годе засветвитъ (светулька, вещица). 86. По еденъ пѣтъ еденъ стапъ, оди, оди превжрти съ (риба). 87. Безъ една работа ни човекъ, ни господъ живятъ (место). 88. Сви угоре, сви удоу, сви гла'а-та псонса (искра). 89. Мало'о цѣрно цара отъ коня подигатъ (болфа). 90. Мокро теле въ ясле леже (языкъ). 91. Сивъ голапъ окоу тумба вжрте (бричъ). 92. Малечко Турче голема чалма (свѣщаликъ). 93. Две сестрици презъ плетъ съ целиватъ, и не можатъ да съ видатъ (очи). 94. Една сестрица 'се мокра стое (стомна). 95. Честа гора, во гора-та диви свини, край гора-та до две зми, край зми-те два бунара (коси, вошки, вежи, очи). 96. Кусо мече дренъ тресе (чешелъ). 97. Кусо мече на чекорче клече (гроздъ на пенушка). 98. Жолто куче подъ плетъ леже (пепунъ, каунъ). 99. Буба леже, буба не, самаръ носе коинъ не, рогови има, волъ не (поджавъ, роглецъ). 100. Една сестрица низъ плетъ съ провира, черева-та ѣ съ влечатъ (игла). 101. шидо бодило, низъ гора ходило, трагъ не оставило (пчела). 102. Полна конушница бѣли коня, на стред' има цѣрвенъ конъ, на бѣла-та коня ритка (языкъ и зѣби). 103. Дрипавѣ Гюпка предъ царъ излезве (комадъ, зелникъ). 104. Одъ горе дѣска (щица), отъ долу дѣска, внжтре седе цѣрни софта (желка).

Slova.

A.

Aber ili *haber*, trs., izvješće.
Adžamija, trs., nevješt, neuputan.
Aing, trs., veselje.
Alal, trs., nek ti je prosto.
Alšamija, trs., šamija, liepa krpa, koju naše mlade upotrebljuju.
Altan, trs., cekin, dukat.
Amanet, trs., zalog.
Aščekija, trs., skup.
Arisvam, grč., darujem.
Arzlija, trs., čestan, pošten.
Aščekija, trs., protivnik.
Asmija, trs., zakleti dušman.
At ili *hat*, trs., dobar konj, ma nebio arabski.
Atar, turs. volja.
Aščer, trs., vojska.
Ašder, pers., aždaja, zmaj.

B.

Bacam, bug., cičlivam.
Bača, trs., dimnjak.
Bakal, teremer, koji sitnarije prodaje.
Bakšiš, trs., dar, poklon novčani.
Baram, bug., tražim.
Bardak, bug., koršov, testija, vrč.
Bašća, otac, čačko.
Bazdričeni, trgovci.
Bej, beg, spahija.
Bejlik, varoška kuća, gdje se vieće skuplja.
Beda, bieda, zlo.
Belci, može biti.
Belenci, znamenje, biljega, znak.
Belesija, koi nosi žene na ruci.
Bendisam, begenisam, trs., dopada mi se.
Beriket, trs., plodnost.
Bile, dapače.
Bilbil, slavulj.
Bilci, bilje.
Birum ili *bujrum*, izvolite.
Biška, surla, gubica, njuška.
Blna, blista.
Bolha ili *bolfa*, buha.
Borina, borove baklje, skale.
Bosoica, bazovina.
Bran, val, talas.
Brana, brnača, zubača, drljača.
Brgo, brzo.
Brkam ili *baram*, tražim.
Brlog, krtog.
Brut, klinac, ekser.

C.

Cerga, jaram volovah.
Cifon, pipa, ciev.
Cuculj ili *skrezec*, crnobil, stričak.
Cutam, cvatem.
Crvenik, mjesec lipanj.

Č.

Čar, trs., dobitak.
Če, od *če*, od kada.
Čeif, trs., imam volju.
Ceramida, gr. crip je za pokrivanje kućah.
Čerdosvam, gr., stečem.
Čerhana, kozara, gdje se kolju ovce i koze.
Češće, trs., Bože daj.
Čitavo, kitnjašto.
Čilija, kaludjerska odaja, celica.
Činisalo, gr., dao se na pnt.
Čir, gr., gospodja.
Čiznikolko, mnogo.
Čotija, trs., strašljivica.
Čudovi, priviknuti.
Čuljaf, kapa.

Č.

Čaprak, kopča.
Čarklii, mamnze, oštre ostruge.
Čaren, dim.
Čekora, korak.
Čelat, čeljad.
Čelbinka, čelo.
Čevli, ženske cipelice.
Čiff, trs., par.
Čivilik, imanje.
Čuđdo, tudje.

D.

Dab, drvo, dub.
Defter ili *tefter*, zapisnik, ovdje znači veličinu poreza.
Deka, gdje.
Deksal, *sum deksal*, primio sam.
Delanki, šustra.
Derman, spas.
Dira, stopa, trag.
Direk, stup, ušak.
Djoa, može biti, rado, po svoj prilici.

Djuvel, zederlija šljiva.
Djudž, žalost.
Doftasalo, dostignulo.
Dovam, dojim.
Dulber, dilber.
Duna, tunja.
Dupinam i *dupnam*, bodem.
Dur, do.
duzdisaha, ured postaviti.
Dzuncule, cvit.
Dzunica, tkanica, pas.
Dzuniti, vjesiti.
Devono, parče.
Džam, staklo.
Džan, duša.
Dževap, izgovor; izvinjenje.
Džube, kabanica, suknjara.

E.

egumen, igumen.
Elčia, poslanik, navjestitelj.
Elemija, čekrk, vrteľjka.
Ež, jež.

F.

Fara, rodbina.
Fodul, nadutost.
Frljam, vrljam, bacam.
Frušći, nov ili oštar.
Ftirija, ogovor, kleveta.
Furka ili *furca*, preslica.

G.

Gaile, briga.
Gjemija, horablja, ladja, brod.
Glob, jamica od oka.
Goltne, gutne.
Gradina, vrt.
Grbina, pleća.
Grdomazen, ružan.
Grne, lonac.
Grunče, grudvica.
Gurelči, krmelji.
Gurelko, krmeljivac.
Guša, grlo.
Guveam, klanjam.

H.

Hajta, nevriedan.
Halovita, bedovita, ljutita, bjesna.
Hazno, blago.
Hrbol, cripulja.

I.

I, jih.
I, nju.
Ibrik, trs, testija, koršov.
ič, baš ništa.
Idica, hobila.
Ileč, liek.
Insan, sviet.
Izglubvam, dubim.
Izmečarka, službenica,

Izpejit, izpjevati.
Izpraščam, odpratim.
Izun, dozvola, oblast, dopuštenje.
Izvarak, sir od kuhane mlaćenice.

J.

Jagurt, usirito mlieko.
Japundže, gunjac, kabanica.
Jastit, bliestati.
Jase, na mjesto ja—ja.
Jebandžia, inostranac.
Ječim, ječim; a n. p. jezero ječi — jezero se muti, uzburkiva.
Jedka, jezgra.
Jurečno, junački.

K.

Ka, kada.
Kabatlja, krivac.
Kabil, (tursko) možno; n. p. kabil je možno je; moguće da.
Kačvam se, penjem se.
Kail, (turs.) rad; n. pr. ja sam kail, ja sam rad; ja sam pripravan! a kail činim, s voljom činim.
Kajdisvam, (turs.) postupam nemilosrdno.
Kajmetlia, harno izgledana, ožidana, željkovana.
Kalakčifče, sabljar.
Kalabalak, mnoštvo.
Kalci ali *kalčine*, šarene čarape,
Kaldrma, kameni pod, tarac.
Kalesam, kanim. namjeravam.
Kaleš, šareno.
Kalfa, pomoćnik obrtnički, djetić.
Kalnem oli *klinem*, kunem.
Kanam oli *pokanam*, zovem, pozovem.
Kanila, zvala (zovem).
Kapčet, balčak, držak od sablje, mača oli noža.
Karavandžija, putnik.
Kazandisvam, stičem, namičem,
Kasavet, briga.
Kasmet, trs., sudba.
Kata, svak (*kata den*, svaki dan).
Kat, jedna strana kuhinje (obično je ognjište ukraj jednoga zida u kuhinji; ma koja strana od ognjišta desno ili lievo zove se *kät*).
Katumeğjupsi, cigani.
Kaval, jedna vrst sviralicah, po prilici kó frula.
Kitica, kopito.
Klamič, prosterija medj ognjištem i zidom.
Kladiš, metneš (metnem).
Klaenci oli *kladenci*, vriela, izvori.
Kleto, prokletu; al često znači i bolno, nujno, žalno, n. p. *kleto srce*, bolno, nujno, oli *turovno srce*.
Klik, kuk.
Knok, tanak.
Komšia, susjed.
Kopačka, žulj od svake rastline.
Koril, jaka, jačica.
Kosmam, strižem; a buduć da kod kršćenja djetetu strižu kosu, često znači i krstiti.
Kopsopile, kobac, kanjuk, jastreb.
Košoglavac, šušoglavac, šušat.
Kwendžija, zlatar.

Kova, vrieme.
Kraz, kroz.
Krehko, krko.
Krepam, podupirem.
Kresnica, vrst ribe kumica.
Krevati se, dizati se.
Krondil, testija, bukarica il kakva mu drago posuda za rakiju.
Krosna, zibka.
Krštenik, krstni kum.
Kula, torba, kesa.
Kunadečji, kunin, od kune.
Kurban, žrtva, posvetilište.
Kurdásvam, trs., znači najprije naviti, n. p. dobnik (sat); onda znači složiti, u. p. gusle; zatim prirediti, n. p. stol sa pivom i jestivom.
Kuršum, tane, olovo ol za pušku, oli pištolj.
Kurtulísvam, spasim, izbavim.
Kutna, jest glagolj manjkavi, nema sadašnjega vremena; znači o tle šupiti.

L.

Lág, lúg (šuma).
Lamija, zmaj.
Lapam, lapčem, n. p. krme napoj lapče; što ima labrte, to lapče.
Lebed, labud.
Lekovam, liečim, vidam.
Leljanje, ljuljanje, nihanje, cebanje, cunanje.
Lesen, lagan.
Leven, čist, uredan (elegant).
Ličba, telal t. j. ulak; kadno znači: proglasi-
 telj kakvih zakonah.
Lipsana, grč., moći (reliquiae).
Lulka, cebaljka, nihaljka.
Lud, malen.

M.

Majjepsnik, grč., vračar oli čarobijar.
Maje, majka.
Maštrapa, zemljena posuda za piće.
Matenica, mlačenica.
Mazdrak, kopje.
Mazgal, rupa u zidu, kamo se sitnarije koje-
 kakve spravljaju.
Mažem se, udajem se, (žena se maže, muž se
 ženi).
Mážovnica, udata žena.
Mehana, krčma.
Merdžan, ures i nakit za ženske; takodjer
 vrst morskih pužićah.
Metemija, tanka, visoka.
Meze, trs., kad čovjek pije, pa onda čime za-
 loži; daj mi meze, daj da založim.
Mezilena, postojka, gdje se predprega izmie-
 njuje.
Miška, struk.
Momok, rabotar.
Mrdnem, mičem, maknem.
Mršojed, žderimrcina.
Mušafere, besieda, razgovor.
Mušicka, komarica.
Mustacence, brko, brkajlija.
Mustak, brk.

N.

Naboljvit, sluti; obično se veli neosobno,
 n. p. me naboljvit srce, slutim na bol
 srca.
Nacrpim, izgrabim.
Nadpretek, uztačnice (certatim).
Nafalia, prehvaljena, na glasu, junačka n. p.
 sablja, nafalia.
Nafol, pretvaranje.
Namdrpžija, na glasu junak.
Namuzlak, sram.
Naniti, nihati, zibati.
Naračnice, koje proriču budućnost djetetu no-
 vorodjenu, ele uročnice, sudnice, vrača-
 rice.
Narúžiti, nakititi.
Nase, posebice.
Nastan, ustanak ili čudan kakav događaj,
 n. p. što nastan nastana? znači: šta je
 prispjelo? šta se sbilo?
Naziņje, udvorno previjanje (coquetterija, ga-
 lanterija).
Neduga, nevolja, bieda,olest.
Nemi, nemoj.
Ničkum, pognutom glavom, nice, ničice.
Njemturica, niem, niemak i niemac.
Nijet, nakana; imam nijet, nakanio sam.
Nišan, znači kadno cilj, al ponajčeće biljeg,
 znak.
Nišć, niti kod stána.
Nivni, njihovi.
Nošički, kad tako puze po zemlji, da nosom
 dere.
Nožnica, korica (ol za sablju, ol za nož).

O.

Obidim se, ogledam se (na mejdanu junačkome).
Obzrnam se, obziram se.
Okapanik, skapljenik, t. j. koji već skapao,
 splješio.
Olku, toliko ili ovoliko.
Ološći, ovošći, voće.
Opaška, rep.
Oprci, nakostrušim.
Opuleti, pogledati.
Oro, kolo.
Ošnjica, mjera njekakva.
Osámna se, svanjiva.
Ot oli oti, zašto.
Oteпам, ubijem.
Otmiluvam, nemilujem, neljubim.
'Ou (qji), hodi.

P.

Pátnik, putnik.
Paqur, posuda limeea za kliparu (rakiju).
Pajak, paučina.
Panadžur, grč., vašar, pazar, sajam.
Panadžurvam, skupljati se na vašar.
Parmaci, kolje.
Parta, zlatom uvezeno platno.
Pastarma, nasoljeno meso, smók.
Pelivan, borac.
Pepun, dinja.
Perče pošćam, vlasi poiskati.
Perduh, sitno parje, pavuljice.

Pernica, vanjkuš.
Pešnik, hlieb.
Petel, pietao, oroz.
Petrahil, (grčko) lanac (što crkveni dostojan-
 stvonicí o vratu nose) s križem.
Piknem, metnem, položim.
Pile oli *pilci*, ptici (pievci pilci).
Piper, biber.
Pirustija, sadžak.
Piskot, pisak.
Pišman, razprdica t. j. koji što obrekne, pa
 rieč natrag uzme.
Pitač, prošnjak.
Pitam, prosim.
Pobrgo, brzo.
Polček, puž.
(polzam puzim).
Podmrežica, sjenica.
(podnota) Podnota oli *ponada*, ponuda.
Poelvam, zapoviedim.
Pojasmo, poviesmo.
Pogrubim, nakazim.
Poodavnik, predavatelj.
Porta, vrata.
Posmrće zovu diete, koje se po smrti otče-
 voj rodi.
Postignula, rodila (rodim).
Potir, (grčka) kalež.
Povtorvam, opetujem.
Prajovi, prahovi prašine.
Prau, mješto pravu.
Pregaljeno, razmaženo.
Pregušnala, zagrlila (zagrlim).
Preopačam, prevrnem.
Preperuga, leptir.
Presnec, lokša, gibanica.
Pronjena, presvučeno ruho: čiste rubine, či-
 ste rucine, čiste gače itd.
Prosjenice, kolači od prose.
Proškura, (grčk.) hlieb što nose u crkvu za
 blagoslov.
Prostom, izpravno, na noge n. p. dignem se
 na noge, veli se: krevam se prostom.
Psqjisa, crknuti, krepati.

R.

Raka, ruka.
Ramazan, (turski) post.
Rasa, kaludjersko odielo.
Rask, trunje.
Rasonim, budim.
Razvalili, razpalili, razpalim.
Reim, zalog.
Rilka, ustna.
Riza, peškir, otarak.
Rizik, *kasmet* (tursk.) sudbina, udes.
Rulče, diete kod tise.
Rulek, ruljeć, diete što još nezna govorit.

S.

Saja, duga haljina.
Sakam, ištem, tražim.
Saščisam se, smučujem se.
Seir, (turs.) činem, gledjem.
Seis, (turs.) konjušar.
Šimidžia, (tr.) pekar.
Sirak, siroće.

Skàpia, (tr.) skupoća.
Skapnem, opadam.
Skele, (turs.) skela, gdje se preko vode prevaža.
Skokam, skačem.
Skolovranec, čos, kos.
Skorivam, skornam, budim.
Skornu, čizme.
Škrežec, cucul, crn-bil, stričak.
Škrišem, potajno
Skubam, čupam.
Smok, velika žuta zmija (ona zmija, koju sva-
 ka sretna kuća imati mora).
Sobuvjam se, svlačim se.
Sofra, (turs.) stol, trpeza.
Softa, (turs.) učitelj.
Soj, (turs.) rod, pleme,
Sokak, (turs.) ulica.
Sorče, kosir.
Sosipam, sipam.
Spivam, je se spijet, gdje se pije voda.
Splivnam, skačem u vodu da plivam.
Spolaj, (turs.) blagodirim ti.
Sprenam, prnem.
Stàpnam, nastupim.
Stavica, nekoliko snopovah žita (krstača?)
Štrčka, štrcaljka od baze.
Sugare, jánje što još sisa.
Su, mjesto sum, jesam.
Sustàpim, ustupim.
Svi, savij, smotaj.

Š.

Šavar, šavarljia koščan (trava).
Šega, šala.
Šegar, segartina šegrt, dletić.
Šeptam, šapćem.
Šikosano, posrebreno, pozlačeno.
Ščrb, krezub.
Špolaj ti, blagodirim ti.
Šutarka, bukara krnjata

T.

Takam, (turs.) naredba.
Taksam, obećajem.
Talčam, tučem.
Tajm, (turs.) opredeljena žrtva.
Tapanj, bubanj, doboš.
Tarčainčikum, trčec, trkimice.
Tekraf, iznova.
Til, zatiljak.
Timi, (grč.) čest.
Tlanik oli *klanik*, prostor medj ognjištem i
 zidom u kujni.
Točka, žlieb (ciev, pipa).
Tokmo, tokmu, ravno.
Tožluk, mestve.
Trandafil, ružica.
Tresna, tresak, grom.
Tresopatka, čavrljuga.
Trešnica, pljuska, čuška
Trkaljam, kotrljam.
Trkalo, koleso, točak.
Trlo, tor.
Tuku, ali, al.
Tumruk, klade u tamnicah.

Trice, smet, posije.
Tvorok, sir od kuvanih mlačenicah.

U.

Ubav, hubav, liep.
Ubrus, biela krpa, otarak.
Ulogarka, bogalj, sakatnjak.
Uner, čudo.
Utva, sovuljaga, sova ;
Užvenica, pita, kolač od raži.

V.

Valjam, oganj palim.
Varaj, avaj, lele.
Var, kreč, vapno.
Vednošt, jednoč.
Vedrica, kablica.
Veruška, veriga, lanac.
Vica, čipka, šibica.
Vicia, čašica za rakiju
Viskam, viščim, hržem.
Vitosaj se, tornjaj se, izgubi se.
Viuilica, vijavica.
Vlakno, vlas, vlaknen most, most od vlasi.
Vonka, vani, na dvoru.
Vorit, govorit.

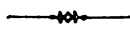
Vratniče, vratašca.
Vsite, sve.
Vršam se, prstenujem se.
Vrljam, frljam, bacam (nemarno).

Z.

Zablašvam, čestitam (blago tebi!)
Zagar, lovački pas.
Zalak, mrvica.
Zándan, tamnica.
Zetaščina, zet.
Zaval, pogriješka.
Zavalim, zapalim.
Zbila, rodila.
Zdream zdreli, zreli, zrel.
Zeher, otrov.
Zelnik, pita od zelja, kupusnjača.
Zimvam, zimujem.
Zmehovi, zmajevi.
Zolva, zaova.
Zorbalog, (tur). nasilje.
Zunga, podveza.

Ž.

Želka, kornjača (žaba).
Željurok, kornjača mužka.

Погрешки.

Стрѣна	редъ	печатано	читай.
5	30	Смано	Стано
6	9	воришъ	воритъ
8	29	за пiетъ	да пiетъ
9	23	дѣлобраде	бѣлобраде
10	11	пропеале	пропеале
13	5	оздралтъ	оздрантъ
16	11	Яна	Яна
25	9	чинишъ	чинитъ
32	15	господа	господа
39	5	овговоре	отговоре
54	38	но	по
57	6	тулъ	тукъ
59	21	стугнала	стигнала
62	31	ни	на
107	31	бразъ	братъ
127	13	съ житомъ	скришумъ
163	14	сараче	сираче
354	21	радотафъ	работафъ

Imena gg. predplatnikah.

Beč.	<i>Petar Virovac</i> . . . . . 1 <i>Dragutin Galac</i> 1
<i>Ladislav Vukelić, pitomac administrativnog zavoda za krajinu</i> 1	Dubrovnik.
<i>Lesandro Škorić, pitomac adm. zavoda za krajinu</i> 1	<i>Grof Međo Pucić</i> 1
<i>Ivan Nesvadba, pitomac adm. zavoda za krajinu</i> 1	<i>Pero Budmani</i> 1
<i>Ivan Andrijević</i> 1	<i>Konstantin Petkonitch, ruski konzul</i> 3
<i>D. Pavlov</i> 1	Garešnica.
<i>R. Petrov</i> 1	<i>Mijo Knežević, c. k. satnik u križevačkoj pukovniji</i> 1
<i>Stefan Perušev</i> 1	Gradac.
<i>Vasil Hristov</i> 1	<i>Dr. Radoslav Raslag</i> 1
<i>Teofan Rajnov</i> 1	Hreljin.
<i>Filip Tajsic</i> 1	<i>Franjo Vlach, svećenik</i> 1
<i>H. G. Danov</i> 1	Karlovac.
<i>N. Eustatia</i> 1	<i>Horvatić Kerubin, ravnatelj gimn.</i> 1
<i>Gjorgje Kiselov</i> 1	<i>Alek. Musunjanin</i> 1
<i>Eustat. N. Selvili</i> 1	<i>A. M. Lukšić</i> 1
<i>An. Mihajlov</i> 1	<i>M. Vranycany</i> 1
<i>Ivan D. Gešoglu</i> 1	<i>I. Kokanović</i> 1
<i>Hristaki Petrov</i> 1	<i>Dr. Dražić</i> 1
<i>Teodor Milanović</i> 1	<i>Franjo Türk</i> 1
<i>Jovan Bošković</i> 1	<i>Josip Vranycany</i> 2
<i>Joso Hegedušević dr. i med. chiurg</i> 1	<i>Čitaonica</i> 1
<i>Gjorgje Bastić</i> 1	<i>Dadić N.</i> 1
Bistra ilirska.	<i>Barako K.</i> 1
<i>Leopold Magainer</i> 1	<i>Iv. Vončina</i> 1
Bisag.	<i>St. Lopašić</i> 5
<i>Vis. rod. g. grof Corberon vitez</i> 1	Karlovci.
<i>Jelisava grofica Drašković</i> 1	<i>Luka Zima, prof. gimn.</i> 1
Budim.	Kloštar.
<i>Radlinsky</i> 1	<i>Franjo Iveković, duh. pom.</i> 2
<i>O. Sabin Čulić</i> 1	Komendi.
<i>O. Kazimir Čillag</i> 1	<i>Dr. Janko K. Podliščekov</i> 1
<i>O. Ivo Rodić, tajnik drž. kapistranske reda sv. Franje</i> 1	Koprivnica.
Čerani.	<i>Slavoje Kos</i> 1
<i>Andrija Kezman, c. k. lječnik u brodskoj regimenti</i> 1	*
Dralj (u Slav.)	
<i>Daniło Rajačić, odvjetnik</i> 1	

Kotor.

*Janko Bišćan, svetjenik senjske bisk.
i bojni kap. kod Ličanah 1*

Krašić.

Tomo Hitrec, učitelj 1
Timo Kokotović, najamn. dob. Pribić 1

Križevci.

Živko Vukasović 1
Maksim Šmidt 1
Dragutin Lambl 1
Aleksa Vukasović 1
Stjepan Valdec, kateketa 1
Kata Telezar, učiteljica 1
Josip Lajer, učitelj 1
Franjo Horvat, učitelj 1
Stjepan Hudec 1
Andrija Uharnik, veliki fiškal 1
Franjo Šic, žup. pomoćnik 1

Sv. Križ.

*Presv. g. Stjepan Moyses, biskup bi-
strički 10*
*Izmedj ovih iztisakah poklanja 9. siro-
mašnjim djakom gim. zagrebačke.*

Leskovac.

Pavao Travenščak, župnik 2

Ljubljana.

Ján Nečúsek, ravnatelj gim. 1
Ivan Macun, professor gim. 1
J. Marn, prof. gim. 1
J. Vavrù, prof. gim. 1
A. Mazek, prof. gim. 1
Knjižnica gimnazijalna 1
Knjižnica licealna 1
Knjižnica bogoslovska 1
Dežman 1
Dr. Bleiweis 1
Janez Bilec, bogoslovac 1
Juri Sterbenc, bogoslovac 1
Tomaz Zupan, bogosl. 1
Vilibald Supančić, bogoslov 1
Mijo Ferencić, bogoslov 1
Ivan Wiliher 1
M. Lotrić, učenik 8. razreda 1

Makarska.

Kažimir Ljubić, hrvats. pripovidaoc 1

Miho Pavlanović, župnik 1
Gavro Puratić, učitelj bogosl. 1
Josip Berzić 1
Josip Luetić, svetjenik 1
Ivan Bašković, svetj. 1
Nikola Vežić, svetjenik 1

Mantua.

Moric pl. Fialka, c. k. podpukovnik 1

Miholjac gornji.

Ljubomir Bolić, učitelj 1
Gjuro Ristik 1

Mljetci.

Jure grof Jellačić, c. k. F. M. L. 1
Antun Vranyczany, c. k. kancelar . 1

Maribor.

Mihael Pikel, kanonik 1
Oroslav Cafov, siem. podravnatelj . 1
Lovre Herg, učitelj bogoslovja . . 1
Miklauš Bratuša, vikar st. crkve . 1
Franjo Trafenik, korvikar 1
Josef Čuček, korvikar 1
Josip Ulaga, dr. i učit. bogoslovja 1
Franjo Kosar, špiritual 1
Davorin Kovačić, učit. bogoslovja . 1
Božidar Šinko, učitelj bogoslovja . 1
Jos. Schutz, bogoslovac 1
Gregorečev Lavoslav, bogoslovac . 1
T. Jazbec, bogoslovac 1
F. Žličar, bogoslovac 1
Tone Drozg, bogoslovac 1
Jožef Kukovec, bogoslovac 1
J. Mogolić, bogoslovac 1
Janko Košir, bogoslovac 1
Jocin Braz, bogoslovac 1
Vinko Geršak, bogoslovac 1

Osjek.

Pajo Vranešević 1
Josip Otto 1
Franjo Novak 1
Matija Raišky 1
Vatroslav Simić 1
Dragutin Tichy 1
Antun Hrabric 1
Adam Ebert 1
Ernest Mušić 1
Ivan Benković 1
Cvetko Kavić 1

<i>Juraj Kostić</i>	1
<i>Bartol Stepančić</i>	1
<i>Hinko Sajić</i>	1
<i>Pajo Kolarić</i>	1
<i>Mirko Sikić</i>	1
<i>Pavao Ritezer</i>	1
<i>Marko Tajčević</i>	1
<i>Pero Vukov</i>	1
<i>J. C. Prukner</i>	1
<i>Gjorgje Kontić</i> , ...	1
<i>Marko Aksentijević</i>	1
<i>Ante Krain</i>	1
<i>Plija Benjić</i>	1
<i>Petar Malah</i>	1
<i>Nikostia Popović</i>	1
<i>Pavle Kolačić</i>	1
<i>Ivan Nešković</i>	1
<i>N. Živanović</i>	1
<i>Vaso Athanosiević</i>	1
<i>Aleksander Lužinski</i>	1

Popovača.

Radovan Ivičić, c. k. porezni pomoćnik 1

Sv. Petar.

Anton Volf, svetjenik 1

Parengo (Istrija.)

Juraj Dobrila 11

Petrinja.

<i>Nikola Miloević, c. k. poručnik i zemljomierac</i>	1
<i>Konstantin Popović, zemljomierac</i>	1
<i>Stevo Milanović, poručnik</i>	1
<i>Estotia Petrović, c. k. poručnik</i>	1

Reibl.

Radoslav Šegere, c. k. satnik kod princa haskog 46 pješačkog puka . 1

Ribnica.

Karlo Rudeš 1

Štore.

Andrej Pirnat 1
Ivan Žuža 1

Temišvar.

Petar Preradović, pukovnik . . . 11

Vinkovci.

<i>Vinkovačka gimnazia</i>	1
<i>Gabro Babić, gimn. kateketa</i>	1
<i>Gjorgje Peić, učenik 8. razreda</i>	1
<i>Gavril Gudvarski, učen. 8. razreda</i>	1
<i>Franjo Šlerac, učenik 8. razreda</i>	1
<i>Milan Mrkšić, učenik 8. razreda</i>	1
<i>Trisori Barusković, učen. 8. razreda</i>	1
<i>Tanasia Janković, učen. 8. gim. razreda</i>	1
<i>Adam Filipović, učen. 8. gim. razreda</i>	1
<i>Antun Poslavsky, podarcidjakon i župnik</i>	1

Zagreb.

<i>Nikola Horvat, urednik kat. lista i profesor bogoslovja</i>	1
<i>Dr. Josip Mur, prof. bogoslovja</i>	1
<i>Karlo Dojković, prof. bogoslovja</i>	1
<i>Josip Lehpauner, svetjenik, učitelj</i>	1
<i>Aleksa Štibohar, svetjenik, učitelj</i>	1
<i>Šime Balenović, svetjenik suurednik katoličkog lista</i>	1
<i>Zdravko Niemčik, bogoslov</i>	1
<i>Ivan Tkalčić, bogoslov</i>	1
<i>Slavomil Jelorić, bogoslov</i>	1
<i>Ivan Jagić, bogoslov</i>	1
<i>Gjuro Deželić, bogoslov</i>	1
<i>Pavao Leder, bogoslov</i>	1
<i>Blaž Lorković, bogoslov</i>	1
<i>Božidar Vasilje Bratelj, klerik biskupije križevačke</i>	1
<i>Tadija Smičiklas klerik bis. križ.</i>	1
<i>Gavriilo Smičiklas, klerik bis, križ,</i>	1
<i>Stjepan Kućak, bogoslov</i>	1
<i>Franjo Madjarek, bogoslav</i>	1
<i>Vjekoslav Boroša</i>	1
<i>Ante Križek</i>	1
<i>Pavlović Pavao</i>	1
<i>Josip Beruta, svetjenik</i>	1
<i>Stjepan Novotni, svetjenik</i>	1
<i>Pr. g. bis. Ivan Kralj, biskup posv. prepušt zag. te prior Vranski</i>	1
<i>Makso Blumauer, kontrolor kod c. k. poreznog ureda</i>	1
<i>Ante Mažuranić, pr. rav. gim. riečke</i>	1
<i>Vatroslav Jagić, prof. g. zagr.</i>	1
<i>Janko Jurković, prof. gim. zag.</i>	1
<i>Iz. Kořinek</i>	1
<i>Vjekoslav Babukić, prof. gim. zagr.</i>	1
<i>Josip Mesek</i>	1
<i>Dragutin Jambrečak, ravnatelj kr. konv. i učitelj vjeronauke</i>	1

Белградъ.

Нѣг. Високопрепод. Арх. Антињъ про-

фесоръ слав. языка у Вогослов. учи-	
лище	4
Г. Панта Сретковичъ, професоръ Българ.	
лица	1
Св. д. Григорій Хилендарскій	1
Г. Одиссеи Николаевичъ отъ Бургасъ	1
— Димитриј Сотировъ одъ Софія	1
— Георгій Поповичъ отъ Блаци (Костур)	1
— Марко Д. Валабановичъ одъ Класура	1
— Христо Михайловъ отъ Софія	1
— Атанас Карастояновъ живописецъ	
Българин	1

Хасково.

Нв. Препод. Полевектъ свѣщенникъ	
Рилецъ	1
Нвг. благосл. Попъ Ангелъ	1
Нвг. слов. Тод. Запряновъ учитель 10	
Г. Захаръ Христодуловъ учит. на Тур.	
и Гър. язык	1
Г. Станчо Д. взаимни учитель отъ по-	
чтени-те граждане	1
Гг. Петърчо Петровъ	1
— Иванчо х. Чавдаревъ	1
— Димчо Д. Русковъ	1
— Райчо Тодоровъ Гъркоглу	1
— Костад. Христодуловъ	1
Тѣхно Препод. Отецъ Пахоміи	1
. . . . . Антимъ	1
Ученици:	
Г. Георги Нейковъ	1
— Жорданъ Х. Стойковъ	1
— Георги Х. Ив. Минчевъ	1
— Тодѣ Георги	1
— Димитаръ попъ Стефановъ	1
— Тодю Василъ	1

— Тодѣ Иванчевъ	1
— Добре Ангели	1
— Михайлъ Паскалъ	1
— Георги Христовъ	1
Господжа Теофани Х. Ив. Минчева	1

Крагуевецъ.

Нвг. слов. Јосифъ Веселикъ, професор	
латин. и нвм. языка	1

Парижъ.

Високоучен докторъ Г. Петръ Беронъ 25

Прага.

Гг. Теодоси Икономовъ, филологъ	1
— Спасъ Јовановъ, медикъ	1
— Василъ Д. Стояновъ	1
— Величко Симеоновъ	1
— Величко Д. Марковъ	1
— Злато М. Рачевъ , ...	1
— Гуго Антолковичъ, чиновникъ	1
— Августъ Шеноа, правникъ	1
— Јосо Коначъ, правникъ	1
— Рихардъ Плюшкъ, медикъ	1
— Димитриј Сомборски, техникъ	1
— Павелъ А. Ровинскій, филологъ	1
— Свободный господинъ Райнбергъ Дю-	
рингеселдъ	1
— Винц. Вихнисъ	1
— Кратохвилъ Јозефъ	1
— Ф. Мошнеръ	1
— Ј. Комарек	1
— Ад. Патера, филологъ	1

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 06788 1519

